

Annex 2

Matèries del batxillerat

A. Matèries comunes i de modalitat

B. Matèries optatives anuals de primer de batxillerat

A. Matèries comunes i de modalitat

Anàlisi Musical

La matèria d'Anàlisi Musical permet un apropament racional a les propostes musicals que porta implícit explorar els seus diferents significats i característiques a més d'examinar-les des d'un punt de vista crític i estètic. Això facilita que l'alumnat comparteixi les dimensions del missatge que el compositor o la compositora va voler expressar i la relació de la proposta amb el context històric i social en el qual va ser creada. Alhora, implica la valoració de l'impacte que la seva audició i interpretació té en un mateix i en els altres. Com més profundament es comprèn la música, més sofisticada és la recepció analítica i més rica l'experiència com a intèrprets, compositors i oients.

A través d'aquesta matèria, l'alumnat es familiaritzarà amb tècniques d'organització i procediments bàsics dels elements dels llenguatges musicals, així com amb els components clau dels diferents estils i contextos. L'exposició a diferents propostes musicals fomenta una ampliació de l'univers sonor en el qual l'alumne o alumna es desenvolupa quotidianament i li permet plantejar-se diversos usos del llenguatge artístic. Analitzar com es construeix una proposta musical contribueix a desenvolupar l'esperit crític, valorar la diversitat com a font d'enriquiment cultural, incentivar la curiositat, millorar l'empatia i buscar en el llenguatge verbal usos lingüístics capaços de definir emocions.

Per a tal efecte, es demana als estudiants que siguin capaços de relacionar l'ús d'elements del llenguatge musical, les fonts de so o els fonaments de la tècnica compositiva amb recursos estilístics i formals característics, i amb aspectes rellevants històrics i socials, així com amb les emocions, els sentiments o les impressions. Mitjançant comentaris i l'elaboració de crítiques orals o escrites, els i les alumnes expliquen el que han après sobre les propostes, els intèrprets i sobre si mateixos. En compartir la seva experiència integren el seu aprenentatge de manera més eficaç per aplicar-lo en altres situacions de creació, execució o apreciació.

Així mateix, comprendre l'ús de fórmules rítmiques i melòdiques i de patrons harmònics a partir de la seva anàlisi permet interioritzar processos compositius que l'alumnat podrà aplicar creativament a les seves interpretacions musicals i automatitzar en els seus esquemes més bàsics per incloure'ls de manera lògica en les seves improvisacions i en les seves pròpies composicions. Compartint i analitzant les seves creacions musicals i reflexionant conjuntament sobre els procediments i les eines utilitzats en els processos de creació, es fomenta l'aprenentatge entre iguals i l'aplicació posterior i la millora en altres esforços creatius, a més de l'apreciació d'obres o extractes musicals.

La matèria d'Anàlisi Musical es divideix en dos cursos, i el segon és la continuació lògica del primer. Les competències específiques s'articulen a partir de quatre components

fonamentals: identitat cultural, recepció cultural, expressió i producció artística i cultural, que desenvolupen les capacitats de l'alumnat mitjançant el coneixement, l'ús i l'aplicació de l'anàlisi musical com a eina indispensable per comprendre, gaudir, investigar, descobrir i utilitzar la música com a mitjà d'expressió.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i a una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, entre d'altres. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà per mitjà dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Els criteris d'avaluació, que es desprenen directament de les competències específiques esmentades, estan dissenyats per contribuir a capacitar l'alumnat amb una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement, i comprovar-ne el grau d'assoliment i com s'integren coneixements, destreses i actituds.

Els criteris d'avaluació s'han formulat tenint en compte els coneixements, les destreses i les actituds que ha d'assolir l'alumnat i el grau d'implicació d'aquesta matèria amb la resta d'assignatures que es cursen paral·lelament, amb la finalitat de determinar si les competències específiques amb què es relacionen han estat assolides.

Cada curs s'estructura en blocs de sabers que integren els diferents tipus de coneixements, destreses i actituds. El primer curs s'articula en tres blocs: *iniciació als elements analítics, recepció auditiva, anàlisi i interpretació i la forma musical*.

Els sabers bàsics d'aquest primer curs se centren en el desenvolupament de l'escolta activa, les capacitats analítiques i la gestió de les habilitats i destreses necessàries per entendre els elements i les estructures que formen una proposta musical.

En el segon curs hi ha dos blocs: *fonaments teòrics i pràctics comuns i gèneres musicals*.

En aquest cas, se seguiran perfeccionant els coneixements musicals, i l'ús de l'anàlisi com a eina d'aprofundiment musical i de descoberta dels processos creatius inherents als gèneres musicals per mitjà de diferents propostes.

En ambdós cursos, l'elaboració d'anàlisis harmòniques, formals i estètiques contribueix a l'organització i la interiorització d'esquemes harmònics, rítmics i formals; la seva translació a la pràctica a través de l'expressió musical és imprescindible per a la creació, contribueix a l'adquisició d'eines musicals i es consolida amb la millora del discurs personal, l'autoestima i el desenvolupament de l'empatia davant la diversitat d'opinions.

Aprendre a analitzar una proposta musical és aproximar-se al procediment i als mecanismes que permeten desconstruir una peça musical, i també permet convertir l'anàlisi en una eina per comprendre el conjunt de la proposta i saber utilitzar en diferents contextos els elements que la formen. Amb aquesta finalitat, es proposa que l'alumnat participi de manera activa en el procés d'anàlisi i el relacioni mitjançant activitats a l'aula amb situacions reals en les quals poder aplicar els coneixements adquirits.

La matèria permet dissenyar activitats en les quals l'escolta activa —amb suports gràfics o visuals o sense— fomenti la capacitat d'argumentació crítica i la construcció d'identitat pròpia sobre el patrimoni cultural. En aquest procés d'interiorització sobre la construcció de la música, l'alumnat consolidarà les bases d'un llenguatge propi que li permetrà desenvolupar amb èxit projectes artístics diversos.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar una diversitat d'obres musicals de rellevància cultural, social i històrica a través de l'escolta reflexiva i crítica per apreciar el patrimoni musical i desenvolupar la identitat personal i cultural.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Reflexionar sobre els aspectes singulars de diferents propostes musicals de manera crítica, estructurada i respectuosa.</p> <p>1.2 Contextualitzar diferents composicions musicals, determinant el context cultural, social i històric de l'obra fent ús de l'escolta reflexiva.</p>	<p>1.1 Explicar els factors socials i culturals inherents a les propostes musicals, concretant les seves funcions i característiques a través de l'anàlisi de diferents exemples amb una actitud oberta i respectuosa.</p> <p>1.2 Defensar les similituds i les diferències dels aspectes identificadors d'una proposta musical exposant criteris personals d'apreciació musical basats en els valors de respecte envers la diversitat cultural.</p>

El raonament sobre diferents manifestacions artístiques implica l'ús d'estratègies complexes que permetin la valoració contrastada de la pròpia identitat cultural amb la diversitat que proposa la peça musical. La identitat cultural es desenvolupa per mitjà del reconeixement dels trets característics de les expressions culturals que formen el conjunt del patrimoni musical, i aquest és l'expressió del context historicosocial en el qual va ser creat.

La valoració de la diversitat cultural i artística, des d'una perspectiva de societats canviants, representa aprendre a respectar les diferències i enriquir-se amb les aportacions d'altres entorns. Per a això, l'audició activa d'obres musicals afavoreix el coneixement, la comprensió i la valoració crítica partint de l'anàlisi de la proposta musical. A més, aporta a l'alumnat els elements essencials per formar-se criteris propis de comprensió i interpretació del present.

L'exposició a través de l'escolta i la comprensió de la gran diversitat de propostes musicals existents esdevenen la clau per afrontar els reptes del futur en relació amb la importància de salvaguardar el patrimoni cultural i artístic. Involucrar l'alumnat en la importància de respectar la diversitat en les manifestacions expressives artístiques i fomentar el respecte cap a diferents propostes musicals, desenvolupen la curiositat necessària per seguir aprenent de noves fonts d'inspiració. Alhora, fomenta la construcció de la identitat personal.

Competència 2

Examinar l'estructura, la forma i l'harmonia d'una obra musical, mitjançant l'anàlisi auditiva i gràfica per argumentar la relació de les obres musicals amb el seu autor, el context social, la funció comunicativa i el sentit expressiu.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Distingir les diferents veus i/o instruments que participen en una interpretació musical, mitjançant l'audició de diferents obres musicals.</p> <p>2.2 Reconèixer els elements tècnics bàsics i les estructures formals més característiques de composicions musicals diverses, mitjançant l'anàlisi auditiva i gràfica.</p>	<p>2.1 Determinar les característiques dels principals estils musicals, basant-se en la disposició dels elements tècnics i l'estructura formal amb actitud oberta i valorant-ne l'interès.</p> <p>2.2 Investigar les intencionalitats artístiques i musicals dels autors i autores de diverses obres, analitzant-ne les característiques estructurals, formals i contextuals.</p>

Reconèixer les intencionalitats d'una peça musical significa aproximar-se a la voluntat d'expressió del compositor o compositora que, en la seva creació, utilitza els diferents elements dels llenguatges musicals per donar forma i sentit a la seva composició. La identificació de quins són aquests elements i com s'utilitzen, a través d'una aproximació a l'estructura formal i harmònica de la peça, propicia en l'alumnat l'entesa de l'ús dels diferents recursos sonors musicals.

Mitjançant l'anàlisi de les relacions internes que s'estableixen entre els diferents elements tècnics, l'alumnat aprendrà a distingir els trets estilístics que defineixen l'autor o autora de la proposta i el context social i històric del qual sorgeix. D'altra banda, amb el coneixement pràctic i comparat de la utilització del llenguatge musical, es dotarà l'alumnat de les eines per fer una valoració de la capacitat estètica d'aquest i el seu propòsit.

La capacitat de l'alumnat d'interconnectar competències adquirides anteriorment o en altres matèries del batxillerat li permetrà, en primer lloc, enllaçar discursos en els quals l'anàlisi de les propostes musicals transcendeixi el mer fet de la identificació dels elements que el componen de forma aïllada. En segon lloc, permetrà el raonament estructurat del significat de la proposta musical des de la perspectiva formal, estilística, històrica i estètica.

Competència 3

Opinar críticament sobre obres musicals diverses i la seva relació amb altres arts com la dansa, el teatre i la literatura per comprovar la diversitat creativa i el seu impacte emocional.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
3.1 Expressar lliurement les impressions i els sentiments produïts per la música escoltada, utilitzant arguments que mostrin el desenvolupament del pensament crític.	3.1 Debatre, de manera crítica i analítica, les impressions i els sentiments produïts per la música mitjançant l'anàlisi de diverses manifestacions artístiques en diferents suports.
3.2 Participar activament en els processos de difusió cultural, col·laborant com a analistes crítics en els projectes musicals, artístics i culturals del centre.	3.2 Analitzar diferents propostes musicals mitjançant l'audició i amb el suport de la partitura, relacionant les obres amb el context històric i el vincle amb les altres arts.

El desenvolupament d'un pensament i un raonament crític es fonamenta en la capacitat d'elaborar i defensar arguments que relacionin la proposta musical amb conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials. Especialment, les interaccions que s'estableixen entre la música i la història, l'art i la literatura. Fomentar la capacitat individual d'expressar-se lliurement i de manifestar els desitjos i les opinions sense temor a ser jutjat o rebutjat pel que es diu o com es diu, per establir les bases del desenvolupament emocional i de l'autoestima. El reforç de les habilitats d'expressió a través de la música facilita la comunicació, les relacions socials i cognitives i desenvolupa l'oportunitat de compartir el diàleg que es genera després de l'anàlisi des de qualsevol suport musical.

És oportú que l'alumnat compregui els beneficis que reporta la capacitat d'expressió verbal dels sentiments i emocions i respecti les reflexions que es deriven de la relació analítica amb aquestes. La pràctica de l'expressió del pensament en contextos grupals afavoreix l'aprenentatge col·lectiu i facilita la transmissió de coneixements entre iguals, alhora que reforça l'autoestima i l'autopercepció.

Competència 4

Compondre creacions musicals pròpies a partir dels paràmetres d'anàlisi d'una obra mitjançant les eines digitals per produir creacions musicals que donin resposta a una voluntat comunicativa concreta i personal.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Crear composicions musicals pròpies fent ús de diversos suports per a la creació, incloent-hi les eines digitals.	4.1 Adaptar amb creativitat els diferents elements que constitueixen una obra musical, com a base per a composicions

CVE-DOGC-A-22263095-2022

4.2 Utilitzar amb autonomia i confiança diferents eines i llenguatges artístics per a la producció de creacions musicals.	guiades, utilitzant els diferents patrons melòdics, rítmics, harmònics i formals. 4.2 Experimentar col·lectivament amb els diferents usos del llenguatge artístic mitjançant improvisacions grupals demostrant empatia i col·laboració.
---	--

L'autoexpressió a través de la creació musical permet compartir experiències sonores que es vinculen directament amb les emocions i els sentiments. Per això, afavorir l'experimentació en els processos creatius mitjançant la recreació guiada de fórmules rítmiques, de patrons harmònics de diverses estètiques i estils i de formes estructurals bàsiques, que es basin en les anàlisis de produccions musicals, contribueix a fomentar l'autonomia de l'ús del llenguatge.

Preparar entorns còmodes que permetin a l'alumnat comunicar-se lliurement transformant els diversos llenguatges musicals a la seva voluntat i formant la seva pròpia identitat cultural, beneficia el cultiu d'un pensament propi, l'autoconfiança i la capacitat de col·laboració amb els seus iguals.

Compartir les produccions pròpies i que l'alumnat ho analitzi de manera respectuosa fomenta l'aprenentatge cooperatiu, la construcció de la identitat personal i el compromís amb els drets humans que es deriven de la pràctica artística. Per tant, l'exigència d'un rigor adequat en la realització de qualsevol tipus de manifestació musical o de dansa suposarà un pas fonamental per aconseguir propostes valuoses per a l'alumnat i per als altres. En aquest sentit, animar la iniciativa cap a l'ús de noves eines digitals per a la creació artística potenciarà la capacitat de l'alumnat per expressar-se i comunicar-se i aplicar els coneixements adquirits a través de mitjans que ampliïn la seva tasca performativa.

Competència 5

Creació de produccions musicals multidisciplinàries i col·laboratives per prendre consciència de la relació de la música amb les altres arts i analitzar el resultat final dels processos de creació propis i dels altres.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
5.1 Establir relacions entre la música i altres arts mitjançant l'anàlisi guiada de propostes escèniques afavorint el desenvolupament de la identitat cultural i la recerca de l'expressió pròpia.	5.1 Integrar amb esperit crític i sensibilitat composicions musicals basades en patrons melòdics, rítmics, harmònics i formals en projectes artístics sostenibles vinculats amb la diversitat cultural.
5.2 Planificar propostes musicals coherents amb un projecte artístic interdisciplinari, posant en valor les opinions del grup.	5.2 Analitzar les creacions musicals de l'aula, posant en valor el producte final i la seva relació amb diferents projectes artístics.
5.3 Participar en la producció de projectes artístics, escollint músiques adequades segons les seves característiques i la seva intencionalitat,	5.3 Organitzar diferents propostes musicals, mitjançant l'ús de diferents suports tecnològics, mostrant iniciativa, respecte cap

tot implicant-se en el bon desenvolupament de projecte.	a l'opinió dels altres i capacitat d'integració i d'adaptació en el grup de treball.
---	--

Ser capaç d'entendre la música, a través d'una visió analítica d'aquesta, permet a l'alumnat participar en el desenvolupament de projectes multidisciplinaris utilitzant composicions que permeten connectar la imatge i el moviment amb el discurs musical, tant mitjançant propostes pròpies com amb adaptacions de peces ja creades, o amb seleccions musicals que es considerin més adequades al conjunt. Les produccions grupals impliquen l'acceptació i la comprensió de l'existència de rols diversos, alhora que el respecte i la valoració de l'opinió dels altres participants. L'assumpció de responsabilitats en la producció musical contribueix a l'enriquiment i la construcció de la identitat cultural, així com a la valoració de les oportunitats personals i socials que se'n generen. El desenvolupament de la idea del producte musical implica un procés que l'alumnat ha de dur a terme: la recopilació d'informació i elecció de les característiques que defineixen la composició en funció dels efectes que es vulguin aconseguir; l'aplicació de les normes de l'harmonia, del ritme, de la melodia i de l'estructura tonal, i la creació i l'adaptació de les composicions a les necessitats del conjunt artístic.

El treball per projectes que abastin la fusió de diverses àrees de coneixement permet desenvolupar habilitats necessàries en l'ús de suports tecnològics per a la seva creació, gravació i difusió.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Iniciació als elements analítics

- Anàlisi auditiva dels elements psicològics de l'escolta musical.
- Identificació de les característiques més rellevants dels principals gèneres musicals al llarg de la història en l'anàlisi d'obres.

- Discriminació auditiva i anàlisi dels elements de ritme, melodia, harmonia, dinàmica, agògica i textura en una proposta musical concreta.
- Anàlisi de la relació que s'estableix entre la música i el text en les obres vocals.

Recepció auditiva, anàlisi i interpretació

- Audició i visionat de propostes musicals representatives de diferents èpoques, estils i gèneres.
- Consolidació del coneixement i de la interpretació de les grafies convencionals i no convencionals en la lectura de partitures.
- Interpretació d'obres vocals o instrumentals amb consciència analítica.
- Aplicació i ús de recursos digitals en l'elaboració i la creació d'obres i projectes musicals i artístics.

La forma musical

- Anàlisi dels elements bàsics de l'estructura musical: melodia, ritme, harmonia, textura i timbre.
- Identificació dels principals processos compositius: repetició, seqüència, imitació, variació i desenvolupament.
- Anàlisi de les tipologies de formes musicals: simples, compostes i lliures en diverses obres i manifestacions musicals.
- Anàlisi de les principals formes històriques i actuals: instrumentals, vocals i escèniques.

Segon curs

Fonaments teoricopràctics comuns

- Anàlisi auditiva i gràfica de les textures musicals: monòdica, polifònica, homofònica, contrapuntística i melodia acompanyada.
- Anàlisi harmònica de cadències, modulacions i progressions en diverses obres i exemples musicals.
- Identificació dels elements melòdics: la frase, semifrase, el motiu o cèl·lula en diversitat de contextos musicals.
- Anàlisi de la funció estructural de diversos textos de la música vocal.
- Anàlisi auditiva i gràfica de la diversitat d'estructures i patrons rítmics.
- Identificació i anàlisi dels principals processos compositius com la repetició, la seqüència, la imitació, la variació i el desenvolupament.
- Pràctica interpretativa tant vocal com instrumental i corporal de diverses obres musicals de rellevància cultural i històrica.
- Aplicació de recursos digitals i aplicacions musicals per a la creació de composicions i projectes musicals.

Gèneres musicals

- Anàlisi de les principals formes històriques des de l'actualitat a la música medieval: música vocal, instrumental i escènica.
- Identificació dels compositors i compositores més rellevants en els diferents períodes.
- Coneixement i exemplificació de les obres o exemples més rellevants de les músiques tradicionals, d'arrel i músiques ètniques.
- Anàlisi social, cultural i artística de les músiques populars urbanes dels segles XX i XXI: blues, jazz, pop, rock, folk i altres estils.

Arts Escèniques

La matèria d'Arts Escèniques pretén abordar, de manera integral, els processos de creació escènica i performativa. Aquests processos de creació són una eina de transformació i recreació de la realitat que ens fa reflexionar sobre el món, la condició humana, les emocions que ens travessen i les relacions socials, afectives i de poder. Dins de les Arts Escèniques s'inclouen diferents modalitats que responen a un origen i una estructuració comuns: el ritual i l'espectacle. Des de manifestacions que es troben als fonaments culturals de la societat, com són el teatre i la dansa clàssics, amb les seves convencions, que actuen recreant situacions, fins al que anomenem "arts performatives", en què es prescindeix de la convenció escènica, totalment o parcialment, i s'articula un discurs basat en el cos des de l'aquí i l'ara, amb la intenció de generar una transformació de la realitat percebuda. Aquestes dues maneres d'abordar la creació no són excloents ni tenen uns límits definits, i actualment conviuen i conflueixen.

El cos i la veu són un element central en les arts escèniques, en què es desenvolupen les capacitats expressives i cinèsiques (corporals i gestuals) de l'interpret. L'alumnat aprèn a expressar i transmetre idees, sentiments i emocions, pròpies o compartides, mitjançant la pràctica de diferents modalitats d'arts escèniques i performatives.

Aquesta matèria s'articula al voltant de 6 competències específiques, íntimament relacionades amb els components de la competència clau 8 (consciència i expressió culturals), i amb els sabers bàsics que conformen la matèria mateixa que descriurem a continuació. Aquestes competències específiques pretenen establir l'adquisició dels coneixements, de les destreses i de les actituds en l'àmbit de les arts escèniques i performatives, relacionades amb la competència clau Identitat cultural, recepció cultural, autoexpressió i producció artística i cultural.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebran al voltant de les competències específiques.

Els sabers han estat articulats en cinc blocs: *el patrimoni escènic i performatiu; expressió i comunicació escènica i performativa; expressió corporal aplicada a les arts escèniques i performatives; escenificació i representació escènica i performativa i la recepció de les arts escèniques i performatives*. Aquests sabers s'han graduat i distribuït entre els dos cursos de la matèria.

L'enfocament competencial de primer de batxillerat és el de dur a terme exercicis relacionats amb l'expressió corporal aplicada a les arts escèniques clàssiques i als espectacles senzills, en què s'utilitzi la convenció escènica (espai, temps, quarta paret, etc.). Igualment, es pretén un coneixement dels espais escènics existents, des d'una perspectiva històrica, funcional i de conservació i foment del patrimoni escènic (material i immaterial). Per al segon curs, el nivell dels exercicis està més vinculat a les manifestacions contemporànies i actuals, que hem anomenat, de manera genèrica i flexible, "performativitat", en què es produeix una absència total o parcial de la convenció escènica clàssica.

En aquest segon curs, l'expressió corporal haurà de formar part essencial de la pràctica, tant per les característiques performatives actuals com per l'objectiu de fer un espectacle complex, en què, preferentment, es fusionin elements de les dues concepcions, l'escènica clàssica i l'escènica i performativa actual. Durant aquest curs, l'alumnat ha d'adquirir una visió integradora de l'impacte social que poden tenir les manifestacions escèniques i performatives, particularment l'anomenada memòria performativa, en la comprensió i la transformació del món actual. De la mateixa manera, caldrà conèixer les anomenades manifestacions parateatrals, en què s'inclouen les desfilades, les cercaviles, els rituals, les festes i els espectacles populars. L'anàlisi de peces dramàtiques també pretén diferenciar els efectes que les convencions escèniques produeixen en els espectadors: ubicació, definició, participació, efecte mirall i catàrtic, etc. Així mateix, s'han establert exercicis associats a l'emprenedoria (producció i gestió) cultural des de la perspectiva social.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. Per tant, comencen per avaluar l'acció que determina la competència, quina és la finalitat de l'exercici buscat, alhora que estableixen pautes per a la valoració dels processos que porten a aquest exercici. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. S'han expressat de manera que permetin més nivells de concreció o gradació, fins a arribar a l'establiment d'una rúbrica individualitzada. Per a les competències específiques de contingut més general, s'han establert 2 o 3 criteris d'avaluació, mentre que les més específiques, essencialment relacionades amb la producció de manifestacions escèniques i performatives, tenen un únic criteri d'avaluació, susceptible, tal com s'ha indicat, de ser anivellat en diverses gradacions.

A la programació d'Arts Escèniques s'ha de tenir molt en compte l'enfocament dels dos cursos: més centrat en l'expressió individual i la representació escènica clàssica a primer de batxillerat, i destinat a desenvolupar un espectacle complex, actual i col·laboratiu a segon de batxillerat. Resultarà fonamental combinar exercicis d'aquesta matèria amb d'altres, com Literatura Dramàtica, etc. Tots estan íntimament lligats, ja que l'assoliment de competències és seqüencial i basada en l'augment de la complexitat de l'exercici. En tot cas, cal tenir molt en compte allò que s'ha indicat en les situacions d'aprenentatge, que pot ser un element de partida molt important per al treball a l'aula.

De tot el que s'ha exposat es dedueix que Arts Escèniques és una matèria que es desenvoluparà plenament amb l'aprenentatge basat en projectes i l'aprenentatge basat en indagacions. A més, el treball interdisciplinari serà fonamental per aplicar sabers essencials d'altres disciplines amb un reflex important en la matèria, per exemple, l'aptitud vocal.

En definitiva, les arts escèniques i performatives contribueixen a fer una ciutadania democràtica i responsable. Consoliden la maduresa personal, afectivosexual i les habilitats socials, i fomenten un comportament respectuós i no violent amb els altres. Promouen l'equitat a través del reconeixement i l'anàlisi de les desigualtats existents, i fan que l'alumnat les hagi d'afrontar i hi reflexioni. Fomenten la motivació i la perseverança i desenvolupen la creativitat, la sensibilitat artística, l'assertivitat, la resiliència i l'esperit emprenedor. Afavoreixen el desenvolupament d'una identitat multidimensional, així com el sentit de pertinença a una comunitat heterogènia i multicultural. Així doncs, aquesta matèria es concep com un instrument fonamental en la formació integral de les persones. A partir de coneixements, destreses i actituds imprescindibles per al creixement personal, planteja reptes morals i de consciència social i mediambiental.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar i mostrar percepcions sobre peces escèniques per promoure-les com a font d'enriquiment personal, gaudi estètic i construcció de la identitat cultural, la cohesió social i la llibertat d'expressió.

criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Analitzar críticament els elements que conformen les manifestacions escèniques i performatives, i explicar la funció exercida per cadascun.</p> <p>1.2 Comparar diferents manifestacions escèniques i performatives de qualsevol època, des del sentit crític mitjançant diferents suports, establint relacions amb la pròpia identitat cultural.</p> <p>1.3 Promoure activitats d'expressió escènica i performativa actual, mitjançant accions que tinguin com a finalitat la visibilització, la transformació i la cohesió social.</p> <p>1.4 Presenciar, amb interès, manifestacions escèniques i performatives, diferenciant-ne els elements constitutius.</p>	<p>1.1 Promoure activament les manifestacions escèniques i performatives, percebent-les com a element catalitzador de la llibertat d'expressió, tant individual com col·lectiva.</p> <p>1.2 Analitzar críticament els elements constitutius del patrimoni dramàtic, cercant les respostes ofertes als grans interrogants de l'ésser humà.</p> <p>1.3 Expressar percepcions sobre el significat dels elements estètics i dramàtics de les manifestacions escèniques i performatives, desenvolupant la capacitat de gaudir-ne amb la recepció.</p> <p>1.4 Analitzar i valorar la progressió dramàtica de les manifestacions escèniques i performatives, experimentant-ne, de manera compartida, l'efecte desinhibidor i alliberador.</p>

La recepció cultural, és a dir, actuar com a públic espectador, és un element fonamental per a la construcció de la identitat cultural i la creació de propostes personals. En aquesta etapa, l'alumnat ha de ser capaç d'implicar-se activament en la recepció de les manifestacions escèniques i performatives, ja que són, per definició, efímeres. L'atenció ha d'estar centrada en l'espectacle durant tot el seu desenvolupament. Així es podran percebre els elements més subjectius de la representació: la bellesa plàstica i la identificació amb els caràcters dels personatges. Per tant, la recepció ha de ser, prioritàriament, de manifestacions en directe, no registrades.

L'efecte catàrtic o alliberador depèn del grau d'identificació que s'assoleixi amb el personatge i la situació, que connecta amb la resposta emocional en l'espectador. Les manifestacions escèniques i performatives poden actuar com a mirall en què aquest espectador es vegi reflectit, per això cal identificar i comprendre els elements de convenció escènica, o bé les referències que clarament ens remeten a una situació concreta.

Aquesta competència també es relaciona amb el procés de construcció de les identitats culturals. L'alumnat de batxillerat ja compta amb els fonaments d'una identitat cultural pròpia

i la percepció d'identitats diferents en les persones del seu entorn. Es tracta d'utilitzar els elements del patrimoni escènic i performatiu per enriquir aquesta identitat cultural bàsica, i identificar-lo com a element de la llibertat d'expressió i com a catalitzador del sentiment de pertinença a una comunitat, sempre sota els principis de convivència democràtics.

Els espais escènics històrics formen part del patrimoni material, sempre vinculats a la representació, és a dir, a l'existència efímera. Per la seva banda, els textos dramàtics, com a propostes per ser posades en escena, també tenen una plasmació ubicada al present. Per tant, la reflexió sobre aquest patrimoni cal fer-la tenint en compte que és efímera, tot i que es repeteixi amb una certa similitud entre funció i funció. El teatre, com a manifestació cultural o espai de representació, ha de tenir el relleu que mereix pel seu paper en la cultura al llarg del temps.

Les idees, els sentiments i les emocions transmeses per la manifestació escènica o performativa han de ser analitzades *a posteriori*, tenint en compte els elements configuradors de la identitat individual, així com els principis de la convivència, el respecte i la inclusió social.

Competència 2

Aplicar les relacions entre anatomia i espai escènic, amb cura de la veu i del cos, per desenvolupar l'expressivitat, la pròpia acceptació i la creativitat.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Classificar, amb flexibilitat, les manifestacions escèniques i performatives, atenent els requeriments biomecànics i cinètics derivats de cadascuna i la cura de la veu i del cos.	2.1 Seleccionar recursos propis d'expressió vocal i corporal, tenint en compte un rol dramàtic o performatiu establert prèviament, enriquant-lo amb la pròpia identitat.
2.2 Descobrir les possibilitats expressives de la mecànica vocal i corporal, improvisant de manera creativa sobre la base d'un motiu determinat.	2.2 Desenvolupar expressions artístiques basades en el propi cos, atenent les dimensions temporal i espacial, prenent com a base un motiu previ, de manera col·laborativa.
2.3 Experimentar, de manera guiada, amb les dimensions temporal i espacial de l'expressió corporal, interactuant amb els altres de manera coordinada i col·laborativa, i complint les exigències del procés.	

La base de l'expressió corporal aplicada a les arts escèniques i performatives es troba en els principis de la cinesiologia, la proxèmica i la biomecànica, és a dir, els estudis sobre el moviment humà, l'anatomia mecànica i l'efecte dels espais en les persones.

Les diferents modalitats d'espectacle demanaran exercicis diferents, doncs, per establir una preparació adequada. Aquest procés d'adequació es basa en l'entrenament físic de base i

l'entrenament preexpressiu. L'entrenament físic permetrà mantenir una base física suficient i l'entrenament preexpressiu prepararà el cos per expressar alguna cosa al lloc de la representació.

Tots dos processos requereixen constància, disciplina i, indagació en les possibilitats del nostre físic i ser capaços de deixar parlar el cos. Aquest diàleg amb la pròpia morfologia corporal ha de portar a millorar l'acceptació de les característiques físiques de cada estudiant, coneixent-ne les possibilitats i els límits, i al desenvolupament de la capacitat expressiva innovadora, és a dir, creativa.

Per anar un pas més enllà en la capacitat expressiva del cos, caldrà tenir-ne cura. Per això s'adoptaran tècniques de preparació segures i hàbits de vida saludables i sostenibles.

Els objectius d'aquesta competència són millorar la capacitat expressiva de l'alumnat i adquirir hàbits d'esforç i bona predisposició.

Competència 3

Interpretar amb la veu i el cos, en un context escènic, de manera col·laborativa i compromesa, per transmetre idees, sentiments i emocions.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
3.1 Proposar relacions dramàtiques a partir d'un motiu previ, utilitzant l'expressió corporal de manera creativa.	3.1 Compondre un rol dramàtic, integrant la pròpia identitat, sobre la base d'un text previ.
3.2 Aplicar millores en l'expressió vocal i corporal de l'exercici treballant de manera col·laborativa i compromesa.	3.2 Construir un rol dramàtic atenent les consignes i col·laborant i cooperant en el desenvolupament de la manifestació artística.

El treball interpretatiu suposa trobar camins entre el què (idees, sentiments i emocions que es volen transmetre) i el com (instruments amb què es pretén transmetre).

Basant-se en la innovació i en l'aprofitament de les possibilitats del cos, l'intèrpret sempre ha de buscar superar-se: transmetre de la millor manera possible allò que vol expressar. Per tant, exigeix un compromís de l'intèrpret amb el que fa en escena com un fi en si mateix. Un cop s'ha deixat parlar al cos i se n'han millorat les possibilitats, cal dotar l'expressió de sentit dramàtic.

Aquest sentit s'assoleix mitjançant la càrrega psicològica que s'aboca a l'expressió i les dimensions espacial i temporal. Sovint, aquestes dimensions s'estableixen en escena amb altres executants o intèrprets. Per tant, la creació de coreografies o moviments escènics responen tant a un sentit plàstic com dramàtic, cosa que demana un treball coordinat i col·laboratiu, on l'expressió artística individual s'adaptarà a l'expressió del conjunt.

Competència 4

Crear propostes escèniques i performatives, a partir de l'anàlisi i la selecció d'elements tècnics, dramàtics, expressius i plàstics, per respondre a una finalitat determinada.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Definir en un projecte els elements tècnics, dramàtics, expressius i plàstics necessaris per a la proposta a realitzar, cercant-ne l'adequació per a la finalitat establerta, amb creativitat i sentit col·laboratiu.</p> <p>4.2 Desenvolupar un projecte escènic i performatiu senzill, partint d'una proposta prèviament debatuda, mitjançant el treball col·laboratiu.</p> <p>4.3 Exposar una proposta escènica i performativa senzilla, partint d'un motiu original o preexistent, que mobilitzi i cohesioni els altres.</p>	<p>4.1 Defensar una proposta escènica o performativa complexa, partint d'un motiu original o preexistent, que mobilitzi i cohesioni els altres.</p> <p>4.2 Desenvolupar un projecte escènic o performatiu complex, partint d'un motiu original o preexistent que involucri els altres.</p> <p>4.3 Adaptar els elements tècnics, dramàtics, expressius i plàstics disponibles als requeriments del projecte a desenvolupar, tenint en compte les intencionalitats buscades i basant-se en el treball col·laboratiu i inclusiu.</p>

Qualsevol projecte escènic i performatiu respon a un objectiu determinat: transmetre i compartir idees, sentiments i emocions. Les propostes escèniques i performatives han de basar-se, doncs, en una dramàtúrgia estudiada que les cohesioni.

És fonamental que en l'arrel de la proposta dramàtica hi hagi un element personal, resultat de la pròpia experiència vital. Aquest germen ha de ser el producte d'una anàlisi introspectiva que l'alumnat ha de fer fugint d'idees preestablertes o prejudicis. L'element que vehicularà aquest factor catalitzador pot ser creat expressament, o bé pot ser creat a partir d'un element preexistent que atorgui coherència dramàtica: text dramàtic, narratiu, audiovisual, succés històric o qualsevol component del patrimoni cultural.

La proposta dramàtica respon a un procés comunicatiu que ha de ser multidireccional i es realimenta al llarg del seu desenvolupament. Així doncs, per establir aquest canal de comunicació és fonamental que se seleccionin diferents elements amb què articular el projecte.

La selecció d'elements es farà des d'un repertori ideal a primer de batxillerat, i des dels mitjans realment disponibles a segon curs. Això no implica que en el projecte de primer no es tinguin en compte els mitjans, al contrari, atesa la seva senzillesa, s'hauria de centrar fonamentalment en l'expressió corporal i la paraula. Tanmateix, s'haurà fet una elecció ideal entre els elements de què, en teoria, podria disposar-se. Posteriorment, a segon curs es desenvoluparà el projecte adaptant-se als elements realment disponibles. En qualsevol cas, tant a la selecció ideal com a la real, cal buscar la innovació en l'ús de recursos diferents, integradors i, sobretot, que cerquin la bellesa plàstica.

La proposta ha de ser assumida per la totalitat del grup com un repte a assolir de manera col·laborativa. El treball col·laboratiu implica la participació de tothom, també dels espectadors, amb diferents funcions i graus de responsabilitat. La selecció que es faci, ideal o real, d'elements dramàtics, expressius i plàstics, condicionarà el grau de treball col·laboratiu que es pot assolir. Per això el procés de desenvolupament s'ha de fer de manera compartida. Des de l'inici, les conclusions de l'anàlisi introspectiva i del motiu generador han de ser sotmesos a una posada en comú i un debat, s'han de cercar els elements que responen a les inquietuds humanes. Aquests elements serviran per reforçar el sentiment de pertinença al grup i de compromís amb el projecte.

Competència 5

Planificar i participar en totes les fases d'una producció escènica, amb eficàcia i creativitat, per dotar de valor i significat tant el procés com el producte final adaptant-se als mitjans disponibles.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Dissenyar les fases d'un projecte escènic o performatiu senzill, coherent amb les intencionalitats acordades, afavorint el treball col·laboratiu.</p> <p>5.2 Aportar accions i idees en diferents fases d'una producció escènica o performativa senzilla, prèviament acordada, desenvolupant diferents rols i contribuint a aconseguir un procés creatiu eficient, col·laboratiu i integrador.</p>	<p>5.1 Planificar les diferents fases per les quals ha de transitar un projecte escènic i performatiu complex, optimitzant els recursos disponibles, tenint en compte les intencionalitats i mobilitzant inclusivament els altres.</p> <p>5.2 Exercir, amb creativitat i eficiència, diferents rols en les diferents fases d'un projecte escènic i performatiu complex, implicant-se en el bon desenvolupament del procés i en la consecució d'un resultat satisfactori, fruit del treball col·laboratiu.</p>

La planificació d'un espectacle comporta decidir qui fa alguna cosa, en quin moment i de quina manera. Quan els recursos i el temps són limitats, és imprescindible optimitzar-los des del començament. Un pla de treball realista i que hagi tingut en compte totes les opinions promourà la recerca d'una finalitat comuna. Cal que l'alumnat senti com a propi el projecte perquè s'impliqui en un recorregut que serà, progressivament, més exigent.

Les manifestacions escèniques i performatives transiten per una sèrie de fases que són fonamentals per al resultat final. En aquestes fases es realitza, de manera gradual, un procés de creació de significat, mitjançant uns elements formals dins d'un context determinat. Un procés correcte no assegura totalment un resultat òptim; tanmateix, sense un procés adequat és impossible aconseguir cap resultat.

La possible coincidència en el temps de diversos projectes, com seria el cas a primer de batxillerat, o d'un projecte amb una complexitat important, a segon de batxillerat, exigeix, doncs, una planificació acurada. La planificació d'un projecte ha de tenir en compte que si es prenen decisions entre tots els participants, el grau d'apropiació que cadascú faci del

projecte influirà poderosament en el fet que l'alumnat es mobilitzi. A més, a mida que el projecte va prenent forma, el nombre creixent de funcions necessàries només serà possible mitjançant un treball col·laboratiu i coordinat. Per tant, tot l'alumnat ha de mobilitzar els coneixements, les destreses i les aptituds adquirides perquè les diferents fases assoleixin els objectius parcials plantejats en la planificació de l'espectacle.

Competència 6

Representar una producció escènica davant del públic, considerant totes les oportunitats socials i econòmiques que se'n deriven, per establir una comunicació inclusiva i cohesionadora amb els espectadors.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
6.1 Representar un projecte escènic i performatiu senzill, adaptant-se a la viabilitat i al context cercant la cohesió social i la inclusió de tots els assistents i participants.	6.1 Representar públicament un projecte escènic i performatiu complex, involucrant tots els participants i mantenint una comunicació cohesionadora i inclusiva amb els espectadors.

L'actuació en viu genera una resposta psicològica a totes les persones involucrades. Es transmeten i es comparteixen idees, sentiments i emocions d'una manera directa, sense més mediació que la pròpia convenció escènica o el context cultural en què es desenvolupa. La manifestació escènica i performativa s'esgota al mateix moment de la representació. El seu registre en un suport audiovisual donarà lloc a una manifestació diferent, intervinguda pel propi suport. El que perdura és l'impacte que exerceix sobre els assistents i els participants, per això la rellevància social que en totes les èpoques ha tingut, i té, el teatre. Al llarg del temps, les persones continuen desplaçant-se i participant en manifestacions escèniques i performatives, ja sigui a la via pública o en un espai específic.

El mateix projecte, amb les modificacions degudes, pot ser representat en diferents espais, canviant-ne el significat i l'impacte exercit. És possible que una manifestació escènica i performativa tingui el lloc de representació en un espai determinat, però també que es pugui adaptar a diferents espais sense alterar-ne el missatge fonamental.

Aquesta capacitat es pot aprofitar com un element de cohesió social i de desenvolupament econòmic. La representació ha de ser dissenyada prèviament per optimitzar l'efecte del que volem transmetre i compartir. En la matèria d'Arts Escèniques s'han d'identificar tots els elements d'oportunitat econòmica que es podrien generar amb el projecte, però l'execució ha de cercar prioritàriament l'impacte social en la inclusió i la cohesió.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques

corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

El patrimoni escènic i performatiu

- Reflexió del concepte i les tipologies de les arts escèniques i performatives a partir de l'anàlisi d'exemples.
- Descripció de l'evolució històrica de la representació escènica i performativa basada en peces clau del patrimoni.
- Ús del llenguatge escènic i performatiu contemporani en els exercicis d'improvisació i creació.
- Observació de la dramaticitat, la teatralitat i la performativitat de les peces analitzades.
- Visites a teatres, espais escènics i no escènics des del punt de vista del teatre com a patrimoni material i immaterial.

Expressió i comunicació escènica i performativa

- Desenvolupament de l'expressió corporal, gestual, oral i ritmicomusical en la interpretació actoral.
- Disseny de l'espai escènic com a generador de significat tenint en compte la convenció teatral.
- Creació d'un conflicte dramàtic: personatge, situació i acció dramàtica.
- Construcció del personatge dramàtic des de l'anàlisi i la caracterització.
- Ús dels recursos plàstics en les manifestacions escèniques i performatives: escenografia volumètrica i virtual, caracterització, il·luminació i espai sonor.

Expressió corporal aplicada a les arts escèniques i performatives

- Preparació física i preparació preexpressiva en la cura del cos i de la veu a l'aula.
- Interpretació a partir de l'expressió corporal, el mim i la dansa.
- Anàlisi del personatge dramàtic: objectius i funcions dins del context de l'obra.
- Desenvolupament del procés i execució d'una peça escènica de manera col·laborativa.

Escenificació i representació escènica i performativa

- Reflexió i crítica sobre el concepte i les característiques de l'espectacle escènic.

- Identificació de les tipologies bàsiques de l'espectacle escènic (clàssic, d'avantguarda, corporal, occidental, oriental, d'objectes, musical i de dansa) a partir de l'observació d'exemples.
- Disseny d'espectacles escènics: equips, fases i àrees de treball a l'aula i en l'entorn professional.
- Creació dramàtica en el disseny d'un projecte escènic.
- Producció i representació d'un projecte escènic.
- Direcció artística en projectes escènics a l'aula.
- Organització de l'assaig i desenvolupament de les funcions de la direcció escènica i la regidoria. Adaptació del tipus d'assaig depenent de la finalitat, la fase i l'organització del projecte escènic.

La recepció de les arts escèniques i performatives

- Recepció de les arts escèniques i performatives en contextos reals i en gravacions.
- Reflexió sobre les preferències del públic teatral contemporani en relació amb el gust personal.
- Identificació de peces amb una convenció escènica clàssica (la quarta paret).

Anàlisi i crítica d'espectacles escènics.

- Descripció d'oportunitats de desenvolupament social i econòmic dels espectacles escènics i performatius en les indústries culturals.

Segon curs

El patrimoni escènic i performatiu

- Anàlisi crítica del significat social de les arts escèniques i performatives tenint en compte la perspectiva de gènere, la identitat i la performativitat.
- Identificació d'elements dels espectacles des del punt de vista ritual i social que incloguin les festes populars.
- Valoració i visionat de les tendències actuals a la representació escènica i performativa.
- Observació i anàlisi de les manifestacions escèniques i performatives no orals.

Expressió i comunicació escènica i performativa

- Pràctica en actes performatius com a generació de noves realitats.
- Ús dels elements característics de l'espai escènic i performatiu actual.
- Descripció de l'evolució de les estructures dramàtiques actuals i reflexió sobre la memòria performativa com a patrimoni immaterial.
- Interpretació del personatge en acció a les manifestacions actuals.
- Disseny i adequació dels espais no escènics a partir dels recursos plàstics i escenogràfics.

Expressió corporal aplicada a les arts escèniques i performatives

- Pràctica dels mètodes interpretatius actuals.

- Construcció actual del personatge dramàtic.
- Creació performativa des del procés i en l'execució.

Escenificació i representació escènica i performativa

- Creació d'un espectacle performatiu a partir d'un concepte i tenint en compte les característiques pròpies del llenguatge.
- Aplicació d'elements de les diverses tipologies bàsiques de l'espectacle performatiu: espais escènics i espais no escènics. Integració de llenguatges no orals i tecnològics.
- Disseny d'espectacles en espais no escènics: adaptació, equips, fases i àrees de treball.
- Composició dramàtica d'un procés escènic i performatiu complex.
- Producció i representació d'un projecte escènic i performatiu complex.
- Direcció artística en projectes escènics i performatius complexos.
- Preparació i assaigs d'un espectacle escènic i performatiu complex.
- Representació d'espectacles escènics i performatius complexos.

La recepció de les arts escèniques i performatives

- Assistència i/o participació en espectacles escènics i performatius actuals.
- Anàlisi i crítica de manifestacions escèniques i performatives.
- Emprenedoria cultural en espectacles escènics.

Biologia

Els avenços de la biologia s'han accelerat notablement en les darreres dècades. En aquest camp s'han produït grans canvis de paradigma (com el descobriment de la cèl·lula, el desenvolupament de la teoria de l'evolució, el naixement de la biologia molecular i el descobriment dels virus i els prions, entre d'altres) que han revolucionat el concepte d'organisme viu i la comprensió del seu funcionament.

El progrés de les ciències biològiques, però, va molt més enllà de la mera comprensió dels éssers vius. Les aplicacions de la biologia han suposat una millora considerable de la qualitat de vida de la humanitat, en permetre, per exemple, la prevenció i el tractament de malalties que abans delmaven les poblacions, o d'altres de nova aparició, com la covid-19, per a la qual s'han desenvolupat teràpies i vacunes a una velocitat sense precedents. En el mateix sentit, la biologia també s'aplica a l'enginyeria genètica i la biotecnologia i a molts altres camps, i s'hi relaciona. Aquesta matèria contribueix a la formació científica que permet tenir una opinió fonamentada científicament i intervenir davant de fets controvertits que formen part de la nostra quotidianitat.

Així doncs, la matèria de Biologia permet enfortir les destreses i el pensament científics, contribueix a reforçar el compromís per un model sostenible de desenvolupament i a implicar l'alumnat a promoure els esforços individuals i col·lectius contra el canvi climàtic, per assolir un model de desenvolupament sostenible que contribueixi no només a la nostra qualitat de vida, sinó a la preservació del patrimoni natural i cultural, a estimular la vocació científica de tot l'alumnat, i afavoreix que s'eliminin els biaixos de gènere en llocs de responsabilitat en recerca.

La matèria de Biologia ofereix una formació relativament avançada, i proporciona a l'alumnat els coneixements i les destreses essencials per al treball científic i l'aprenentatge al llarg de la vida i estableix les bases necessàries per iniciar estudis superiors o la incorporació al món laboral. En última instància, aquesta matèria contribueix a l'enfortiment del compromís i la participació de l'alumnat en la societat democràtica.

Aquesta matèria pretén proporcionar als estudiants que la cursen la base suficient per comprendre els principis generals que regeixen els fenòmens del món natural relacionats amb la biologia. Per a això, la matèria parteix de les competències específiques, que tenen com a finalitat entendre, explicar i saber mobilitzar coneixements, destreses i actituds, no només relacionats amb la situació i les repercussions de la biologia en l'actualitat, sinó també amb els procediments de l'activitat científica i la seva rellevància en els avenços socials, en la necessitat d'un tracte igualitari entre persones i en el caràcter consistent i global del conjunt de les disciplines científiques.

La matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

Aquestes competències específiques es poden resumir en: interpretar, transmetre i argumentar informació científica; localitzar, seleccionar i contrastar informació científica; analitzar críticament les conclusions de treballs de recerca; plantejar i resoldre problemes relacionats amb les ciències biològiques; analitzar la importància dels hàbits saludables i sostenibles i relacionar les característiques moleculars dels organismes amb les seves

característiques macroscòpiques.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, i es proporcionarà la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebran al voltant de les competències específiques.

A primer curs cal destacar el primer bloc, *projecte científic*, on es tracten els aspectes bàsics de l'activitat científica general: l'ús de les metodologies científiques per a l'estudi de fenòmens naturals, l'experimentació –incloent-hi els instruments necessaris i les seves normes d'ús–, i la utilització adequada de llenguatges científics i de les eines matemàtiques pertinents. Aquest bloc busca desenvolupar habilitats pràctiques útils per a la resta dels blocs. El segon bloc, *història de la vida*, està dedicat a l'estudi de l'evolució dels éssers vius des del seu origen. El tercer bloc, *bioquímica, fisiologia animal i vegetal*, estudia algunes de les molècules orgàniques i inorgàniques pròpies dels éssers vius. S'introdueix l'alumnat als mecanismes a través dels quals els animals i els vegetals fan les seves funcions vitals; s'analitza la fisiologia dels aparells implicats en les funcions de nutrició i reproducció i el funcionament dels receptors sensorials, dels sistemes de coordinació i dels òrgans efectors en els animals i les adaptacions dels vegetals a les condicions ambientals en què es desenvolupen fent èmfasi en la importància biològica de la fotosíntesi. En el quart bloc, *biologia cel·lular*, es presenta l'organització cel·lular, els processos bàsics que esdevenen a la cèl·lula, els tipus de cèl·lules i els seus components. El cinquè bloc, *ecologia i sostenibilitat*, és el darrer bloc i tracta els components dels ecosistemes, el funcionament i la importància d'un model de desenvolupament sostenible.

A segon curs els sabers estan organitzats en sis blocs. El primer bloc, *les biomolècules i el metabolisme*, aprofundeix en l'estudi de les molècules orgàniques i inorgàniques i s'hi tracten les principals rutes metabòliques dels éssers vius. El segon bloc, *genètica molecular i cicle cel·lular*, tracta el mecanisme de replicació de l'ADN i el procés de l'expressió gènica, relacionant-los amb el procés de diferenciació cel·lular i les etapes del cicle cel·lular, la mitosi i la meiosi i la seva funció biològica. El tercer bloc, *els microorganismes i formes acel·lulars*, se centra en algunes de les espècies microbianes més rellevants, la seva diversitat metabòlica i la seva importància ecològica, i en l'estudi de les característiques i dels mecanismes d'infecció de les formes orgàniques acel·lulars (virus, viroides i prions). En el quart bloc, *immunologia*, es tracta el concepte d'immunitat, els seus mecanismes i tipus (innata i adquirida), les fases de les malalties infeccioses i l'estudi de les patologies del sistema immunitari. En el cinquè bloc, *biotecnologia*, s'estudien els mètodes de manipulació dels éssers vius o els seus components per a l'aplicació tecnològica a diferents camps, com la medicina, l'agricultura o l'ecologia, entre d'altres. Finalment el sisè bloc, *evolució*, aborda l'estudi dels mecanismes biològics per mitjà dels quals actua l'evolució.

Els sabers que es descriuen s'han de treballar des d'un enfocament competencial, de manera que aquests constitueixin un mitjà per al desenvolupament de les competències clau i no simplement un fi en si mateixos.

Cal destacar que la Biologia és una matèria de caràcter científic i, com a tal, es recomana impartir-la lligant-la a la realitat de l'alumnat, de manera pràctica i significativa i seguint un enfocament interdisciplinari. Per això, la metodologia que es proposa és l'ús de situacions d'aprenentatge que connectin amb contextos reals. Com a conclusió, cal assenyalar que la finalitat última de la Biologia és contribuir a un major grau d'exercici de les competències

clau per part de l'alumnat, per aconseguir ampliar de manera notable els seus horitzons acadèmics, professionals, socials i personals.

Competències específiques

Competència 1

Interpretar, comunicar informació i dades procedents de treballs científics, i argumentar amb precisió i utilitzant diferents formats, per analitzar conceptes, processos, mètodes, experiments o resultats de les ciències biològiques.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Analitzar críticament conceptes i processos relacionats amb els sabers de la Biologia, seleccionant i interpretant informació en diferents formats (models, gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes o d'altres).</p> <p>1.2 Comunicar informacions o opinions raonades relacionades amb els sabers de la matèria de Biologia transmetent-les de manera clara i rigorosa, utilitzant la terminologia i el format adequats (models, gràfics, taules, informes, diagrames, fórmules, continguts digitals o d'altres) i responnent de manera fonamentada a les qüestions que puguin sorgir durant el procés.</p> <p>1.3 Argumentar sobre aspectes relacionats amb els sabers de la matèria de Biologia, defensant una posició de manera raonada i amb una actitud oberta, flexible, receptiva, respectuosa davant l'opinió dels altres i basada en els coneixements científics.</p>	<p>1.1 Analitzar críticament conceptes i processos relacionats amb els sabers de la Biologia, seleccionant i interpretant informació en diferents formats (models, gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes o d'altres).</p> <p>1.2 Comunicar informacions o opinions raonades relacionades amb els sabers de la matèria de Biologia, transmetre-les de manera clara i rigorosa, utilitzant la terminologia i el format adequats (models, gràfics, taules, vídeos, informes, diagrames, fórmules, esquemes, símbols, continguts digitals o d'altres) i responnent de manera fonamentada i precisa a les qüestions que puguin sorgir durant el procés.</p> <p>1.3 Argumentar sobre aspectes relacionats amb els sabers de la matèria de Biologia, considerant els punts forts i febles de diferents posicions de manera raonada i amb una actitud oberta, flexible, receptiva i respectuosa davant l'opinió dels altres i basada en els coneixements científics.</p>

La comunicació és un aspecte essencial del progrés científic, atès que els avenços i els descobriments poques vegades són el producte del treball d'individus aïllats, sinó d'equips col·laboratius, sovint de caràcter interdisciplinari. La creació de coneixement només es produeix quan es publiquen els descobriments i se'n permet la revisió i l'ampliació per part de la comunitat científica.

La comunicació juga, doncs, un paper destacat, perquè és imprescindible per a la col·laboració i la difusió del coneixement, i contribueix a accelerar considerablement els avenços i els descobriments. La comunicació científica busca, en general, l'intercanvi d'informació rellevant d'una manera com més eficient i senzilla millor, utilitzant diferents formats com ara gràfics, fórmules, textos, informes o models, entre d'altres.

Aquesta competència es refereix al desenvolupament per part de l'alumnat de les destreses necessàries per extreure les idees més rellevants d'una informació de caràcter científic (en forma d'articles, diagrames, taules, gràfics, etc.) i comunicar-les de manera senzilla, precisa i fiable, utilitzant formats variats (exposició oral, plataformes virtuals, presentació de diapositives i pòster, entre d'altres), tant de manera analògica com per mitjans digitals.

Per tant, la comunicació en el context d'aquesta matèria requereix la mobilització no només de destreses lingüístiques, sinó també matemàtiques, digitals i el raonament lògic.

L'alumnat ha d'interpretar i transmetre continguts científics, així com formar-se una opinió pròpia sobre aquests, basada en raonaments i evidències, i argumentar defensant la seva posició de manera fonamentada i enriquint-la amb els punts de vista i les proves aportats pels altres.

Aquesta competència també té la finalitat de potenciar l'argumentació, essencial per al desenvolupament social i professional de l'alumnat. L'argumentació en debats, fòrums o altres vies dona l'oportunitat de defensar, de manera lògica i fonamentada, les posicions pròpies, però també de comprendre i assimilar les idees d'altres persones. L'argumentació és una manera de pensament col·lectiu que enriqueix els qui hi participen, i els permet desenvolupar la resiliència davant de reptes, així com la flexibilitat per fer un gir a les pròpies idees davant d'arguments aliens. Així mateix, l'argumentació, efectuada correctament, fomenta la tolerància i el respecte.

En conclusió, la comunicació científica és un procés complex, en què es combinen de manera integrada destreses variades i es mobilitzen coneixements, i exigeix una actitud oberta i tolerant a l'interlocutor. Tot això és necessari no només per al treball en la carrera científica, sinó que també constitueix un aspecte essencial per al desenvolupament personal, social i professional de tot ésser humà.

Competència 2

Identificar, seleccionar, organitzar i avaluar críticament informació, contrastant-ne la fiabilitat per resoldre preguntes plantejades de manera autònoma i crear continguts relacionats amb les ciències biològiques.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Plantejar i resoldre qüestions relacionades amb els sabers de la matèria, localitzant i citant fonts adequades i seleccionant, organitzant i analitzant críticament la informació.	2.1 Plantejar i resoldre qüestions i crear continguts relacionats amb els sabers de la matèria de Biologia localitzant i citant fonts adequades i seleccionant, organitzant i analitzant críticament la informació.
2.2 Contrastar i justificar la credibilitat de la informació relacionada amb els sabers de la matèria, utilitzant fonts fiables i adoptant una actitud crítica i escèptica vers informacions interessades, sense autoria contrastada o sense una base científica, com ara pseudociències, teories de la conspiració, creences infundades, rumors, etc.	2.2 Contrastar i justificar la credibilitat d'informació relacionada amb els sabers de la matèria, utilitzant fonts fiables, aportant dades i adoptant una actitud crítica i escèptica vers informacions interessades, sense autoria contrastada o sense una base científica, com ara pseudociències, teories de la conspiració, creences infundades, rumors, etc.
2.3 Argumentar sobre la contribució de la ciència a la societat i la tasca de les	

persones que s'hi dediquen, reflexionant sobre els biaixos de gènere en les ciències i entenent la investigació com una tasca col·lectiva i interdisciplinària en constant evolució influïda pel context polític i els recursos econòmics.	
--	--

Obtenir informació rellevant per resoldre dubtes, adquirir nous coneixements o comprovar la fiabilitat d'afirmacions o notícies és una destresa essencial per als ciutadans del segle XXI.

Tota investigació científica comença amb una recopilació de les publicacions del camp que es vol estudiar. Per això cal conèixer i utilitzar fonts fidedignes i buscar-les, i seleccionar la informació rellevant per respondre a les qüestions plantejades.

La major part de les fonts d'informació fiables són accessibles a través d'Internet per la qual cosa es promourà, a través d'aquesta competència, l'ús de diferents plataformes digitals de cerca i comunicació. No obstant això, la informació veraç conviu amb rumors, teories de la conspiració i informacions incompletes o pseudocientífiques. Per això, té una importància vital que l'alumnat desenvolupi l'esperit crític i contrasti i avaluï la informació obtinguda.

A més, l'aprenentatge al llarg de la vida requereix tenir sentit crític per seleccionar les fonts o institucions adequades, garbellar la informació i quedar-se amb la que sigui rellevant d'acord amb el propòsit plantejat. La destresa per fer aquesta selecció té, per tant, una gran importància no només per a l'exercici de professions científiques, sinó també per al desenvolupament de qualsevol tipus de carrera professional, per a la participació democràtica activa i fins i tot per al benestar social i emocional de les persones.

Competència 3

Dissenyar i desenvolupar projectes de recerca relacionats amb la biologia i analitzar críticament els resultats d'aquests projectes i de treballs d'investigació i divulgació, comprovant si segueixen els passos de la metodologia científica, per avaluar la fiabilitat de les conclusions.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Plantejar preguntes i formular hipòtesis que puguin ser respostes o contrastades utilitzant mètodes científics i intentin explicar fenòmens biològics, i fer prediccions sobre aquests fenòmens.</p> <p>3.2 Avaluar la fiabilitat de les conclusions d'un treball de recerca propi d'acord amb la interpretació dels resultats obtinguts.</p> <p>3.3 Dissenyar l'experimentació, la presa de dades i l'anàlisi de fenòmens biològics, i seleccionar els instruments necessaris, de manera que permetin respondre preguntes investigables concretes i contrastar una</p>	<p>3.1 Avaluar la fiabilitat de les conclusions d'un treball de recerca o de divulgació científica relacionat amb els sabers de la matèria d'acord amb la interpretació dels resultats obtinguts.</p> <p>3.2 Argumentar, utilitzant exemples concrets, sobre la contribució de la ciència a la societat i la tasca de les persones que s'hi han dedicat, reflexionant sobre els biaixos de gènere en les ciències i entenent la investigació com una tasca col·lectiva i interdisciplinària en constant evolució influïda pel context polític i els recursos econòmics.</p>

<p>hipòtesi plantejada minimitzant els biaixos en la mesura que sigui possible.</p> <p>3.4 Portar a terme experiments i prendre dades quantitatives i qualitatives sobre fenòmens biològics, seleccionant i utilitzant els instruments, les eines o les tècniques adequats amb correcció i precisió.</p> <p>3.5 Interpretar i analitzar resultats obtinguts en el projecte de recerca utilitzant, quan calgui, eines matemàtiques i tecnològiques i reconeixent-ne l'abast i les limitacions per obtenir conclusions raonades i fonamentades o valorar la impossibilitat de fer-ho.</p> <p>3.6 Establir col·laboracions dins i fora del centre educatiu en les diferents fases del projecte científic per treballar amb més eficiència, utilitzant les eines tecnològiques adequades, valorant la importància de la cooperació a la recerca, respectant la diversitat i afavorint la inclusió.</p>	
--	--

El coneixement científic es construeix a partir d'evidències obtingudes de l'observació objectiva i l'experimentació i la seva finalitat és explicar el funcionament del món que ens envolta i aportar solucions a problemes del nostre temps. Els mètodes científics es basen en la formulació de preguntes sobre l'entorn natural o social, el disseny i l'execució adequats d'estratègies per poder-hi respondre, la interpretació i l'anàlisi dels resultats, l'obtenció de conclusions i la comunicació.

El pensament crític és probablement una de les destreses més importants per al desenvolupament humà i la base de l'esperit de superació i millora. A l'àmbit científic és essencial, entre d'altres, per a la revisió de treballs de recerca, que és el pilar sobre el qual se sustenta el rigor i la fiabilitat de la ciència. Tot i que el pensament crític ha de començar a treballar-se des de les primeres etapes educatives, assoleix un grau de desenvolupament significatiu a batxillerat, i el progrés en aquesta competència específica contribueix a la seva millora. A més, l'anàlisi de les conclusions d'un treball científic amb relació als resultats observables implica mobilitzar en l'alumnat, no només el pensament crític, sinó també les destreses comunicatives i digitals i el raonament lògic.

Plantejar situacions en què l'alumnat tingui l'oportunitat d'aplicar els passos dels diferents mètodes utilitzats en la ciència contribueix a desenvolupar-ne la curiositat, el sentit crític, l'esperit emprenedor i les destreses per al treball col·laboratiu. A més, permet comprendre en profunditat la diferència entre una impressió o opinió i una evidència, per afrontar amb ment oberta i perspicàcia diferents informacions i acceptar la incertesa i respondre-hi adequadament.

Així mateix, l'actitud analítica i el cultiu del dubte raonable, que es desenvolupen mitjançant aquesta competència específica, són útils en contextos no científics i preparen l'alumnat per al reconeixement de fal·làcies, rumors i informació pseudocientífica i per formar-se una opinió pròpia basada en raonaments i evidències, i així contribuir positivament a la seva integració personal i professional i la seva participació en la societat democràtica.

Competència 4

Aplicar els aprenentatges de manera integrada i les diverses formes de raonament pròpies de la ciència, per plantejar i resoldre problemes relacionats amb les ciències biològiques, cercant i utilitzant les estratègies adequades, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si calgués.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Resoldre problemes o donar explicació a processos biològics fent servir recursos variats com ara coneixements, dades i informació, raonament lògic, pensament computacional o recursos digitals.</p> <p>4.2 Analitzar críticament la solució a problemes sobre fenòmens biològics, i modificar els procediments utilitzats o conclusions obtingudes si aquesta solució no és viable o davant de noves dades aportades o trobades amb posterioritat.</p>	<p>4.1 Explicar fenòmens relacionats amb els sabers de la matèria mitjançant el plantejament i la resolució de problemes, cercant i utilitzant les estratègies i els recursos adequats.</p> <p>4.2 Analitzar críticament la solució a un problema fent servir els sabers de la matèria de Biologia i reformular els procediments utilitzats o les conclusions si aquesta solució no fos viable o davant de noves dades aportades o trobades amb posterioritat.</p>

La resolució de problemes és una part inherent de la ciència bàsica i aplicada. Les ciències empíriques es construeixen contrastant raonaments (hipòtesis) mitjançant l'experimentació o l'observació. L'avenç científic està limitat, doncs, per la destresa en l'exercici intel·lectual de crear hipòtesis i la capacitat tècnica i humana de provar-les experimentalment. A més, el camí cap als descobriments i avenços és poques vegades rectilini i sovint es veu obstaculitzat per situacions inesperades i problemes de diferent naturalesa. Per això és imprescindible que, en enfrontar-se a dificultats, les persones dedicades a la ciència mostrin creativitat, destreses per a la cerca de noves estratègies o utilització d'eines variades, obertura a la col·laboració i resiliència per continuar malgrat la manca d'èxit immediat.

Aquesta competència específica fa referència a l'aplicació integrada dels aprenentatges i l'ús del raonament com a base per a la resolució de problemes. No obstant això, cal destacar que, com novetat pel que fa a l'etapa anterior, es pretén que l'alumnat busqui noves estratègies de resolució quan les estratègies que té adquirides no siguin suficients. Per això, caldrà utilitzar diferents eines i recursos tecnològics, una actitud positiva cap als reptes i les situacions d'incertesa i resiliència per continuar provant noves vies de resolució en cas de manca d'èxit inicial, o amb la intenció de millorar els resultats.

Per això és important treballar la iniciativa en l'alumnat perquè plantegi noves qüestions o problemes que es puguin resoldre utilitzant el raonament i altres estratègies.

La resolució de problemes és una competència essencial en la carrera científica, atès que les persones dedicades a la ciència s'enfronten sovint a grans reptes i contratemps que fan tortuós el camí cap als seus objectius.

Així mateix, aquesta competència específica és necessària en molts altres contextos de la vida professional i personal pel que contribueix a la maduresa intel·lectual i emocional de l'alumnat i, en darrera instància, a la formació de ciutadania plenament integrada i compromesa amb la millora de la societat.

Competència 5

Dissenyar, promoure i executar iniciatives de conservació del medi ambient basades en fonaments científics i analitzar els impactes d'activitats humanes sobre el medi ambient o la disponibilitat de recursos, a partir d'observacions de camp i d'informació en diferents formats per promoure i adoptar hàbits compatibles amb el desenvolupament sostenible.

Críters d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Analitzar les causes i les conseqüències ecològiques, socials i econòmiques dels principals problemes mediambientals des d'una perspectiva individual, local i global, concebant-los com a grans reptes de la humanitat i basant-se en dades científiques i en els sabers de la matèria de Biologia.</p> <p>5.2 Proposar i justificar la necessitat d'adoptar hàbits i portar a terme iniciatives sostenibles i saludables en l'àmbit local i argumentar sobre els efectes positius i la urgència d'adoptar-los basant-se en els sabers de la matèria.</p>	<p>5.1 Argumentar sobre la importància d'adoptar hàbits saludables i un model de desenvolupament sostenible, basant-se en els principis de la biologia, en particular de la biologia molecular, i relacionar-los amb els processos macroscòpics.</p>

Actualment, la degradació mediambiental porta a la destrucció dels recursos naturals a un ritme molt superior al de la regeneració. Per frenar l'avenç d'aquestes tendències negatives i evitar-ne les conseqüències catastròfiques, calen accions individuals i col·lectives de la ciutadania, els estats i les corporacions. Per això, és imprescindible que es conegui el valor ecològic, científic, social i econòmic del món natural i es compregui que la degradació mediambiental és sinònim de desigualtat, refugiats climàtics, catàstrofes naturals i altres tipus de crisis humanitàries.

Per aquests motius, és essencial que l'alumnat desenvolupi aquesta competència específica i així conegui els fonaments que justifiquen la necessitat urgent d'implantar un model de desenvolupament sostenible i lideri iniciatives i projectes innovadors per promoure i adoptar hàbits sostenibles en l'àmbit individual i col·lectiu. Desenvolupar aquesta competència específica també permet a l'alumnat aprofundir en l'estudi de la fisiologia humana i així proposar i adoptar hàbits que contribueixin a mantenir i millorar la salut i la qualitat de vida. Aquest aspecte és particularment important atesa la tendència a l'alça dels hàbits sedentaris i el consum d'aliments hipercalòrics que té serioses conseqüències per a la salut dels ciutadans del món desenvolupat.

Al llarg del batxillerat, l'alumnat podrà enfocar aquestes qüestions progressivament amb més profunditat. L'estudi de la importància dels ecosistemes i de determinats organismes s'abordarà des del coneixement de les reaccions bioquímiques que porten a terme i la seva rellevància a escala planetària. D'aquesta manera es connectarà el món molecular amb el macroscòpic. Aquesta competència específica, a més, busca que l'alumnat prengui iniciatives encaminades a analitzar els seus propis hàbits i els dels membres de la comunitat educativa, desenvolupi una actitud crítica davant aquests hàbits basada en els fonaments

de la biologia molecular i proposi mesures per al canvi positiu cap a un mode de vida més saludable i sostenible.

La importància d'aquesta competència específica rau en la importància que representa l'adopció d'un model de desenvolupament sostenible, que constitueix un dels reptes més grans i més importants a què s'enfronta la humanitat actualment. Per poder fer realitat aquest ambiciós objectiu, és necessari que la societat aconsegueixi una comprensió profunda del funcionament dels sistemes biològics per poder-ne apreciar el valor. D'aquesta manera, s'adoptaran hàbits i es prendran actituds responsables i encaminades a la conservació dels ecosistemes i la biodiversitat i a l'estalvi de recursos, que alhora milloraran la salut i el benestar físic i mental humans en l'àmbit individual i col·lectiu.

Competència 6

Descriure, integrar i relacionar els principals processos característics dels éssers vius per justificar la complexitat de la vida i desmarcar-la del que és inert.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>6.1 Identificar i diferenciar les diferents biomolècules pròpies dels éssers vius.</p> <p>6.2 Identificar experimentalment diferents tipus de biomolècules i relacionar-les amb les estructures biològiques i els aliments.</p> <p>6.3 Justificar el concepte de cèl·lula com a unitat estructural i funcional dels éssers vius.</p>	<p>6.1 Explicar les característiques i els processos vitals dels éssers vius mitjançant l'anàlisi de les seves biomolècules, de les seves funcions, de les interaccions bioquímiques entre biomolècules i de les seves reaccions metabòliques.</p> <p>6.2 Aplicar metodologies analítiques al laboratori utilitzant els materials adequats amb precisió.</p> <p>6.3 Justificar la importància del processament de la matèria i l'energia per al manteniment de la vida en diferents nivells (cel·lular, organisme, ecosistema) i per a la seva capacitat d'autoconservació.</p> <p>6.4 Argumentar la importància del programa genètic per a la vida dels éssers vius i la seva relació amb l'evolució biològica.</p>

Al segle XIX, la primera síntesi d'una molècula orgànica al laboratori va permetre connectar la biologia i la química i va marcar un canvi de paradigma científic que es va refermar posteriorment amb la descripció de l'ADN com a molècula portadora de la informació genètica.

Els éssers vius depenen del processament de la matèria i l'energia que incorporen del seu medi. Aquest processament es du a terme gràcies a l'existència d'un programa genètic que els dota de la capacitat d'automantenir-se, amb activitats autoconservadores, com a

resposta a les condicions externes. A banda, la transformació d'aquest programa genètic és una de les bases de l'evolució biològica.

L'elecció voluntària de la matèria de Biologia en aquesta etapa està probablement lligada a inquietuds científiques i a la intenció de fer estudis terciaris al camp biomèdic o ambiental. Per aquests motius, aquesta competència específica és essencial per a l'alumnat de batxillerat i li permet connectar el món molecular amb el macroscòpic, comprendre la complexitat de l'existència de la vida, adquirir una visió global completa dels organismes vius i desenvolupar les destreses necessàries per formular hipòtesis i resoldre problemes relacionats amb les diferents disciplines que deriven de la biologia.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Projecte científic

- Plantejament amb perspectiva científica d'hipòtesis, preguntes, problemes i conjetures investigables en el context escolar.
- Estratègies per a la cerca d'informació, col·laboració, comunicació i interacció amb institucions científiques: eines digitals, formats de presentació de processos, resultats i idees (diapositives, gràfics, vídeos, pòsters, informes i d'altres), en la resolució de problemes investigables.
- Fonts fiables d'informació: cerca, reconeixement i utilització en recerques experimentals o estudis observacionals formulats a l'aula.
- Experiències científiques de laboratori o de camp en el context escolar: disseny, planificació i realització. Contrast d'hipòtesis. Controls experimentals.
- Mètodes d'anàlisi de resultats: organització, representació i eines estadístiques, aplicables a les recerques plantejades.
- Estratègies de comunicació científica: vocabulari científic, formats (informes, vídeos, models, gràfics i d'altres) i eines digitals.
- La tasca científica i les persones dedicades a la ciència: contribució a les ciències biològiques, geològiques i ambientals i importància social. El paper de la dona a la ciència.

Casos històrics amb biaix de gènere.

- L'evolució històrica del saber científic: la ciència com a tasca col·lectiva, interdisciplinària i en contínua construcció.

Història de la vida

- Contrast de diferents hipòtesis sobre l'origen dels éssers vius.

- Anàlisi dels canvis en els grans grups d'éssers vius al llarg de la història de la Terra en vista de les teories evolutives.

- Comparació dels principals grups taxonòmics d'acord amb les seves característiques fonamentals, amb un enfocament evolutiu.

Bioquímica, fisiologia animal i vegetal

- Diferenciació entre biomolècules orgàniques i inorgàniques i les seves característiques generals.

- L'aigua i les sals minerals: relació entre les seves característiques químiques i funcions biològiques.

- Anàlisi de les característiques químiques, isomeries, enllaços i funcions dels monosacàrids (pentoses, hexoses en les seves formes lineals i cíclics), disacàrids i polisacàrids amb més rellevància biològica.

- Diferenciació entre els lípids amb àcids grassos i sense: característiques químiques, tipus i funcions biològiques dels diferents tipus de lípids.

- La funció de nutrició en animals: importància biològica i estructures implicades en diferents grups taxonòmics, amb un enfocament evolutiu.

- Reconeixement de la importància de les vitamines i sals com a cofactors enzimàtics i la necessitat d'incorporar-los a la dieta dels humans.

- Identificació al laboratori i estudi dels diferents nutrients de la dieta humana. Anàlisi de la fiabilitat de les etiquetes dels aliments.

- La funció de nutrició en vegetals: la fotosíntesi, el seu balanç general i importància per a la vida a la Terra. Comparació de la composició, la formació i els mecanismes de transport de la saba bruta i la saba elaborada.

- La funció de relació en animals: fisiologia i funcionament dels sistemes de coordinació (nerviós i endocrí), dels receptors sensorials i dels òrgans efectors, amb un enfocament evolutiu.

- La funció de relació en vegetals: tipus de respostes dels vegetals a estímuls i influència de les fitohormones (auxines, citoquinines, etilè, etc.).

- La funció de reproducció en animals: importància biològica, tipus, estructures implicades en diferents grups taxonòmics, amb un enfocament evolutiu.

- La funció de reproducció: la reproducció sexual i asexual, rellevància evolutiva, els cicles biològics, tipus de reproducció asexual, processos implicats en la reproducció sexual (pol·linització, fecundació, dispersió de la llavor i el fruit) i la relació amb l'ecosistema.

Biologia cel·lular

- Anàlisi de la teoria cel·lular i les seves implicacions biològiques.

- Diferenciació d'imatges obtingudes per microscòpia òptica i electrònica, tenint en compte el poder de resolució de cadascuna i les tècniques de preparació de les mostres.
- Anàlisi de la ultraestructura de la membrana plasmàtica i relació amb les seves propietats.
- Anàlisi del procés osmòtic i repercussió sobre la cèl·lula animal, vegetal i procariota.
- Anàlisi funcional bàsica dels orgànuls de la cèl·lula eucariota (animal i vegetal).
- Anàlisi dels diferents mecanismes de transport a través de la membrana plasmàtica (difusió simple i facilitada, transport actiu, endocitosi i exocitosi), relacionant cadascun amb les propietats de les molècules transportades.
- Estratègies de captació i aprofitament d'energia.

Ecologia i sostenibilitat

- El medi ambient com a motor econòmic i social: importància i necessitat de l'adopció d'un model de desenvolupament sostenible, a partir de casos de l'entorn proper i global.
- La sostenibilitat de les activitats quotidianes: ús d'indicadors de sostenibilitat, hàbits de vida compatibles i coherents amb un model de desenvolupament sostenible. Concepte de petjada ecològica.
- El canvi cap a un model de desenvolupament sostenible: iniciatives locals i globals.
- La dinàmica dels ecosistemes: els fluxos d'energia, els cicles de la matèria (carboni, nitrogen, fòsfor i sofre) i les relacions tròfiques. Resolució de problemes plantejats en l'àmbit local i global.
- El canvi climàtic: la seva relació amb el cicle del carboni, causes i conseqüències sobre la salut, economia, ecologia i societat.

Segon curs

Les biomolècules i el metabolisme

- Identificació de biomolècules en funció de la seva estructura química i relació d'aquesta amb les funcions que exerceixen.
- Classificació de les biomolècules segons les funcions que exerceixen.
- Concepte de metabolisme. Comparació entre anabolisme i catabolisme.
- Relació entre les característiques químiques, estructura i funció biològica de les proteïnes, analitzant la importància del seu paper biocatalitzador.
- Visió general dels diferents processos implicats en la respiració cel·lular anaeròbica (glucòlisi i fermentació) i aeròbica (β -oxidació dels àcids grassos, cicle de Krebs, cadena de transport d'electrons i fosforilació oxidativa).
- Anàlisi del significat biològic, a escala molecular i cel·lular de les principals rutes catabòliques. El metabolisme com a manera de processar la matèria i l'energia.
- Comparació entre metabolisme aeròbic i anaeròbic: càlcul comparatiu del rendiment energètic i reflexió sobre l'eficiència de cadascun.
- Anàlisi de les principals rutes d'anabolisme heteròtrof (síntesi d'aminoàcids, proteïnes i àcids grassos) i autòtrof (fotosíntesi i quimiosíntesi) i la seva importància biològica.
- Anàlisi de les fermentacions com a degradacions parcials de les biomolècules i la seva aplicació en l'obtenció d'aliments.

Genètica i cicle cel·lular

- Relació entre les característiques químiques, l'estructura i la funció biològica dels diferents tipus d'àcids nucleics.
- Anàlisi del mecanisme de replicació de l'ADN mitjançant el model procariota.
- Anàlisi, utilitzant un model procariota, de les etapes generals de l'expressió gènica i de les característiques del codi genètic i resolució de problemes relacionats amb aquestes.
- Resolució de problemes de monohibridisme i dihibridisme en casos d'herència autosòmica i lligada al sexe.
- Interpretació de l'evolució com un canvi en la freqüència gènica, tot resolent problemes senzills de genètica quantitativa.
- Argumentació sobre la relació entre les mutacions, la replicació de l'ADN, l'evolució i la biodiversitat.
- Valoració de la importància de la regulació de l'expressió gènica en la diferenciació cel·lular.
- Comparació de les característiques generals del genoma i de l'expressió gènica en procariotes i eucariotes.
- Seqüenciació de les fases del cicle cel·lular i anàlisi dels mecanismes de regulació.
- Comparació de la meiosi i la mitosi: fases i funció.
- Estudi del càncer i la relació amb les mutacions i l'alteració del cicle cel·lular.

Els microorganismes i les formes acel·lulars

- Diferenciació entre els bacteris i els arqueobacteris.
- Comparació d'algunes de les formes de metabolisme bacterià i la importància ecològica que té en les simbiosis i els cicles biogeoquímics.
- Anàlisi dels microorganismes com a agents causals de les malalties infeccioses i reflexió sobre les zoonosis i epidèmies.
- Reconeixement de la presència dels bacteris en la microbiota, la vida quotidiana i les seves aplicacions. Ús dels microorganismes en processos industrials: agricultura, farmàcia, alimentació i bioremediació.
- Tècniques d'esterilització i aïllament i cultiu de microorganismes.
- Anàlisi dels mecanismes de transferència genètica horitzontal en bacteris i del problema de la resistència a antibiòtics.
- Comparació de les característiques i els mecanismes d'infecció de les diferents formes acel·lulars (virus, viroides i prions) i la seva importància biològica.

Immunologia

- Concepte d'immunitat. Aplicació a casos actuals i històrics rellevants.
- Identificació dels diferents tipus de barreres externes que dificulten l'entrada de patògens. Exemples relacionats amb la vida quotidiana.
- Diferenciació entre immunitat innata i específica, a partir d'exemples rellevants.

- Comparació entre els mecanismes d'acció de la immunitat humoral i cel·lular. Aplicació a casos propers a l'alumnat.
- Comparació dels mecanismes de funcionament de la immunitat artificial i natural, passiva i activa. Efectes de la vacunació en els individus i les poblacions en casos actuals i històrics rellevants.
- Anàlisi de les fases de les malalties infeccioses, a partir de casos propers o d'actualitat.
- Principals patologies del sistema immunitari: causes i rellevància clínica.

Biotecnologia

- Anàlisi de les tècniques més rellevants d'enginyeria genètica (PCR, enzims de restricció, clonació molecular, CRISPR-CAS9 i d'altres) i les seves aplicacions.
- Argumentació sobre la importància de la biotecnologia i les seves aplicacions en diferents àmbits (salut, agricultura, medi ambient, nous materials, indústria alimentària, etc.) destacant el paper dels microorganismes.

Evolució

- Justificació de l'evolució com un fet.
- Revisió dels antecedents històrics: lamarckisme i darwinisme. Identificació i anàlisi de les fonts de la variabilitat genètica: mutacions i recombinació genètica.
- Perspectives actuals sobre els mecanismes evolutius.

Ciències Generals

A la societat actual hi ha multitud d'aspectes que estan relacionats amb l'activitat científica, tant en el camp sanitari com en l'ambiental, el tecnològic o l'econòmic. Per això, el fet de disposar d'una formació científica sòlida permet a les persones formar-se i defensar una opinió fonamentada davant fets controvertits que formen part del dia a dia del nostre món. Aquesta matèria ofereix a l'alumnat una formació bàsica en les quatre disciplines científiques fonamentals. A més, el seu enfocament multidisciplinari confereix al currículum un caràcter unificador que posa de manifest que les diferents ciències són una especialització d'un tot global i coherent que és el coneixement científic. De fet, en el desenvolupament de la recerca com a activitat professional, els científics i les científiques relacionen coneixements, destreses i actituds de totes les disciplines per enriquir els seus estudis i contribuir de forma més eficient al progrés de la societat.

A aquesta matèria hi poden accedir diferents perfils d'estudiants, amb diferents formacions prèvies en ciències, per això l'adquisició dels aprenentatges d'aquesta matèria es construeix a partir d'aquells que tots els i les alumnes han desenvolupat durant l'educació secundària obligatòria, i a partir d'aquí s'aprofundeix per assolir les competències i els objectius propis de l'etapa del batxillerat.

La matèria de Ciències Generals pretén proporcionar als estudiants que la cursen la base suficient per comprendre els principis generals que regeixen els fenòmens del món natural. Per a això, aquesta matèria parteix de les competències específiques, que tenen com a finalitat entendre, explicar i saber mobilitzar coneixements, destreses i actituds no només relacionats amb la situació i les repercussions de la ciència en l'actualitat, sinó també amb els procediments de l'activitat científica i la seva rellevància en els avenços socials, la necessitat d'un tracte igualitari entre persones i el caràcter consistent i global del conjunt de les disciplines científiques.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i a una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, i es proporcionarà la flexibilitat necessària per establir connexions entre aquests. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebran al voltant de les competències específiques.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria es troben els criteris d'avaluació. Estan vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El seu caràcter és marcadament competencial

i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social on la ciència juga un paper important. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El desenvolupament de les competències específiques té com a base les competències clau i els sabers de la matèria, que estan estructurats en cinc blocs que inclouen els coneixements, les destreses i les actituds imprescindibles. Per aquesta raó, s'opta per formular els sabers lligats a una capacitat i en un context en el qual s'han de desenvolupar. El professorat pot desenvolupar un context alternatiu, si ho considera adient.

Al primer bloc de sabers es tracten els aspectes bàsics de l'activitat científica general: l'ús de les metodologies científiques per a l'estudi de fenòmens naturals, l'experimentació – incloent-hi els instruments necessaris i les seves normes d'ús –, la utilització adequada de llenguatges científics i de les eines matemàtiques pertinents, etc. Aquest bloc busca desenvolupar habilitats pràctiques útils per a la resta dels blocs.

Al bloc 2 es descriuen dos conceptes fonamentals de la ciència: la matèria i l'energia. Conèixer i utilitzar aquests conceptes amb agilitat és bàsic per a tots els àmbits d'estudi i treball de la ciència, ja que és la base sobre la qual cal construir els coneixements dels sistemes fisicoquímics, biològics i geològics.

Al bloc 3 es treballa amb les forces fonamentals de la natura i els efectes que tenen sobre els sistemes. Es tracta de continguts transversals per a totes les disciplines de la ciència, els quals permeten donar explicacions a aspectes tan importants com el moviment, les deformacions de l'escorça terrestre o el moviment dels planetes del sistema solar.

Al bloc 4 es fa una aproximació a l'estudi de la Terra i als sistemes terrestres des del punt de vista de la geologia planetària, de la tectònica de plaques i de la dinàmica de les capes fluides. A més, es fa èmfasi en aspectes clau encaminats a conscienciar l'alumnat sobre el desenvolupament sostenible i la promoció de la salut.

Al bloc 5 es tracten algunes qüestions sobre la biotecnologia i la seva importància en la recerca de malalties, tècniques d'agricultura i ramaderia o recuperació mediambiental, etc.

En definitiva, el currículum de Ciències Generals pretén aportar a l'alumnat les eines bàsiques per reconèixer la importància de les ciències, la creació de vocacions científiques i el desenvolupament d'un criteri propi i fonamentat per a l'aplicació d'idees científiques per sobre d'afirmacions pseudocientífiques i enganyoses. Atès que és característic del treball en la recerca científica, les eines que proporciona aquest currículum conviden al desenvolupament de projectes i a la cooperació interdisciplinària i entre diferents individus o entitats, amb especial atenció a les problemàtiques inherents als objectius de desenvolupament sostenible. Això confereix a l'aprenentatge de la ciència un caràcter rellevant, holístic i integrat, que enriqueix la significativitat i prepara l'alumnat per afrontar amb criteri la seva incorporació activa com adult a la societat.

Competències específiques

Competència 1

Aplicar les diverses formes de raonament pròpies de la ciència i dur a terme investigacions experimentals i estudis observacionals utilitzant amb precisió material i instruments adequats per respondre a qüestions que esdevenen en l'entorn sobre processos físics, químics, biològics i geològics

Criteris d'avaluació

1.1 Definir problemes investigables, formular hipòtesis i planificar de manera coherent processos de recerca d'acord amb les formes de raonament pròpies del pensament científic

1.2 Desenvolupar processos de recerca per verificar o descartar les hipòtesis formulades mb a un problema o fenomen científic investigable aplicant totes les mesures pròpies del treball experimental.

1.3 Processar la informació derivada d'una recerca mitjançant la construcció de taules, gràfics, models, simulacions, diagrames o altres formats i interpretar els fenòmens naturals que expressen aquests instruments.

1.4 Comunicar els resultats d'una recerca mitjançant l'ús de recursos adequats i d'acord amb els principis ètics bàsics.

1.5 Elaborar les conclusions d'una recerca posant de manifest la relació entre els resultats i el marc teòric en què s'interpreten.

Per aconseguir una alfabetització científica bàsica, cada alumne o alumna ha de comprendre abans que res com és el *modus operandi* de tota la comunitat científica pel que fa a l'estudi dels fenòmens naturals i quines són les eines de què es disposa. Les metodologies científiques són procediments fonamentals de treball a la ciència. L'alumnat competent ha de desenvolupar les habilitats per observar, emetre hipòtesis i experimentar sobre fenòmens fisicoquímics i naturals, així com les que li permetin posar en comú amb la resta de la comunitat investigadora els resultats que obtingui.

Així mateix, encara que l'alumnat no optés en el futur per dedicar-se a la ciència com a activitat professional, el desenvolupament d'aquesta competència li atorga algunes habilitats i destreses pròpies del pensament científic.

Competència 2**Aplicar principis, lleis i teories científiques vigents en l'explicació i la predicció del comportament dels fenòmens i components de l'entorn per adquirir una visió holística del funcionament de la naturalesa****Criteris d'avaluació**

2.1 Aplicar el coneixement científic vigent en l'elaboració d'explicacions i prediccions del comportament dels fenòmens que es produeixen a la naturalesa.

2.2 Reconèixer, analitzar i interpretar els fenòmens fisicoquímics més rellevants fent servir les principals lleis físiques i químiques.

2.3 Reconèixer, analitzar i interpretar els elements i processos bàsics de la biosfera i la geosfera fent servir els fonaments científics vigents.

El desenvolupament de la competència científica té com a base essencial comprendre els fenòmens observats de la naturalesa referits a processos, elements naturals de l'entorn, artefactes tecnològics, etc., i interpretar-los en vista dels principis, de les lleis i de les teories científiques bàsiques. Amb el desenvolupament d'aquesta competència específica també es contribueix a adquirir el pensament científic, clau per a la creació de nous coneixements fonamentats en els principis, les lleis i les teories de la ciència.

A més, la mobilització de coneixement pràctic, és a dir, l'habilitat per trobar una aplicació directa als coneixements teòrics apresos, està en línia amb els principis de l'aprenentatge STEM, que pretén crear un aprenentatge global de les ciències com un tot integrat de disciplines interrelacionades entre si. L'alumnat que cursa aquesta matèria aprèn a relacionar conceptes, perquè hi troba un exemple clar dels coneixements, de les destreses

i de les actituds que són la base per a una alfabetització científica general i que es presenten de manera conjunta, atès que la ciència és un conjunt de sabers dependents entre si.

Competència 3

Argumentar sobre la importància d'incorporar hàbits saludables i sostenibles basats en els fonaments científics per adoptar-los i promoure'ls en el seu entorn.

Criteris d'avaluació

3.1 Revisar i avaluar les pròpies idees en relació amb l'adopció d'un estil de vida compatible amb un model de desenvolupament sostenible.

3.2 Defensar i justificar, fent propostes d'acció coherents i utilitzant fonaments científics procedents de diferents disciplines, la importància del compromís personal i de l'adopció d'un estil de vida compatible amb un model de desenvolupament sostenible.

3.3 Revisar i avaluar les pròpies idees en relació amb l'adopció d'un estil de vida saludable (dieta equilibrada, rebuig al consum de drogues, exercici físic, higiene del son, postures adequades, etc.).

3.4 Defensar i justificar, fent propostes d'acció coherents i utilitzant fonaments derivats de la fisiologia humana, la importància d'adoptar i promoure hàbits saludables.

Actualment, un dels reptes més grans i més importants a què s'enfronta la humanitat és la degradació mediambiental que posa en perill el desenvolupament econòmic i la societat de benestar. Una condició indispensable per abordar aquest desafiament és adoptar un model de desenvolupament sostenible. Per això, és essencial que la ciutadania compregui la seva dependència del medi natural per així valorar la importància de la seva conservació i actuar de manera conseqüent i compromesa amb aquest objectiu.

L'assoliment i el desenvolupament d'aquesta competència específica permetrà a l'alumnat, a través del coneixement del funcionament del seu propi organisme i dels ecosistemes, comprendre la relació entre la salut, la conservació del medi ambient i el desenvolupament econòmic i esdevenir així un ciutadà o ciutadana compromès i crític amb els problemes del nostre temps.

Competència 4

Aplicar els coneixements i les diverses formes de raonament pròpies de la ciència, mantenint la ment oberta amb relació als procediments que segueix i als resultats que obté per resoldre problemes relacionats amb les ciències experimentals

Criteris d'avaluació

4.1 Aplicar els coneixements i les diverses formes de raonament pròpies de la ciència en la resolució de problemes relacionats amb fenòmens i processos físics, químics, biològics i geològics buscant estratègies alternatives de resolució quan sigui necessari.

4.2 Mantenir una ment oberta basant-se en l'anàlisi crítica de les solucions proposades per a problemes relacionats amb fenòmens i processos físics, químics, biològics i geològics reformulant, si s'escau, les estratègies seguides o les conclusions elaborades si així ho suggereixen les dades de què es disposa.

El raonament és una eina essencial en la investigació científica, atès que és necessari en el plantejament d'hipòtesis o de noves estratègies que permetin continuar avançant davant de dificultats per assolir els objectius proposats. Així mateix, en certes disciplines científiques no és possible obtenir evidències directes dels processos o objectes d'estudi, per la qual cosa cal utilitzar el raonament lògic per poder connectar els resultats amb la realitat que reflecteixen. De la mateixa manera, és comú trobar escenaris de la vida quotidiana que requereixen l'ús de la lògica i el raonament.

També cal destacar que la resolució de problemes és un procés complex en què es mobilitzen no només les destreses per al raonament, sinó també els coneixements sobre la matèria i actituds per afrontar els reptes de manera positiva. Per això, és imprescindible que l'alumnat desenvolupi aquesta competència específica, ja que li permetrà madurar intel·lectualment i millorar la resiliència per abordar amb èxit diferents tipus de situacions a què s'enfrontarà al llarg de la seva vida professional, social i personal.

Competència 5

Justificar la contribució de la ciència, concebuda com un procés col·lectiu i interdisciplinari i en construcció contínua, a la societat i destacar la funció de les persones que s'hi dediquen, per avaluar-ne el paper essencial en el progrés de la humanitat.

Criteris d'avaluació

5.1 Aportar arguments que evidencin que la ciència és una àrea de coneixement global formada per diferents disciplines relacionades entre si i dependents les unes de les altres.

5.2 Demostrar la rellevància de la ciència per al progrés de la societat, així com l'important paper que juguen homes i dones en la realització de la recerca científica com a activitat laboral.

Actualment, un nombre important de persones es dediquen en la seva activitat laboral a la recerca científica i al desenvolupament tecnològic. No obstant això, i encara que la situació estigui millorant a poc a poc, la ciència no sempre gaudeix del reconeixement i la repercussió que es mereix i, de vegades, el valor de la contribució de la ciència a la millora i el progrés no és prou valorat, generalment per la manca d'informació fonamentada i per la difusió d'informació errònia. Lluitar per millorar aquesta situació i formar ciutadans amb una cultura científica rica i que cada vegada més homes i dones tinguin vocació per dedicar-se a activitats científiques, és fonamental per aconseguir el desenvolupament d'un món millor.

A través d'aquesta competència específica, l'alumnat adquireix consciència sobre la rellevància que la ciència té a la societat actual. Així mateix, reconeix el caràcter interdisciplinari de la ciència, marcat per una clara interdependència entre les diferents disciplines de coneixement que enriqueix tota activitat científica i que es reflecteix en un desenvolupament holístic de la recerca i el treball en ciència.

Competència 6

Utilitzar recursos variats, de tipologia i format diversos, per buscar i seleccionar informació fiable i contrastada i establir col·laboracions aplicant el sentit crític i ètic.

Criteris d'avaluació

6.1 Cercar, contrastar, seleccionar i combinar informació sobre fenòmens i processos físics, químics, biològics o geològics en diferents formats i utilitzant els recursos necessaris,

tecnològics o no.

6.2 Establir col·laboracions utilitzant els recursos necessaris, tecnològics o no, en les diferents etapes del projecte científic, en la realització d'activitats o en la resolució de problemes relacionats amb fenòmens i processos físics, químics, biològics o geològics.

La comunicació i la col·laboració són components inherents al procés d'avenç científic. Part d'aquest procés comunicatiu implica cercar i seleccionar informació científica publicada per fonts fidedignes, que ha de ser interpretada per respondre preguntes concretes i establir conclusions fonamentades. Per això, cal analitzar la informació obtinguda de manera crítica, tenint-ne en compte l'origen i diferenciant les fonts adequades d'aquelles menys fiables.

La cooperació és un altre aspecte essencial de les metodologies científiques i té com a objectiu millorar l'eficiència del treball en unir els esforços de diverses persones mitjançant l'intercanvi d'informació, i aconseguir així un efecte sinèrgic.

A més, desenvolupar aquesta competència específica és molt útil en altres entorns professionals no científics, així com en el context social i personal, com en l'aprenentatge al llarg de la vida o en l'exercici d'una ciutadania democràtica activa. La comunicació i la col·laboració impliquen el desplegament de destreses socials, sentit crític, respecte a la diversitat i, sovint, utilització eficient, ètica i responsable dels recursos tecnològics, per la qual cosa aquesta competència és essencial per al ple desenvolupament de l'alumnat com a ciutadà.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Construint ciència

- Ús de les metodologies d'investigació científica per a la identificació i la formulació de preguntes i conjectures, l'elaboració d'hipòtesis i la verificació experimental d'aquestes en la resolució de problemes investigables.

- Disseny i execució d'experiments i projectes de recerca experimental i estudis observacionals utilitzant instruments adequats, controls experimentals i raonament lògic i anàlisi dels resultats obtinguts en la resolució de problemes i qüestions científiques relacionades amb el medi ambient.

- Reconeixement i ús de fonts fiables i mitjans de col·laboració per a la cerca d'informació científica en diferents formats i l'ús de les eines necessàries.

- Interpretació i producció d'informació científica amb un llenguatge adequat per

desenvolupar un criteri basat en l'evidència i el raonament.

- Avaluació de la contribució dels científics i científiques a les principals fites de la ciència per al progrés i la millora de la societat.

Un univers de matèria i energia

- Anàlisi de les propietats macroscòpiques dels sistemes materials i els estats d'agregació, així com els processos físics i químics de canvi usant models microscòpics.

- Classificació dels sistemes materials segons la seva composició, aplicant-los a la descripció dels sistemes naturals i a la resolució de problemes relacionats.

- Reconeixement de la importància històrica i actual de la taula periòdica, descrivint les regularitats que s'hi observen i la relació amb l'estructura interna de la matèria.

- Estudi de la formació de compostos químics, interpretació de la seva formulació i nomenclatura com a base per a una alfabetització científica bàsica que permeti establir una comunicació eficient amb tota la comunitat científica.

- Aplicació de les transformacions químiques dels sistemes materials i les lleis que els regeixen, en els processos industrials, ambientals i socials del món actual.

- Resolució de problemes relacionats amb el consum d'energia i la necessitat de desenvolupament sostenible, en vista del teorema de conservació de l'energia mecànica i dels processos termodinàmics més rellevants, considerant l'anàlisi de l'energia continguda en un sistema, les seves propietats i les seves manifestacions.

El sistema Terra

- Interpretació de les característiques dels astres del sistema solar relacionant-les amb els processos que van tenir lloc durant l'origen de l'Univers.

- Discussió sobre la possibilitat de vida en altres planetes incorporant les hipòtesis de l'origen de la vida a la Terra.

- Exemplificació de les relacions entre la comunitat d'organismes i les característiques de l'entorn dels sistemes naturals. El cas dels éssers vius en la formació del sòl.

- Anàlisi de l'estructura i dinàmica de la geosfera, en vista de la tectònica de plaques i dels processos i riscos geològics que se'n deriven.

- Anàlisi de les funcions i les dinàmiques de les capes fluides de la Terra, la seva interacció amb la superfície terrestre i els riscos geològics que se'n deriven.

- Anàlisi de la classificació bàsica dels éssers vius i les seves adaptacions a les característiques físiques de l'entorn en què viuen.

- Resolució de problemes sobre la dinàmica dels ecosistemes: fluxos d'energia, cicles de matèria i relacions tròfiques.

- Investigació i reflexió sobre les causes i les conseqüències dels principals problemes ambientals del nostre temps (escalfament global, forat a la capa d'ozó, destrucció d'espais naturals, pèrdua de biodiversitat, etc.) i formulació de propostes d'acció.

- Argumentació i defensa de la importància de l'ús dels recursos renovables davant dels no renovables, de la seva explotació responsable, de les energies renovables, de la gestió de residus i de l'economia circular en el context de construcció d'un model de desenvolupament alineat amb els objectius de desenvolupament sostenible.

- Anàlisi de les relacions entre la conservació del medi ambient, la salut humana i el

desenvolupament econòmic de la societat des de la perspectiva dels objectius de desenvolupament sostenible.

- Estudi de cas d'una pandèmia: causes, prevenció i tractament de les malalties infeccioses i no infeccioses més rellevants, amb especial incidència en el mecanisme i la importància de les vacunes i l'ús adequat d'antibiòtics.

Biologia per al segle XXI

- Diferenciació de les principals biomolècules sobre la base de la seva estructura bàsica i de les funcions que exerceixen en els éssers vius.

- Anàlisi i diferenciació dels processos implicats en l'expressió de la informació genètica i la seva relació amb l'expressió d'un caràcter, destacant la importància central del codi genètic.

- Anàlisi del procediment i de la valoració de les implicacions socials i ètiques de l'ús de les tècniques d'enginyeria genètica més rellevants (PCR, enzims de restricció, clonació molecular o CRISPR-CAS9) de les teràpies gèniques, del trasplantament de cèl·lules mare i altres tecnologies biomèdiques aplicades a la salut humana i a altres camps de la recerca i la producció.

- Aplicació d'estratègies per a la resolució de problemes d'herència mendeliana, d'un i dos caràcters simultàniament i dels caràcters que es transmeten lligats a la determinació del sexe genètic mitjançant l'anàlisi de les probabilitats d'herència d'al·lels o manifestació de fenotips.

Les forces que ens fan moure

- Aplicació de les forces fonamentals de la natura en la descripció dels processos físics més rellevants del medi natural, com són els fenòmens electromagnètics, el moviment de planetes o els processos nuclears.

- Anàlisi d'estructures en relació amb la física, la biologia, la geologia o l'enginyeria fent servir les lleis de l'estàtica.

- Anàlisi i interpretació del moviment d'un objecte a partir de les lleis de la mecànica, com a base per explicar el comportament d'un objecte en moviment i les seves aplicacions, per exemple, en seguretat viària o desenvolupament tecnològic.

Cor i Tècnica Vocal

La veu és un instrument natural, propi dels éssers humans. Amb el control de la fonació i l'entonació s'aconsegueix la combinació de música i paraula d'una manera ordenada, generant el cant, que ha estat des dels inicis de la humanitat un dels més valuosos modes d'expressió de sentiments i emocions.

Cantar és natural en l'ésser humà i la utilització de la veu com a instrument aporta una vasta capacitat expressiva ja que no comporta una iniciació tècnica tan complexa com amb la majoria dels instruments i permet abordar amb relativa facilitat una gran quantitat de peces musicals de molt diversos estils.

Amb la interpretació vocal d'una obra, l'alumnat integra l'ús pràctic dels diferents llenguatges musicals amb un aportament emocional i comunicatiu. És una oportunitat per explorar i experimentar diferents manifestacions culturals i traslladar a la pràctica el que s'ha treballat en cursos anteriors com una aplicació dels coneixements del llenguatge musical adquirits, interpretant varietat de músiques de diferents períodes històrics, cultures i estils.

Amb el treball de la tècnica vocal l'alumnat aprendrà a controlar la seva fisiognomia, tant en el pla intern (respiració, fonació i projecció vocal) com en relació amb els hàbits posturals i moviments corporals, que poden acompanyar a la interpretació, i podrà reproduir una peça musical tornant a dotar-la de vida, posant en relleu les emocions, sensacions o idees que com a intèrpret o intèrprets vulguin transmetre.

La matèria de Cor es divideix en dos cursos, i el segon és la continuació i el perfeccionament del que s'ha treballat en l'anterior. El seu caràcter eminentment pràctic li permet esdevenir un espai on desenvolupar i millorar l'habilitat d'interpretar mitjançant la veu, per fer propi un repertori extens i variat en el qual l'alumnat posi en pràctica el que ha après en altres matèries que cursa simultàniament o ha cursat.

Prenent com a referència la competència clau 8 (consciència i expressió culturals), s'han establert cinc competències específiques basades en tres processos: desenvolupament de tècniques d'interpretació vocal, la pràctica vocal en grup i el desenvolupament de la cultura musical al voltant de la tradició coral en diversos contextos culturals i històrics.

D'altra banda, desenvolupar la capacitat dels estudiants per produir els seus propis projectes afavoreix l'autonomia i la creativitat i connecta àrees del coneixement adquirides de manera formal i informal, i apropa les situacions de l'aula a la realitat.

Les competències específiques busquen desenvolupar la consciència i les expressions culturals exposant l'alumnat a nombroses referències culturals.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, entre d'altres. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Els criteris d'avaluació plantejats serveixen per determinar si les competències específiques de les quals deriven són assolides i, per tant, contribueixen a l'assoliment dels aprenentatges competencials esperables.

Per a això, la programació de la matèria ha de considerar els processos d'avaluació com a fonts d'informació que possibilitin l'observació i la valoració dels processos d'aprenentatge. La programació també ha de recollir el nivell de desenvolupament competencial i el grau d'acompliment de les competències.

Els sabers bàsics estan dividits en dos blocs: tècnica vocal i pràctica de conjunt, tant per al primer curs com per al segon. Molts dels sabers són compartits i només varia el grau de complexitat en el qual s'han de treballar i desenvolupar.

Competències específiques

Competència 1

Determinar les característiques estilístiques de les obres vocals, mitjançant l'anàlisi crítica per interpretar-les d'acord amb la intencionalitat del compositor i amb la identitat i el context de l'intèrpret.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Detectar les característiques estilístiques de les obres vocals treballades a l'aula mitjançant l'anàlisi crítica per garantir una interpretació d'acord amb la intencionalitat del compositor o compositora.</p> <p>1.2 Argumentar les característiques de diferents propostes musicals vocals mitjançant l'anàlisi crítica per comprendre la intencionalitat del compositor o compositora.</p>	<p>1.1 Defensar amb criteris fonamentats els aspectes singulars i el valor social de diferents peces vocals, contextualitzant-les i valorant-ne l'impacte en la societat.</p> <p>1.2 Analitzar críticament la relació del text amb la música, millorant la comprensió i buscant solucions que ajudin a una millor interpretació.</p>

La música vocal es manifesta com una de les formes d'expressió artística i la seva evolució reflecteix el desenvolupament de les condicions econòmiques, socials i històriques de la construcció i la representació en cada grup humà. Conèixer mitjançant la pràctica les característiques que fan de cadascuna de les peces musicals una expressió singular, significa utilitzar els diferents coneixements adquirits prèviament, per dotar la interpretació d'un significat que relacioni la intencionalitat del compositor o compositora amb la identitat cultural de l'interpret.

En aquest sentit, desenvolupar la capacitat de l'alumnat per reflexionar i traslladar les idees a l'argumentació estructurada incentiva l'ampliació de coneixements, la comprensió i la valoració crítica. El treball de la reflexió col·lectiva a l'aula permet a l'alumnat construir la seva pròpia identitat cultural, des de la base del respecte en la diversitat cultural, alhora que fomenta l'enriquiment personal per afrontar els reptes que planteja el futur en relació amb el desenvolupament i l'evolució de l'art i la cultura.

Competència 2

Establir les característiques i les intencionalitats de la música vocal, escoltant i visionant manifestacions de diferents estils i gèneres vocals, per desenvolupar un criteri propi sobre el valor del patrimoni coral.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Presenciar manifestacions musicals amb intervencions vocals, diferenciant gèneres i estils i desenvolupant un esperit crític i reflexiu.	2.1 Comparar interpretacions vocals analitzant proactivament l'enriquiment que representa la diversitat d'interpretacions per al patrimoni coral.
2.2 Reconèixer les intencionalitats de la pràctica coral i el cant, tant en la música de la nostra tradició occidental com en la d'altres cultures, distingint i valorant les característiques dels seus llenguatges.	2.2 Apreciar amb respecte l'evolució de la música vocal valorant les funcions socials i culturals que ha tingut el repertori coral al llarg de la història.

Els actuals mitjans tecnològics permeten accedir a un ampli espectre de manifestacions artístiques diverses sobre les seves especificitats i intencionalitats de les quals es pot reflexionar. Escoltar per aprendre, aplicant a les futures produccions i interpretacions pròpies allò que s'ha entès, reflexionat i interioritzat, és una part crucial de l'aprenentatge musical.

L'alumnat demostra tenir un coneixement musical ampli quan respon com a intèrpret, compositor i oient crític, ja que valida un enfocament de ment obert amb el qual pot justificar, de manera convincent, les seves opinions i punts de vista sobre la música i les actuacions musicals, i pot demostrar aquesta comprensió mitjançant la interpretació, la composició i la improvisació, així com analitzar i discutir sobre música.

Competència 3

Aplicar les diferents tècniques d'interpretació vocal mitjançant la interpretació individual i col·lectiva per desenvolupar la cura i la consciència cap al cos com a instrument musical viu.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Conèixer les possibilitats interpretatives de la veu participant activament com a intèrpret en diferents agrupacions i estils.</p> <p>3.2 Interpretar diferents peces musicals de manera col·laborativa produint una qualitat de so adequada amb precisió tècnica i expressió.</p>	<p>3.1 Aplicar els coneixements del llenguatge musical mitjançant la lectura i la interpretació d'una diversitat de partitures.</p> <p>3.2 Explorar les possibilitats interpretatives de la veu participant activament com a intèrpret en diferents agrupacions i estils.</p> <p>3.3 Reconèixer la necessitat del desenvolupament constant de les habilitats físiques i mentals participant en les interpretacions vocals de grup.</p>

La música es presenta com un vehicle d'expressió de sentiments i emocions que, en la modalitat vocal, permet treballar aquesta expressió d'una manera més espontània, en ser la veu un instrument propi del cos humà.

Desenvolupar i aplicar les habilitats del cant per interpretar i comunicar mitjançant les arts demana que l'alumnat adopti actituds de millora per satisfer les demandes tècniques musicals que es trobi.

Amb el treball individual i grupal que permet aquesta matèria, l'alumnat podrà adquirir destreses en la pràctica de la lectura musical, aplicar tècniques vocals requerides per dotar d'expressivitat el text i resoldre, mitjançant la veu, les necessitats estilístiques que es necessitin per interpretar obres de diferents gèneres i estils. Si tenim en compte la importància d'experimentar, explorar i conèixer la relació de la música i la dansa i la seva importància en el desenvolupament emocional i vital, es comprèn que hem d'impulsar l'ús de l'expressió vocal i el moviment per afavorir el desenvolupament de la personalitat, l'autoestima i el pensament lliure i crític. Així, per mitjà de la pràctica, l'alumnat vivenciarà els beneficis que aporta poder-se expressar mitjançant el cant i l'ús sense prejudicis del cos, que l'ajudarà a valorar la cultura i les arts com a pilars bàsics per al seu desenvolupament emocional i, en definitiva, vital.

Competència 4

Interpretar diferents estils i gèneres musicals a través diverses agrupacions vocals, per conèixer-les i gaudir-les, a més de compartir amb el grup processos de socialització, solidaritat i compromís.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Relacionar la interpretació amb l'expressió de sentiments i emocions, aplicant tècniques vocals i reforçant l'autoestima i la confiança en si mateix.	4.1 Demostrar interès en el desenvolupament tècnic continu de la competència vocal interpretant propostes musicals en diferents formacions. 4.2 Expressar emocions i sentiments interpretant de manera crítica obres de diferents gèneres i estils.

La versatilitat de la veu com a instrument musical ha fet ser present en la música vocal com a mitjà d'expressió des dels ambients més populars als més selectes, i l'evolució tècnica del cant demana poder-se abordar des de les pràctiques més elementals fins a les més altes dificultats interpretatives.

Mitjançant la interpretació de diferents propostes musicals, l'alumnat serà conscient de les capacitats físiques del cos com a instrument musical i la necessitat de desenvolupar una tècnica vocal adequada, que li permeti adaptar les enormes possibilitats sonores de la veu als diferents estils. Compartir amb els companys i companyes l'activitat de cantar fomenta la socialització i la capacitat empàtica amb els altres, en ser un punt de trobada de sensacions i emocions. Alhora, cantar en diferents tipus d'agrupacions reforça l'aprenentatge entre iguals, l'autoestima i la motivació personal.

El treball en grup de l'alumnat contribueix a fomentar el sentit de conjunt, la fluïdesa, el control tècnic i l'expressió, a més de fomentar una millora per respondre de manera creativa i imaginativa a les aportacions d'altri.

Competència 5

Produir projectes artístics a través d'actuacions i propostes escèniques basades en el treball de l'aula, utilitzant diversos mitjans i suports audiovisuals, per participar cooperativament en la visibilització cultural de la música i la pràctica vocal.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
5.1 Integrar obertament els diferents coneixements adquirits prèviament sobre la veu i el cant creant projectes innovadors que utilitzin diversos suports audiovisuals. 5.2 Desenvolupar amb creativitat actuacions vocals en públic mostrant respecte, cortesia i estima als assistents i a les seves opinions.	5.1 Connectar les interpretacions vocals amb altres arts i disciplines, dissenyant projectes artístics innovadors i creatius. 5.2 Participar activament en el muntatge d'actuacions públiques assumint diferents rols. 5.3 Construir un projecte musical on la veu jugui un paper cabdal respectant les opinions dels components del grup.

Ser partícip del procés de creació des de l'inici de la idea fins a la crist·lització del producte contribueix a fomentar l'autonomia de l'alumnat i la gestió dels coneixements per a la consecució dels objectius marcats. Els treballs cooperatius es plantegen com un escenari en el qual, després de fixar l'estructura i establir les bases sobre el qual realitzar-lo, l'alumnat adapti, improvisi, compongui o interpreti peces vocals utilitzant estructures que li són familiars, i posi en pràctica els recursos musicals que considerin més adequats per explotar amb confiança les seves possibilitats i limitacions tècniques.

El treball autònom permet que l'alumnat esdevingui el gestor de la seva motivació, i permet explorar i descobrir aspectes de l'aprenentatge proposat que fan que els continguts es comprenguin i es recordin millor.

Al seu torn, la utilització no parcel·lada de coneixements afavoreix el treball multidisciplinari i l'ús de diferents eines i aplicacions tecnològiques, apropa el treball de l'aula a les situacions quotidianes i prepara l'alumnat per desenvolupar les capacitats necessàries per afrontar situacions en la vida real amb perspectives de resolució.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Tècnica vocal

- Anàlisi de la morfologia de l'aparell de fonació i l'aparell respiratori en la pràctica vocal.
- Aplicació de les tècniques de relaxació vocal i corporal en la interpretació del repertori.
- Aplicació de les tècniques de respiració aplicades al cant.
- Aplicació de tècniques vocals com ara vocalització, dicció, articulació, emissió i control del so i impostació durant la interpretació d'obres.
- Identificació del timbre i tessitura de la pròpia veu.

Pràctica de conjunt

- Pràctica vocal conjunta i coordinada aplicant les tècniques de respiració, atac, afinació, articulació, ritme i fraseig.
- Execució de l'afinació en la pràctica vocal individual i en grup.
- Comprensió del gest de direcció en la interpretació vocal col·lectiva.
- Interpretació de l'anacrusi com a moviment bàsic de la pràctica del grup.
- Aprenentatge del repertori aplicant la tècnica de la lectura a primera vista.
- Interpretació de repertori musical de diferents èpoques, estils i gèneres, incloent-hi peces i obres actuals.
- Posada en escena de les obres vocals treballades en diferents espais i contextos.

Segon curs**Tècnica vocal**

- Domini de les tècniques adequades per a l'ús de l'aparell de fonació: relaxació, respiració, vocalització, dicció, articulació, emissió i control del so.
- Aplicació de tècniques per al domini de les qualitats del so en la pràctica vocal: alçada, intensitat i durada.
- Entonació d'acords, cadències i intervals consonants i dissonants per refermar l'afinació.
- Anàlisi fonètica dels textos de diversitat de repertori vocal.

Pràctica de conjunt

- Pràctica de conjunt de diverses obres d'estils, èpoques, formes i estructures diverses.
- Desenvolupament de la consciència de la unitat sonora del conjunt: respiració, atac, afinació, articulació, ritme i fraseig.
- Pràctica de l'afinació dins l'agrupació mitjançant la tècnica del transport.
- L'anacrusi com a moviment bàsic de la pràctica del grup. Reacció i comprensió davant les diferents anacrusis amb o sense director o directora.
- Lectura a primera vista com a tècnica de familiarització amb el repertori nou.
- Interpretació individual i col·lectiva de repertori musical de diferents èpoques, estils i gèneres, incloent-hi la música actual.
- Pràctica de repertori amb improvisacions i moviment en diversos contextos interpretatius.
- Anàlisi de les agrupacions vocals al llarg de la història.
- Pràctica inicial de la direcció d'agrupacions vocals aplicant les tècniques bàsiques de direcció.

Cultura Audiovisual

La narrativa audiovisual forma part essencial tant de l'expressió artística contemporània com, encara més, de la comunicació mediàtica que caracteritza la nostra època. Tots aquests àmbits són interessants per a la matèria de Cultura Audiovisual, que intentarà procurar a l'alumnat unes eines vàlides i suficients per al correcte processament de la informació audiovisual que li arriba per múltiples vies.

A banda d'aquest aspecte, la Cultura Audiovisual també pretén que l'alumnat sigui capaç de produir narracions audiovisuals complexes —més enllà dels contenidors preformatats que li proporcionen les xarxes socials, als quals estan habituats—, que tinguin en compte tots els aspectes que es poden posar en joc en aquest terreny: guió, producció, fotografia, il·luminació, interpretació, direcció d'art, muntatge, etc., tot això dins d'una experiència complexa de treball col·laboratiu, cosa que implica posar en funcionament diferents processos cognitius, culturals, emocionals i afectius.

En el desenvolupament d'una producció audiovisual, que és la finalitat última de la matèria, es duen a terme fases d'informació, investigació, reflexió, anàlisi, expressió d'opinions i adopció de posicionaments, cerca de solucions pròpies, avaluació, autoavaluació i exercici del judici crític. Caldrà que l'alumnat s'interrogui sobre la situació a què s'enfronta, per a això haurà d'investigar sobre les solucions que altres creadors audiovisuals de tots els temps han donat a aquests mateixos interrogants. A més, l'anàlisi de produccions audiovisuals de diferents èpoques i societats contribuirà al coneixement i a la consciència del patrimoni audiovisual global. Aquesta anàlisi donarà l'oportunitat de familiaritzar l'alumnat amb nombroses referències i establir vincles amb altres disciplines artístiques, a més de facilitar l'enriquiment de les pròpies creacions. Igualment, la pràctica audiovisual farà que l'alumnat posi en marxa el pensament creatiu i divergent, i fomentarà el desenvolupament de valors personals i la construcció de la seva identitat. Durant el procés, aprendrà a ser responsable de les seves decisions, a tenir en compte l'opinió dels altres, augmentant el sentit del compromís i la capacitat de treball col·laboratiu, que és indispensable desenvolupar per dur a terme una producció audiovisual.

Serà important també distingir entre la creació de peces amb voluntat sobretot d'expressió personal —aquelles, a què ens hem referit abans, que es difonen i es fomenten especialment per les xarxes socials—, a les quals l'alumnat sol estar habituat, i les produccions audiovisuals amb uns propòsits comunicatius concrets i que impliquin un missatge i uns destinataris prèviament definits fora del cercle íntim. En tots dos casos, en la matèria de Cultura Audiovisual caldrà parlar una especial atenció a la recerca de l'originalitat, a l'espontaneïtat en l'exteriorització d'idees, de sentiments i d'emocions, la innovació i el pensament crític i autocrític. Per això, serà indispensable apropiat-se dels aspectes tècnics de diferents disciplines, dels seus mitjans, eines i llenguatges, i de controlar-los. El llenguatge audiovisual és híbrid, interseccional, hi tenen cabuda molts d'altres: des de la plàstica fins a la moda, passant per les arts escèniques. L'alumnat haurà d'aprendre a comunicar-se per aquest mitjà, comptant amb l'error com a possibilitat d'aprenentatge, i estimulant el desig d'expressar millor la seva visió del món mitjançant produccions audiovisuals cada cop més perfeccionades, fet que implica que la capacitat creadora pugui fluir sense obstacles tècnics que la condicionin. L'anàlisi i l'avaluació de tot aquest procés ajudarà l'alumnat a prendre consciència de l'audiovisual com a mitjà de coneixement i de resolució de problemes, que, a la vegada, afavorirà la reinversió dels seus aprenentatges en situacions anàlogues o en altres contextos.

La formació d'aquesta matèria es basa en diversos eixos fonamentals: anàlisi crítica dels missatges audiovisuals rebuts, coneixement de les principals tècniques emprades en la

producció audiovisual, desenvolupament de la capacitat expressiva i creativitat i innovació. S'estructura en quatre blocs de sabers:

Història de la fotografia i l'audiovisual: de Daguerre a la realitat virtual. Apreciació estètica i anàlisi formal

S'acostarà l'alumnat al coneixement de la història de la fotografia i l'audiovisual, indispensable per situar la matèria, i s'establiran els diversos formats que el medi ha generat, especialment contemporanis. A més, es faran tota classe d'anàlisis: formals, temàtiques, comparatives, etc., de fotografies i textos audiovisuals molt diversos, amb la finalitat que l'alumnat faci seva una mirada sobre el medi crítica, informada i anticomplaent.

Elements formals de la imatge fotogràfica i el llenguatge audiovisual. Capacitat expressiva de la imatge fixa i la imatge en moviment

En aquest bloc es familiaritzarà l'alumnat amb els elements gramaticals essencials de la imatge fotogràfica i el llenguatge audiovisual, cosa que comprèn des de les formes geomètriques bàsiques fins al color, passant per tot el que defineix el pla, com l'angulació o el moviment, sense oblidar aspectes tècnics intrínsecs al medi, com ara l'exposició, la profunditat de camp, l'enfocament, etc.

La creació i la producció audiovisuals

Es treballaran els aspectes necessaris per crear i realitzar un relat audiovisual. Tot el que implica, l'experimentació i l'assaig, i també el descobriment dels processos de creació de diferents cineastes, fotògrafs i altres creadors de tots els temps i contemporanis. Hi serà present la narrativa audiovisual, com ara el guió literari, el guió tècnic o la posada en escena.

Tècniques i procediments en la producció audiovisual

En aquest bloc es posarà en pràctica tot el que s'ha après i desenvolupat en els altres amb la realització d'una producció audiovisual en totes les fases.

Els sabers han de seguir, preferentment, l'ordre seqüencial en què es presenten, i com a continguts transversals a tots els sabers es treballarà la creació de projectes sostenibles, el consum elèctric responsable, el coneixement i la difusió del patrimoni cultural i els oficis, per contribuir a una formació global en relació amb el món que ens envolta i una educació mediambiental de l'alumnat.

Per a l'assoliment de les competències específiques de la matèria caldrà unes situacions d'aprenentatge que permetin a l'alumnat explorar una àmplia gamma d'experiències d'expressió a través del llenguatge fotogràfic i l'audiovisual, utilitzant tots els mitjans disponibles, que podran abastar des de càmeres estenopeiques fabricades per l'alumnat, fins i tot telèfons mòbils, i ordinadors, passant per tot l'equipament propi d'una producció audiovisual que el centre pugui proporcionar. Hauran de ser estimulants i inclusives, tenint en compte les àrees d'interès, les referències culturals i el nivell de desenvolupament. La seva complexitat augmentarà gradualment, fins arribar a requerir la participació en diverses tasques durant una mateixa proposta de creació, fet que afavorirà el progrés en actituds com l'obertura, el respecte i l'afany de superació i millora.

Hem de subratllar que, dins del procés creador i expressiu, tota producció audiovisual pren veritable sentit quan és exposada, apreciada, analitzada i compartida en públic. L'alumnat es converteix així en espectador no només de les produccions alienes, sinó també de les

seves pròpies, cosa que contribuirà a la seva formació integral i a desenvolupar la humilitat, la maduresa emocional, personal i acadèmica, l'autoconfiança i la socialització; en definitiva, la seva intel·ligència emocional.

L'objectiu últim d'aquesta matèria és facilitar a l'alumnat una trobada amb la creació audiovisual, impulsant-hi l'atreviment de mirar, actuar i fer d'una altra manera, estímulant una conducta creativa que parteixi de recursos propis i referents culturals i artístics específicament audiovisuals i implicant-se emocionalment i intel·lectualment en el llenguatge que defineix la nostra època.

Competències específiques

Competència 1

Descobrir els aspectes essencials de les diferents manifestacions de la imatge fotogràfica fixa i l'audiovisual, observant i reflexionant sobre la importància del seu llegat històric com a riquesa universal, per implicar-se de forma activa, democràtica i lliure en la promoció i la conservació del patrimoni audiovisual global.

Criteris d'avaluació

1.1 Apreciar el mitjà fotogràfic i l'audiovisual com a formes de coneixement i comprensió del món, reflexionant amb iniciativa pròpia sobre els aspectes essencials d'aquestes formes d'expressió i la funció que compleixen a la societat.

1.2 Defensar la importància del patrimoni fotogràfic i audiovisual com a llegat universal per a l'ésser humà, establint criteris personals sobre la seva promoció i conservació i argumentant-los de manera activa, compromesa i respectuosa.

Per poder entendre formalment el llegat del patrimoni audiovisual des de la invenció del cinematògraf el 1895, resulta indispensable el coneixement de la història i l'evolució de la fotografia i la tecnologia que el precedeix, a les quals està íntimament lligat.

Més enllà dels aspectes tècnics, la composició fotogràfica és la base de la cinematogràfica, que hi aporta el moviment i el temps. Així doncs, des del coneixement de la història i la tècnica de la fotografia, l'alumnat podrà comprendre i assimilar millor tots dos llenguatges, sempre amb una mirada àmplia i la base posada a conèixer i comprendre'n l'evolució, que li permetrà descobrir multiplicitat d'acostaments diferents a la narració audiovisual, sense limitar-se únicament a les formes més populars que adopta actualment. Per això, és fonamental la contextualització de les produccions audiovisuals, que implicarà un coneixement millor i més tolerant de les societats que els donen origen. L'alumnat, treballant aquest aspecte, entendre també la importància cabdal de la conservació, la preservació i la difusió del patrimoni audiovisual global, com una riquesa cultural essencial. Per això haurà de començar pel que li és més proper, que servirà per construir la seva identitat, fins a assolir finalment el del conjunt de la humanitat, que l'enriquirà, fent-li conèixer narratives audiovisuals diferents de les que formen de manera predominant del seu imaginari.

Competència 2

Anitzar els missatges rebuts a través d'imatges fotogràfiques fixes i produccions audiovisuals, reconeixent els diferents contextos en els quals es

produeixen i valorant la llibertat d'expressió com a base fonamental en la seva creació, per trobar, de manera oberta i respectuosa, diferències i similituds amb la pròpia identitat cultural i implicar-se en la defensa dels valors democràtics.

Criteris d'avaluació

2.1 Observar críticament els contextos en què s'han desenvolupat els diferents corrents fotogràfics i produccions audiovisuals, valorant la creació lliure i identificant sense prejudicis les intencionalitats dels missatges.

2.2 Destacar tant les diferències com els punts en comú trobats entre narracions audiovisuals de diferents societats i cultures, relacionant-los de manera raonada i integradora amb la pròpia identitat cultural i audiovisual i comprenent les interrelacions i influències compartides.

Avui dia les imatges fotogràfiques fixes i les narracions audiovisuals arriben a l'alumnat en tota mena de formats; tant els més nous, que circulen sobretot per mitjà de les xarxes socials, com els establerts des de fa dècades, en un flux continu que es decanta cada cop més cap a la difusió de continguts de tota mena per Internet. Gaudir-los i identificar-los en la seva gran varietat, mutabilitat i complexitat, és enriquidor per a l'alumnat, atès que, a més del plaer inherent a la seva exposició a la imatge fixa i la narració audiovisual, implica la construcció d'una part de la identitat cultural de tot ésser humà. La multiplicitat de punts de vista i opinions que sustenten ha d'ajudar l'alumnat a construir una mirada sobre el món empàtica, sense prejudicis i tolerant.

Per això, també és indispensable que l'alumnat assimili que la comprensió dels missatges fotogràfics i audiovisuals en tota la seva complexitat requereix un treball d'anàlisi que va més enllà del gaudi. Aquesta anàlisi permetrà, a més d'aprofundir en la importància dels contextos de producció, posar en valor ambdós mitjans com a vehicles transmissors d'opinions, sentiments i punts de vista, que facilitarà el respecte a la llibertat d'expressió i la comprensió de l'altre.

Competència 3

Analitzar imatges fotogràfiques fixes i produccions audiovisuals, desenvolupant una percepció crítica, avaluant la informació visual i sonora i cercant enfocaments experimentals, perquè formin part de l'experiència artística personal i contribueixin a generar una actitud proactiva cap al mitjà audiovisual.

Criteris d'avaluació

3.1 Explorar, amb curiositat i respecte, diferents formes de narració fotogràfica i audiovisual, descobrint les respostes alternatives que ofereixen i comprenent les múltiples possibilitats de resolució que aquests mitjans poden generar davant d'un mateix interrogant.

3.2 Gaudir de la recepció del llenguatge audiovisual, mitjançant l'anàlisi crítica i el debat constructiu al voltant de diverses produccions audiovisuals, entenent els canvis que s'han produït al llarg de la història del mitjà.

L'alumnat està exposat a un enorme nombre d'imatges fotogràfiques fixes i narracions audiovisuals de tota mena, en augment exponencial en la producció contemporània, i té un

accés cada vegada més ampli i còmode a treballs del passat, cosa que ha d'ajudar-lo en la construcció d'una personalitat artística respecte del medi audiovisual informada i respectuosa.

Els estímuls visuals (entesos com a imatge fixa) són continus, però els audiovisuals resulten definidors de la nostra època (sèries de televisió, pel·lícules, espots publicitaris, videoclips, formats nous associats a les xarxes socials, formats televisius, etc.). Per tant, apreciar, valorar, qüestionar i interpel·lar aquests formats resulta fonamental en la construcció d'un discurs crític per part de l'alumnat, que ha d'entendre que, més enllà del plaer inherent a l'exposició del discurs audiovisual, ha de construir la seva personalitat creativa a partir d'una mirada conscient i crítica cap a aquest fenomen. Assimilant de manera activa els llenguatges utilitzats en aquestes produccions, podrà generar, més endavant, un discurs personal.

Competència 4

Valorar les qualitats plàstiques, estètiques i semàntiques de diferents imatges fotogràfiques fixes i les produccions audiovisuals, incloent-hi les característiques dels seus llenguatges i els elements tècnics en la valoració de la creació final, per donar lloc a una recepció artística plena que combini emoció i comprensió de les dificultats i els reptes afrontats.

Criteris d'avaluació

4.1 Analitzar els llenguatges i els elements tècnics de diferents imatges fotogràfiques i produccions audiovisuals, comprovant fins a quin punt es regeixen per l'ús d'unes regles i codis propis i valorant de manera oberta la possible flexibilitat d'aquestes normes.

4.2 Aprofundir en la recepció activa i emocional del llenguatge audiovisual i de les connexions entre els elements tècnics, visuals i sonors, valorant els reptes procedimentals, creatius i estètics que comporta tota producció d'aquesta classe.

En la creació d'imatges fotogràfiques fixes i narracions audiovisuals, les tècniques i els llenguatges emprats són molt variats. Des de la fotografia estenopeica fins als videojocs en 3D, l'arc expressiu és amplíssim i els resultats són tan diversos com ho és la pròpia creativitat de l'ésser humà, que pot saltar d'un format a un altre contínuament. És important que l'alumnat assimili aquesta pluralitat com a riquesa, per això haurà d'entendre la multiplicitat d'aproximacions al medi, aspecte en què resulta fonamental el coneixement dels seus modes de producció, així com els formats molt diversos als quals dona lloc el context contemporani.

És important, doncs, que l'alumnat pugui identificar i diferenciar els llenguatges i els mitjans de producció i manipulació d'imatges (el concepte de postproducció és clau en aquest sentit) i els diferents resultats que proporcionen. Així arribarà a valorar-los tant des dels aspectes purament artesanals (com es fa), com des dels formals (com s'utilitza el llenguatge).

Competència 5

Descobrir i explorar la creació audiovisual com un mitjà per expressar idees, opinions i sentiments de forma creativa i personal, per implicar-se

personalment en diverses classes de produccions audiovisuals, incloent-hi les individuals.

Criteris d'avaluació

5.1 Reconèixer el llenguatge audiovisual com un mitjà per manifestar-ne la singularitat, consolidar el coneixement de si mateix i generar autoconfiança, per mitjà de l'experimentació i la innovació en el procés de la producció audiovisual.

5.2 Realitzar produccions audiovisuals que representin les idees, les opinions i els sentiments a partir d'un tema o motiu previs, emprant l'expressió audiovisual com una eina d'exploració de l'entorn.

Dur a terme una producció audiovisual és el resultat d'un procés complex, que implica especialment la capacitat d'introspecció i de projecció cap a l'exterior dels propis pensaments i sentiments, donant-los una forma original i personal que resulti atractiva per als altres. També requereix habilitats tecnològiques notables i, en el cas de treballs que impliquen moltes persones, de l'aptitud de gestió de grups cooperatius. En conseqüència, la facultat de comprendre l'entorn i generar empatia cap a ell i els seus semblants també resulta imprescindible per a l'alumnat a l'hora d'intentar crear un treball audiovisual que "parli" als seus contemporanis.

Finalment, en la recerca d'una expressió efectiva en el medi audiovisual, l'emoció, el sentiment que sempre suposa, d'una manera o altra, a "l'altre", ha de formar part indefugible del procés. Començant per l'emoció de l'alumnat en crear l'obra, cosa que implica autoconeixement i l'honestat cap a un mateix, ja que difícilment s'aconseguirà cap reacció del públic al qual es vulgui dirigir la producció si el mateix alumnat no s'hi implica de manera íntegra.

Competència 6

Incorporar en el procés creatiu l'acceptació, tant d'un mateix com de l'altre, i la voluntat de creixement, augmentant d'aquesta manera l'autoconfiança i l'empatia, per comprendre que les creacions significatives s'acostumen a alimentar d'un coneixement personal conscient.

Criteris d'avaluació

6.1 Oferir diferents propostes en la resolució de projectes creatius, cercant referències audiovisuals, exposant diverses perspectives i valorant tant el procés expressiu individual, com el col·lectiu i compartit.

6.2 Desenvolupar propostes de treball audiovisual amb una intenció expressiva i comunicativa personal i creativa, integrant en la seva execució l'autocrítica i la necessitat de comunicació i comprensió de l'altre.

L'autoconeixement és essencial per desenvolupar la creativitat. Sense una mirada cap a dins que abasti, assimili i compregui tant el millor com allò que menys ens agradi del que trobem, resulta impossible produir una obra artística significativa. Tots els grans creadors parteixen de processos de creació complexos fins a assolir l'obra definitiva. En l'escriptura de guions per a cinema, és normal que s'elaborin moltes versions prèvies del que serà el definitiu; la "depuració" és part essencial del treball audiovisual. És gairebé impossible que la millor pel·lícula d'un cineasta sigui la primera, i així, per exemple, Alfred Hitchcock no va

assolir la maduresa creativa fins a la dècada dels cinquanta del segle XX, encara que va començar a dirigir el 1925.

L'alumnat ha de comprendre que cada error és un pas cap a un èxit futur, per modest que sigui, que no es podria explicar sense aquell, i que, en aquest camí, el coneixement d'un mateix resulta una eina indispensable. També pel fet que obre la porta a la comprensió de l'altre, aspecte igualment essencial per generar una obra que signifiqui alguna cosa per als altres.

Competència 7

Identificar i comprendre l'audiovisual com un mitjà per expressar idees, opinions i sentiments prenent com a referència creadors de tots els temps, fent especial atenció al procés, fomentant la socialització i la construcció de la identitat personal, per fomentar de manera crítica i creativa la llibertat d'expressió i els drets humans.

Criteris d'avaluació

7.1 Experimentar amb el llenguatge audiovisual per comprendre'n la singularitat, consolidar el coneixement d'un mateix i generar autoconfiança, per mitjà del rigor i la precisió en el procés de la producció audiovisual.

7.2 Crear produccions audiovisuals amb una mirada humanista i integradora que representin les idees, les opinions i els sentiments a partir d'un tema o motiu previs, emprant amb rigor ètic i formal l'expressió audiovisual com una eina per explorar l'entorn mitjançant diferents mètodes de treball.

7.3 Crear produccions audiovisuals mitjançant processos de treball en equip inclusius i participatius, incorporant-hi tant les experiències personals com el respecte i la comprensió de l'altre en la seva realització.

En el panorama contemporani, el mitjà audiovisual representa una eina de formació en els estats d'opinió globals. Des de la televisió, de manera directa a través dels continguts informatius i indirecta amb els de qualsevol altre tipus, fins a la difusió supaveloç de les diferents classes de píndoles videogràfiques que circulen per les xarxes socials, passant per les narracions amb una vocació més artística a primer terme, com les del cinema d'autor, tot contribueix a la generació d'un cultiu de pensament, la reflexió i el sentir de les societats respecte de tota mena de problemàtiques.

L'alumnat ha de ser conscient de tot això. Cal que identifiqui i compregui les eines de què disposa per transmetre opinions, sentiments i estats d'ànim per mitjà de l'audiovisual amb compromís i rigor ètic. Sent conscient que l'efecte buscat en l'espectador mai no pot estar per sobre de la seva honestetat en el tractament dels materials. De resultes d'aquest treball sorgirà naturalment la implicació emocional de l'alumnat amb les seves produccions, però sense perdre mai de vista el component ètic indispensable en la manipulació inevitable que suposa la narració audiovisual.

Com qualsevol altra mena de creació, l'audiovisual necessita la vida per créixer i multiplicar-se. És difícil generar un producte audiovisual valuós des del pur solipsisme; fins i tot els treballs més individualistes impliquen una mirada cap a fora i una crida a l'altre (Inside, de Bo Burnham, 2021), motiu pel qual s'ha de fomentar en l'alumnat la socialització en tots els

vessants i l'obertura cap als altres com una de les maneres essencials per construir la seva pròpia personalitat, que no es pot definir si no és en relació amb la resta.

D'aquesta manera, l'alumnat aprendrà a alimentar el seu imaginari a partir de les seves experiències vitals, alhora que descobreix que hi ha múltiples maneres d'afrontar la realitat, i normalitza el respecte pels drets de tots els éssers humans que la componen, amb les seves identitats tan diverses com, de vegades, contradictòries, i n'extreu una font per a la seva creativitat.

Competència 8

Demostrar un coneixement de les principals tècniques, recursos i convencions del llenguatge audiovisual, identificant els equips i les competències necessàries i incorporant les possibilitats que ofereixen les diverses tecnologies vinculades al mitjà, per integrar-les en la planificació i la realització d'un projecte global.

Criteris d'avaluació

8.1 Planificar i realitzar una producció audiovisual fent ús dels mitjans i de les habilitats necessàries, raonant les tries, aprofundint en les possibilitats expressives i buscant una creació que s'ajusti al projecte preparat prèviament.

Una de les característiques que defineix el llenguatge audiovisual contemporani és la necessitat d'adaptació a la mutació permanent dels seus formats i a la multiplicació exponencial dels procediments, eines i tècniques per a la seva creació. L'alumnat ha de conèixer i identificar l'entorn digital, per això és important que experimenti, de manera que pugui aprofundir activament en les enormes potencialitats creatives i aprengui a desenvolupar-se en diferents situacions i circumstàncies de producció.

De resultes d'aquest coneixement del llenguatge audiovisual i les seves tècniques, tots dos inscrits en les possibilitats de l'entorn digital esmentat, sorgirà la possibilitat real de la creació per part de l'alumnat de produccions audiovisuals que siguin fruit d'una expressió personal.

Competència 9

Dissenyar i realitzar de forma individual o col·lectiva produccions audiovisuals tenint en compte el procés, les fases i els llenguatges necessaris, per construir una personalitat artística oberta, àmplia i diversa.

Criteris d'avaluació

9.1 Crear una producció audiovisual, individual o grupal, oberta i col·laborativa, dissenyant les fases del procés i seleccionant les tècniques adequades per aconseguir un resultat adaptat a la personalitat artística.

9.2 Desenvolupar una producció audiovisual sostenible, considerant tots els factors perquè tingui el mínim impacte possible.

9.3 Crear un equip de treball i identificar les habilitats de cadascun dels membres per realitzar una producció audiovisual, comprenent la importància del treball col·laboratiu i el respecte mutu en la consecució d'un resultat professional.

El procés de realització d'una producció audiovisual ha estat tradicionalment complex i requeria la participació d'un nombre ampli de persones. La popularització de la tecnologia digital ha modificat aquest requeriment, fins al punt que, a hores d'ara, és possible explicar una història amb imatges i so amb l'ajuda únicament d'un telèfon mòbil i un ordinador. L'arc expressiu de l'audiovisual, doncs, s'ha ampliat enormement, i dona cabuda, per exemple, a les narratives del jo, més habituals en la literatura o en altres formes d'expressió artística de producció menys complexa que la de l'audiovisual estàndard.

En qualsevol cas, el llenguatge audiovisual es continua caracteritzant per la seva naturalesa interseccional, i implica particularitats de les arts escèniques, l'art digital, etc. Així, doncs, l'alumnat ha d'afrontar el repte de la creació de produccions audiovisuals involucrant-hi altres mitjans d'expressió, i imbricar-los en el procés pautat i ordenat que caracteritza la producció audiovisual. Des de la gestació de la idea fins a la peça acabada, haurà de passar per un procés que requereix ordre i constància. A aquesta experiència caldrà aportar una especial atenció per a la sostenibilitat dels projectes.

L'alumnat ha de conèixer el ventall de possibilitats actual de la narració audiovisual: el videoart propi d'un museu d'art contemporani, el canal d'un youtuber, els formats televisius o la producció industrial d'un llargmetratge de ficció, entre d'altres. Totes aquestes possibilitats fan un ús particular dels elements que donen forma al llenguatge audiovisual, però de maneres molt diferents.

Per això, és essencial que l'alumnat sàpiga dissenyar les seves produccions audiovisuals de manera rigorosa, tenint en compte les aproximacions diferents que requereix cadascuna de les seves tipologies, adaptant sempre els mitjans i els llenguatges emprats al públic ideal al qual es destinen.

Competència 10

Comunicar públicament creacions audiovisuals, avaluant tant el procés com la creació final, per reflexionar sobre el coneixement generat i el vincle amb els espectadors de forma oberta i respectuosa.

Criteris d'avaluació

10.1 Exposar la creació final d'una producció audiovisual, compartint el procés d'elaboració, les dificultats trobades, els progressos realitzats i una valoració del conjunt.

10.2 Compartir i analitzar la recepció de les produccions audiovisuals presentades de manera oberta i respectuosa, considerant totes les opinions i extraient-ne un aprenentatge per al creixement artístic.

La producció audiovisual no té sentit si no arriba al públic, i assoleix tota la seva potencialitat quan, a més, aconsegueix afectar-lo d'una manera o d'una altra. Per fer-ho, hi ha múltiples vies de difusió dels treballs audiovisuals, i les d'accés més senzill a dia d'avui són les que proporciona Internet, encara que no cal menysprear altres possibilitats. És important que l'alumnat ho conegui, de manera que pugui donar a conèixer les seves produccions a un públic ampli, per la qual cosa haurà d'aprendre a avaluar les reaccions dels receptors de la seva obra, sempre de manera respectuosa i autocrítica.

En el procés, determinarà quins mètodes de producció s'adapten millor a cada tipus de producte audiovisual, i de quina manera aconsegueix arribar al públic amb cadascun, i establirà igualment el canal de difusió més apropiat en cada cas.

Sabers

Història de la fotografia i l'audiovisual: de Daguerre a la realitat virtual Apreciació estètica i anàlisi formal

- Descobriment i anàlisi, amb estratègies per a la cerca d'informació, dels orígens de la fotografia i el cinematògraf. Identificar i comparar els pioners i pioneres en els avenços tecnològics i en l'establiment de les formes lingüístiques en ambdós mitjans.
- Anàlisi de corrents històrics en fotografia i cinema, màxims representants, per mitjà de la comparació de diferents creadors i contrastant diverses fonts d'informació.
- Lectura i anàlisi comparativa de la diversitat en les manifestacions fotogràfiques i audiovisuals contemporànies i del passat, i situació en el context històric.
- Anàlisi crítica i formal dels formats audiovisuals (curtmetratge i llargmetratge de ficció i documental, sèries, assaig fílmic, formats televisius, videoclip, *fashion film*, espot, vídeo educatiu, corporatiu/institucional, formats associats a les xarxes socials i d'altres).
- Identificació de les possibilitats de l'audiovisual a la societat contemporània: mitjans de comunicació convencionals i Internet.

Elements formals de la imatge fotogràfica i el llenguatge audiovisual. Capacitat expressiva de la imatge fixa i la imatge en moviment

- Identificació i aplicació dels paràmetres expressius tant en l'anàlisi com en la creació de peces visuals i audiovisuals: pla, escala, presa, angulacions i moviments de càmera, exposició, profunditat de camp, enfocament, enquadrament, camp i fora de camp i altres.
- Experimentació, ús i creació d'imatges fixes i en moviment fent especial atenció a la composició.
- Ús i aplicació de la simbologia i la psicologia del color en creacions fotogràfiques i cinematogràfiques, prenent com a referents fotògrafs i cineastes de tots els temps.
- Ús, aplicació i experimentació amb mirada crítica del retoc digital en les imatges fixes i en moviment.

La creació i producció audiovisual

- Descobrir les possibilitats de la creació audiovisual.
- Analitzar i comparar diferents processos de creació de diferents cineastes de tots els temps i contemporanis.
- Experimentació i aplicació del guió literari, el guió tècnic, l'escaleta i el guió il·lustrat (*story board*) en produccions pròpies individuals o en equip.
- Experimentar i aplicar la posada en escena en produccions reals: localitzacions, decorats (físics i virtuals), caracterització, interpretació, il·luminació i d'altres.
- Explorar i analitzar les possibilitats expressives del so en produccions audiovisuals. Creació de la banda sonora d'una producció.
- Descobrir el muntatge cinematogràfic al llarg de la història i la seva evolució fins als nostres dies, analitzant pel·lícules rellevants de la història del cinema.
- Experimentar i aplicar el muntatge en produccions audiovisuals pròpies.

Tècniques i procediments en la producció audiovisual

- Reconèixer i aplicar els diferents equips de treball que intervenen en la producció audiovisual: direcció, producció, càmera, art i d'altres, desenvolupar-ho en una producció pròpia, individual i/o col·lectiva.
- Reconèixer i aplicar en una producció pròpia, individual i/o col·lectiva les fases de treball: preproducció, rodatge i postproducció.
- Reconèixer i aplicar els mitjans tècnics de realització: càmera i accessoris, microfonia, equip d'il·luminació i d'altres, en una producció pròpia, individual i/o col·lectiva.
- Experimentació i exploració de la gravació de so, sincrònic o recreat, en una producció pròpia individual i/o col·lectiva.
- Reconèixer i utilitzar programaris d'edició en una producció pròpia, individual i/o col·lectiva.

Dibuix Artístic

Dibuixar vol dir observar i contemplar per poder abstraure i sintetitzar per mitjà de l'expressió gràfica la informació de la realitat que ens envolta. El dibuix és, doncs, un procés interactiu d'observació, reflexió i representació. Un procés que requereix una tècnica inicial, conèixer els recursos i els elements fonamentals. Aquest procés esdevé un exercici continu d'entrenament. Per practicar-lo, cal comprendre com s'interrelacionen les formes, les estructures, els volums, la perspectiva, les proporcions, el comportament de la llum i el color. D'aquesta manera el dibuix es converteix gairebé en un mètode de treball científic, tant per l'exploració com per la indagació. Cal ressaltar els avenços que els i les artistes han aconseguit al llarg de la història; l'anàlisi de les seves obres ajudarà a trobar respostes i afavorirà la nostra incursió en aquesta disciplina.

El dibuix és un llenguatge universal perquè és una activitat intel·lectual, un mitjà d'anàlisi i coneixement. És el primer enllaç d'unió entre la idea i la seva representació gràfica de manera creativa, cosa que propicia que sigui l'origen de l'activitat creadora i per tant imprescindible en el desenvolupament de totes les altres arts. Així resulta un primer pas en la resolució de projectes i propostes artístiques. Això fa que els diferents tipus de dibuix i els seus àmbits d'aplicació siguin extensos i variats, amb múltiples àrees de coneixement i amb necessitats formals i tècniques igualment diverses. Es constitueix en un llenguatge específic i complex que presenta múltiples possibilitats pràctiques i expressives.

Tanmateix, dibuixar no és només l'origen de diverses activitats artístiques o una eina de coneixement, també és una eina d'expressió i de comunicació, que projecta la nostra visió del món, no només per mitjà de l'estudi atent i analític, sinó també gràcies a la nostra imaginació, reinventant la realitat. El traç de l'artista sens dubte revela la seva necessitat creativa, i aquesta necessitat ha anat evolucionant al llarg de la història de la humanitat. El dibuix conté l'essència de l'ésser humà, resulta representatiu del seu autor i en conseqüència adquireix un valor autònom com a obra d'art.

La matèria de Dibuix Artístic pretén que l'alumnat assoleixi els objectius principals que desenvolupen les facultats metacognitiva i metaemotiva:

- Adquisició de les destreses i les tècniques necessàries, incloent-hi les digitals, per aplicar-les en diferents projectes i àmbits, i descobrir el dibuix com a llenguatge gràfic intel·lectual.
- Promoure una sensibilitat estètica cap a les obres pròpies i les dels altres, i descobrir el dibuix com a mitjà independent d'expressió personal.

Aquests objectius depenen de la competència clau Consciència i expressió culturals formada pels quatre components: identitat cultural, recepció cultural, autoexpressió i producció artística/cultural, que es combinen amb els descriptors d'altres competències clau del perfil de sortida de l'alumnat, incloent-hi aspectes relacionats amb la comunicació verbal, la digitalització, la convivència democràtica, la interculturalitat i la creativitat.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics,

l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, i s'ha de proporcionar la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Els criteris d'avaluació, que es desprenen directament de les competències específiques esmentades, estan dissenyats per contribuir a capacitar l'alumnat amb una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement, comprovant-ne el grau d'assoliment i com s'integren coneixements, destreses i actituds.

L'enfocament de la matèria ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats en propostes que donin solucions a problemes reals en contextos diversos, analitzats de manera crítica.

Dins la matèria de Dibuix Artístic I, els sabers bàsics s'articulen al voltant de cinc blocs que deriven dels criteris d'avaluació, i per tant dialoguen en diferent mesura amb les competències específiques. El primer bloc brinda a l'alumnat una formació inicial sobre el concepte de dibuix i la seva presència a diferents obres artístiques, i ofereix a més una visió més àmplia de la seva importància i funcionalitat en àmbits disciplinaris molt diversos. Els tres blocs següents faciliten a l'alumnat una formació preparatòria sobre tècniques, elements propis de l'expressió gràfica i el seu llenguatge, ordenació de l'espai i tractament de la llum. Mitjançant el cinquè bloc s'inicia l'alumnat en l'aprenentatge d'eines digitals aplicades al dibuix.

Posteriorment, a Dibuix Artístic II, s'aprofundeix en l'estudi de relacions estructurals, amb representacions i tècniques més complexes, tot avançant en un coneixement més extens del dibuix amb destreses pròpies de l'expressió gràfica. Els seus continguts transversals estableixen la creació de projectes sostenibles, la gestió responsable dels residus i la seguretat, a més de la toxicitat i l'impacte mediambiental dels diferents materials artístics, per contribuir a una formació global i una educació ambiental sostenible. A més el segon curs introdueix el dibuix de la figura humana.

L'assoliment de les competències específiques de la matèria requereix unes situacions d'aprenentatge que permetin a l'alumnat explorar una àmplia gamma d'experiències d'expressió gràfica utilitzant materials tradicionals i alternatius i mitjans i eines tecnològiques igualment variades. En el desenvolupament d'aquestes situacions, les competències específiques no s'han de veure com a independents, sinó que es treballaran en conjunt, fent que intervinguin les pràctiques més significatives en cada cas, de manera que es puguin adquirir els coneixements i les destreses de manera interrelacionada i progressiva pel que fa a la seva complexitat. Aquestes situacions han de proporcionar de manera crítica a

l'alumnat un panorama ampli d'aplicacions formatives i professionals en les múltiples facetes, treballant els sabers bàsics de manera interrelacionada.

En definitiva, l'ensenyament del Dibuix Artístic contribuirà a la formació del nostre alumnat tant en el desenvolupament de la seva sensibilitat artística, com en el de la seva creativitat i expressivitat, sense oblidar el desenvolupament de les capacitats d'observació, d'anàlisi i de reflexió crítica sobre la realitat.

Competències específiques

Competència 1

Interpretar el dibuix com a eina de coneixement, comunicació i expressió, valorant la diversitat de significats que origina com a font de riquesa cultural i artística, per tal d'inferir la pluralitat de representacions que possibilita en diferents propostes plàstiques del patrimoni global.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Identificar el dibuix com un mitjà de coneixement i comprensió del món, reflexionant sobre la presència en múltiples manifestacions culturals i artístiques.</p> <p>1.2 Comparar i comprendre l'ús que es fa del dibuix en diferents àmbits disciplinaris, fent una anàlisi i un debat constructiu a partir de les formes que adopta en processos creatius.</p> <p>1.3 Jutjar la promoció i la conservació del patrimoni cultural i artístic com bé essencial per a l'ésser humà, defensant i argumentant criteris personals sobre la seva importància com a llegat universal.</p>	<p>1.1 Analitzar críticament la presència del dibuix en diferents manifestacions culturals i artístiques, establint relacions entre si i amb la pròpia identitat cultural, incorporant a més la perspectiva de gènere.</p> <p>1.2 Comparar i comprendre el paper intel·lectual del dibuix en la història de les idees, realitzant una anàlisi i un debat constructiu a partir de les formes que adopta en processos creatius.</p> <p>1.3 Impulsar la pluralitat cultural i artística i la llibertat d'expressió, a través d'un discurs raonat i argumentat de manera activa, compromesa i respectuosa.</p>

Les societats realitzen —per diversos mitjans expressius— representacions del món que generen una identitat i un procés reflexiu propis, alhora que una àmplia pluralitat cultural i artística. En aquest sentit, el dibuix és una de les formes de pensament de tota societat, i per això, identificar la seva presència a les manifestacions culturals i artístiques de qualsevol lloc i època ajuda l'alumnat a valorar-lo com una eina universal de coneixement, comunicació i expressió. Alhora, es pot entendre la importància de la diversitat cultural com una font de riquesa, i valorar la rellevància de la seva promoció i conservació.

Comparar i apreciar, de forma raonada i compartida, mitjançant produccions orals i/o escrites, la pluralitat d'usos del dibuix en diferents àmbits artístics, ha de promoure en l'alumnat la curiositat per conèixer i explorar els diferents llenguatges i tècniques, i afavorir una anàlisi crítica i un judici propi sobre les seves funcions i intencionalitats.

Competència 2

Analitzar, amb actitud crítica i reflexiva, produccions plàstiques incloent-hi les contemporànies, reconeixent el llenguatge, els recursos i l'expressivitat de la creació gràfica presents, per adquirir una capacitat i formació artística que permeti aconseguir una veritable consciència visual i un gaudi estètic.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Analitzar els llenguatges i els elements plàstics de diferents propostes artístiques, incloent-hi les contemporànies, tot entenent els canvis de tendències que s'han produït al llarg de la història i utilitzant correctament el vocabulari i la terminologia específica.</p> <p>2.2 Gaudir de l'obra d'art i del dibuix com part inherent d'aquesta, valorant els reptes creatius i estètics que comporta tota producció cultural i artística.</p>	<p>2.1 Analitzar els llenguatges i els elements plàstics de diferents propostes artístiques, incloent-hi les contemporànies, tot valorant sense prejudicis la intencionalitat del missatge creat en llibertat i utilitzant correctament el vocabulari i la terminologia específics.</p> <p>2.2 Gaudir de l'obra d'art i del dibuix com part inherent d'aquesta, identificant-la adequadament per visualitzar i materialitzar idees.</p>

Una recepció artística completa requereix posicionar-se davant de qualsevol proposta cultural, incloent-hi les contemporànies, sense prejudicis, i amb el coneixement com més ampli millor del llenguatge, dels recursos i de les tècniques que són necessaris en tot procés creatiu. Reconèixer les dificultats plàstiques que es plantegen al llarg d'aquest procés ajudarà a valorar-lo. A més, una anàlisi crítica i reflexiva, mitjançant produccions orals i/o escrites, de l'expressivitat gràfica present en tota producció plàstica, ajudarà l'alumnat a utilitzar correctament el vocabulari i la terminologia específics. Entre els exemples analitzats cal incorporar la perspectiva de gènere i fer èmfasi en l'estudi de produccions artístiques realitzades per dones, així com la seva representació en l'art.

És un objectiu ineludible d'aquesta matèria conjugar l'anàlisi amb el coneixement, mantenir una posició oberta i respectuosa davant les dificultats, per afavorir així l'esdevenir d'una consciència visual i, d'una manera més ambiciosa, el desenvolupament del delit estètic davant qualsevol manifestació cultural o artística.

Competència 3

Aplicar les diferents eines i llenguatges del dibuix, analitzant, interpretant i comprenent la realitat, per propiciar la representació gràfica objectiva i expressiva tot potenciant la sensibilitat i afavorint el creixement personal.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Interpretar i representar gràficament la realitat objectiva i subjectiva de l'alumnat, utilitzant la pròpia expressió de manera espontània i creativa.</p> <p>3.2 Experimentar amb sensibilitat les possibilitats expressives dels recursos bàsics (punt, línia i forma) i de la seva sintaxi, desenvolupant el seu procés creatiu gràfic.</p>	<p>3.1 Interpretar i recrear gràficament la realitat objectiva i subjectiva de l'alumnat, utilitzant la pròpia expressió de manera espontània i creativa.</p> <p>3.2 Experimentar amb sensibilitat les possibilitats expressives de les formes i les textures aportant personalitat al procés creatiu.</p>

L'acció de dibuixar suposa una actitud d'obertura, una indagació sobre el món, alhora que una reflexió sobre la pròpia interpretació que en fem. El dibuix és, doncs, un dels mitjans artístics més complets per comprendre, analitzar i interpretar la realitat, perquè, d'una banda, ens ofereix una visió objectiva i, de l'altra, propicia l'expressió immediata i directa de l'artista i de la seva visió subjectiva. Conèixer aquestes qualitats fa que l'alumnat pugui utilitzar-lo en l'exteriorització del pensament, i així afavorir el seu desenvolupament personal i artístic.

Per donar suport a aquest procés creatiu, cal conèixer i explorar les possibilitats expressives dels recursos elementals propis del dibuix: punt, línia, forma i textura, així com la seva sintaxi. És molt important, igualment, l'elaboració d'esbossos a partir de l'observació detallada de la realitat, per anar avançant cap a una expressió gràfica personal que pugui incloure la pròpia imaginació.

Competència 4

Experimentar l'ús de diferents materials, tècniques i suports, incloent-hi el propi cos, reconeixent la importància d'aquests en les propostes artístiques contemporànies, per descobrir el gest del dibuix i l'apropiació de l'espai com a mitjans d'autoexpressió i acceptació personal.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Desenvolupar una empremta i un gest propis en la realització de dibuixos, combinant l'ús tradicional de materials, tècniques i suports amb una manipulació personal i innovadora.</p> <p>4.2 Generar composicions bidimensionals, figuratives o abstractes, explorant en la percepció i l'ordenació de l'espai, tot indagant sobre les tècniques, els materials i els suports més convenients al seu propòsit representatiu.</p>	<p>4.1 Integrar les tècniques tradicionals i l'experimentació amb el propi cos en produccions gràfiques tot reconeixent-ne globalment el valor artístic.</p> <p>4.2 Percebre gràficament l'espai tridimensional utilitzant diversos mitjans i tècniques, tot experimentant de forma oberta els efectes perceptius de la profunditat.</p>

Al llarg de la història de l'art, els grans avenços i transformacions s'han produït per la incessant experimentació que els i les artistes han introduït a les seves obres, ja sigui amb els materials i tècniques disponibles a cada moment, amb la representació de la tridimensionalitat o l'apropiació i la ubicació a l'espai de l'ésser humà. Tot i les grans diferències que podem trobar en les diferents tendències artístiques i èpoques, es repeteix que la percepció i la representació de l'espai s'ha fet prenent la mesura de la figura humana com a referència d'escala i proporció.

En algunes propostes artístiques contemporànies, el cos humà ha traspassat aquest límit de referència per convertir-se en el protagonista de la creació artística, ja sigui com a suport o com a eina, portant l'expressivitat del gest i de la petjada al mateix centre de l'obra. Igualment, també s'ha traspassat el límit de la representació bidimensional de la tridimensionalitat per arribar a la mateixa apropiació de l'espai, que s'ha convertit en el suport de la pròpia intervenció artística. Descobrir i explorar aquestes darreres formes d'expressió gràfica afavoreix l'autoexpressió i desenvolupa l'autoconfiança i l'acceptació personal.

Competència 5

Interpretar la pràctica artística, reconeixent els referents culturals anteriors com a part inherent a les noves creacions, per valorar aquesta pràctica com a mitjà d'expressió d'idees, opinions i emocions en un context de referències interconnectades en el temps.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Integrar en els propis dibuixos i creacions gràfiques els procediments o les tècniques utilitzats en referents artístics del seu interès, utilitzant la pràctica creativa per comunicar i expressar de manera oberta les seves idees, sentiments i emocions.</p> <p>5.2 Descobrir l'acció de dibuixar com un enfrontament personal amb la realitat i amb un mateix, reconeixent el dibuix artístic com un mitjà autònom d'expressió i comunicació.</p>	<p>5.1 Investigar de manera activa la presència de tecnologies digitals en referents artístics contemporanis i integrar aquesta recerca en el procés creatiu i expressiu.</p> <p>5.2 Descobrir l'acció de dibuixar com una exploració de l'espai exterior i interior de l'ésser humà, materialitzant en dibuixos els sentiments i les emocions i prenent com a punt de partida la pròpia voluntat i necessitat de crear.</p>

El coneixement i l'anàlisi de diferents manifestacions culturals i artístiques, de qualsevol lloc i època, afavoreixen que l'alumnat compregui les influències que unes propostes han tingut sobre les altres, fins i tot prenent referents de cultures diferents de la pròpia i la de l'artista que la creï. També pot establir així connexions entre diferents tipus de llenguatges plàstics, visuals i audiovisuals (fotografia, còmic, cinema, publicitat) i explorar la presència del dibuix com a mitjà primer d'expressió en cadascun. Alhora, es forja una cultura visual i descobreix els avenços en procediments o tècniques utilitzades en cada mitjà creatiu. A més, assimilant que tota creació artística nova no trenca mai totalment amb els referents previs, pot valorar la importància de la pròpia identitat cultural com a suport i base per enriquir les seves produccions.

Competència 6

Construir i desconstruir produccions gràfiques expressives i creatives, descobrint la importància dels elements del llenguatge gràfic i la seva organització per desenvolupar un estil personal que millori l'execució tècnica i les qualitats comunicatives i expressives de les pròpies produccions en un clima d'intercanvi d'idees.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>6.1 Controlar els mecanismes de la percepció visual, les seves lleis i principis, així com la composició i l'ordenació dels elements en l'espai, mostrant interès en les seves aplicacions i emprant-los amb intencions comunicatives i/o expressives.</p> <p>6.2 Experimentar en les seves pròpies representacions amb els elements del llenguatge gràfic, descobrint el traç del dibuix artístic com evidència del sentir i el ser de l'artista.</p>	<p>6.1 Estudiar la transformació de les formes en entorns urbans o naturals per evidenciar múltiples possibilitats expressives.</p> <p>6.2 Desenvolupar un traç propi en les representacions gràfiques intentant millorar la connexió mà/cervell durant el procés de creació.</p>

El dibuix parteix de l'observació precisa i activa de la realitat, per això és fonamental entendre com funciona la percepció visual de la qual partim, les seves lleis i principis, i l'organització dels elements a l'espai. El coneixement i l'ús dels elements del llenguatge gràfic, les formes, els signes, les possibilitats expressives i els efectes visuals, faciliten a l'alumnat la construcció del mecanisme de treball amb el dibuix com a base. Aquest permet comprendre les imatges, les seves estructures i la seva composició. El dibuix es converteix així en un mètode d'anàlisi de les formes, on es mostra el que és més destacat dels objectes, que alhora es descobreixen davant nostre en tota la seva veritat, i desvetllen el que passava desapercebut. Com tot mètode, el dibuix necessita una constància a la feina. Només dibuixant s'arriba a aconseguir la destresa i l'habilitat necessària per fer-lo servir en els nostres projectes.

Al mateix temps que un mètode de coneixement, el dibuix és un mètode d'expressió. A mesura que s'avança en la seva pràctica, el traç i el gest esdevenen més personals, arriben a ser les nostres empremtes expressives i comunicatives i s'aconsegueix exterioritzar la nostra pròpia visió de la realitat i el nostre món interior.

Competència 7

Descobrir i seleccionar les tècniques pròpies del dibuix, tant tradicionals com digitals, identificant les eines, els mitjans, els suports, cercant noves possibilitats experimentals, per integrar-les de forma innovadora en la realització de produccions gràfiques en contextos contemporanis.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>7.1 Elaborar diverses solucions de representacions visuals, a diferents nivells d'iconicitat, tot identificant les eines, els mitjans i els suports necessaris, justificant-ne raonadament i respectuosament l'elecció i buscant la innovació en el seu ús.</p> <p>7.2 Aplicar de manera oberta les eines, els mitjans i els suports més adequats per fer interpretacions gràfiques de la realitat, tot utilitzant els valors expressius del clarobscur i del color que millor contribueixi a la intenció creativa.</p>	<p>7.1 Plantejar solucions alternatives a la representació de la realitat, en diferents nivells d'iconicitat, mostrant un pensament divergent, utilitzant amb correcció les eines, els mitjans i els suports seleccionats i buscant activament un resultat final ajustat a unes intencions expressives prèvies.</p> <p>7.2 Innovar en l'ús d'eines, mitjans i suports en les seves interpretacions gràfiques de la realitat o del seu món interior, utilitzant els valors expressius del clarobscur i del color per contribuir a una intenció creativa concreta.</p>

Perquè l'alumnat pugui experimentar amb les tècniques del dibuix, tant tradicionals com digitals, cal facilitar-los uns coneixements bàsics previs d'un catàleg ampli d'eines, mitjans i suports. Un cop identificades les seves possibilitats d'ús i d'expressió, es poden seleccionar els més adequats a les finalitats de l'alumnat en cada moment, experimentant i explorant solucions alternatives en les representacions gràfiques que se'ls plantegi.

Reconèixer el dibuix no sols com un mètode d'anàlisi, sinó també com un llenguatge creatiu, comporta comprendre els diferents nivells d'iconicitat que es poden donar en les representacions gràfiques, així com els valors expressius del clarobscur i del color. Per crear produccions gràfiques que resolguin aquests diferents plantejaments, de manera ajustada a la intenció inicial, l'alumnat ha de seleccionar les tècniques més adequades, cercant a més innovar en el seu ús per aconseguir resultats personals.

Competència 8

Adaptar els coneixements i les destreses adquirits, desenvolupant la retentiva i la memòria visual, per experimentar i reaccionar amb creativitat i eficàcia davant de nous desafiaments en la representació gràfica.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>8.1 Observar l'entorn de manera conscient i activa, seleccionant i abstractant el més representatiu del model escollit per representar-lo gràficament.</p> <p>8.2 Aplicar el mètode d'encaix en la resolució de problemes de representació gràfica, analitzant amb interès tant els diferents volums com l'espai que completa el conjunt.</p>	<p>8.1 Interpretar gràficament la realitat observada emprant la retentiva i la memòria visual per expressar idees i emocions.</p> <p>8.2 Valorar i aplicar la perspectiva com a mètode per recrear la tridimensionalitat a través del contrast lumínic, dels efectes de profunditat i dels canvis de proporció per augmentar les capacitats expressives.</p>

En el procés de la representació gràfica de la realitat, cal observar de manera conscient l'entorn, per després seleccionar i abstrure el més representatiu. La realitat que es percep no és res més que la reconstrucció que fa el nostre cervell de la informació rebuda, i en aquesta reconstrucció intervé com a factor fonamental la memòria visual, entesa com la capacitat de recordar imatges. Quan es dibuixa del natural cal observar, analitzar i retenir la informació que es vol traslladar al dibuix, i per això s'exercita la memòria visual i la retentiva, destreses fonamentals en l'expressió gràfica. Per mitjà de l'encaix i de l'enquadrament s'organitza aquesta informació al pla i s'estableixen proporcions tant en les formes i els objectes com en l'espai que els envolta.

A més, en el procés de dibuixar intervenen imatges mentals, records i la imaginació, per això a les produccions gràfiques es transmet no només la visió i la interpretació exterior del món, sinó també la visió interior, i s'aconsegueix així una expressió personal i diferenciada de la resta.

Competència 9

Dissenyar i crear projectes gràfics col·laboratius, adaptant el disseny i el procés a les necessitats pròpies de l'àmbit disciplinari i contribuint de forma creativa en la seva planificació i realització, per entomar amb més seguretat possibles reptes professionals i valorar l'enriquiment que suposa compartir.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>9.1 Participar activament en el procés de disseny d'un projecte gràfic, dins un àmbit disciplinari, assumint diferents rols de manera col·laborativa i utilitzant amb interès els valors expressius del dibuix artístic i els seus recursos.</p> <p>9.2 Reflexionar de manera respectuosa sobre les dificultats en planificar un projecte gràfic compartit, entenent-lo com un instrument de millora del resultat final, destacant professions relacionades amb el dibuix artístic i expressant la pròpia opinió de manera raonada.</p>	<p>9.1 Participar activament en el procés de disseny d'un projecte gràfic, dins un àmbit disciplinari, assumint diferents rols de manera col·laborativa i utilitzant amb interès els valors expressius del dibuix artístic i els seus recursos.</p> <p>9.2 Reflexionar de manera respectuosa sobre les dificultats en planificar un projecte gràfic compartit, entenent-lo com un instrument de millora del resultat final, destacant professions relacionades amb el dibuix artístic i expressant la pròpia opinió de manera raonada.</p> <p>9.3 Exposar de manera inclusiva el resultat d'un projecte gràfic, individual o grupal, i explicar com s'han aplicat els valors expressius i els recursos mobilitzats per tal de millorar la capacitat discursiva i saber difondre tots els valors d'un projecte.</p>

El dibuix és present en múltiples àmbits disciplinaris, com ara el disseny, l'arquitectura, la ciència, la literatura o l'art. Dissenyar un projecte concret, de manera col·laborativa i amb una finalitat definida, ofereix a l'alumnat la importància d'establir una planificació adequada i una organització i un repartiment de tasques coherent, entenent que crear qualsevol projecte gràfic ajustat a un àmbit disciplinari suposa assumir riscos importants i reptes. L'alumnat n'ha de ser conscient i ha de tenir present en tot moment la intenció última del

projecte que està creant, així com la rellevància d'assumir responsabilitats i respectar les opinions dels altres. Tot aquest procés ajuda a descobrir a l'alumnat que ha d'adaptar la planificació inicial davant de possibles dificultats o canvis exigits pel propi disseny de la producció. Igualment, l'alumnat ha de comprendre la importància de compartir les seves idees, i assumir la diversitat de públic a què es pot enfrontar i la repercussió d'una difusió adequada. Avaluar tot el projecte i les seves fases, descobrint els possibles errors i encerts abans de portar-lo a la pràctica, facilita el procés posterior de creació i elaboració i permet introduir alternatives i propostes diverses, alhora que desenvolupa en l'alumnat una major seguretat per fer front a possibles projectes professionals en el futur.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos on es pot desenvolupar el seu aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

El concepte i la història del dibuix

- Analitzar, interpretar i valorar el dibuix com un procés interactiu de múltiples accions (observació, reflexió, imaginació, representació i comunicació), establint lligams amb el coneixement ja estudiat per l'alumnat en altres disciplines.
- Identificar i diferenciar les principals manifestacions artístiques del dibuix que han estat clau des de l'antiguitat fins al romanticisme a partir d'estratègies per a la cerca d'informació tot incorporant la perspectiva de gènere i el patrimoni local.
- Descobriments del dibuix com a part de múltiples processos artístics relacionats amb el disseny, l'arquitectura, la ciència, la literatura i la filosofia per aproximar l'alumnat en l'entorn del centre i les seves relacions.

L'expressió gràfica i els seus recursos elementals

- Comparació i anàlisi de la terminologia, dels materials i de les tècniques gràficoplàstiques tant seques com humides a través d'una tria d'exemples en l'entorn proper.
- Experimentació i reconeixement plàstic i expressiu dels elements bàsics del dibuix (punt,

línia i forma) en relació amb conceptes estudiats en altres matèries artístiques.

- Identificació dels diferents nivells d'iconicitat d'una imatge com a eina poderosa per representar el món.
- Aplicació de l'esbós i l'encaix en la composició a partir d'assajos elementals en l'entorn natural i d'exemples elaborats de l'estudi de la història de l'art.
- Experimentació del procés creatiu a partir de l'aplicació de metodologies i tècniques variades aplicades a projectes de millora de l'entorn de l'alumnat dins i fora del centre.

Percepció i ordenació de l'espai

- Identificació i aplicació dels principis de la percepció visual i la psicologia de la gestalt per mitjà de la comparació de diferents imatges tant de la història de l'art com de la neurologia i d'altres disciplines.
- Reconeixement i aplicació de la sintaxi visual i les il·lusions òptiques en creacions pròpies i d'altres.
- Experimentació, ús i expressió en l'equilibri compositiu i de les direccions visuals en diferents suports, contextos i situacions, mitjançant diverses estratègies.
- Comparació i anàlisi del llenguatge visual, la sintaxi de la imatge i els seus elements bàsics: punt, línia, pla, color, forma i textura en relació amb els conceptes ja estudiats en les diferents matèries artístiques.
- Descoberta i experimentació de la perspectiva axonomètrica i cònica per capacitar l'alumnat a expressar situacions més complexes i ser conscient de la importància dels diferents sistemes de representació a l'hora d'organitzar l'espai gràfic de treball.

La llum, el clarobscur i el color

- Identificació i aplicació dels principis de la percepció visual i la psicologia de la Gestalt per mitjà de la comparació de diferents imatges i contrastant diverses fonts d'informació.
- Comparació, anàlisi i experimentació dels tipus de llum, valoració tonal, clarobscur i volum en creacions pròpies i d'altres.
- Anàlisi de la naturalesa, percepció, psicologia i simbologia del color per saber integrar de manera creativa aquests elements en l'espai gràfic.
- Descobriment de la monocromia, bicromia i tricromia aplicada al dibuix vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals en contextos reals.

Tecnologies i eines digitals

- Identificar i seleccionar el programari de dibuix i pintura digital per crear produccions pròpies, individuals i/o col·lectives i alienes.
- Experimentació i exploració d'eines de dibuix vectorial i edició d'imatges en un context proper a l'alumnat i en relació amb possibles sortides professionals.

- Desenvolupar el dibuix en moviment en la creació de peces visuals i audiovisuals partint de llenguatges que suposin un repte interpretatiu, com ara la dansa o la música.

Segon curs

El concepte i la història del dibuix

- Identificar i diferenciar les manifestacions artístiques del dibuix en l'art dels segles XIX i XX, analitzant amb atenció els fenòmens de la representació subjectiva i l'abstracció tot incorporant la perspectiva de gènere i el patrimoni local.
- Descobriment del dibuix com expressió artística totalment contemporània (l'obra com a projecte, l'obra múltiple de fàcil distribució, el dibuix com a eina d'intervenció en l'espai, etc.) per aproximar l'alumnat a totes les seves possibilitats expressives.

L'expressió gràfica i els seus recursos elementals

- Desenvolupar la retentiva i la memòria visual a partir d'assajos elementals i d'exemples elaborats.
- Identificació, experimentació i transformació de formes positives i negatives i de textures visuals i tàctils per saber integrar-los de manera creativa en produccions artístiques globals.

Dibuix i espai

- Reconeixement i aplicació de la línia, el dibuix i la tridimensionalitat amb relació als conceptes ja estudiats en les diferents matèries artístiques.
- Ús de l'enquadrament en el dibuix del natural fent servir diferents suports, situacions i estratègies que obliguin l'alumnat a mobilitzar recursos ja apresos en altres disciplines com ara el còmic, la fotografia o el cinema.
- Anàlisi i experimentació del dibuix en espais interiors, exteriors, urbans i naturals a partir de l'aplicació de metodologies i tècniques variades.
- Discernir i experimentar la relació entre geometria i naturalesa vinculada tant a funcions esteticostilístiques com funcionals en contextos reals d'entorns naturals.

La llum, el clarobscur i el color

- Aplicació dels principis de l'ombrejat, la taca, les escales i les claus tonals per saber integrar de manera realista aquests elements.
- Comparació i anàlisi dels diferents usos, qualitats i relacions del color tant local i tonal com ambiental com a eina poderosa per representar el món.
- Ús i experimentació de les dimensions del color i de la perspectiva atmosfèrica en produccions pròpies, individuals i/o col·lectives i alienes.
- Identificar i generar creacions d'art òptic i geomètric, amb un especial interès pel color en

la línia, per atraure visualment a partir de l'aplicació de tècniques contemporànies concretes.

La figura humana

- Identificar, reflexionar i representar la figura humana al llarg de la història a través dels diferents cànons i proporcions esdevinguts en estereotips de bellesa per fomentar la riquesa cultural i representativa del món.
- Desenvolupar nocions bàsiques d'anatomia artística en creacions pròpies i d'altres.
- Elaborar apunts del natural, l'escorç i el retrat amb faccions i expressions expressives per saber integrar de manera creativa aquests elements en projectes personals i col·lectius amb la participació de la comunitat educativa.
- Generar creacions amb el cos humà com a suport i instrument d'expressió artística vinculades tant a funcions estètiques com reivindicatives en contextos de l'entorn proper.

Dibuix Tècnic

El dibuix tècnic constitueix un mitjà d'expressió i comunicació convencional per a qualsevol projecte la finalitat del qual sigui la creació i la fabricació d'un producte, i és un aspecte imprescindible del desenvolupament tecnològic.

Dota l'alumnat d'un instrument eficient per comunicar-se de manera gràfica i objectiva per expressar i difondre idees o projectes, d'acord amb convencions que en garanteixen la interpretació fiable i precisa.

Per afavorir aquesta forma d'expressió, la matèria de Dibuix Tècnic desenvolupa la visió espacial de l'alumnat en representar l'espai tridimensional sobre el pla, per mitjà de la resolució de problemes i de l'elaboració de projectes tant individuals com en grup. També potencia la capacitat d'anàlisi, de creativitat, d'autonomia i de pensament divergent, i afavoreix actituds de respecte i empatia.

El caràcter integrador i multidisciplinari de la matèria afavoreix una metodologia activa i participativa, gràcies a un aprenentatge que potencia el descobriment i l'experimentació a partir de la resolució de problemes pràctics o mitjançant la participació en projectes interdisciplinaris, que contribueix al desenvolupament de les competències clau en el seu conjunt i a l'adquisició dels objectius d'etapa.

També s'aborden reptes del segle XXI de manera integrada durant els dos anys de batxillerat, el compromís ciutadà a escala local i global, la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament, l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital, el consum responsable i la valoració de la diversitat personal i cultural.

Entre les competències específiques de la matèria es desenvolupa el fet d'apreciar i analitzar obres d'arquitectura i enginyeria, mitjançant el treball a partir de les estructures i els elements tècnics i la resolució de problemes graficomatemàtics tot aplicant raonaments inductius, deductius i lògics que posin en pràctica els fonaments de la geometria plana; desenvolupar la visió espacial per recrear la realitat tridimensional per mitjà del sistema de representació més apropiat a la finalitat de la comunicació gràfica; formalitzar dissenys i presentar projectes tècnics col·laboratius seguint la normativa a aplicar, i investigar i experimentar amb programes específics de disseny assistit per ordinador.

En aquest sentit, el desenvolupament d'un raonament espacial adequat a l'hora d'interpretar les construccions en diferents sistemes de representació suposa una certa complexitat per a l'alumnat. Els programes i aplicacions CAD ofereixen grans possibilitats, des de més precisió i rapidesa fins a la millora de la creativitat i la visió espacial mitjançant models 3D.

D'altra banda, aquestes eines ajuden a diversificar les tècniques a emprar i agilitzar el ritme de les activitats complementant els traçats en suports i amb instruments tradicionals (per exemple, guix, escaire, cartabó i compàs) amb els generats amb aquestes aplicacions, cosa que permet incorporar interaccions i dinamisme a les construccions tradicionals que no són possibles amb mitjans convencionals, ja que poden mostrar moviments, girs, canvis de pla i, en definitiva, una representació més precisa dels cossos geomètrics i les seves propietats a l'espai.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats en l'elaboració de plànols o material gràfic normalitzat que permeti el desenvolupament de solucions a problemes plantejats en contextos diversos. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una

problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació són l'element curricular que avalua les competències específiques i es formulen amb una orientació competencial evident mitjançant l'aplicació de sabers i la valoració d'actituds com l'autonomia i l'autoaprenentatge, el rigor en els raonaments, la claredat i la precisió en els traçats.

El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Al llarg dels dos cursos de batxillerat els sabers adquireixen un grau de dificultat i aprofundiment progressiu. L'alumnat s'inicia al primer curs en el coneixement de conceptes importants a l'hora d'establir processos i raonaments aplicables a la resolució de problemes o que són suport d'altres de posteriors, per gradualment, al segon curs, anar adquirint un coneixement més ampli sobre aquesta disciplina.

Els sabers bàsics s'organitzen al voltant de tres blocs interrelacionats i íntimament lligats a les competències específiques.

Al bloc *fonaments geomètrics*, l'alumnat aborda la resolució de problemes sobre el pla i identifica la seva aparició i la seva utilitat en diferents contextos cercant exemples de la realitat pròxima. També es planteja la relació del dibuix tècnic i les matemàtiques i la presència de la geometria en les formes de l'arquitectura i l'enginyeria.

Al bloc *geometria projectiva*, es pretén que l'alumnat adquireixi els sabers necessaris per representar gràficament la realitat espacial, a fi d'expressar amb precisió les solucions a un problema constructiu o d'interpretar-les per executar-les.

Al bloc *documentació gràfica de projectes: normalització i DAO*, es dota l'alumnat dels sabers necessaris per visualitzar i comunicar la forma i les dimensions dels objectes aplicant les tècniques de representació gràfica adquirides utilitzant programes de disseny assistit per ordinador; seguint les normes UNE i ISO, per tal d'elaborar i presentar, de manera individual o en grup, projectes senzills d'enginyeria o arquitectura.

L'abast formatiu d'aquesta matèria s'adreça a la preparació del futur professional i personal de l'alumnat mitjançant el maneig de tècniques gràfiques amb mitjans tradicionals i digitals, així com l'adquisició i la implementació d'estratègies com el raonament lògic, la visió espacial, l'ús de la terminologia específica, la presa de dades i la interpretació de resultats necessaris en estudis posteriors, tot això des d'un enfocament inclusiu, no sexista i posant un especial èmfasi en la superació de la bretxa de gènere que existeix actualment als estudis tècnics.

Competències específiques

Competència 1

Examinar elements i formes de l'entorn que permetin fer evidents conceptes propis de la geometria plana i projectiva, per analitzar de forma raonada les estructures geomètriques i els elements tècnics implícits.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
1.1 Analitzar, al llarg de la història, la relació entre les matemàtiques i el dibuix geomètric valorant-ne la importància en diferents camps com l'arquitectura o l'enginyeria.	1.1 Analitzar l'evolució de les formes geomètriques a l'arquitectura i a les enginyeries contemporànies valorant la influència de la tecnologia i les eines digitals en camps com l'arquitectura o l'enginyeria.

El dibuix tècnic ha ocupat i ocupa un lloc important a la cultura; aquesta disciplina és present a les obres d'arquitectura i d'enginyeria de tots els temps, no només pel paper que exerceix en la seva concepció i producció, sinó també com a part de la seva expressió artística. L'anàlisi i l'estudi fonamental de les estructures i els elements geomètrics d'obres del passat i del present contribuirà al procés d'apreciació i disseny d'objectes i espais que tinguin rigor tècnic i sensibilitat expressiva.

Competència 2

Analitzar formes i traçats d'acord amb els principis propis del llenguatge de la geometria plana, per decidir els procediments idonis que permetin traçar-los gràficament amb precisió i de forma raonada.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.2 Solucionar gràficament càlculs matemàtics i transformacions bàsiques aplicant conceptes i propietats de la geometria plana.</p> <p>2.2 Traçar gràficament construccions poligonals basant-se en les seves propietats i mostrant interès per la precisió, la claredat i la neteja.</p> <p>2.3 Resoldre gràficament tangències i traçar corbes aplicant-ne les propietats amb una actitud de rigor en la seva execució.</p>	<p>2.1 Construir figures planes aplicant els traçats propis de les transformacions geomètriques.</p> <p>2.2 Resoldre tangències aplicant els conceptes de potència, valorant la necessitat de la precisió dels traçats.</p> <p>2.3 Representar corbes còniques i les seves tangents aplicant propietats i mètodes de construcció, valorant la necessitat de la precisió dels traçats.</p>

Aquesta competència aborda l'estudi de la geometria plana aplicada al dibuix arquitectònic i enginyer per mitjà de conceptes, propietats, relacions i construccions fonamentals. Proporciona eines per a la resolució de problemes matemàtics de certa complexitat de manera gràfica, aplicant mètodes inductius i deductius amb rigor i valorant aspectes com la precisió i la qualitat pràctica.

Competència 3

Avaluar i decidir els procediments més adequats, fent ús de la geometria plana i descriptiva, així com de les convencions pròpies de la normalització de forma apropiada, per crear i concretar formes bidimensionals i tridimensionals.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Representar en sistema dièdric directe els elements bàsics a l'espai i determinar-ne la relació de pertinença, posició i distància.</p> <p>3.2 Definir en sistemes axonomètrics elements i figures planes valorant-ne la importància com a mètodes de representació espacial.</p> <p>3.3 Dibuixar elements a l'espai fent servir la perspectiva cònica.</p>	<p>3.1 Valorar els procediments propis de l'operativitat dièdrica (abatiment, canvi de pla i gir) resolent i concretant formes en sistema dièdric directe i avaluant la idoneïtat de cada procediment.</p> <p>3.2 Representar sòlids polièdrics i de revolució aplicant els fonaments del sistema dièdric directe.</p> <p>3.3 Representar sòlids polièdrics aplicant els procediments de les perspectives axonomètriques.</p> <p>3.4 Dissenyar projectes gràfics senzills fent ús del sistema de plans acotats.</p>

Els sistemes de representació derivats de la geometria descriptiva són necessaris en tots els processos constructius, ja que qualsevol procés projectual requereix el coneixement dels mètodes que permetin determinar, a partir de la seva representació, les magnituds, les formes i les relacions espacials entre si. Aquesta competència es vincula, d'una banda, amb la capacitat per representar figures planes i cossos i, de l'altra, amb la capacitat d'expressar i calcular les solucions a problemes geomètrics a l'espai, aplicant-hi coneixements tècnics específics i reflexionant sobre el procés realitzat i el resultat obtingut.

Competència 4

Dissenyar i reelaborar formes bidimensionals i tridimensionals, valorant la importància del croquis a mà alçada, per representar-les amb precisió en projectes gràfics col·laboratius que permetin proposar, criticar, revisar, comparar, fer hipòtesis i traçar de forma consensuada i eficaç, fent ús de les eines digitals disponibles.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Documentar gràficament objectes senzills mitjançant les vistes acotades aplicant la normativa UNE ISO en la utilització de sintaxi, escales i formats, valorant la importància d'usar un llenguatge tècnic comú.</p> <p>4.2 Crear figures planes i tridimensionals mitjançant programes de dibuix vectorial, fent ús de les eines que aporten i les tècniques associades.</p> <p>4.3 Recrear virtualment peces en tres dimensions per a la presentació de projectes en grup.</p>	<p>4.1 Desenvolupar projectes col·laboratius elaborant la documentació gràfica (croquis, plànols) necessària fent ús de les convencions pròpies de la normalització.</p> <p>4.2 Desenvolupar projectes col·laboratius integrant les eines digitals CAD, valorant les possibilitats que aporten al desenvolupament de projectes compartits.</p>

El dibuix és el principal vehicle de comunicació entre els diferents agents del procés constructiu, que possibilita des d'una primera expressió de possibles solucions mitjançant esbossos i croquis fins a la formalització final per mitjà de plànols de taller i/o de construcció.

Les solucions gràfiques que aporten els sistemes CAD formen part d'una realitat ja quotidiana en els processos de creació de projectes d'enginyeria o d'arquitectura. Atenent aquesta realitat, aquesta competència aporta una base formativa sobre els processos, els mecanismes i les possibilitats que ofereixen les eines digitals en aquesta disciplina, i es considera una iniciació a l'ús i l'aprofitament de les seves potencialitats de manera transversal als sabers de la matèria aplicats a representacions al pla i a l'espai.

Aquesta competència també recull la relació amb altres components mitjançant l'elaboració de plans de muntatge senzills. Aquesta competència específica està associada a funcions instrumentals d'anàlisi, expressió i comunicació.

D'altra banda, i perquè la comunicació entre els diferents agents sigui efectiva, cal vincular-se necessàriament al coneixement d'unes normes i simbologia establertes, les normes UNE i ISO, i iniciar-se en la documentació gràfica de projectes tècnics.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Fonaments geomètrics

- Comprensió i anàlisi de la presència de la geometria i el desenvolupament del dibuix tècnic aplicat als àmbits de l'arquitectura i l'urbanisme, el disseny industrial, l'electrònica, la geologia, valorant la necessitat de la qualitat gràfica i precisió en els traçats.
- Identificació i traçat dels llocs geomètrics fonamentals incloent-hi l'arc capaç, aplicant-los amb criteri a les construccions fonamentals.
- Comparació i traçat de formes poligonals aplicant amb criteri les relacions de proporcionalitat i semblança, així com d'equivalència.
- Traçat dels polígons, concretament de triangles, quadrilàters i polígons regulars, aplicant amb criteri mètodes de construcció i propietats pròpies.
- Anàlisi i traçat de tangències bàsiques i corbes tècniques aplicant amb criteri mètodes de construcció propis.

Geometria projectiva

- Comprensió i anàlisi dels sistemes de representació atenent els fonaments de la geometria projectiva.
- Anàlisi i traçat en sistema dièdric directe de punt, recta i pla atenent les condicions de pertinença i les diferents possibilitats de determinació del pla.
- Anàlisi i traçat de les relacions entre elements, intersecció, paral·lelisme i perpendicularitat, en sistema dièdric directe.
- Anàlisi dels sistemes axonomètrics ortogonals i oblics atenent el càlcul dels diferents coeficients de reducció.
- Anàlisi i traçat de sòlids polièdrics fent ús dels sistemes axonomètrics normalitzats.
- Anàlisi i valoració del sistema de plans acotats aplicat al traçat d'elements fonamentals i la interpretació en representacions topogràfiques.
- Anàlisi i traçat dels fonaments del sistema cònic frontal i oblic atenent els seus elements fonamentals.

Documentació gràfica de projectes: normalització i DAO

- Ús i traçat d'escala numèriques i gràfiques aplicades al desenvolupament de projectes gràfics.
- Anàlisi del concepte de normalització atenent el desenvolupament de projectes gràfics.

- Comprensió i anàlisi de la normalització aplicada a l'acotació, línies normalitzades i els seus significats, i al format i plegat de plànols.
- Experimentació i ús del traçat de croquis a mà alçada en la representació i l'anàlisi de sòlids del disseny industrial.
- Avaluació i tria de les vistes dièdriques significatives en el desenvolupament de projectes gràfics i de narrativa visual.
- Experimentació i ús de les eines DAO de dibuix vectorial en 2D i 3D en el desenvolupament de projectes gràfics i de narrativa visual.

Segon curs

Fonaments geomètrics

- Comprensió i anàlisi de la presència i l'evolució de la geometria atenent la transformació tecnològica a l'arquitectura i l'enginyeria a partir de la revolució industrial fins als nostres dies.
- Anàlisi i traçat de les transformacions geomètriques i l'aplicació de l'homologia i l'afinitat a la resolució de problemes als sistemes de representació, com per exemple la secció plana de sòlids.
- Anàlisi i traçat del concepte de potència d'un punt respecte a una circumferència, eix radical i centre radical aplicant-los amb criteri a la resolució de tangències.
- Anàlisi i traçat de corbes còniques i les seves tangents atenent les seves propietats, aplicant amb criteri els mètodes de construcció.

Geometria projectiva

- Anàlisi i traçat de l'operativitat dièdrica: abatiment, canvi de pla i gir atenent les seves aplicacions, com per exemple a l'obtenció de verdaderes magnituds i la resolució de problemes de distàncies, entre d'altres.
- Anàlisi i traçat de sòlids polièdrics, concretament de la piràmide i del prisma en sistema dièdric directe.
- Anàlisi i traçat de cossos de revolució, concretament del con i el cilindre rectes en sistema dièdric directe.
- Anàlisi i traçat de poliedres regulars, concretament del tetraedre, l'hexaedre i l'octaedre en sistema dièdric directe.
- Anàlisi i traçat de seccions planes i la seva verdadera magnitud en sistema dièdric aplicades als sòlids anteriors.
- Anàlisi i traçat de sòlids polièdrics amb corbes fent ús dels sistemes axonomètrics normalitzats.
- Anàlisi i traçat de cobertes simples i representació de perfils i seccions de terrenys partint de la seva representació amb corbes de nivell en sistema acotat.
- Anàlisi i traçat de sòlids i formes tridimensionals, sistema cònic frontal i oblic, fent ús del programari DAO més adequat per facilitar que l'alumnat experimenti les diverses possibilitats d'aquest sistema de perspectiva sense la limitació del format paper.

Documentació gràfica de projectes: normalització i DAO

- Comprensió i anàlisi de sòlids i volums senzills fent ús del croquis i representant-los

desenvolupant projectes gràfics, aplicant amb criteri els talls, les seccions i els trencaments adequats, així com les perspectives normalitzades necessàries.

- Disseny i proposta de la documentació gràfica necessària en el desenvolupament de projectes en col·laboració i fent ús de les eines DAO.
- Avaluació crítica de projectes i propostes, incloent-hi les pròpies propostes atenent criteris d'ecologia i sostenibilitat.

Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i el Disseny

El dibuix ha estat utilitzat al llarg de la història per la humanitat per transmetre idees i desenvolupar projectes. Per això és un llenguatge universal i una activitat intel·lectual que facilita l'anàlisi i el coneixement. És un enllaç d'unió eficaç entre la idea i la seva representació gràfica, cosa que propicia que sigui imprescindible en la comunicació i en la generació de formes. El dibuix és una eina fonamental en els processos de reflexió gràfica implícits en tota activitat creativa pròpia de les arts i el disseny.

La matèria està dirigida a l'alumnat que cursa el batxillerat de la modalitat d'arts visuals i disseny. Desenvolupa les estratègies necessàries per a la comprensió i la posterior solució gràfica de problemes, la recerca de solucions i la planificació dels processos, per convertir-se en un instrument d'investigació, de creació i comunicació de projectes en els àmbits del disseny gràfic, el disseny d'objectes i d'interiors, l'escultura, la instal·lació, la curadoria i la pintura mural, entre d'altres.

Es tracta d'una matèria relacionada amb moltes de les competències clau i dels objectius de l'etapa, ja que és un llenguatge que permet desenvolupar la creativitat, enriquir les possibilitats expressives i d'ideació, consolidar hàbits de planificació i afavorir la corresponsabilitat en el desenvolupament de projectes compartits. També, per les característiques pròpies del llenguatge tècnic, afavoreix el desenvolupament del raonament lògic.

El seu caràcter interdisciplinari facilita metodologies actives que fomenten el treball en grup, l'experimentació i el desenvolupament de la creativitat en projectes compartits i la col·laboració amb altres matèries, i afavoreix la integració de les eines digitals DAO (en 2D i 3D). A més, aquest caràcter interdisciplinari i cooperatiu afavoreix la inclusivitat i la superació d'estereotips. Els projectes desenvolupats han de ser coherents amb el context físic, cultural i social, per facilitar el desenvolupament d'habilitats tecnològiques i d'anàlisi que afavoreixin les intel·ligències interpersonals i intrapersonals, sense deixar de banda els reptes propis d'una societat que ha de reconsiderar el consum des d'una òptica responsable, així com la diversitat cultural i d'identitats, entre d'altres.

Aquesta matèria pretén proporcionar als estudiants que la cursen les competències específiques necessàries per representar amb precisió formes i espais, i desenvolupar projectes que facilitin l'expressió i la solució de problemàtiques diverses. La seva capacitat de preveure és especialment indicada per desenvolupar propostes de manera acurada.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per comprendre i fer ús de la geometria plana i dels diferents sistemes de representació, així com de les eines DAO, el croquis i la normalització, per convertir-se en una eina eficaç per desenvolupar la creativitat personal i facilitar la comunicació efectiva, i per afavorir el pensament divergent, l'observació i l'anàlisi de l'entorn, així com la transferència del llenguatge a diferents situacions.

L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats ja sigui en l'elaboració de plànols o de material gràfic normalitzat que permeti el desenvolupament de solucions a problemes plantejats en contextos diversos.

De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran per mitjà de la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Aquestes competències específiques s'acompanyen d'uns criteris d'avaluació que han de permetre valorar, de manera graduada, l'assoliment competencial, més enllà dels continguts teòrics, atenent les destreses i actituds que ha d'adquirir l'alumnat per garantir la seva continuïtat formativa als estudis superiors.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho.

El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Al llarg dels dos cursos de batxillerat, el desenvolupament de les competències específiques es basa en la concreció de diferents capacitats, contextualitzades en els sabers bàsics de la matèria. La formulació dels sabers està lligada a una capacitat i a un context en el qual es poden desenvolupar. És desitjable que el professorat desenvolupi aquest context atenent l'entorn per tal que l'aprenentatge sigui més significatiu.

Al primer curs es treballen les construccions geomètriques i els llocs geomètrics fonamentals, així com les transformacions bàsiques. També s'iniciarà l'alumnat en els sistemes de representació, la normalització i l'ús de les eines digitals DAO en entorns 2D i 3D, proposant sempre aplicacions concretes i pràctiques d'aquests sabers en projectes propis del disseny i l'art, entre d'altres, i afavorint la participació i la implicació en propostes i reflexions arrelades a l'entorn físic, social i cultural immediat.

Al segon curs, a partir de les competències i sabers anteriors, es pretén adquirir un coneixement més ampli i precís per poder desenvolupar projectes més acurats i especialitzats i amb un grau de complexitat més gran.

Aquests sabers bàsics estan estructurats en tres blocs, que inclouen els coneixements, les destreses i les actituds imprescindibles.

Geometria, art i entorn. Es pretén analitzar la presència de la geometria a les formes de l'entorn immediat, la natura, així com a les diferents manifestacions artístiques al llarg del temps. Analitzarem les principals construccions i transformacions geomètriques aplicades al disseny gràfic i propostes artístiques diverses, entre altres àmbits, que el professorat consideri oportuns.

Sistemes de representació de l'espai. Es pretén que l'alumnat assoleixi les competències necessàries per representar gràficament volums i espais aplicats al desenvolupament de propostes creatives i personals en diferents entorns, com ara el disseny d'objectes i d'instal·lacions artístiques, escultures i disseny d'interiors, entre d'altres.

Disseny de projectes, normalització i eines digitals per al disseny. L'aplicació dels coneixements propis dels dos blocs anteriors implica fer-ne un ús competencial aplicat al desenvolupament de projectes. Assolir aquest ús demana necessàriament el coneixement de la normalització necessària, que ha de facilitar una comunicació convencional i una interpretació precisa. En aquest mateix sentit, les eines digitals de dibuix 2D i 3D són una eina fonamental en el desenvolupament projectual, i cal una aproximació bàsica a diferents eines DAO que facilitin la continuïtat amb els estudis superiors.

En definitiva, el currículum de la matèria pretén aportar a l'alumnat les eines per desenvolupar propostes i projectes personals i en col·laboració, fomentant sempre que es pugui el treball interdisciplinari, aportant la seva capacitat d'anticipar i comunicar de manera efectiva i precisa.

Competències específiques

Competència 1

Examinar la presència de la geometria a l'entorn físic i cultural, identificant les estructures i els traçats implícits, per analitzar gràficament i de forma raonada les estructures geomètriques i els elements tècnics implícits.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
1.1 Distingir tipologies i estructures geomètriques presents a l'art, al disseny, a l'entorn físic i a la natura, visualitzant-les i analitzant-les gràficament.	1.1 Distingir tipologies i estructures geomètriques presents a l'art, al disseny, a l'entorn físic i a la natura, visualitzant-les i analitzant-les gràficament, valorant la seva funció i la seva idoneïtat per elaborar propostes.

Aquesta competència fa referència a la capacitat d'identificar i analitzar la presència d'estructures geomètriques subjacents a l'art del passat i del present, a la natura i a l'entorn construït, i de reconèixer-ne el paper rellevant com a element compositiu i generador d'idees i formes. Es tracta, doncs, d'abordar l'estudi de la geometria per mitjà de l'exploració i el descobriment, d'analitzar l'ús de corbes, polígons i transformacions geomètriques en el context de les cultures en què s'han emprat, per arribar a un coneixement més ampli i ric de les manifestacions artístiques del passat i del present. Aquesta amplitud de coneixement fomenta en l'alumnat gaudir amb l'anàlisi i la identificació de les formes i les estructures geomètriques presents tant en produccions artístiques com en el seu entorn construït.

Competència 2

Avaluar i decidir quins són els procediments i els recursos propis de la geometria plana, descriptiva i de la normalització més idonis, per crear i concretar formes bidimensionals i tridimensionals de forma adequada i coherent als condicionants propis de cada tasca i amb les intencions creatives pròpies.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Trobar els procediments i els recursos propis de la geometria plana, aplicant-los al traçat de formes poligonals simples, tangències i simetries, aplicades al disseny, valorant la necessitat d'adequació dels traçats a la claredat i la precisió pròpies del llenguatge tècnic aplicat.</p> <p>2.2 Deducir la geometria implícita en formes i espais de l'entorn, examinant-los amb el traçat de croquis a mà alçada i recollint les dades gràfiques i dimensionals necessàries per la seva construcció.</p> <p>2.3 Decidir els sistemes de representació adequats, tenint en compte la finalitat de la representació.</p> <p>2.4 Idear i representar formes volumètriques simples, tenint en compte els procediments propis del sistema dièdric directe, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>2.5 Idear i representar formes volumètriques polièdriques simples, tenint en compte els procediments propis de les perspectives axonomètriques normalitzades, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>2.6 Idear i desenvolupar propostes creatives en l'àmbit de la il·lustració, el còmic, la pintura mural, l'escultura, la instal·lació i la curadoria, entre d'altres, experimentant i construint la visualització d'espais en projectes compartits, aplicant els procediments propis de la perspectiva cònica i situant de manera coherent els elements necessaris.</p>	<p>2.1 Dissenyar elements bidimensionals i/o tridimensionals, fent ús dels procediments propis del disseny modular atenent les alteracions que les transformacions geomètriques possibiliten, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>2.2 Dissenyar elements bidimensionals i/o tridimensionals, fent ús dels enllaços per generar línies compostes aplicables a la resolució de formes, com per exemple la geometrització de traços a mà alçada i la concreció de les generatrius en sòlids de revolució com els envasos, entre d'altres, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>2.3 Traçar formes volumètriques amb corbes, aplicant els procediments propis de les axonometries normalitzades, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>2.4 Modelar formes implicades en propostes creatives representades en perspectiva cònica, aplicant els procediments més apropiats per representar llums i ombres.</p>

Aquesta competència fa referència a l'aptitud per escollir i aplicar els procediments i sistemes de representació –vistes en dièdric, perspectiva axonomètrica i perspectiva cònica– més adequats a la finalitat del projecte artístic que es vol plasmar. Persegueix també el desenvolupament de la visió espacial i l'habilitat en la croquització i el dibuix a mà alçada, per millorar les destreses gràfiques de l'alumnat en il·lustracions i dissenys d'objectes i d'espais.

D'altra banda, implica també el domini en la representació i el traçat de les principals formes i construccions geomètriques i, el que és més important, la seva integració dins del llenguatge plàstic personal de l'alumnat. Es tracta, per tant, d'estimular la incorporació d'aquests elements en processos de creació autònoma i d'experimentació pràctica, i d'estimular-ne, d'una banda, la percepció i la conceptualització de la realitat amb la finalitat de recrear-la o interpretar-la artísticament i, de l'altra, de proporcionar recursos geomètrics bàsics per a la concepció i el disseny d'elements decoratius, mosaics, patrons i tipografies.

Aquestes produccions artístiques no només materialitzen estructures formals, idees o conceptes estètics, sinó que constitueixen per a l'alumnat un recurs valuós per expressar els seus sentiments i canalitzar les seves emocions, recolzant-lo en la construcció de la identitat.

Es tracta, finalment, de dotar l'alumnat d'eines comunicatives gràfiques, de millorar-ne la visió espacial i d'iniciar-lo en algunes de les aplicacions dels sistemes de representació als camps de l'art i el disseny.

Competència 3

Dissenyar i elaborar formes bidimensionals i tridimensionals, valorant la importància del croquis a mà alçada així com de les convencions pròpies de la normalització, per representar-les amb precisió en projectes gràfics col·laboratius que permetin proposar, criticar, revisar, comparar, fer hipòtesis i proposar solucions de forma consensuada i eficaç, fent ús de les eines digitals disponibles.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Visualitzar formes i espais donats o imaginats, recreant-los amb el traçat de croquis a mà alçada indicant les dades gràfiques i dimensionals necessàries per la seva realització, aplicant les convencions pròpies de la normalització necessàries, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>3.2 Representar formes i espais donats o imaginats, ideant i planificant projectes gràfics compartits fent ús dels sistemes de representació i les convencions pròpies de la normalització necessàries, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p> <p>3.3 Adaptar i combinar les eines digitals vectorials en 2D i el modelat de sòlids i espais en 3D elaborant projectes compartits de l'àmbit del disseny de productes i d'interiors, l'escultura, la instal·lació, la curadoria, la pintura mural i l'escultura, entre d'altres.</p>	<p>3.1 Crear propostes de l'àmbit del disseny de productes i d'interiors, l'escultura, la instal·lació, la curadoria, etc., elaborant projectes gràfics compartits, fent ús dels sistemes de representació i les convencions pròpies de la normalització necessàries per poder comunicar-se de manera eficient, mostrant interès per la precisió i la qualitat gràfica.</p>

Aquesta competència comporta l'adquisició d'un coneixement pràctic i instrumental de les principals eines i tècniques de dibuix i modelatge en dues i tres dimensions de manera transversal a la resta de sabers de la matèria. Implica l'ús de dispositius digitals com a eines d'aplicació al procés creatiu, la seva incorporació per a l'experimentació en diferents disciplines i tendències artístiques, i com a instrument de gestió i presentació de projectes de disseny gràfic, objectes i espais.

D'altra banda, la competència requereix l'aplicació d'una sèrie de codis gràfics i normes universals (ISO i UNE) que permeten comunicar de manera clara i unívoca solucions personals i projectes de disseny, realitzats de manera individual o en grup, mitjançant esbossos o croquis, i es constitueix, per tant, en el pas intermedi entre la idea i l'execució material del disseny. Es tracta d'iniciar l'alumnat en un tipus de representació les qualitats fonamentals del qual són la funcionalitat, l'operativitat i la universalitat, ja que el dibuix normalitzat ha de ser portador d'informació útil, eficaç per ser aplicada i altament codificada mitjançant normes internacionals perquè sigui interpretat de manera inequívoca.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Geometria, art i entorn

- Anàlisi de la presència de la geometria a l'art i a la natura.
- Diferenciació i comparació dels mètodes geomètrics de representació de l'espai a l'art.
- Identificació i traçat dels llocs geomètrics fonamentals incloent-hi l'arc capaç, aplicant-los amb criteri a les construccions fonamentals pròpies del disseny.
- Experimentació i creació fent ús de les relacions geomètriques com la igualtat i la simetria, així com amb la proporcionalitat i les escales en projectes a l'entorn de l'art i el disseny.
- Identificació i aplicació de construccions poligonals al disseny i la creació de formes i volums.
- Identificació i aplicació de les tangències bàsiques i les corbes tècniques al disseny i la creació de formes i volums.

Sistemes de representació de l'espai

- Comprensió i classificació de la projectivitat i anàlisi dels diferents sistemes de representació atenent la seva finalitat i idoneïtat.
- Experimentació i ús del sistema dièdric europeu en la representació de sòlids polièdrics en l'àmbit de l'arquitectura, el disseny i l'escultura, entre d'altres.
- Experimentació i ús dels sistemes axonomètrics normalitzats en la representació de sòlids polièdrics en l'àmbit del disseny i l'escultura, entre d'altres.
- Experimentació i ús de la perspectiva cònica frontal, obliqua i de quadre inclinat en l'àmbit de la representació gràfica vinculada a la narrativa visual (còmic, pintura mural i il·lustració, entre d'altres).

Disseny de projectes, normalització i eines digitals per al disseny

- Comprensió i anàlisi de la normalització atenent la seva finalitat en el desenvolupament de projectes gràfics i de representació d'objectes i volums a l'espai.
- Experimentació i ús del traçat de croquis a mà alçada en la representació i l'anàlisi de formes en l'àmbit de l'arquitectura, el disseny i l'escultura, entre d'altres.
- Experimentació i ús dels sistemes de representació, la normalització i el croquis en el desenvolupament de projectes gràfics i de narrativa visual.
- Experimentació i ús de les eines DAO de dibuix vectorial en 2D i 3D en el desenvolupament de projectes gràfics i de narrativa visual.

Segon curs**Geometria, art i entorn**

- Anàlisi i experimentació gràfiques i volumètriques mitjançant l'ús d'estructures modulars en els camps del disseny, l'art i l'arquitectura, entre d'altres.
- Anàlisi i experimentació dels mètodes geomètrics implícits en la creació d'il·lusions òptiques i d'espais il·lusoris i onírics.
- Diferenciació, anàlisi i ús de les corbes còniques i la seva presència en l'art, la natura, l'entorn i el disseny.
- Anàlisi i diferenciació dels diferents sistemes de representació de l'espai aplicats a la creació contemporània en disseny i art.
- Experimentació i ús de les transformacions geomètriques aplicades a les composicions fonamentades en estructures modulars, incloent-hi eines digitals.
- Experimentació i ús de les tangències i els enllaços al disseny i a la creació de formes, incloent-hi eines digitals.

Sistemes de representació de l'espai

- Experimentació i ús dels sistemes axonomètrics normalitzats en la representació de sòlids polièdrics amb corbes, en l'àmbit de l'arquitectura, el disseny i l'escultura, entre d'altres.
- Anàlisi i experimentació d'estructures polièdriques i cossos platònics atenent l'entorn immediat i a la seva aplicació en projectes col·lectius i col·laboratius.
- Anàlisi i traçat de sòlids i formes tridimensionals i sistema cònic frontal i oblic fent ús del programari DAO més adequat per facilitar que l'alumnat experimenti les diverses

possibilitats d'aquest sistema de perspectiva sense la limitació del format paper.

- Experimentació i ús de la representació d'ombres en l'àmbit de les perspectives axonomètriques i còniques aplicades al disseny d'espais i objectes.

Disseny de projectes i normalització

- Diferenciació i anàlisi de les fases del projecte gràfic aplicat al disseny i elaboració de croquis i plànols.

- Experimentació i ús de la representació normalitzada aplicant l'acotació, els talls, les seccions i els trencaments.

Disseny

El concepte de disseny ha anat evolucionant al llarg de la història. A partir de la Revolució industrial, a mesura que els processos industrials mecanitzats van superant els artesanals, l'organització del procés de fabricació i la planificació del disseny guanyen importància. Per tant, a partir d'aquell moment el concepte de disseny es va acostant a l'accepció actual.

Gràcies al disseny millorem la nostra qualitat de vida i generem béns de consum que modifiquen l'entorn segons unes necessitats concretes. El disseny s'ha convertit en una activitat fonamental al nostre món, ja que s'encarrega de dinamitzar la indústria i l'economia i alhora és un motor generador de consum. Per aquest motiu, cal una reflexió sobre com optimitzar els recursos disponibles i dur a terme un disseny sostenible que possibiliti l'equilibri entre la qualitat de vida i la modificació de l'entorn sense deteriorar el medi ambient i sense comprometre els recursos naturals. Amb aquesta reflexió de sostenibilitat sorgeix un discurs centrat en la igualtat d'oportunitats i en el respecte a la diversitat, i en conseqüència s'aconsegueix un disseny cada cop més inclusiu.

El disseny és un procés complex en què intervenen diferents disciplines i projecta la seva activitat sobre camps molt diversos: des de camps aparentment molt simples com la creació de logotips fins a camps molt tècnics en els quals intervenen materials físics i sistemes de representació complexos, la creació del mobiliari i la distribució dels interiors arquitectònics, passant per les famílies tipogràfiques i el seu significat particular. El disseny envolta la nostra vida i és el reflex de les nostres inquietuds i necessitats i de la nostra identitat cultural i artística.

El coneixement de disseny no només inclou els antecedents, els corrents, les estètiques i les grans personalitats, sinó també la resposta a problemes concrets que hi ha darrere d'una necessitat funcional. El disseny proporciona a l'alumnat eines per desenvolupar idees, representar-les i projectar-les en problemes concrets.

D'altra banda, i de manera transversal, s'inclourà en els continguts de l'assignatura la transformació que ha representat en tots els àmbits del disseny la democratització dels mitjans i les eines digitals, ja que aquestes han comportat una revolució en els temps, les metodologies de treball, les tècniques de creació, la presentació i la difusió de projectes.

La matèria de Disseny a segon de batxillerat proporciona a l'alumnat els fonaments i les destreses necessaris per iniciar-se en el disseny i crear la base adequada per afrontar estudis superiors.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament de la matèria ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats en propostes que donin solucions a problemes reals en contextos diversos. Ha de fer possible que, partint de dades i informacions diverses, es pugui analitzar la realitat de manera crítica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un

enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social, en què la ciència juga un paper important.

La matèria gira a l'entorn dels següents eixos de coneixement:

- L'anàlisi del món que els envolta, descodificant el llenguatge de productes de disseny i descobrint-ne les estructures comunicatives, formals i semàntiques.
- El coneixement de les tècniques, les eines i els procediments analògics i digitals de creació, composició, representació i presentació propis del disseny bidimensional i tridimensional.
- Aprofundir en les metodologies projectuals aplicades al desenvolupament de productes innovadors i creatius sobre la base del disseny inclusiu.
- La relació entre forma i funció al món del disseny.

Per a aquests fins, els sabers bàsics de la matèria s'articulen al voltant dels quatre components de la competència "Consciència i expressió culturals", i les nou competències específiques que se'n deriven. El seu desenvolupament s'ha dut a terme en funció de les demandes dels criteris d'avaluació establerts, que s'han formulat integrant coneixements, destreses i actituds.

Els sabers no han de seguir obligatòriament l'ordre seqüencial en què estan presentats. Com a continguts transversals s'inclouran la gestió responsable dels residus i la seguretat, toxicitat i impacte mediambiental dels materials utilitzats en els projectes. De la mateixa manera, i sempre que sigui possible accedir-hi, s'inclourà com a saber transversal l'ús d'eines digitals aplicades tant al disseny bidimensional com al tridimensional.

Per assolir les competències específiques de la matèria seran necessàries unes situacions d'aprenentatge que permetin a l'alumnat desenvolupar aquestes habilitats de creació, innovació, treball en equip i experimentació en el marc de projectes d'aula que responguin a reptes reals, si és possible donant solució a problemes plantejats al centre, al barri i a la ciutat.

En el desenvolupament d'aquestes situacions, els blocs de sabers es treballaran de manera conjunta. D'aquesta manera, els coneixements, les destreses i les actituds s'adquiriran de manera interrelacionada i progressiva, atenent al seu grau de complexitat. Mitjançant aquestes situacions d'aprenentatge, l'alumnat tindrà una visió més coherent tant de les aplicacions directes del disseny en el món laboral i professional com de la transferència d'aquestes experiències a altres camps o disciplines.

En definitiva, aquesta matèria permetrà a l'alumnat entendre que el fet de dissenyar no és

només projectar productes, sinó que és materialitzar idees, donar resposta a problemes pràctics i donar solucions a necessitats reals, tenint en compte l'estètica, sospesant amb cura l'equilibri entre forma i funció, el gran binomi present des de sempre en tota producció humana.

Competències específiques

Competència 1

Avaluar els fonaments del disseny i descobrir el significat d'aquest concepte, analitzant críticament diversos productes de disseny pla i tridimensional, per adquirir consciència sobre la complexitat dels processos i les eines inherents al disseny, assumint l'enriquiment que suposa la diversitat cultural i artística.

Criteris d'avaluació

1.1 Reconèixer la relació entre les formes i les funcions en objectes de disseny, tant bidimensional com tridimensional, valorant aquests objectes proactivament com a productes susceptibles de transformacions i millores.

1.2 Descobrir el concepte de disseny i la seva terminologia associada com a part fonamental de l'enriquiment artístic i cultural, analitzant amb detall produccions de disseny diverses.

La diversitat del patrimoni cultural i artístic s'ha d'entendre com una de les fonts d'enriquiment més grans de la humanitat. Els productes elaborats pels éssers humans materialitzen aquest concepte de diversitat unit al del seu disseny, que es fonamenta en processos i eines pròpies del disseny. Mitjançant l'exploració de les formes i les funcions d'aquests objectes i produccions, l'alumnat podrà desxifrar les estructures internes i els processos materials i conceptuals de creació, i generarà així una oportunitat per reflexionar sobre les possibilitats de tornar a transformar aquests objectes ja existents, millorant-los en funcionalitat o adaptant-los a noves necessitats.

Competència 2

Reflexionar des de la pròpia identitat cultural sobre els orígens, els principis i les funcions del disseny, comparant i analitzant produccions de diferents èpoques, estils i àmbits d'aplicació, per valorar la influència de l'entorn i la cultura en l'activitat del disseny, associant aquestes tasques amb els nivells d'impacte mediambiental de l'ésser humà al planeta.

Criteris d'avaluació

2.1 Identificar les característiques fonamentals dels moviments, dels corrents i de les escoles relacionats amb el disseny, reflexionant de manera comparada i des de la pròpia identitat cultural sobre l'enriquiment que comporta conèixer productes de disseny en contextos geogràfics, històrics i socials diversos.

2.2 Examinar la importància de l'impacte mediambiental de l'activitat humana, analitzant elements dissenyats en èpoques, localitzacions i funcions diverses, establint arguments per promoure una consciència proactiva i compromesa amb el medi ambient i amb el disseny sostenible de productes de disseny.

El concepte de disseny és un concepte viu al llarg de la història de l'ésser humà però sempre ha estat lligat a la planificació per al desenvolupament de productes que aportin solucions a problemes determinats. Com a conseqüència de la variabilitat dels problemes i les necessitats de les diferents societats, la història del disseny mostra com les circumstàncies històriques, geogràfiques, econòmiques i socials han condicionat fortament l'estètica i la funcionalitat dels productes que s'han creat. Aquest coneixement ens condueix a una reflexió profunda sobre com la humanitat ha transformat el planeta sense tenir en compte la part negativa de l'impacte mediambiental. En canvi, el disseny es presenta com una potent eina que permet la sostenibilitat de tota l'activitat i possibilita alhora esmorteir l'impacte mediambiental.

Competència 3

Analitzar críticament la relació que s'estableix entre la forma i la funció dels elements constitutius en productes de disseny, per tal de comprendre la importància de la dimensió simbòlica i semàntica dels llenguatges propis de la disciplina, tot identificant la varietat relativa a contextos geogràfics, econòmics i socials diversos.

Criteris d'avaluació

3.1 Comparar objectes i productes de disseny de categories i objectius semblants, analitzant les diferents solucions de disseny aplicades en els contextos originals.

3.2 Aprofundir en l'observació d'objectes de disseny, reconeixent, de manera crítica, a través dels seus elements sintàctics i constitutius, les dimensions simbòliques i semàntiques pròpies del llenguatge del disseny.

Els àmbits d'aplicació del disseny són extremadament amplis, ja que el seu desenvolupament cobreix la totalitat de l'activitat humana. De la mateixa manera, els llenguatges específics del disseny són igualment rics i plurals. Els suports, els mitjans i els elements poden ser infinits i el seu estudi planteja aquest problema. No obstant això, els significats i els significants dels productes de disseny s'articulen mitjançant una sintaxi que es podria considerar més absoluta i universal, encara que sovint presenti variants culturals, geogràfiques i socials que s'han de conèixer per poder apreciar amb delit la recepció d'aquests productes.

Competència 4

Descobrir i comprendre formes d'expressió personals, desenvolupant propostes imaginatives de productes de disseny, partint de la pròpia identitat cultural, per adaptar amb creativitat diferents solucions a necessitats expressives i de comunicació pròpies, potenciant així l'autoestima i el creixement personal.

Criteris d'avaluació

4.1 Projectar solucions de disseny aplicat a necessitats personals, poètiques o d'expressió pròpies, integrant en el desenvolupament la interacció amb altres camps, la innovació i l'autocrítica, així com la pròpia identitat personal.

4.2 Desenvolupar i avaluar propostes de disseny col·lectives basades en problemes concrets establerts, aportant solucions personals i imaginatives i oferint una visió empàtica i col·laborativa.

L'autoestima està profundament lligada al creixement personal i a l'acceptació i l'enriquiment de la pròpia identitat. L'activitat del disseny suposa la superació d'un problema o una necessitat plantejada. El desenvolupament d'aquestes propostes comportaria, d'una banda, un vehicle per comunicar idees pròpies, sentiments i inquietuds personals i, de l'altra, donar una oportunitat a la imaginació i la creativitat per materialitzar-se en productes de disseny amb una funció determinada. Alhora, l'argumentació, l'exposició i la posada en comú de les solucions de disseny representen una reflexió empàtica i autocrítica del treball tant realitzat com exposat.

Competència 5

Idear i resoldre amb creativitat problemes elementals de disseny bidimensional i tridimensional, preocupant-se per la correcció tècnica, el rigor i la coherència de la factura del producte, per potenciar una actitud crítica que qüestionï o valori la idoneïtat de les solucions de disseny segons les idees, els sentiments o les emocions que es vulguin comunicar.

Criteris d'avaluació

5.1 Plantejar propostes hipotètiques ambicioses de disseny de manera crítica i argumentada, preocupant-se per l'anàlisi correcta de les problemàtiques donades, l'aplicació de les tècniques d'execució i el desenvolupament i la presentació del producte de disseny.

5.2 Idear i elaborar propostes de disseny, valorant tant la selecció coherent i adequada de recursos tècnics com el rigor i la correcció a l'hora d'utilitzar-los, cercant el desenvolupament de la identitat personal.

El disseny és un procés que comporta fer un producte físic. El producte ha de complir uns criteris tècnics d'elaboració i d'execució, ajustant-se a les normes de representació formal i material de la proposta. L'alumnat haurà de seleccionar i utilitzar de manera coherent els recursos tècnics i procedimentals al seu abast. Aquests haurien de constituir un suport i no pas un condicionant per facilitar el flux en la comunicació d'idees, sentiments i emocions per mitjà de produccions de disseny. Junts contribuïran a la construcció i l'enriquiment de la identitat personal de l'alumnat.

Competència 6

Experimentar de manera creativa configuracions formals, compositives i estructurals, utilitzant les metodologies i els processos propis del disseny i identificant els diferents elements plàstics, estètics, funcionals i comunicatius, per resoldre problemes de disseny sostenibles que suposin reptes innovadors a problemes reals de l'entorn proper, a més de reconèixer aquestes configuracions en diferents camps.

Criteris d'avaluació

6.1 Reconèixer les estructures formals i compostives en objectes i productes de diferents àmbits del disseny, analitzant amb interès els processos i els mètodes utilitzats per desenvolupar-los.

6.2 Planificar propostes de disseny sostenibles utilitzant creativament configuracions formals i argumentant-ne la selecció, partint d'una proposta original, innovadora o preexistent.

6.3 Resoldre problemes de disseny en què la sostenibilitat sigui un condicionant bàsic, usant per això la metodologia projectual pròpia del disseny i afrontant el problema com un repte personal.

El gir cap a una societat de consum responsable hauria de ser un eix vertebrador a la matèria de Disseny. L'enfocament mundial del consum respon majoritàriament a estratègies comercials i de màrqueting vinculades al disseny gràfic, campanyes de disseny publicitari, embalatge (*packaging*) dels productes a consumir o disseny d'espais que afavoreixen el consum. Per tant, hi ha una gran responsabilitat que l'alumnat ha d'assumir aplicant criteris encertats tant a l'hora de consumir com a l'hora de generar productes de consum. Per això l'alumnat ha de ser coneixedor de les metodologies i dels processos projectuals que envolten els productes de disseny i prendre consciència de les estructures compostives i formals de les produccions.

Competència 7

Desenvolupar projectes de disseny individuals i col·laboratius, aplicant amb criteri les eines, els suports, les tècniques, les formes i els sistemes de representació i presentació, per integrar-los en la construcció d'una personalitat creativa i innovadora capaç d'apreciar diferents punts de vista i valorar tant l'intercanvi d'idees com el treball col·laboratiu.

Criteris d'avaluació

7.1 Planificar un projecte de disseny individual o col·laboratiu definint les formes de presentació i tècniques de treball segons els recursos temporals i materials disponibles i adaptant-les amb creativitat i flexibilitat al concepte de la proposta.

7.2 Crear un producte de disseny col·laboratiu o individual, seleccionant amb rigor les eines, els sistemes de representació i els procediments segons la funcionalitat i la voluntat estètica i comunicativa de la proposta.

Dins del context de la sostenibilitat, s'haurà de promoure l'enfocament innovador i creatiu tant en el procés de cerca i planificació com en la resolució i la creació dels productes. La matèria inclou el treball col·laboratiu com una manera d'enriquiment personal i com una manera d'anticipar-se a les possibles projeccions professionals, i s'integra en equips de treball que s'organitzin i donin una resposta diversa als problemes que vagin sorgint en el desenvolupament de projectes de disseny. S'ha de facilitar l'intercanvi d'idees, l'empatia i la retroalimentació que representa la diversitat cultural i artística, i aplicar aquestes solucions trobades en projectes col·laboratius a propostes individuals, per així permetre el desenvolupament personal de l'alumnat.

Competència 8

Planificar les fases d'un projecte de disseny bidimensional o tridimensional i, coneixent-les, saber-les desconstruir amb flexibilitat i eficàcia amb vista a les necessitats, les circumstàncies i les característiques del projecte, seleccionant amb criteri els recursos i les eines disponibles, per analitzar les repercussions de les fases del procés en el producte final acabat.

Criteris d'avaluació

8.1 Planificar projectes individuals o col·lectius, aplicant estratègies creatives, gestionant amb flexibilitat i eficàcia les diferents fases, el pla de desenvolupament, els objectius proposats i l'avaluació del projecte, i cercant la coherència sostenible entre el producte final, el públic objectiu, el procés del disseny i els recursos disponibles.

8.2 Imaginar les fases d'un projecte a partir de l'estudi d'un producte de disseny donat, determinant creativament possibles problemes associats al desenvolupament de cada fase i proposant-hi propostes de millora.

El disseny gràfic, de producte i d'espais, requereix una metodologia concreta basada en la planificació d'unes fases específiques. L'organització d'aquestes estratègies de planificació depèn de molts factors, però en gran mesura el condicionant més gran és el públic objectiu o *target*. L'alumnat haurà d'avaluar el projecte valorant-ne l'adequació als objectius proposats i organitzant els recursos per la resolució del treball, entenent que el procés és una part fonamental del disseny que s'ha de valorar tant com el producte final. En valorar el procés estem posant en valor els mecanismes subjacents que envolten el producte creat, cosa que ens permet aplicar-lo tant a creacions pròpies com a l'anàlisi d'altres productes de disseny aliens.

Competència 9

Crear un disseny tant bidimensional com tridimensional, mitjançant un projecte individual o col·laboratiu que consideri les oportunitats personals, econòmiques i socials que se'n podrien derivar, per situar el concepte de disseny inclusiu en un pla superior de prioritat.

Criteris d'avaluació

9.1 Analitzar les possibilitats d'intervenció del disseny inclusiu en diferents àmbits de l'activitat humana, valorant l'adequació de projectes innovadors i transformadors de la societat.

9.2 Implementar un projecte col·laboratiu de disseny de producte o d'espais que prioritzï l'adequació a una sèrie de necessitats funcionals concretes, implicant-se en el procés i afavorint el treball col·laboratiu.

9.3 Desenvolupar un projecte individual de disseny inclusiu, elaborant un producte innovador partint d'un altre ja existent, tenint en compte les oportunitats socials, econòmiques i de transformació d'aquest tipus de projectes.

Pel que fa al disseny inclusiu, es fa imminent un canvi en la mentalitat, en el paradigma de la normalitat, perquè s'entengui que les limitacions no pertanyen a les persones, sinó que són limitacions de l'entorn i dels objectes amb què interactuen. El disseny total, universal o inclusiu té en compte les habilitats, i no pas l'accessibilitat que dissenya adaptacions a una solució no inclusiva. Mitjançant la matèria de Disseny, l'alumnat ha de prendre consciència que el disseny inclusiu ha de servir com a suport de totes les propostes de disseny gràfic, de productes o d'espais, igual que servirà de base per argumentar redissenys innovadors de productes existents. D'aquesta manera, valorarem el poder del disseny inclusiu com a eina de transformació de la nostra societat.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Fonaments, història i camps del disseny

- Anàlisi de l'evolució històrica del disseny establint ponts amb el coneixement ja estudiat per l'alumnat des d'altres disciplines.
- Aplicació dels conceptes d'ecologia, sostenibilitat i inclusivitat a un projecte de societat madur des dels punts de vista diversos.
- Diferenciació de les tendències, períodes, escoles i principals personalitats del disseny a través d'una tria d'exemples de l'entorn proper.
- Descobriments del disseny i dels camps d'aplicació d'aquest en un context proper a l'alumnat i amb relació a possibles sortides professionals.

El disseny: configuració formal i metodologia

- Comparació i anàlisi del llenguatge visual, la sintaxi de la imatge i els seus elements bàsics: punt, línia, pla, color, forma i textura en relació amb els conceptes ja estudiats en el curs de dibuix artístic i la resta de matèries artístiques.
- Ús i aplicació de la composició modular i d'altres metodologies d'ordenació compositiva a través d'una tria d'exemples de l'entorn proper.

- Reconeixement de la dimensió semàntica del disseny com a eina poderosa de modificació del món.
- Identificació de les fases del procés del disseny a partir d'assajos elementals i d'exemples més elaborats.
- Experimentació del procés creatiu a partir de l'aplicació de metodologies i tècniques variades.

Disseny gràfic

- Anàlisi i valoració del paper de la tipografia i dels elements tipogràfics de les principals famílies en la llegibilitat i la comunicació d'un producte a partir de contextos reals.
- Ús i aplicació de la retícula i d'altres tècniques de maquetació aplicades a la composició de pàgina, els estampats i la imatge corporativa vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals en contextos reals.
- Ús de l'experimentació en el disseny corporatiu i la senyalística a través d'assajos plàstics.
- Diferenciació del paper dels elements visuals i conceptuals en projectes de disseny publicitari i comunicació gràfica a partir de la desconstrucció de casos reals.

Disseny tridimensional

- Anàlisi de la tipologia d'objectes associada al disseny de producte i descoberta dels sistemes de representació més adients en cada fase a partir dels coneixements vinculats a disciplines cursades per l'alumnat prèviament.
- Comparació dels conceptes de diversitat funcional, antropometria i ergonomia a partir tant de l'evolució de productes al llarg de la història com de l'anàlisi d'objectes propers.
- Ús i experimentació amb materials, textures i colors per tal de valorar la repercussió en els dissenys.
- Anàlisi dels sistemes de producció vinculats al disseny a partir de la realitat industrial de l'entorn.
 - Experimentació amb propostes d'embalatge (*packaging*) vinculades a necessitats reals en un context proper. Anàlisi dels seus efectes econòmics i de sostenibilitat.
 - Classificació dels espais segons l'ús. Estudi de la distribució i els recorreguts interns a partir d'un debat sobre l'evolució de l'organització social i les funcions.
- Anàlisi dels elements constructius i dels principis d'il·luminació en el disseny d'espais interiors per mitjà de l'observació directa de l'entorn proper i especialment en relació amb el concepte de disseny inclusiu.
- Experimentació amb els diferents elements constitutius del disseny d'interior a l'hora de generar un efecte psicològic positiu a partir de contextos reals.

Economia

Els reptes del món actual són cada vegada més globals i complexos i intervenen moltes variables: econòmiques, socials, geogràfiques, tecnològiques i culturals. Els ràpids avenços científics i tecnològics, juntament amb els canvis socials i econòmics, ofereixen moltes possibilitats però alhora generen incerteses. Com a ciutadans i ciutadanes necessitem desenvolupar una sèrie de competències per viure i realitzar-nos en un món canviant i incert, i en un planeta que és finit.

La nostra societat gaudeix d'un progrés econòmic únic que, tot i això, genera nivells de pobresa no desitjables, excés de contaminació, un increment de la desigualtat i un envelliment generalitzat. La globalització actual no es pot entendre sense la digitalització, que està canviant no només l'estructura productiva global i l'estructura econòmica i financera, sinó també la societat en conjunt.

El nostre planeta està interconnectat de múltiples maneres, en l'àmbit econòmic, mediambiental i social, entre d'altres. Som responsables de l'impacte de les nostres decisions —tant individuals com col·lectives. Fa falta conèixer i prendre consciència de com les nostres formes de vida tenen un impacte sobre el clima, la biodiversitat i les pròpies societats humanes. Aquesta reflexió és present en tots els països del món i ha donat com a fruit el compromís que suposen els objectius de desenvolupament sostenible (ODS), com un intent d'afrontar conjuntament els principals desafiaments del futur. L'educació és un instrument fonamental per dur a la realitat aquest compromís i, en aquest sentit, la formació econòmica ajuda a comprendre des de la seva perspectiva quins són aquests reptes i de quina manera afrontar-los, de manera crítica, responsable i solidària. Tenint en compte, precisament, que vivim en un planeta finit, cal abordar el concepte de sostenibilitat i s'ha de fer de manera integral, tant pel que fa a la perspectiva mediambiental com a la sostenibilitat econòmica i la sostenibilitat de la vida.

Entendre la realitat des d'un punt de vista econòmic ajuda a comprendre millor el nostre comportament individual i col·lectiu des d'una reflexió racional i ètica, que ens porti a prendre decisions financeres i econòmiques a la nostra vida quotidiana, i en l'exercici d'una ciutadania responsable.

La matèria d'Economia és una matèria de modalitat del batxillerat d'humanitats i ciències socials que té com a finalitat despertar l'interès dels estudiants i proporcionar-los uns coneixements que els permetin interpretar qüestions econòmiques, de manera reflexiva i raonada, per esdevenir persones capaces d'intervenir activament i crítica en la societat aplicant els coneixements científics que proporciona la ciència econòmica. L'alumnat ha de conèixer els conceptes i les metodologies de la ciència econòmica, i ha de desenvolupar capacitats i comportaments que portin a la presa de consciència dels efectes de les accions individuals i col·lectives sobre l'entorn social, econòmic i natural, i a millorar-ne les condicions. La naturalesa d'aquesta matèria, completament lligada a l'actualitat i als esdeveniments del moment, implica que s'hagi de revisar contínuament i comporta un esforç addicional per als docents que la imparteixen.

També cal contribuir que els i les alumnes es desenvolupin com a persones respectuoses, versàtils i amb capacitat i gust per formar-se al llarg de la vida.

La matèria s'estructura en tres eixos centrals, que permeten l'assoliment de les competències específiques establertes. El primer eix, que és el punt de partida, fa referència a la comprensió de les decisions econòmiques, que implica entendre com l'escassetat explica el nostre comportament des de la perspectiva econòmica, tant en el pla

personal com social. En el segon eix es proposa analitzar la realitat utilitzant eines que brinda la pròpia ciència econòmica. Aquestes eines permeten estudiar, d'una banda, el comportament dels diversos agents econòmics de manera més particular, amb visió microeconòmica i, de l'altra, el funcionament econòmic agregat, des d'una perspectiva macroeconòmica. El tercer eix permet desenvolupar propostes d'intervenció a l'economia i contribuir a una millora del benestar de la societat. Per això, inclou tant l'explicació d'eines d'intervenció econòmica —les polítiques econòmiques— com l'exposició de reptes de l'economia actual per als quals cal buscar solucions.

L'enfocament d'aquesta matèria permet conèixer i posar en pràctica mètodes per a l'anàlisi econòmica que es fan servir també en altres ciències socials. Es tracta de comprendre i utilitzar el mètode científic, la modelització, l'anàlisi cost-benefici i el mètode experimental a economia. El coneixement i l'ús aquests mètodes, mitjançant la realització de propostes reals, permetrà als estudiants, per una banda, entendre com es fa recerca, com s'analitza la realitat econòmica i com es duen a terme propostes d'intervenció sobre aquesta i, d'altra banda, desenvolupar un mètode d'estudi de l'entorn econòmic i assumir una actitud proactiva que els predisposi a intervenir sobre la realitat per millorar-la.

Els sabers bàsics s'organitzen en cinc blocs —aprofundir-hi correspondrà a estudis posteriors— i serà objectiu d'aquesta matèria que l'alumnat prengui un primer contacte amb els sabers d'economia, els compregui i els relacioni, i n'adquireixi una visió global i integradora.

El primer bloc es relaciona amb les decisions econòmiques a partir de l'anàlisi de la realitat. El segon i el tercer bloc es vinculen al coneixement i l'ús d'eines que permetin entendre a l'alumnat la realitat econòmica des d'una perspectiva tant microeconòmica com macroeconòmica. El quart bloc es lliga a les polítiques econòmiques, als aspectes principals de la seva terminologia i a la repercussió que tenen en l'entorn econòmic en un marc globalitzat, així com als problemes i als instruments de què disposen els governs per donar respostes a aquests problemes. El cinquè i darrer bloc se centra en l'entorn econòmic més immediat per identificar les fortaleces i les debilitats de l'economia.

Els criteris d'avaluació establerts per a aquesta matèria van dirigits a conèixer el grau de competència que l'alumnat hagi adquirit, és a dir, l'acompliment en l'aspecte cognitiu, instrumental i actitudinal dels sabers proposats que seran aplicats a l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

Es pretén la concreció curricular des d'una perspectiva teoricopràctica aplicant els sabers a l'anàlisi de casos i investigacions sobre la realitat socioeconòmica, usant per a això mètodes i procediments rigorosos d'observació i investigació. Partir de l'estudi de la realitat des d'una perspectiva econòmica tenint present la seva interconnexió amb altres disciplines, permetrà a l'alumnat prendre decisions fonamentades i proposar iniciatives que puguin donar solucions als nous reptes que planteja la societat actual.

Competències específiques

Competència 1

Prendre consciència de la importància de prendre decisions a escala econòmica, comparant els sistemes econòmics i reflexionant sobre la interdependència dels factors i dels agents econòmics, valorant els processos d'integració econòmica per intervenir en la realitat econòmica actual.

Criteris d'avaluació

1.1 Interpretar la realitat econòmica prenent consciència de la importància de prendre decisions econòmiques i de les seves repercussions, segons els diferents sistemes econòmics.

1.2 Identificar l'escassetat com a problema bàsic de l'economia determinant el comportament i les interrelacions dels agents econòmics, i valorar les diferents estratègies econòmiques per resoldre'l.

1.3 Analitzar els processos de presa de decisions econòmiques, tant individuals com col·lectives, i l'impacte que tenen en la societat.

Ser conscients de la realitat actual des d'una perspectiva econòmica permet comprendre millor el nostre comportament a l'hora de prendre decisions responsables, ja sigui en la recerca de la satisfacció de necessitats pròpies com en la distribució equitativa dels recursos.

Cal estudiar en tota l'extensió el problema econòmic de l'escassetat i analitzar com afecta els diferents sectors, així com les solucions alternatives que proposen els diferents sistemes econòmics, i aprendre a valorar amb esperit crític els avantatges i els inconvenients de cadascun.

Així mateix, és necessari reflexionar sobre com la globalització i els processos de cooperació i integració econòmica estan modificant no només l'estructura productiva global, sinó també l'estructura econòmica i la mateixa societat en conjunt.

Competència 2

Analitzar el funcionament de mercat, utilitzant i valorant els models per a l'anàlisi de la realitat econòmica, per prendre decisions en l'àmbit microeconòmic.

Criteris d'avaluació

2.1 Analitzar les fallades de mercat i identificar mesures de correcció, amb esperit crític, proposant-ne solucions.

2.2 Utilitzar els models econòmics per comprendre el funcionament del mercat i els seus elements, per actuar com a ciutadans formats i informats.

2.3 Valorar l'estat del benestar i les polítiques econòmiques com a font de millora econòmica i social.

Un dels aspectes més rellevants en la realitat econòmica dels individus i de les famílies és entendre el funcionament de les diferents estructures de mercat, així com dels diferents models de competència, doncs amb això podran interpretar els efectes que algunes variacions provoquen en les corbes de l'oferta i la demanda, i actuar en conseqüència. Així, els i les alumnes seran capaços de detectar i analitzar les fallades i els límits del mercat amb esperit crític.

L'existència de béns públics i les fallades de mercat com la inestabilitat dels cicles econòmics, les externalitats, la competència imperfecta i la distribució desigual de la renda, expliquen la necessitat d'intervenir en el funcionament de l'economia mitjançant diverses mesures de política econòmica. Per tot això és important saber reconèixer el paper regulador que té la intervenció del sector públic i les mesures de política econòmica i fiscal que duu a terme. Aquest coneixement permetrà a l'alumnat reflexionar sobre els efectes que aquestes polítiques tenen en la igualtat d'oportunitats, el creixement i la redistribució de la renda, així com valorar els beneficis que proporciona l'estat del benestar i analitzar-ne la sostenibilitat.

Competència 3

Interpretar les interrelacions que es produeixen entre els agents econòmics en el flux circular de la renda, valorant-ne els beneficis i els costos que provoquen, per contribuir a un desenvolupament econòmic sostenible i al benestar de la societat.

Criteris d'avaluació

3.1 Analitzar les funcions i les interrelacions dels diferents agents en el flux circular de la renda determinant-ne la repercussió en el desenvolupament econòmic.

3.2 Valorar-ne la contribució al desenvolupament sostenible i al benestar social.

Per entendre la realitat econòmica des d'un punt de vista macroeconòmic cal analitzar el paper que els diferents agents econòmics —Estat, empreses, famílies i altres— juguen en el desenvolupament econòmic i en el benestar de la societat. Cadascú, amb la seva participació, col·labora en aquest desenvolupament econòmic, ja sigui a través del treball, l'estalvi/despesa, les polítiques fiscals o les subvencions.

Aquest creixement derivat del flux de la renda genera molts beneficis, però també alguns desequilibris, que l'alumnat ha de valorar amb esperit crític, com ara la desocupació i els seus costos, els fluxos migratoris com a conseqüència de la concentració empresarial, l'economia submergida o el desequilibri mediambiental. Conèixer i valorar aquests elements permetrà que l'alumnat adquireixi progressivament, al llarg de la vida, els coneixements necessaris per plantejar alternatives i vies de solució a situacions problemàtiques.

Competència 4

Comprendre i valorar el funcionament del sistema financer, comparant diverses fonts de finançament, valorant-ne els efectes sobre l'economia real, per planificar i gestionar les pròpies finances com a ciutadans responsables.

Criteris d'avaluació

4.1 Comprendre el funcionament del sistema financer en l'economia real, analitzant els elements que hi intervenen.

4.2 Identificar diferents fonts de finançament per prendre decisions financeres fonamentades.

4.3 Aplicar els coneixements financers adquirits per planificar i gestionar amb responsabilitat i autonomia les finances personals.

Adquirir coneixements de cultura financera permet millorar la planificació i la gestió de les pròpies finances personals, així com contribuir a una ciutadania crítica i responsable.

Posar a l'abast dels estudiants eines, habilitats i coneixements per prendre decisions financeres informades, apropiades i ajustades al seu perfil de risc, necessitats i expectatives, redunda en una millora de l'estabilitat i la confiança en el sistema financer i el creixement econòmic sostenible.

Com millor comprenem el món en què vivim, més capaços som de prendre decisions que ens permetin millorar la nostra vida, la societat i l'entorn en el qual vivim.

Competència 5

Identificar i valorar els reptes i els desafiaments de l'economia actual, analitzant críticament la globalització, la nova economia i la revolució digital, per proposar iniciatives que fomentin l'equitat, la justícia i la sostenibilitat.

Criteris d'avaluació

5.1 Identificar els reptes que planteja l'economia analitzant, amb sentit crític, l'impacte que provoca la globalització, la nova economia i la revolució digital al benestar econòmic i social dels ciutadans.

5.2 Argumentar, de manera crítica i constructiva, per proposar iniciatives que fomentin l'equitat, la justícia i la sostenibilitat a partir dels desafiaments de l'economia actual.

L'economia actual s'enfronta a reptes importants dins un context globalitzat on les relacions econòmiques són cada cop més complexes. És molt important en aquest nou context saber reconèixer l'impacte que la nova economia i la revolució digital representen sobre l'ocupació i la distribució de la renda.

L'alumnat ha de valorar de manera crítica el seu comportament com a futurs consumidors, usuaris i generadors de renda i, per això, és necessari que conegui i compregui aspectes sobre l'empremta de la globalització i els problemes associats, com ara la desocupació, l'esgotament de recursos, la pobresa o el consumisme. Adquirir aquests coneixements els proporcionarà una base teòrica necessària per estimular iniciatives dins del seu entorn més proper i dur a terme accions que propiciïn la igualtat, el consum responsable, la millora contínua i el benestar social, participant activament en l'economia.

Competència 6

Analitzar els problemes econòmics actuals, utilitzant diverses fonts d'informació, tècniques de l'anàlisi econòmica i procediments de recerca, per plantejar solucions innovadores i sostenibles que responguin a necessitats individuals i col·lectives.

Criteris d'avaluació

6.1 Utilitzar procediments de recerca i tècniques d'anàlisi econòmica, seleccionant i emprant fonts diverses d'informació, per plantejar solucions innovadores i sostenibles als problemes de la societat actual.

6.2 Comprendre els factors psicològics, socials, cognitius, emocionals i mediambientals que condicionen les decisions dels agents econòmics que responguin a necessitats individuals i col·lectives.

L'estudi de la realitat socioeconòmica és complex. Per això és important disposar de diversos mètodes d'anàlisi d'aquesta realitat que en permetin una comprensió més profunda i representin una ajuda per poder intervenir-hi oferint propostes i solucions de valor que contribueixin a la millora i el benestar de la societat.

És important que l'alumnat aprengui a utilitzar eines pròpies de l'economia experimental, per exemple, dissenyant i posant en marxa experiments econòmics senzills sobre qüestions properes, analitzant el cost-benefici en un projecte de caràcter econòmic empresarial bàsic o fent un estudi de casos sobre la realitat econòmica aplicant el mètode científic.

D'altra banda, també és interessant que sàpiga analitzar la realitat econòmica des de la perspectiva de l'economia del comportament, per la qual cosa hauran d'observar, a més dels aspectes econòmics, altres factors de caràcter sociològic, psicològic o emocional, per oferir respostes a problemes actuals.

Sabers

Les decisions econòmiques

- Anàlisi de la relació entre l'escassetat de recursos i les necessitats com a problema bàsic de l'economia per prendre decisions per part dels agents econòmics en el flux circular de la renda considerant el cost d'oportunitat.

- Argumentació i debat a l'aula sobre els principis d'interacció social des d'una visió econòmica, benestar i desigualtats.

- Aplicació d'estratègies de modelització com a eina per entendre les decisions en l'àmbit econòmic.

- Comparació dels principals sistemes econòmics per assignar els recursos i situar-los en el temps amb esperit crític.

- Coneixement i valoració del funcionament del sector financer i principals productes financers (préstecs, hipoteques i els seus substituïts; assegurances).

- Planificació i gestió de les decisions financeres (inversió, estalvi i consum) i de les finances personals: risc i benefici en la societat.

- Identificació i ús d'estratègies de gestió de la incertesa i presa de decisions en entorns canviants: teoria de jocs, el dilema del presoner, jocs repetits i equilibris cooperatius.

La realitat econòmica. Eines per entendre el món amb una visió microeconòmica

- Utilització de diferents models gràfics del mercat de competència per descriure el funcionament dels mercats i valorar-ne els avantatges i els inconvenients. Elasticitat. Anàlisi cost-benefici.

- Anàlisi de les fallades del mercat, valorant la intervenció reguladora del sector públic.

La realitat econòmica. Eines per entendre el món amb una visió macroeconòmica

- Anàlisi de la interacció entre els agents econòmics i el flux circular de la renda a escala macroeconòmica: la demanda agregada, l'oferta agregada i el seu funcionament.

- Identificació dels indicadors per analitzar el desenvolupament i els desequilibris econòmics. Eficiència *versus* equitat.

- Anàlisi de l'evolució del mercat de treball: l'empresa del futur, tipus d'atur i mesures correctores, l'impacte dels costos d'acomiadament, la segmentació del mercat de treball i la bretxa salarial per qüestions de gènere i edat.

- Identificació de les principals àrees d'integració econòmica i reconeixement de la Unió Europea com a entitat supranacional que determina algunes polítiques econòmiques.

- Caracterització de les tendències del comerç internacional i valoració de l'impacte del proteccionisme o de la llibertat d'intercanvis en les economies dels països i el nivell de vida dels seus habitants. Coneixement i valoració del comerç just com a mesura d'equitat i sostenibilitat.

- Reconeixement del paper dels moviments de capitals i dels mercats financers en l'economia global, així com de les funcions que tenen les principals organitzacions financeres internacionals. Coneixement i valoració de la banca ètica com a mesura d'equitat i sostenibilitat.

- Funcionament, evolució i efectes del sistema financer. Cadena de blocs (*blockchain*), criptomonedes i ciberseguretat.

Les polítiques econòmiques

- Reconeixement i valoració dels efectes que les mesures de política fiscal tenen en la producció i la renda i en la seva distribució. Dèficit públic i deute públic. Cost d'oportunitat que implica la política econòmica. El principi de solidaritat i els impostos. L'economia submergida.

- Participació en debats a l'aula sobre els avantatges i els inconvenients d'alguna mesura de política econòmica, mostrant arguments coherents i fonamentats i respecte per les opinions dels altres.

- Valoració dels efectes de la inflació sobre la societat i anàlisi de casos d'hiperinflació i/o deflació.

- Coneixement dels instruments de política monetària, anàlisi d'alguna actuació del Banc Central Europeu i valoració dels efectes de la política monetària sobre la inflació, el creixement econòmic i el benestar de les persones.

Els reptes de l'economia actual. Fortaleses i febleses de l'economia

- Reconeixement dels aspectes crítics de la globalització en relació amb la sobreexplotació de recursos naturals i les condicions de treball.
- Anàlisi del funcionament dels mercats en l'entorn local i global com a font d'oportunitats.
- Anàlisi i valoració de l'impacte econòmic i social de les estratègies de la recerca, la innovació i la digitalització com a motor de canvi, en casos reals. Empresa ambidextra. Indústria 4.0.
- Identificació dels factors de creixement econòmic i desenvolupament sostenible. Els reptes del creixement econòmic. Limitacions ecològiques. Creixement demogràfic. Economia circular, economia col·laborativa i solidària. Acompliment dels ODS.
- Anàlisi de la situació de l'estat del benestar: paper de les polítiques actives d'ocupació i sostenibilitat de les pensions.

Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial

Qualsevol ciutadà necessita comprendre millor el món on viu i ser capaç de reflexionar de manera crítica sobre la informació que rep de l'entorn, per entendre l'estructura i el funcionament de l'organització econòmica i social dels grups humans en què s'integra. D'aquesta manera, podrà convertir-se en part activa i constructiva de la societat i contribuir a trobar solucions als reptes que es presentin.

La realitat socioeconòmica té moltes vessants, per això és important connectar el coneixement que es genera des de diverses disciplines i des de l'àmbit de l'economia i de l'estudi de les empreses amb el que passa a la realitat, per trobar respostes, prendre decisions i actuar amb formació, informació i responsabilitat suficients.

Aquesta matèria pretén que l'alumnat analitzi de manera crítica i reflexiva les aportacions de la ciència econòmica, valorant-ne la interrelació amb altres disciplines, ja siguin del camp de les ciències socials com d'altres àmbits; que estudiï, des d'un enfocament interdisciplinari, el comportament de les persones i les institucions respecte a la presa de decisions econòmiques, partint del problema de l'escassetat i els seus efectes; que se sensibilitzi i es comprometi amb la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS); que identifiqui i valori les habilitats i les competències que caracteritzen les persones emprenedores per fer-les seves en la mesura que així ho necessiti; que conegui i comprengui les diferents estratègies empresarials, analitzant-ne l'evolució i distingint nous models de negoci, i que analitzi les transformacions socioeconòmiques de la innovació i la revolució digital en l'activitat empresarial.

Aquesta matèria es planteja com matèria de modalitat per al batxillerat general, tracta d'aportar els conceptes econòmics i empresarials necessaris perquè l'alumnat tingui un suport teòric que li permeti fer anàlisis crítiques i fonamentades a partir de diverses tècniques d'estudi sobre la realitat econòmica actual, de valorar els efectes que provoca en els diferents àmbits de la vida i d'aprofitar aquests aprenentatges per generar una actitud proactiva i compromesa amb la societat i de cerca de benestar tant col·lectiu com individual.

Els criteris d'avaluació establerts per a aquesta matèria van dirigits a conèixer el grau de competència que l'alumnat hagi adquirit, és a dir, l'acompliment en l'aspecte cognitiu, instrumental i actitudinal respecte als sabers proposats que seran aplicats a l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

Els sabers s'organitzen en tres blocs. El primer bloc es vincula a aspectes purament econòmics i comprèn al seu torn dos subblocs. L'un recull el problema de l'escassetat i el tractament del problema econòmic, i l'altre aborda qüestions relacionades amb l'economia i les seves connexions amb altres disciplines, i permet efectuar una anàlisi de la realitat des d'una perspectiva més àmplia i integradora. El segon bloc de sabers es lliga a l'emprenedoria i al coneixement de les persones emprenedores. Tracta de presentar a l'alumnat les habilitats i les competències que són característiques de les persones amb iniciativa i sentit emprenedor, identificant referents reals que els inspirin en el seu camí cap al futur. De la mateixa manera, també busca donar una visió objectiva i realista de les dificultats que poden trobar en aquest camí. El tercer i darrer bloc se centra en l'activitat empresarial i pretén analitzar les estratègies que duen a terme les empreses, així com els nous models de negoci, tenint sempre present les novetats que hi ha en aquest camp com a conseqüència de la revolució tecnològica i digital.

Aquests sabers es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent.

Es pretén la concreció curricular des d'una perspectiva teoricopràctica mitjançant l'anàlisi de casos i investigacions sobre la realitat econòmica i empresarial. Conèixer les característiques de referents emprenedors permetrà que l'alumnat prengui consciència de la importància de potenciar les qualitats pròpies i les dels altres i fomentar actituds d'esforç, constància i superació identificant en aquests elements una aportació de valor tant individual com col·lectiva en el camí cap a l'aprenentatge i l'èxit.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar i reflexionar sobre les aportacions de la ciència econòmica i la interrelació amb altres disciplines, de manera crítica, per entendre la realitat del món des d'una visió integral i actuar com a ciutadans responsables, autònoms i compromesos.

Criteris d'avaluació

1.1 Incorporar les aportacions de la ciència econòmica i d'altres disciplines interrelacionades per fer propostes de resolució a reptes del món global com a ciutadà responsable, autònom i compromès.

1.2 Utilitzar models de la ciència econòmica per a l'anàlisi de la realitat, sent conscients de les seves limitacions.

1.3 Caracteritzar les funcions dels diferents agents en el sistema econòmic de mercat, mostrant-ne les interrelacions.

Aquesta matèria pretén que l'alumnat analitzi de manera crítica i reflexiva les aportacions de la ciència econòmica, valorant-ne la interrelació amb altres disciplines, ja siguin del camp de les ciències socials com d'altres àmbits.

Aquesta connexió proporciona una visió més completa del món, permet comprendre millor els canvis de l'entorn econòmic i social i proposar solucions integrals a problemes econòmics com a ciutadans responsables, autònoms i compromesos.

Competència 2

Contrastar la presa de decisions econòmiques, individuals i col·lectives, amb un enfocament interdisciplinari, reflexionant sobre el problema de l'escassetat i els seus efectes, per comprendre els canvis econòmics i socials que se'n deriven i actuar en conseqüència.

Criteris d'avaluació

2.1 Identificar els rols que assumeixen els diferents agents en el sistema econòmic, la interdependència de les seves decisions i els efectes en el medi ambient.

2.2 Reflexionar i posicionar-se sobre les desigualtats que l'escassetat genera en l'accés als recursos i en la distribució de la riquesa al món.

El problema de l'escassetat i els seus efectes subjau en tota la ciència econòmica i condiciona el comportament dels individus i de la societat a l'hora de prendre decisions en aquest camp.

Si l'alumnat aconsegueix tenir una perspectiva integral d'aquest problema, serà capaç d'actuar i prendre decisions més rigoroses, ja que seran fruit d'una anàlisi global, en què hauran tingut en compte no només variables econòmiques sinó d'altres, per exemple: de tipus sociològic, com la influència del comportament dels individus en la presa de decisions; de tipus psicològic, analitzant les fallades de la presa de decisions racionals, o de tipus filosòfic i ètic, reflexionant sobre la utilitat i la felicitat.

Competència 3

Relacionar els objectius de desenvolupament sostenible amb el desenvolupament econòmic i social, emprant eines econòmiques i empresarials, per donar resposta als reptes actuals com a ciutadà responsable i proactiu.

Criteris d'avaluació

3.1 Relacionar casos reals amb els objectius de desenvolupament sostenible proposant solucions solidàries i responsables.

3.2 Prendre consciència dels problemes mundials analitzant-los mitjançant eines econòmiques i empresarials.

Comprendre de manera pràctica com afecten els objectius de desenvolupament sostenible (ODS al desenvolupament econòmic i social i aprendre a analitzar-los amb ajuda d'eines econòmiques i empresarials, és important perquè l'alumnat prengui consciència de la importància de generar propostes per assolir-ne el compliment, doncs en depèn afrontar els desafiaments mundials del segle XXI com ara la reducció de les desigualtats, la fi de la pobresa o la lluita contra el canvi climàtic, objectius amb àmplia repercussió en l'àmbit econòmic.

L'estudi de casos concrets també permetrà que l'alumnat se sensibilitzi i compregui que, amb accions senzilles, individuals o col·lectives, es pot millorar la societat i l'entorn.

Competència 4

Identificar i valorar les habilitats i les competències emprenedores, així com la forma d'afrontar reptes, analitzant el perfil de l'emprenedor actual, per aplicar-les a situacions reals de la vida.

Criteris d'avaluació

4.1 Reconèixer i valorar habilitats i competències de persones emprenedores reals, per potenciar les pròpies.

4.2 Aplicar destreses emprenedores per afrontar reptes de la vida quotidiana.

Analitzar el perfil de l'emprenedor actual requereix reflexionar sobre les competències personals i socials que són desitjables, però també valorar i tenir en compte altres aspectes psicològics que influeixen en el desenvolupament de la seva figura, com ara les creences limitadores que provoquen pors a l'hora d'emprendre, la importància de la intel·ligència emocional o el control de les emocions, que condicionen la qualitat dels nostres pensaments i l'abast de l'èxit.

És convenient apropar l'alumnat a persones emprenedors reals per saber reconèixer aquestes qualitats i competències, de manera que puguin aprendre'n i avaluar en quina mesura són capaces d'adquirir-les o potenciar-les amb formació i entrenament, per aplicar-les a la seva vida quotidiana.

Competència 5

Interpretar les estratègies empresarials i els nous models de negoci de diferents àmbits i sectors, per reconèixer i valorar, amb sentit crític, l'activitat de l'empresa a la societat actual.

Criteris d'avaluació

5.1 Analitzar, amb esperit crític, l'evolució de les estratègies empresarials així com els models de negoci posant en valor la seva contribució a la societat.

5.2 Comparar models de negoci de diferents àmbits i sectors, analitzant-ne les possibilitats i les limitacions en el mercat.

L'estratègia empresarial evoluciona i s'adapta als canvis econòmics i socials. És necessari analitzar aquesta evolució i reflexionar sobre els nous models de negoci i les tendències de l'empresa en la societat actual, valorant amb esperit crític els canvis que s'estan incorporant com, per exemple, la nova manera d'entendre el lloc de treball com un espai virtual o el nou client, cada vegada més exigent, còmode i compromès, cosa que requereix noves estratègies de negoci.

L'alumnat, mitjançant la recerca i l'anàlisi concretes d'empreses reals, comprendrà millor la visió i la filosofia empresarial de cadascuna i en valorarà els punts forts i febles. Es requereix l'estudi de casos sobre grans empreses amb estratègies innovadores que han canviat el concepte d'empresa al seu sector, o d'altres de més petites i properes la proposta de valor de les quals no sigui tan ambiciosa però sí efectiva en diferents entorns rurals, urbans, locals i globals.

Competència 6

Reconèixer la importància de la innovació i la revolució digital en l'activitat empresarial, analitzant la transformació econòmica i social, per interpretar i valorar les respostes de les empreses en una economia globalitzada.

Criteris d'avaluació

6.1 Comprendre les respostes que ofereixen les empreses als desafiaments actuals, analitzant la transformació econòmica i social que està experimentant la societat.

6.2 Proposar solucions emprenedores sostenibles, reconeixent la importància de la innovació i la revolució digital en un món globalitzat.

La ràpida transformació tecnològica, econòmica i social està provocant canvis profunds en l'activitat empresarial, cosa que obliga les empreses a adaptar-se i innovar per sobreviure en un món cada cop més competitiu, donar resposta a problemes cada cop més complexos i oferir solucions als desafiaments actuals.

Comprendre com les empreses estan duent a terme aquesta transformació permetrà a l'alumnat avaluar els efectes de la revolució tecnològica i la transformació digital en l'economia, el mercat de treball i la seva organització, i poder plantejar alternatives per millorar la societat.

Sabers

Economia: l'escassetat i el tractament del problema econòmic

- Anàlisi de la relació entre l'escassetat de recursos i les necessitats com a problema bàsic de l'economia perquè els agents econòmics prenguin decisions en el flux circular de la renda considerant el cost d'oportunitat.
- Comparació dels principals sistemes econòmics per assignar els recursos i situar-los en el temps.
- Utilització de diferents models gràfics del mercat de competència i valorar-ne els avantatges i inconvenients.
- Anàlisi de les fallades del mercat, valorant la intervenció reguladora del sector públic.
- Coneixement i valoració del funcionament del sector financer. Planificació i gestió de les finances personals: risc i benefici.
- Relació entre els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) i els reptes econòmics actuals.

Economia i altres disciplines

- Utilització de models econòmics com a eina per a l'anàlisi econòmica i la realitat social.
- Reconeixement de les aportacions de l'economia del comportament, la psicologia econòmica i la teoria de la decisió.
- Argumentació i debat sobre els principis d'interacció social des d'una visió econòmica per a la maximització del benestar social i el debat "eficiència *versus* equitat" des d'un punt de vista ètic. L'economia de la felicitat i la paradoxa d'Easterlin.
- Relació entre petjada ecològica i desenvolupament sostenible, i justificació de la necessitat de l'economia circular i l'economia col·laborativa i solidària. La paradoxa de Giddens i el canvi climàtic.

Emprenedoria

- Identificació de les característiques del perfil emprenedor i intraemprenedor: les habilitats que demana el mercat de treball.
- Valoració del paper de la dona emprenedora.
- Utilització d'eines d'autoavaluació de les capacitats emprenedores.
- Anàlisi de la funció o del paper de l'empresari o empresària en l'economia, promovent el contrast d'opinions i el debat a l'aula.
- Desenvolupament de les competències emprenedores pròpies (competències socials, gestió de grups i teoria de les relacions humanes) i superació de creences limitadores com la por a emprendre, orientar el fracàs i l'oportunitat.
- Identificació de la missió, la visió i els valors en els projectes empresarials.
- Valoració dels drets de propietat sobre idees, productes i marca de negoci.

Activitat empresarial

- Valoració de la revolució tecnològica en els models de negoci per innovar de manera sostenible: nous models de negoci i màrqueting digital.
- Reflexió sobre el paper de la transformació digital en l'estratègia i la gestió de l'empresa.
- Anàlisi de l'evolució del mercat de treball: l'empresa del futur, talent i lideratge, i el paper de la dona.
- Anàlisi estratègica de l'entorn intern i extern amb la matriu DAFO.

Les decisions econòmiques

- Anàlisi de la relació entre l'escassetat de recursos i les necessitats com a problema bàsic de l'economia perquè els agents econòmics prenguin decisions en el flux circular de la renda considerant el cost d'oportunitat.
- Argumentació i debat a l'aula sobre els principis d'interacció social des d'una visió econòmica, benestar i desigualtats.
- Aplicació d'estratègies de modelització com a eina per entendre les decisions en l'àmbit econòmic.
- Comparació dels principals sistemes econòmics per assignar els recursos i situar-los en el temps amb esperit crític.
- Coneixement i valoració del funcionament del sector financer i principals productes financers (préstecs, hipoteques i els seus substituïts; assegurances).

- Planificació i gestió de les decisions financeres (inversió, estalvi i consum) i de les finances personals: risc i benefici en la societat.
- Identificació i ús d'estratègies de gestió de la incertesa i presa de decisions en entorns canviants: teoria de jocs, el dilema del presoner, jocs repetits i equilibris cooperatius.

La realitat econòmica. Eines per entendre el món amb una visió microeconòmica

- Utilització de diferents models gràfics del mercat de competència per descriure el funcionament dels mercats i valorar-ne els avantatges i els inconvenients. Elasticitat. Anàlisi cost-benefici.
- Anàlisi de les fallades del mercat, valorant la intervenció reguladora del sector públic.

La realitat econòmica. Eines per entendre el món amb una visió macroeconòmica

- Anàlisi de la interacció entre els agents econòmics i el flux circular de la renda a escala macroeconòmic: la demanda agregada, l'oferta agregada i el seu funcionament.
- Identificació dels indicadors per analitzar el desenvolupament i els desequilibris econòmics. Eficiència *versus* equitat.
- Anàlisi de l'evolució del mercat de treball: l'empresa del futur, tipus d'atur i mesures correctores, l'impacte dels costos d'acomiadament, la segmentació del mercat de treball i la bretxa salarial per qüestions de gènere i edat.
- Identificació de les principals àrees d'integració econòmica i reconeixement de la Unió Europea com a entitat supranacional que determina algunes polítiques econòmiques.
- Caracterització de les tendències del comerç internacional i valoració de l'impacte del proteccionisme o de la llibertat d'intercanvis en les economies dels països i el nivell de vida dels seus habitants. Coneixement i valoració del comerç just com a mesura d'equitat i sostenibilitat.
- Reconeixement del paper dels moviments de capitals i dels mercats financers en l'economia global, així com de les funcions que tenen les principals organitzacions financeres internacionals. Coneixement i valoració de la banca ètica com a mesura d'equitat i sostenibilitat.
- Funcionament, evolució i efectes del sistema financer. Cadena de blocs (*blockchain*), criptomonedes i ciberseguretat.

Les polítiques econòmiques

- Reconeixement i valoració dels efectes que les mesures de política fiscal tenen en la producció i la renda i en la seva distribució. Dèficit públic i deute públic. Cost d'oportunitat que implica la política econòmica. El principi de solidaritat i els impostos. L'economia submergida.

- Participació en debats a l'aula sobre els avantatges i els inconvenients d'alguna mesura de política econòmica, mostrant arguments coherents i fonamentats i respecte per les opinions dels altres.
- Valoració dels efectes de la inflació sobre la societat i anàlisi de casos d'hiperinflació i/o deflació.
- Coneixement dels instruments de política monetària, anàlisi d'alguna actuació del Banc Central Europeu i valoració dels efectes de la política monetària sobre la inflació, el creixement econòmic i el benestar de les persones.

Els reptes de l'economia actual. Fortaleses i febleses de l'economia

- Reconeixement dels aspectes crítics de la globalització en relació amb la sobreexplotació de recursos naturals i les condicions de treball.
- Anàlisi del funcionament dels mercats en l'entorn local i global com a font d'oportunitats.
- Anàlisi i valoració de l'impacte econòmic i social de les estratègies de la recerca, la innovació i la digitalització com a motor de canvi, en casos reals. Empresa ambidextra. Indústria 4.0.
- Identificació dels factors de creixement econòmic i desenvolupament sostenible. Els reptes del creixement econòmic. Limitacions ecològiques. Creixement demogràfic. Economia circular. Economia col·laborativa i solidària. Acompliment dels ODS.
- Anàlisi de la situació de l'estat del benestar: paper de les polítiques actives d'ocupació i sostenibilitat de les pensions.

Educació Física

La matèria d'Educació Física a batxillerat planteja dues línies clares d'evolució. La primera, donar continuïtat al treball realitzat en l'educació bàsica i als reptes clau que s'hi desenvolupen com, per exemple, que l'alumnat consolidi un estil de vida actiu, gaudeixi de la seva pròpia corporalitat i de les activitats d'expressió corporal, desenvolupi actituds ecosocialment responsables o confirmi el desenvolupament de tots els mecanismes de control corporal i les habilitats motrius que intervenen en la resolució de situacions motrius. Tots aquests factors contribueixen a construir i a consolidar una verdadera competència de caràcter corporal, que va més enllà de l'acció motriu, però que es basa sobre aquest àmbit tan important per al desenvolupament integral de l'alumnat. D'altra banda, en aquesta etapa, la matèria d'educació física també avança en relació amb una segona línia de treball, relacionada amb el compromís motor de la matèria. En aquest sentit, l'evolució que en l'última dècada ha experimentat l'activitat física, la salut, l'esport i l'ús del temps lliure, explica l'increment exponencial que s'ha produït en l'oferta de titulacions i sortides professionals relacionades amb aquesta activitat. La matèria presenta una àmplia gamma d'alternatives representatives de la versatilitat de la disciplina, que serveixen per apropar l'alumnat a aquesta sèrie de professions i possibilitats d'estudis, en l'àmbit universitari, en el de la formació professional o en el dels ensenyaments esportius.

Els descriptors de les competències establerts per al batxillerat, juntament amb els objectius generals d'aquesta etapa, estableixen el punt de partida per a la definició de les competències específiques de la matèria. Aquestes competències són el referent a seguir per desenvolupar una educació física significativa, útil, innovadora i alineada amb les necessitats actuals de la societat.

El currículum de l'àrea d'Educació Física s'estructura en quatre competències específiques, que s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies dels objectius plantejats.

La matèria d'Educació Física ha de contribuir a capacitar l'alumnat perquè pugui fer una gestió eficaç de la seva pràctica d'activitat física, i valorar els beneficis d'un estil de vida actiu i saludable al llarg de la vida. A més, ha de fer possible que partint dels aprenentatges desenvolupats l'alumnat prengui decisions coherents davant d'una determinada pràctica físicoesportiva i es posicioni cap a les saludables, pugui gestionar diferents situacions motrius, tingui una actitud proactiva vers la cohesió de grup fent ús eficient de les pròpies emocions i de les habilitats personals i socials, valori les diferents manifestacions artístiques i culturals amb un component motriu i tingui recursos per ocupar el temps de lleure i gaudir-ne fent activitat física respectant el medi natural i urbà. Per això,

aquesta matèria parteix de les competències específiques, que tenen com a finalitat, entre d'altres, valorar, aplicar, consolidar, gestionar i tenir una mirada crítica envers els hàbits saludables, les habilitats motrius, les manifestacions motrius culturals i artístiques, les activitats que es desenvolupen en el medi natural i urbà i la gestió de les emocions i de les habilitats personals i socials.

Les competències específiques d'educació física recullen i sintetitzen aquestes línies de treball, que tal com s'ha definit, exigeixen acabar de consolidar un estil de vida actiu i saludable que permeti a l'alumnat perpetuar al llarg de la vida hàbits vinculats amb la planificació autònoma i l'autoregulació de la pràctica física, així com la resta de components que afecten la seva salut.

En l'educació bàsica, el cos i el moviment s'han desenvolupat a través d'una gran varietat de pràctiques motrius, i han donat resposta a diferents lògiques internes, amb objectius variats, en contextos de certesa i d'incertesa i amb diferents finalitats. En l'etapa de batxillerat es donarà importància a l'autogestió de la condició física.

La resolució de situacions motrius diverses esdevé una competència en la qual s'engloben diferents habilitats motrius en diferents contextos: esportius i d'expressió corporal. L'eix vertebral és el domini i el control corporal en l'execució motriu.

En l'etapa de batxillerat es dona importància a dotar de recursos l'alumnat perquè tingui la capacitat d'organitzar i gestionar les diferents manifestacions motrius per poder ocupar el seu temps de manera activa i poder promocionar l'activitat física.

Finalment, encara que les capacitats de caràcter cognitiu i motor segueixin sent claus per afrontar amb èxit diferents situacions motrius, per al desenvolupament integral seguirà sent important a batxillerat, i especialment amb vista al futur personal i professional, les capacitats de caràcter afectivomotivacional, de relacions interpersonals i d'inserció social. D'aquesta manera, l'alumnat haurà de tenir capacitat de gestionar les seves emocions i les seves habilitats socials no només en contextos diversos de pràctica motriu, sinó també en la posada en pràctica de diferents rols vinculats a l'activitat física que li permetran mostrar lideratge, empatia i capacitat per a la gestió de grups.

La relació que s'estableix entre els criteris d'avaluació i els sabers permet integrar i contextualitzar l'avaluació en el si de les situacions d'aprenentatge que es vagin plantejant al llarg de les diferents unitats didàctiques o projectes de la matèria.

Les situacions d'aprenentatge, unitats didàctiques o projectes han d'integrar de manera planificada la prioritització i la formulació dels elements curriculars orientats a l'assoliment de les competències específiques. Tanmateix, les activitats plantejades s'han d'articular amb una tipologia variada i intencionada i amb elements plurals com són les diferents estratègies organitzatives de gestió de grup que afavoreixin l'autoestima, un clima afectiu d'aula i la participació de tot l'alumnat, atenent la seva diversitat i inclusió. Serà igualment important tenir en compte la regulació dels processos comunicatius, el desenvolupament de les relacions interpersonals, la conversió d'espais i materials en oportunitats d'aprenentatge o la transferència de coneixement adquirit en altres contextos que permetin comprovar el valor del que s'ha après.

La materialització de tot aquest conjunt d'intencions es pot fer mitjançant l'aplicació o la hibridació de diferents metodologies, estratègies i/o models pedagògics consolidats o emergents, que s'han de seleccionar en funció dels objectius, del context, de la tipologia d'alumnat i dels sabers que es mobilitzen, però, sobretot, tenint clar per què i per a què s'utilitzen.

La tecnologia, que sovint contribueix que l'alumnat mostri comportaments cada vegada més sedentaris, sobretot vinculats a l'ús de pantalles, també pot ser una eina molt útil al servei de l'educació física. La utilització responsable d'aparells, recursos i aplicacions digitals, com ara dispositius mòbils, polseres d'activitat, pulsímetres, codis QR, aplicacions orientades a la monitorització de la salut, de geolocalització, de realitat virtual o augmentada, entre d'altres, pot proporcionar un seguit de beneficis; per exemple, pot estimular la motivació i la participació, reforçar i avaluar els aprenentatges, afavorir la reflexió, difondre pràctiques i donar-los valor, registrar i recollir evidències quantitatives i qualitatives d'activitats físiques realitzades dins i fora del centre educatiu.

D'altra banda, la vinculació amb altres matèries és evident i plausible. Per això, és recomanable que el desenvolupament de les diferents situacions d'aprenentatge atengui a aquesta particularitat i incorpori enfocaments i projectes interdisciplinaris en la mesura que sigui possible.

Podem trobar quatre blocs de sabers que s'han de desenvolupar en diferents contextos per tal de generar situacions d'aprenentatge globals, riques i variades. A conseqüència d'aquest plantejament, les unitats didàctiques o projectes que es dissenyin no han d'estar centrades exclusivament en un únic bloc de sabers, sinó que han d'integrar sabers procedents de diferents blocs. Per afavorir el procés de concreció curricular, els sabers inclosos en aquests blocs recullen els continguts bàsics a desenvolupar sense descriure pràctiques o manifestacions concretes i es deixa a criteri del professorat, en funció del seu context, la manera com es portin a la pràctica.

El bloc de *vida activa i saludable* conté sabers relacionats amb l'activitat física, la pràctica d'activitat física regular i els hàbits saludables, que aborden els components de la salut física, mental i social mitjançant relacions positives en contextos de pràctica fisicoesportiva, i rebutgen comportaments antisocials o contraris a la salut que poden produir-se en aquests àmbits. Tanmateix hi ha els sabers associats a alimentació, descans, primers auxilis i prevenció de lesions, entre d'altres.

El bloc de *resolució de situacions motrius* té un caràcter transdisciplinari i aborda els aspectes clau de les habilitats motrius. Aquests sabers s'han de desenvolupar en contextos molt variats de pràctica que, en qualsevol cas, han de respondre a la lògica interna de l'acció motriu des de la qual s'han dissenyat els sabers: accions individuals, cooperatives, d'oposició i de col·laboració-oposició. Un altre aspecte clau és el relatiu a l'expressió i la comunicació corporal, en què s'han de desenvolupar tècniques vinculades a l'expressió corporal associades amb la cultura artísticoadressiva i les ritmicomusicals amb caràcter expressiu.

El bloc d'*organització i creació d'activitats, produccions i esdeveniments* incideix sobre la capacitat d'organització d'activitats fisicoesportives. S'ha d'entendre com una capacitat de dinamitzar activitats fisicoesportives per poder ocupar el temps de manera activa. D'altra banda, l'alumnat ha de tenir la capacitat de poder gestionar i dissenyar les seves pròpies creacions d'expressió corporal. Finalment, cal esmentar que hi ha sabers per identificar i valorar les sortides professionals associades a l'activitat física i l'esport.

El bloc de *valors, autoregulació emocional i interacció social en situacions motrius* se centra, d'una banda, en el fet que l'alumnat desenvolupi els processos dirigits a regular la seva resposta emocional davant de situacions derivades de la pràctica d'activitat física i esportiva, mentre que, de l'altra, incideix sobre el desenvolupament de les habilitats socials i el foment de les relacions constructives entre els participants en aquest tipus de contextos motrius.

Finalment, l'avaluació en educació física ha de ser reguladora, contínua, formadora i compartida, i estarà dirigida cap a la millora de l'aprenentatge de l'alumnat mitjançant la seva participació, reflexió i autoregulació. L'alumnat serà avaluat en funció del grau d'assoliment dels criteris d'avaluació que, al seu torn, concreten el desenvolupament de les competències específiques de la matèria.

Competències específiques

Competència 1

Autogestionar la condició física per a l'adopció d'un estil de vida actiu i saludable.

Criteris d'avaluació

- 1.1 Elaborar un pla de treball personalitzat per al manteniment o la millora de la salut.
- 1.2 Consolidar els hàbits saludables valorant els beneficis que suposen al llarg de la vida.
- 1.3 Utilitzar els protocols d'actuació dels primers auxilis i de prevenció de lesions.
- 1.4 Aplicar recursos digitals per a la monitorització de l'activitat física i l'adquisició d'hàbits saludables.

L'assoliment d'aquesta competència específica es materialitzarà quan l'alumnat, conscient de tots els elements que condicionen la salut i l'activitat física, sigui capaç de tenir-los en compte, adaptar-los i coordinar-los per gestionar, planificar i autoregular la seva pròpia pràctica motriu i els seus hàbits de vida sobre la base dels seus interessos i objectius personals.

Aquesta competència de caràcter transdisciplinari impregna la globalitat de l'àrea d'educació física, i es pot abordar des de l'autogestió de la condició física, la participació activa, l'alimentació saludable, l'educació postural, la cura del cos, l'autoconcepte, l'autoestima i la imatge percebuda en el camp de l'activitat física i l'esport. Hi ha diferents fórmules i contextos d'aplicació per materialitzar aquests aprenentatges, començant per la planificació personal de la pràctica motriu (de manera clàssica o mitjançant aplicacions digitals amb més possibilitats) o l'anàlisi de diferents aspectes per mantenir una dieta saludable, els primers auxilis, la prevenció de lesions o la participació en una àmplia gamma de propostes físicoesportives que hi aportin context mitjançant la transferència a la seva vida quotidiana.

Competència 2

Resoldre situacions motrius diverses amb control i domini corporal per a la superació de reptes.

Criteris d'avaluació

- 2.1 Resoldre situacions en diferents modalitats esportives i medis aplicant habilitats tècniques, tàctiques i estratègiques.
- 2.2 Aplicar els elements i tècniques d'expressió corporal adequats a cada composició.

El bagatge motor que l'alumnat té en aquesta etapa li permetrà anticipar-se a les diferents situacions i adaptar les seves habilitats motrius a les exigències de cada situació. Això, li

permetrà focalitzar la seva atenció en aspectes que fins ara quedaven en un pla secundari, millorant i perfeccionant així la seva execució tècnica i tàctica i identificant els errors més habituals que es donen en cada situació per poder-los evitar.

Com en etapes anteriors, aquests aspectes s'hauran de desenvolupar en contextos de pràctica molt variats, entre els quals es poden destacar els reptes físics cooperatius i projectes motrius relacionats amb situacions de joc reduït o pròpies de l'esport. S'ha de prioritzar, en la mesura que sigui possible i segons les circumstàncies de cada centre, les manifestacions menys conegudes per l'alumnat i/o que destaquin pel seu caràcter mixt i inclusiu.

D'altra banda, aquest bagatge motor, també li permetrà continuar consolidant la identitat pròpia, el coneixement expressiu i comunicatiu i la millora de les tècniques artísticopressives i ritmicomusicals que de manera progressiva anirà integrant en projectes artístics i representacions.

Per abordar la cultura artísticopressiva es podrien emprar tècniques expressives concretes (com la improvisació, la mímica o la pantomima), el teatre (teatre gestual o de màscares, teatre d'ombres, teatre de llum negra, teatre de carrer, musical o similars), representacions més elaborades (lluïta escènica, jocs de rol o activitats circenses, entre d'altres), o activitats ritmicomusicals amb caràcter expressiu (percussió corporal, balls, coreografies o altres expressions semblants).

Competència 3

Organitzar activitats físicopressives per a l'ocupació i el gaudi del temps de lleure activament.

Criteris d'avaluació

3.1 Gestionar activitats, sessions o jornades esportives desenvolupant funcions d'organització i dinamització.

3.2 Crear produccions d'expressió corporal incorporant-hi elements de crítica social.

3.3 Organitzar activitats físiques en el medi natural i urbà aplicant normes de seguretat i de conservació del medi ambient.

3.4 Valorar les sortides professionals associades a l'activitat física i l'esport.

Continuant amb el treball iniciat en les etapes prèvies i amb l'objectiu d'ampliar-ne el bagatge motor i les experiències, l'alumnat de batxillerat haurà de participar en activitats diverses realitzades en tot tipus de contextos, dins i fora del centre. A més, en aquests contextos també dissenyaran i organitzaran esdeveniments, espectacles i activitats físicopressives per a altres, amb un enfocament de responsabilitat ecològica i social en la línia de plantejaments com l'aprenentatge-servei.

Es plantejaran situacions en què l'alumnat haurà d'implicar-se en la presa de decisions ajustades a les circumstàncies, en reptes o projectes que se li plantegin, en la definició d'objectius concrets, en l'elaboració de plans de treball i la seva execució, en la dinamització d'aquestes accions, en l'anàlisi del procés d'implementació d'aquestes i en la valoració del resultat final. Amb això, es pretendrà que l'alumnat transfereixi aquests aprenentatges i sigui capaç de gestionar activitats físicopressives fora d'horari escolar per

a l'ocupació i el gaudi del seu temps de lleure.

Els entorns on es podrà portar a terme l'organització d'aquestes activitats seran molt variats: dins del centre, poliesportius, escenaris, centres cívics, entorns urbans (circuit de cal·listènia, *crossfit*, patinatge, *skate*, *parkour*, etc.) i entorns naturals tant terrestres com aquàtics (senderisme, escalada, ràpel, esquí, orientació, rutes BTT, etc.).

Finalment, també en el treball d'aquesta competència es posaran en valor les diferents sortides professionals vinculades a l'activitat física i l'esport perquè l'alumnat les conegui.

Competència 4

Aplicar actituds, valors i habilitats socials de forma proactiva en la pràctica d'activitat física i esportiva per a la millora de la convivència.

Criteris d'avaluació

4.1 Cooperar en diferents situacions motrius mostrant maduresa en la gestió emocional i personal en l'assumpció dels diferents rols.

4.2 Resoldre conflictes mitjançant l'aplicació d'habilitats socials i valors davant situacions discriminatòries i de violència en la pràctica físicoesportiva.

Aquesta competència específica pretén superar les desigualtats i els comportaments incívics i antidemocràtics que de vegades es reproduïen en els contextos físicoesportius. Per això, d'una banda, incideix en les habilitats personals, en la gestió de les emocions i en el foment d'actituds de superació, tolerància a la frustració i maneig de l'èxit i del fracàs en contextos de pràctica motriu. Mentre que, de l'altra, en el pla col·lectiu, implica posar en joc habilitats socials per afrontar la interacció amb les persones amb les quals es convergeix en la pràctica motriu. Es tracta de dialogar, debatre, contrastar idees i posar-se d'acord per resoldre situacions, expressar propostes, pensaments i emocions, escoltar activament i actuar amb assertivitat. Com a conseqüència d'això es plantejaran situacions en què l'alumnat hagi d'exercir rols diversos relacionats amb la pràctica física (participant, espectador, àrbitre, entrenador, etc.) que ajudaran a analitzar i viure les relacions socials des de diferents perspectives. D'altra banda, aquesta competència pretén anar un pas més enllà en aquesta etapa, i contribuir a generalitzar i democratitzar les pràctiques motrius que es practiquin al centre, així com els espais d'interacció en què es reproduïen, fomentant la difusió de manifestacions esportives que no estan afectades per estereotips de gènere o competència motriu, com sí que passa en altres contextos.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven

preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Vida activa i saludable

- **Activitat física saludable**
 - Disseny i planificació d'un programa personal d'activitat física: autoavaluació de les capacitats físiques i coordinatives, identificació d'objectius personals i desenvolupament d'aquests, sistemes d'entrenament, autoregulació i control de les càrregues de treball, progressió, avaluació dels resultats aconseguits i reorientació de les activitats a partir dels resultats.
- **Hàbits saludables**
 - Anàlisi i reflexió de dietes equilibrades segons les característiques físiques i personals amb una mirada saludable.
 - Planificació de tècniques i activitats específiques de relaxació, respiració i de prevenció i millora de la postura corporal.
 - Conscienciació dels efectes negatius que poden tenir alguns hàbits individuals i socials i pràctiques d'activitat física en la salut individual i col·lectiva.
- **Primers auxilis i prevenció de lesions**
 - Actuacions adequades davant d'accidents: desplaçament i transport d'accidentats, reanimació amb desfibril·lador automàtic (DEA) o semiautomàtic (DESA), protocol RCP, tècniques específiques en indicis d'accidents cardiovasculars i coneixement del contingut bàsic del *kit* d'assistència.
 - Prevenció i planificació de mesures de seguretat en la pràctica d'activitat física.
- **Recursos digitals al servei de la pràctica esportiva**
 - Ús d'aplicacions i recursos digitals per a la gestió de la pràctica d'activitat física.

Resolució de situacions motrius

- **Habilitats motrius**
 - Perfeccionament de les habilitats tècniques, tàctiques i estratègiques dels esports individuals, d'adversari, d'oposició o col·lectius.
 - Pràctica de diferents modalitats esportives, esports alternatius, esports adaptats i esports al medi natural.
 - Resolució de situacions motrius variades amb domini corporal en jocs i esports.
- **Expressió i comunicació corporal**
 - Utilització eficient i precisa d'elements i tècniques d'expressió corporal en representacions i dramatitzacions.
 - Pràctica d'activitats ritmicomusicals amb intencionalitat estètica i expressiva.

Organització i creació d'activitats, produccions i esdeveniments

- Gestió d'activitats físicoesportives
 - Planificació i gestió efectiva en l'organització d'activitats físicoesportives en diferents medis i entorns.
 - Assumpció de rols de dinamització i organització (coordinador/a, director/a, responsable de grup, etc.) en activitats, jornades i esdeveniments.
 - Disseny de les activitats físicoesportives atenent als elements necessaris: objectius, medi, seguretat, temps, espais, col·lectiu al qual va dirigit, material, etc.
 - Utilització òptima de materials, equipaments i espais segons les especificacions tècniques i per a la seva conservació i millora.
- Creació de composicions d'expressió corporal
 - Creació de composicions individuals i col·lectives d'expressió corporal per comunicar històries, idees, sentiments, etc.
 - Incorporació crítica d'elements socialment i culturalment rellevants a les representacions i les creacions pròpies.
- Sortides professionals i ús del temps de lleure
 - Valoració de les activitats físicoesportives i expressives com una manera d'ocupar el temps de lleure.
 - Identificació de les professions vinculades a l'activitat física, la salut i les arts escèniques com a possibles sortides laborals.

Valors, autoregulació emocional i interacció social en situacions motrius

- Gestió personal i emocional
 - Gestió i regulació assertiva d'emocions i habilitats personals en situacions motrius: resiliència, superació, gestió de l'èxit, del fracàs, etc.
- Habilitats socials i valors
 - Aplicació d'estratègies i habilitats socials (escolta activa, diàleg, resolució de conflictes, entesa, compromís social) que fomentin la integració, la participació, la cooperació i el respecte a les diferències en les activitats amb grup.
- Activitat física, gènere i discriminació
 - Reconeixement i actitud proactiva respecte a conductes o situacions contràries a la convivència.
 - Adaptació de les activitats i les normes fomentant l'equitat i la igualtat de gènere en la pràctica físicoesportiva.

Filosofia

A la societat actual, clarament marcada per la complexitat, hi ha molts aspectes que estan relacionats amb la filosofia i que poden abordar-se des d'aquesta disciplina. El fet de disposar d'una formació filosòfica sòlida permet a les persones formar-se i defensar una opinió fonamentada davant problemes actuals controvertits i també davant problemes genuïns de l'existència humana. En aquest sentit, la indagació entorn de qüestions universals i fonamentals, com ara la naturalesa última de la realitat, la veritat, la justícia, la bellesa o la pròpia identitat i dignitat humanes, juntament amb la reflexió crítica sobre les idees i pràctiques que constitueixen el nostre entorn cultural, serveixen, simultàniament, al propòsit de promoure la maduresa personal i social de l'alumnat i al desenvolupament tant de la seva dimensió intel·lectual com dels aspectes ètics, polítics, cívics, emocionals i estètics que configuren la seva personalitat.

Així, la matèria de Filosofia al batxillerat té, en primer lloc, la finalitat d'oferir un marc conceptual i metodològic per a l'anàlisi de les inquietuds essencials i existencials de l'alumnat, en què pugui abordar personalment les grans preguntes i propostes filosòfiques i emprendre una reflexió crítica sobre el sentit i el valor dels diferents sabers, activitats i experiències que configuren el seu entorn vital i formatiu. En segon lloc, l'educació filosòfica resulta imprescindible per a l'articulació d'una societat democràtica al voltant de principis, valors i pràctiques ètiques, polítiques i cíviques la legitimitat i l'eficàcia de les quals requereix la deliberació dialògica, la convicció racional i l'autonomia de judici dels ciutadans. La filosofia, finalment, també és una reflexió crítica sobre els sentiments i les emocions, presents en tots els àmbits, des de l'estètica fins a la teòrica, passant per l'ètica, sovint oblidats als currículums.

La matèria de Filosofia, per la radical actitud cognoscitiva que representa i la varietat de temes i aspectes que tracta, proporciona un espai idoni per al desenvolupament integrat de les competències clau i els objectius d'etapa del batxillerat. A més, el seu enfocament multidisciplinari confereix al currículum un caràcter unificador que relaciona coneixements, destreses i actituds de diferents disciplines per enriquir els seus estudis i contribuir de manera eficient al progrés de la societat.

La matèria de Filosofia atén aquests tres propòsits a través del desenvolupament conjunt d'una sèrie de competències específiques, la majoria organitzades al voltant del procés de crítica i examen dialèctic de problemes i hipòtesis filosòfiques. Atès el caràcter eminentment maièutic d'aquest procés, aquestes competències han de ser necessàriament implementades en el marc metodològic d'un ensenyament-aprenentatge, en bona part dialògic, que prengui com a centre de referència la pròpia indagació filosòfica de l'alumnat.

Les dues primeres competències estan directament relacionades amb la capacitat argumentativa. La primera es refereix a la capacitat per generar i avaluar arguments sòlids i distingir els sabers que aporten certesa d'aquells que no ho fan, i la segona, amb la capacitat de generar un discurs argumentat sobre qüestions filosòfiques. En la base hi ha la voluntat que l'alumnat adquireixi una comprensió de la naturalesa problemàtica de la realitat i de l'existència humana mateixa, així com la reflexió imprescindible per intentar explicar-la i orientar-la. Aquesta tasca requereix, al seu torn, el maneig crític i la producció rigorosa d'informació, i l'ús i el reconeixement d'arguments.

La tercera de les competències està directament relacionada amb l'aplicació d'aquestes competències al diàleg amb els altres i al procés cooperatiu de construcció de coneixement i, per tant, té una relació directa amb la democràcia. La pràctica del diàleg, com a element constitutiu de l'exercici filosòfic, implica al seu torn el reconeixement del caràcter plural i no dogmàtic de les idees i teories filosòfiques, així com la implementació d'aquest

reconeixement en la doble tasca, crítica i constructiva, de contrastar-les i descobrir l'oposició i la complementarietat entre si.

La cinquena i la sisena tenen a veure amb la capacitat d'analitzar problemes complexos des d'un punt de vista filosòfic. La pràctica de la filosofia ha de procurar el desenvolupament de facultats útils, tant per a la formació integral de la personalitat dels i les alumnes, com perquè aquests puguin afrontar amb èxit els desafiaments personals, socials, ètics i polítics en un món, com el nostre, en perpètua transformació i sembrat d'incerteses. L'adquisició d'una perspectiva global i interdisciplinària dels problemes, la facultat de generar un pensament propi al mateix temps que rigorós sobre assumptes essencials, i el desenvolupament d'un judici i compromís autònoms davant dels reptes del segle XXI, són elements imprescindibles per a l'assoliment de la plena maduresa intel·lectual, moral, cívica i emocional de l'alumnat.

L'última de les competències fa referència al camp de l'estètica i pretén dotar l'alumnat d'elements que li permetin aprofundir i enriquir la seva relació amb les diferents manifestacions artístiques i concebre l'art com un element definidor de la natura humana. L'educació de les emocions entorn de la reflexió estètica sobre l'art i els entorns audiovisuals que configuren la cultura contemporània, entre d'altres, contribueix a l'assoliment d'una competència indispensable per al creixement integral de l'alumnat.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i situació determinats o el disseny d'una recerca en el desenvolupament de solucions diverses. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desplegats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, ètica, etc.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria hi ha els criteris d'avaluació, els quals, en tant que expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desplegar, concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat haurà de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions filosòfiques com d'altres de naturalesa social en què la filosofia juga un paper important.

Per això, en relació amb els sabers bàsics, han d'atendre tant els processos com els mateixos productes de l'aprenentatge, que requereix, per a una adequada execució, instruments d'avaluació variats i ajustables als diferents contextos i situacions d'aprenentatge en què s'hagi de concretar el desenvolupament de les competències.

Els sabers bàsics, distribuïts en tres grans blocs, estan dirigits a dotar l'alumnat d'una visió bàsica i de conjunt del ric i complex camp d'estudi que comprèn la filosofia, si bé en cada cas, i atesa la idiosincràsia de l'alumnat, el context educatiu, o altres criteris pedagògics, es podrà aprofundir en uns més que en uns altres, a més d'agrupar-los i articular-los a conveniència. Així, després d'un primer bloc de sabers dedicat a la naturalesa de la mateixa activitat filosòfica i la seva vinculació amb els problemes de la condició humana, es despleguen altres dos blocs, l'un dedicat a l'anàlisi de qüestions bàsiques sobre el

coneixement i la realitat, i l'altre consagrat als problemes relatius a l'ètica, la filosofia política i l'estètica.

En el disseny i la distribució de blocs i sabers s'ha buscat l'equilibri i el diàleg entre diferents plantejaments i corrents, el desenvolupament de les competències específiques ja enunciades, i l'intent de reparar les situacions que, com la marginació i l'ocultació històrica de la dona, o els prejudicis culturals de caràcter etnocèntric i antropocèntric, han llastrat fins a èpoques recents el desenvolupament de la disciplina.

Finalment, i ateses l'actitud i la manera de conèixer que corresponen a la filosofia i la naturalesa, profundament arrelada en l'experiència humana, dels seus principals problemes, resulta obvi que el seu ensenyament i aprenentatge no han de consistir en una mera exposició programàtica de temes i qüestions, sinó, més aviat, en la generació d'una experiència real de descobriment dels interrogants filosòfics a partir de la qual es convidi l'alumnat a la recerca analítica entorn d'aquests, a l'avaluació crítica de les diverses respostes que se'ls han donat, i a la construcció rigorosa dels seus propis posicionaments personals. D'això últim depèn, a més, el desenvolupament d'una praxi conseqüent amb aquests posicionaments i d'una reflexió que pugui orientar la vida personal, social i professional de l'alumnat. En aquest sentit, la programació de la matèria haurà de considerar la naturalesa dialògica, participativa, interdisciplinària, creativa i compromesa amb qüestions de rellevància que posseeix en si mateixa l'activitat filosòfica, dirigint-la cap a l'assoliment de l'autonomia personal i l'exercici crític i ecosocialment responsable de la ciutadania.

Competències específiques

Competència 1

Avaluar i generar arguments a partir de l'anàlisi formal i informal, per produir i valorar discursos orals i escrits de forma rigorosa, evitar dogmatismes, biaixos i fal·làcies i distingir els sabers que aporten certesa a l'hora de sostenir opinions i hipòtesis.

Criteris d'avaluació

- 1.1 Avaluar críticament discursos, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics, demostrant una comprensió correcta de les estructures argumentatives.
- 1.2 Produir rigorosament arguments, aplicant normes lògiques, retòriques i argumentatives, i detectant i evitant maneres dogmàtiques, fal·làcies i esbiaixades per exposar les pròpies opinions i idees, tant oralment com per escrit.
- 1.3 Distingir entre els sabers que aporten certesa i aquells que no, a partir de la identificació de les seves característiques i l'anàlisi de les estructures argumentatives que els sostenen.

Argumentar consisteix a presentar els pros i els contres d'una proposició, una idea o una tesi i arribar a una conclusió. Aquesta competència pretén capacitar l'alumnat a pensar amb lògica, més significativament, amb profunditat, a partir dels recursos propis del discurs i la pràctica filosòfica.

El desenvolupament d'aquesta competència dona a l'alumnat les eines per posar llum al procés de pensament i descobrir la lògica interna dels pensaments, propis i aliens, i

introduir la crítica com a element essencial per pensar: identificar prejudicis, distingir el que és important del que és accessori, conceptualitzar, qüestionar marcs conceptuals, detectar errors en l'argumentació, etc., ajuda l'alumnat a construir un pensament propi, amb arguments que li permeten qüestionar el que pensa. També els capacita per anticipar les pròpies accions mitjançant la reflexió i la crítica com un element previ a la presa de decisions; per tant, el desenvolupament d'aquesta competència és la condició per poder abordar la competència 5 (avaluar de manera global, sistèmica i transdisciplinària problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat analitzant-les filosòficament per poder-los tractar de manera creativa i prendre una posició).

Aquesta competència també es relaciona estretament amb la competència 3 d'aquesta matèria, Reconèixer i aplicar les normes de l'argumentació i del diàleg filosòfic, en diferents suports i activitats, per expressar-se amb rigor argumentatiu i desenvolupar el diàleg respectuós i constructiu amb els altres, amb la competència clau en comunicació lingüística. També es relaciona amb la competència clau STEM, en l'aspecte de construir, expressar i contrastar argumentacions per justificar i validar les afirmacions que es fan en ciències. I està especialment vinculada amb la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre, ja que les eines de la filosofia ens ajuden a reflexionar sobre el propi procés de pensament, cosa que facilita la metacognició (prendre consciència dels processos mentals que intervenen en l'aprenentatge per poder-los d'autoregular).

Competència 2

Interpretar, generar i comunicar qüestions filosòfiques a partir de la selecció i l'anàlisi rigorosa de fonts per produir i transmetre judicis i tesis personals i desenvolupar una actitud indagadora, autònoma, rigorosa i creativa en l'àmbit de la reflexió filosòfica.

Criteris d'avaluació

2.1 Demostrar un coneixement pràctic dels procediments elementals de la recerca filosòfica mitjançant tasques com la identificació de fonts confiables, la cerca eficient i fiable d'informació i l'anàlisi, la interpretació i l'avaluació d'aquesta.

2.2 Desenvolupar tesis filosòfiques pròpies a partir del disseny, l'elaboració i la comunicació pública de creacions originals com treballs de recerca, dissertacions, comentaris de text i altres.

En els temps que vivim pren una rellevància especial poder aclarir quines raons sostenen una opinió per evitar els errors, les trampes o els prejudicis i comprendre que no tots els arguments tenen la mateixa validesa, ni lògica ni ètica.

La matèria de Filosofia ha de permetre a l'alumnat aprofundir en l'anàlisi dels discursos i valorar com els diferents sabers ens proporcionen diferents graus de certesa. Mitjançant la comprensió de l'especificitat del pensament filosòfic com a saber argumentatiu, l'alumnat adquireix eines per analitzar críticament els discursos i arguments del seu dia a dia.

El desenvolupament d'aquesta competència ha d'ajudar l'alumnat a adquirir una posició de prevenció davant les informacions que l'envolten i capacitar-lo per discernir a quin tipus de saber pertanyen. Entendre quin tipus de saber estem analitzant és una

condició per poder seleccionar les eines d'anàlisi i d'argumentació adients per a cada discurs, que es treballen en la competència 1, Avaluar i generar arguments a partir de l'anàlisi formal i informal, per produir i valorar discursos orals i escrits de manera rigorosa, evitar dogmatismes, biaixos i fal·làcies i distingir els sabers que aporten certesa a l'hora de sostenir opinions i hipòtesis. Abordar la vinculació entre la ciència i la filosofia, més enllà del que diferencia els dos sabers, és important per desenvolupar una actitud crítica. La diferenciació entre veritat i certesa és capital per assumir un escepticisme racional que possibiliti una anàlisi crítica dels discursos.

Aquesta competència es relaciona amb les competències clau de comunicació lingüística i digital, pel que fa a la gestió de la informació, i amb les competències clau ciutadana i emprenedora en el desenvolupament de l'actitud indagadora, autònoma, rigorosa i creativa.

Competència 3

Reconèixer i aplicar les normes de l'argumentació i del diàleg filosòfic, en diferents suports i activitats, per expressar-se amb rigor argumentatiu i desenvolupar el diàleg respectuós i constructiu amb els altres.

Criteris d'avaluació

3.1 Intercanviar i avaluar críticament idees sobre qüestions filosòfiques a partir del diàleg filosòfic.

3.2 Argumentar rigorosament les pròpies idees en activitats de diàleg filosòfic.

3.3 Participar de manera oberta, compromesa i respectuosa en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants.

El diàleg està estretament unit a la tradició filosòfica ja des de Sòcrates i Plató. Etimològicament vol dir "paraula o raó compartida" i des d'una perspectiva filosòfica no és sols un intercanvi d'informacions o una confrontació d'idees, sinó sobretot l'espai privilegiat per a la construcció de pensament i coneixement filosòfic compartit.

Ser competent dialògicament implica saber desenvolupar i posar en joc les idees pròpies de manera clara, argumentada i respectuosa; ser capaç d'escoltar els altres i de relacionar, qüestionar i transformar les idees amb la voluntat de contribuir a la construcció de coneixement compartit i saber gestionar la discrepància de manera constructiva.

Dialogar filosòficament implica saber abordar problemes amb els altres des d'una perspectiva filosòfica. En aquest sentit, podem identificar tres elements en l'aprenentatge del diàleg filosòfic:

- L'establiment i el compliment de les normes i els acords que garanteixen la seva condició de possibilitat.
- El desenvolupament de les estratègies que permeten abordar, de manera compartida, els problemes amb els instruments propis de la filosofia.
- La sistematització de les idees respecte a problemes filosòfics rellevants.

Aquesta competència està estretament relacionada amb la competència 1, Avaluar i generar arguments a partir de l'anàlisi formal i informal, per produir i valorar discursos orals i escrits de manera rigorosa, evitar dogmatismes, biaixos i fal·làcies i distingir els sabers que aporten certesa a l'hora de sostenir opinions i hipòtesis, atesa la importància que té l'argumentació filosòfica, la identificació de les fal·làcies, el qüestionament de les idees i la capacitat de deduir-ne les implicacions. Però es relaciona també amb la resta de competències de la matèria. Per això s'ha de treballar de manera integrada, per afavorir la transferència de coneixements i d'habilitats entre si.

També es relaciona amb la competència clau en comunicació lingüística i amb la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre.

Competència 4

Reconèixer com els problemes filosòfics s'han plantejat en les diferents èpoques i les autores i els autors, i comparar-ho, a partir de l'anàlisi i la interpretació de textos i altres formes d'expressió filosòfica i cultural, per reconèixer la radicalitat i la transcendència d'aquestes qüestions i abordar-les amb el bagatge de les aportacions de la tradició filosòfica.

Criteris d'avaluació

4.1 Distingir les principals preguntes de la filosofia i les diferents respostes filosòfiques mitjançant la indagació, l'anàlisi i la interpretació de textos filosòfics.

4.2 Valorar la radicalitat i la transcendència dels problemes filosòfics mitjançant el reconeixement i l'anàlisi de textos filosòfics i altres formes d'expressió cultural.

Al llarg de la història, la filosofia ha abordat qüestions fonamentals per a l'existència humana, com ara la identitat personal, el coneixement, la vida en comú, etc., partint sempre d'un context real i simbòlic concret. En aquest sentit, podem dir que la filosofia ofereix respostes històriques a qüestions essencials i actuals.

L'anàlisi de l'origen històric de la filosofia ofereix l'oportunitat de visibilitzar les veus minoritzades en la filosofia acadèmica, de situar la tradició filosòfica d'Occident en una postura androcèntrica i etnocèntrica, i de tractar la doble invisibilització de les dones, en l'accés a l'entorn acadèmic i cultural, i en l'anonimització en la tradició cultural.

Aquesta competència està entrelligada amb les competències personal, social i aprendre a aprendre, de competència ciutadana i, més directament, amb la competència en consciència i expressió culturals.

Competència 5

Avaluar de manera global, sistèmica i transdisciplinària problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat analitzant-los filosòficament per poder tractar-los de manera creativa i prendre una posició.

Criteris d'avaluació

5.1 Desenvolupar una concepció complexa i no dogmàtica dels problemes i de les qüestions fonamentals i d'actualitat mitjançant l'anàlisi filosòfica d'aquests.

5.2 Desenvolupar una posició pròpia amb relació a problemes fonamentals i qüestions d'actualitat mitjançant l'argumentació i el diàleg filosòfics.

La complexitat és, potser, un dels elements fonamentals que caracteritzen el nostre present i determina radicalment la vida dels nois i les noies. La societat de la informació i la comunicació, la globalització econòmica i cultural i el desenvolupament de la ciència i de la tecnologia, entre d'altres, són elements que formen part de tot un entramat de relacions i qüestions complexes entre les quals no sempre és fàcil orientar-se. La filosofia, com a discurs crític i analític, pot ajudar en aquesta empresa.

El que es pretén amb el desenvolupament d'aquesta competència és que l'alumnat aprengui a orientar-se en la complexitat a través de les eines conceptuais i metodològiques pròpies del pensament crític i filosòfic (introduïdes en les competències 1, 2, 3 i 4), per aprofundir en l'anàlisi i la comprensió dels reptes socials, ambientals i polítics del món actual. En aquest sentit, assolir aquesta competència implica ser capaç de prendre posició davant d'un repte o una controvèrsia plantejada amb criteri.

Per desenvolupar aquesta competència és necessari que l'alumnat aprengui a identificar problemes contemporanis, així com els agents, els interessos, les idees i els valors implicats. I també que aprengui a identificar les possibles conseqüències (ètiques, polítiques i socials, etc.) de les diverses posicions al voltant de la situació problemàtica o conflictiva i establir els criteris d'elecció d'alternatives i vies d'acció raonables, des d'una perspectiva democràtica, per tal de poder-se pronunciar i prendre decisions. Per tal de poder-ho dur a terme amb rigor filosòfic, cal que l'alumnat utilitzi les eines filosòfiques que es treballen a la resta de competències d'aquesta matèria.

Aquesta competència té un paper fonamental en l'anàlisi crítica de la realitat social i política i té una relació directa amb la resta de competències de la matèria, i amb la competència clau en ciències, tecnologia i enginyeria (STEM), amb la competència emprenedora i, més directament, amb la competència ciutadana.

Competència 6

Desenvolupar la sensibilitat i la comprensió crítica de l'art i altres manifestacions amb valor estètic a partir de les principals idees filosòfiques sobre la bellesa i la creació artística per contribuir a l'educació estètica.

Criteris d'avaluació

6.1 Analitzar críticament obres d'art i altres manifestacions estètiques a partir de les principals idees filosòfiques sobre art i creació.

6.2 Construir judicis propis sobre diferents expressions artístiques, tot aplicant conceptes filosòfics.

Aquesta competència pretén que l'alumnat compregui la importància dels processos i de les manifestacions estètiques en les societats i en els individus i com han evolucionat al llarg

de la història intrínsecament relacionats amb l'ordre polític, moral, econòmic, etc., mitjançant les principals idees filosòfiques d'art i creació. També és una oportunitat per explorar diferents llenguatges artístics i emprar altres formes de comunicació i expressió, amb creativitat i imaginació.

La competència en estètica es relaciona fonamentalment amb la competència clau en consciència i expressió culturals, i també amb la competència en comunicació lingüística i amb la competència ciutadana.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Què és l'ésser humà?

- Identificació i classificació de les divisions tradicionals de la filosofia en l'abordatge de les problemàtiques humanes.
- Especificitat de la filosofia en relació amb altres camps de saber per analitzar la natura i l'activitat humana.
- Reconeixement de la filosofia i la pregunta filosòfica com a tret pròpiament humà.
- Anàlisi i valoració de l'especificitat natural i dels condicionants historicoculturals en el debat sobre la gènesi i la definició de la naturalesa humana.
- Reconeixement i valoració del paper de la sensibilitat, l'emotivitat i les facultats cognitives en l'anàlisi de la identitat personal.
- Anàlisi i valoració del paper de la consciència i el llenguatge en l'estructura psicosomàtica de la identitat personal.
- Anàlisi i valoració del paper de l'art i la creació com a part de la naturalesa humana.

Què puc saber?

- Reconeixement del valor i l'especificitat del saber filosòfic en l'anàlisi del coneixement humà en relació amb altres sabers.
- Utilització i aplicació dels mètodes i de les estratègies bàsics del fer filosòfic com a selecció i anàlisi crítica de les fonts, identificació i anàlisi de problemes filosòfics, argumentació i diàleg argumentat i investigació i dissertació filosòfica.
- Justificació i valoració de la filosofia en l'anàlisi dels problemes del segle XX.
- Anàlisi crítica del problema del coneixement i les teories de la veritat per enfrontar-se a la desinformació i al fenomen de la postveritat.
- Argumentació i raonament mitjançant l'aplicació de nocions bàsiques de lògica formal i detecció de fal·làcies i biaixos cognitius en l'anàlisi crítica i producció dels discursos.

Què he de fer?

- Avaluació de situacions que plantegen problemes ètics mitjançant l'anàlisi de la dualitat entre ser i haver de ser, la deliberació moral, el diàleg ètic i la caracterització dels judicis morals.
- Avaluació de situacions que plantegen problemes ètics actuals relacionats amb la cura i el medi ambient a través de les aportacions dels diferents tipus d'ètiques (ètiques de la felicitat, del deure i de la virtut) i altres aportacions de l'ètica contemporània.

Com vivim junts?

- Diàleg aportant raons pertinents i relacionant-les amb les dels altres, trobant punts d'encontre, per arribar a conclusions complexes i creatives.
- Anàlisi crítica de les condicions socials, de gènere i culturals en la història de la filosofia.
- Avaluació crítica de problemes ètics actuals en relació amb les diferents generacions dels drets humans: drets de generacions futures, drets dels col·lectius, drets digitals, mediambientals i drets dels animals. El subjecte de drets, el cercle expansiu de l'ètica i la possibilitat d'una ètica de mínims.
- Anàlisi crítica dels problemes ètics del nostre temps com ara la desigualtat, la pobresa, la guerra i altres formes de violència, la desigualtat entre homes i dones, la discriminació i els problemes mediambientals i ecosocials, per desenvolupar un posicionament ètic i argumentat.

Física

L'ensenyament de la Física a batxillerat completa la formació científica que l'alumnat ha adquirit al llarg de tota l'educació secundària obligatòria i contribueix de manera activa que els estudiants adquireixin una base cultural científica rica i de qualitat que els permeti desenvolupar-se amb confiança i criteri en una societat que demana perfils científics i tècnics per a la recerca i el món laboral, alhora que els dona eines d'anàlisi de la realitat que els envolta.

La Física, com a disciplina que estudia la natura, s'encarrega d'entendre i descriure l'univers, des dels fenòmens que es produeixen al microcosmos fins als que es donen al macrocosmos. La matèria, l'energia i les interaccions es comporten de manera diferent en els diferents escenaris, i això fa que els models, els principis i les lleis que l'alumnat ha d'aplicar per explicar la naturalesa s'hagin d'ajustar a l'escala de treball i que les respostes o explicacions que trobi siguin aproximades i condicionades pel context, però no per això menys rigoroses. Això també ha d'ajudar a desmitificar que la física és complexa, mostrant que molts dels fenòmens que es donen en el dia a dia es poden comprendre i explicar a través de models i lleis físiques accessibles.

Aconseguir que resulti gratificant l'estudi d'aquests fenòmens contribueix a formar ciutadans crítics i amb una base científica adequada. La física és present en els avenços tecnològics que faciliten un millor desenvolupament econòmic de la societat, que actualment prioritza la sostenibilitat i busca solucions als greus problemes ambientals. La contínua innovació impulsa aquest desenvolupament tecnològic i l'alumnat, que en part constituirà aquesta comunitat científica, ha de tenir competències per contribuir-hi i coneixements, destreses i actituds que les configuren.

Fomentar en l'alumnat la curiositat pel funcionament i el coneixement de la natura és el punt de partida per aconseguir uns èxits que repercutiran de manera positiva en un desenvolupament social basat en criteris d'igualtat, justícia social i sostenibilitat.

L'enfocament integrador en l'àmbit científicotecnològic i matemàtic que es pretén atorgar a la matèria de Física a tot l'ensenyament secundari i al batxillerat prepara l'alumnat per afrontar de manera crítica un futur que s'orienta cap a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible i els reptes del segle XXI.

Molts alumnes exerciran probablement professions que encara no es poden ni tan sols imaginar, i per això el currículum d'aquesta matèria és obert i competencial, i té com a finalitat no només contribuir a aprofundir en l'adquisició de coneixements, destreses i actituds de la ciència, sinó també a ajudar l'alumnat a dissenyar un perfil personal i professional que li permeti desenvolupar-se plenament en una societat complexa i canviant, on la gestió de la informació i la capacitat d'emetre judicis argumentats i crítics seran elements fonamentals.

El disseny curricular de la matèria parteix de les competències específiques, el desenvolupament de les quals dona a l'alumnat l'habilitat de desenvolupar coneixements, destreses i actituds científiques avançades. En aquest sentit, cal tenir molt present el caràcter experimental de la física, i per això es proposa la utilització de metodologies i eines experimentals, com ara la formulació matemàtica de les lleis i principis, l'ús adequat i amb destresa dels instruments de mesura i captació de dades, siguin analògics o digitals, així com de tota la resta de recursos que poden facilitar la comprensió dels conceptes i fenòmens de la física: laboratoris virtuals, simulacions, aplicacions mòbils, textos històrics, articles de divulgació, etc.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una

situació determinats o el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

Finalment, les competències també pretenen fomentar el treball en equip, de manera similar al funcionament habitual de la comunitat científica, per aconseguir persones compromeses que utilitzen la ciència per a la formació permanent al llarg de la vida, el desenvolupament mediambiental, el bé comunitari i el progrés cap a una societat igualitària, saludable i sostenible.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria hi ha els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, que expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social, en què la ciència juga un paper important. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El desenvolupament de les competències específiques es basa en les competències clau i en els sabers de la matèria, que estan estructurats en blocs que inclouen els coneixements, les destreses i les actituds imprescindibles. Per aquesta raó, s'opta per formular els sabers lligats a una capacitat i en un context en el qual s'han de desenvolupar. El professorat pot desenvolupar un context alternatiu, si ho considera adient.

Els diferents blocs de sabers de la matèria de Física de batxillerat van enfocats a completar i relacionar els ensenyaments d'etapes anteriors, de manera que l'alumnat pugui adquirir una percepció global de les diferents línies de treball en física i de les seves diverses aplicacions.

A primer curs, el bloc *cinemàtica* inclou un estudi profund del bloc de cinemàtica amb un enfocament vectorial, de manera que la càrrega matemàtica d'aquesta unitat es vagi adequant als requeriments del desenvolupament maduratiu de l'alumnat. A més, l'estudi d'un nombre més gran de moviments li permet ampliar les perspectives d'aquesta branca de la mecànica.

Igual d'important és conèixer quines són les causes del moviment, per això el bloc següent, *estàtica i dinàmica*, presenta els coneixements i les destreses corresponents a l'estàtica i la dinàmica. Aprofitant l'estudi vectorial del bloc anterior, l'alumnat aplica aquesta eina a descriure els efectes de les forces sobre les partícules i sobre sòlids rígids pel que fa a l'estudi del moment que produeix una força, deduint-ne quines són les causes en cada cas.

El bloc *energia* presenta els sabers com a continuïtat dels que es van estudiar a l'etapa anterior, i aprofundeix més en el treball, la potència i l'energia mecànica i la conservació. També introdueix els aspectes bàsics de termodinàmica que els permetin entendre el funcionament de sistemes termodinàmics simples i les seves aplicacions més immediates. Tot això encaminat a comprendre la importància del concepte d'energia a la nostra vida quotidiana, i en relació amb altres disciplines científiques i tecnològiques.

A segon curs, els dos blocs següents, *camp gravitatori* i *camp electromagnètic*, fan referència a la teoria clàssica de camps, amb l'estudi del camp gravitatori i l'electromagnetisme. En el primer cas s'hi estudiaran, emprant les eines matemàtiques adequades per conferir al bloc el rigor suficient, les interaccions que es generen entre partícules amb massa i la seva relació amb alguns dels coneixements de cursos anteriors sobre la seva mecànica, la seva energia i els principis de conservació. A continuació, s'hi incorporen els aprenentatges sobre electromagnetisme, a partir de la descripció dels camps elèctric i magnètic, tant estàtics com variables en el temps, i les seves característiques i aplicacions tecnològiques, biosanitàries i industrials.

El bloc següent, *vibracions i ones*, exposa els sabers relacionats amb les vibracions i les ones, considerant el moviment oscil·latori com a generador de pertorbacions i la seva propagació a l'espai-temps a través d'un moviment ondulatori. L'estudi es completa amb l'anàlisi detallada de la conservació d'energia a les ones i la seva aplicació al camp d'exemples concrets, com són les ones sonores i les ones electromagnètiques, i així s'introdueix així l'estudi dels processos propis de l'òptica física i l'òptica geomètrica.

Amb el darrer bloc, *física relativista, quàntica, nuclear i de partícules*, es mostra el panorama general de la física del present i del futur. S'hi exposen els coneixements, les destreses i les actituds de la física quàntica i de la física de partícules. Sota els principis fonamentals de la física relativista, aquest bloc explica com és la constitució de la matèria i la descripció dels processos que tenen lloc quan s'estudia ciència a escala microscòpica. Aquest bloc permetrà a l'alumnat aproximar-se a les fronteres de la física i obrirà la seva curiositat —el millor motor per al seu aprenentatge— en veure que encara queden moltes preguntes per resoldre i molts reptes que han de ser atesos des de la recerca i el desenvolupament d'aquesta ciència.

Aquest currículum de Física de batxillerat es presenta com una proposta integradora, que referma les bases de l'aprenentatge dels procediments i de les metodologies pròpies de la ciència, alhora que posa de manifest l'aprenentatge competencial de l'alumnat i fomenta el seu interès i curiositat vers el desenvolupament del coneixement científic i l'anàlisi del seu impacte en la societat.

La incorporació de propostes contextualitzades, en la línia de l'enfocament integrador, pretén promoure un aprenentatge més significatiu i realista, que hauria de possibilitar que l'alumnat generi curiositat per a la investigació de les ciències i es formi per satisfer les demandes socials, tecnològiques i industrials que ens ofereixen el present i el futur pròxim, alhora que esdevenen part activa d'una ciutadania amb capacitat crítica i socialment responsable.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar fenòmens i resoldre problemes basats en situacions properes mitjançant l'ús de les teories, principis i lleis de la física, atenent la seva base experimental, la descripció teòrica i el desenvolupament matemàtic, per evidenciar la seva implicació en el desenvolupament de la tecnologia, l'economia, la societat i la sostenibilitat ambiental.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Aplicar les teories, els principis i les lleis de la física en l'anàlisi de fenòmens quotidians, comprenent les causes que els produeixen i explicant-les utilitzant diversitat de suports i mitjans de comunicació.</p> <p>1.2 Resoldre problemes plantejats a partir de situacions quotidianes, aplicant les lleis i les teories científiques per trobar i argumentar les solucions i expressant adequadament els resultats.</p> <p>1.3 Identificar situacions problemàtiques a l'entorn quotidià, emprendre iniciatives i cercar solucions sostenibles des de la física, analitzant críticament l'impacte produït en la societat i el medi ambient.</p>	<p>1.1 Reconèixer la rellevància i les aportacions de la física en el desenvolupament de la ciència, la tecnologia, l'economia, la societat i la sostenibilitat ambiental, emprant adequadament els fonaments científics relatius a aquests àmbits.</p> <p>1.2 Resoldre problemes plantejats a partir de situacions quotidianes de manera experimental i analítica, fent servir principis, lleis i teories de la física.</p>

Utilitzar els principis, les lleis i les teories de la física requereix un ampli coneixement dels seus fonaments teòrics. La capacitat de comprendre i descriure, mitjançant l'experimentació o la utilització de desenvolupaments matemàtics, les interaccions que es produeixen entre cossos i sistemes a la naturalesa, permet, alhora, desenvolupar el pensament científic per construir nou coneixement aplicat a la resolució de problemes en els diferents contextos en què intervé la física. Això implica apreciar la física com un camp del saber amb importants implicacions en la tecnologia, l'economia, la societat i la sostenibilitat ambiental.

D'aquesta manera, a partir de la comprensió de les implicacions de la física en altres camps de la vida quotidiana, s'adquireix la capacitat de formar-se una opinió fonamentada sobre les situacions que afecten cada context, la qual cosa és necessària per desenvolupar un pensament crític i una actitud de contribuir al progrés a través del coneixement científic adquirit, aportant solucions sostenibles.

Competència 2

Analitzar l'entorn proper i predir-ne l'evolució a partir dels models, de les teories i les lleis de la física mitjançant la formulació de preguntes investigables, la indagació i la cerca d'evidències per proposar solucions generals a problemes quotidians relacionats amb les aplicacions pràctiques de la física en el camp tecnològic, industrial i biosanitari.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Formular i verificar hipòtesis com a respostes a diferents problemes i observacions de l'entorn proper, mitjançant l'ús amb destresa del treball experimental,	2.1 Analitzar i comprendre l'evolució dels sistemes naturals, utilitzant models, lleis i teories de la física.

la indagació, la recerca d'evidències i el raonament logicomatemàtic.	2.2 Inferir solucions generals a problemes generals a partir de l'anàlisi de situacions particulars i les variables de què depenen.
2.2 Utilitzar diferents mètodes per trobar la resposta a una sola qüestió o observació, confrontant els resultats obtinguts per garantir-ne la coherència i la fiabilitat.	2.3 Utilitzar els models, les lleis i les teories de la física per analitzar i comprendre el funcionament general d'aplicacions pràctiques i productes útils per a la societat en el camp tecnològic, industrial i biosanitari.
2.3 Integrar els models, les teories i les lleis de la física en el procés de validació de les hipòtesis formulades, aplicant relacions qualitatives i quantitatives entre les diferents variables, de manera que el procés sigui més fiable i coherent amb el coneixement científic.	

L'estudi de la física, com a ciència de la naturalesa, ha de proveir la capacitat per analitzar fenòmens que es produeixen a l'entorn natural més proper. Per això, cal adoptar els models, les teories i les lleis que formen els pilars fonamentals d'aquest camp de coneixement, i que alhora permeten predir l'evolució dels sistemes i els objectes naturals. Al mateix temps, aquesta adopció es produeix quan es desenvolupa la capacitat de relacionar els fenòmens observats en situacions quotidianes amb els fonaments i principis de la física.

Així, a partir de l'anàlisi de diverses situacions particulars s'adquireix la capacitat d'inferir solucions generals als problemes quotidians, que poden redundar en aplicacions pràctiques necessàries per a la societat i que donaran lloc a productes i beneficis a través del seu desenvolupament des del camp tecnològic, industrial o biosanitari.

Competència 3

Utilitzar amb propietat, correcció i fluïdesa, als diferents registres de comunicació de la ciència, el llenguatge de la física amb la formulació matemàtica dels seus principis, magnituds, unitats de mesura, etc., per evidenciar la necessitat d'establir una eina de comunicació entre comunitats científiques i en la investigació.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
3.1 Utilitzar i relacionar de manera rigorosa el Sistema Internacional d'Unitats (SI) i altres sistemes d'unitats, emprant correctament la seva notació i les seves equivalències, reconeixent el seu paper com a eina de comunicació efectiva entre la comunitat científica.	3.1 Aplicar els principis, les lleis i les teories científiques en l'anàlisi crítica de processos físics de l'entorn, com els observats i els publicats en diferents mitjans de comunicació, analitzant, comprenent i explicant de manera argumentada les causes que els produeixen.
3.2 Extreure, interpretar i expressar informació provinent de diferents formats relativa a un procés concret, relacionant entre si la informació i extraient-ne el més rellevant durant la resolució d'un problema.	3.2 Utilitzar de manera rigorosa les unitats de les variables físiques expressades en el Sistema Internacional d'Unitats (SI) i altres sistemes d'unitats rellevants, emprant correctament la seva notació i equivalències, així com l'elaboració i la

3.3 Posar en pràctica els coneixements adquirits en l'experimentació científica al laboratori o altres entorns, incloent-hi l'ús correcte dels aparells de mesura i de recollida de dades i la normativa bàsica d'ús, així com les normes de seguretat pròpies d'aquests espais.	interpretació adequada de gràfiques que relacionin variables físiques, reconeixent el seu paper com a eina de comunicació efectiva entre la comunitat científica. 3.3 Expressar de manera adequada els resultats, argumentant les solucions obtingudes, en la resolució d'exercicis i problemes definits a partir de situacions basades en contextos realistes o ideals.
--	---

El desenvolupament d'aquesta competència específica pretén traslladar als estudiants un conjunt de criteris per a l'ús de formalismes amb base científica, amb la finalitat de poder plantejar i discutir adequadament la resolució de problemes de física i les seves aplicacions al món del seu voltant. A més, es pretén que valorin la universalitat del llenguatge matemàtic i la seva formulació com a eina per intercanviar plantejaments físics i les seves resolucions a diferents entorns de comunicació.

Introduir l'alumnat en la participació col·laborativa entre la comunitat científica requereix un codi específic, rigorós i comú que asseguri la claredat dels missatges que s'intercanvien entre els membres.

Competència 4

Seleccionar i avaluar críticament informació i recursos, en diferents formats i plataformes, tant al treball individual com col·lectiu, per crear continguts científics i de divulgació relacionats amb la física i argumentar sobre el seu paper a la societat.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Interactuar amb altres membres de la comunitat educativa mitjançant diferents entorns d'aprenentatge, reals i virtuals, utilitzant de manera autònoma i eficient recursos variats, tradicionals analògics i digitals, de manera rigorosa i respectuosa i analitzant críticament totes les aportacions</p> <p>4.2 Gestionar de manera autònoma i versàtil, individualment i en grup, la informació i la creació de continguts, amb fonament científic, utilitzant amb criteri i rigor les fonts i eines més adequades, millorant així l'aprenentatge propi i col·lectiu.</p>	<p>4.1 Consultar, elaborar i intercanviar materials científics i divulgatius en diferents formats amb altres membres de l'entorn d'aprenentatge, utilitzant de manera autònoma i eficient plataformes digitals.</p> <p>4.2 Usar de manera crítica, ètica i responsable mitjans de comunicació digitals i tradicionals com a manera d'enriquir l'aprenentatge i el treball individual i col·lectiu i de reconèixer la presència de la física a la societat.</p>

Entre les capacitats que cal adquirir en els nous contextos d'ensenyament-aprenentatge actuals hi ha l'ús de plataformes i entorns virtuals d'aprenentatge. Aquestes plataformes

serveixen de repositori de recursos i materials de diferent tipus i en diferent format, i són útils per a l'aprenentatge de la física, així com mitjans per a l'aprenentatge individual i social. Cal, doncs, desenvolupar la capacitat d'utilitzar aquests recursos de manera autònoma i eficient per facilitar l'aprenentatge autoregulat i al mateix temps ser responsable en les interaccions amb altres estudiants i amb el professorat.

Alhora, la producció i l'intercanvi de materials científics i divulgatius permeten apropar la física de manera creativa a la societat, presentant-la com un camp de coneixements accessible.

Competència 5

Aplicar tècniques de treball i indagació pròpies de la física com l'experimentació en entorns reals o virtuals, el raonament logicomatemàtic, de forma individual o en entorns col·laboratius similars als de la comunitat científica, per reconèixer el paper de la física i predir la influència dels seus avenços en una societat basada en valors ètics i sostenibles.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Participar de manera activa en la construcció del coneixement científic, evidenciant la presència de la interacció, la cooperació i l'avaluació entre iguals, millorant la capacitat de qüestionament, la reflexió i el debat per assolir el consens en la resolució d'un problema o situació d'aprenentatge.</p> <p>5.2 Construir i produir coneixements a través del treball col·lectiu, mitjançant l'anàlisi, la discussió i la síntesi i obtenint com a resultat productes representats en informes, pòsters, presentacions, articles científics o de divulgació, etc.</p> <p>5.3 Debatre, de manera informada i argumentada, sobre les diferents qüestions mediambientals, socials i ètiques relacionades amb el desenvolupament de les ciències, aconseguint un consens en l'impacte d'aquests avenços en la societat i proposant solucions creatives en comú a les qüestions plantejades.</p>	<p>5.1 Obtenir relacions entre variables físiques, mesurant i tractant les dades experimentals, determinant-ne els errors i utilitzant sistemes de representació gràfica en entorns analògics o digitals.</p> <p>5.2 Reproduir en laboratoris, siguin reals o virtuals, determinats processos físics modificant les variables que els condicionen, considerant els principis, les lleis o les teories implicats, generant el corresponent informe amb format adequat i incloent-hi argumentacions, conclusions, taules de dades, gràfiques i referències bibliogràfiques.</p> <p>5.3 Valorar les aportacions de la física a la societat, debatent de manera fonamentada sobre el seu impacte des del punt de vista de l'ètica i de la sostenibilitat, i reflexionant sobre les causes i les conseqüències dels biaixos de gènere en les ciències.</p>

Les ciències de la naturalesa tenen un caràcter experimental intrínsec. Un dels principals objectius de qualsevol d'aquestes disciplines científiques és l'explicació dels fenòmens naturals, cosa que permet formular teories i lleis per a la seva aplicació a diferents sistemes. El cas de la física no és diferent, i és rellevant traslladar als alumnes la curiositat pels fenòmens que succeeixen al seu entorn i en diferents escales. Hi ha processos físics

quotidians que són reproduïbles fàcilment i poden ser explicats i descrits sobre la base de principis i lleis de la física. També hi ha processos que, encara que no siguin reproduïbles, són presents a l'entorn natural de manera generalitzada i gràcies als laboratoris virtuals es poden simular per aproximar-se més fàcilment a l'estudi.

El treball experimental constitueix un conjunt d'etapes que fomenten la col·laboració i l'intercanvi d'informació, molt necessàries en els camps d'investigació actuals. Per això, cal fomentar l'experimentació i l'estimació dels errors, la utilització de diferents fonts documentals en diversos idiomes així com l'ús amb destresa i rigor dels recursos tecnològics disponibles. Finalment, cal plasmar la informació en informes que recullin tot aquest procés.

Competència 6

Justificar el caràcter multidisciplinari de la física i la seva contribució històrica a l'avenç del coneixement científic, per actuar com a agents crítics en l'anàlisi i la difusió de la informació i promoure una societat igualitària, saludable i sostenible.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>6.1 Identificar i argumentar científicament les repercussions de les accions que l'alumne o alumna emprèn en la seva vida quotidiana, analitzant com la física pot ajudar a millorar-les com a manera de participar activament en la construcció d'una societat igualitària, saludable i sostenible.</p> <p>6.2 Detectar les necessitats de la societat sobre les quals aplicar els coneixements científics adequats que ajudin a millorar-la, incidint especialment en aspectes com el desenvolupament sostenible i la preservació de la salut.</p>	<p>6.1 Identificar els principals avenços científics relacionats amb la física que han contribuït a les lleis i teories acceptades actualment en el conjunt de les disciplines científiques, com les fases per a la comprensió de les metodologies de la ciència, la seva evolució constant i la seva universalitat.</p> <p>6.2 Reconèixer el caràcter multidisciplinari de la ciència i les contribucions d'unes disciplines sobre les altres, establint relacions entre la física i altres disciplines com la química, la biologia o les matemàtiques a partir de propostes d'aprenentatge contextualitzades i realistes.</p>

La física constitueix una ciència que està profundament implicada en diferents àmbits de les nostres vides quotidianes i que, per tant, forma part del desenvolupament científic, tecnològic i industrial. L'adequada aplicació dels seus principis i lleis permet la resolució de diversos problemes basats en els mateixos coneixements i la capacitat d'aplicar en situacions diferents plantejaments similars als estudiats mostra la universalitat de la ciència.

Els coneixements i les aplicacions de la física formen, juntament amb els d'altres ciències com les matemàtiques o la tecnologia, un sistema simbiòtic on les aportacions de cada àmbit de coneixement proporcionen un benefici conjunt. La necessitat de formalitzar experiments per verificar els estudis implica un incentiu en el desenvolupament tecnològic, i viceversa, el progrés de la tecnologia il·lumina nous descobriments que necessiten explicació mitjançant les ciències bàsiques com la física. La col·laboració entre diferents comunitats científiques expertes en diferents disciplines és imprescindible en tot aquest desenvolupament.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmat en les situacions.

Primer curs

Cinemàtica

- Anàlisi, càlcul i representació gràfica de l'evolució temporal de les variables cinemàtiques en funció del temps en els diferents moviments que pot tenir un objecte, amb forces externes o sense: resolució de situacions reals relacionades amb la física i l'entorn quotidià.
- Variables que influeixen en un moviment rectilini i circular: magnituds i unitats emprades. Anàlisi qualitativa i quantitativa de moviments quotidians que presenten aquests tipus de trajectòria.
- Descripció i argumentació de la relació de la trajectòria d'un moviment compost amb les magnituds que el descriuen.

Estàtica i dinàmica

- Predicció, a partir de la composició vectorial, del comportament estàtic o dinàmic d'una partícula o un sòlid rígid.
- Descripció i argumentació de la relació entre la mecànica vectorial aplicada sobre una partícula o un sòlid rígid amb el seu estat de repòs o moviment: aplicacions estàtiques o dinàmiques de la física en altres camps, com l'enginyeria o l'esport.
- Interpretació de les lleis de la dinàmica en termes de magnituds com ara el moment lineal i l'impuls mecànic: aplicacions al món real i en situacions contextualitzades (esports, mobilitat, etc.).

Energia

- Conceptes de treball i potència: elaboració d'hipòtesis sobre el consum energètic de sistemes mecànics o elèctrics de l'entorn quotidià i el seu rendiment.
- Càlcul de l'energia potencial i l'energia cinètica d'un sistema senzill: aplicació a la conservació de l'energia mecànica en sistemes conservatius i no conservatius i a l'estudi de

les causes que produeixen el moviment dels objectes al món real.

- Anàlisi de les variables termodinàmiques d'un sistema en funció de les condicions: determinació de les variacions de temperatura que experimenta i les transferències d'energia que es produeixen amb el seu entorn.

Segon curs

Camp gravitatori

- Determinació, a través del càlcul vectorial, del camp gravitatori produït per un sistema de masses. Efectes sobre les variables cinemàtiques i dinàmiques d'objectes immersos al camp.
- Moment angular d'un objecte en un camp gravitatori: càlcul, relació amb les forces centrals i aplicació de la conservació en l'estudi del moviment.
- Energia mecànica d'un objecte sotmès a un camp gravitatori: deducció del tipus de moviment que posseeix, càlcul del treball o balanços energètics existents en desplaçaments entre diferents posicions, velocitats i tipus de trajectòries.
- Lleis que es verifiquen en el moviment planetari i extrapolació al moviment de satèl·lits i cossos celestes.
- Introducció a la cosmologia i l'astrofísica com a aplicació del camp gravitatori: evolució històrica de les teories cosmològiques, implicació de la física en l'evolució d'objectes astronòmics, del coneixement de l'univers i repercussió de la recerca en aquests àmbits a la indústria, la tecnologia, l'economia i la societat.

Camp electromagnètic

- Camps elèctric i magnètic: tractament vectorial, determinació de les variables cinemàtiques i dinàmiques de càrregues elèctriques lliures en presència d'aquests camps. Descripció i anàlisi dels fenòmens naturals i de les aplicacions tecnològiques en què s'aprecien aquests efectes.
- Càlcul i anàlisi qualitativa de la intensitat del camp elèctric en distribucions de càrregues discretes i contínues i interpretació del flux de camp elèctric.
- Càlcul i anàlisi qualitativa de l'energia d'una distribució de càrregues estàtiques. Descripció raonada de les magnituds que es modifiquen i que romanen constants amb el desplaçament de càrregues lliures entre punts de potencial elèctric diferent.
- Descripció qualitativa i càlcul de les intensitats dels camps magnètics generats per fils amb corrent elèctric en diferents configuracions geomètriques: rectilinis, espires, solenoides o tors.
- Anàlisi dels efectes de la interacció dels camps magnètics amb càrregues elèctriques lliures presents al seu entorn.
- Representació gràfica i anàlisi de les línies de camp elèctric i magnètic produït per distribucions de càrrega senzilles, imants i fils amb corrent elèctric en diferents configuracions geomètriques.
- Generació de la força electromotriu: anàlisi del funcionament de motors, generadors i transformadors a partir de sistemes on es produeix una variació del flux magnètic.

Vibracions i ones

- Estudi del moviment oscil·latori: obtenció i descripció de l'evolució temporal de les variables cinemàtiques d'un cos oscil·lant i conservació d'energia en aquests sistemes.
- Moviment ondulatori: anàlisi i obtenció de les gràfiques d'oscil·lació en funció de la posició i del temps, de l'equació d'ona que el descriu i de la relació amb el moviment harmònic simple. Estudi dels diferents tipus de moviments ondulatoris a la natura.
- Fenòmens ondulatoris: situacions i contextos naturals en què es posen de manifest diferents fenòmens ondulatoris i aplicacions. Característiques principals de les ones sonores i les seves qualitats. Contextualització en situacions quotidianes (instruments musicals, oïda humana i generació de la veu, ecolocalització, etc.).
- Descripció de la naturalesa de la llum a partir de les controvèrsies i els debats històrics.
- La llum visible com a exemple d'ona electromagnètica. L'espectre electromagnètic i les propietats i aplicacions dels diversos tipus d'ones electromagnètiques.
- Anàlisi del comportament de la llum i la formació d'imatges en medis i objectes amb un índex de refracció diferent.
- Estudi de la generació d'imatges en sistemes òptics: lents primes, miralls plans i corbs i les seves aplicacions.

Física relativista, quàntica, nuclear i de partícules

- Les limitacions de la física clàssica. Descripció i aplicació dels principis de la relativitat, de la física quàntica i de la física de partícules a l'estudi de les principals partícules involucrades en la física atòmica i nuclear: propietats i interaccions. Implicacions de la dualitat ona-còrpuscle i del principi d'incertesa. Valoració del desenvolupament científic i tecnològic possible gràcies a la física quàntica.
- Estudi qualitatiu i quantitatiu de l'efecte fotoelèctric com a sistema de transformació energètica i de producció de diferències de potencial elèctric per aplicar-lo tecnològicament.
- Estudi de la radioactivitat natural: descripció dels processos i de les constants implicats que permeten el càlcul de la variació poblacional i l'activitat de mostres radioactives. Aplicació al camp de les ciències i de la salut.

Fonaments Artístics

Entre les múltiples activitats pròpies de l'ésser humà, l'art és una de les que comporta més complexitat. Una complexitat entaulada des de la pròpia definició del terme, impregnant-ne el concepte, qüestionant-ne la funció i estenent-se fins al context. L'aproximació a l'art no només és complexa, sinó que és canviant i viva, i es vincula irremeiablement a la cultura des de la qual es fa. En aquesta relativitat resideix tant la dificultat del seu estudi, com l'atractiu i la riquesa en la seva percepció i apreciació. Els diferents enfocaments i punts de vista apunten cap a processos metodològics i de coneixement que, lluny de ser subjectius, són perfectament objectivables i susceptibles de ser estudiats i aplicats.

Aquesta matèria ofereix a l'alumnat una formació bàsica per comprendre la importància de la creació artística al llarg de la història i la seva influència en el desenvolupament de la societat contemporània. A més, el seu enfocament multidisciplinari confereix al currículum un caràcter unificador que posa de manifest que els diversos llenguatges artístics formen part d'un tot global i coherent que és la creació artística contemporània i el seu paper dins la societat.

Mitjançant la matèria de Fonaments Artístics, l'alumnat analitzarà, a partir del context històric, social i cultural, diferents obres de disciplines artístiques diverses, amb formes i tècniques variades, per ubicar-les cronològicament, identificar-les i valorar-les amb criteri d'acord amb la seva capacitat d'influència posterior i vinculant aquest estudi a la idea de creació artística.

Des del punt de vista de l'art com a activitat professional, els artistes relacionen coneixements, destreses i actituds de totes les disciplines per enriquir els seus estudis i contribuir de manera més eficient al desenvolupament d'una societat més empàtica i equitativa amb totes les realitats socials i culturals que la conformen.

La matèria de Fonaments Artístics pretén proporcionar als estudiants que la cursen la base suficient per comprendre els canvis en la concepció de l'art que han transformat aquesta activitat artística en una eina de comprensió de la realitat que ens envolta. Per això, aquesta matèria parteix de les competències específiques, que tenen com a finalitat descobrir, analitzar, argumentar i apreciar creacions artístiques al llarg de la història, així com també destreses i actituds vinculades al paper de l'art i de l'artista en la societat contemporània.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats en la producció o l'anàlisi d'obres artístiques. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria es troben els criteris d'avaluació. Els criteris d'avaluació, en tant que expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat haurà de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per

desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític davant tant de qüestions artístiques com d'altres de naturalesa social on l'art juga un paper important.

El desenvolupament de les competències específiques es basa en les competències clau i en els sabers bàsics de la matèria, que es troben estructurats en sis blocs, que inclouen els coneixements, les destreses i les actituds imprescindibles. Per aquesta raó, s'opta per formular els sabers lligats a una capacitat i en un context en el qual s'han de desenvolupar. El professorat pot desenvolupar un context alternatiu, si ho considera adient.

Al primer bloc de sabers es tracten els aspectes vinculats a la concepció clàssica de l'art, l'estil clàssic, les formes arquitectòniques fonamentals, les característiques del romanticisme en l'art, la dansa i les arts escèniques. Aquest bloc permet que l'alumnat tingui una projecció de la idea clàssica de l'art i la crítica romàntica en l'inici de la modernitat.

El segon bloc, *mirar el món amb els propis ulls*, se centra en els conceptes i les estètiques desenvolupats pel realisme i l'impressionisme amb la idea de captar la natura a través dels sentits, i la seva evolució posterior amb els postimpressionistes i els simbolistes, que centraven el seu interès en una mirada introspectiva, la mirada a través del jo.

Al tercer bloc, es treballa a partir de tres conceptes, l'art, la ciència i la tecnologia, i com aquests conceptes van canviar la mirada i la creació artística, la qual cosa permet entendre l'evolució de l'arquitectura, la decoració i els llenguatges visuals i audiovisuals.

Al quart bloc, es tracten les diverses propostes vinculades al llenguatge artístic amb la irrupció de les avantguardes i les influències dels conflictes socials, econòmics i militars a la primera meitat del segle XX, i permet conscienciar l'alumnat del paper de l'artista vers la societat.

Al cinquè bloc, es treballen els moviments sorgits després de la Segona Guerra Mundial i l'aparició dels mitjans de difusió massiva (*mass media*). Es fa èmfasi en aspectes clau encaminats a conscienciar l'alumnat sobre la importància dels mitjans de comunicació d'abast global.

Al sisè bloc, es descriuen les últimes tendències de la creació contemporània, la importància dels llenguatges artístics vinculats a les tecnologies digitals, la implicació de l'art en la societat i el seu paper com a agent social i polític.

En definitiva, el currículum de Fonament de les Arts pretén aportar a l'alumnat les eines bàsiques per reconèixer la importància de les arts en la construcció de la societat, la creació de vocacions artístiques, el desenvolupament d'un criteri propi i fonamentat per valorar les creacions artístiques i l'adquisició d'una consciència sensible i el respecte pel patrimoni artístic i cultural.

Per a l'assoliment de les competències específiques de la matèria seran necessàries unes situacions d'aprenentatge que permetin a l'alumnat desenvolupar les habilitats d'anàlisi, innovació, treball en equip i interpretació de les diferents produccions artístiques.

En el desenvolupament d'aquestes situacions, els coneixements, les destreses i les actituds es treballaran de manera conjunta, i el seu grau d'importància serà relatiu a la naturalesa de la situació d'aprenentatge. D'aquesta manera, les competències específiques s'adquiriran de manera interrelacionada i progressivament atenent el grau de complexitat. Mitjançant aquestes situacions d'aprenentatge, l'alumnat tindrà una visió més

àmplia tant de les seves aplicacions directes en el món laboral i professional, com de la transferència d'aquestes experiències a altres camps o disciplines de saber diferents.

Competències específiques

Competència 1

Descobrir els canvis en la concepció de l'art, analitzant la seva transformació al llarg del temps i la seva relació amb el context, per implicar-se de forma activa, democràtica i lliure valorant la capacitat de l'art i la cultura d'enriquir la societat, aportant visibilitat a una gran diversitat d'identitats, amb respecte al seu valor social com a patrimoni cultural.

Criteris d'avaluació

1.1 Apreciar els canvis en el concepte d'art en les diverses manifestacions artístiques en el seu context, reflexionant de manera personal i relacionant-lo sense prejudicis amb el propi context valorant-lo des de noves mirades, integrant la perspectiva de gènere, la diversitat d'identitat i el reconeixement de la pluralitat.

1.2 Analitzar l'evolució en la concepció de l'art al llarg de la història, comparant-ne amb criteri els significats en períodes i cultures diverses.

1.3 Explicar la funció social de l'art, aprofundint amb respecte en les singularitats del patrimoni cultural i artístic a través d'obres de diferents èpoques i estils.

El concepte d'art avui continua obrint debats polèmics. El seu significat és un element viu, canviant, que s'ha anat modificant al llarg de la història de la humanitat. No és només un canvi associat a la cronologia dels esdeveniments, sinó que és relatiu a la diversitat de les cultures. Aprofundint en el significat d'art, sorgeix irremeiablement el qüestionament de la seva utilitat. La funció de l'art ha anat canviant, així com el seu propi concepte, assignant diferents funcions al llarg de la història.

L'apreciació i el coneixement d'aquests canvis comporta per a l'alumnat un enriquiment en els recursos que permet analitzar transversalment, amb criteri i perspectiva, produccions artístiques de diferents estils i èpoques, així com valorar la importància del patrimoni artístic i cultural.

Prenent consciència de totes les consideracions ambientals i contextuais, l'alumnat podrà, des del respecte, analitzar amb profunditat i criteri qualsevol producció artística valorant-ne les particularitats i descartant qualsevol perjudici cap a les produccions.

Competència 2

Diferenciar els diferents llenguatges i les claus artístiques utilitzant mètodes d'anàlisi formal, funcional i semàntica de diverses produccions artístiques en diversos períodes i estils, per desenvolupar una mirada crítica i generar un diàleg compartit amb l'art, la pròpia identitat i la societat.

Criteris d'avaluació

2.1 Investigar i singularitzar els elements que constitueixen les produccions artístiques, identificant les claus del seu llenguatge, i associant-les a cada època, artista o corrent estilístic analitzat.

2.2 Argumentar amb criteri la diversitat en les manifestacions artístiques, valorant l'acostament sensible cap a aquestes i fent ús de la terminologia específica associada al llenguatge artístic.

Cada estil, tendència o moviment artístic posseeix unes claus comunes associades a un llenguatge propi, que ajuden en el moment de la recepció de les obres a la comprensió i la identificació d'aquestes. Aquest mètode d'aproximació, que cerca la classificació i el marc de les obres d'art, consisteix en una primera manera d'abordar la complexitat circumstancial i substancial de la producció artística. Per tal d'aproximar-se a l'estudi dels estils, dels moviments o de les tendències artístiques, cal analitzar tant les particularitats i els punts en comú com les diferències. Aquesta anàlisi permet a l'alumnat enriquir-ne l'estudi. Entre altres eines, l'alumnat haurà de conèixer l'àmplia terminologia específica per saber descriure, amb un llenguatge precís, adequat i coherent, la multiplicitat de matisos, les variables i les subtilitats que admet l'anàlisi d'una obra d'art.

L'alumnat haurà de conèixer i aplicar amb criteri les diferents metodologies que estudien les formes, les funcions i els significats associats als moviments i estils artístics, que fonamenten l'aproximació a les obres.

Aquests mètodes permeten també reconèixer els diferents llenguatges utilitzats en les obres d'art. L'objectiu és promoure en l'alumnat una consciència sensible cap a les produccions artístiques, basant-se en la contemplació, el sentit de delit estètic, la identificació de l'estil i el context, i la valoració de la riquesa expressiva de l'art.

Competència 3

Explorar diferents obres artístiques realitzades al llarg del temps, valorant el seu context social, geogràfic i històric i les possibles influències i projeccions, per avaluar com mantenen la seva capacitat d'establir un diàleg més enllà del seu temps i valorar la necessitat de respectar aquest patrimoni artístic i cultural.

Criteris d'avaluació

3.1 Detectar les influències, les pervivències o les reaccions dins del llegat del patrimoni cultural i artístic, indagant amb curiositat i mostrant una actitud oberta, sensible i empàtica envers aquest.

3.2 Valorar amb respecte la diversitat tècnica i estilística de les produccions artístiques, caracteritzant-ne tant la ubicació temporal i geogràfica com la relació amb altres èpoques i cultures.

La millor manera d'apreciar i respectar les obres que componen el patrimoni artístic consisteix a conèixer en profunditat, no només les produccions, sinó el context. Mitjançant metodologies de recerca del context històric, geogràfic i social, sumades a

l'anàlisi tècnica i procedimental de l'obra, es podrà assolir una aproximació al coneixement de l'estil i el moviment de l'obra.

Aquesta identificació estilística permet a l'alumnat valorar-la d'una manera més conscient i respectuosa.

Alhora, en la diversitat del patrimoni cultural i artístic esdevenen diferents tipus de relacions. Des de les influències separades o no en el temps, fins als elements que romanen immutables de període a període, passant per les reaccions, els rebuigs o les subversions cap a un estil o corrent concret.

Estudiar, conèixer i identificar aquest conjunt de relacions entre obres o estils, permetrà a l'alumnat analitzar amb més criteri i profunditat qualsevol producció artística. D'aquesta manera, generarà connexions que permetran tenir una visió més aguda de l'obra en el seu context, apreciand-la com a testimoni cultural de la seva època i també com a peça clau per la seva capacitat d'enriquir-nos, i per tant com part del patrimoni.

Competència 4

Apreciar l'expressivitat i el poder comunicatiu de l'art, identificant i reconeixent la presència de les experiències vitals pròpies i alienes a diferents produccions, per comprendre com l'expressió artística facilita la comprensió, aprofundint en la pròpia identitat, l'alteritat, dialogant amb el seu entorn, potenciant la creativitat i l'exploració de formes de llenguatge i expressió.

Criteris d'avaluació

4.1 Destacar el llenguatge artístic com a recurs potenciador del creixement personal i l'autoestima, mitjançant l'anàlisi i l'explicació de produccions artístiques de qualsevol naturalesa, època i estil.

4.2 Valorar les diverses possibilitats expressives de l'art i el poder de transmissió d'idees, sentiments i emocions, explicant obres d'artistes de qualsevol època i estil, i vinculant-les de manera constructiva a experiències vitals pròpies o alienes.

4.3 Participar activament en interpretacions d'obres artístiques de períodes i estils diversos, connectant creativament experiències vitals pròpies i alienes, amb la forma, el significat i els processos de creació de produccions artístiques concretes.

Els diferents llenguatges propis de la creació artística representen una gran eina per aconseguir transmetre i comunicar no només idees i conceptes, sinó també sentiments, sensibilitats i emocions. La creació artística d'obres permet al creador o productor d'expressar-se, i també possibilita a l'espectador manifestar les idees, els sentiments o les emocions que es desprenen de la recepció. El coneixement i la pràctica d'aquesta doble dimensió del valor comunicatiu dels llenguatges artístics i les seves produccions, permetrà a l'alumnat aprofundir en les explicacions de les obres d'art o dels treballs artístics, i expressar i compartir amb els altres les seves experiències. D'aquesta manera, l'alumnat tindrà en compte l'expressió artística com

una manera vàlida per potenciar el desenvolupament personal, i aconseguirà connectar experiències vitals amb productes artístics.

D'altra banda, l'alumnat comprendrà que els recursos que s'apliquen a la creació i l'expressió artística són vàlids per abordar altres problemes pertanyents a altres camps aliens a l'art que es relacionen amb els processos creatius i amb la imaginació.

Competència 5

Expressar sentiments, emocions i idees pròpies, mitjançant la recepció i la interpretació de creacions artístiques, per desenvolupar la sensibilitat i el sentit crític, i valorar davant les produccions artístiques, superant estereotips, la visualització de la diversitat d'identitats, d'opinions i percepcions.

Criteris d'avaluació

5.1 Plantejar que les produccions artístiques no són només el suport sinó el vehicle per expressar sentiments, emocions i idees, mitjançant l'explicació raonada de creacions artístiques concretes, valorant els diferents punts de vista.

Entre els aspectes bàsics de l'anàlisi de les produccions artístiques, destaquen l'anàlisi tècnica, l'estudi de la forma, el significat de l'obra i el context. La identificació d'aquests aspectes permetrà a l'alumnat avançar amb criteri cap a un nivell superior d'acostament: la interpretació.

La interpretació comporta no només tenir en compte l'anàlisi anterior sinó vincular la producció artística a elements aliens a l'obra, que es poden trobar en diferents camps de coneixement. La interpretació requereix un exercici d'incorporació, no només d'idees i coneixements propis, sinó també de sentiments i emocions. D'aquesta manera, la interpretació fa possible que el producte artístic sigui un element viu, fent-lo propi i convertint-lo en objecte dinamitzador d'un diàleg, pluralisme d'opinions i afavoridor de l'empatia. La interpretació ajudarà a la superació d'estereotips per part de l'alumnat, en saber apreciar i valorar diferents punts de vista. L'alumnat podrà aguditzar el sentit crític i la sensibilitat cap a les produccions artístiques.

Competència 6

Idear i participar en la creació de projectes vinculats a l'art, tant individuals com col·lectius, mitjançant l'ús de diferents mitjans, suports i tècniques sostenibles, valorant l'ús d'eines tecnològiques, per vincular amb coherència l'estudi de les obres a la pràctica compositiva i productiva, assumint nous reptes personals i professionals en un context de diversitat cultural i artística.

Criteris d'avaluació

6.1 Integrar l'estudi dels fonaments artístics a la creació de projectes individuals o col·lectius, seleccionant i aplicant diferents mitjans, suports i tècniques en un context

de sostenibilitat, valorant el treball col·laboratiu i la inclusió en un context de diversitat cultural, personal i artística.

L'estudi dels fonaments de les produccions artístiques permet a l'alumnat assentar una base de coneixements, destreses i actituds per poder participar en projectes que estiguin directament o indirectament relacionats amb l'art. Aquests projectes vincularan conceptualment i materialment, en un context de diversitat cultural i artística, l'estudi dels fonaments de l'art amb la seva producció i pràctica.

Els projectes podent ser individuals o col·lectius, i haurien de tenir en compte la sostenibilitat a l'hora de definir i planificar els mitjans i els suports que cal utilitzar. Per les virtuts comunicatives i de difusió, i per la capacitat de cohesió i motivació, es potenciarà l'ús d'eines digitals com a mitjà de treball. En els projectes col·lectius, es valorarà l'ús de dinàmiques de treball col·laboratiu, convertint-los en plataformes promotores de la inclusió. Aquests projectes es poden presentar en formats homòlegs als proposats al món laboral, de manera que l'alumnat podrà percebre-hi les possibilitats professionals futures, i així es convertiran en una projecció dels seus reptes personals.

Competència 7

Dissenyar i participar en un projecte cultural o artístic col·laboratiu, investigant els estils, moviments i corrents artístics vinculats a la proposta, i integrant recursos de diversos llenguatges i tècniques multidisciplinaris, per respondre amb creativitat a la proposta.

Criteris d'avaluació

7.1 Planificar amb criteri un projecte col·laboratiu investigant la vinculació del binomi art i cultura, i integrant creativament recursos de diferents llenguatges, valorant-ne la cohesió i la innovació en el desenvolupament.

7.2 Participar activament en les diferents fases d'un projecte relacionat amb l'art i la cultura, responant activament a la proposta i valorant l'enriquiment propi de la integració de diferents mirades en un mateix projecte.

Els projectes culturals o artístics innovadors representen una manera d'impulsar l'art i la cultura integrant diferents disciplines per aconseguir donar forma a idees, recursos i objectius dins un context i amb determinats condicionants. La participació en aquests projectes comporta una organització humana i de recursos, així com una planificació del projecte en diferents fases. L'alumnat respondrà activament, des de la planificació del projecte fins a la seva intervenció, a les diferents fases d'aquests, i es convertirà en part activa d'un equip de treball. El treball es desenvoluparà en un context d'inclusió, que afavorirà l'ús de metodologies col·laboratives. Aquestes contribuiràn a dur a terme, entre altres tasques, una investigació sobre els aspectes relacionats amb els estils, els moviments i els corrents artístics, que inclogui la proposta. Serà clau la selecció de recursos i mitjans de presentació del projecte. Per això, no només l'ús de llenguatges i tècniques multidisciplinaris, sinó la combinació i l'aplicació creativa d'aquests, dotaran l'alumnat de recursos a l'hora d'afrontar altres projectes futurs.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

La projecció de la idea clàssica i la crítica romàntica. L'inici de la modernitat

- Identificació i valoració del concepte d'estil en el context social i històric de la Il·lustració.
- Reconeixement de les característiques formals de l'estil clàssic mitjançant la comparació de les seves influències i projeccions en el temps, especialment en el neoclassicisme.
- Identificació i interpretació les formes arquitectòniques fonamentals al llarg del temps i la geografia en el context de les reutilitzacions historicistes i dels eclecticismes del segle XIX.
- Comparació i identificació de les característiques del romanticisme en els diferents àmbits de creació (pintura i música, entre d'altres), atenent el seu paper com a iniciador de la modernitat.
- Identificació de les diferents propostes de la dansa i les arts escèniques al segle XIX, atenent les seves relacions amb el discurs artístic del seu temps.

Mirar el món amb els propis ulls

- Exploració i anàlisi de les iniciatives del realisme i de l'impressionisme a partir de l'observació de les seves obres i dels seus autors més rellevants.
- Comparació i identificació de les característiques de l'impressionisme gràcies a les connexions entre la música i la pintura com a mitjans d'observació i representació de la natura.
- Identificació de les singulars propostes dels postimpressionistes i els simbolistes atenent les seves relacions amb les avantguardes.

L'art, la ciència i la tecnologia

- Exploració i anàlisi de les influències de la revolució industrial i de la introducció de nous

materials a l'arquitectura atenent especialment a l'arquitectura del ferro i a l'Escola de Chicago.

- Identificació i valoració de les obres i dels autors més rellevants de l'Arts and Crafts i el Modernisme atenent especialment a la seva reacció al procés d'industrialització.
- Descobriment de les influències en el món de l'art que tenen les innovacions en la reproducció tècnica de la imatge: la seva seriació, la fotografia, el cinema i la imatge digital, entre d'altres, en el context de la revolució industrial i fins als nostres dies.
- Descobriment dels nous àmbits de creació, com el circ, el còmic, el cabaret, la fotografia, el cinema, la moda i el videojoc, entre d'altres, atenent el seu desenvolupament en el context de les transformacions socials del segle XIX.

La revolució del llenguatge

- Explorar i analitzar l'experimentació formal dels llenguatges vinculats a l'expressió artística gràcies als moviments anomenats "primeres avantguardes" a partir de l'observació de les seves obres i dels seus autors.
- Explorar i analitzar l'experimentació formal dels llenguatges musicals i escènics gràcies als moviments de les primeres avantguardes a partir de l'observació de les seves obres i dels seus autors.
- Exploració, anàlisi i comparació de les propostes i les solucions que l'art-decò i l'arquitectura i el disseny funcionalistes, especialment la Bauhaus, van aportar als àmbits del disseny, l'arquitectura i l'urbanisme, entre d'altres, atenent les relacions amb el seu context.
- Exploració i anàlisi del paper de l'art com a agent polític i social per donar suport als totalitarismes o per denunciar-ne els excessos, així com el valor documental de la fotografia i el cinema en el context de la Segona Guerra Mundial i la Guerra Civil Espanyola.
- Exploració i anàlisi de l'ús de l'art com agent polític i social per generar propostes utòpiques de canvis socials en el context dels moviments de les primeres avantguardes.

El descrèdit de la modernitat. La postmodernitat

- Exploració i anàlisi de les darreres manifestacions de l'esperit de la modernitat que es dona a les segones avantguardes, així com l'expansió del concepte d'art que formulen l'expressionisme abstracte i l'informalisme, la nova figuració, l'art pop, la nova abstracció, l'art cinètic, l'art conceptual, l'art d'acció i altres tendències artístiques rupturistes a partir de l'observació de les seves obres i dels seus autors més rellevants.
- Descobriment de les darreres expressions de l'arquitectura funcionalista i les noves propostes postmodernes a partir de l'observació de les obres del deconstructivisme arquitectònic, i les diferents propostes neoavantguardistes i transavantguardistes dels anys vuitanta i els seus autors més rellevants.
- Aprofundiment en el concepte de l'objecte artístic i la seva vinculació amb el mercat de l'art atenent les propostes del dadaisme, l'art d'acció, el pop art, l'art minimal, l'art del cos i l'art conceptual, entre d'altres.

- Exploració i anàlisi de les manifestacions culturals als mitjans durant la segona meitat del segle XX atenent especialment a l'aparició del cinema europeu i del cinema independent americà, el desenvolupament de la indústria del còmic a Europa i al Japó, els nous formats televisius i la irrupció de les sèries de televisió a partir dels exemples més rellevants.

- Anàlisi del paper de la moda i la seva capacitat d'influència en el desenvolupament dels referents socials, culturals i econòmics de la societat a partir de l'observació dels dissenys i dels autors més rellevants.

- Descobriment de la influència i la transformació de la música clàssica en el decurs de la segona meitat del segle XX gràcies a la irrupció de les tecnologies digitals, a partir de les composicions i autors més rellevants.

La cultura visual i audiovisual contemporània

- Exploració i anàlisi de l'ús de l'art com a agent polític i social per generar propostes d'acció col·laborativa o individual vinculades a l'ecologia i als drets socials a partir dels moviments sorgits a la dècada dels anys seixanta i fins avui.

- Descobriment de les darreres tendències arquitectòniques i de disseny vinculades al desenvolupament d'esdeveniments lúdics, culturals, socials i esportius a partir d'exemples rellevants com les exposicions universals, els parcs temàtics, els Jocs Olímpics o la construcció de grans equipaments culturals, entre d'altres.

- Exploració i anàlisi de les manifestacions culturals vinculades a la tecnologia digital: el cinema, les sèries, els videojocs, les instal·lacions immersives, la fotografia digital i, les xarxes socials, a partir de l'observació de les obres i dels seus autors més rellevants.

- Descobriment de la interdisciplinarietat creativa en el desenvolupament de la creació contemporània vinculada al teatre, la música i la dansa, a partir de l'observació de les obres i dels seus autors més rellevants.

Funcionament de l'Empresa i Disseny de Models de Negoci

El món de l'empresa és present diàriament als mitjans de comunicació, forma part de la vida de milions de treballadors i empresaris i repercuteix en totes les llars. El coneixement sobre l'empresa és un pas essencial per entendre el funcionament del conjunt de l'economia, ja que el que passa a l'interior de les empreses és tan substancial com el que passa en un entorn econòmic més ampli.

La matèria de Funcionament de l'Empresa i Disseny de Models de Negoci té com a finalitat que l'alumnat estudiï i analitzi les respostes als problemes econòmics que es plantegen al si de les empreses i conegui les noves formes d'organització i administració, amb un enfocament actualitzat i, sobretot, adaptat a la realitat, considerant que la innovació és el motor d'un negoci i que, en molts casos, en determina la supervivència.

De manera més concreta, la matèria proposa l'assoliment de competències específiques relacionades amb la importància que l'activitat empresarial i l'emprenedoria tenen en la transformació social; amb el coneixement de l'entorn proper i el global per saber com influeixen en l'activitat empresarial, i amb el fet d'entendre el funcionament i l'estructura interna de les empreses, que tenen com a finalitat generar beneficis econòmics i socials. D'aquesta manera, l'alumnat estarà en condicions de comprendre nous models de negoci que utilitzen eines innovadores i així valorar la importància de l'estratègia comunicativa i comercial de les empreses, la rellevància d'apostar per noves fórmules i gestionar la informació que es genera, de manera que serveixi perquè clients, accionistes, treballadors, creditors o el mateix Estat, entre d'altres, els agents interessats, prenguin decisions que repercuteixin positivament en la societat i en l'empresa.

L'alumnat s'aproximarà al disseny i a l'elaboració de projectes d'empresa amb creativitat, iniciativa i esperit emprenedor, per generar una idea de negoci viable i sostenible que solucioni un problema determinat.

Per desenvolupar aquestes competències es proposen sis blocs de sabers. El primer bloc fa referència a l'economia, l'escassetat i l'entorn; el segon bloc tracta el model de negoci i de gestió; el tercer bloc fa referència als patrons de models de negoci; el quart bloc tracta les eines per innovar en models de negoci i de gestió; el cinquè fa referència a l'estratègia empresarial i el sisè i últim bloc tracta els mètodes per a l'anàlisi de la realitat empresarial.

De manera més detallada, aquests blocs se centren a conèixer l'origen d'un projecte empresarial: el subjecte que arrisca i porta a terme l'activitat, dins d'un context de responsabilitat amb l'entorn, sent conscient de les tendències canviants i de la importància de posar el focus en la innovació com a factor clau.

Tot seguit, s'analitzaran les diferents àrees funcionals de l'empresa, que comprenen els eixos fonamentals que sustenten qualsevol empresa. Serà clau entendre models de negoci que ja funcionen com a font inspiradora per proposar-ne de nous, innovadors i alternatius als actuals, amb la finalitat de generar més valor i d'adaptar-se a nous contextos. El treball visual, la tangibilització d'idees i el relat de marca (*storytelling*) són instruments bàsics i molt pràctics per fer realitat una proposta de model de negoci innovador, adaptat a un entorn determinat i amb unes necessitats financeres.

Un cop dissenyat aquest model de negoci, s'intentarà portar a l'acció mitjançant un projecte empresarial. Per això, resulta apropiat l'ús de simuladors, juntament amb la recerca i l'estudi de casos, que permetran elaborar, gestionar i executar un pla d'empresa bàsic i analitzar què passa quan es posa en pràctica dins d'un context determinat; tot contribuint a

desenvolupar les habilitats toves, tan necessàries en l'àmbit personal, acadèmic i professional de l'alumnat.

D'aquesta manera, després d'una investigació sobre els eixos que sustenten el model de negoci d'una empresa, i del debat de qüestions relatives a la responsabilitat social corporativa, l'impacte mediambiental o el paper de la dona a l'hora d'emprendre, es podrà dissenyar un model de negoci aplicat a una situació real, utilitzant les diferents eines recollides als sabers d'aquesta matèria. A partir d'aquí, i coneixent la importància de la validació del model de negoci, serà clau definir un pla d'empresa degudament justificat en un entorn simulat i prendre decisions per garantir la solvència i la rendibilitat del negoci.

Una empresa té com a funció produir béns i serveis per al mercat en situacions determinades de competència i capacitat financera, triant per això una forma jurídica. En entorns canviants i diferents, la flexibilitat i l'adaptació a les diverses transformacions es consideren fonamentals per a la presa de decisions ètiques i responsables en cada moment.

Aquesta matèria està plantejada com matèria de modalitat per al batxillerat d'humanitats i ciències socials, i tracta d'aproximar l'alumnat al coneixement de l'empresa com a catalitzador clau del creixement econòmic, la innovació, l'ocupació i la integració social. Proposa fomentar una cultura empresarial que potenciï la creativitat i l'esperit d'innovació, la reflexió crítica i la presa de decisions fonamentades, així com la visualització de l'error com a font de progrés i aprenentatge.

Els criteris d'avaluació establerts per a aquesta matèria van dirigits a conèixer el grau de competència que l'alumnat hagi adquirit, és a dir, l'acompliment en l'aspecte cognitiu, instrumental i actitudinal respecte als sabers proposats que seran aplicats a l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

Es pretén la concreció curricular des d'una perspectiva teoricopràctica mitjançant la realització d'un projecte de negoci i l'anàlisi de casos i investigacions sobre la realitat empresarial, usant per a això mètodes i procediments d'observació i d'investigació rigorosos.

Competències específiques

Competència 1

Reconèixer la importància que l'activitat empresarial i l'emprenedoria tenen en la transformació de la societat, analitzant el valor de la innovació i la digitalització, per comprendre el funcionament de l'economia globalitzada.

Criteris d'avaluació

- 1.1 Valorar el paper de l'empresa i l'empresariat com a agents econòmics generadors de rendes i benestar en la societat, per comprendre el funcionament del sistema econòmic.
- 1.2 Identificar l'impacte que l'activitat empresarial i emprenedora genera en la transformació de la societat, cap al bé comú.
- 1.3 Analitzar empreses i organitzacions que posen en valor la innovació i la digitalització en l'entorn canviant.

Entendre la realitat des d'una perspectiva econòmica és fonamental per comprendre millor el nostre entorn, per això és molt important per a l'alumnat conèixer el paper que les persones emprenedores i les empreses tenen com elements transformadors en el context en què vivim. Un context que es caracteritza pel fet de tenir moltes alternatives, gràcies a una incorporació ràpida de les noves tecnologies i les seves aplicacions: intel·ligència artificial (IA), dades massives (*big data*), indústria 4.0, cadena de blocs (*blockchain*), 3D o VR, entre d'altres.

Tot això està canviant no només l'estructura productiva global, sinó també l'estructura econòmica i la mateixa societat en conjunt, la qual cosa ens porta a la conclusió que innovar és una obligació per a qualsevol empresa avui.

A més, si com a ciutadans som capaços de comprendre tot el que passa al nostre voltant, podrem prendre decisions que ens permetin millorar tant la nostra vida com la societat i l'entorn on vivim.

Competència 2

Conèixer l'entorn econòmic i social i la seva influència en l'activitat empresarial, analitzant amb sentit crític la sostenibilitat i la responsabilitat social en l'activitat productiva i en l'ètica empresarial.

Criteris d'avaluació

2.1 Valorar la capacitat d'adaptació de les empreses a l'entorn microeconòmic i macroeconòmic, donant respostes sostenibles, solidàries, viables i respectuoses amb el medi ambient.

2.2 Identificar les característiques de l'entorn on l'empresa desenvolupa la seva activitat, analitzant les diferents estratègies i decisions adoptades i les possibles implicacions socials i mediambientals de la seva activitat.

2.3 Conèixer els tipus, els elements i les funcions de les empreses, relacionant amb cadascuna les responsabilitats legals, i seleccionar la més adient al cas proposat.

Les empreses no són organitzacions alienes al que succeeix a la societat, per això és imprescindible comprendre com els elements de l'entorn, tant micro com macro, influiran en les decisions estratègiques que adopten.

A més a més, cal que l'alumnat reconegui que les empreses tenen un component transformador molt necessari per a la societat, sense oblidar que la seva activitat també genera esgotament de recursos, precarietat, desigualtat i conflictes. Per això, és fonamental que els estudiants sàpiguin valorar l'esforç que fan les empreses que entre els seus objectius mantenen una responsabilitat social corporativa (RSC) que minimitza aquests desajustos; i que, a més, procurin recollir dins de la seva activitat els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) com a proposta de valor per assolir una societat més equitativa, sostenible i respectuosa amb el medi ambient, sense perdre l'agilitat i la qualitat que demana la societat actual.

Competència 3

Comparar diferents models de negoci analitzant les decisions estratègiques de planificació, gestió i optimització d'activitats, recursos i associacions, per dissenyar, amb creativitat i esperit transformador, un model de negoci innovador que respongui a les necessitats de la societat.

Criteris d'avaluació

3.1 Investigar el mercat, les tendències clau del moment i la situació macroeconòmica com a punt de partida per proposar idees emprenedores.

3.2 Utilitzar estratègies i eines per dissenyar, amb iniciativa i creativitat, un model de negoci innovador a partir d'una proposta de valor.

3.3 Desenvolupar idees emprenedores analitzant decisions estratègiques de planificació, gestió i optimització d'activitats, recursos i associacions, per contribuir al benestar econòmic i social.

Les empreses són sistemes organitzatius dins dels quals hi ha diferents elements que en permeten el funcionament en diferents àrees funcionals, que són els eixos fonamentals sobre els quals es basa qualsevol model de negoci. Per a això l'empresa s'encarrega de planificar, buscar i gestionar els recursos necessaris. Es pretén que l'alumnat entengui que l'empresa actual té com a finalitat la producció de béns i/o serveis que puguin donar resposta a les necessitats dels consumidors d'avui, cada cop més exigents i compromesos, que les obliga a reinventar-se per adaptar-se a un entorn altament competitiu. La capacitat d'adaptació i d'innovació de les empreses serà la clau que en determinarà la supervivència en el seu afany de millora contínua i d'adaptació a l'entorn.

Resulta fonamental, reconèixer i comprendre els nous patrons de models de negoci que utilitzen les empreses actualment com a font inspiradora —llarga cua (*long tail*), de semipagament (*freemium*), multiplataforma o mòbil, entre d'altres—, ja que, un cop l'alumnat els conegui, estarà en disposició de dissenyar models de negoci propis alternatius mitjançant la creativitat i l'esperit innovador. És important que l'alumnat conegui eines i instruments que permetin elaborar-los d'una manera innovadora, com ara el relat de marca, el *visual thinking* (pensament visual), l'estratègia de l'oceà blau o el mapa d'empatia, entre d'altres.

Competència 4

Seleccionar i aplicar estratègies comunicatives eficaces aplicades al món empresarial, gestionant la informació i verificant-ne la fiabilitat, per prendre decisions empresarials en un mercat global.

Criteris d'avaluació

4.1 Utilitzar noves fórmules comunicatives i de gestió de la informació, que facilitin la presa de decisions aplicades al món empresarial.

4.2 Exposar el model de negoci utilitzant eines de comunicació efectiva amb originalitat i iniciativa, per ressaltar la creació de valor i l'interès dels altres.

Una de les activitats més importants a les quals han de prestar atenció les empreses és la gestió de la informació que manegen. En referència a la informació sobre els seus productes que ofereixen als consumidors, les empreses han d'optar per noves fórmules de màrqueting. Quan a la informació comptable, han de redactar-la i traslladar-la d'una forma transparent i fiable que generi confiança en els clients, accionistes, treballadors, creditors o el mateix Estat, i que sigui útil per a la presa de decisions.

L'alumnat ha d'entendre la importància d'utilitzar estratègies comunicatives en les empreses per facilitar l'intercanvi d'informació d'una manera eficaç i àgil, que contribueixi, a més, al fet que les decisions s'adoptin des del coneixement, per minimitzar, d'aquesta manera, els riscos. Partint del coneixement d'aquestes estratègies aplicades a l'àmbit empresarial, l'alumnat pot entrenar l'exposició oral i escrita relacionada amb aquest àmbit i participar en interaccions comunicatives amb actitud cooperativa i respectuosa per intercanviar informació, crear coneixement i argumentar opinions.

D'altra banda, en un mercat global, les empreses miren cap a l'exterior i estan en contacte amb empreses estrangeres. Això fa que es requereixin persones competents en l'ús de diferents llengües que puguin comunicar-se amb correcció i autonomia en diferents situacions i aprofitar aquesta condició per aconseguir oportunitats de col·laboració entre organitzacions, empreses i persones.

Competència 5

Dissenyar i validar projectes empresarials, emprant els recursos necessaris, per organitzar i gestionar el desenvolupament del model de negoci.

Criteris d'avaluació

5.1 Elaborar un pla d'empresa de manera col·laborativa, justificant les decisions preses.

5.2 Identificar les dades més rellevants del balanç i del compte de pèrdues i guanys, explicant-ne el significat i diagnosticant la situació.

5.3 Analitzar les diferents viabilitats del model de negoci dissenyat, per avaluar-ne el potencial, proplicant idees de millora.

És fonamental experimentar i posar en pràctica la idea de negoci, per això és necessari que, ja sigui mitjançant simuladors o de la participació en propostes externes (concursos), els estudiants puguin validar els models de negoci que han dissenyat emprant tots els recursos i elements necessaris, així com totes les eines creatives al seu abast i permetre'ls analitzar què passa en un context determinat.

Tot això amb l'objectiu que es posin a la pell d'una persona emprenedora i amb les dades obtingudes puguin aprendre i prendre noves decisions envers la competència i seguir millorant, així tot el procés formarà part del seu aprenentatge, tant en els èxits com en els fracassos.

Sabers

Economia i escassetat. L'empresa i el seu entorn

- Anàlisi de la relació entre l'escassetat de recursos i les necessitats com a problema bàsic de l'economia.

- Reconeixement del paper de l'empresari o empresària en l'economia, promovent el contrast d'opinions i el debat a l'aula, i posant en relleu la figura de les dones emprenedores.

- Identificació de les característiques del perfil emprenedor: les habilitats que demana el mercat de treball. Nòmades del coneixement (*knowmads*).

- Consideració del paper de la dona emprenedora.

- Valoració de l'empresa com a organització generadora de valor, amb incidència en la qualitat de vida de les persones i en la distribució de la renda; així com identificació de les disfuncions que genera a la societat.

- Classificació, localització i dimensió de l'empresa com a elements caracteritzadors de la realitat empresarial.

- Identificació del marc jurídic que regula l'activitat empresarial. Elecció de la forma jurídica de l'empresa més adient tenint en compte les necessitats de capital, el tipus de responsabilitat, el nombre de socis i els impostos a pagar.

- Caracterització de les empreses que incorporen la responsabilitat social corporativa (RSC) i els objectius el desenvolupament sostenible (ODS) en un món més solidari i sostenible.

- Identificació de les tendències emergents de mercat en contextos canviants.

- Anàlisi i valoració de les estratègies d'innovació en casos reals: teories i tipus d'innovació (empresa ambidextra).

- Apreciació de la recerca, el desenvolupament i la innovació com a motors del canvi tecnològic i de millora de la productivitat empresarial.

El model de negoci i de gestió

- Definició de la proposta de valor, els canals, les relacions amb clients, les fonts d'ingressos, les activitats clau, els recursos, les associacions i l'estructura de costos.

- Establiment d'estratègies comercials i de màrqueting oportunes.

- Descripció del procés productiu i valoració de l'eficiència i la productivitat en l'ús dels recursos.

- Identificació de les estructures organitzatives i de les àrees funcionals de l'empresa.

- Anàlisi de decisions estratègiques de planificació, gestió, presa de decisions i optimització d'activitats, recursos i associacions.
- Gestió dels recursos humans. Formació i funcionament d'equips àgils. La contractació i les relacions laborals de l'empresa. Les polítiques d'igualtat a les empreses.
- Determinació de l'estructura d'ingressos i costos de la idea de negoci plantejada, calculant-ne el llindar de rendibilitat.
- Anàlisi de l'estructura de les inversions i de les fonts de finançament, i selecció justificada de les més adients.
- Planificació de les obligacions legals i formals que cal tenir en compte.
- Disseny, planificació, gestió i comunicació amb rigor, iniciativa i creativitat d'un projecte empresarial, amb eines digitals.
- Elaboració dels comptes anuals, amb suport digital: balanç de situació i compte de pèrdues i guanys.

Patrons de models de negoci

- Comparació entre diferents models de negoci, com són els que ofereixen serveis bàsics gratuïts (*freemium*), els de llarga cua (*long tail*), els multiplataforma, els d'aplicacions mòbils i d'altres.

Eines per innovar en models de negoci i de gestió

- Anàlisi del punt de vista dels clients: mapa d'empatia.
- Aplicació de tècniques de creativitat per generar idees de negoci, així com d'estratègies de gestió i presa de decisions.
- Anàlisi de la competència i nínxols de mercat: oceans blaus, matriu ERIC.
- Utilització d'eines per organitzar idees i sintetitzar: pensament visual (*visual thinking*), notes autoadhesives, dibuixos.
- Ús de tècniques de prototipatge àgil de productes i serveis.
- Utilització d'eines originals per presentar un projecte o idea: narració d'històries o *storytelling* i el discurs de l'ascensor o *elevator pitch*.

Estratègia empresarial

- Ús de mètodes per a l'anàlisi de la realitat empresarial: estudi de casos a les ciències empresarials i simulació empresarial.
- Protecció de la idea, del producte i de la marca del negoci.
- Anàlisi de tendències i variables macroeconòmiques de l'entorn del model de negoci.

- Validació del model de negoci. Lean Startup. Desenvolupament de clients. Desenvolupament de producte àgil.
- Avaluació de models de negoci: anàlisi DAFO. Estudi de mercat.
- Anàlisi de resultats: estudi dels estats financers, anàlisi i interpretació de la informació comptable i valoració de les viabilitats empresarials (tècnica, financera i econòmica).

Geografia

La geografia explora les interaccions i les interdependències complexes entre les persones i el territori, contribueix al descobriment de l'espai en què vivim, des de la referència de l'entorn local a un context global, i també serveix de guia per comprendre una realitat ecosocial en constant transformació i trobar el nostre lloc al món, reconeixent límits i buscant oportunitats davant dels reptes del segle XXI.

El territori és l'objecte d'estudi de la geografia, la finalitat és la comprensió i l'explicació holística dels processos naturals i humans que van modelant aquest territori al llarg del temps. Com a éssers amb consciència espaciotemporal, les persones necessitem aquesta interpretació de la realitat que ens envolta, així com desxifrar el moment i l'estructura social en què es desenvolupen les nostres experiències vitals. Aquesta matèria de batxillerat promou l'anàlisi geogràfica a partir de la multiescalaritat, des de l'àmbit més local fins al més global, centrada a Catalunya i Espanya, dins d'una perspectiva europea i global, necessària per conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani.

La comprensió d'aquestes realitats pròximes i globals és essencial per a la construcció de la personalitat de l'alumnat a l'hora de conformar la identitat pròpia i respectar la dels altres. A més, ha de constituir la base per exercir una ciutadania crítica, des dels valors democràtics fins al respecte dels drets fonamentals i la responsabilitat cívica a l'hora de construir una societat justa i equitativa en sintonia amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

La geografia, per la seva naturalesa pràctica i per la gran quantitat de recursos digitals de contingut geogràfic que caldrà emprar, permet a l'alumnat desenvolupar-se en l'ús responsable de les tecnologies de la informació i la comunicació gràcies a les funcionalitats de les tecnologies de la informació geogràfica (TIG). Les TIG, a més de constituir un recurs bàsic per dur a terme recerques individuals i en equip, permeten plantejar el tractament interdisciplinari del territori i, com a eina de diagnòstic, presentar i comunicar eficientment conclusions i propostes de millora de l'entorn social de l'alumnat des de l'anàlisi crítica, fomentant-ne la maduresa i la participació cívica.

L'aplicabilitat de la matèria de Geografia la converteix en una disciplina clau de la societat del coneixement i de l'emprenedoria social. En un context de transformacions constants i profundes a escala global i local, la matèria de Geografia ha d'aportar una visió integral del medi natural i de la societat, i ha de tractar de despertar la curiositat innata a tota persona i aconseguir que gaudeixi dels coneixements geogràfics.

Amb aquesta finalitat, les competències específiques es fonamenten en un aprenentatge basat en la investigació dels fenòmens naturals i humans que es desenvolupen al territori i afecten la vida quotidiana de les societats actuals. Alguns d'aquests fenòmens representen reptes de futur, tot i que sovint també han constituït desafiaments en el passat. Les respostes a aquests reptes ecosocials des del pensament geogràfic requereixen l'aplicació

de sabers basats en el rigor científic, la mobilització d'estratègies i el compromís ètic amb la sostenibilitat i la solidaritat a l'hora de resoldre problemes. Per tot això, aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per gestionar eficaçment la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'alumnat haurà d'aplicar de manera integrada els sabers adquirits, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o al desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, ha de contribuir al desenvolupament personal i a la maduresa de l'alumnat, conformant la seva identitat i enfortint la seva empatia en assumir que vivim en una societat diversa, amb desequilibris socials i diversitat territorial, que requereixen un desenvolupament sostenible. Ha de fer possible que partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents com a persones formades i compromeses amb l'entorn on viuen, a l'hora d'aplicar els sabers bàsics adquirits per emprendre accions individuals i col·lectives.

La matèria de Geografia està vinculada a assolir els objectius generals de l'etapa de batxillerat juntament amb les competències clau, i ha de significar per a l'alumnat la conclusió d'una trajectòria de desenvolupament del pensament geogràfic forjada amb les aportacions de les matèries de l'àmbit social durant l'educació secundària, així com d'altres contextos interdisciplinaris i també les experiències personals, que s'han d'aprofitar per enriquir l'entorn d'aprenentatge de l'alumnat, tant de manera individual com grupal, connectant amb els seus interessos i atenent necessitats específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Fomenten la participació activa de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge, en la recerca aplicada individual o en equip i en l'elaboració de creacions pròpies contextualitzades i rellevants, així com en la comunicació eficient en públic. Tot això des de la valoració crítica i ètica del procés d'aprenentatge i, per tant, de transformació del seu entorn vital, des del respecte als drets humans i al principi de sostenibilitat.

Un currículum competencial requereix una metodologia productiva que parteixi de situacions i contextos d'aprenentatge reals i significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, a la col·laboració i a l'acció. Per aquest motiu, els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos on es pot desenvolupar l'aprenentatge.

Els sabers de la matèria s'estructuren en quatre blocs, que s'han de tractar des de les tres dimensions de coneixements, destreses i valors. Les transferències entre aquestes tres dimensions i la imbricació amb els quatre blocs són primordials per enfocar la matèria de manera pràctica. El primer bloc, *aproximació a la geografia*, planteja la utilització de procediments i tècniques geogràfiques en la cerca, l'anàlisi i el tractament dels recursos i de les fonts necessàries per al desenvolupament de la matèria, i proposa les metodologies oportunes que cal considerar en la geografia. Aquest apartat es pot concebre com a preàmbul del curs, o bé com a aprenentatges a desenvolupar al llarg del curs. El segon bloc, *Catalunya i Espanya a Europa i al món*, pretén servir de base per al treball de tots els sabers necessaris per assumir l'especificitat i la diversitat del territori i la seva situació en

els contextos mundial i europeu. El tercer bloc, *medi ambient i paisatges*, suposa posar en valor la diversitat de paisatges de la península Ibèrica i la caracterització dels grans conjunts naturals de Catalunya i d'Espanya. El quart bloc, *Catalunya i Espanya: territori i societat*, comporta una anàlisi geogràfica dels aprofitaments de recursos naturals, tracta les activitats econòmiques i la població com el principal factor transformador del territori, aprofundeix en les causes i les conseqüències d'aquests processos i promou la interpretació de la diversitat territorial resultant, introduint la perspectiva de la sostenibilitat, en el marc de la Unió Europea i el món. És essencial subratllar el tractament integrador que la geografia dona als fenòmens espacials, i recorda que la síntesi és un objectiu irrenunciable del pensament geogràfic, al qual han de contribuir l'enfocament interdisciplinari i la doble dimensió ecosocial.

La matèria de Geografia es concep de manera oberta i flexible perquè els i les docents, prenent com a eix vertebrador les competències específiques i els sabers bàsics, puguin adaptar les situacions d'aprenentatge a contextos de tota mena, convertint les possibles respostes als reptes ecosocials de Catalunya, d'Espanya i del món en un incentiu per a l'aprenentatge actiu de l'alumnat, per al desenvolupament del pensament geogràfic i per a la valoració de la geografia com a saber aplicat. En definitiva, per promoure la capacitat transformadora de tot el saber des de la responsabilitat cívica, basada en l'autonomia personal i el respecte a les persones i al medi natural en el context actual de canvis i incerteses.

Competències específiques

Competència 1

Cercar, seleccionar i combinar informació sobre els reptes ecosocials actuals de l'Estat espanyol, comparant fonts i analitzant-ne el nivell de fiabilitat, per desenvolupar el pensament crític i posicionar-se a favor dels objectius de desenvolupament sostenible.

Criteris d'avaluació

1.1 Qüestionar maneres de vida insostenibles i socialment injustes mitjançant la cerca i l'anàlisi geogràfica de tota mena de fonts d'informació que tractin els reptes ecosocials presents i futurs des d'arguments basats en dades analitzades.

1.2 Aportar arguments a favor de la sostenibilitat i la justícia social a Espanya, utilitzant suport digital de gràfics, imatges i cartografia per presentar en públic dades rigoroses de manera eficient.

El reconeixement per part de l'alumnat dels problemes econòmics i socials actuals de la societat comporta saber identificar-los i prendre consciència de la responsabilitat individual i col·lectiva i dels desafiaments més immediats, com l'emergència climàtica, el repte demogràfic o la gestió de recursos limitats. Són situacions que qüestionen l'equilibri entre el medi natural i els grups humans qui hi viuen i sovint formen part de processos a escala global. Una ciutadania informada ha de mantenir debats que sotmetin a un judici crític els missatges que es reben des de mitjans oficials o informals, ha de prevenir la difusió d'informacions falses o detectar la manipulació interessada. Un concepte clau serà la capacitat de cercar informació fiable i utilitzar-la per construir pensament crític. Els arguments que s'esgrimeixen en qualsevol debat públic o privat s'haurien de construir des de la fonamentació científica que aporta l'anàlisi geogràfica, rebutjant qualsevol opinió no

avalada per dades fiables, accessibles i contrastades. El desenvolupament del pensament espacial crític constitueix l'actiu més gran d'una ciutadania formada i informada que reuneixi les condicions necessàries per donar respostes ètiques davant els reptes actuals i futurs, i prevenir-ne les conseqüències no desitjades. Tanmateix, l'alumnat hauria d'arribar a reflexionar amb rigor sobre la transformació de patrons de consum insostenibles i posicionar-se a favor de l'adopció d'hàbits de vida saludables en benefici propi i de tothom, d'acord amb els objectius de desenvolupament sostenible.

Competència 2

Descobrir i analitzar la complexitat de l'espai geogràfic català, amb els elements i dinàmiques que el configuren, per valorar els diferents paisatges rurals i urbans i proposar alternatives de gestió territorial, amb criteris de sostenibilitat, equilibri i dinamisme econòmic.

Criteris d'avaluació

2.1 Trobar i transmetre els valors dels diferents paisatges rurals i urbans de Catalunya reconeixent la complexitat sistèmica del medi natural i de les activitats humanes.

2.2 Proposar alternatives de gestió territorial, amb criteris de sostenibilitat i dinamisme econòmic, a partir de l'anàlisi del territori.

La comprensió de l'espai geogràfic implica assumir-ne la complexitat com a sistema en què es combinen elements naturals i l'acció humana. Les variables seran, per tant, múltiples i interrelacionades. Tot sistema està integrat per subsistemes que, un cop desagregats, faciliten una anàlisi detallada de les seves característiques, cosa que porta a resoldre el problema de l'escala d'anàlisi. A partir de les òptiques local i global, l'escala permet delimitar el camp o la parcel·la d'estudi.

Caldrà considerar les dimensions social, econòmica, ambiental i cultural del territori i la configuració de paisatges, tant rurals com urbans, amb els seus canvis i permanències, per apreciar-ne la diversitat i els valors, així com la necessitat de gestió i preservació amb criteris de sostenibilitat i dinamisme econòmic.

La interpretació d'imatges ajuda a despertar la curiositat de l'alumnat per territoris desconeguts i a redescobrir llocs familiars, i a generar els seus propis recursos visuals des de la creativitat, incloent-hi croquis i esbossos. Com a complement a l'observació de paisatges, que també pot ser directa sobre el terreny, la cartografia i els gràfics són fonts d'informació visual valuoses.

Competència 3

Identificar i caracteritzar els medis naturals catalans i espanyols, relacionant-los amb els europeus i mundials, i amb els paisatges a què han donat lloc, per valorar-ne el grau de preservació i d'equilibri ecològic.

Criteris d'avaluació

3.1 Identificar i explicar els elements físics de Catalunya i Espanya, localitzant i reconeixent en mapes regions geomorfològiques i bioclimàtiques amb característiques comunes i específiques.

3.2 Relacionar els elements físics i l'acció antròpica en la configuració dels paisatges a diferents escales, discutint i valorant-ne el grau d'explotació, les potencialitats i els riscos.

L'anàlisi de la diversitat natural del territori adquireix sentit en examinar la gran varietat d'ecosistemes terrestres i aquàtics existents, que es reflecteixen en la xarxa d'espais naturals protegits. Des del rigor que imposa el mètode comparatiu, basat en la recerca d'analogies i diferències, tota anàlisi geogràfica ha de partir de dades i càlculs fiables que puguin ser contrastats a l'hora de descriure les característiques i la distribució d'unitats geomorfològiques, climàtiques, vegetals i hídriques.

Descobrir els trets bàsics del medi natural espanyol i català permetrà localitzar els principals conjunts paisatgístics i valorar-ne el grau de preservació. L'anàlisi dels elements físics i de l'acció antròpica permetrà interpretar la configuració d'aquests paisatges i abordar-ne els problemes ecològics, les potencialitats, els riscos i el grau d'explotació.

Competència 4

Aplicar mètodes i tècniques pròpies de la geografia per localitzar i interpretar fenòmens territorials i les seves interrelacions, plantejar investigacions, fer propostes d'actuacions i comunicar els resultats emprant el vocabulari pertinent.

Criteris d'avaluació

4.1 Emprar l'escala apropiada per localitzar i analitzar fenòmens territorials, amb el propòsit de dur a terme una recerca o per resoldre una tasca concreta, justificant les dades i els mètodes escollits.

4.2 Crear productes propis individuals o en grup, comunicant diagnòstics, formulant hipòtesis o elaborant conclusions, aplicant eficientment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i fent ús d'un vocabulari específic i acurat.

L'aplicació eficient dels mètodes propis de la geografia i d'altres ciències n'implica l'ús pràctic per observar, representar i explicar els fenòmens físics i humans que es desenvolupen al territori. Per les característiques integradores i el potencial visual com a font d'informació i recurs creatiu, les Tecnologies de la Informació Geogràfica (TIG) han d'adoptar una posició preferent com a eina utilitzada competentment per l'alumnat.

La localització i la distribució de fenòmens físics i humans de tota mena i a diferents escales, així com la seva evolució en el temps, són els principis bàsics de la geografia sobre els quals s'articula el pensament espacial. Les TIG n'han de desplegar el potencial per aconseguir-ho, mitjançant l'ús de mapes interactius i recursos que facilitin arguments per justificar l'extensió de cada fenomen; és a dir, delimitant regions, categories o tipologies, i reflexionant sobre el problema dels límits i de les àrees de transició. Davant de fenòmens naturals i humans complexos i en contínua transformació, la iniciativa per aportar solucions creatives a problemes reals des del coneixement rigorós és part essencial del compromís cívic.

Competència 5

Interpretar la globalització com a context de l'evolució dels sistemes econòmics i els comportaments socials recents, investigant les seves relacions de causa i efecte, per promoure el respecte a la dignitat humana i al medi ambient com a base d'una ciutadania global.

Criteris d'avaluació

5.1 Respectar i posicionar-se a favor de la dignitat humana, investigant el sistema de relacions econòmiques globalitzades i els seus efectes territorials sobre els sectors productius, i plantejar solucions raonades.

5.2 Crear productes propis que expressin la necessitat de preservar el medi natural, indagant sobre els impactes de les maneres de producció, distribució i consum a escala local i global, i proposar actuacions de millora.

L'evolució recent de les activitats econòmiques a Catalunya, Espanya i a la Unió Europea, en tots els sectors, està emmarcada dins del fenomen de la globalització, el qual contextualitza i determina les complexes relacions existents entre països i els seus sistemes econòmics. Igualment, hi ha hagut transformacions socioculturals d'un gran impacte sobre la distribució espacial de la població i els comportaments demogràfics.

La investigació dels factors causants d'aquestes transformacions i de les seves conseqüències sobre el territori i la societat obre un camp d'indagació ric d'aquestes ecodpendències. Les relacions d'interdependència i d'interconnexió es poden demostrar de manera inductiva, especialment mitjançant l'estudi de casos o situacions properes i rellevants per a l'alumnat, com poden ser l'origen de béns o serveis produïts i consumits, aspectes relacionats amb l'assimilació d'idees, o comportament i estils de vida aliens a pràctiques tradicionals. En arribar a l'anàlisi dels efectes positius i negatius de la globalització, el respecte a la dignitat humana ha de prevaldre com a valor ètic d'una ciutadania global i compromesa també amb el medi ambient.

Competència 6

Reflexionar críticament sobre la cohesió territorial i les injustícies socials en els àmbits català i espanyol, mitjançant l'anàlisi de la seva diversitat d'estructures socioeconòmiques, demogràfiques i paràmetres de gènere, per fer propostes d'acció amb criteris de solidaritat, compromís i justícia social.

Criteris d'avaluació

6.1 Denunciar les desigualtats individuals i els problemes territorials, identificant-ne l'origen en processos passats i recents d'estructures socioeconòmiques, demogràfiques o paràmetres de gènere, amb un compromís a favor de la solidaritat i la cohesió territorial.

6.2 Proposar solucions a problemes relacionats amb la falta de cohesió territorial, les desigualtats socials i laborals, o per motiu de gènere, que sorgeixin de la reflexió crítica i el coneixement.

La geografia constitueix un instrument d'anàlisi de l'espai creat i ordenat per les comunitats socials. Els llocs i les regions en resulten la raó d'estudi, ja que en aquests àmbits és on es pot explicar i entendre la interdependència entre tots els fenòmens que actuen sobre l'espai. El territori és divers per múltiples factors, com la desigual localització de recursos naturals, diferents situacions demogràfiques i socioeconòmiques, teixits productius, graus d'especialització, capacitat d'innovació, dinàmiques urbanes, cultures i identitats, entre molts d'altres. És objecte de la geografia conèixer aquesta diversitat, detectar-ne les injustícies socials i fer propostes a favor de la solidaritat, la cohesió territorial i la igualtat d'oportunitats, fent especial atenció a les problemàtiques que atenyen les dones, com a éssers individuals i com a col·lectiu, per tal de contribuir a una redefinició dels rols de gènere en el marc d'una relació entre iguals.

En aquest sentit, la geografia pot contribuir a fomentar actituds tolerants, solidàries i participatives, i a rebutjar visions reduccionistes i discriminatòries, amb la finalitat de consolidar en l'alumnat la solidaritat i la cooperació com a valors per assolir la cohesió mitjançant les polítiques redistributives d'ordenació del territori i de desenvolupament regional, i potenciar l'estat del benestar.

Competència 7

Mobilitzar i valorar coneixements geogràfics per aportar solucions innovadores a contextos en transformació, millorar la vida de les persones i fomentar l'autoaprenentatge permanent.

Criteris d'avaluació

7.1 Aplicar el coneixement geogràfic sobre problemes rellevants en contextos diversos, a diferents escales, revisant críticament coneixements previs i nous.

7.2 Valorar el paper de la geografia en la resolució de problemes territorials, diagnosticant problemes i oportunitats i raonant possibles solucions.

Les aportacions del coneixement geogràfic atorguen la possibilitat de presentar alternatives a les situacions de complexitat social amb propostes de construir nous espais que millorin la vida de les persones. En aquest context per a la construcció del coneixement geogràfic, la reflexió sobre el propi aprenentatge resulta determinant com a objectiu metacognitiu. Aconseguir aquest coneixement de les possibilitats i les limitacions pròpies ha de servir per construir una forta autoestima per implicar-se i ser protagonista en la resolució de reptes ecosocials reals i propers i, per tant, incorporar-se a la vida activa i exercir funcions socials. La planificació és un procés fonamental que implica mobilitzar coneixements previs, nous i d'altres àmbits. També comporta posar en acció eines com qüestionar-se situacions,

plantejar hipòtesis, recollir dades, organitzar sistemàticament la informació recollida, tractar-la, contrastar-la amb altres evidències i extreure'n conclusions justificades.

Moltes estratègies han de ser negociades amb altres persones i requereixen el treball en equip mitjançant processos de discussió i deliberació per revisar i generar productes consensuats. La finalitat d'aquests sabers i l'aportació del pensament geogràfic conflueixen en el desenvolupament d'un autoaprenentatge permanent i un compromís cívic actiu per preveure i avaluar conseqüències i prioritzar accions a problemes rellevants o plantejar respostes innovadores.

El coneixement geogràfic esdevé fonamental en l'anàlisi i la planificació d'alternatives als diversos reptes socials i possibilita que l'alumnat faci seus els espais i els medis on desenvolupa la vida quotidiana i s'hi identifiqui territorialment i en l'exercici d'una ciutadania activa i crítica.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la geografia

- Obtenció, selecció i ús d'informacions de contingut geogràfic procedents de fonts diverses (cartogràfiques, estadístiques, textos, imatges, treball de camp i altres recursos digitals) per tal de localitzar i interpretar els fenòmens territorials i les seves interrelacions. Avaluació de la fiabilitat de les fonts.
- Utilització segura de dispositius tecnològics i aplicacions informàtiques, valorant les seves aportacions a l'estudi de la geografia.
- Realització de treballs d'indagació geogràfica individuals o en grup que comportin la interpretació de dades i la verificació de les hipòtesis formulades. Comunicació dels resultats d'una recerca mitjançant presentacions, emprant les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i la terminologia específica en la descripció, l'explicació i la valoració dels fenòmens estudiats.
- Identificació de les causes i les conseqüències dels fenòmens estudiats, així com la seva distribució espacial i la simultaneïtat de factors implicats en determinats processos.

- Lectura, interpretació i comparació de diferents documents cartogràfics (plànols i mapes de diferent natura, imatges, croquis) a diferents escales. Anàlisi de fenòmens globals a escales regionals i locals.
- Incorporació de la perspectiva de gènere en els estudis geogràfics.
- Presa de consciència del caràcter exhaurible dels recursos i de la necessitat d'una producció respectuosa amb el medi ambient i d'unes pautes de comportament individual i col·lectiu responsable. Apreciació de la diversitat de paisatges i de la necessitat de la seva gestió i preservació.
- Valoració del coneixement geogràfic i elaboració de propostes de gestió i millora del territori per revertir la crisi global a l'era de l'antropocè.

Catalunya i Espanya a Europa i al món

- Localització i situació geogràfica de Catalunya i Espanya al món mitjançant mapes de relleu, bioclimàtics i polítics i mitjançant tècniques de geoposicionament. Comparació de la posició relativa d'Espanya al món en diferents indicadors socioeconòmics.
- Identificació de les transformacions i dels desequilibris d'un món globalitzat, desigual i en canvi constant, localitzant i caracteritzant els centres de poder i les grans àrees socioeconòmiques i geopolítiques mundials. Distinció de les seves causes i conseqüències. Amenaces i oportunitats per a Catalunya i Espanya. Valoració del comerç just.
- Valoració de les intervencions de les institucions internacionals en la presa de decisions polítiques, econòmiques i socials, així com de la cooperació internacional. Diagnòstic dels compromisos amb els objectius de desenvolupament sostenible.
- Anàlisi de la posició d'Espanya dins la Unió Europea: diversitat de medis, països i paisatges. De la construcció de la Unió Europea a l'actualitat: la seva influència en situacions quotidianes. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió mitjançant mapes i indicadors socioeconòmics de l'Europa de les regions.
- Valoració de l'organització administrativa a l'Estat espanyol. Distinció i valoració de la diversitat de competències territorials de les administracions. Caracterització de Catalunya com a nació i com a comunitat autònoma. Debat raonat de l'encaix entre Catalunya i Espanya. Comparació de diferents models organitzatius: de la centralització a la descentralització.
- Estudi de la diversitat i la cohesió territorial en els àmbits català i espanyol. Coneixement dels principals plans territorials de Catalunya: debat sobre les polítiques de cohesió i de desenvolupament regional. Debat sobre el futur de l'estat del benestar.

Medi ambient i paisatges

- Anàlisi dels elements físics, geomorfològics i climàtics, i de l'acció antròpica en la configuració dels paisatges de la península Ibèrica. Caracterització dels grans conjunts naturals de Catalunya i Espanya.
- Tractament de problemes ecològics i dels efectes sobre les activitats humanes: pèrdua de biodiversitat, de sòls, contaminació, gestió de l'aigua i gestió dels residus. Debat sobre el

problema dels transvasaments. Anàlisi de riscos d'origen natural i humà en determinats casos. Introducció del concepte d'antropocè.

- Conscienciació sobre l'emergència climàtica: canvis en els patrons termopluriomètrics; causes, conseqüències i mesures d'adaptació. Anàlisi de les afectacions als diferents medis peninsulars: les sequeres. Estratègies d'interpretació del temps i alertes meteorològiques.

- Debat sobre els canvis del model de desenvolupament. Identificació dels principals recursos energètics i primeres matèries. Definició de recurs natural des d'una perspectiva social, considerant les variables d'ús, abús i escassetat. Aplicació del principi de sostenibilitat. Debat sobre les energies renovables.

- Localització, identificació de problemàtiques i condicionants dels paisatges catalans i espanyols, analitzant de manera específica en el cas català la problemàtica de les àrees de muntanya i del litoral. Coneixement i valoració de les polítiques de protecció, conservació i millora ambiental de les diferents administracions. La problemàtica del delta de l'Ebre.

Catalunya i Espanya: territori i societat

- Anàlisi de la distribució, l'estructura i la dinàmica natural de la població a Catalunya i Espanya: el creixement vegetatiu, el saldo migratori i el procés d'envelliment. Identificació i valoració dels canvis i permanències en relació amb els models de fecunditat i familiars. Anàlisi crítica sobre el problema de l'atur, la precarització i l'ocupació femenina en el mercat laboral. Identificació dels impactes econòmics i culturals dels fluxos migratoris: respecte per la diversitat cultural, assumint els valors democràtics de la convivència i el respecte.

- Anàlisi del fet urbà a Catalunya i Espanya, les seves funcions i relacions d'interdependència amb el territori: de l'especialització funcional de la ciutat central a la urbanització difusa. Identificació dels factors d'exclusió social, els desequilibris i les desigualtats internes i la seva localització espacial. Comparació de models de ciutats sostenibles i debat sobre la mobilitat. Influència de la planificació urbana i reconeixement de les formes de participació ciutadana i gestió de la mateixa localitat.

- Reflexió i conscienciació de les diferents maneres de vida als nostres entorns urbans o rurals, en funció del gènere, l'edat, la classe social, l'opció afectivosexual, l'ètnia, la cultura o les habilitats físiques i mentals. Sensibilitat per reivindicar entorns confortables per a totes les persones, rebutjant qualsevol discriminació.

- Caracterització dels canvis i de les permanències en l'espai rural català i espanyol: d'una economia agrària a una de serveis i turisme. Anàlisi de la dimensió social, econòmica, ambiental i cultural dels paisatges rurals. Valoració de la industrialització de l'agricultura, la ramaderia i la pesca en el marc de la Unió Europea i el món: pràctiques sostenibles i insostenibles. Indagació de petjades ecològiques i del valor socioambiental dels productes agroalimentaris i forestals de proximitat.

- Caracterització del teixit industrial català i espanyol: singularitats, nuclis i eixos. Apreciació dels canvis en el model de desenvolupament industrial pel que fa a les dimensions socials, econòmiques, ambientals i paisatgístiques que se'n deriven. Identificació de les tendències i problemàtiques de la indústria catalana i espanyola en el marc de la Unió Europea i del món: processos de reestructuració productiva i deslocalització a escala global. Avaluació d'empremtes ecològiques i la dependència energètica.

- Anàlisi del creixent protagonisme dels serveis i de la seva heterogeneïtat. Relacions entre producció, distribució i venda. Anàlisi crítica d'empremtes ecològiques, estructura sociolaboral, responsabilitat social corporativa i dels consumidors. Estudi de casos: models insostenibles de serveis i alternatives. Discussió sobre l'economia digital: impacte de l'economia col·laborativa i nous models de negoci en el context global i de la Unió Europea.

- Anàlisi del paper econòmic i la incidència mediambiental dels territoris i ciutats amb alta dependència del turisme. Valoració dels serveis socials i les polítiques referides a l'educació i la sanitat.

Geologia i Ciències Ambientals

Els avenços de la humanitat s'han basat molt sovint en l'ús de recursos naturals per a l'elaboració de productes o objectes que resolguessin problemes existents o ens proporcionessin determinats serveis. Entre aquests recursos destaquen, tot i que sovint de manera poc aparent, els recursos geològics. D'altra banda, els humans, com a habitants de la Terra que som, estem contínuament exposats als processos geodinàmics, que comporten riscos però també oportunitats. En aquest sentit, l'anàlisi dels principals esdeveniments que han tingut lloc a la història del nostre planeta ens permet fer prediccions sobre successos actuals o futurs als quals ens podem veure exposats.

La comprensió de la dinàmica terrestre i el coneixement dels recursos geològics i, en especial, de la seva taxa de renovació, són aspectes que permeten argumentar científicament l'adopció d'actituds i hàbits compatibles amb el model de desenvolupament sostenible. Aquest tipus d'accions són i seran clau per poder fer front a impactes mediambientals derivats de les activitats humanes, alguns dels quals són tan globals i greus com l'actual emergència climàtica derivada de l'increment de l'efecte hivernacle. D'altra banda, la creixent ocupació de territori per part de la nostra espècie i l'increment d'alguns riscos naturals derivats de l'escalfament global, impliquen també la necessitat de conèixer la dinàmica d'aquests riscos per tal de fer prediccions sobre aquests que permetin emprendre accions per minimitzar-ne la nostra exposició.

La matèria de Geologia i Ciències Ambientals pretén proporcionar als estudiants que la cursen els coneixements i les destreses necessaris per comprendre l'estructura i la dinàmica del nostre planeta i els fenòmens que se'n deriven. Aquests continguts es tracten amb una visió global, integrant les interrelacions que es produeixen amb les activitats humanes, per permetre a l'alumnat tenir una visió crítica de l'explotació dels recursos naturals i els impactes mediambientals que se'n deriven, així com dels riscos naturals que la dinàmica terrestre implica per als humans. Per tot això, aquesta matèria parteix d'unes competències específiques que es poden resumir en: interpretar i transmetre informació científica i argumentar sobre els seus continguts; localitzar, seleccionar i contrastar informació científica; dissenyar treballs de recerca i analitzar críticament les seves conclusions; plantejar i resoldre preguntes i problemes relacionats amb la geologia i les ciències ambientals; analitzar els impactes mediambientals de les activitats humanes per dissenyar actuacions i adoptar hàbits compatibles amb el desenvolupament sostenible; analitzar elements geològics del relleu per explicar-ne la dinàmica i l'origen, i poder fer prediccions sobre els riscos naturals per adoptar actituds per minimitzar la nostra exposició.

La matèria de Geologia i Ciències Ambientals ha de capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement, així com en la formulació de preguntes i problemes sobre processos i fenòmens que esdevenen al sistema Terra i en la seva resposta argumentada.

L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada els sabers desenvolupats ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental o de camp contextualitzada en la geologia o les ciències ambientals, aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos relacionats amb la matèria. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que els estudiants apliquin els aprenentatges desenvolupats per argumentar, amb criteris científics, lògics i ètics, quins usos s'haurien de fer en el futur dels recursos naturals per minimitzar els impactes mediambientals que se'n deriven i, com a conclusió, proposar i adoptar hàbits i actituds compatibles amb un model de desenvolupament sostenible.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebran al voltant de les competències específiques.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria estan els criteris d'avaluació. Estan vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social, on la ciència juga un paper important. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El desenvolupament de les competències específiques de Geologia i Ciències Ambientals es basa en les competències clau i en els sabers de la matèria, que estan estructurats en cinc blocs a cada curs, els quals inclouen els coneixements, les destreses i les actituds imprescindibles. Per aquesta raó, s'opta per formular els sabers lligats a una capacitat i en un context en el qual s'han de desenvolupar. El professorat pot desenvolupar un context alternatiu, si ho considera adient.

Cal destacar el bloc *projecte científic de geologia o ciències ambientals*, de primer curs, on es tracten els aspectes bàsics de l'activitat científica general però contextualitzats en l'estudi del nostre planeta: l'ús de les metodologies científiques per a l'estudi de fenòmens naturals, l'experimentació –incloent-hi els instruments i procediments necessaris de laboratori i de camp i les seves normes d'ús–, la utilització adequada de llenguatges científics i de les eines matemàtiques pertinents, etc. Aquest bloc busca desenvolupar habilitats pràctiques útils per a la resta dels blocs. També a primer curs, al bloc *la Terra, un planeta particular*, es fa una caracterització del planeta Terra, la seva geodinàmica i la dels seus embolcalls fluids (hidrosfera i atmosfera), que ha de servir de base conceptual per a altres blocs de primer i segon curs. En aquest mateix bloc s'analitzen també els conceptes derivats de la interacció entre els processos naturals de la Terra i les activitats humanes (risc, recurs, impacte, exposició, etc.). Als blocs *minerals, els components de les roques i roques ígnies, sedimentàries i metamòrfiques*, es treballen els models conceptuals de mineral i de roca, i s'analitzen les seves tipologies bàsiques, orígens i identificació. També es fa èmfasi en l'anàlisi dels usos de minerals i roques a la nostra vida quotidiana. Finalment al bloc *història de la Terra i la vida* es fa una aproximació a l'estudi de la història de la Terra, a partir del coneixement dels principals mètodes de datació i de l'anàlisi dels esdeveniments biològics i geològics més rellevants, per correlacionar-los amb les característiques actuals del nostre planeta i els processos que hi esdevenen.

A segon curs, *la informació geològica i ambiental* és el primer bloc que cal tractar de manera transversal i contextualitzada al llarg dels altres quatre blocs, sobre les fonts i les formes de representació de la informació i les dades geològiques i ambientals. Als blocs *la tectònica de plaques i geodinàmica interna i processos geològics externs* es revisen els processos geodinàmics interns i externs, respectivament, per analitzar-ne la influència en el relleu i, en especial, la seva interacció amb les activitats humanes per conèixer, predir i prevenir els riscos que generen. El bloc *les capes fluides de la Terra* se centra en la dinàmica dels embolcalls fluids de la Terra (hidrosfera i atmosfera), per valorar la disponibilitat dels recursos que ens proporcionen; identificar, predir i prevenir els riscos que generen, així com

analitzar els impactes mediambientals que les activitats humanes hi produeixen, i argumentar accions per minimitzar-los. El darrer bloc, *recursos naturals i gestió sostenible*, és el més extens però també el més rellevant, atès que es focalitza en l'àmbit global en els objectius per al desenvolupament sostenible. Partint de l'anàlisi de l'ús que fem de recursos naturals a la nostra vida quotidiana i els impactes que aquest ús i la seva explotació generen, l'alumnat avaluarà les mesures preventives, correctores i compensatòries necessàries per minimitzar o revertir aquests impactes. També argumentaran la necessitat d'adoptar hàbits i actituds que ens condueixin realment cap a un model de desenvolupament sostenible. Dins de tot aquest marc conceptual, que integra molts dels continguts essencials d'altres blocs, es tracten també de manera específica el sòl com a recurs i la problemàtica dels impactes mediambientals generats pels residus i, en especial, les mesures per minimitzar-los.

Globalment, el currículum de Geologia i Ciències Ambientals té com a objectiu clau donar a l'alumnat eines per conèixer, interpretar i actuar de manera responsable en el nostre planeta per preservar-ne la diversitat i la riquesa. Per aconseguir-ho, la metodologia que es proposa és l'ús de situacions d'aprenentatge contextualitzades en les nombroses interaccions existents entre les dinàmiques dels diferents elements que conformen el sistema Terra (geosfera, hidrosfera, atmosfera, etc.) i les activitats humanes. En definitiva, la matèria de Geologia i Ciències Ambientals proporciona a l'alumnat els coneixements i les destreses essencials per prendre decisions i actuar en relació amb el medi ambient i amb la nostra interacció amb aquest, amb un enfocament crític que permeti minimitzar la nostra exposició a riscos així com els impactes que les nostres activitats hi poden causar.

Competències específiques

Competència 1

Interpretar, comunicar i argumentar informació i dades procedents de treballs científics, amb precisió i utilitzant diferents formats, per analitzar processos, mètodes, experiments o resultats de les ciències geològiques i ambientals.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Analitzar críticament conceptes i processos de la matèria de Geologia i Ciències Ambientals seleccionant i interpretant informació en diferents formats (mapes, models, talls gràfics, taules, etc.).</p> <p>1.2 Comunicar informacions o opinions raonades sobre temes de geologia i ciències ambientals, transmetent-les de manera clara i rigorosa, utilitzant la terminologia i el format adequats (mapes, models, gràfics, taules, informes, diagrames, fórmules, continguts digitals, etc.) i responent de manera fonamentada a les qüestions que puguin sorgir durant l'exposició.</p>	<p>1.1 Analitzar críticament conceptes i processos de la matèria de Geologia i Ciències Ambientals interpretant informació en diferents formats (models, gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes, etc.).</p> <p>1.2 Comunicar informacions o opinions raonades sobre temes de geologia i ciències ambientals, transmetent-les de manera clara i rigorosa, utilitzant la terminologia i el format adequats (models, gràfics, taules, informes, diagrames, fórmules, etc.) i eines digitals, responent de manera fonamentada a les qüestions que puguin sorgir durant l'exposició.</p>

1.3 Tenir discussions científiques sobre aspectes relacionats amb els sabers de la geologia i les ciències ambientals considerant raonadament els punts forts i febles de diferents posicions i amb una actitud receptiva i respectuosa davant de l'opinió dels altres.	1.3 Argumentar sobre situacions relacionades amb la geologia i les ciències ambientals defensant una posició raonada científicament i amb una actitud oberta, flexible, receptiva i respectuosa davant de l'opinió dels altres.
---	---

A les ciències geològiques i ambientals, com en totes les altres disciplines científiques, la comunicació és un aspecte essencial del progrés científic, ja que els avenços i descobriments poques vegades són el producte del treball d'individus aïllats, sinó d'equips col·laboratius, sovint de caràcter interdisciplinari, en el si dels quals la comunicació d'informació i dades és clau. A més, la creació de coneixement només es produeix quan les troballes són publicades, de manera que se'n permet la revisió i l'ampliació per part de la comunitat científica i la utilització per millorar la societat.

En el cas de les ciències geològiques i ambientals hi ha formats particulars per a la comunicació de dades i informació, com ara mapes (topogràfics, hidrogràfics, geològics, de vegetació, etc.), talls, diagrames de flux o altres. El desenvolupament d'aquesta competència específica permet que l'alumnat es familiaritzi amb aquests formats i adquireixi una visió completa sobre els conceptes, processos i fenòmens relacionats amb les ciències geològiques i ambientals i les transmeti amb precisió i claredat. D'aquesta manera l'alumnat desenvoluparà les destreses necessàries per extreure les idees més rellevants d'una informació de caràcter científic (en forma d'articles, diagrames, taules, gràfics, etc.) i comunicar-les de manera senzilla, precisa i veraç, utilitzant formats variats (exposició oral, plataformes virtuals, presentació de diapositives i pòster, entre d'altres), tant de manera analògica com digital.

De la mateixa manera, aquesta competència específica busca potenciar l'argumentació, entesa com un procés de comunicació basat en el raonament i l'evidència, essencial per al desenvolupament social i professional de l'alumnat. L'argumentació en debats, fòrums o altres vies dona l'oportunitat de defensar, de manera lògica i fonamentada, les pròpies posicions, però també de comprendre i assimilar les idees d'altres persones. L'argumentació és una forma de pensament col·lectiu que enriqueix els qui hi participen, i permet desenvolupar la resiliència davant de reptes així com la flexibilitat per fer un gir a les pròpies idees davant d'arguments aliens. Així mateix, l'argumentació, feta de manera correcta, fomenta la tolerància i el respecte de la diversitat entre individus.

Competència 2

Identificar, seleccionar, organitzar i avaluar críticament informació, contrastant-ne la fiabilitat per resoldre preguntes plantejades de manera autònoma i crear continguts relacionats amb les ciències geològiques i ambientals.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Plantejar i resoldre qüestions relacionades amb la geologia i les ciències ambientals, localitzant i citant fonts	2.1 Plantejar i resoldre qüestions i crear continguts relacionats amb la geologia i les ciències ambientals, localitzant i citant fonts de manera adequada i seleccionant,

adequades i seleccionant, organitzant i analitzant críticament la informació. 2.2 Contrastar i justificar la veracitat d'informació relacionada amb la geologia i les ciències ambientals utilitzant fonts fiables i adoptant una actitud crítica i escèptica davant informacions sense base científica. 2.3 Argumentar sobre la contribució de la ciència a la societat i la tasca de les persones que s'hi dediquen, reflexionant sobre els biaixos de gènere en les ciències i entenent la investigació com una tasca col·lectiva i interdisciplinària, en constant evolució i influïda pel context polític i els recursos econòmics.	organitzant i analitzant críticament la informació. 2.2 Contrastar i justificar la veracitat d'informació relacionada amb la geologia i les ciències ambientals utilitzant fonts fiables, aportant dades i adoptant una actitud crítica i escèptica davant informacions sense base científica.
--	---

Obtenir informació rellevant per tal de resoldre dubtes, adquirir nous coneixements o comprovar la veracitat d'afirmacions o notícies, és una destresa essencial per als ciutadans del segle XXI. La recopilació i l'anàlisi crítica de la informació són essencials en la presa de decisions socials relacionades amb la geologia i el medi ambient i en contextos ciutadans com la participació democràtica o l'aprenentatge al llarg de la vida. Així mateix, tota investigació científica comença amb l'acurada recopilació, selecció i avaluació crítica de publicacions rellevants de l'àrea d'estudi.

Actualment, a través d'Internet es pot accedir a moltes fonts d'informació sobre qualsevol temàtica, incloent-hi la geologia i les ciències ambientals. En aquest univers digital, la informació fiable conviu amb teories de la conspiració, informacions incompletes o esbiaixades intencionadament i tot un reguitzell de continguts pseudocientífics.

Mitjançant el desenvolupament d'aquesta competència es pretén que l'alumnat millori les seves destreses per cercar i contrastar la informació procedent de plataformes digitals o d'altres formats, i desenvolupi un esperit crític per avaluar la informació obtinguda. D'altra banda, també pretén que sigui capaç de seleccionar la informació veraç segons la seva rellevància i organitzar-la per poder respondre de manera clara a les qüestions formulades. A més, atesa la maduresa intel·lectual de l'alumnat d'aquesta etapa educativa, fomentarà que plantegi aquestes qüestions per pròpia curiositat i iniciativa.

Un altre aspecte que promou aquesta competència específica és la posterior creació de continguts a partir de la informació recopilada i contrastada, que implica un grau més elevat de comprensió de la informació recollida per poder-la transmetre estructurant-la de manera original, però mantenint el rigor.

Per aquestes raons, el desenvolupament d'aquesta competència específica pot tenir un efecte molt positiu per a la integració de l'alumnat a la societat actual, que en facilitarà el creixement personal i professional i el compromís com a ciutadà o ciutadana.

Competència 3

Dissenyar i desenvolupar projectes de recerca de ciències geològiques i ambientals i analitzar críticament els resultats, així com els de treballs d'investigació i divulgació, comprovant si segueixen els passos de la metodologia científica per avaluar-ne la fiabilitat de les conclusions.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Plantejar preguntes, fer prediccions i formular hipòtesis que puguin ser respostes o contrastades utilitzant mètodes científics i intentin explicar fenòmens geològics i ambientals.</p> <p>3.2 Dissenyar l'experimentació i la presa de dades per a l'anàlisi de fenòmens geològics i ambientals, seleccionant els instruments adequats per respondre a les preguntes de recerca i contrastar les hipòtesis plantejades.</p> <p>3.3 Fer experiments i prendre dades quantitatives i qualitatives sobre fenòmens geològics i ambientals seleccionant i utilitzant els instruments, les eines o les tècniques adequades amb correcció i precisió.</p> <p>3.4 Interpretar i analitzar resultats obtinguts en projectes de recerca utilitzant, quan calgui, eines matemàtiques i tecnològiques i reconeixent-ne l'abast i les limitacions per obtenir conclusions raonades i fonamentades.</p> <p>3.5 Establir col·laboracions dins i fora del centre educatiu en les diferents fases d'un projecte científic per treballar amb més eficiència, utilitzant les eines tecnològiques adequades, valorant la importància de la cooperació a la recerca, respectant la diversitat i afavorint-ne la inclusió.</p> <p>3.6 Presentar de manera clara i rigorosa la introducció, la metodologia, els resultats i les conclusions d'un projecte científic utilitzant el format adequat i les eines digitals.</p>	<p>3.1 Avaluar la fiabilitat de les conclusions de treballs de recerca o divulgació científica relacionats amb la geologia o les ciències ambientals a partir de la interpretació dels resultats obtinguts.</p> <p>3.2 Argumentar, usant exemples concrets, sobre la contribució de la ciència a la societat i la tasca de les persones dedicades, reflexionant sobre els biaixos de gènere en les ciències i entenent la investigació com una tasca col·lectiva i interdisciplinària en constant evolució influïda pels contextos polític i econòmic.</p>

El coneixement científic es construeix a partir d'evidències obtingudes de l'observació objectiva i l'experimentació. La seva finalitat és explicar el funcionament del món que ens envolta i aportar solucions a problemes del nostre temps. Els mètodes científics es basen en la formulació de preguntes investigables sobre l'entorn natural o social, el disseny i l'execució d'estratègies adequades per poder respondre-les, la interpretació i l'anàlisi dels resultats, l'obtenció de conclusions i la comunicació d'aquestes. Molt diferents són, en canvi, les idees pseudocientífiques, malauradament cada cop més esteses, les quals s'han generat sense cap procés de validació ni tenen cap evidència objectiva que els doni suport.

Plantejar situacions en què l'alumnat tingui l'oportunitat de desenvolupar aquesta competència, aplicant els passos dels diferents mètodes utilitzats en la ciència, contribueix a desenvolupar-ne la curiositat, el sentit crític, l'esperit emprenedor i les destreses per al treball col·laboratiu. A més, permet comprendre la diferència entre una impressió o opinió i una evidència amb base científica, i per valorar críticament i amb criteri conclusions de treballs de recerca científica i informacions de documents divulgatius. Aquestes destreses no són només essencials per tenir una carrera científica, sinó també per mobilitzar el pensament crític, el raonament lògic i les destreses comunicatives i utilitzar recursos tecnològics, per promoure així la integració i la participació plena de l'alumnat com a ciutadà o ciutadana. A més, permet valorar la contribució positiva de la tasca científica a la societat.

Competència 4

Aplicar els aprenentatges de manera integrada i les diverses formes de raonament pròpies de la ciència, per plantejar i resoldre problemes relacionats amb les ciències geològiques i ambientals, cercant i utilitzant les estratègies adequades, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si calgués.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Resoldre problemes per donar explicació a processos geològics o ambientals cercant i utilitzant recursos diversos com coneixements, dades, informació, raonament o eines i recursos digitals.</p> <p>4.2 Analitzar críticament la solució a problemes sobre fenòmens geològics o ambientals i modificar els procediments de resolució utilitzats o conclusions obtingudes si aquestes no fossin viables o davant de noves dades.</p>	<p>4.1 Explicar fenòmens relacionats amb la geologia i les ciències ambientals a través del plantejament i la resolució de problemes, buscant i utilitzant estratègies i recursos adequats i diversos.</p> <p>4.2 Analitzar críticament la solució a problemes de geologia o ciències ambientals reformulant els procediments utilitzats o les conclusions obtingudes si aquestes no fossin viables o davant de noves dades.</p>

L'ús del raonament és especialment important en la investigació de qualsevol disciplina científica per plantejar i contrastar hipòtesis i per afrontar imprevistos que dificultin l'avenç d'un projecte. Així mateix, en diversos contextos de la vida quotidiana, cal utilitzar el raonament lògic i altres estratègies per abordar dificultats i resoldre problemes de naturalesa diferent. Les persones s'enfronten sovint a situacions complexes que exigeixen la resolució de problemes i la cerca d'explicacions coherents a diferents fenòmens en contextos de la seva vida quotidiana.

El desenvolupament d'aquesta competència específica implica treballar quatre aspectes fonamentals: plantejament de problemes, utilització d'eines lògiques per resoldre'ls, cerca d'estratègies alternatives de resolució si fos necessari i anàlisi crítica de la validesa de les solucions obtingudes. Aquests quatre aspectes exigeixen la mobilització dels sabers de la matèria, de destreses com el raonament lògic, el pensament crític i l'observació, i d'actituds com la curiositat i la resiliència. El desenvolupament d'aquestes destreses i actituds a través d'aquesta competència específica, permet ampliar els horitzons personals i professionals de

l'alumnat i la seva integració plena com a ciutadans compromesos amb la millora de la societat.

Competència 5

Analitzar els impactes d'activitats humanes sobre el medi ambient o la disponibilitat de recursos, a partir d'observacions de camp i d'informació en diferents formats, per dissenyar, promoure i executar iniciatives de conservació del medi ambient i adoptar hàbits compatibles amb el desenvolupament sostenible basats en fonaments científics.

Críteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Analitzar a partir d'observacions i coneixements científics de geologia i ciències ambientals les causes i les conseqüències ecològiques, socials i econòmiques dels principals problemes mediambientals des d'una perspectiva personal, local i global, concebant-los com a grans reptes de la humanitat.</p> <p>5.2 Proposar i justificar la necessitat de posar en pràctica hàbits i iniciatives sostenibles en l'àmbit local, argumentant d'acord amb coneixements científics de geologia i ciències ambientals sobre els seus efectes positius i la urgència d'adoptar-los.</p>	<p>5.1 Promoure i adoptar hàbits sostenibles a partir de l'anàlisi dels usos dels diferents tipus de recursos naturals i els impactes mediambientals que se'n deriven.</p> <p>5.2 Relacionar l'impacte de l'explotació de determinats recursos amb el deteriorament mediambiental, argumentant amb fonamentació científica la importància i la necessitat d'adoptar hàbits de consum sostenibles.</p>

Actualment, la degradació mediambiental es pot qualificar d'una amenaça d'abast mundial, la qual pot comportar seriosos problemes per a la biosfera i per a la mateixa humanitat com a part d'aquesta. Per frenar l'avenç d'aquestes tendències negatives i evitar-ne conseqüències catastròfiques en el futur, és imprescindible, primerament, que es conegui el valor ecològic, científic, social i econòmic del món natural i es compregui com les nostres activitats hi causen greus impactes. El desenvolupament d'aquesta competència específica estimula l'alumnat a observar l'entorn natural, de manera directa o mitjançant informació en diferents formats (fotografies, imatges de satèl·lit, talls, mapes hidrogràfics, geològics, de vegetació, entre d'altres) per analitzar l'ús que fem de recursos naturals en objectes i accions quotidianes, i promoure la reflexió sobre els impactes ambientals de l'explotació dels recursos, la problemàtica de la seva escassetat i la importància de la gestió i del consum responsables.

Per aquests motius, és essencial que l'alumnat treballi aquesta competència, conegui els fonaments que justifiquen la necessitat urgent d'implantar un model de desenvolupament sostenible i lideri iniciatives i projectes innovadors per promoure i adoptar hàbits sostenibles en l'àmbit individual i col·lectiu.

Competència 6

Identificar i analitzar elements geològics del relleu utilitzant coneixements científics amb informació en diferents formats o observacions de camp, per explicar fenòmens, reconstruir la història geològica, fer prediccions i identificar possibles riscos naturals.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>6.1 Deduir i explicar la història geològica d'una àrea determinada identificant-ne i analitzant-ne els elements geològics a partir d'informació en diferents formats (fotografies, talls, mapes geològics, etc.).</p> <p>6.2 Relacionar usant coneixements de geologia i el raonament lògic els grans esdeveniments de la història terrestre amb elements del registre geològic i amb successos que tenen lloc actualment.</p> <p>6.3 Resoldre problemes de datació analitzant elements del registre geològic i fòssil i aplicant altres mètodes.</p>	<p>6.1 Deduir i explicar la història geològica d'una àrea determinada identificant-ne i analitzant-ne els elements geològics a partir d'informació en diferents formats (fotografies, talls, mapes geològics, etc.).</p> <p>6.2 Fer prediccions sobre fenòmens i riscos naturals en una àrea determinada analitzant la influència de diferents factors (activitats humanes, climatologia, relleu, vegetació, localització, processos geològics interns, etc.) i proposar accions per prevenir o minimitzar-ne els efectes negatius.</p>

L'estudi de la Terra a partir de la identificació i l'anàlisi de les estructures geològiques presents en una zona permet conèixer els processos i fenòmens que s'han produït en el passat, i així poder-ne reconstruir la història geològica, i fer prediccions sobre els que hi poden esdevenir en el futur. Entre les aplicacions d'aquest procés analític, cal esmentar el coneixement dels processos geològics que es produeixen al nostre planeta, contextualitzats a la zona d'estudi, però també, especialment, la predicció i la prevenció de riscos geològics.

En el context actual, en el qual l'espècie humana té una alta ocupació del territori a la pràctica totalitat dels continents, les interaccions de les nostres activitats amb els processos naturals que s'hi produeixen són nombroses i complexes, i generen molt sovint riscos per als béns i la vida de les persones. Les projeccions de futur amb relació a la freqüència d'aquests riscos naturals indiquen clarament que augmentaran a causa del canvi climàtic generat per les activitats humanes i per l'increment de la població i l'ocupació humana del territori. En el cas de les zones mediterrànies com la nostra, aquests riscos es focalitzen especialment en la irregularitat de les precipitacions. Així doncs, el desenvolupament d'aquesta competència específica per l'alumnat implica l'adquisició d'uns coneixements i destreses per a l'anàlisi d'un territori mitjançant l'observació de l'entorn natural o l'estudi de diverses fonts d'informació geològica i ambiental (com fotografies, talls o mapes geològics, entre d'altres), per esdevenir ciutadans crítics i amb capacitat d'autoprotegir-se, que ajudarà amb les seves accions a prevenir o reduir els riscos naturals i les pèrdues ecològiques, econòmiques i humanes que aquests comporten.

D'altra banda, l'aplicació de metodologies basades en proves de datació directes i indirectes i el raonament, permetrà a l'alumnat comprendre l'escala del temps geològic i la rellevància

dels principals esdeveniments geològics i biològics que han esdevingut al nostre planeta, contextualitzats en la zona d'estudi.

Globalment, l'assoliment d'aquesta competència permetrà desenvolupar l'estima pel patrimoni geològic a partir del seu coneixement i anàlisi i la valoració de l'adequada ordenació territorial, i rebutjar pràctiques abusives.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Projecte científic de geologia o ciències ambientals

- Valoració de la rellevància social de la feina de les persones dedicades a l'estudi de la geologia i les ciències ambientals, reconeixent el biaix de gènere existent.
- Anàlisi de l'evolució històrica de descobriments científics, entenent la ciència com un procés col·lectiu, interdisciplinari i en contínua construcció.
- Valoració de la importància de la conservació del patrimoni geològic i mediambiental.

La Terra, un planeta particular

- Caracterització de la Terra com a planeta rocallós.
- Anàlisi de l'estructura i de les característiques de l'atmosfera i la hidrosfera i justificació de la seva importància per als éssers vius.
- Anàlisi de la geodinàmica interna del planeta i la seva influència sobre el relleu (vulcanisme, sismes, orogènia, moviments continentals, etc.) en vista de la teoria de la tectònica de plaques.
- Relació del cicle de Wilson amb els canvis en la disposició dels continents i els principals episodis orogènics.
- Relació entre els diferents tipus de deformacions de les roques (elàstiques, plàstiques i fràgils), amb les forces i altres factors que hi actuen.
- Anàlisi dels agents i processos geològics externs (meteorització, edafogènesi, erosió,

transport i sedimentació) i els seus efectes sobre el relleu.

- Relació entre les principals formes de modelatge del relleu, els agents geològics que les originen, el clima, els tipus de roques predominants, les propietats i la disposició relativa.
- Relació entre els processos geològics i les activitats humanes: conceptes de risc natural i induït, recurs, vulnerabilitat, exposició, danys i mesures preventives i correctores.

Minerals, els components de les roques

- Aplicació del concepte de mineral per diferenciar els minerals d'altres materials, a partir de casos de l'entorn.
- Classificació dels minerals sobre la base de la composició química i estructura, i la relació d'aquestes amb les seves propietats. Aplicació a casos relacionats amb la vida quotidiana.
- Identificació de minerals sobre la base de les seves propietats físiques mitjançant la utilització de diferents eines (guies, claus, instruments, recursos tecnològics, etc.).
- Interpretació de diagrames de fases de minerals per analitzar-ne les condicions de formació i transformació.
- Anàlisi de la importància dels minerals i de les roques i dels seus usos quotidians.

Roques ígnies, sedimentàries i metamòrfiques

- Aplicació del concepte de roca per diferenciar les roques dels minerals.
- Classificació de les roques en funció de l'origen (ígnies, sedimentàries i metamòrfiques) relacionant-ho amb les seves característiques observables.
- Identificació usant diferents eines (guies, claus, instruments, recursos tecnològics, etc.) de roques rellevants i de l'entorn a partir de les seves característiques.
- Interpretació de la composició i l'evolució dels diferents tipus de magmes, així com la relació amb les roques resultants, les característiques de les erupcions volcàniques i els relleus originats.
- Anàlisi del procés de diagènesi i relació amb la formació dels diferents tipus de roques sedimentàries segons material d'origen i ambient sedimentari.
- Relació entre els tipus de roques metamòrfiques i els factors que influeixen en la seva formació.
- Anàlisi dels processos de formació, destrucció i transformació dels diferents tipus de roques al cicle litològic i la seva relació amb la tectònica de plaques i els processos geològics externs.
- Discussió i exemplificació de la importància de les roques amb relació als seus usos quotidians.

Història de la Terra i la vida

- Interpretació de la magnitud del temps geològic, l'escala de temps geològic i l'aplicació dels mètodes de datació.
- Resolució de problemes de datació geològica usant diferents mètodes.
- Anàlisi dels principals esdeveniments geològics i biològics al llarg de la història de la Terra i correlació amb processos i característiques actuals del nostre planeta.

Segon curs**La informació geològica i ambiental**

- Cerca, reconeixement i utilització de fonts veraces d'informació geològica i ambiental, en recerques experimentals o estudis observacionals formulats a l'aula.
- Interpretació de diferents fonts d'informació geològica i ambiental (mapes, talls, fotografies aèries, textos, posicionament i imatges de satèl·lit, diagrames de flux, etc.) a partir de l'entorn.
- Representació de la informació geològica i ambiental utilitzant diferents eines (columna estratigràfica, tall, mapa, diagrama de flux, etc.).

La tectònica de plaques i geodinàmica interna

- Interpretació dels processos clau de la geodinàmica interna de la Terra (vulcanisme, sismes, orogènia, moviments continentals) i la seva influència sobre el relleu en vista de la teoria de la tectònica de plaques.
- Anàlisi dels riscos naturals derivats dels processos geològics interns i la relació que tenen amb les activitats humanes, valorant i justificant la importància de l'ordenació adequada del territori i altres mesures preventives, a partir d'exemples de l'entorn.

Processos geològics externs

- Interpretació dels agents i dels processos clau de la geodinàmica externa de la Terra (meteorització, edafogènesi, erosió, transport i sedimentació) i la seva influència sobre el relleu, a partir de casos rellevants i de l'entorn.
- Anàlisi dels riscos naturals derivats dels processos geològics externs i la relació que tenen amb les activitats humanes, a partir de casos propers.
- Justificació de la importància de les mesures preventives i correctores dels riscos generats pels processos geològics externs.

Les capes fluides de la Terra

- Anàlisi de les dinàmiques de l'atmosfera i la hidrosfera i els riscos naturals causats per la seva interacció amb activitats humanes.
- Investigació i reflexió sobre les causes i les conseqüències dels principals impactes mediambientals de les activitats humanes a l'atmosfera (escalfament global, aprimament de la capa d'ozó, pluja àcida, contaminació de l'aire) i formulació de propostes d'acció per minimitzar-los, en l'entorn local i global.
- Relació entre determinades activitats humanes (desforestació, agricultura, ramaderia intensives, activitats industrials, etc.) i els impactes mediambientals que generen a la hidrosfera, i formulació de propostes d'acció per minimitzar-los, en l'entorn local i global.
- Anàlisi de l'abundància relativa dels recursos hídrics, explotació, usos i valoració de la importància dels mètodes de tractament de les aigües per a la gestió sostenible.

Recursos naturals i gestió sostenible

- Reflexió sobre el medi ambient com a motor econòmic i social i sobre la importància

d'adoptar un model de desenvolupament sostenible.

- Anàlisi de les activitats de la vida quotidiana utilitzant diferents indicadors de sostenibilitat.

Justificació de la necessitat d'adoptar hàbits de vida coherents amb un model de desenvolupament sostenible.

- Anàlisi de l'ús de recursos geològics i energètics a la vida quotidiana.

- Relació entre els diferents tipus d'explotacions de roques, minerals i recursos energètics de la geosfera i els impactes ambientals que generen.

- Argumentació de la importància del consum responsable dels diferents recursos (hídrics, paisatgístics, miners, energètics, edàfics, etc.) aplicant els conceptes de recurs, jaciment, reserva, impacte ambiental, taxa de renovació i interès econòmic.

- Anàlisi de les característiques, la textura, l'estructura, la rellevància ecològica i la productivitat del sòl.

- Relació entre determinades activitats humanes (desforestació, agricultura i ramaderia intensives) i la contaminació i la degradació del sòl.

- Justificació de la importància de la gestió dels residus per disminuir-los, valorar-los, transformar-los i eliminar-los.

- Anàlisi de les mesures preventives, correctores i compensatòries dels impactes ambientals causats per l'explotació de recursos (hídrics, paisatgístics, miners, energètics, edàfics, etc.).

- Participació en les principals iniciatives locals i globals encaminades a la implantació d'un model de desenvolupament sostenible.

Història

La matèria d'Història incorpora a l'alumnat la perspectiva del pensament històric, indispensable per a l'observació, la interpretació i la comprensió de la realitat en què viu. Atendre els principals reptes i problemes a què s'enfronta al segle XXI resulta essencial en l'exercici de la seva maduresa intel·lectual i humana, en situar-se davant dels desafiaments socials del present per orientar la seva actuació amb compromís i responsabilitat. L'anàlisi del passat, de les experiències individuals i col·lectives de les dones i els homes que ens han precedit, constitueix una referència imprescindible per entendre el món actual i actuar-hi i per pensar-se com a éssers històrics. A més, conforma un ric llegat que ha d'apreciar, conservar i transmetre, com a memòria col·lectiva de les diferents generacions que ens han precedit i que ens succeiran. En analitzar els esdeveniments del passat, les dificultats a les quals les dones i els homes van haver de fer front i les decisions que van adoptar, l'alumnat pren consciència dels factors que condicionen l'actuació humana i el paper que cobren a la història determinats elements com les identitats, les creences, les idees i les pròpies emocions. També aprèn a valorar els encerts i les consecucions, i també a reconèixer les dificultats i els retrocessos i els reptes per avançar cap a una societat amb igualtat d'oportunitats.

L'aproximació a la metodologia històrica, a l'ús rigorós i crític de les fonts, als marcs conceptuals propis i d'altres disciplines afins, a les narratives que construeixen i a la historiografia mateixa, introdueix l'alumnat en el coneixement del passat basat en el rigor científic. Facilita l'exercici de processos inductius i d'indagació, relacionats amb estratègies associades a la utilització de fonts i proves, a la cerca i al tractament de la informació, a l'accés a documents de diferent naturalesa en plataformes digitals, al contrast, a la contextualització i a la interpretació, que li permet entendre la història com un àmbit de coneixement en construcció, en constant revisió i canvi. Aquesta concepció dinàmica és condicionada pels temes que desperten interès en la comunitat acadèmica i també, d'una manera molt directa, pels que la societat considera rellevants. Per això, la matèria d'Història adquireix un paper fonamental per a l'exercici de l'esperit crític, fonamentat i raonat, per prevenir la desinformació i exercir el conjunt de valors d'una ciutadania democràtica en què l'alumnat se senti un subjecte actiu, com a part implicada de l'entorn on viu, col·laborant en la seva millora i contribuint, des de les seves possibilitats, a una societat més justa, equitativa i cohesionada.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els i les estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

Les competències específiques s'han estructurat al voltant de les capacitats clau que es considera que l'alumnat ha d'adquirir per poder analitzar críticament el passat, vincular-lo al present i millorar el futur. Es pretén amb això destacar el valor funcional i significatiu de l'aprenentatge de la història i dels sabers que ofereix, dotant-los d'un sentit pràctic i relacionats amb l'entorn real de l'alumnat. S'entén que les competències específiques no s'assoleixen si en el procés didàctic no es mobilitzen també els aprenentatges obtinguts per comprendre els problemes socials rellevants de l'actualitat analitzats des d'una perspectiva històrica. Per aquesta raó, el plantejament curricular dona prioritat als continguts d'història

contemporània i, d'una manera especial, als segles XX i XXI, des del context de creació de la Segona República ençà, en les dimensions política, social, cultural i econòmica, amb un èmfasi especial en la situació a Catalunya, tot aplicant correctament algunes de les diverses interpretacions historiogràfiques actuals sobre aquesta etapa. Per construir de manera eficient les competències específiques, i a fi de facilitar el plantejament de problemes, davant el dilema entre amplitud i profunditat cal optar per la segona, raó per la qual també és pertinent centrar-se en pocs temes de la contemporaneïtat recent. Una altra de les competències específiques, que és transversal, subratlla l'expressió pràctica i metodològica de la recerca històrica i de l'aprenentatge actiu que ha de dur a terme l'alumnat.

Educar en el pensament crític és fonamental per contribuir a formar joves compromesos, participatius, crítics i implicats en la societat, el temps i el context en què els ha tocat viure.

La societat contemporània, caracteritzada per un seguit transformacions i canvis tecnològics accelerats, en un context global i intercultural, ens situa davant de problemàtiques socials, complexes, inquietuds i desafiaments que fan més necessari que mai formar els joves per afrontar els nous reptes del segle XXI. D'altra banda, l'allau d'informacions al qual estem sotmesos no ens converteix necessàriament en ciutadans més ben informats. Cal ensenyar a llegir entre línies i darrere les línies i a contrastar la informació si volem contribuir a formar els joves en el pensament crític.

L'enfocament competencial del batxillerat i de la història obre noves oportunitats i possibilitats per crear escenaris d'aprenentatge més actius, en què es dota de més protagonisme l'alumnat, que permetin el treball en equip, els processos d'indagació i investigació, la creativitat i la transferència de coneixement adquirit. També permeten plantejar propostes interdisciplinàries per treballar de manera coordinada amb altres àrees de coneixement, que facilitin la interconnexió dels sabers i permetin afermar-los. L'alumnat s'acosta a la valoració dels fets històrics, especialment els d'història més recent, no pas des del buit, sinó amb unes idees prèvies, ètiques i polítiques que sovint poden haver estat adquirides de manera acrítica. Per això resulta del tot important formar-se tant en la distinció entre els fets i les opinions com en la necessitat que les opinions en la interpretació històrica no siguin equiparables a intuïcions, sentiments o prejudicis, sinó enuncisats que han d'estar fonamentats en arguments ben construïts a partir de la crítica de fonts concretes. En definitiva, davant la història ja escrita, es proposa estimular una forma d'ensenyament que fomenti un aprenentatge que faciliti les eines a l'alumnat per accedir a les fonts de coneixement històric, per tal de dialogar amb el passat i interpretar-lo críticament, i prendre consciència alhora de les limitacions d'una disciplina que s'actualitza constantment amb noves recerques i perspectives. En la mesura que s'aprofundeix en el coneixement del passat, també s'incorporen posicions crítiques fonamentades i s'adquireix una consciència progressiva de la complexitat dels processos històrics. La història, des d'aquest punt de vista, es constitueix en una eina intel·lectual de primer ordre per transmetre i fonamentar valors com la solidaritat, el respecte per la diferència, la interculturalitat, l'educació per a la pau, els drets humans i la sostenibilitat i un posicionament decidit en pro de la justícia social i l'equitat de gènere i de rebuig contra les diferents formes de desigualtat i discriminació.

El marc comparatiu amb la història d'altres països del món occidental, les relacions internacionals i la connexió de Catalunya i Espanya amb els grans processos històrics, constitueix també un vector imprescindible per a la interpretació de la seva evolució i desenvolupament, i per analitzar-ne les analogies i les singularitats.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre

criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Permeten comprovar l'assoliment dels aprenentatges i, en conseqüència, tenen una relació directa amb les accions educatives, que s'hauran de focalitzar en el fet que els i les alumnes desenvolupin la capacitat de gestionar la informació, per aplicar els sabers de manera integrada i sistemàtica i analitzar la realitat de manera crítica i constructiva. Els criteris comporten, també, el disseny d'instruments i d'estratègies diversos amb què es puguin valorar els aprenentatges, tenint en compte la inclusió i la personalització i des d'una perspectiva formativa, que faci que l'alumnat tingui consciència dels seus aprenentatges i es pugui autoregular per millorar.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge. S'agrupen en quatre blocs, i han estat concebuts perquè es puguin abordar des de diferents enfocaments didàctics i metodològics. Així, en la seva organització s'han combinat els criteris temàtics, que fan referència a problemes socials rellevants, i l'ordre cronològic, de manera que sigui possible fer una aproximació a la matèria combinant tots dos aspectes o bé organitzar els sabers a partir de reptes, contextos i problemes, amb la finalitat d'acostar-se a la lògica de l'aprenent i donar sentit als seus aprenentatges. En qualsevol cas, caldrà fer una selecció equilibrada dels sabers que en prioritzi l'aprofundiment, amb una especial atenció a l'època més immediata en la qual estem immersos i que alhora permet a l'alumnat disposar d'eines intel·lectuals per comprendre el món en què viu.

Aquests blocs de sabers són coherents amb els blocs de les Ciències Socials, Geografia i Història de l'educació secundària obligatòria i els donen continuïtat. Al primer bloc, *aproximació a la història*, s'han especificat de manera sistemàtica les tècniques i les habilitats cognoscitives derivades del mètode de la recerca històrica i que, adequats al nivell de l'alumnat, resulten d'interès en la seva formació, al costat de l'assumpció d'una capacitat crítica i uns valors per a la convivència cívica i per a la preservació de la memòria històrica. El treball pel que fa a aquests sabers es pot concebre com a preàmbul del curs, o bé com a aprenentatges a desenvolupar al llarg del curs.

El segon bloc de sabers, *societats en el temps*, s'ha dedicat als esdeveniments del segle XIX, com a antecedents que permeten entendre moltes de les tensions i dels conflictes que marquen les particularitats de la història recent, així com a l'evolució de Catalunya i Espanya fins al final de la dictadura franquista. El tercer bloc, *reptes del món actual*, està dedicat a l'anàlisi de la construcció de l'estat de dret, dels canvis socials i econòmics i dels reptes pendents, dins el marc del passat recent i del present. Finalment, el quart bloc, *compromís cívic*, subratlla la importància d'aquest component, que integra, a més de valors i actituds, altres àmbits fonamentals per a la formació integral de l'alumnat, tant pel sentit que atorga a la resta dels sabers, els quals complementa i dona significat, com per la seva projecció social i ciutadana.

L'enfocament competencial del batxillerat i de la història possibilita dissenyar situacions i contextos d'aprenentatges actius, en què l'alumnat sigui protagonista del seu aprenentatge, i promoure el treball en equip. Per tot plegat és important que les unitats lectives incloguin sempre un espai d'intervenció de l'alumnat a partir de recursos i fonts històriques a fi que es puguin expressar i puguin compartir els seus aprenentatges per posar en pràctica tant els processos instrumentals com les actituds, utilitzant les bases metodològiques del pensament històric en la construcció del coneixement. Així, cal potenciar els processos d'indagació i d'investigació, que comportin el maneig i el contrast d'informacions, la necessitat d'arribar a conclusions, individualment o en grup, a partir d'hipòtesis o d'objectius clarament formulats, i la possibilitat de dur a terme accions que puguin ser expressió de la creativitat i del seu

compromís social. Convé també potenciar la participació dels i les alumnes en activitats conjuntament amb museus, arxius, institucions i entitats i espais de memòria, així com en projectes amb altres centres escolars, especialment per estimular treballs de recerca de la història local i els seus vincles amb la història del país.

La protecció i la difusió de les memòries plurals i del patrimoni històric, cultural i artístic contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de manera transversal, ja que contribueix a crear societats més inclusives, respectuoses i resilients i augmenta el benestar dels ciutadans, promou la participació col·lectiva i enforteix la cultura cívica, l'equitat social i els valors del diàleg i la pau. També es relaciona de manera directa amb el repte d'aconseguir la igualtat de gènere i la participació de totes les persones en la societat, per desenvolupar al màxim els seus talents i aspiracions, posar fi a tota forma de discriminació i violència i visibilitzar les aportacions de persones i col·lectius minoritzats, com a part de la riquesa del món.

En definitiva, la matèria d'Història pretén contribuir al desenvolupament de la capacitat de formar-se una consciència històrica, sentint-se participants de la construcció de la realitat social mitjançant les diferents generacions, i de tenir interès a preservar les memòries plurals dels diferents protagonistes del passat. El fet de pensar-se com a éssers històrics implica saber-se membres d'un col·lectiu amb el qual es comparteix una història, un territori, unes tradicions i una determinada visió del món, oberta als altres. Aquesta competència implica, també, comprensió i respecte per la pluralitat i la diversitat social i cultural dins el marc de les institucions democràtiques i de la comunitat. Aquestes capacitats tenen especialment raó de ser per orientar-se en un món globalitzat, complex i interconnectat, on cal cercar espais de referència comuns compatibles amb les diverses identitats personals i col·lectives. Finalment, la història ajuda al desenvolupament de la capacitat de previsió i adaptació als canvis, i reforça la voluntat d'afrontar els reptes del segle XXI per construir de manera activa societats més justes i equitatives.

Competències específiques

Competència 1

Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat, formar-se un criteri propi a partir del contrast d'informacions i desenvolupar el pensament crític.

Criteris d'avaluació

1.1 Plantejar-se preguntes i hipòtesis sobre fets o fenòmens històrics, seleccionar, analitzar i obtenir informació de diferents fonts per interpretar el passat de manera crítica, aportant arguments i dades contrastats.

1.2 Comunicar i transferir els coneixements adquirits mitjançant recursos expressius que incorporin formats i llenguatges diversos i la presentació de la informació en mitjans i entorns digitals, així com usar adequadament el vocabulari específic de la història contemporània mitjançant la lectura activa, l'elaboració de textos escrits, les intervencions orals i les produccions audiovisuals, construint un discurs rigorós, coherent i inclusiu.

1.3 Demostrar la comprensió integrada de sabers i mostrar una actitud participativa en el marc de l'exercici d'una ciutadania democràtica.

Perquè l'alumnat desenvolupi el pensament crític, és fonamental que arribi al coneixement a partir de l'ús i la interpretació de diverses fonts (escrites, materials, orals, visuals, etc.), que empri les eines per estructurar la informació i que utilitzi correctament el vocabulari específic per crear explicacions sobre els fets i per comunicar-les per mitjans diversos. Actualment, el món digital permet a l'alumnat accedir a moltes d'aquestes fonts per gestionar la informació, però exigeix més que mai la capacitat crítica per seleccionar-les, comprendre-les, interpretar-les, contrastar-les i validar-les. Caldrà aplicar els procediments d'indagació i recerca històrica per interpretar el passat, analitzar el present i prendre decisions de futur com a ciutadans democràtics. Caldrà fer-se preguntes pertinents, formular hipòtesis i objectius; planificar la recerca; cercar, seleccionar i analitzar les fonts amb relació a l'objectiu de la recerca; contrastar i elaborar la informació, i establir conclusions, formular interpretacions i comunicar-ne els resultats.

Competència 2

Analitzar de forma crítica i comparar els diferents règims polítics de la contemporaneïtat i la construcció de l'estat de dret per participar de manera respectuosa i compromesa en activitats comunitàries que promoguin la convivència, la cohesió social i l'equitat, posant en valor els principis democràtics.

Criteris d'avaluació

2.1 Reconèixer el llegat democràtic i les accions a favor de la llibertat identificant i comparant els diferents règims polítics des de la fallida de la monarquia absoluta i els inicis de l'estat liberal fins a l'actualitat, i l'evolució de les seves institucions i lleis.

2.2 Identificar i valorar de manera crítica la transició cap a la democràcia, analitzant les ruptures i les continuïtats, mitjançant l'estudi de les memòries plurals.

2.3 Valorar de manera crítica la potencialitat del sistema democràtic actual i els reptes pendents, aportant possibles solucions a les problemàtiques actuals.

L'alumnat ha de concebre l'estat social i de dret actual no només com a resultat de l'entesa i l'acció de les dones i els homes compromesos amb la llibertat, sinó també com el fruit de l'exercici diari d'una ciutadania activa identificada amb els seus principis i inspirada en els seus valors. Cal interpretar la memòria democràtica com a resultat del complex camí recorregut amb progressos i involucions, atès que la història és un procés no lineal, amb avenços i retrocessos, i cal valora allò que les diferents cultures polítiques han aportat per a la consolidació del parlamentarisme i l'establiment de la democràcia. Per això, és necessari desenvolupar estratègies comparatives sobre els diferents règims polítics que s'han anat succeint des de la fi de l'absolutisme i la construcció de l'estat liberal, així com la utilització correcta de termes i conceptes històrics, polítics i jurídics que permetin definir-ne la naturalesa i contextualitzar-ne les dinàmiques, les consecucions i els reptes pendents. Finalment, cal posar en valor la democràcia a partir de la participació en activitats comunitàries d'interès social i projectes de l'entorn vinculats amb la preservació de les memòries plurals de la lluita per la democràcia.

Competència 3

Identificar la pluralitat nacional, cultural i lingüística per respectar els sentiments de pertinença, l'existència d'identitats múltiples i desenvolupar l'empatia i el respecte com a base de la convivència en una societat democràtica.

Criteris d'avaluació

3.1 Identificar els diferents processos polítics, socials i culturals que han tingut lloc al llarg de la història en la formació de l'Estat i en la construcció de les diferents nacionalitats i, específicament, en l'evolució del catalanisme.

3.2 Reconèixer i identificar les identitats múltiples existents als territoris per entendre que el respecte dels diferents sentiments de pertinença és la base d'una convivència pacífica en el marc d'un sistema democràtic i plural.

Una ciutadania informada i crítica ha de ser capaç d'interpretar discursos i propòsits d'idees diferents, incloent-hi les contràries a les pròpies, defensant la solidaritat i la cohesió com a base de la convivència. També cal prendre consciència històrica de l'articulació i l'organització territorial de l'Estat i reconèixer les accions orientades a la centralització administrativa i política des del naixement de l'Estat modern, els conflictes que ha generat i els models alternatius a la centralització. L'existència d'identitats nacionals, amb fonamentació cultural, lingüística i política a l'Estat espanyol ha de ser abordada amb una aproximació rigorosa quant a la seva contextualització històrica, per mitjà de l'anàlisi crítica i la interpretació de fonts diverses. Respectar els diferents sentiments de pertinença implica treballar les diferents escales i dimensions, així com la compatibilitat d'identitats múltiples, respectant i valorant la riquesa de les diferents expressions i manifestacions. Implica, també, valorar positivament el paper de la llengua i la cultura catalanes com a mitjà de cohesió social i com a patrimoni cultural de tothom que cal preservar i potenciar.

Competència 4

Analitzar l'evolució econòmica de l'Estat espanyol i els seus efectes, relacionar-la amb la desigualtat social i territorial, percebre la natura dels canvis en el món actual i actuar amb criteris de sostenibilitat i de manera crítica i compromesa per a la millora de la societat i de l'entorn.

Criteris d'avaluació

4.1 Analitzar l'evolució econòmica de l'Estat espanyol, els seus diferents ritmes i cicles de creixement, en el context dels països del seu entorn.

4.2 Identificar les conseqüències del creixement econòmic, en els contextos històrics i actualment, analitzant críticament la idea de progrés i valorant els seus efectes pel que fa a la desigualtat social, els desequilibris territorials, la degradació ambiental i les relacions de dependència, reflectint actituds en favor dels objectius de desenvolupament sostenible i comportaments ecosocials.

L'alumnat ha de concebre que la sostenibilitat i el conjunt dels objectius de desenvolupament sostenible constitueixen un principi inexcusable de la humanitat, tant per afrontar l'emergència climàtica com per assolir els nivells mínims de justícia social. Aquesta

perspectiva implica una mirada crítica cap a la idea del progrés, els seus plantejaments filosòfics i econòmics i les seves derivacions polítiques. Ha de relacionar les conseqüències que ha generat un creixement econòmic que, històricament, no ha tingut en compte entre les prioritats ni la distribució de la riquesa ni els efectes ambientals. Implica, també, la capacitat interpretativa i de relació, que permet associar els factors econòmics amb la desigualtat social i territorial, i percebre la natura dels canvis del món actual, que demana una nova ciutadania resilient davant la incertesa i compromesa per la millora de la humanitat i del planeta.

Competència 5

Analitzar la societat espanyola, els canvis i les continuïtats al llarg del temps, en relació amb l'evolució de la població, els nivells i les formes de vida i treball i els moviments i conflictes socials, per valorar els progressos i les limitacions per avançar en l'equitat, la justícia i la cohesió social.

Criteris d'avaluació

5.1 Descriure les transformacions socials i les diferents maneres d'organització i participació política que s'han produït del pas de l'Antic Règim a la nova societat de classes, analitzant el sorgiment i l'evolució del concepte de ciutadania i les noves formes de relació social, identificant les desigualtats i la concentració del poder en determinats grups socials.

5.2 Analitzar de manera multicausal l'evolució demogràfica de l'Estat espanyol, la desigual distribució de la població i el paper de les migracions interiors i exteriors i els exilis en la història contemporània d'Espanya.

5.3 Caracteritzar el naixement i l'evolució del moviment obrer durant els segles XIX i XX, interpretant les causes de la conflictivitat social i laboral i la seva articulació en moviments socials i polítics.

5.4 Deduir, per mitjà de l'estudi crític de notícies i dades estadístiques, l'evolució de la societat, identificant els èxits i els retrocessos experimentats i les mesures adoptades per les institucions fins al present, l'evolució dels nivells de vida i de benestar, així com els límits i reptes de futur, des d'una perspectiva solidària a favor dels col·lectius més vulnerables.

L'increment dels nivells d'equitat i igualtat constitueix la dimensió ètica sobre la qual cal valorar el desenvolupament humà d'un país i mesurar l'abast dels èxits socials. L'alumnat ha de percebre la gran heterogeneïtat i complexitat de la societat espanyola al llarg de la seva història, que resulta necessari analitzar per entendre'n l'evolució demogràfica, els desequilibris territorials i el desigual accés als recursos, als drets i a la participació en el poder. Per fer-ho, cal combinar l'estudi històric amb les aportacions d'altres disciplines com són l'antropologia, la psicologia social, les ciències polítiques o la sociologia, entre d'altres, per interpretar les diferents respostes, individuals i col·lectives, que es donen davant de situacions d'adversitat, incompliment d'expectatives o davant de la percepció de la injustícia. Una aproximació que s'ha de centrar en el subjecte i en les experiències col·lectives, en les seves maneres de vida, en les estructures mentals i culturals i en les emocions, per mitjà de fonts literàries i recursos cinematogràfics. També per mitjà de la lectura de publicacions i de la premsa d'època, així com de la consulta de biblioteques i hemeroteques digitals, per percebre la multiplicitat d'accions de protesta que s'han produït tant al món agrari com a l'urbà, des de les societats de l'Antic Règim al proletariat industrial i altres moviments socials més recents. Cal atendre a les mesures que les institucions han adoptat per gestionar els

conflictes, pal·liar les desigualtats, neutralitzar la tensió social o reprimir les alteracions de l'ordre i els reptes pendents en relació amb la progressiva ampliació dels drets laborals i socials, la inclusió de les minories i la cohesió d'una societat múltiple i diversa, tot combatent tota mena de discriminació.

Competència 6

Analitzar críticament el paper de les creences i les ideologies en l'evolució de l'articulació social, en l'ús del poder i en la configuració d'identitats i projectes polítics, per comprendre la complexitat de la contemporaneïtat i per valorar i respectar la convivència en una societat plural i democràtica.

Criteris d'avaluació

6.1 Generar opinions argumentades, debatre i transferir idees i coneixements sobre la funció que han exercit les diferents ideologies a l'articulació social i política de l'Espanya contemporània, identificant les principals cultures polítiques que s'han anat succeint, les formes d'organització i els diferents projectes polítics que representaven i expressant actituds respectuoses davant les idees diferents de les pròpies.

6.2 Emprar el rigor metodològic de la història en l'estudi de les grans reformes estructurals que va emprendre la Segona República, identificant-ne els èxits i les reaccions antidemocràtiques que van derivar en el cop d'estat i l'esclat de la Guerra Civil, i en l'estudi del marc conceptual sobre els sistemes totalitaris aplicat en la interpretació del franquisme.

Les creences i les ideologies han constituït un dels principals eixos vertebradors de la societat, a partir de les quals s'han generat els més importants espais de sociabilitat, de creació de vincles i identitats col·lectives. L'alumnat ha d'identificar els canvis en les creences i les pràctiques religioses, les formes de pensament i les concepcions polítiques que han anat emergint i transformant-se des de l'època de l'absolutisme i l'estat liberal fins a l'actual societat democràtica. Per mitjà de la lectura de manifestos, articles de premsa o debats parlamentaris cal poder inferir els projectes polítics que van motivar els enfrontaments entre fraccions, partits i moviments polítics de l'època contemporània, des del carlisme i les diferents forces monàrquiques al republicanisme i les ideologies revolucionàries. Té un especial interès, per la significació històrica i l'intens debat social que suscita, el procés reformista i democratitzador que va emprendre la Segona República, així com les reaccions antidemocràtiques que es van generar davant el seu avenç i el cop d'estat que va comportar la seva fi. Cal que l'alumnat formi judicis propis argumentats en fonts fiables i en treballs històrics contrastats, que evitin la desinformació i afavoreixin el diàleg. La Guerra Civil i el franquisme donen compte del grau de violència que poden adquirir els conflictes i de les conseqüències de les dictadures feixistes. En l'actual context d'involució d'alguns drets humans, és més necessari que mai recuperar les memòries de les víctimes de la repressió i la violència per mitjà de recerques personals i col·lectives.

Competència 7

Analitzar les dinàmiques d'interdependència entre diferents agents en el context d'un món globalitzat per avalar els compromisos de cooperació, promoure actituds solidàries i proposar alternatives a les problemàtiques

locals i globals basades en la cultura de la pau i en la consecució d'un món més solidari i sostenible.

Criteris d'avaluació

7.1 Assenyalar els reptes globals i els principals compromisos de cooperació en l'esfera internacional, així com els que emanen d'una ciutadania europea responsable i solidària.

7.2 Plantejar propostes d'acció que fomentin una actitud solidària i pacífica i alternatives davant de les problemàtiques que es viuen actualment a escala local, europea i global.

La mirada històrica des del present ha d'incloure el paper que ha representat i representa la Catalunya i l'Espanya d'avui al món, assumir els compromisos de la seva pertinença a la Unió Europea i a altres organismes internacionals i valorar la contribució de les institucions de l'Estat i altres entitats socials a accions humanitàries i de cooperació internacional. Alhora, cal revisar els moments històrics en què l'Estat i grups de poder han controlat certs mecanismes per aconseguir poder polític, influir en la legislació o dominar recursos naturals de manera il·legítima, creant situacions de conflicte, injustícia i desigualtat com, per exemple, durant els processos d'expansionisme colonial. L'estudi d'aquest conjunt ampli de temes històrics requereix processos inductius, basats en la iniciativa, l'autonomia i la maduresa personal, desenvolupant processos avançats de cerca, selecció i tractament crític de la informació, que permeti elaborar el propi coneixement en diferents formats i comunicar-lo. Finalment, cal valorar críticament les dinàmiques d'interdependència entre diferents factors dins un món globalitzat i les desigualtats i conflictes que es generen, i relacionar, per mitjà de treballs de recerca, les problemàtiques locals i globals i proposar alternatives basades en el diàleg intercultural i intergeneracional.

Competència 8

Analitzar els processos i els fenòmens històrics des de la perspectiva de gènere i la investigació sobre el moviment feminista, per visibilitzar-ne la presència dins la història, promoure actituds en defensa de la igualtat i rebutjar qualsevol forma de discriminació i violència.

Criteris d'avaluació

8.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i l'anàlisi de la realitat històrica i actual, identificant els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones i l'assignació de rols de gènere i que han relegat les dones a un paper subordinat a la societat.

8.2 Reconèixer els moviments, les causes i els lideratges en pro de l'equitat de gènere i d'opció afectivosexual en l'època contemporània i les aportacions de les dones en diferents àmbits socials, econòmics, polítics i culturals.

8.3 Participar en debats i projectes o accions de defensa de l'equitat de gènere i de rebuig de qualsevol manifestació de discriminació i violència per mitjà de propostes d'actuació.

La perspectiva de gènere respon a una exigència ètica a les societats contemporànies per comprendre quina és la situació real de la igualtat entre dones i homes a l'Espanya actual, valorar els avenços aconseguits i plantejar els reptes del futur. Incorporar aquesta visió als estudis històrics permet a l'alumnat situar en un lloc central nous conceptes a l'estudi de les

relacions socials, analitzant els mecanismes de dominació, control, subordinació i submissió que s'han mantingut al llarg de la història. Identificar l'absència de la dona, tant a títol individual com col·lectiu, a la narrativa històrica exigeix explorar noves fonts, especialment literàries i artístiques i també les orals. Per mitjà de l'anàlisi d'estereotips, símbols i iconografies relacionats amb la dona i el món femení, en què es representen espais, activitats, rols, conductes, imatges i modes de vida, s'aconsegueix contextualitzar temporalment i espacialment les relacions de gènere i visibilitzar-ne la presència en la història. També comporta rescatar les dones —tant individualment com col·lectivament— que van ser capaces de superar el silenci i l'oblit, i dotar-les d'un protagonisme que la història escrita els ha negat, relegant-les a personatges secundaris i subordinats. L'estudi de les lluites, els moviments, les causes i els lideratges en pro de l'equitat de gènere i d'opció afectivosexual permet analitzar les estratègies d'acció i la seva connexió amb determinades cultures polítiques i moviments socials i promoure actituds informades davant de la situació secular de desigualtat entre homes i dones.

Competència 9

Analitzar el llegat cultural i patrimonial per valorar-lo com a expressió de les memòries plurals, individuals i col·lectives i contribuir a la seva recuperació, conservació i promoció com a element conformador de les identitats i cohesionador de la comunitat.

Criteris d'avaluació

9.1 Elaborar treballs d'indagació i recerca, iniciant-se en la metodologia històrica i la historiografia, generant productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès social o cultural de l'entorn local, posant en valor el patrimoni històric i considerant-lo un bé comú que s'ha de protegir.

9.2 Participar en accions, recerques i projectes de recuperació de la memòria històrica a partir de la recollida de fonts directes i indirectes i d'arxius personals, locals i institucionals.

L'alumnat ha de conèixer que la història es concep com un procés obert i en constant revisió, que s'interpreta en funció de les preocupacions i dels interessos de la societat en cada moment. Amb això s'enriqueix el coneixement del passat i es dona resposta a les finalitats, als interessos i als usos que diferents entitats i institucions han fet del coneixement històric al llarg del temps. Els canvis metodològics i historiogràfics responen, en gran mesura, a les transformacions que es produeixen en el present i el mode en què la investigació pot aportar idees i solucions davant els reptes als quals ens enfrontem. Aquesta visió útil i funcional s'ha d'incorporar a l'aprenentatge de la Història, integrant el pensament històric i els seus mètodes, a través de l'elaboració de projectes orientats a una finalitat social o cultural determinada, preferentment connectada amb l'entorn real i, alhora, plantejant la perspectiva de la història "des de baix", que permeti rescatar, també, les històries de vida de col·lectius i persones marginats o minoritzats a partir de la recollida de fonts directes i indirectes i d'arxius personals, locals i institucionals. D'aquesta manera, s'aconsegueix identificar el llegat històric com un bé comú, en la construcció i la posada en valor del qual ha de participar la comunitat, conservant la memòria col·lectiva a través del contacte i la solidaritat entre les generacions. L'alumnat també veurà la utilitat de l'aproximació històrica per assenyalar els problemes ecosocials rellevants en l'actualitat i prendre'n consciència històrica, elaborant productes creatius i eficaços, transferint aquest coneixement i despertant l'interès social. El patrimoni històric i cultural adquireix una nova

dimensió en contextualitzar i en contrastar els diferents significats, assumint-ne com una responsabilitat individual i col·lectiva la conservació i la utilització per a la cohesió social.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la història

- Ús de fonts històriques diverses per a la construcció del coneixement sobre el passat recent. Contrast i valoració crítica d'informacions diferents, incloent-hi les dels mitjans de comunicació, sobre un mateix fet o fenomen, valorant solucions i alternatives als problemes.
- Anàlisi de textos, interpretació i elaboració de mapes, esquemes i síntesis, representació de gràfics i interpretació d'imatges a través de mitjans digitals accessibles.
- Identificació dels components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en els processos històrics i anàlisi de les interrelacions que s'hi produeixen per elaborar explicacions sobre els fets. Anàlisi de les interpretacions historiogràfiques sobre determinats processos i esdeveniments rellevants de la història d'Espanya.
- Aplicació de metodologies de recerca en l'anàlisi i la interpretació de problemes socials rellevants, individualment i en equip, amb l'ús específic del lèxic històric. Aplicació de l'argumentació històrica en la interpretació de fets i fenòmens.
- Ús de mitjans, gèneres i formats digitals diversos per crear produccions personals i comunicar resultats de recerques. Ús de recursos propis de l'audiovisual, el cinema i la fotografia en la creació de productes digitals en la narració de fets, en l'expressió de sentiments i en la denúncia de situacions de violència o discriminació que afectin col·lectius i persones.
- Maneig i utilització segura de dispositius tecnològics, aplicacions informàtiques i plataformes digitals, valorant les seves aportacions a la història en la cerca, el tractament de la informació i l'elaboració de coneixement.

- Cerca, tractament de la informació, ús de dades en entorns digitals, interpretació de les fonts i avaluació de la fiabilitat. Identificació de les notícies falses i enganyoses en els mitjans de comunicació.
- Elaboració de judicis propis i argumentats davant problemes d'actualitat contextualitzats històricament i establiment de vincles entre el passat i el present. Defensa i exposició crítica per mitjà de presentacions i debats.
- Aplicació dels mètodes de recerca de les ciències socials en l'anàlisi problematitzada i multicausal de fenòmens de l'entorn i dels seus vincles amb fenòmens globals. Relació entre la cronologia històrica general i la història personal, familiar i comunitària.
- Valoració del paper de les persones, individualment i col·lectivament, com a subjectes de la història i exercitació de l'empatia històrica, especialment amb col·lectius minoritzats.

Societats en el temps

- Identificació de les causes i les conseqüències dels fets històrics i dels principals processos d'evolució i canvi anteriors a l'època contemporània que permetin l'anàlisi de situacions posteriors, així com les particularitats de l'evolució històrica de Catalunya. Valoració argumentada de les continuïtats i dels canvis en la societat d'època contemporània respecte de l'Antic Règim.
- Anàlisi i sistematització dels fets polítics més rellevants de la construcció de l'estat liberal a Espanya. Identificació de l'impacte de la guerra del Francès i anàlisi dels punts més significatius de la Constitució de Cadis, en comparació amb altres textos constitucionals posteriors.
- Anàlisi del procés de domini colonial i sotmetiment de les poblacions i de l'emancipació de les colònies a llarg dels segles XIX i XX. Valoració de les conseqüències de la colonització sobre les poblacions autòctones fins a l'actualitat a través d'alguns casos o situacions.
- Interpretació dels canvis en les condicions de vida dels diferents grups socials aplicant la perspectiva de gènere. Debat sobre els mecanismes de dominació, rols de gènere, espais d'activitat i escenaris de sociabilitat de les dones en alguns episodis històrics de l'entorn proper.
- Interpretació del procés d'industrialització al segle XIX i de les transformacions econòmiques, demogràfiques, socials i culturals. Caracterització del naixement i de l'evolució del moviment obrer, en la seva pluralitat de manifestacions. Identificació de les singularitats de la industrialització i de la lluita obrera a Catalunya.
- Identificació de l'evolució de la distribució demogràfica de la població a Espanya i Catalunya a partir d'exemples locals: de la societat agrària a l'exode rural.
- Anàlisi i caracterització del règim polític de la Restauració i de la seva crisi, així com de l'oposició al sistema i el sorgiment de noves cultures polítiques: de la Primera República a la Segona República.
- Interpretació del procés de recuperació de la identitat nacional i dels orígens i de l'evolució del catalanisme polític i de les realitzacions de la Mancomunitat de Catalunya.

- Sistematització de les fases polítiques de la Segona República i valoració argumentada de la política reformista i les reaccions antidemocràtiques. Anàlisi de l'evolució política i de les realitzacions de la Generalitat republicana.
- Anàlisi del context de la insurrecció militar i de les fases principals de la Guerra Civil. Establiment de relacions amb la situació internacional: l'auge dels totalitarismes i els feixismes, la Segona Guerra Mundial i l'Holocaust.
- Anàlisi de la situació de Catalunya durant el conflicte: guerra, revolució i situació de la població civil a la rereguarda. Explicació argumentada del desenllaç de la guerra i de les conseqüències del conflicte: repressió, exili i resistència.
- Identificació dels elements que defineixen la dictadura franquista i sistematització de l'evolució política, econòmica i social del franquisme a Catalunya. Anàlisi de la dictadura franquista en relació amb l'àmbit europeu i internacional. Interpretació del paper de les migracions internes i externes.
- Anàlisi de la repressió política, ideològica i social en el conjunt d'Espanya i de la repressió identitària. Descripció i valoració de l'evolució de les diverses formes d'oposició al règim franquista i reconeixement del paper de la memòria històrica de la lluita per la democràcia.
- Recerca sobre canvis i continuïtats en la vida quotidiana, la cultura i les mentalitats a Catalunya i Espanya durant el franquisme. Reflexió sobre la situació de les dones durant el franquisme i en relació amb altres etapes històriques.

Reptes del món actual

- Caracterització dels fets més rellevants de la transició política cap a l'establiment d'un estat democràtic: limitacions i reptes. Coneixement dels principals ordenaments jurídics d'àmbit autonòmic, estatal, europeu i internacional com a garants de drets i llibertats per a l'exercici de la ciutadania. Anàlisi dels aspectes rellevants de la Constitució Espanyola i de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.
- Descripció del model d'organització territorial de l'Estat espanyol. Reconeixement del concepte plurinacional de l'Estat i de la necessitat de preservació de les identitats, les llengües i les cultures pròpies com a font de riquesa compartida. Anàlisi del procés de restauració de la Generalitat de Catalunya.
- Identificació dels trets fonamentals de les societats democràtiques, valorant les consecucions de la democràcia en pro de la justícia social. Participació en projectes comunitaris de l'entorn, mostrant empatia i accions de suport a col·lectius en situacions de pobresa, vulnerabilitat i exclusió social.
- Debat sobre els reptes de la democràcia actual i valoració de la necessitat del compromís individual i col·lectiu amb les institucions democràtiques. Reconeixement dels valors de la pluralitat i la igualtat i rebuig de les conductes discriminatòries i violentes a partir de l'estudi de casos.
- Aplicació dels conceptes bàsics de demografia a la comprensió d'algunes dinàmiques demogràfiques actuals i els moviments migratoris, analitzant-ne les causes i les conseqüències. Interpretació de les causes de la despoblació i la concentració urbana i de les conseqüències de la petjada humana en els territoris propers.

- Reconeixement dels factors de diversitat social, etnicocultural i de gènere i la seva contribució a la cultura i la societat locals. Identificació de les característiques de les cultures originàries d'indrets sotmesos a la dominació i l'aculturació.
- Maneig de dades, aplicacions i gràfics per a l'anàlisi de l'evolució de l'economia espanyola contemporània: desequilibris socials, territorials i ambientals. Interpretació de les transformacions del territori i valoració de la preservació dels paisatges propers.
- Anàlisi de les derivacions econòmiques, socials i polítiques del procés d'integració a la Unió Europea, situació actual i expectatives de futur. Identificació dels reptes de la Unió Europea dins el sistema món. Participació en projectes educatius amb estudiants de països europeus.
- Interpretació del paper de Catalunya i de l'Estat espanyol dins el marc europeu i internacional en l'àmbit de la cooperació mundial i la seva participació en els organismes internacionals. Identificació dels fonaments geoestratègics des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat: la política de blocs i els conflictes de la descolonització.
- Identificació d'alguns moviments, causes i lideratges per a l'equitat i la no discriminació per raó de gènere i d'opció afectiva i sexual a l'època contemporània.

Compromís cívic

- Col·laboració en projectes de l'entorn proper que lluitin per l'equitat i la no discriminació i actitud participativa davant dels programes i els projectes comunitaris. Ús de la mediació i de la gestió pacífica dels conflictes en l'àmbit escolar i comunitari.
- Reconeixement del concepte plurinacional de l'Estat i de la necessitat de preservació de les llengües i les cultures pròpies com a font de riquesa compartida.
- Assumpció de compromisos davant dels Objectius del Desenvolupament Sostenible per mitjà d'accions que generin valor afegit en la comunitat.
- Valoració de les consecucions de la democràcia a Catalunya i Espanya, identificant els reptes pendents. Rebuig de qualsevol forma d'injustícia, discriminació, domini o genocidi. Assumpció d'una visió crítica vers les situacions injustes i valoració del diàleg i de la recerca del consens per a la resolució de conflictes.
- Valoració i respecte a la diversitat social, ètnica i cultural: tolerància i intolerància dins la història. Actitud oberta i receptiva davant de formes culturals diverses i, en especial, de col·lectius minoritzats.
- Identificació d'algunes protagonistes individuals i col·lectives de l'emancipació de les dones i reconeixement de les polítiques d'igualtat, els avenços i els reptes pendents.
- Qüestionament dels rols de gènere i la seva manifestació en diversos àmbits de la societat i la cultura, incloent-hi l'entorn escolar. Participació en debats i projectes per a l'eliminació de les desigualtats, les discriminacions i les violències.
- Reconeixement de les aportacions de les dones en diferents àmbits (social, econòmic, polític, cultural, etc.) i en la transformació de les mentalitats.

- Distinció i complementarietat entre la història i la memòria. Preservació de les memòries plurals de persones i col·lectius de l'entorn proper. Valoració de la funció de la memòria històrica en la construcció del futur.

- Participació i exercici de la ciutadania global mitjançant les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant de la desinformació i la manipulació. Reflexió crítica sobre les oportunitats i els reptes de la societat de la informació i de les xarxes socials. Ús responsable, col·laboratiu i ètic de les plataformes virtuals. Actitud oberta a l'aprenentatge permanent al llarg de la vida.

- Participació en activitats que promoguin actituds de respecte envers persones i col·lectius per mitjà del diàleg intergeneracional i d'una aproximació intercultural. Superació dels estereotips i els prejudicis i actitud oberta per incorporar les experiències i sabers dels altres. Assumpció de responsabilitats individuals i col·lectives per contribuir a la cura i al benestar dels membres de la comunitat escolar i de l'entorn.

- Respecte per la diversitat de manifestacions artístiques i culturals i actitud proactiva en la conservació del patrimoni material i immaterial de l'entorn. Participació en accions de posada en valor, difusió i gestió del patrimoni local amb actitud col·laborativa i creativa, conjuntament amb arxius, museus i altres entitats.

Història de l'Art

L'objecte de la Història de l'Art és l'anàlisi del fet artístic en les múltiples facetes i dimensions, no només des d'una perspectiva històrica, mitjançant la contextualització cultural i temporal de la diversitat d'estils, obres i autors, sinó també des de la consideració que es tracta d'una manifestació de la intel·ligència i la creativitat humana que, per mitjà del llenguatge i de l'activitat artística, pretén comprendre i millorar la realitat que ens envolta.

La Història de l'Art està estretament vinculada a l'assoliment dels objectius de l'etapa i el desenvolupament del perfil competencial del batxillerat, especialment pel que fa al cultiu de la sensibilitat artística i l'exercici del criteri estètic, entesos com a aspectes essencials de la formació integral de l'alumnat i del seu enriquiment cultural i personal, essencials en l'època actual, mediada per les imatges. Aquesta formació, en tant que implica la comprensió de la manera com les idees i les emocions s'expressen de manera creativa per mitjà de diverses manifestacions artístiques i culturals, es relaciona, directament, amb la competència en consciència i expressió culturals. La Història de l'Art també contribueix a aconseguir la maduresa intel·lectual i emocional de l'alumnat, ja que afavoreix la formació d'una imatge ajustada de si mateix, li proporciona el coneixement de codis i llenguatges en els quals es pot reconèixer i expressar, i promou el desenvolupament del seu propi judici i criteri estètic, alhora que d'una actitud dialogant i respectuosa respecte a opinions, gustos i expressions diferents de les seves. A més, la contribució d'aquesta matèria a les competències i als objectius esmentats ha de procurar, no només un coneixement més profund de les realitats del món contemporani i del seu significat estètic, sinó d'algunes de les claus més importants per entendre la cultura audiovisual del nostre temps, i l'adopció d'una actitud crítica, curiosa i constructiva pel que fa a la interpretació, la protecció i la difusió del patrimoni cultural i de l'entorn social i natural.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els i les estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

La matèria està estructurada al voltant de tres objectius fonamentals: l'anàlisi, la comprensió històrica i l'apreciació crítica de les principals manifestacions artístiques, i de les relacions amb la resta de dimensions i aspectes de la cultura i l'experiència humana; la incorporació de la perspectiva de gènere per visibilitzar les dones creadores, habitualment marginades del cànon instituït, i reflexionar sobre el rol de la dona dins la genealogia de l'art, i l'educació per a la preservació i la difusió del patrimoni artístic, entès com a element conformador de les identitats individuals i col·lectives i per al gaudi i la cohesió de la comunitat.

En aquest sentit, les competències específiques estan orientades amb vista al reconeixement i l'anàlisi de la diversitat de manifestacions artístiques, el domini bàsic dels llenguatges artístics i del vocabulari de la disciplina, a la identificació de les diverses funcions atribuïbles a la producció artística, així com a la seva vinculació amb diferents moviments, gèneres, estils, èpoques i artistes, a la comprensió contextualitzada de les obres d'art més significatives com a reflex de la societat que les ha generades, al coneixement i a

la protecció del patrimoni, i a la ja esmentada incorporació de la perspectiva de gènere a l'estudi històric de l'art.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran per mitjà de la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Permeten comprovar l'assoliment dels aprenentatges i, en conseqüència, tenen una relació directa amb les accions educatives, que s'hauran de focalitzar en el fet que els i les alumnes desenvolupin la capacitat de gestionar la informació, per aplicar els sabers de manera integrada i sistemàtica i per analitzar la realitat de manera crítica i constructiva. Comporten, també, el disseny d'instruments i estratègies diversos amb què es puguin valorar els aprenentatges, tenint en compte la inclusió i la personalització i des d'una perspectiva formativa, que faci que els i les alumnes tinguin consciència dels seus aprenentatges i puguin autoregular-se per millorar.

L'enfocament competencial del batxillerat i de la Història de l'Art possibilita dissenyar situacions i contextos d'aprenentatges actius, en què l'alumnat sigui protagonista del seu aprenentatge, i promoure el treball en equip. Per tot plegat és important que les unitats lectives incloguin sempre un espai d'intervenció de l'alumnat a partir de recursos i fonts sobre les manifestacions artístiques a fi que es puguin expressar i puguin compartir els seus aprenentatges, i també per identificar els components personals, socials i culturals que sovint condicionen l'experiència i el judici estètic. Cal potenciar els processos d'indagació i investigació, que comportin el maneig i el contrast d'informacions, la necessitat d'arribar a conclusions, individualment o en grup, a partir d'hipòtesis o d'objectius clarament formulats, i la possibilitat de dur a terme accions que puguin ser expressió de la creativitat i del seu compromís social. Convé també potenciar la participació dels i les alumnes en diferents manifestacions artístiques i en activitats conjuntes amb museus, arxius, galeries, tallers, indústries artístiques i altres entitats, així com en recerques i projectes amb altres centres escolars.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge. S'agrupen en quatre blocs, i han estat concebuts perquè es puguin abordar des de diferents enfocaments didàctics i metodològics. Així, en la seva organització s'han combinat els criteris temàtics i l'ordre cronològic, de manera que sigui possible fer una aproximació a la matèria combinant tots dos aspectes, o bé organitzar els sabers a partir de reptes, contextos i problemes, amb la finalitat d'acostar-se a la lògica de l'aprenent i donar sentit als seus aprenentatges. En qualsevol cas, caldrà procedir a una selecció equilibrada dels sabers que en prioritzi l'aprofundiment, amb una especial atenció a l'art i la cultura visual contemporanis, expressió de l'època més immediata en la qual estem immersos i que alhora permet a l'alumnat disposar d'eines intel·lectuals per comprendre el paper de l'art en el món en què viu.

En el primer bloc, *aproximació a la història de l'art*, s'afronta el problema de la definició de l'objecte d'estudi i la seva evolució en el temps i en l'actualitat, el llenguatge artístic com a forma d'expressió i comunicació, el problema de la interpretació i el judici estètic, el vocabulari i la terminologia específics que l'alumnat ha de saber utilitzar, i les tècniques del comentari historicoartístic. El treball pel que fa a aquest bloc de sabers es pot concebre com a preàmbul al curs, o bé com a activitats a desenvolupar al llarg del curs.

En el segon bloc, *art, forma i funció*, es tracta, des d'una perspectiva integradora, de les funcions i significats de l'activitat artística al llarg del temps i en l'actualitat i les relacions entre la forma i aquesta funció. L'activitat artística, en la seva diversitat, constitueix un valuós document per conèixer l'evolució, els canvis i les inèrcies que han caracteritzat diferents societats humanes al llarg de diferents èpoques; per això resulta imprescindible l'estudi de l'obra d'art en el seu context com a punt de partida per analitzar els factors històrics que intervenen en el procés de creació i, alhora, aproximar-se sense prejudicis a les obres d'art d'èpoques, llocs i contextos diversos, incloent-hi les d'artistes i col·lectius que han estat poc valorats o marginats, o s'han considerat fora del cànon. Amb tot això, es pretén que l'alumnat compregui el caràcter multidimensional i complex de la relació entre l'activitat artística i els fenòmens polítics, socials, econòmics i ideològics, així com de la relació entre el context i la subjectivitat del mateix artista, especialment en l'època contemporània.

En el tercer bloc, *dimensió individual i social de l'art*, s'analitza el paper de l'art com a expressió de la identitat i dels sentiments de pertinença. Es tracta d'identificar i comprendre tots els elements visuals, icònics i simbòlics que, presents en totes les cultures, defineixen la identitat individual i col·lectiva. A més, es tracta d'examinar críticament la representació de la figura femenina en l'art i de donar visibilitat a les artistes que han estat marginades d'un cànon tradicionalment concebut des d'una perspectiva androcèntrica. També es pretén superar una visió eurocèntrica que relega altres manifestacions a una posició subsidiària o secundària, i generar una actitud oberta i respectuosa cap a tota forma d'art. Igualment, cal superar l'antiga jerarquia de les arts i potenciar una actitud receptiva envers la integració de totes les arts.

Finalment, en el quart i últim bloc, *art, espai, natura i ciutat*, es reflexiona sobre la concepció de l'art com a representació, reflex i abstracció de la realitat, i es tracten sabers relacionats amb la creació de l'espai arquitectònic, l'urbanisme i la relació de l'art i el patrimoni artístic amb la natura i el desenvolupament sostenible.

La protecció i difusió de la cultura i de l'art contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de manera transversal, ja que contribueix a crear societats més inclusives, respectuoses i resilents i augmenta el benestar dels ciutadans, promou la participació col·lectiva i enforteix la cultura cívica, l'equitat social i els valors del diàleg i la pau. També es relaciona de manera directa amb el repte d'aconseguir la igualtat de gènere i la participació de totes les persones en la societat, per desenvolupar al màxim els seus talents i aspiracions, posar fi a tota forma de discriminació i violència i visibilitzar les aportacions culturals i artístiques de persones i col·lectius minoritzats, com a part de la riquesa del món.

Es convida així a elaborar propostes didàctiques en les quals s'apliquin a l'anàlisi, la interpretació i la valoració personal i argumentada, el diàleg i la col·laboració amb els altres, la vinculació amb altres àrees de coneixement, l'ús crític, ètic i responsable de la informació, el respecte al patrimoni i a la diversitat d'expressions culturals, i la concepció del coneixement i l'aprenentatge com a motor del desenvolupament personal, social i cultural, i com a garantia per afrontar amb èxit els reptes i els desafiaments del segle XXI.

Competències específiques

Competència 1

Identificar diferents concepcions de l'art al llarg de la història, seleccionant i analitzant informació diversa de forma crítica, per fer recerques pròpies i valorar la diversitat de manifestacions artístiques com a producte de la

creativitat humana, individual i col·lectiva, des del respecte i el reconeixement mutu.**Criteris d'avaluació**

1.1 Reconèixer i respectar la diversitat de manifestacions artístiques, especialment de la contemporaneïtat, a partir de la recerca i el debat al voltant de les diferents concepcions i definicions de l'art.

1.2 Cercar informació rigorosa i contrastada i tractar-la per identificar i analitzar la varietat de manifestacions, expressions i concepcions.

Totes les estratègies i processos relacionats amb la cerca, la selecció, el tractament i l'anàlisi de la informació resulten indispensables per a l'aprenentatge i l'adquisició de nous coneixements i sabers. Per això cal que l'alumnat s'hi exerciti, procurant un grau suficient de fiabilitat en l'elecció de fonts, de precisió en la recollida de dades, i de tractament contrastat de la informació a partir de l'anàlisi crítica i rigorosa d'aquesta. Aquest procés ha de culminar amb l'elaboració de síntesis, resums, informes, ressenyes o reelaboracions pròpies per mitjà de les quals es pugui organitzar, interioritzar i comunicar el que s'ha après. Un altre element fonamental per a qualsevol disciplina és la delimitació del camp d'estudi, quelcom lligat als canvis històrics que s'han donat en l'autocomprensió de si mateixa i a l'evolució del significat dels seus conceptes fonamentals, començant, en aquest cas, pel concepte d'obra d'art. En darrer terme, és essencial que l'alumnat reconegui la diversitat i l'heterogeneïtat dels criteris estètics, tant al llarg de la història com en diferents cultures i societats, prestant una atenció especial a l'àmbit de l'art contemporani, de manera que, més enllà de les distincions clàssiques, identifiqui i apreciï una gran varietat d'expressions, manifestacions i estils creatius, incloent-hi formes d'expressió lligades a les maneres actuals de producció i comunicació, com ara el còmic, el grafit, el videoart o l'art digital, entre d'altres.

Competència 2

Reconèixer els diversos llenguatges artístics com a formes de comunicació i expressió lliure d'idees, desitjos i emocions, per crear produccions pròpies utilitzant la terminologia específica i les eines digitals, mostrant respecte per les opinions i produccions dels altres.

Criteris d'avaluació

2.1 Elaborar productes en què s'expressin de manera raonada, coherent i amb fluïdesa judicis i emocions les obres d'art, utilitzant la terminologia i el vocabulari específic de la matèria.

2.2 Reconèixer algunes pautes i codis propis de llenguatges artístics d'èpoques i cultures diverses i de les formes d'expressió i comunicació amb què es vinculen.

Un dels principals objectius és que l'alumnat reconegui els diversos llenguatges artístics com una forma de comunicació i expressió estètica amb regles i pautes pròpies que s'originen, es vulneren i es recreen de maneres variades segons l'època, la cultura, el gènere, l'estil o l'artista individual. Aquestes regles es poden referir, de vegades, a patrons formals i pautes tècniques (simetria, proporció, equilibri de la composició, tensió entre elements i molts altres), que convé que l'alumnat reconegui, sense que aquest coneixement obstaculitzi l'apreciació d'obres artístiques més innovadores i menys subjectes a regles i criteris estètics preestablerts. En qualsevol cas, l'alumnat ha de comprendre que l'experiència artística

necessita, en moltes ocasions, el coneixement previ dels codis i llenguatges amb els quals opera cada artista o col·lectiu.

D'altra banda, cal que l'alumnat conegui i utilitzi amb propietat i correcció la terminologia i el vocabulari propi de la matèria, cosa que permetrà elaborar i comunicar els seus propis productes, com ara comentaris artístics, treballs de recerca o reflexions personals, amb fluïdesa i rigor, tant en formats digitals com convencionals, incloent-hi les xarxes socials. L'objectiu és que l'alumnat pugui expressar i comunicar, de manera solvent i original, idees i judicis propis, construir i integrar nous coneixements, mobilitzar els sabers que ja té adquirits i participar amb actitud cooperativa en situacions comunicatives relacionades amb l'àmbit artístic, respectant sempre la diversitat de percepcions i opinions davant de l'obra d'art.

Competència 3

Distingir les diferents funcions de l'art al llarg de la història, analitzant la dimensió ideològica, política, social, econòmica i estètica de les obres d'art i dels processos de producció i recepció, per formar-se un judici argumentat propi que permeti establir vincles amb el present.

Criteris d'avaluació

3.1 Demostrar una apreciació complexa i un judici crític i informat de les obres d'art i els processos de producció i recepció artística, mitjançant la distinció i l'anàlisi de les funcions i de les dimensions ideològica, política, social, econòmica, subjectiva i pròpiament estètica.

3.2 Identificar i comprendre la complexitat dels processos de creació artística i de les pròpies obres d'art, analitzant i investigant continuïtats i ruptures amb el present.

La producció artística ha adquirit sovint, de manera intencionada o no, diferents funcions. Així, l'art s'ha pogut instrumentalitzar, en els seus orígens i encara avui, com a procés màgic i ritual. S'ha emprat també com a llenguatge per a la transmissió de determinades idees, creences i doctrines religioses. Ha servit, de vegades, a estats i grups de poder, com a mitjà d'influència i control, tant per generar conformitat amb l'ordre social, com per subvertir-lo i transformar-lo. Ha estat igualment utilitzat com a element de cohesió social i representació identitària de grups i col·lectivitats. S'ha concebut com a activitat econòmica, conformat-se, actualment, amb processos com el disseny industrial o la publicitat. També s'ha interpretat com a mode d'expressió de la subjectivitat i els sentiments; i ha estat concebut, des de l'època moderna, com una activitat essencialment autònoma, sense subordinació possible a cap altra funció excepte la de recrear-se a si mateixa, si bé moltes dones han tingut limitacions o bé no han tingut opcions d'accedir-hi.

Així, és important que l'alumnat identifiqui i contextualitzi històricament les relacions complexes entre la producció artística i els ideals, interessos i accions dels estats i altres grups de poder, de les diferents classes i grups socials, així com d'altres instàncies o subjectes individuals o col·lectius, incidint en les que s'estableixen, avui, en el marc d'una cultura audiovisual dominada pels mitjans i per les xarxes de comunicació. L'objectiu últim és comprendre la producció i la recepció artística com un procés històric complex, vinculat a diferents contextos, intencions i funcionalitats, que són finalment plasmades en l'obra d'art.

Competència 4

Caracteritzar els principals moviments artístics al llarg de la història, reconeixent relacions d'influència, préstec i ruptura per identificar i comprendre les pervivències i les transformacions en el món actual i analitzar críticament mecanismes d'intercanvi i fenòmens d'aculturació.

Criteris d'avaluació

4.1 Reconèixer els mecanismes que regeixen l'evolució de la història de l'art a partir de l'anàlisi comparativa d'obres i moviments de diverses èpoques.

4.2 Explicar les relacions d'influència, intercanvi i préstec que es produeixen entre estils, autors i moviments, així com certes pervivències i ruptures en moviments posteriors i en l'actualitat, i alguns fenòmens d'aculturació.

Al final de l'etapa de batxillerat, l'alumnat ha d'haver adquirit una visió general sobre les diferents etapes i els moviments que conformen la història de l'art. Es tracta, en aquest sentit, d'anar caracteritzant-los en els seus trets essencials, establint relacions entre si, identificant semblances i diferències, i sistematitzant de manera crítica la informació bàsica al voltant d'aquests. La dificultat d'abastar, atesa l'amplitud, tota aquesta seqüència històrica, fa necessària una selecció equilibrada d'elements temàtics que afavoreixi una aproximació general al desenvolupament de la història de l'art, i propiciï una concepció global en la qual es complementin la seqüenciació lineal amb una anàlisi transversal relativa a les funcions, als valors i als significats atribuïbles a la creació i l'experiència artística.

Es concedirà, així, una atenció especial a les relacions d'influència i als mecanismes de reproducció que fan que un moviment artístic es prolongui en el temps, analitzant casos concrets. La mateixa reflexió sobre el llenguatge artístic ajudarà l'alumnat a entendre que la noció d'estil és una convenció que no pot ser aplicada amb rigidesa. D'altra banda, es tracta també d'identificar les contínues influències que es donen entre el passat i el present, reprenent-se de vegades, amb altres llenguatges, elements del passat, i trencant-hi, en altres casos, per donar lloc, de manera progressiva o més abrupta, a nous moviments. Finalment, també es posarà l'accent en fenòmens de substitució o aculturació, que provoquen la destrucció o la substitució de formes artístiques i elements patrimonials.

Competència 5

Identificar i contextualitzar espacialment i temporalment les manifestacions i les personalitats artístiques més rellevants, analitzant l'entorn personal i social, per valorar les obres i l'autoria com a expressió de l'època i de la societat i adoptar una actitud oberta i receptiva davant de formes artístiques de cultures i col·lectius minoritzats.

Criteris d'avaluació

5.1 Valorar i respectar diverses obres i formes de creació i manifestació artística, especialment les que han estat marginades i minoritzades, i apreciar-ne la creativitat i la contribució social i cultural.

5.2 Analitzar el paper dels artistes, individualment i col·lectivament, en el procés creador mitjançant la recerca sobre el context històric, les circumstàncies personals, les funcions i les motivacions.

És important que els i les alumnes identifiquin les obres més significatives de diferents creadors i moviments artístics. Es tractaria d'analitzar les que, per la seva significació i repercussió al llarg del temps, es consideren referents. És igualment important que, en la delimitació de les obres i en el procés mateix de l'anàlisi, s'eviti fer servir criteris que, pel seu caràcter ideològic, eurocèntric, sexista o, en general, discriminatori, suposin un biaix injustificat. Per evitar-ho, és convenient infondre una visió global i sense prejudicis de la història de l'art, examinant i apreciand obres d'altres cultures, o aquelles que, tot i el seu interès i qualitat, hagin estat marginades dels canons a l'ús. Això mateix és extensible a artistes, cultures i col·lectius que hagin quedat marginats i a formes d'art que hagin estat considerades menors o subordinades. En tots aquests casos, caldrà posar-los en valor, evitar les categories i reconèixer-ne la contribució a la història de l'art.

D'altra banda, un dels eixos de la matèria ha de ser entendre les creacions artístiques com a expressió de l'activitat humana i les circumstàncies en determinada cultura i moment històric. L'estudi d'una obra d'art adquireix, així, tot el significat, quan es posa en relació amb el context sociocultural i amb la biografia de l'autor o autora, tenint en compte el caràcter bidireccional d'aquesta relació, de manera que, si bé cap obra no pot ser plenament entesa sense considerar els factors i les circumstàncies espaciotemporals i biogràfics que van intervenir en la seva creació, l'estudi de l'obra d'art resulta igualment un factor essencial per al coneixement de l'època, la cultura i la personalitat que la va engendrar.

Competència 6

Reconèixer i valorar el patrimoni artístic, a partir de l'anàlisi d'alguns exemples, per contribuir a la seva recuperació, la conservació i la difusió com a element conformador de les identitats individuals i col·lectives i per al gaudi i la cohesió de la comunitat dins un món global.

Criteris d'avaluació

6.1 Comprendre la importància de la conservació i la promoció del patrimoni artístic, investigant sobre els processos de recuperació, conservació i difusió d'obres d'art.

6.2 Analitzar el paper conformador de les identitats individuals i col·lectives que posseeix l'art i el patrimoni artístic, així com el seu paper en la creació de vincles comunitaris.

El reconeixement del patrimoni artístic com un element que ens ha estat llegat per les generacions passades, i la necessitat de conservació i difusió, representen un imperatiu fonamental per a qualsevol societat i cultura. En aquest sentit, el paper de la matèria d'Història de l'Art és crucial, ja que difícilment podem valorar una cosa que no coneixem. Es tracta, doncs, que l'alumnat prengui consciència, mitjançant l'anàlisi detallada de casos concrets, del valor simbòlic i la importància social i material del patrimoni artístic i cultural, apreciand la complexitat i el mèrit del treball dels professionals i de les institucions que s'ocupen de la seva preservació, així com de les repercussions culturals i socials que comporta la seva conservació i posada en valor. En aquest sentit, caldrà que l'alumnat tingui la possibilitat de visitar elements patrimonials i museus de proximitat i de participar en activitats i projectes que tinguin el patrimoni artísticocultural com a centre.

L'expressió de la identitat i dels sentiments de pertinença és una de les funcions atribuïbles a l'art en pràcticament totes les èpoques i cultures, ja que sol reflectir, en gran mesura, els elements visuals, icònics i simbòlics que defineixen les singularitats i les creences

col·lectives. És important, doncs, que l'alumnat reflexioni de manera crítica i dialògica sobre com l'art genera i transmet aquests sentiments i creences a diferents escales.

Competència 7

Distingir els canvis estètics i les diferents formes de representació humana en determinades èpoques i en l'actualitat, establint-hi vincles, per formar-se un concepte assertiu de la pròpia imatge, conformar els gustos personals i desenvolupar sensibilitat i respecte per la diversitat, superant estereotips i prejudicis.

Criteris d'avaluació

7.1 Formar-se una imatge ajustada de si mateix, a partir de l'anàlisi i la comparació de la representació humana en diverses èpoques i en l'actualitat, desenvolupant els gustos personals i la sensibilitat.

7.2 Apreciar la diversitat com a font d'enriquiment i respectar les idees estètiques de les altres persones, superant estereotips i prejudicis.

La història de l'art és un dels millors escenaris on formar l'alumnat per aconseguir un concepte adequat de si mateix, a través, si escau, de la reflexió sobre les diferents formes de representació humana al llarg del temps. La necessitat humana de representar-se, projectar-se i identificar-se mitjançant la imatge és una constant historicocultural que condueix a la pregunta recurrent per les formes i els propòsits de la representació humana. Així, cal que, mitjançant l'anàlisi de gèneres com, per exemple, el retrat, es promogui en els alumnes la captació de la psicologia i la mirada interior dels personatges en la seva diversitat d'edat, cultura, ètnia o condició social, prestant atenció a certs estereotips en les formes de representació.

Tot això es pot relacionar, alhora, amb les diferents convencions en la representació humana i la seva evolució històrica. D'aquesta manera, mitjançant l'anàlisi comparativa d'obres de diferents períodes, l'alumnat pot reconèixer com han anat canviant la idea de bellesa i els cànons artístics, adquirir una concepció complexa i no dogmàtica de les idees estètiques i donar ocasió al desenvolupament del propi criteri i gust. Un altre dels propòsits d'aquesta anàlisi és contribuir que l'alumnat adopti un concepte ajustat i assertiu de la seva pròpia imatge física, i alhora una actitud de respecte i reconeixement de la diversitat humana, tant pel que fa als aspectes psíquics i físics com a les seves manifestacions culturals, i rebutgi tota mena de prejudicis i estereotips estètics.

Competència 8

Analitzar els processos i fenòmens de la història de l'art des de la perspectiva de gènere, a través d'una aproximació oberta i integradora per comprometre's en la igualtat d'oportunitats, i rebutjar qualsevol forma de discriminació i violència.

Criteris d'avaluació

8.1 Identificar certs processos i fenòmens de la història de l'art que han negat o ocultat la capacitat creadora de les dones i reconèixer i visibilitzar artistes i col·lectius invisibilitzats per raó de gènere.

8.2 Analitzar críticament la imatge de la dona en la història de l'art, mitjançant l'anàlisi comparativa d'obres de diferents èpoques i cultures en les quals estigui representada la figura femenina.

La historiografia de l'art, gestada a partir de mitjan segle XVIII, va relegar les dones de les diferents disciplines artístiques, negant i ocultant la seva capacitat creadora, com constata l'escassa presència femenina en les col·leccions i les exposicions dels grans museus. La matèria d'Història de l'Art pot ser una eina molt útil per invertir aquesta tendència, recuperant i valorant aquelles figures artístiques que, per la seva condició de gènere, han estat injustificadament marginades i invisibilitzades. També és oportú que l'alumnat analitzi, a partir de processos de recerca i debat, les causes que han provocat la limitació de l'accés de les dones als oficis i a l'activitat artística, que reflexioni sobre la importància que totes les persones puguin desenvolupar els seus talents i que es comprometi en la igualtat d'oportunitats.

D'altra banda, també cal propiciar una anàlisi crítica dels estereotips i de les convencions relacionats amb la representació de les dones, els seus espais, rols, activitats i formes de vida, presents a les obres d'art, i de la seva funció com a generadores de conformitat social, per promoure en l'alumnat una actitud de rebuig davant de conductes i comportaments sexistes i de discriminació i violència.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la història de l'art

- Definició del concepte d'art en el marc de la seva evolució històrica. Identificació i valoració del significat de l'obra artística.
- Anàlisi dels llenguatges artístics: l'art com a forma de comunicació. Identificació i coneixement dels diversos codis i llenguatges, símbols i iconografia. Debat sobre la subjectivitat creadora, el problema de la interpretació i el judici estètic a partir de determinats casos.

- Anàlisi i valoració sobre les influències, els préstecs i les ruptures produïdes durant l'evolució de la història de l'art a partir d'exemples. Identificació de models d'influència anterior i posterior per mitjà de la recerca.
- Coneixement d'algunes metodologies de la història de l'art i identificació de les principals tipologies de fonts per a l'estudi de les manifestacions artístiques.
- Anàlisi i interpretació de les obres d'art dins el seu context, aplicant un esquema metodològic coherent i flexible, utilitzant correctament el vocabulari específic de la disciplina i desenvolupant la capacitat del gaudi estètic i l'expressió d'emocions.
- Identificació i reconeixement del paper de les dones en la creació artística. Recerca sobre les causes que han relegat les dones a un rol secundari al llarg de la història de l'art.
- Participació en accions per valorar, dignificar i visibilitzar aportacions de col·lectius minoritzats com a font de riquesa per a tothom.
- Identificació i classificació dels vehicles, les tècniques, els materials i les tipologies artístiques a partir de l'observació directa o indirecta i l'experimentació.
- Definició del concepte d'estil, reflexió sobre el seu caràcter convencional i aplicació de la seva periodització històrica en obres artístiques concretes.
- Identificació de causes i conseqüències dels fenòmens artístics en el seu context històric, valorant els processos de continuïtat i canvis, i constatant els diferents ritmes evolutius de les societats i la varietat de manifestacions. Descobriment dels referents i antecedents d'alguns llenguatges i moviments artístics contemporanis.
- Establiment de relacions interdisciplinàries en l'anàlisi d'algunes obres i manifestacions (literatura, cinema, música, fotografia, arts plàstiques, còmic, publicitat, arts escèniques, dansa, disseny, indumentària, etc.) i definició del concepte d'art total.
- Ús de recursos propis de l'audiovisual, el cinema i la fotografia en la creació de productes digitals en la narració de fets, en l'expressió de sentiments i en la denúncia de situacions de violència o discriminació que afectin col·lectius i persones.
- Creació de productes individuals i col·laboratius per expressar i comunicar idees.

Art, forma i funció

- Anàlisi de l'art com a instrument màgic i ritual. Establiment de relacions entre art i mite en les cultures prehistòriques, antigues i primitives.
- Reconeixement del paper de formes artístiques diverses (art popular, art antic, art oriental, art islàmic, art africà, etc.) com a font inspiradora de l'art occidental, especialment de les avantguardes del segle XX.
- Identificació de la funció de l'art com a dispositiu de dominació i control, a partir de l'anàlisi del paper de les manifestacions artístiques en diferents moments de la història: de les antigues civilitzacions mediterrànies a l'Imperi romà i de l'absolutisme als totalitarismes.
- Caracterització de l'arquitectura a la Grècia i la Roma antigues, analitzant les formes, interpretant les funcions dels espais i valorant les aportacions tècniques i formals d'altres

civilitzacions. Anàlisi de pervivències i influències del cànon clàssic en alguns exemples de l'entorn proper.

- Caracterització de les arts plàstiques d'època medieval a Catalunya per mitjà de l'anàlisi d'obres representatives: aspectes formals, iconografia i caràcter narratiu i didàctic de la imatge.

- Anàlisi de la concepció de l'espai religiós en l'arquitectura romànica i gòtica: simbolisme, pervivències i novetats tècniques i relacions d'influència amb altres cultures coetànies.

- Anàlisi de l'art com a mitjà per expressar sentiments i emocions: del romanticisme a l'expressionisme. Debat sobre les noves formes d'expressió dins les avantguardes artístiques.

- Establiment de relacions entre la forma i la funció, el disseny industrial i les arts decoratives per resoldre les necessitats de la vida domèstica: del Modernisme a la Bauhaus.

Dimensió individual i social de l'art

- Recerca sobre el paper de l'art en la representació de la identitat individual: el retrat de l'època romana al Renaixement.

- Reconeixement de la reivindicació de la identitat de l'artista: l'autoretrat. Debat entorn de l'autorepresentació en la cultura visual contemporània. Valoració de l'art com a forma d'autoconeixement.

- Anàlisi crítica de la representació femenina en les arts i en la publicitat i de la seva influència en l'autopercepció de la imatge corporal a partir d'algunes obres.

- Comparació entre diverses aproximacions i formats per representar la figura humana: de l'art antic del Pròxim Orient al Body Art.

- Anàlisi del paper de l'art com a expressió d'identitats col·lectives. Reconeixement de l'art com a plataforma de reivindicació col·lectiva, com a mitjà de transformació social i cultural i com a transgressió. Debat sobre els usos de l'art com a crítica, publicitat i propaganda a partir de l'estudi de casos.

- Anàlisi del rol i de l'estatus de l'artista al llarg de la història i a l'època contemporània i dels conceptes d'autoria i còpia en l'art. Debat sobre el rol de les dones en l'art i la cultura actuals: desigualtats, reptes i oportunitats.

- Anàlisi crítica de fenòmens d'aculturació i d'espoli o destrucció patrimonial com a conseqüència del domini territorial d'unes cultures i societats sobre unes altres. Anàlisi de fenòmens d'hibridació i sincretisme cultural en l'entorn.

- Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.

- Coneixement dels canals de difusió de la creació artística i cultural i de la recepció de les novetats: dels salons i les exposicions universals a les xarxes socials.

- Identificació dels canvis en el mercat i el consum de l'art en la contemporaneïtat i en la relació entre els artistes, el públic i la crítica d'art: del col·leccionisme a l'art de masses.
- Identificació d'estereotips i prejudicis en la recepció dels corrents artístics i culturals. Respecte per les produccions i les expressions dels altres i rebuig de la violència i la discriminació envers persones i col·lectius per raó de gènere.

Art, espai, natura i ciutat

- Debat entorn de l'expressió artística com a referent de la realitat i com a component de la ficció i de la utopia.
- Anàlisi de les influències mútues entre la fotografia, el cinema i les arts plàstiques.
- Anàlisi de formes de representació naturalistes en l'art: del taller al *plein air* i a l'hiperrealisme. Debat sobre l'abstracció com a llenguatge visual autònom de la realitat.
- Recerca sobre la representació de l'espai tridimensional en les arts bidimensionals: del barroc a les avantguardes del segle XX.
- Identificació de les relacions entre l'art i la natura per mitjà de l'anàlisi crítica d'algunes intervencions artístiques en espais naturals: de l'art ambiental al *land art*.
- Identificació de les principals fites del moviment modern en l'arquitectura i de les funcions de l'escultura urbana.
- Anàlisi de l'urbanisme, l'arquitectura i l'espai domèstic des d'una perspectiva de gènere: desigualtats, reptes i oportunitats.
- Debat entorn de les repercussions socials de la cultura i l'art, i de la seva rellevància en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible i de ciutats sostenibles i socialment equitatives.
- Anàlisi crítica de les manifestacions artístiques populars urbanes: del Pop-Art a l'art mural.
- Reconeixement d'algunes accions artístiques i *performances* contemporànies i de les oportunitats que ofereixen els mitjans electrònics i digitals aplicats a l'art.
- Definició del concepte de patrimoni artístic i valoració de la necessitat de protegir i difondre el patrimoni com a herència cultural dels grups humans.
- Participació en activitats que tinguin lloc en museus i en altres recintes artístics i culturals i que tinguin valor social i comunitari. Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.

Història de la Filosofia

Hi ha preguntes fonamentals que formen part de la mateixa història de la humanitat i que al llarg dels segles s'han anat formulant i reformulant. Preguntes que fan referència a l'origen, la naturalesa i el cosmos; al sentit de l'existència humana; a la possibilitat i les formes del coneixement; a la definició dels valors que estimem adequats per orientar les nostres accions i creacions (la veritat, el bé, la justícia, la bellesa, etc.). Ara bé, encara que les qüestions són, en essència, les mateixes, la variabilitat històrica de les formes en què es plantegen i s'hi intenta respondre és aparentment enorme. Les cultures humanes es constitueixen i es reconeixen en relació amb les respostes que ofereixen a aquestes qüestions més fonamentals.

L'objectiu de la matèria d'Història de la Filosofia és recórrer el camí en què aquestes preguntes i respostes s'han donat, d'una manera distintivament crítica i racional, en l'esdevenir del pensament occidental, sense que això signifiqui ignorar la riquesa i la rellevància d'altres tradicions de pensament. Aquest objectiu té una importància cabal per a l'assoliment de la maduresa personal, social i professional de l'alumnat. Aventura-nos a explorar la vida de les idees filosòfiques, en la relació complexa i dialèctica que mantenen històricament entre si, i també veure la seva pervivència en aspectes de la nostra realitat i cultura actuals, és també explorar la intricada xarxa mental sobre la qual pensem, desitgem, sentim i actuem. Així, lluny de ser un mer compendi erudit de coneixements, la matèria d'Història de la Filosofia ha de representar per als i les alumnes un estimulant exercici de descobriment del conjunt d'idees i valors que sustentin tant la seva manera de ser com la de la seva pròpia època i entorn social.

Per aconseguir aquest objectiu es proposa el desenvolupament d'una sèrie de competències específiques que, en coherència amb una visió competencial de l'aprenentatge, són comunes amb la matèria de Filosofia de primer de batxillerat. Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, a la col·laboració i l'acció.

Aquestes competències, més enllà d'aprofundir en els procediments de la indagació filosòfica amb els quals s'ha treballat a primer de batxillerat, i del coneixement significatiu d'algunes de les més importants concepcions, documents, autors i autors de la història del pensament occidental, han de donar a l'alumnat la possibilitat de pensar críticament sobre les grans preguntes filosòfiques i les idees a partir de les quals es pensa, identificant el seu origen més remot i resseguint-les en el transcurs de les seves variacions històriques.

Aquesta anàlisi històrica i dialèctica de les idees, característica d'aquesta matèria, ha d'atendre tant les relacions d'oposició i complementarietat amb la resta de les idees filosòfiques, com la connexió amb les manifestacions culturals, polítiques o socials en les quals aquestes idees s'expressen. D'aquí ve que en aquesta proposta s'insisteixi a comprendre la història dels problemes filosòfics i s'entengui la filosofia, no de manera aïllada, limitant-la al coneixement dels seus textos, autors i autors més rellevants, sinó en relació amb la totalitat del context històric i cultural en el qual es donen respostes als grans interrogants. Les idees es descobreixen, es generen i es manifesten en múltiples expressions i fenòmens socials, polítics, artístics, científics o religiosos. Caldrà, doncs, que l'alumnat sigui capaç de trobar i incardinar aquestes idees i inquirir sobre aquestes en textos i documents de caràcter literari, històric, científic o de qualsevol altre tipus.

La finalitat última és que l'alumnat, un cop entengui les teories i controvèrsies filosòfiques que han articulat la història del pensament occidental, es trobi en millors condicions per adoptar una posició pròpia, profunda, dialogant, crítica i activa davant els problemes del present, els reptes del segle XXI i les preguntes filosòfiques que tots ens fem.

Cadascuna de les competències específiques referides es relaciona amb els objectius generals d'etapa per al batxillerat i amb les competències clau i, més directament, amb determinats criteris d'avaluació, criteris que s'han d'entendre com a eines de diagnòstic i millora en relació amb el nivell d'acompliment que s'espera de l'assoliment d'aquestes competències específiques.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. D'altra banda, aquests criteris hauran de ser implementats a través d'instruments avaluatius diferenciats i ajustables als contextos i a les situacions d'aprenentatge en què es concreti el desenvolupament de les competències.

Quant als sabers, estan distribuïts en quatre blocs que agrupen les grans preguntes filosòfiques que han caracteritzat el pensament occidental: què és l'ésser humà? Què puc saber? Què he de fer? Com vivim junts? Al seu torn, es pretén fer una anàlisi de com s'ha donat resposta històricament a aquestes grans qüestions revisant tres intervals històrics especialment significatius en la història del pensament filosòfic occidental: l'origen i el desenvolupament de la filosofia en l'antiguitat grega, el sorgiment de la modernitat europea a partir de les seves arrels en el pensament i la cultura medieval i, finalment, el clímax i la crisi del pensament modern fins a arribar a l'heterogeni panorama filosòfic dels nostres dies.

En cadascun d'aquests blocs s'enuncien els sabers que és essencial tractar en un curs d'Història de la Filosofia de batxillerat, sense prejutjar el grau d'atenció que calgui prestar a cada bloc i saber, ni la manera d'articular-los, de manera que es puguin seleccionar els que convingui tractar més extensament i els que s'abordin de manera complementària o contextual.

Els sabers tracten determinats problemes filosòfics atenent el diàleg que mantenen entre si diferents pensadors de la mateixa època o de diferents èpoques. La matèria segueix una orientació temàtica/problemàtica, que depassa la mera relació diacrònica d'autors o textos canònics.

En segon lloc, es proposa abordar cadascuna d'aquestes qüestions no sols per mitjà de textos d'eminent caràcter filosòfic i d'un nivell adequat al caràcter de la matèria, sinó també mitjançant l'anàlisi complementària de textos i documents literaris, historiogràfics i de qualsevol altre tipus, que siguin pertinents i tinguin o hagin tingut rellevància històrica en relació amb el problema tractat.

D'altra banda, en els quatre blocs s'ha volgut reparar el greuge històric respecte a les filòsofes que han estat injustament marginades en el cànon tradicional per la simple condició de dona; mesura que es complementa amb l'atenció que es dona al pensament feminista com una de les concepcions més representatives de la història recent de les idees.

L'estructura de la matèria pretén subratllar l'aspecte dinàmic i interconnectat de les diferents etapes o fases de la història del pensament filosòfic, així com donar més pes a l'anàlisi del

pensament modern i contemporani, sense que això comporti oblidar l'immens i riquíssim cabal de qüestions i idees que representa el pensament antic i medieval.

Finalment, una programació de la matèria conseqüent amb l'esperit competencial ha de prendre l'"aprendre a filosofar" kantianista com a lema orientador, i situar l'activitat indagadora de l'alumnat com a centre i fi de tot el procés d'ensenyament-aprenentatge, aprofundint en el desenvolupament de les competències que, desplegadas ja en la matèria de Filosofia de primer de batxillerat, contribueixin a l'assoliment de la seva autonomia intel·lectual i moral, i de la seva maduresa cívica.

És també important insistir, finalment, en la conveniència de comprendre la Història de la Filosofia en el context històric i cultural que li serveix de marc, evitar un tractament aïllat i purament academicista de la mateixa i emprar-la com una eina idònia amb què tractar, de manera reflexiva i crítica, els més greus problemes que ens afecten avui, especialment els referits a l'equitat entre els éssers humans, la justificació i la consideració dels drets humans, la igualtat efectiva entre homes i dones i els problemes ecosocials.

Competències específiques

Competència 1

Avaluar els arguments atenent el seu context històric, social i cultural, identificant les influències que els sustenten i la seva repercussió en la història de la filosofia per descobrir la naturalesa dels seus possibles dogmatismes i fal·làcies.

Criteris d'avaluació

1.1 Avaluar críticament discursos, orals i escrits, sobre qüestions i problemes filosòfics que apareixen al llarg de la història de la filosofia, demostrant una comprensió correcta de les estructures argumentatives.

1.2 Produir rigorosament arguments a partir de l'estudi de la història de la filosofia, aplicant les normes lògiques, retòriques i argumentatives, i detectant i evitant maneres dogmàtiques, fal·làcies i biaixos per exposar les pròpies opinions i idees, tant oralment com per escrit.

Argumentar consisteix a presentar els pros i els contres d'una proposició, una idea o una tesi i arribar a una conclusió. Aquesta competència pretén capacitar l'alumnat per pensar amb lògica, més significativament, amb profunditat, a partir dels recursos propis del discurs i la pràctica filosòfica i l'anàlisi de les idees dels principals filòsofs i filòsofes.

El desenvolupament d'aquesta competència dona a l'alumnat les eines per posar llum al procés de pensament i descobrir la lògica interna dels pensaments que s'han produït al llarg de la història de la filosofia, i introduir la crítica com a element essencial per pensar: identificar prejudicis, distingir el que és important del que és accessori, conceptualitzar, qüestionar marcs conceptuals, detectar errors en l'argumentació, etc., ajuda l'alumnat a construir un pensament propi, amb arguments que li permeten qüestionar el que pensa. També els capacita per anticipar les pròpies accions per mitjà de la reflexió i la crítica com un element previ a la presa de decisions; per tant, el desenvolupament d'aquesta competència és la condició per poder abordar la competència 5 (avaluar de manera global, sistèmica i

transdisciplinària problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat analitzant-los filosòficament per poder tractar-los de manera creativa i prendre una posició).

Aquesta competència també es relaciona estretament amb la competència 3 d'aquesta matèria (reconèixer i aplicar les normes de l'argumentació i del diàleg filosòfic, en diferents suports i activitats, per expressar-se amb rigor argumentatiu i desenvolupar el diàleg respectuós i constructiu amb els altres), i amb la competència clau en comunicació lingüística. També es relaciona amb la competència clau STEM, en l'aspecte de construir, expressar i contrastar argumentacions per justificar i validar les afirmacions que es fan en ciències. I està especialment vinculada amb la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre, ja que les eines de la filosofia ens ajuden a reflexionar sobre el propi procés de pensament, cosa que facilita la metacognició (prendre consciència dels processos mentals que intervenen en l'aprenentatge per poder-los autoregular).

Competència 2

Interpretar i comunicar qüestions filosòfiques a partir de la selecció i l'anàlisi rigorosa de fonts de la història de la filosofia per entendre el nostre present atenent el passat i per produir i transmetre judicis i tesis personals i desenvolupar una actitud indagadora, autònoma, rigorosa i creativa en l'àmbit de la reflexió filosòfica.

Criteris d'avaluació

2.1 Construir un coneixement rigorós de fonts i textos filosòfics, aplicant tècniques de cerca, anàlisi, organització i comparació i relacionant-los correctament amb els contextos històrics, problemes o tesis, autors i autors, i amb altres àmbits i activitats culturals.

2.2 Construir discursos propis sobre problemes historicofilosòfics, mitjançant l'elaboració i la presentació de documents i treballs de recerca documental, tant de manera individual com grupal.

En els temps en què vivim pren una rellevància especial poder clarificar quines raons sostenen una opinió per evitar els errors, les trampes o els prejudicis i comprendre que no tots els arguments tenen la mateixa validesa, ni lògica ni ètica.

La matèria d'Història de la Filosofia ha de permetre a l'alumnat aprofundir en l'anàlisi dels discursos i valorar com els diferents sabers ens proporcionen diferents graus de certesa. Mitjançant la comprensió de l'especificitat del pensament filosòfic com a saber argumentatiu, l'alumnat adquireix eines per analitzar críticament els discursos i els arguments del seu dia a dia.

L'exercici competencial consisteix a llançar una sonda al passat des del nostre present per entendre'ns a nosaltres mateixos, per saber d'on venim, com a cultura i com a humanitat, i actuar de manera creativa per a la millora social en drets i llibertats.

El desenvolupament d'aquesta competència ha d'ajudar l'alumnat a adquirir una posició de prevenció davant les informacions que l'envolten i capacitar-lo per discernir a quin tipus de saber pertanyen. Entendre quin tipus de saber estem analitzant és una condició per poder seleccionar les eines d'anàlisi i d'argumentació adients per a cada discurs, que es treballen en la competència 1 (Avaluar i generar arguments a partir de

l'anàlisi formal i informal, per produir i valorar discursos orals i escrits de manera rigorosa, evitar dogmatismes, biaixos i fal·làcies i distingir els sabers que aporten certesa a l'hora de sostenir opinions i hipòtesis). Abordar la vinculació entre la ciència i la filosofia, més enllà del que diferencia els dos sabers, és important per desenvolupar una actitud crítica. La diferenciació entre veritat i certesa és capital per assumir un escepticisme racional que possibiliti una anàlisi crítica dels discursos.

Aquesta competència es relaciona amb les competències clau de comunicació lingüística i digital, pel que fa a la gestió de la informació, i amb les competències clau ciutadana i emprenedora en el desenvolupament de l'actitud indagadora, autònoma, rigorosa i creativa.

Competència 3

Aplicar la dissertació filosòfica per contraposar i posar en diàleg les idees dels diferents pensadors i pensadores de la història de la filosofia, i així connectar el present amb el passat per transformar-lo d'acord amb els grans consensos sorgits dels drets humans i els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

Criteris d'avaluació

3.1 Intercanviar i avaluar críticament idees sobre qüestions filosòfiques a partir de la dissertació.

3.2 Argumentar rigorosament les pròpies idees en activitats de dissertació filosòfica.

3.3 Participar de manera oberta, compromesa i respectuosa en activitats de diàleg sobre qüestions i problemes filosòficament rellevants per crear una dissertació compartida.

Aquesta competència està estretament relacionada amb la competència 1 (avaluar i generar arguments a partir de l'anàlisi formal i informal, per produir i valorar discursos orals i escrits de manera rigorosa, evitar dogmatismes, biaixos i fal·làcies i distingir els sabers que aporten certesa a l'hora de sostenir opinions i hipòtesis), atesa la importància que té l'argumentació filosòfica, la identificació de les fal·làcies, el qüestionament de les idees i la capacitat de deduir-ne les implicacions. Però es relaciona també amb la resta de competències de la matèria. Per això, s'ha de treballar de manera integrada, per afavorir la transferència de coneixements i d'habilitats entre aquestes.

També es relaciona amb la competència clau en comunicació lingüística, i amb la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre.

Competència 4

Reconèixer com els problemes filosòfics s'han plantejat en les diferents èpoques i autores i autors i comparar-ho, a partir de l'anàlisi i la interpretació de textos dels principals autors i autores de la història de la filosofia, per reconèixer la radicalitat i la transcendència d'aquestes qüestions i abordar-les amb el bagatge de les aportacions de la tradició filosòfica.

Criteris d'avaluació

4.1 Distingir les principals preguntes de la història de la filosofia i les diferents respostes filosòfiques mitjançant la indagació i l'anàlisi i la interpretació de textos filosòfics.

4.2 Relacionar les diferents respostes filosòfiques que s'han donat en la cultura, mitjançant l'anàlisi de textos i altres formes d'expressió cultural amb les respostes de la història de la filosofia.

4.3 Comparar les diferents preguntes, idees, tesis i controvèrsies filosòfiques de la història del pensament, mitjançant el diàleg diacrònic amb els textos de la història de la filosofia i amb el diàleg sincrònic sobre els textos de la història de la filosofia.

4.4 Valorar la pluralitat, la complexitat i la dialèctica de la història del pensament, mitjançant la comprensió i l'expressió de les relacions d'oposició i complementarietat entre les tesis, escoles, filòsofs i filòsofs de les mateixes èpoques i tradicions o de diferents.

Al llarg de la història, la filosofia ha abordat qüestions fonamentals per a l'existència humana, com ara la identitat personal, el coneixement, la vida en comú, etc., partint sempre d'un context real i simbòlic concret. En aquest sentit, podem dir que la filosofia ofereix respostes històriques a qüestions essencials i actuals.

L'anàlisi de l'origen històric de la filosofia ofereix l'oportunitat de visibilitzar les veus minoritzades en la filosofia acadèmica, de situar la tradició filosòfica d'Occident en una posició androcèntrica i etnocèntrica, i de tractar la doble invisibilització de les dones, en l'accés a l'entorn acadèmic i cultural i en l'anonimització en la tradició cultural.

Aquesta competència està entrelligada amb les competències personal, social i aprendre a aprendre; competència ciutadana, i, més directament, amb la competència en consciència i expressió culturals.

Competència 5

Avaluar de manera global, sistèmica i transdisciplinària problemes ètics i polítics fonamentals i d'actualitat analitzant-los filosòficament per poder tractar-los de manera creativa i prendre una posició.

Criteris d'avaluació

5.1 Avaluar críticament problemes contemporanis complexos emprant els conceptes, les idees, les teories i les controvèrsies historicofilosòfics que poden contribuir a clarificar-los.

5.2 Elaborar propostes crítiques i personals sobre els problemes contemporanis complexos fent ús d'idees, teories, estratègies argumentatives i el diàleg filosòfic.

La complexitat és, potser, un dels elements fonamentals que caracteritzen el nostre present i determina radicalment la vida dels nois i les noies. La societat de la informació i la comunicació, la globalització econòmica i cultural i el desenvolupament de la ciència i de la tecnologia, entre d'altres, són elements que formen part de tot un entramat de relacions i qüestions complexes entre les quals no sempre és fàcil orientar-se. La filosofia, com a

discurs crític i analític, pot ajudar en aquesta empresa.

El que es pretén amb el desenvolupament d'aquesta competència és que l'alumnat aprengui a orientar-se en la complexitat mitjançant les eines conceptuais i metodològiques pròpies del pensament crític i filosòfic (introduïdes en les competències 1, 2, 3 i 4), per aprofundir en l'anàlisi i la comprensió dels reptes socials, ambientals i polítics del món actual. En aquest sentit, assolir aquesta competència implica ser capaç de prendre posició davant d'un repte o controvèrsia plantejada amb criteri.

Per desenvolupar aquesta competència és necessari que l'alumnat aprengui a identificar problemes contemporanis, així com els agents, els interessos, les idees i els valors implicats. I també que aprengui a identificar les possibles conseqüències (ètiques, polítiques, socials, etc.) de les diverses posicions al voltant de la situació problemàtica o conflictiva i establir els criteris d'elecció d'alternatives i vies d'acció raonables, des d'una perspectiva democràtica, per tal de poder-se pronunciar i prendre decisions. Per tal de poder-ho dur a terme amb rigor filosòfic, cal que l'alumnat utilitzi les eines filosòfiques que es treballen a la resta de competències d'aquesta matèria.

Aquesta competència té un paper fonamental en l'anàlisi crítica de la realitat social i política i té una relació directa amb la resta de competències de la matèria, i amb la competència clau en ciències, tecnologia i enginyeria (STEM), la competència emprenedora i, més directament, amb la competència ciutadana.

Competència 6

Desenvolupar la sensibilitat i la comprensió crítica de l'art i altres manifestacions amb valor estètic a partir de les principals idees filosòfiques sobre la bellesa i la creació artística per contribuir a l'educació estètica.

Criteris d'avaluació

6.1 Comprendre l'evolució de la reflexió estètica sobre la bellesa, l'experiència estètica i els conceptes d'artesanía, art i disseny al llarg de la història mitjançant l'anàlisi de textos filosòfics i de diferents expressions artístiques.

6.2 Construir un judici propi sobre diferents expressions artístiques, tot aplicant els conceptes estètics a les valoracions d'aquestes expressions.

Aquesta competència pretén que l'alumnat compregui la importància dels processos i de les manifestacions estètiques en les societats i en els individus i com han evolucionat al llarg de la història intrínsecament relacionats amb l'ordre polític, moral, econòmic, etc., mitjançant les principals idees filosòfiques d'art i creació. També és una oportunitat per explorar diferents llenguatges artístics i emprar altres formes de comunicació i expressió, amb creativitat i imaginació.

La competència en estètica es relaciona fonamentalment amb la competència clau en consciència i expressió culturals, i també amb la competència en comunicació lingüística i la competència ciutadana.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Què és l'ésser humà?

- Caracterització de les explicacions antropològiques de Sòcrates, Plató i Aristòtil com a origen de les antropologies posteriors.
- Anàlisi i valoració de la vigència de les principals respostes modernes a la pregunta per la consciència i el coneixement.
- Anàlisi crítica del projecte il·lustrat: la confiança en la raó, l'educació i la ciència com a projecte emancipador de l'individu.
- Anàlisi crítica de l'evolució de la reflexió i l'experiència estètica, des de Grècia fins avui, mitjançant els conceptes de poètica, artesanía, art i disseny.

Què puc saber?

- Interpretació i producció d'informació amb rigor argumentatiu per reconèixer la historicitat i la universalitat dels problemes i de les teories filosòfiques.
- Caracterització de la cosmovisió mítica i la teorització filosòfica a Grècia com a origen de la filosofia occidental.
- Identificació del problema de la realitat en la filosofia presocràtica com a primer problema de la història de la filosofia.
- Comparació del paper de la filosofia en els sofistes i Sòcrates en el context de la il·lustració grega.
- Anàlisi comparada de les respostes de Plató i Aristòtil a la pregunta pel coneixement i la realitat.
- Explicació de la relació entre el context polític i cultural i l'evolució de la filosofia i la ciència en l'hel·lenisme, mitjançant l'exemple de l'estoïcisme i l'epicureisme.

- Explicació de la relació entre el context polític i cultural i l'evolució teològica de la filosofia medieval, mitjançant les respostes al problema entre fe i raó d'Agustí d'Hipona, Tomàs d'Aquino, Ramon Llull i Guillem d'Ockham.
- Explicació de la relació entre el context polític i cultural del Renaixement, el protestantisme i la revolució científica, fonaments de l'època moderna europea.
- Valoració del gir epistemològic de la filosofia moderna mitjançant la comparació de racionalistes i empiristes: Descartes i Hume com a hereus de la filosofia grega i com a orígens de les teories del coneixement posteriors.
- Caracterització de la filosofia crítica d'Immanuel Kant com a síntesi de les confrontacions entre empirisme i racionalisme davant de la pregunta pel coneixement i com a conclusió de l'època moderna.
- Anàlisi i valoració de la vigència de la crítica a la ciència de l'Escola de Frankfurt.
- Revisió de la tradició cultural, religiosa i filosòfica occidental mitjançant la crítica als paradigmes de la modernitat, i l'origen de la postmodernitat en la filosofia del martell de Nietzsche.
- Construcció d'una concepció dinàmica de la història del pensament mitjançant la revisió dels problemes filosòfics de la filosofia analítica (Ludwig Wittgenstein).
- Explicació de la relació entre el context polític i social i el problema del ser en l'ésser humà: la superació de la raó pura cartesiana de la tradició mitjançant la raó vital de José Ortega y Gasset i la raó poètica de María Zambrano.
- Anàlisi crítica de l'evolució de la noció de bellesa, des de Grècia fins avui, mitjançant els exemples de Plató, Kant i Baumgarten.

Què he de fer?

- Anàlisi crítica de l'evolució de la discussió ètica a Grècia: contextualització de l'intel·lectualisme socràticoplàtonic, de les teories de la virtut en Plató i Aristòtil, del concepte d'eudemonia i del concepte d'ataràxia de les escoles hel·lenístiques, i identificació d'aquestes diferents respostes com a origen de les ètiques posteriors.
- Anàlisi i valoració de la vigència de les confrontacions i les complementacions de les diferents respostes modernes a la pregunta per l'acció, mitjançant la caracterització de les ètiques teleològiques i les ètiques deontològiques.
- Explicació de la relació entre el context polític i social i el problema de "ser" de l'ésser humà: la pregunta pel subjecte i la responsabilitat, mitjançant les respostes de l'existencialisme (Heidegger i Sartre).

Com vivim junts?

- Diàleg que porti raons pertinents, relacionant-les amb les dels altres, trobant punts d'encontre, per arribar a conclusions complexes i creatives.

- Revisió de la viabilitat i la vigència dels projectes polítics de Plató i d'Aristòtil.
- Explicació de la relació entre el context polític i cultural i l'evolució de l'ètica en l'hel·lenisme, mitjançant l'exemple de l'estoïcisme i l'epicureisme.
- Anàlisi crítica, a partir de la figura d'Hipàtia d'Alexandria, de l'evolució del paper de les dones en la cultura i la filosofia grega, i del biaix de gènere en la transmissió de la història i la cultura d'Occident.
- Anàlisi crítica, a partir de la figura polifacètica d'Hildegarda de Bingen, del paper de les dones en la cultura i la filosofia medieval, de la via religiosa com a únic camí cap a la cultura de les dones al llarg de la història i del biaix de gènere en la transmissió de la història i la cultura d'Occident.
- Valoració del pas a l'estructura política moderna mitjançant la revisió de les teories del contracte social com legitimacions teòriques de l'estat modern.
- Anàlisi crítica de la relegació de les dones en les construccions teòriques de la societat civil dels contractualistes.
- Anàlisi i valoració de la vigència de la crítica marxista al capitalisme.
- Revisió de la vigència de l'anàlisi del totalitarisme de Hanna Arendt.
- Avaluació crítica de problemes ètics actuals en relació amb les diferents generacions dels drets humans: drets de generacions futures, drets dels col·lectius, drets digitals, drets mediambientals i drets dels animals. El subjecte de drets i el cercle expansiu de l'ètica.

Història de la Música i de la Dansa

La Història de la Música i de la Dansa persegueix dotar l'alumnat de les eines necessàries per abordar el coneixement de les expressions artístiques més significatives en el decurs del temps. A més, proporciona una visió global d'aquestes manifestacions i les vincula amb els successos i els contextos en què van succeir, establint relacions entre gèneres, estils i èpoques. En conseqüència, aquesta matèria aprofundeix en l'estudi d'aquests fenòmens i aborda el treball de diferents períodes històrics. Mitjançant l'observació, l'anàlisi i el reconeixement de característiques rellevants, s'identificaran els estils i es vincularan amb la societat del seu temps.

En concret, aquesta matèria introdueix l'alumnat en el descobriment dels diferents períodes en què tradicionalment s'ha classificat l'evolució històrica partint de l'antiguitat fins als nostres dies, fent atenció als diferents gèneres i estils. S'aproxima cadascun d'aquests a les diferents maneres de concebre la creació tant en la música i les arts escèniques com en la dansa que, en gran mesura, han transcorregut conjuntament al llarg del temps. Així, l'alumnat en comprendrà l'evolució i establirà associacions amb altres manifestacions artístiques de les societats en què es van produir i ubicarà temporalment les propostes.

Cal insistir que la perspectiva de la matèria d'Història de la Música i la Dansa ha de ser eminentment pràctica. A més, es considera oportú partir de les etapes, els períodes, els estils i les estètiques més actuals per, de manera progressiva, aproximar-nos als anteriors. També ha d'estar connectada amb la resta de matèries del currículum, i es recomana que el centre afavoreixi una organització horària per tal de tenir temps de desenvolupar projectes interdisciplinaris. L'assoliment conjunt de competències ajuda l'alumnat a tenir una percepció global de l'aprenentatge, fet que en permet una participació més activa i un grau més alt de motivació i significativitat.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà per mitjà dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho.

El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

La pràctica habitual d'escoltar, visionar, interpretar amb el cos i/o els instruments, crear o presenciar en viu manifestacions musicals, dansístiques i escèniques de diferents períodes històrics, diferents cultures i estètiques diverses, farà que l'alumnat adquireixi una perspectiva més àmplia des de la qual pugui contemplar, comprendre i valorar la creació i la interpretació artística. Així mateix, l'accés i el contrast a fonts d'informació sobre les característiques estilístiques i els corrents estètics de cada context ajudarà a comprendre els

gustos artístics passats i presents. Alhora, afavorirà la construcció d'una identitat cultural basada en la diversitat.

La utilització de metodologies actives que converteixin l'alumnat en el centre del procés d'aprenentatge ha de tendir a assimilar les competències específiques mitjançant els sabers i la pràctica, connectant els procediments d'escolta i visionat, lectura comprensiva, debats d'opinió, anàlisi i ús de diferents eines tecnològiques, editors de partitures i aplicacions informàtiques amb la interiorització conceptual necessària per a l'elaboració posterior d'argumentacions crítiques i fonamentades mitjançant projectes musicals i audiovisuals. De la mateixa manera, cal promoure el treball en valors i els hàbits de consum que afavoreixin la creació d'un gust personal.

L'assoliment d'aquestes competències específiques desenvolupa la cultura estètica de l'alumnat i s'afegeix a les habilitats i les estratègies relacionades amb el tractament de la informació. Aquesta matèria es complementa amb les de Llenguatge i Pràctica Musical i Anàlisi Musical, Arts Escèniques i Moviments Culturals i Artístics, i facilita la comprensió dels contextos culturals que originen els diferents usos dels llenguatges artístics, especialment en l'àmbit escènic.

La metodologia d'aprenentatge esdevé clau perquè aquesta matèria contribueixi a desenvolupar el respecte, la solidaritat, la no discriminació, la participació, l'ajuda i l'autoestima mitjançant pràctiques eficaces de planificació, treball col·laboratiu, obertura, flexibilitat, creativitat, esforç i rigor en la feina. Alhora, també facilita que coneguin, valorin i respectin produccions de diferents cultures i moments.

En definitiva, gràcies a aquesta matèria els estudiants hauran adquirit una formació cultural i artística més àmplia, una visió més global del lloc que ocupen la música, la dansa i les arts escèniques en la història de l'art, hauran viscut i gaudit dels diversos exemples treballats i desenvoluparan criteris per establir judicis estètics propis.

La matèria s'estructura en dos blocs competencials, *consciència cultural* i *expressió cultural*, dels quals deriven quatre components: identitat cultural, recepció cultural, autoexpressió i producció artística i cultural.

S'han establert sis competències específiques i els sabers bàsics estan dividits en tres blocs: escolta, visionat i comprensió estètica; interpretació, improvisació i creació escènica, i un darrer que fa referència a contextos, cultures i tecnologies.

Pel que fa als criteris d'avaluació plantejats, serveixen per determinar si s'aconsegueixen adquirir les competències específiques i, per tant, contribueixen a la consecució dels aprenentatges esperables.

Finalment, les situacions d'aprenentatge de la matèria es poden englobar en els àmbits comunicatiu, analític, expressiu, creatiu, emocional i interpretatiu. En definitiva, l'alumnat ha de convertir-se en el protagonista del seu propi aprenentatge a través d'experiències, processos, projectes, reptes i tasques que desenvolupin la capacitat d'apreciació, anàlisi, creativitat, imaginació i sensibilitat.

En aquest sentit, les situacions d'aprenentatge s'han dissenyat per construir experiències significatives basades en l'assoliment de les competències. L'alumnat podrà fer-ne ús en contextos formals, no formals i informals, i s'afavorirà les interrelacions entre les diferents matèries del currículum i la transferència en situacions reals.

Competències específiques

Competència 1

Explicar el valor social que les manifestacions musicals, dansístiques i escèniques han tingut en el desenvolupament de la cultura, a través del coneixement de cada època històrica i la relació amb altres arts, per reflexionar sobre la identitat i comprendre i gaudir de la diversitat cultural i artística.

Criteris d'avaluació

1.1 Identificar els factors socials i culturals inherents a determinades propostes musicals, dansístiques i escèniques, assimilant-ne les funcions i les característiques, per mitjà de l'anàlisi de diferents exemples, amb una actitud oberta i respectuosa.

1.2 Conèixer la importància de la conservació i la transmissió del patrimoni musical, dansístic i escènic de qualsevol època, a partir de la recepció i l'anàlisi de diferents propostes, comprnent la importància de la llibertat d'expressió, la tolerància i la igualtat.

Com a formes d'expressió cultural, la música, la dansa i les arts escèniques tenen un paper fonamental en la construcció social de la realitat. Al llarg de la història, el desenvolupament ha anat lligat a les condicions econòmiques, socials i històriques de cada grup humà. En aquest sentit, el seu coneixement, anàlisi, comprensió i valoració crítica aporten a l'alumnat els elements essencials per formar-se criteris propis de comprensió i d'interpretació del present, així com les claus per fer front als reptes del futur en relació amb la importància de protegir el patrimoni cultural i artístic.

Un cop compartits en grup, aquests criteris permetran a l'alumnat construir la seva pròpia identitat cultural, des d'on afrontar els reptes que planteja el futur en relació amb el desenvolupament i l'evolució de l'art i la cultura. Així mateix, proporcionaran una visió més àmplia respecte a les diverses manifestacions culturals i artístiques, des de la qual es podran posicionar al món amb una actitud d'acceptació, respecte i tolerància envers les diferències.

Competència 2

Identificar i descriure les característiques més rellevants de la dansa, les arts escèniques i la música, identificant els seus elements i intencions dins de la societat, per desenvolupar una posició oberta, assentar la pròpia identitat cultural i ampliar el seu espectre.

Criteris d'avaluació

2.1 Explicar les diferències entre les característiques més importants de diferents manifestacions musicals, dansístiques i escèniques, mitjançant una recepció activa, evidenciant una actitud d'obertura i respecte cap a la diversitat artística.

2.2 Analitzar diferents tipus de representacions artístiques per mitjà del coneixement dels seus diferents elements i llenguatges, valorant-ne la relació amb el context en què es produeixen.

El coneixement, l'anàlisi, la interpretació i la valoració de diferents propostes contribuirà al desenvolupament en l'alumnat d'una sèrie d'estratègies lligades als sabers, a les destreses i a les actituds que estan en connexió amb la naturalesa pròpia de l'ésser humà, ja que entronquen amb la necessitat d'expressió inherent a l'evolució de les societats des del començament de la història de la humanitat.

L'adquisició i la construcció d'aquests criteris propis per mitjà del coneixement i de la valoració crítica de les diferents propostes musicals i dansístiques contribuirà al desenvolupament d'una posició oberta i receptiva que permeti a l'alumnat situar-se al seu món per entendre la realitat que els envolta, assimilant tots els valors positius i, alhora, mostrant les seves potencialitats expressives i artístiques com a aportació per a la vertebració de societats més respectuoses, plurals i democràtiques.

Competència 3

Expressar idees, sensacions i opinions pròpies, a través de diversos mitjans i llenguatges vinculats amb la música, les arts escèniques i la dansa, per desenvolupar l'autoconcepte, la creativitat, la imaginació i la identitat cultural.

Criteris d'avaluació

3.1 Expressar l'opinió personal argumentada sobre diferents propostes musicals, dansístiques i escèniques, mitjançant l'audició, el visionat o l'assistència a esdeveniments musicals, dansístics i escènics, en què es mostri una actitud respectuosa i empàtica.

3.2 Elaborar valoracions estètiques pròpies sobre autors i autores relacionats amb la música, la dansa i les arts escèniques a través del coneixement de textos o documents gràfics sobre el pensament i l'art en els diferents períodes històrics.

La música, les arts escèniques i la dansa són tres dels mitjans d'expressió més valuosos a través dels quals es poden comunicar les persones. Gràcies a aquestes, l'ésser humà ha mostrat, al llarg de la història, les seves idees, l'estat d'ànim, els pensaments, les emocions, els sentiments, les sensacions i els seus anhels més profunds. De la mateixa manera, les disciplines artístiques han servit com a mitjà comunicatiu, d'opinió i de posicionament social. Per això, aquestes arts també esdevenen eines fonamentals per canviar el món.

Si tenim en compte aquests factors i compremem que la música, les arts escèniques i la dansa s'han de convertir en elements inherents a la vida de l'alumnat, es comprèn que hem d'impulsar l'ús de l'expressió i la creació per afavorir el desenvolupament de la personalitat, l'autoestima i el pensament lliure i crític. Així, podrà conformar una identitat pròpia on la cultura i les arts siguin pilars bàsics per al desenvolupament emocional i, en definitiva, vital de l'alumnat. A més, l'enorme patrimoni de recursos i materials amb què avui dia comptem per al desenvolupament de la música, les arts escèniques i la dansa, sumat al coneixement cada vegada més gran i més precís del passat cultural, han de servir d'ajuda fonamental per al creixement creatiu de l'alumnat i per afavorir la formació de persones felices, lliures de prejudicis i respectuoses.

Competència 4

Expressar emocions i sentiments per mitjà de l'execució de produccions musicals i dansístiques per desenvolupar la identitat personal, la participació

activa en el grup i la creativitat.**Criteris d'avaluació**

4.1 Demostrar habilitats musicals, escèniques i dansístiques, individuals i grupals, adquirint autoestima i consciència global per mitjà de la interpretació.

Per assolir un grau més alt de satisfacció amb una producció musical, dansística i/o escènica hem de partir d'una autocrítica que permeti a la persona comprendre, d'una manera realista, les possibilitats de millora que hi ha per interpretar-les. L'exigència, per tant, d'un rigor adequat en la realització de qualsevol tipus de manifestació musical o dansística suposarà un pas fonamental per aconseguir propostes valuoses per a l'alumnat i per als altres.

La manera més favorable per aconseguir aquestes metes es basa, precisament, en el desenvolupament d'un esperit crític, fonamentat en el respecte per les produccions i les interpretacions pròpies i alienes i en el coneixement necessari per comprendre les possibilitats de perfeccionament en la interpretació. A més, amb tot això, s'aconseguirà afavorir la consolidació d'una identitat personal ferma, la creativitat com a element de millora de qualsevol producció artística i, així mateix, la formació d'un alumnat cooperatiu, per tal que les opinions dels altres siguin preses com un component positiu a les produccions vinculades amb la música i la dansa pròpies.

Competència 5

Aplicar coneixements de música i dansa de forma col·laborativa i creativa participant en l'elaboració i l'execució de projectes artístics perquè la música i la dansa en siguin protagonistes.

Criteris d'avaluació

5.1 Participar com a intèrpret en actuacions i manifestacions musicals, escèniques i dansístiques, dins i fora del centre, mostrant iniciativa i lideratge en els processos creatius i interpretatius.

5.2 Analitzar el desenvolupament de les destreses musicals, escèniques i dansístiques en grup, adquirint autoestima i consciència global, valorant la interpretació i la creació musical.

5.3 Crear propostes artístiques de manera individual o grupal, mitjançant la veu, el cos, diferents instruments i el suport de diferents eines tecnològiques, per potenciar la creativitat i identificar les oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic.

L'aplicació de coneixements musicals i dansístics presenta l'oportunitat de comprendre i interioritzar allò que s'ha après a un nivell personal i íntim, alhora que es comparteixen experiències, idees, sentiments i sensacions amb el grup. Per descomptat, aquest procés es durà a terme utilitzant la música i la dansa com a fil conductor, ja sigui com a protagonista o present de diferents formes, aplicant els coneixements sobre característiques històriques i escèniques durant tot el procés de creació i posada en pràctica. Cal no oblidar que, per aconseguir un resultat satisfactori, és imprescindible que els i les alumnes combinin la capacitat d'expressar-se de manera assertiva amb la de comprendre, valorar i respectar les opinions dels altres. Només així podran dissenyar i crear un projecte de manera cooperativa i creativa.

En definitiva, mitjançant el disseny i la creació de projectes artístics es contribueix al desenvolupament personal de cadascú, enriquint la pròpia identitat i la capacitat de viure en societat d'una manera activa i solidària.

Competència 6

Crear propostes artístiques de forma individual o grupal, mitjançant la veu, el cos, els instruments i les eines tecnològiques, per potenciar la creativitat i identificar les oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic.

Criteris d'avaluació

6.1 Crear propostes artístiques i musicals de manera individual o grupal, mitjançant la veu, el cos, diferents instruments i el suport de diferents eines tecnològiques, per potenciar la creativitat i identificar les oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic.

Per a la creació de propostes artístiques és imprescindible que els i les alumnes coneguin i utilitzin tant la veu com diferents instruments i el seu propi cos. Així, la capacitat d'expressió es veu enriquida i les oportunitats al seu abast es multipliquen. Si, a més a més, combinen el treball individual amb el grupal, els seus projectes seran molt més complexos i complets.

D'altra banda, és important recordar que al món actual tenim a la nostra disposició una gran varietat d'eines tecnològiques, i els i les alumnes les han de conèixer per poder aprofitar tot allò que ofereixen. En primer lloc, com a eines extremadament útils per donar suport a la creació i potenciar la creativitat. I, en segon lloc, com a portals al món que els envolta, un mitjà molt extens per trobar oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic. D'aquesta manera, podran ampliar els seus coneixements previs, alhora que estaran preparats per donar-se a conèixer i desenvolupar-se com a individus.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmat en les situacions.

Escolta musical, visionat i comprensió estètica

- Anàlisi de propostes artístiques en el seu context històric.
- Descripció de funcions principals de la música, la dansa i les arts escèniques, així com dels i de les artistes en les diferents èpoques.
- Identificació de característiques estètiques i estilístiques més rellevants.
- Descripció de l'evolució de les danses, agrupacions teatrals, vocals i instrumentals en diverses èpoques històriques i contextos.
- Anàlisi de l'obra i relació biogràfica de compositors i compositores, coreògrafs i coreògrafes, autors i autores, artistes i agrupacions locals i d'arreu.
- Anàlisi d'esdeveniments i manifestacions dansístiques, escèniques i musicals en viu i enregistrades.
- Audició activa, crítica i analítica com a eina per a la recepció musical, dansística i escènica.
- Anàlisi, identificació i comprensió del fenomen musical mitjançant la partitura al llarg del temps. Evolució i funció de la notació musical.
- Reflexió crítica sobre la coreografia i el text escènic com a manifestacions del pensament artístic en els diversos períodes històrics.
- Reflexió crítica sobre la propietat intel·lectual i cultural en plantejaments de responsabilitat ètica.

Contextos, cultures musicals i tecnologies

- Identificació d'elements i característiques de la música, les arts escèniques i les danses populars del segle XX i XXI.
- Reflexió crítica sobre la importància de la música, les arts escèniques i les danses tradicionals en diverses cultures.
- Anàlisi de la música, les arts escèniques i les danses lligades a l'acadèmia en el segle XX i principi del XXI.
- Observació, interpretació i creació en les èpoques romàntica, nacionalista i postromàntica.
- Observació, interpretació i creació en l'època clàssica.
- Observació, interpretació i creació en l'època barroca.
- Observació, interpretació i creació en l'època renaixentista.
- Observació, interpretació i creació en la música, la dansa i el teatre de l'antiguitat a l'edat mitjana.
- Identificació visual i auditiva dels principals instruments i agrupacions i classificació organològica bàsica.
- Interpretació individual i grupal a partir de tècniques vocals, instrumentals i corporals aplicades segons l'evolució històrica dels diferents gèneres i estils musicals.

Història del Món Contemporani

Conèixer els condicionants històrics del món present, així com els problemes i els reptes globals de les diferents societats humanes contemporànies, és indispensable perquè l'alumnat se situï al món, adquireixi consciència dels seus drets i obligacions i es comprometi amb l'exercici d'una ciutadania activa i responsable davant dels reptes i desafiaments actuals. En aquest sentit, la matèria d'Història del Món Contemporani, d'acord amb els objectius de l'etapa del batxillerat i amb el desenvolupament de les competències clau, facilita a l'alumnat les estratègies necessàries per comprendre de manera crítica els esdeveniments i processos contemporanis més rellevants en els àmbits nacional, europeu i mundial, i facilita l'anàlisi de les seves causes i relacions. A més, atesa la constant obertura al present que caracteritza la història contemporània, l'aprenentatge de la matèria genera en l'alumnat una mirada crítica i analítica sobre l'actualitat i sobre les seves pròpies circumstàncies. D'altra banda, si bé l'ensenyament de la història tradicional estava centrat en els successos polítics de les elits, la seva transformació al llarg del segle XX en una ciència de les persones i de les societats humanes en el temps, ha permès introduir-hi noves temàtiques econòmiques i socials, així com nous subjectes històrics, com els grups subordinats i desfavorits, les dones i altres col·lectius. És important subratllar, també, l'aproximació alhora sincrònica i diacrònica que exigeix avui la comprensió i la transmissió de la història.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els i les estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

Les competències específiques de la matèria estan referides, d'una banda, a la recerca i el maneig crític de fonts històriques i d'informació i, de l'altra, a la contextualització i l'anàlisi de fenòmens històrics rellevants a partir de la comprensió dels canvis en l'estructura econòmica, la valoració de la conflictivitat social, la comprensió de l'evolució de les relacions internacionals i els esdeveniments bèl·lics, així com la consideració dels elements ideològics i culturals. Tot aquest conjunt de competències es desplega, al seu torn, al voltant de dos eixos fonamentals. El primer fa referència a l'anàlisi dels principals problemes i reptes del present, interpretant-los com a part d'un procés que els connecta amb el passat i els projecta cap al futur. L'objectiu és fomentar l'ús social del coneixement i el desenvolupament de la consciència i el pensament històrics, generant en l'alumnat la necessitat de formular preguntes sobre el temps present, reflexionar críticament sobre el seu entorn social, i clarificar el seu propi projecte personal. El segon eix se centra a presentar una concepció de la història amb perspectiva de gènere. La història tradicional, centrada en la política i en els grans fets, amb prou feines incloïa dones com a protagonistes de l'acció social i política, tot i constituir més de la meitat de la població i mantenir un pes social i econòmic fonamental en l'organització i el desenvolupament de les diferents societats. Per això, s'ha adoptat el concepte de gènere com a eina analítica per a la investigació historiogràfica, variant la perspectiva i assumint la necessitat d'observar i valorar la contribució de les dones, a tots els nivells, al desenvolupament històric. En general, i al voltant d'aquests dos eixos bàsics, la matèria d'Història del Món Contemporani proporciona a l'alumnat una sèrie d'eines i estratègies que li permeten avançar en la comprensió de les fonts, la cerca i la selecció d'informació, tant digital com analògica, i la creació de productes propis sobre assumptes o

problemes del present, a partir de la comprensió del coneixement històric com a síntesi d'interpretacions guiades pel rigor científic, la crítica a tota posició dogmàtica i la revisió i la reelaboració constants.

Les competències específiques de la matèria tenen també per objecte el reconeixement per part de l'alumnat dels valors del pluralisme, l'equitat, el respecte a les diferències, el rebuig a tota mena de discriminació i la promoció d'una cultura de pau i no-violència, incidint en la importància de l'assoliment de la justícia, la igualtat efectiva d'homes i dones, el respecte als drets humans i el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible. En aquest sentit, el desenvolupament d'un pensament crític que permeti interpretar problemes i conflictes contemporanis, així com la protecció i la difusió de les memòries plurals i del patrimoni històric i cultural, contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de manera transversal. Es tracta d'elements fonamentals per crear societats més inclusives, respectuoses i resilients, promoure la participació col·lectiva i enfortir la cultura cívica, l'equitat social i els valors del diàleg i la cooperació. També es relacionen de manera directa amb el repte d'aconseguir la participació de tota la ciutadania en la societat, per desenvolupar al màxim els seus talents i aspiracions i visibilitzar les aportacions de persones i col·lectius minoritzats, com a part de la riquesa del món.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran per mitjà de la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Permeten comprovar el grau d'assoliment de cadascuna de les competències específiques, i s'han d'entendre com a eines de diagnòstic i millora en relació amb el nivell d'acompliment que s'espera de l'assoliment d'aquestes. Atès aquest enfocament competencial, els criteris d'avaluació, en relació amb els sabers, han d'atendre tant als processos d'aprenentatge com a la valoració de resultats, i ser implementats a través d'instruments i estratègies d'avaluació diferenciades i ajustables als diferents contextos i situacions d'aprenentatge en què s'hagi de concretar el desenvolupament de les competències.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge. Es presenten en quatre blocs, en els quals, segons cada cas, predomina l'enfocament metodològic, la perspectiva temporal o l'aproximació temàtica. Aquesta manera d'organitzar els sabers pretén promoure, no només la connexió entre passat i present i insistir en el caràcter funcional i significatiu dels aprenentatges, sinó també establir marcs explicatius de processos històrics de diferents etapes, sense descontextualitzar els fets i esdeveniments més rellevants, que han de ser analitzats sota els paràmetres de cada moment històric. Aquests blocs de sabers són coherents amb els blocs de les ciències socials, geografia i història de l'educació secundària obligatòria i els donen continuïtat. El primer bloc, *aproximació a la història contemporània*, se centra de manera fonamental en la metodologia històrica, això és, en les tècniques, els mètodes i els procediments utilitzats per historiadors i historiadores per a la investigació d'esdeveniments i processos del passat. El treball pel que fa a aquest primer bloc de sabers es pot concebre com a preàmbul del curs, o bé com a aprenentatges comuns a tots els blocs que es desenvolupen al llarg del curs. Al segon bloc, *societats en el temps*, es fa un recorregut pels principals fenòmens històrics, econòmics i polítics de l'època contemporània. La seva agrupació és temàtica, però el desenvolupament de cadascun dels sabers es pot fer de manera cronològica o combinada. El tercer bloc, *reptes del món actual*, inclou els principals eixos al voltant dels quals es mou el món actual,

des dels conflictes interns i externs, passant pels reptes que planteja el creixement econòmic o la crisi climàtica fins al desenvolupament polític i social de determinats països del planeta. L'objectiu és analitzar les dificultats a què s'enfronta la humanitat, entenent la seva dimensió històrica, els seus orígens i desenvolupament, i la seva situació actual, i explorant alternatives per fer front als reptes i desafiaments al segle XXI. El quart bloc, *compromís cívica*, implica el reconeixement dels valors i de les actituds que corresponen a l'exercici d'una ciutadania activa, crítica i responsable.

Des del punt de vista de la programació de la matèria, convé recordar la vinculació que mantenen el temps present i el passat, per la qual cosa s'ha de facilitar l'estudi dels fenòmens històrics des de la perspectiva de l'actualitat, i els problemes i fenòmens presents a partir de la seva gènesi i desenvolupament històric, i generar situacions d'aprenentatge en què aquest vincle sigui palpable. D'altra banda, la presència de dos blocs específics, *reptes del món actual* i *compromís cívica*, incideix en la necessitat de contemplar la història com un instrument no tan sols per a l'anàlisi del present, sinó també per a la implicació davant els desafiaments del futur. Convé, doncs, allunyar-se de propostes d'aprenentatge excessivament lineals en què, per una atenció excessiva a les etapes més llunyanes, es posposen les qüestions més properes i més actuals. En qualsevol cas, convindria que els aprenentatges connectessin amb la realitat propera a l'alumnat, relacionant els diferents continguts amb el conjunt d'experiències històriques que formen la memòria col·lectiva i el patrimoni i l'entorn cultural, material i immaterial del qual forma part l'alumnat.

Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent i valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria a partir de situacions, és a dir, una seqüència de reptes, contextos i problemes rellevants del món real, que entrellacen els sabers amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges. Es tracta d'una matèria especialment concebuda per al treball interdisciplinari, i oberta a l'ús dels plantejaments didàctics i metodològics que contribueixin millor al seu desenvolupament competencial, al desenvolupament de la consciència i el pensament històric, i a l'adopció d'una actitud activa, crítica, ètica i compromesa respecte als reptes i desafiaments del present. En definitiva, la Història del Món Contemporani s'ha de contemplar com un instrument no només per a l'anàlisi de l'actualitat, sinó també per a l'adopció de compromisos davant els reptes del segle XXI.

Competències específiques

Competència 1

Cercar, tractar i comunicar informació procedent de diferents mitjans i fonts historiogràfiques, tant analògics com digitals, i analitzar-la críticament per adquirir consciència de la diversitat d'interpretacions existents sobre els fets i els processos històrics i aplicar les metodologies bàsiques de la recerca històrica.

Criteris d'avaluació

1.1 Adquirir consciència de la diversitat d'interpretacions historiogràfiques per mitjà de l'ús contrastat i crític de fonts i punts de vista diferents sobre un mateix fet o procés històric.

1.2 Utilitzar les metodologies bàsiques de la disciplina aplicant estratègies de cerca, selecció, anàlisi, interpretació i elaboració d'informació històrica.

1.3 Comunicar i transferir els coneixements adquirits mitjançant recursos expressius que incorporin formats i llenguatges diversos, emprant les opcions de gestió i presentació de la informació que ofereixen els mitjans i entorns digitals.

1.4 Incorporar i usar adequadament el vocabulari específic de la història contemporània mitjançant la lectura activa, l'elaboració de textos escrits, les intervencions orals i les produccions audiovisuals, construint progressivament un discurs precís, rigorós i inclusiu.

L'ensenyament de la història comporta l'adquisició d'una sèrie d'aptituds pròpies al seu exercici com a ciència social. L'ús de fonts primàries i secundàries ens permet mostrar a l'alumnat que la història és una ciència en què els resultats finals es poden anar modificant i són temporals. En aquest sentit, el coneixement històric és un procés obert, fonamentat en la recerca i la revisió i la reelaboració constants, per la qual cosa les estratègies de cerca, processament i anàlisi crítica de la informació són essencials per a l'aprenentatge de la matèria i per al desenvolupament del pensament històric. Perquè l'alumnat desenvolupi aquesta competència, ha de disposar de les eines que li permetin treballar eficaçment amb fonts i documents històrics de tota mena: textos, fonts iconogràfiques, mapes i dades econòmiques, entre d'altres, i tant de manera digital com analògica. Aquestes eines li han de permetre emprendre, de manera segura, crítica i ètica, processos complexos de cerca, obtenció i selecció d'informació, utilitzant entorns i suports accessibles, així com desenvolupar estratègies d'anàlisi i interpretació d'aquesta mitjançant la seva contextualització precisa i la comprovació de la seva veracitat. Així mateix, aquesta competència ha de contribuir al fet que l'alumnat es plantegi estratègies de cerca que permetin extreure la informació històrica rellevant de les fonts per elaborar i comunicar les seves pròpies hipòtesis científiques de manera estructurada mitjançant l'ús d'un vocabulari rigorós, i generi produccions individuals i grupals.

Competència 2

Investigar i comparar diferents moviments revolucionaris i altres processos de canvi, ruptura i transformació històrica de l'època contemporània, per argumentar i debatre sobre la seva contribució al desenvolupament de les identitats col·lectives, a la conquesta de les llibertats i a la consolidació dels drets humans i dels sistemes democràtics.

Criteris d'avaluació

2.1 Comprendre els conceptes de revolució i canvi en el món contemporani, així com els elements i factors que els condicionen, a partir de l'estudi de casos històricament significatius i valorant els moviments d'acció i reacció que han generat.

2.2 Explicar i argumentar la contribució dels diferents moviments revolucionaris contemporanis a la consolidació dels valors i dels principis democràtics, identificant-ne i descrivint-ne de manera documentada l'origen i el desenvolupament, tant en els aspectes ideològics com pel que fa a la resta de les seves dimensions històriques.

2.3 Reconèixer i valorar les característiques i els principis dels règims democràtics per mitjà del contrast amb els trets específics dels diferents règims totalitaris que s'han succeït al llarg de la història contemporània.

2.4 Explicar mecanismes de defensa dels drets humans i de participació ciutadana, rebutjant qualsevol sistema polític basat en la injustícia, la discriminació o el domini.

L'època contemporània és l'era de les revolucions. L'inici de la contemporaneïtat, més enllà de pervivències i resistències, ha comportat una ruptura radical amb les vivències i els sentiments de pertinença tradicionals, i ha obert un escenari per al desenvolupament de noves identitats col·lectives. S'hi han succeït moviments que han canviat radicalment les estructures socials i polítiques heretades, des de les revolucions liberal burgeses que es van estendre per Europa i Amèrica, representant el triomf de les llibertats individuals i la igualtat davant la llei, i promovent sistemes de representació política més extensius, fins a les revolucions de signe comunista, amb l'intent d'implantació de societats basades en la igualtat econòmica i social i l'autoritarisme estatal. L'aprenentatge de la història del món contemporani exigeix, doncs, un coneixement analític i crític d'aquests processos revolucionaris, dels seus orígens i les seves causes històriques, i de la seva rellevància per a comprendre el present. Per a això, l'alumnat haurà de relacionar diferents esdeveniments i establir-hi similituds i diferències, comprendre'n les causes, el desenvolupament i les conseqüències, i obtenir conclusions sobre la naturalesa mateixa dels processos històrics. Així mateix, ha d'establir la relació existent entre aquests moviments revolucionaris, l'evolució històrica dels drets humans i la consolidació dels valors i principis democràtics. En aquest sentit, és important que s'examinin alguns dels sistemes polítics actuals, i descobreixin les característiques que són degudes a la influència dels moviments revolucionaris contemporanis, i analitzin de manera reflexiva i crítica els símptomes de crisi, deteriorament o canvi que pateixen. Alhora, la comprensió crítica d'aquests processos històrics i del funcionament dels estats democràtics, ha de permetre percebre riscos i amenaces, així com la necessitat de participar en l'exercici d'una ciutadania activa.

Competència 3

Adquirir una visió global de l'evolució de les relacions i dels conflictes internacionals durant els segles XIX, XX i principi del XXI, per mitjà de fonts històriques fiables, per analitzar-ne de forma crítica les causes i conseqüències, reconèixer les víctimes i desenvolupar una cultura de la pau basada en els valors universals de la llibertat, la justícia i la igualtat.

Criteris d'avaluació

3.1 Comprendre l'evolució de les relacions internacionals en l'època contemporània mitjançant l'estudi de casos i l'explicació dels equilibris de poder, els sistemes d'aliances i les situacions de dependència i primàcia internacional.

3.2 Relacionar de manera argumentada els múltiples factors que provoquen determinats conflictes del món contemporani, com les guerres mundials, la guerra freda o el terrorisme i el ciberterrorisme, mitjançant la identificació i l'anàlisi comparativa de fonts fiables, identificant, si escau, les notícies falses o desinformacions.

3.3 Valorar els esforços internacionals per mantenir la pau i fer complir els drets humans, per mitjà del reconeixement de la tasca que fan a aquest respecte diferents institucions, organitzacions civils i individus particulars, i la importància de la preservació de la memòria històrica i el reconeixement de les víctimes.

3.4 Defensar, mitjançant propostes d'acció coherents i ben argumentades des del punt de vista històric, la importància de resoldre els conflictes mitjançant la no-violència, desenvolupant una cultura de pau basada en valors universals com la llibertat, la justícia i la igualtat.

Les relacions internacionals són el marc de relació i resolució de conflictes entre els diferents estats. Durant l'època contemporània, la rivalitat entre si ha provocat dues guerres catastròfiques a gran escala i altres conflictes de menys intensitat, però igualment perillosos per a la pau i la seguretat mundial. L'experiència de l'Holocaust i d'altres genocidis i crims contra la humanitat, l'ús del terror per part de règims totalitaris i el terrorisme, ha de generar la convicció entorn del reconeixement de les víctimes, la preservació de llurs memòries i el dret a la justícia i la reparació. Analitzar aquests processos històrics, l'origen, l'evolució i les conseqüències a curt i llarg termini, és una condició necessària per comprendre les característiques del món actual i interpretar adequadament els esdeveniments del present. Per fer-ho, cal que l'alumnat s'exerciti, de manera individual i col·laborativa, en l'anàlisi comparada de diferents fonts i situacions de conflicte, i faci un ús eficaç dels mitjans digitals i analògics al seu abast. L'objectiu no és només comprendre la dinàmica de les relacions i els conflictes internacionals, o adquirir i aprofundir l'ús de tècniques d'anàlisi i investigació històrica, sinó també reconèixer els esforços per mantenir la pau i el diàleg d'institucions, organitzacions i tractats i projectes de cooperació internacionals, i valorar la importància de comprometre's activament amb el compliment dels drets humans i amb tots els principis, accions i actituds que contribueixen a la implantació d'una cultura de pau i no-violència.

Competència 4

Examinar els canvis i les permanències en l'organització social de la població, en les relacions socials i en l'acció d'individus o grups, incorporant visions i perspectives contraposades i investigant-ne les aportacions als diversos processos de canvi, per adoptar una posició crítica i solidària davant les desigualtats socials, la intolerància i les situacions de discriminació, i contribuir a la consecució de comunitats més justes i cohesionades.

Criteris d'avaluació

- 4.1 Analitzar canvis i permanències en la societat contemporània, atenent processos de llarga durada com els cicles vitals i els modes de vida, identificant els mecanismes de control i domini i els escenaris de lluita per la dignitat i contra la discriminació de diversos col·lectius.
- 4.2 Prendre consciència de les desigualtats socials i les situacions de discriminació a partir de l'anàlisi històrica i el debat sobre els canvis en les relacions socials, i de les condicions de vida i aspiracions dels sectors més desfavorits de la societat.
- 4.3 Incloure les visions, els relats i els interessos de diferents col·lectius i agents socials en l'anàlisi dels processos històrics, posant en relació contextos propers amb interpretacions globals i incorporant-hi protagonistes de diferents gèneres, classes, edats, condicions i procedències.
- 4.4 Adoptar una posició crítica i empàtica davant de les desigualtats socials i les situacions de discriminació dels grups històricament invisibilitzats, a través del coneixement i la presa de contacte amb organismes, moviments socials i persones que contribueixin o hagin contribuït a processos concrets de canvi i millora social.

La història tradicionalment ha prestat més atenció a fets i personatges excepcionals i individuals que protagonitzen els grans canvis que a les permanències i a les persones anònimes, que acostumen a passar més desapercebudes. L'alumnat ha de ser conscient que el coneixement històric del que disposem és incomplet, i que són necessàries altres

visions que aporten informació sobre aspectes essencials de les vides i experiències dels nostres avantpassats. En aquest sentit, la història s'ha d'ocupar també dels sectors més desafavorits de la població, de les condicions de vida, de les aspiracions i les manifestacions culturals, i proporcionar una comprensió del passat des d'una perspectiva democràtica i global. L'estudi de l'època contemporània incorpora nous subjectes, que han estat absents del relat oficial: les classes treballadores, obrers i camperols; però també altres sectors subordinats o discriminats per raons de raça, cultura o gènere. Per això, l'anàlisi de les relacions i els grups socials s'ha de fer combinant els sabers històrics amb altres disciplines, com la sociologia o l'antropologia, i proporcionar a l'alumnat eines metodològiques per comprendre les estructures i els processos socials en tota la seva complexitat i riquesa, així com per categoritzar i comparar els diferents modes d'organització i mobilització social, i valorar la seva aportació al desenvolupament i al bé comú. D'altra banda, al llarg de la història sempre hi ha hagut conflictes i mobilització social; tanmateix, a causa del desenvolupament de la globalització, aquests s'han generalitzat i dinamitzat a partir del segle XX, i han sorgit nous moviments civils, molts relacionats amb la construcció de noves identitats socials, polítiques i culturals. L'alumnat haurà de reflexionar sobre com ha evolucionat la societat des del principi del segle XX, i reconèixer i promoure el respecte degut als sectors de la població que, encara avui, necessiten ser visibilitzats, valorats i defensats.

Competència 5

Reconèixer els reptes i els problemes socialment més rellevants de l'actualitat, analitzant-ne l'origen, les causes i l'interès històric, així com les implicacions i conseqüències presents i futures, a través del contrast de fonts i de mitjans de comunicació, per elaborar i exposar judicis personals des d'una actitud d'alerta, crítica i compromesa amb l'acció i la millora de la societat.

Criteris d'avaluació

5.1 Identificar la situació dels principals conflictes, reptes i problemes del món actual, elaborant i exposant treballs de síntesi o projectes en què s'analitzi i avaluï la informació de diferents fonts i mitjans de comunicació.

5.2 Generar i exposar judicis personals, amb actitud crítica, racional i compromesa amb la millora de l'entorn, analitzant i debatent de manera fonamentada qüestions i reptes de rellevància local o global, incidint en aquells relacionats amb la globalització, la desigualtat, la discriminació, la interculturalitat i l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible.

5.3 Desenvolupar la capacitat d'anàlisi d'informació per afrontar diferents punts de vista, identificar la desinformació i elaborar arguments complexos, tot valorant críticament els problemes socials i cercant-ne els antecedents i les explicacions històriques.

El present no s'entén com una època determinada, amb una delimitació temporal estàtica, sinó com un procés dinàmic i en un marc cronològic obert. Aprendre a interpretar problemes i conflictes del present és un pas imprescindible per a l'acció i el canvi social, i per fer-ho cal desenvolupar el pensament crític. En aquest sentit, és bàsic treballar l'anàlisi crítica, segura i ètica de fonts i dades historiogràfiques i d'altres ciències, així com implementar metodologies basades en el debat, el diàleg i l'apoderament de l'alumnat. També és imprescindible promoure l'ús adequat dels diferents mitjans de comunicació, tant analògics com digitals. Aquests mitjans, encara que són un instrument imprescindible per conèixer

l'actualitat, creen i transmeten informació amb un grau de rapidesa tan gran i, de vegades, de parcialitat, que, per consultar-los i interactuar-hi un mínim rigor, cal dotar l'alumnat d'eines necessàries per contrastar i avaluar l'objectivitat dels seus missatges, així com per detectar la informació errònia o falsa. En darrer terme, l'objectiu és que l'alumnat, com a part de la seva formació com a ciutadà actiu i responsable, exerceixi el seu propi criteri i desenvolupi una consciència històrica, elaborant i expressant judicis i hipòtesis explicatives de manera informada, respectuosa, crítica i dialogant, per contribuir d'aquesta manera a la millora de la societat i a la implementació de l'Agenda 2030 i els seus objectius de desenvolupament sostenible.

Competència 6

Analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals relacionats amb el desenvolupament dels sistemes econòmics característics de l'època contemporània, per interpretar i valorar les seves repercussions socials i ambientals i adoptar compromisos envers la sostenibilitat, la defensa dels drets socials i l'accés universal als recursos bàsics.

Criteris d'avaluació

6.1 Identificar i explicar l'origen històric, la naturalesa i els trets dels sistemes econòmics contemporanis, analitzant-ne els cicles de creixement i crisi, i reflexionant de manera informada i crítica sobre els límits del creixement i el desenvolupament sostenible.

6.2 Analitzar i valorar les conseqüències econòmiques, socials, polítiques i culturals dels sistemes econòmics contemporanis, especialment aquelles relacionades amb les condicions de vida dels diferents grups socials, la desigualtat en l'accés als recursos bàsics, la pobresa, la dependència a escala mundial i el deteriorament mediambiental, mitjançant el contrast i la interpretació de documents, dades i material gràfic.

6.3 Abordar críticament el significat històric de la idea de progrés i les seves múltiples conseqüències socials, territorials i ambientals, argumentant la necessitat d'adoptar comportaments que garanteixin la sostenibilitat del planeta.

La història econòmica estudia el canvi de l'estructura econòmica de les societats al llarg del temps. A l'edat contemporània es produeix la crisi i la desaparició del sistema econòmic i social conegut com a Antic Règim, basat en una estructura agrària i estamental, i sorgeix un tipus de capitalisme industrial i financer basat en la Revolució Industrial i les seves innovacions tècniques i organitzatives, el desenvolupament del consum massiu, l'explotació de noves fonts d'energia, l'extensió de la fàbrica com a centre de producció, la divisió del treball i, ja en aquest segle XXI, l'economia globalitzada i la digitalització de la producció i de les comunicacions. A més, el capitalisme com a sistema ha transformat profundament el món, creant noves classes socials, modificant les condicions de vida i treball, les relacions entre els estats i generant un procés avui evident de degradació ambiental i crisi climàtica. L'alumnat haurà d'identificar i analitzar tots aquests canvis, a més dels generats per la implantació dels sistemes d'economia planificada (comunisme) característics de països com la Unió Soviètica, per mitjà de la interpretació de documents, dades i gràfics, comprnent les arrels històriques i la dinàmica interna. L'objectiu és que prengui consciència de la naturalesa i les conseqüències de tals canvis i sostingui de manera raonable i amb fonament científic els seus propis judicis a aquest respecte, avaluant en quina mesura s'ha produït una millora o no en les condicions materials de vida, en el reconeixement dels drets

individuals i col·lectius, en la reducció de les injustícies i desigualtats i en l'establiment d'unes relacions sostenibles amb el medi.

Competència 7

Identificar els principals processos històrics contemporanis, comparar-ne els trets i les interrelacions i investigar-ne les causes i les conseqüències, mitjançant l'anàlisi i el comentari crític d'aproximacions historiogràfiques, per inferir-ne la influència en l'actualitat i preveure'n els possibles desenvolupaments futurs.

Criteris d'avaluació

7.1 Analitzar les causes, el desenvolupament i les conseqüències per al present de processos rellevants de la història contemporània, per mitjà de l'anàlisi i el comentari crític de fonts, dades, mapes i altre material gràfic i documental.

7.2 Interpretar i argumentar la rellevància dels processos històrics més importants del món contemporani, tals com el nacionalisme, l'imperialisme, el parlamentarisme, la construcció de la Unió Europea o el fenomen de la globalització, desenvolupant la capacitat de pensar històricament.

El concepte de procés històric fa referència al complex de fets relacionats i organitzats en forma de relat pel qual s'expliquen les transformacions polítiques, socials, culturals i econòmiques que han afectat o afecten les societats humanes. En el desenvolupament d'aquesta competència, l'alumnat haurà d'identificar, comprendre i diferenciar processos històrics contemporanis complexos, treballant amb fonts contrastades, tant digitals com analògiques, i organitzant i valorant les diferents interpretacions a aquest respecte. Es tracta de reconèixer i analitzar, entre d'altres, processos tan significatius com les transformacions que van posar fi a l'Antic Règim, el desenvolupament del capitalisme industrial i la gènesi de la societat burgesa, les crisis del liberalisme i l'ascens del totalitarisme al poder, la consolidació de les superpotències i la seva determinació en l'ordre internacional, l'expansió i desintegració dels règims comunistes, la incorporació progressiva de les dones als àmbits polític i econòmic, l'impacte dels avenços científicotècnics en la societat de consum, la crisi de l'estat del benestar i els drets socials, les transformacions culturals recents o el procés d'interdependència vinculat al fenomen de la globalització. Alhora, per a la interpretació i la valoració de fonts i documents és necessari el treball analític que comporta l'ús de les tècniques de comentari de textos i d'altres documents amb valor històric, així com l'ús i la interpretació correcta de mapes o altre material rellevant. L'objectiu és que l'alumnat compregui les relacions de semblança, causació i interrelació en l'espai i en el temps dels principals successos i processos històrics del món contemporani, analitzant-ne les conseqüències i avaluant-ne de manera crítica el significat i la rellevància per al present. La integració dels sabers adquirits en l'anàlisi de processos històrics ha de permetre, finalment, interpretar i donar resposta a una varietat de problemes i situacions actuals.

Competència 8

Incorporar la perspectiva de gènere a l'estudi de la història contemporània, mitjançant l'anàlisi multidisciplinària de la presència de les dones en tots els àmbits socials, i la investigació de les seves mobilitzacions i lluites polítiques,

per denunciar i combatre les desigualtats i els estereotips, ressituar-la a la història i generar una actitud proactiva de cara a aconseguir la igualtat efectiva entre totes les persones.

Criteris d'avaluació

8.1 Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i l'anàlisi dels esdeveniments i processos històrics del món contemporani, identificant i qüestionant els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones.

8.2 Mostrar una actitud proactiva en relació amb l'assoliment de la igualtat efectiva entre totes les persones a través del reconeixement de la presència i la rellevància històrica de les dones, l'anàlisi de les lluites del feminisme a favor de l'emancipació i l'equiparació de drets, i la identificació de moviments, causes i lideratges en pro de l'equitat de gènere i d'opció afectivosexual.

8.3 Rebutjar les actituds discriminatòries, les relacions abusives i les violències envers persones i col·lectius, amb una atenció especial a la diversitat d'identitats i expressions de gènere, i visibilitzar les dificultats associades a altres formes de discriminació que es creuen amb la de gènere (interseccionalitat).

La historiografia tradicional, concebuda habitualment des d'una visió eminentment masculina, ha negat a les dones la seva presència directa a la història, no considerant-les subjecte de canvi o transformació de les realitats socials, culturals i polítiques. D'altra banda, la mobilització de les dones a l'època contemporània, reclamant la igualtat de drets i, posteriorment, la seva emancipació, ha contribuït a l'eclosió dels estudis de gènere que, aplicats a la historiografia, sostenen que els comportaments, els rols i les actituds atribuïts a un gènere al llarg de la història són, fonamentalment, construccions socials mediatitzades pel context cultural. L'objectiu és que l'alumnat incorpori com a instrument de recerca aquesta perspectiva de gènere, examinant, a partir de l'estudi de fonts històriques i de l'anàlisi objectiva de l'actualitat, i amb l'auxili d'altres ciències socials, el paper real de les dones a la història, així com l'ocultació d'aquestes en la historiografia i, en general, en el conjunt de la cultura instituïda. Això implica una concepció de la història que consideri no tan sols les estructures econòmiques, socials i polítiques tradicionals, sinó també les dimensions més centrades en l'àmbit quotidià, comunitari i familiar. Cal també que l'alumnat conegui i valori el paper dels moviments socials i polítics per l'alliberament de la dona i, en general, de les diferents tendències i onades del feminisme perquè adopti, de manera autònoma, un compromís actiu amb l'èxit efectiu de la igualtat de gènere. Finalment, i no menys important, caldrà implementar un ús inclusiu del llenguatge i escollir materials i recursos didàctics no sexistes.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven

preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la història contemporània

- Selecció, descripció i anàlisi crítica de fonts històriques. Aplicació de mètodes de reconstrucció del passat, amb anàlisi i comparació de textos historiogràfics, i revisió crítica de l'ús de conceptes com pau, conflicte o pobresa, a més del llenguatge i les expressions tradicionalment emprades en la historiografia.
- Construcció de narratives sobre el passat: identificació de causes-conseqüències, canvi-continuitat i rellevància històrica aplicada a esdeveniments i processos històrics que són rellevants per a la història contemporània i en la configuració del món actual.
- Comprensió de la temporalitat i la capacitat d'interconnectar passat i present en l'explicació dels processos històrics contemporanis. Exercitació de la consciència i l'empatia històrica per a la millora de la comprensió del passat.
- Identificació dels components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en els processos històrics contemporanis i anàlisi de les interrelacions que s'hi donen per tal d'elaborar explicacions ben argumentades. Reconeixement de les interpretacions historiogràfiques sobre determinats processos i esdeveniments rellevants de la història contemporània.
- Maneig i utilització segura de dispositius tecnològics i aplicacions informàtiques, així com d'entorns, plataformes i recursos digitals, valorant les seves aportacions a l'estudi de la història contemporània. Tractament de la informació i avaluació de la fiabilitat de les fonts en la construcció de coneixement històric.

Societats en el temps

- Estudi de les causes de la crisi i la desaparició de l'Antic Règim i la transició al capitalisme. Valoració argumentada de les continuïtats i dels canvis.
- Caracterització de les revolucions liberals burgeses. Anàlisi comparada, a partir de fonts textuais, de la Revolució Francesa i dels altres moviments revolucionaris europeus i americans.
- Identificació dels trets de la nova societat liberal: origen i funcionament dels sistemes parlamentaris.
- Anàlisi de la implantació i conseqüències del capitalisme: la Revolució Industrial. Comparació dels cicles expansius i regressius del capitalisme.

- Reconeixement dels processos de construcció d'estats nacionals: característiques i tipus de nacionalismes. Comparació entre Alemanya i Itàlia: dues vies diferenciades. Estudi de la crisi dels imperis plurinacionals a Europa i fundació de nous estats nacionals. Diferenciació entre nacionalismes d'estat i nacionalismes sense estat, i aplicació a diferents contextos històrics.
- Caracterització del repartiment del món, imperialisme i colonialisme, establint relacions amb el context de l'època i amb situacions de l'actualitat. Ús de documents, mapes i cartografia digital. Recerca sobre els conflictes provocats pel repartiment dels territoris i per la descolonització.
- Anàlisi i valoració del món en guerra: la Gran Guerra, la Segona Guerra Mundial i la guerra freda. Interpretació dels conflictes del final del segle XX, emfasitzant les conseqüències de les guerres sobre la població.
- Descripció dels equilibris de poder i del sistema d'aliances en l'evolució de les relacions entre els estats. Explicació de l'abast de la crisi dels anys trenta. Anàlisi i valoració del sorgiment de les organitzacions de pau. Interpretació del nou món multipolar.
- Sistematització de les fases del procés de construcció de la Unió Europea. Debat sobre els objectius, els valors i les institucions i sobre els reptes de futur.
- Estudi de l'evolució de la població, cicles demogràfics i cicles de vida al llarg de l'etapa contemporània. Aplicació a la comprensió de les dinàmiques demogràfiques actuals.
- Anàlisi dels canvis i de les permanències a l'organització social de la població i les seves condicions de vida durant l'edat contemporània. Valoració argumentada de l'evolució i situació dels grups subordinats i marginats i de les minories socials.
- Descripció de l'evolució de les migracions i intercanvis socials, econòmics i culturals a la història contemporània. Valoració de la importància i significat dels moviments migratoris continentals i transcontinentals.
- Contrast entre el món rural i el món urbà. Reciprocitat, interdependència i relacions socials, econòmiques i culturals. Identificació de les diferents realitats a Europa i altres territoris del planeta. Avaluació crítica del problema de la despoblació.
- Anàlisi i sistematització dels principals conflictes i moviments socials, a partir d'exemples que han permès assolir avenços en els drets socials, civils, laborals, etc. Caracterització de l'origen i l'evolució del moviment obrer i les ideologies revolucionàries: conquestes, fracassos i pervivències.
- Investigació sobre la mobilització de les dones, el sufragisme i el feminisme. Anàlisi de l'evolució de la condició femenina al llarg de l'època contemporània a partir de fonts i documents diversos, establint relacions explicatives amb el context històric i identificant assoliments i reptes pendents. Reconeixement del paper de les dones, individualment i col·lectivament, com a subjectes de la història i de les seves aportacions en diferents àmbits.
- Identificació de les grans revolucions del segle XX, èxits i fracassos. Descripció i repercussions de la Revolució Russa i del model comunista d'organització econòmica, política i social. Desenvolupament i desaparició de la Unió Soviètica. Comparació amb la revolució xinesa, i explicació del procés de formació d'una nova potència.

- Caracterització de la lluita pels drets i les llibertats a l'època contemporània. Anàlisi comparada de diferents constitucions. Triomf i crisi de les democràcies, destacant els esdeveniments nous de cada avenç social per l'aprofundiment del sistema democràtic.
- Argumentació crítica sobre els feixismes i els règims dictatorials al segle XX, especialment dels mecanismes de control de la població i les persecucions per motius ideològics i ètnics. Desenvolupament de la consciència històrica per mitjà de l'estudi de les interpretacions i la memòria de l'Holocaust i altres genocidis contemporanis, vetllant per incloure un context històric matisat i evitar comparacions ahistòriques.
- Reconeixement dels organismes i de les institucions per la pau: de la Societat de Nacions a l'Organització de les Nacions Unides.

Reptes del món actual

- Localització i descripció de conflictes permanents i conflictes oblidats en el present: la guerra interminable; anàlisi del tractament informatiu en canals formals i informals, reflectint la complexitat dels factors que hi intervenen.
- Anàlisi de la conflictivitat social. Estudi sistemàtic dels reptes i problemes de les societats multiculturals: immigració, racisme, xenofòbia, moviments neofeixistes, trencant amb la visió eurocèntrica del món i visibilitzant experiències concretes de convivència i diàleg cultural. Caracterització dels moviments socials recents.
- Reconeixement de la situació d'emergència climàtica: recerca de les causes i de les mesures de mitigació i adaptació, incorporant una visió crítica respecte al consum de recursos i matèries primeres. Explicació dels acords internacionals i els plans nacionals.
- Indagació sobre les característiques de la societat de la informació, combinant diferents formes d'expressió. Cerca i ús responsable de la informació davant de la desinformació i les notícies falses.
- Diferenciació entre sistemes econòmics i regions del món. Anàlisi de les causes i les conseqüències de la pobresa i la dependència a escala mundial. Recerca i valoració argumentada sobre l'accés desigual als recursos, i avaluació dels efectes dels models socioeconòmics a curta i llarga durada, evidenciant-ne els col·lectius beneficiats i perjudicats. Recerca sobre els efectes de la crisi de l'estat del benestar pel que fa a drets i serveis socials bàsics.
- Compatibilitat entre creixement econòmic i sostenibilitat. Els reptes de la globalització i l'economia circular en el context d'un model de desenvolupament alineat amb els objectius de desenvolupament sostenible. Ampliació de la visió econòmica amb la valoració d'aspectes com l'economia de les cures, la mobilitat o el temps.
- Anàlisi de les democràcies d'avui i dels reptes a què s'enfronten. Descripció dels sistemes democràtics a diferents parts del planeta, incidint en les fortaleeses i les debilitats de cadascun. Estudi de les noves formes de conflicte, com el terrorisme internacional i el ciberterrorisme, tot destacant-ne les greus repercussions.
- Caracterització de l'origen, l'evolució i les conseqüències de la pandèmia de la covid-19 a escala mundial. Comparació amb altres epidèmies i pandèmies de l'època contemporània. Relació entre pandèmia i desigualtat: els efectes desiguals de la covid-19 a països rics i

pobres. Contrast i anàlisi crítica de les desinformacions sobre ciència i medicina davant les explicacions racionals i empíriques.

Compromís cívic

- Consciència i memòria democràtica. Aplicació, respecte i defensa dels principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans. Reconeixement dels principis i valors que vertebraven la Unió Europea. Reflexió sobre la memòria històrica europea i preservació del record de les persones i dels grups perseguits i assassinats. Reflexió sobre les qüestions morals, polítiques i socials plantejades per conflictes i genocidis de l'època contemporània i llur rellevància actual.

- Implicació en la implementació dels objectius de desenvolupament sostenible. Anàlisi de les relacions entre la conservació del medi ambient, la reducció de les desigualtats i el desenvolupament econòmic de la societat des de la perspectiva dels objectius de desenvolupament sostenible.

- Impuls al desenvolupament d'una ciutadania global i d'una ciutadania ètica digital. Elaboració de treballs de síntesi o de recerca que, des del rigor metodològic, eduquin en ciutadania global, per avançar cap a un món més equitatiu i sostenible. Presa de consciència crítica davant de les informacions falses i les desinformacions.

- Valoració de les organitzacions internacionals que aspiren al manteniment de la pau: èxits, fracassos i reptes de futur. Promoció de la cultura de pau i foment del diàleg i la cooperació com a formes pacífiques de resolució dels conflictes. Desenvolupament d'un pensament crític que promogui la comprensió de l'altre i la transformació de les desigualtats i altres violències.

- Compromís amb la igualtat efectiva de gènere. Participació en mesures i accions a favor de la plena equitat. Posicionament de rebuig de qualsevol mena de discriminació i de la violència masclista, homòfoba i transfòbica.

- Reflexió crítica sobre qualsevol forma d'injustícia. Assumpció d'una visió de rebuig i de denúncia envers les situacions injustes, repensant-les en totes les seves dimensions.

- Valoració i respecte per la diversitat social, ètnica i cultural i defensa dels drets de les minories. Defensa i valoració de la memòria històrica.

- Respecte per la diversitat de manifestacions artístiques i culturals i actitud proactiva en la conservació del patrimoni material i immaterial de l'entorn. Participació en accions de posada en valor, difusió i gestió del patrimoni local amb actitud col·laborativa i creativa, conjuntament amb arxius, museus i altres entitats.

Literatura Castellana

La matèria de Literatura Castellana continua el traçat seguit per a l'educació literària en l'etapa anterior, al temps que complementa l'abordada en Llengua Castellana i Literatura en el batxillerat. Constitueix un espai privilegiat per a la consolidació de les dues modalitats de lectura literària estudiades al llarg de tota l'escolarització —la lectura guiada i la lectura autònoma— afavorint la confluència dels seus corpus respectius i de les seves formes de gaudi. D'aquesta manera, adolescents i joves s'allunyen a poc a poc de la mera lectura identificativa i argumental d'obres properes al seu àmbit d'experiències, per accedir a obres complexes que reclamen habilitats d'interpretació més consolidades i que obren la mirada a altres marcs culturals, èpoques i corrents estètics.

La matèria vol contribuir a apropiat-se d'un mapa de referències compartides —obres i autors del patrimoni de la literatura castellana; moviments estètics; gèneres i subgèneres, i temes, tòpics, arquetips, símbols, etc. recurrents al llarg de la història—, alhora que convida al qüestionament crític d'un cànon que ha deixat fora gran part de les obres escrites per dones. L'ampliació dels imaginaris contribueix sens dubte a la cohesió social, l'educació intercultural i la coeducació. La lectura compartida i autònoma de clàssics de la literatura castellana, la deliberació argumentada, el desenvolupament de processos d'indagació o les activitats d'apropiació i de recreació dels clàssics contribueixen així al desenvolupament del conjunt de les competències clau.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, entre d'altres. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

En coherència amb tot l'anterior, són cinc les competències específiques que vertebren el currículum de Literatura Castellana i que giren al voltant dels eixos que s'expliciten a continuació. En primer lloc, el desenvolupament d'habilitats d'interpretació de clàssics de la literatura castellana que tinguin en compte les relacions internes dels elements constructius de l'obra amb el sentit d'aquesta obra, i la vinculació de l'obra amb el context de producció i el seu lloc en la tradició literària. En segon lloc, la lectura comparada d'obres de diferents èpoques, contextos, gèneres i llenguatges artístics que permetin constatar l'existència d'universals temàtics i vies formals recurrents al llarg de la història i reconèixer-ne semblances i diferències. En tercer lloc, el desenvolupament d'estratègies de lectura autònoma que aprofitin els mapes de referència i les formes de lectura propis de la lectura guiada. En quart lloc, l'apropiació d'un marc de referències compartides i d'un mapa cultural que permeti contextualitzar les futures experiències literàries i artístiques a les quals l'alumnat té accés. Finalment, la participació en el debat cultural al voltant del cànon literari i

la necessitat d'incorporar altres obres i altres lectures que reflecteixin la diversitat de mirades sobre el món i la importància de la literatura en la construcció d'imaginariis.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític. Atenen els coneixements, les destreses i les actituds relatius a la interpretació de textos literaris, la formulació de judicis de valor argumentats sobre les obres i la conformació d'un mapa cultural que en permeti la inscripció en el context sociohistòric, literari i cultural. Tot plegat, reclama la diversificació d'instruments i eines d'avaluació al servei del diagnòstic i la millora de les habilitats vinculades a la recepció, la producció i la interacció oral i escrita, i també als processos de recerca i al desenvolupament del pensament crític.

Atès que la trobada entre textos i lectors constitueix el nucli central de la matèria, els sabers s'organitzen entorn de dos blocs vinculats, respectivament, a la lectura guiada i a la lectura autònoma de clàssics de la literatura castellana. El corpus és, per tant, coincident, si bé es desenvolupen estratègies diferenciades per a totes dues modalitats de lectura. Pel que fa a la selecció de textos, s'aposta per un corpus obert que combina l'eix temàtic amb el de gènere, convidant els docents a configurar itineraris al voltant d'una obra que serà objecte de lectura guiada i compartida a l'aula. Organitzada al voltant de quatre fils temàtics —el jo, els altres, el món i la natura, cadascun dels quals es vincula preferentment a un gènere o subgènere literari—, aquesta estructura no té pretensions ni de limitar ni d'esgotar les possibilitats de construcció d'itineraris; no constitueix un catàleg de prescripcions juxtaposades. El seu objectiu és facilitar al professorat la construcció d'itineraris de progrés adaptats a la diversitat i a les necessitats de l'alumnat.

Per tant, en cap cas no es pretén que al llarg del curs s'esgotin totes les possibilitats que comporta la proposta, sinó que cada docent seleccioni un nombre determinat d'obres i esculli un focus que permeti vincular-les a altres obres d'altres contextos culturals o motlles genèrics, per procedir posteriorment a la lectura comparada d'unes i altres. Les obres han de permetre una aproximació a diferents moments, contextos de producció i recepció, conflictes, arquetips literaris, vies formals, formes d'expressió, etc., i també a la lectura comparada de textos clàssics i contemporanis, propis i estrangers, literaris i no literaris (historiogràfics, de crítica literària o d'altres codis artístics, inclosa la ficció audiovisual i digital contemporània).

Privilegiar l'enfocament temàtic no ha de comportar, en cap cas, prescindir de la contextualització històrica de les obres i de la reconstrucció de la seva gènesi artística i de la seva empremta en el llegat posterior, ni relegar a un segon pla els valors formals i específicament literaris dels textos. De fet, la proposta amalgama els grans temes de la literatura amb les diferents formes i gèneres en què s'han concretat en cada obra i moment històric. L'eix temàtic ofereix una base que permet travessar èpoques i contextos culturals, establir relacions entre l'avui i l'ahir i entre literatures diverses, i connectar amb qüestions que han preocupat la humanitat al llarg dels segles i sobre les quals encara avui es pregunten adolescents i joves.

Per tot això, en cada un dels blocs temàtics hi ha descriptors que permeten traçar itineraris més concrets, en els quals l'obra triada anirà acompanyada d'un conjunt de textos que en permetin la inserció en el context historicocultural de producció i la tradició literària anterior i posterior, i l'accés a la història de les seves interpretacions i a l'horitzó actual de recepció, tant en el pla de les idees com de les formes artístiques.

Competències específiques

Competència 1

Llegir, interpretar i valorar clàssics de la literatura castellana atenent tant les relacions internes dels elements constitutius del gènere i a les seves funcions en les obres, com les relacions externes de les obres amb el seu context de producció i la seva inscripció en la tradició cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura.

Criteris d'avaluació

1.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.

Aquesta competència té la funció de desenvolupar habilitats d'interpretació que permetin l'accés a obres rellevants del patrimoni literari universal. Aquestes habilitats permetran la verbalització d'un judici de valor fonamentat sobre les lectures, basat en la seva apreciació estètica, i ajudaran a construir un mapa cultural que conjugui els horitzons nacionals amb els europeus i els universals, i les obres literàries amb altres manifestacions artístiques. Es tracta d'aconseguir un gaudi conscient i elaborat de la lectura.

No es pretén emprendre una història de la literatura de pretensions enciclopèdiques, sinó seleccionar un nombre reduït d'obres que seran objecte de lectura guiada i compartida a l'aula, i que aniran acompanyades d'un conjunt de textos que permetran tant la seva contextualització històrica i cultural com la seva inscripció en la tradició literària, l'accés a la història de les seves interpretacions i el diàleg amb altres formes artístiques clàssiques i contemporànies. Cada itinerari combinarà, per tant, obres de diferents gèneres literaris, períodes històrics i contextos culturals en funció de l'eix triat com a fil conductor, i de les quals se seleccionaran fragments significatius. Es tracta, finalment, d'acompanyar la lectura a l'aula d'algunes obres rellevants del patrimoni literari castellà, seleccionades per la seva rellevància en mostrar elements de la construcció i del funcionament de la literatura i de les relacions que estableixen amb altres textos i amb els valors ideològics i estètics del seu context de producció, i també per la seva capacitat d'il·luminar i explicar el nostre present.

Competència 2

Llegir de manera autònoma clàssics de la literatura castellana com a font de plaer i coneixement, compartir experiències de lectura i crear textos d'intenció literària, per construir la pròpia identitat lectora, gaudir de la dimensió social de la lectura i estimular la creativitat literària i artística.

Criteris d'avaluació

2.1 Elaborar una interpretació personal a partir de la lectura autònoma d'obres rellevants de la literatura castellana atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i l'estil, i valors ètics i estètics de les obres, i establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.

2.2 Accedir a diverses manifestacions de la cultura literària en el marc d'un itinerari lector personal que enriqueixi, de manera conscient i sistemàtica, la identitat lectora pròpia, i compartir les experiències de lectura pròpies amb l'ajuda d'un metallenguatge específic.

2.3 Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb l'ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què es facin servir les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora pròpia, essencial per a la pervivència de l'hàbit lector i d'escriptura, més enllà de la vida escolar, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual, i assegurant moments de reflexió i conversa que permetin establir relacions entre els textos llegits, i també a l'escriptura d'intenció literària. La confluència del corpus propi de la modalitat de lectura guiada amb el de la modalitat de lectura autònoma, constituït en tots dos casos pels clàssics de la literatura castellana, propicia la provisió de mapes de referència que permeten la construcció d'itineraris de progrés. L'apropiació d'habilitats d'interpretació capaces de vèncer les resistències que plantegen les obres d'una certa complexitat afavoreix el desenvolupament de criteris de selecció, imprescindibles en la formació del lector literari autònom.

Aquesta competència contribueix a l'apropiació per part de l'alumnat d'un saber literari i cultural que permet establir relacions entre les lectures guiades i les autònomes, així com indagar sobre les obres llegides, mobilitzar la pròpia experiència lectora i cultural en la comprensió i la interpretació dels textos, i ubicar amb precisió els textos en el seu context de producció i en les formes culturals en les quals s'inscriuen. A més, afavoreix la reflexió autònoma sobre les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeixen les obres. Els i les docents poden animar l'alumnat a participar en tertúlies literàries, a fer ressenyes d'obres llegides, a escriure articles d'opinió al voltant de creacions artístiques, a participar en clubs de lectura i escriptura i a connectar-se en xarxa amb altres lectors, etc. D'aquesta manera, es convida igualment a construir els propis textos d'intenció literària partint de models, convencions, gèneres i estils, i a accedir a diverses manifestacions de la cultura literària.

Competència 3

Establir vincles entre obres de diferents èpoques, contextos, gèneres, imaginaris i llenguatges artístics, reconeixent semblances i diferències en funció dels respectius contextos de producció i de la interrelació entre literatura i societat, per constatar l'existència d'universals temàtics i vies formals recurrents al llarg de la història de la cultura.

Criteris d'avaluació

3.1 Comparar dos textos literaris o un fragment literari i una obra artística argumentant oralment o per escrit els elements de semblança i contrast, tant pel que fa a aspectes temàtics i de contingut, com formals i expressius, atenent també els seus valors ètics i estètics.

3.2 Desenvolupar projectes de recerca que es concretin en una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal i que mostrin la implicació i la resposta personal com a lector o lectora, al voltant d'una qüestió que estableixi vincles argumentats entre els clàssics de la literatura objecte de lectura guiada i altres textos i manifestacions artístiques d'ahir i d'avui,

en funció de temes, tòpics, imaginaris, estructures, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics.

El coneixement dels imaginaris —tant dels seus elements simbòlics com de les vies formals en què l'ésser humà ha xifrat i comunicat la seva experiència elaborant artísticament al llarg de la història— constitueix una altra de les competències específiques pròpies de la matèria. Privilegiar l'eix temàtic en la construcció d'itineraris i obrir-los a la lectura intertextual té un indubtable interès antropològic i cultural i una enorme rendibilitat didàctica: permet constatar l'existència de tòpics, temes i motius que han perviscut malgrat l'esdevenir històric, i determinar-ne el diferent tractament en diferents èpoques i contextos, i també contrastar què van representar les obres per a la comunitat contemporània de recepció i què representen per a un lector o lectora actual.

Tot això ens ajuda a entendre'ns com a individus que senten i pensen en uns esquemes heretats, deutors d'un llegat cultural en el qual la literatura juga un paper determinant, i que ha anat descartant o consolidant formes i temes, fins al punt de depurar-los en uns motlles: els gèneres literaris. Es tracta d'entendre, finalment, la literatura com a manera de dir que es distancia del llenguatge quotidià, però que absorbeix i conforma la nostra constitució psicològica i social. Som éssers incapaços de pensar-nos al marge d'un sistema de símbols i experiències comunes i, en aquest aspecte, la literatura hi desenvolupa una funció essencial.

Competència 4

Consolidar un marc de referències compartides a partir del coneixement d'alguns trets dels principals moviments estètics i d'algunes de les obres literàries més rellevants del patrimoni en llengua castellana per construir un mapa cultural en el qual inscriure les experiències literàries i culturals personals.

Criteris d'avaluació

4.1 Elaborar de manera individual o col·lectiva una exposició multimodal que situï els textos llegits al seu horitzó historicocultural, i que ofereixi una panoràmica de conjunt sobre moviments artístics i obres rellevants de la literatura castellana.

La construcció d'imaginari, abans confiada a la literatura, descansa avui dia sobre els productes de la ficció audiovisual. Amb això es reforcen els vincles generacionals, sovint efímers, mentre que es debiliten els vincles intergeneracionals, en absència de relats compartits. D'altra banda, la fragmentació i el vertigen propis de les formes de vida actual dificulten la mirada a les onades llargues de la història, de l'art i de la cultura, imprescindibles per traçar les relacions que estableixen unes obres i d'altres tant en el pla sincrònic com en el diacrònic. Al centre docent correspon, per tant, una doble tasca: d'una banda, la transmissió d'un patrimoni cultural que considerem valuós, aquest conjunt d'obres sobre les quals, en un moment determinat, descansa tota la cultura; de l'altra, la provisió d'uns mapes de referència, simples i rigorosos, àgils i precisos, en què es puguin inscriure les diferents experiències culturals a les quals cada persona va tenint accés, més enllà fins i tot dels anys d'escolarització.

Per això, encara que l'eix de selecció i d'organització dels textos no sigui el cronològic, l'ensenyament de la literatura no pot prescindir de la visió de conjunt de la història literària, ni ignorar l'especificitat formal del text literari, vinculada a les convencions artístiques del temps i a l'evolució dels gèneres literaris. Això no obstant, aquesta visió de conjunt no s'ha

d'interpretar com un punt de partida del qual es desprenen, com a mers testimonis o exemples, els textos literaris, sinó com un punt d'arribada. Serà la lectura dels textos —la interpretació dels quals requerirà elements contextuals variats de tipus històric, artístic i cultural— la que afavorirà la construcció gradual i compartida d'un fris que permeti observar, en un gran pla general, els grans moviments estètics i els elements de continuïtat i ruptura entre si, i també el lloc que hi ocupen les obres més rellevants del patrimoni literari universal en llengua castellana.

Competència 5

Participar en la construcció d'un canó literari que integri la perspectiva d'experiència de les dones i altres perspectives que no han estat visibilitzades, mitjançant la lectura d'obres d'escriptores i d'altres autors i autores marginats en llengua castellana, per desenvolupar el pensament crític pel que fa a la construcció discursiva del món i dels seus imaginaris.

Criteris d'avaluació

5.1 Elaborar un projecte de recerca sobre autores de rellevància o autors marginats en llengua castellana per motius socials, polítics, sexuals i d'altres, o sobre qüestions temàtiques o formals que aportin una mirada diversa i crítica de la construcció dels imaginaris que proposa la tradició literària.

5.2 Elaborar comentaris crítics de textos, orals o escrits, i participar en debats o taules rodones sobre lectures en què s'incorpori la perspectiva de gènere i altres perspectives que no han estat visibilitzades, com també qualsevol altre discurs predominant en la nostra societat que representi opressió sobre qualsevol minoria.

La sensibilitat contemporània i els estudis literaris recents coincideixen a assenyalar absències clamoroses en la construcció del canó de la literatura castellana per motius socials, polítics, sexuals, racials, religiosos i d'altres. Es fa inexcusable una reconstrucció del canó que indagui en les causes d'aquesta exclusió. Si la literatura és un agent determinant en la construcció dels imaginaris, l'educació literària ha d'incorporar habilitats de lectura, d'interpretació i de reapropiació de textos que desenvolupin una mirada distanciada i que afavoreixin la reflexió crítica sobre la construcció discursiva del món. Això permetrà reconèixer i descartar actituds inconscientment sexistes i discriminatòries.

Amb aquesta finalitat, la selecció de les obres objecte de lectura compartida i acompanyada, i els fragments que s'hi associen, han d'incorporar mostres representatives d'un ampli patrimoni literari, amb presència de dones escriptores i d'altres autors exclosos del canó. El fil conductor d'algun d'aquests itineraris podria posar el focus precisament en aquests aspectes. La presentació d'un corpus de textos organitzats sobre el doble eix, temàtic i de gènere, pretén afavorir aquestes propostes.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Construcció guiada i compartida de la interpretació d'alguns clàssics de la literatura castellana ja consolidats al llarg del temps inscrits en itineraris temàtics que estableixin relacions intertextuals entre obres i fragments de diferents gèneres, èpoques, contextos culturals i codis artístics, i també amb els respectius contextos de producció, d'acord amb els eixos i les estratègies següents:

- Temes i formes de la literatura castellana:
 - Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressin els sentiments i les percepcions íntimes des de la vivència personal, la introspecció a partir de la poesia lírica, la literatura testimonial i biogràfica (diaris, cartes, memòries, autobiografies, autoficció, etc.) i la narrativa existencial, sobretot dels personatges en crisi des de la inseguretat, la por, el ressentiment, l'ansietat, la neurosi, etc.
 - Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi la relació amb els altres, davant la llei o el destí (la tragèdia), les convencions socials (el drama) i l'humor crític *versus* l'humor complaent (la comèdia).
 - Indagació de textos i obres en què s'expressi la relació amb els altres i la percepció de la realitat, des de la paròdia, la comicitat, la ironia, etc., o bé formes com ara l'assaig, l'article periodístic de caire literari, etc.
 - Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi la relació amb els altres centrats a imaginar el món, observar-lo i actuar-hi, mitjançant gèneres com ara la narrativa de viatges, d'aventures o policíaca; la literatura com a viatge interior (*Bildungsroman* o novel·la de formació); els relats històrics i la creació de mites, o la literatura fantàstica. També a través de temes, com ara espais privats, espais públics; afectes íntims i llaços socials; desigualtats, discriminació i violències; guerra i revolució; migracions i identitats culturals; colonialisme i emancipació; la identitat femenina: arquetips i imaginaris; mitologies; herois i heroïnes, i antiherois i antiheroïnes.
 - Indagació sobre l'ésser humà i la naturalesa a partir de les emocions que generen (admiració, esglai i denúncia) i del gènere en què apareixen (poesia, narrativa, teatre i assaig).
- Ús d'estratègies d'anàlisi, interpretació, recreació i valoració crítica per a la lectura compartida dels aspectes següents:
 - Construcció compartida de la interpretació de les obres mitjançant discussions o converses literàries.
 - Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari i de la seva relació amb el sentit de l'obra, el context de producció i la tradició literària, amb especial atenció als efectes en la recepció dels seus recursos expressius.
 - Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística necessària en la interpretació de les obres i la comprensió del lloc que ocupen en la tradició literària.

- Establiment d'enllaços intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques segons temes, tòpics, estructures i llenguatges, tenint en compte els elements de continuïtat i ruptura.
- Indagació entorn del funcionament de la literatura com a artefacte ideològic determinant en la construcció dels imaginaris socials, fent especial èmfasi en la perspectiva de gènere.
- Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics.
- Creació de textos d'intenció literària a partir de les obres llegides.

Lectura autònoma d'obres rellevants del patrimoni universal desenvolupant les estratègies següents:

- Selecció de les obres de manera autònoma i amb l'ajuda de recomanacions especialitzades.
- Participació en converses literàries i en intercanvis de recomanacions lectores en contextos presencial i digital.
- Utilització autònoma i freqüent de biblioteques. Accés a altres experiències culturals.
- Expressió argumentada dels gustos lectors personals, tot atenent la diversificació del corpus llegit.
- Expressió de l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i de l'estil, i valors ètics i estètics de les obres.
- Mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural tot establint vincles entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat i altres manifestacions literàries o artístiques.
- Recomanació de les lectures en suports variats atenent aspectes temàtics, formals i intertextuals.

Literatura Catalana

La matèria de Literatura Catalana continua el traçat seguit per a l'educació literària en l'etapa anterior, al temps que complementa l'abordada en Llengua Catalana i Literatura de batxillerat. Constitueix un espai privilegiat per al desenvolupament de les dues modalitats de lectura literària estudiades al llarg de tota l'escolarització —la lectura guiada i la lectura autònoma— afavorint la confluència dels seus corpus respectius i de les seves formes de gaudi. D'aquesta manera, adolescents i joves s'allunyen de mica en mica de la mera lectura identificativa i argumental d'obres properes al seu àmbit d'experiències, per accedir a obres complexes que reclamen habilitats d'interpretació més consolidades i que obren la mirada a altres marcs culturals, èpoques i corrents estètics.

La matèria vol contribuir a un mapa de referències compartides —obres i autors del patrimoni literari en llengua catalana; moviments estètics; gèneres i subgèneres, i temes, tòpics, arquetips, símbols, etc. recurrents al llarg de la història—, alhora que convida al qüestionament crític d'un cànon que ha deixat fora gran part de les obres escrites per dones. L'ampliació dels imaginaris contribueix sens dubte a la cohesió social, l'educació intercultural i la coeducació. La lectura compartida i autònoma de clàssics de la literatura catalana, la deliberació argumentada, el desenvolupament de processos d'indagació o les activitats d'apropiació i de recreació dels clàssics contribueixen així al desenvolupament del conjunt de les competències clau.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, etc. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

En coherència amb tot l'anterior, són cinc les competències específiques que vertebren el currículum de Literatura Catalana i que giren al voltant dels eixos que s'expliciten a continuació. En primer lloc, el desenvolupament d'habilitats d'interpretació de clàssics de la literatura catalana que tinguin en compte les relacions internes dels elements constructius de l'obra amb el sentit d'aquesta obra, i la vinculació de l'obra amb el context de producció i el seu lloc en la tradició literària. En segon lloc, la lectura comparada d'obres de diferents èpoques, contextos, gèneres i llenguatges artístics que permetin constatar l'existència d'universals temàtics i vies formals recurrents al llarg de la història i reconèixer-ne semblances i diferències. En tercer lloc, el desenvolupament d'estratègies de lectura autònoma que aprofitin els mapes de referència i les formes de lectura propis de la lectura guiada. En quart lloc, l'apropiació d'un marc de referències compartides i d'un mapa cultural que permeti contextualitzar les futures experiències literàries i artístiques a les quals l'alumnat té accés. Finalment, la participació en el debat cultural al voltant del cànon literari i

la necessitat d'incorporar altres obres i altres lectures que reflecteixin la diversitat de mirades sobre el món i la importància de la literatura en la construcció d'imaginariis.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític. Atenen els coneixements, les destreses i les actituds relatius a la interpretació de textos literaris, la formulació de judicis de valor argumentats sobre les obres i la conformació d'un mapa cultural que en permeti la inscripció en el context sociohistòric, literari i cultural. Tot plegat, reclama la diversificació d'instruments i eines d'avaluació al servei del diagnòstic i la millora de les habilitats vinculades a la recepció, la producció i la interacció oral i escrita, i als processos de recerca i al desenvolupament del pensament crític.

Atès que la trobada entre textos i lectors constitueix el nucli central de la matèria, els sabers s'organitzen entorn de dos blocs vinculats, respectivament, a la lectura guiada i a la lectura autònoma de clàssics de la literatura catalana. El corpus és, per tant, coincident, si bé es desenvolupen estratègies diferenciades per a totes dues modalitats de lectura. Pel que fa a la selecció de textos, s'aposta per un corpus obert que combina l'eix temàtic amb el de gènere, convidant els docents a configurar itineraris al voltant d'una obra que serà objecte de lectura guiada i compartida a l'aula. Organitzada al voltant de quatre fils temàtics —el jo, els altres, el món i la natura, cadascun dels quals es vincula preferentment a un gènere o subgènere literari—, aquesta estructura no té pretensions ni de limitar ni d'esgotar les possibilitats de construcció d'itineraris; no constitueix un catàleg de prescripcions juxtaposades. El seu objectiu és facilitar al professorat la construcció d'itineraris de progrés adaptats a la diversitat i a les necessitats de l'alumnat.

Per tant, en cap cas no es pretén que al llarg del curs s'esgotin totes les possibilitats que comporta la proposta, sinó que cada docent seleccioni un nombre determinat d'obres i esculli un focus que permeti vincular-les a altres obres d'altres contextos culturals o motlles genèrics, per procedir posteriorment a la lectura comparada d'unes i altres. Les obres han de permetre una aproximació a diferents moments, contextos de producció i recepció, conflictes, arquetips literaris, vies formals, formes d'expressió, etc., i també a la lectura comparada de textos clàssics i contemporanis, propis i estrangers, literaris i no literaris (historiogràfics, de crítica literària o d'altres codis artístics, inclosa la ficció audiovisual i digital contemporània).

Privilegiar l'enfocament temàtic no ha de comportar, en cap cas, prescindir de la contextualització històrica de les obres i de la reconstrucció de la seva gènesi artística i de la seva empremta en el llegat posterior, ni relegar a un segon pla els valors formals i específicament literaris dels textos. De fet, la proposta amalgama els grans temes de la literatura amb les diferents formes i gèneres en què s'han concretat en cada obra i moment històric. L'eix temàtic ofereix una base que permet travessar èpoques i contextos culturals, establir relacions entre l'avui i l'ahir i entre literatures diverses, i connectar amb qüestions que han preocupat la humanitat al llarg dels segles i sobre les quals encara avui es pregunten adolescents i joves.

Per tot això, en cada un dels blocs temàtics hi ha descriptors que permeten traçar itineraris més concrets, en els quals l'obra triada anirà acompanyada d'un conjunt de textos que en permetin la inserció en el context historicocultural de producció i la tradició literària anterior i posterior, i també l'accés a la història de les seves interpretacions i a l'horitzó actual de recepció, tant en el pla de les idees com de les formes artístiques.

Competències específiques

Competència 1

Llegir, interpretar i valorar clàssics de la literatura catalana atenent tant les relacions internes dels elements constitutius del gènere i les seves funcions en les obres, com les relacions externes de les obres amb el seu context de producció i la seva inscripció en la tradició cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura.

Criteris d'avaluació

1.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.

Aquesta competència té la funció de desenvolupar habilitats d'interpretació que permetin l'accés a obres rellevants del patrimoni literari català. Aquestes habilitats permetran la verbalització d'un judici de valor fonamentat sobre les lectures, basat en la seva apreciació estètica, i ajudaran a construir un mapa cultural que conjugui els horitzons propis amb els europeus i els universals, i les obres literàries amb altres manifestacions artístiques. Es tracta d'aconseguir un gaudi conscient i elaborat de la lectura.

No es pretén emprendre una història de la literatura de pretensions enciclopèdiques, sinó seleccionar un nombre reduït d'obres que seran objecte de lectura guiada i compartida a l'aula, i que aniran acompanyades d'un conjunt de textos que permetran tant la seva contextualització històrica i cultural com la seva inscripció en la tradició literària, l'accés a la història de les seves interpretacions i el diàleg amb altres formes artístiques clàssiques i contemporànies. Cada itinerari combinarà, per tant, obres de diferents gèneres literaris, períodes històrics i contextos culturals en funció de l'eix triat com a fil conductor, i de les quals se seleccionaran fragments significatius. Es tracta, finalment, d'acompanyar la lectura a l'aula d'algunes obres rellevants del patrimoni literari català, seleccionades per la seva rellevància en mostrar elements de la construcció i del funcionament de la literatura i de les relacions que estableixen amb altres textos i amb els valors ideològics i estètics del seu context de producció, i per la seva capacitat d'il·luminar i explicar el nostre present.

Competència 2

Llegir de manera autònoma clàssics de la literatura catalana com a font de plaer i coneixement, compartir experiències de lectura i crear textos d'intenció literària, per construir la pròpia identitat lectora, gaudir de la dimensió social de la lectura i estimular la creativitat literària i artística.

Criteris d'avaluació

2.1 Elaborar una interpretació personal a partir de la lectura autònoma d'obres rellevants de la literatura universal, atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i l'estil, i valors ètics i estètics de les obres, i establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.

2.2 Accedir a diverses manifestacions de la cultura literària en el marc d'un itinerari lector personal que enriqueixi, de manera conscient i sistemàtica, la identitat lectora pròpia, i compartir les experiències de lectura pròpies amb l'ajuda d'un metallenguatge específic.

2.3 Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb l'ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què es facin servir les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora pròpia, essencial per a la pervivència de l'hàbit lector més enllà de la vida escolar, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual, i assegurant moments de reflexió i conversa que permetin establir relacions entre els textos llegits. La confluència del corpus propi de la modalitat de lectura guiada amb el de la modalitat de lectura autònoma, constituït en tots dos casos pels clàssics de la literatura catalana, propicia la provisió de mapes de referència que permeten la construcció d'itineraris de progrés. L'apropiació d'habilitats d'interpretació capaces de vèncer les resistències que plantegen les obres d'una certa complexitat afavoreix el desenvolupament de criteris de selecció, imprescindibles en la formació del lector literari autònom.

Aquesta competència contribueix a l'apropiació per part de l'alumnat d'un saber literari i cultural que permet establir relacions entre les lectures guiades i les autònomes, així com indagar sobre les obres llegides, mobilitzar la pròpia experiència lectora i cultural en la comprensió i la interpretació dels textos, i ubicar amb precisió els textos en el seu context de producció i en les formes culturals en les quals s'inscriuen. A més, afavoreix la reflexió autònoma sobre les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeixen les obres. Els i les docents poden animar l'alumnat a participar en tertúlies literàries, a fer ressenyes d'obres llegides, a escriure articles d'opinió al voltant de creacions artístiques, a participar en clubs de lectura i escriptura i a connectar-se en xarxa amb altres lectors, etc. D'aquesta manera, es convida igualment a construir els propis textos d'intenció literària, partint de models, convencions, gèneres i estils, i a accedir a diverses manifestacions de la cultura literària.

Competència 3

Establir vincles entre obres de diferents èpoques, contextos, gèneres i llenguatges artístics, reconeixent semblances i diferències en funció dels respectius contextos de producció i de la interrelació entre literatura i societat, per constatar l'existència d'universals temàtics i de vies formals recurrents al llarg de la història de la cultura.

Criteris d'avaluació

3.1 Comparar dos textos literaris o un fragment literari i una obra artística argumentant oralment o per escrit els elements de semblança i contrast, tant pel que fa a aspectes temàtics i de contingut, com formals i expressius, atenent també els seus valors ètics i estètics.

3.2 Desenvolupar projectes de recerca que es concretin en una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal i que mostrin la implicació i la resposta personal com a lector o lectora, al voltant d'una qüestió que estableixi vincles argumentats entre els clàssics de la literatura catalana objecte de lectura guiada i altres textos i manifestacions artístiques d'ahir i d'avui, en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics.

El coneixement dels imaginaris —tant dels seus elements simbòlics com de les vies formals en què l'ésser humà ha xifrat i comunicat la seva experiència elaborant artísticament al llarg de la història— constitueix una altra de les competències específiques pròpies de la matèria. Privilegiar l'eix temàtic en la construcció d'itineraris i obrir-los a la lectura intertextual té un indubtable interès antropològic i cultural i una enorme rendibilitat didàctica: permet constatar l'existència de tòpics, temes i motius que han romàs malgrat l'esdevenir històric, i determinar-ne el diferent tractament en diferents èpoques i contextos, i contrastar què van representar les obres per a la comunitat contemporània de recepció i què representen per a un lector o lectora actual.

Tot això ens ajuda a entendre'ns com a individus que senten i pensen en uns esquemes heretats, deutors d'un llegat cultural en el qual la literatura juga un paper determinant, i que ha anat descartant o consolidant formes i temes, fins al punt de depurar-los en uns motlles: els gèneres literaris. Es tracta d'entendre, finalment, la literatura com a manera de dir que es distancia del llenguatge quotidià, però que absorbeix i conforma la nostra constitució psicològica i social. Som éssers incapaços de pensar-nos al marge d'un sistema de símbols i experiències comunes i, en aquest aspecte, la literatura hi desenvolupa una funció essencial.

Competència 4

Consolidar un marc de referències compartides a partir del coneixement d'alguns trets dels principals moviments estètics i d'algunes de les obres literàries més rellevants del patrimoni en llengua catalana, per construir un mapa cultural en el qual inscriure les experiències literàries i culturals personals.

Criteris d'avaluació

4.1 Elaborar de manera individual o col·lectiva una exposició multimodal que situï els textos llegits al seu horitzó historicocultural, i que ofereixi una panoràmica de conjunt sobre moviments artístics i obres rellevants de la literatura catalana.

La construcció d'imaginaris, abans confiada a la literatura, descansa avui dia sobre els productes de la ficció audiovisual. Amb això es reforcen els vincles generacionals, sovint efímers, mentre que es debiliten els vincles intergeneracionals, en absència de relats compartits. D'altra banda, la fragmentació i el vertigen propis de les formes de vida actual dificulten la mirada a les onades llargues de la història, de l'art i de la cultura, imprescindibles per traçar les relacions que estableixen unes obres i d'altres tant en el pla sincrònic com en el diacrònic. Al centre docent correspon, per tant, una doble tasca: d'una banda, la transmissió d'un patrimoni cultural que considerem valuós, aquest conjunt d'obres sobre les quals, en un moment determinat, descansa tota la cultura; de l'altra, la provisió d'uns mapes de referència, simples i rigorosos, àgils i precisos, en què es puguin inscriure les diferents experiències culturals a les quals cada persona va tenint accés, més enllà fins i tot dels anys d'escolarització.

Per això, encara que l'eix de selecció i d'organització dels textos no sigui el cronològic, l'ensenyament de la literatura no pot prescindir de la visió de conjunt de la història literària, ni ignorar l'especificitat formal del text literari, vinculada a les convencions artístiques del temps i a l'evolució dels gèneres literaris. Això no obstant, aquesta visió de conjunt no s'ha d'interpretar com un punt de partida del qual es desprenen, com a mers testimonis o exemples, els textos literaris, sinó com un punt d'arribada. Serà la lectura dels textos —la interpretació dels quals requerirà elements contextuais variats de tipus històric, artístic i cultural— la que afavorirà la construcció gradual i compartida d'un fris que permeti observar,

en un gran pla general, els grans moviments estètics i els elements de continuïtat i ruptura entre si, i també el lloc que hi ocupen les obres més rellevants del patrimoni literari universal en llengua catalana.

Competència 5

Participar en la construcció d'un cànon literari que integri la perspectiva d'experiència de les dones i altres perspectives que no han estat visibilitzades, mitjançant la lectura d'obres d'escriptores i altres autors i autores marginats en llengua catalana, per desenvolupar el pensament crític pel que fa a la construcció discursiva del món i els seus imaginaris.

Criteris d'avaluació

5.1 Elaborar un projecte de recerca sobre autores de rellevància o autors marginats en llengua catalana per motius socials, polítics, religiosos, sexuals i d'altres, o sobre qüestions temàtiques o formals que aportin una mirada diversa i crítica de la construcció dels imaginaris que proposa la tradició literària.

5.2 Elaborar comentaris crítics de textos, orals o escrits, i participar en debats o taules rodones sobre lectures en què s'incorpori la perspectiva de gènere, i qualsevol altre discurs predominant en la nostra societat que representi opressió sobre qualsevol minoria.

La sensibilitat contemporània i els estudis literaris recents coincideixen a assenyalar absències clamoroses en la construcció del cànon de la literatura catalana per motius socials, polítics, sexuals, racials, religiosos i d'altres. Es fa inexcusable una reconstrucció del cànon que incorpori la literatura feta per dones, alhora que indaga en les causes de la seva exclusió. Si la literatura és un agent determinant en la construcció dels imaginaris, l'educació literària ha d'incorporar habilitats de lectura, d'interpretació i de reapropiació de textos que desenvolupin una mirada distanciada i que afavoreixin la reflexió crítica sobre la construcció discursiva del món. Això permetrà reconèixer i descartar actituds inconscientment sexistes i discriminatòries.

Amb aquesta finalitat, la selecció de les obres objecte de lectura compartida i acompanyada, i dels fragments que s'hi associen, han d'incorporar mostres representatives d'un patrimoni català amb presència de dones escriptores i d'altres autors exclosos del cànon. El fil conductor d'algun d'aquests itineraris podria posar el focus precisament en aquest aspecte. La presentació d'un corpus de textos organitzats sobre el doble eix, temàtic i de gènere, pretén afavorir aquestes propostes.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició

de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmat en les situacions.

Construcció guiada i compartida de la interpretació d'alguns clàssics de la literatura catalana ja consolidats al llarg del temps inscrits en itineraris temàtics que estableixin relacions intertextuals entre obres i fragments de diferents gèneres, èpoques, contextos culturals i codis artístics, com també amb els respectius contextos de producció, d'acord amb els eixos i les estratègies següents:

- Temes i formes de la literatura catalana:
 - Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressin els sentiments i les percepcions íntimes des de la vivència personal, la introspecció a partir de la poesia lírica, la literatura testimonial i biogràfica (diaris, cartes, memòries, autobiografies, autoficció, etc.) i la narrativa existencial, sobretot dels personatges en crisi des de la inseguretat, la por, el ressentiment, l'ansietat, la neurosi, etc.
 - Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi la relació amb els altres, davant la llei o el destí (la tragèdia), les convencions socials (el drama) i l'humor crític *versus* l'humor complaent (la comèdia).
 - Indagació de textos i obres en què s'expressi la relació amb els altres i la percepció de la realitat, des de la paròdia, la comicitat, la ironia, etc., o bé formes com ara l'assaig, l'article periodístic de caire literari, etc.
 - Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi la relació amb els altres centrats a imaginar el món, observar-lo i actuar-hi, mitjançant gèneres com ara la narrativa de viatges, d'aventures o policíaca; la literatura com a viatge interior (*Bildungsroman* o novel·la de formació); els relats històrics i la creació de mites, o la literatura fantàstica. També per mitjà de temes, com ara espais privats, espais públics; afectes íntims i llaços socials; desigualtats, discriminació i violències; guerra i revolució; migracions i identitats culturals; colonialisme i emancipació; la identitat femenina; arquetips i imaginaris; mitologies; herois i heroïnes, i antiherois i antiheroïnes.
 - Indagació sobre l'ésser humà i la naturalesa a partir de les emocions que generen (admiració, esglai i denúncia) i del gènere en què apareixen (poesia, narrativa, teatre i assaig).
- Ús d'estratègies d'anàlisi, interpretació, recreació i valoració crítica per a la lectura compartida dels aspectes següents:
 - Construcció compartida de la interpretació de les obres a través de discussions o converses literàries.
 - Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari, com ara el punt de vista i el narrador, i de la seva relació amb el sentit de l'obra, el context de producció i la tradició literària, amb especial atenció als efectes dels seus recursos expressius en la recepció del lector.
 - Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística necessària per interpretar les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
 - Establiment d'enllaços intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques segons temes, tòpics, estructures i llenguatges, tenint en compte els elements de continuïtat i ruptura.

- Indagació entorn del funcionament de la literatura com a artefacte ideològic determinant en la construcció dels imaginaris socials, fent especial èmfasi en la perspectiva de gènere.
- Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics.
- Creació de textos d'intenció literària a partir de les obres llegides.

Lectura autònoma d'obres rellevants del patrimoni universal desenvolupant les estratègies següents:

- Selecció de les obres de manera autònoma i amb l'ajuda de recomanacions especialitzades.
- Participació en converses literàries i en intercanvis de recomanacions lectores en contextos presencial i digital.
- Utilització autònoma i freqüent de biblioteques. Accés a altres experiències culturals.
- Expressió argumentada dels gustos lectors personals, tot atenent la diversificació del corpus llegit.
- Expressió de l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i de l'estil, i valors ètics i estètics de les obres.
- Mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural tot establint vincles entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat i altres manifestacions literàries o artístiques.
- Recomanació de les lectures en suports variats atenent aspectes temàtics, formals i intertextuals.

Literatura Dramàtica

La matèria de Literatura Dramàtica enriqueix de manera innegable el desenvolupament de les competències clau de l'alumnat de batxillerat, ja que en desplega la consciència artística i la sensibilitat, lligades a les qualitats expressives, simbòliques, tècniques, estètiques i sociològiques del gènere teatral. Així mateix, complementa el traçat seguit per a l'educació literària a la secundària obligatòria i en les matèries de Llengua Catalana i Literatura, de Llengua Castellana i Literatura, de Literatura Catalana, de Literatura Castellana i de Literatura Universal a batxillerat, per la qual cosa porta aparellats principis metodològics similars. En efecte, la classe de literatura constitueix un espai privilegiat per al desenvolupament de les dues modalitats de lectura estudiades al llarg de tota l'escolarització —la lectura guiada i la lectura autònoma— afavorint la confluència dels seus corpus respectius. Aquest recorregut per la immensa intertextualitat literària comporta una magnífica oportunitat per reflexionar sobre el sentit de la literatura, de l'escriptura, de l'autoria o de la relació amb el temps social des del qual s'escriu i des del qual es llegeix. Finalment, es fomenta la capacitat d'aprendre a ser espectador o espectadora de teatre, de comprendre'n la importància i la vocació de creació de consciència social, de constatar i valorar la creació artística al servei d'uns llenguatges específics i, a més, d'experimentar la pràctica d'algunes tècniques bàsiques de lectura dramàtica.

L'enfocament proposat desperta en els i les joves una consciència artística que és valuosíssima per entendre, des de l'aula, el procés de creació i d'interpretació d'una obra dramàtica, i per obrir portes a la comprensió i la valoració del que anomenem tradició literària. S'hi afegeix que les obres del gènere teatral compten amb l'enorme privilegi de ser molt adequades per ser compartides en comunitat de lectors. La lectura compartida d'una obra genera infinitat d'oportunitats per a l'intercanvi de judicis i perspectives, per seguir llegint i investigant els diferents aspectes (de caràcter temàtic, lingüístic, pragmàtic, etc.) que la conformen, i per produir diferents textos. Aquesta retroalimentació dels processos de lectura ofereix un camí enriquidor per a la configuració de la identitat dels i les alumnes com a lectors i lectores, i escriptors i escriptores de literatura, com a públic teatral i cultural, i per a la sistematització de metodologies que modelen aquesta identitat, potenciant el desenvolupament de la competència en comunicació lingüística.

La matèria permet, a més, l'apropiació d'un mapa de referències al voltant del gènere dramàtic al llarg de la història, oferint tècniques d'anàlisi que permetin a l'alumnat comprendre, interpretar i gaudir les diferents arts escèniques, i també conèixer la relació amb els seus contextos històrics i culturals de producció i representació escènica, que la major part de les vegades no són coincidents, al temps que convida al qüestionament crític d'un canó que ha deixat fora gran part de les obres escrites per dones o per autores i autors no occidentals. L'ampliació dels imaginaris contribueix sens dubte a la cohesió social, a l'educació intercultural i la coeducació. La lectura compartida i autònoma de clàssics de la literatura dramàtica, a la deliberació argumentada entorn d'ells, el desenvolupament de processos d'indagació i les activitats d'apropiació i recreació dels clàssics contribueixen també de manera decisiva al desenvolupament de les competències clau.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, etc. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

El currículum de Literatura Dramàtica es vertebrà sobre cinc competències específiques. En primer lloc, el desenvolupament d'habilitats d'interpretació de clàssics de la literatura dramàtica, ja siguin llegits o vistos en escena, que tinguin en compte les relacions internes dels elements constructius de l'obra amb el seu sentit, i també la vinculació de l'obra amb el seu context de producció i el seu lloc en la tradició literària, sense oblidar les especials característiques de recepció del gènere i posant també un èmfasi especial en els modes de lectura dramatitzada i grupal. En segon lloc, la posada en marxa d'estratègies de lectura i de recepció com a públic d'obres de teatre de manera autònoma, de manera que s'aprofitin els mapes de referència sorgits de la lectura guiada i compartida a l'aula per construir la identitat com a espectador o espectadora teatral. La tercera competència específica se centra en la lectura comparada d'obres de diferents èpoques, contextos i llenguatges artístics que permetin constatar l'existència d'universals temàtics, arquetips de personatges i vies formals recurrents al llarg de la història del gènere. Aquesta tercera competència busca també analitzar els vincles entre el text dramàtic i les seves diferents posades en escena al llarg del temps, incloses les adaptacions cinematogràfiques, al temps que afavoreix l'apropiació d'un marc de referències compartides i d'un mapa cultural que permeti contextualitzar les futures experiències teatrals, literàries i artístiques a què l'alumnat va tenint accés. En quart lloc es desenvolupa una competència específica dedicada a la pràctica de l'escriptura teatral. Finalment, trobem la participació en el debat cultural al voltant del cànon literari i la necessitat d'incorporar-hi altres obres dramàtiques que donin compte de la diversitat de mirades sobre el món i la importància de la literatura en la construcció d'imaginariis.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. Són inequívocament competencials, atenen els coneixements, les destreses i les actituds relatius a la interpretació de textos dramàtics i representacions teatrals, la formulació de judicis de valor argumentats sobre les obres i la conformació d'un mapa cultural que en permeti la inscripció en el context sociohistòric, literari i cultural. Tot plegat, reclama la diversificació d'instruments i eines d'avaluació al servei del diagnòstic i la millora de les habilitats vinculades a la recepció, la producció i la interacció oral i escrita, i als processos de recerca i al desenvolupament del pensament crític.

Atès que la trobada entre textos i lectors o espectadors és el nucli central de la matèria, els sabers s'organitzen entorn de dos blocs vinculats, respectivament, a la lectura guiada i a la lectura autònoma de clàssics i obres rellevants de la literatura dramàtica. El corpus és, per tant, coincident, si bé es desenvolupen estratègies diferenciades per a les dues modalitats de lectura. El primer bloc, relacionat amb la construcció guiada i compartida de sentits a partir de la lectura, s'inicia amb l'acostament a les especificitats de l'art teatral, prestant atenció tant al text, com a la realització escènica i a la recepció de l'espectacle. Quant a la selecció de textos, s'aposta per un corpus obert que convida els docents a la configuració d'itineraris entorn d'una obra que serà objecte de lectura guiada i compartida a l'aula. Organitzada al voltant de quatre eixos temàtics —el teatre del jo, els altres, el món i el

metateatre—, la presentació no té pretensions ni de limitar ni d'esgotar les possibilitats de construcció d'itineraris; no constitueix un catàleg de prescripcions juxtaposades. El seu objectiu és facilitar al professorat la construcció d'itineraris de progrés adaptats a la diversitat i a les necessitats de l'alumnat.

Per tant, en cap cas no es pretén que al llarg del curs s'esgotin totes les possibilitats que comporta la proposta, sinó que cada docent seleccioni un nombre determinat d'obres i triï un focus que permeti vincular-les a altres obres d'altres contextos culturals o motlles genèrics, per procedir posteriorment a la lectura comparada d'unes i altres, i a l'exploració de les posades en escena que puguin haver tingut al llarg del temps. Aquests itineraris han de permetre una aproximació a diferents moments, contextos d'escriptura, producció escènica i recepció, conflictes, arquetips literaris i de personatges, vies i formes d'expressió, i també a la lectura comparada de textos clàssics i contemporanis, nacionals i estrangers, literaris i no literaris (historiogràfics, de crítica literària o d'altres codis artístics, inclosa l'escena teatral i la ficció audiovisual i digital contemporània).

La matèria de Literatura Dramàtica permet, en fi, anar descobrint a l'alumnat, a través de la seva experiència com a lector o lectora o com a públic teatral, el desenvolupament de les seves pròpies capacitats artístiques, creatives i interpretatives, i anar comprènent així la necessària relació entre els seus aspectes teòrics i pràctics. És fonamental una dinàmica de treball amb constants al·lusions a la pràctica teatral i a les possibles situacions escèniques que recorren temps i llocs molt diversos a partir del text. Els i les alumnes desenvolupen així aspectes literaris, estètics i culturals que, units al creixement de la seva sensibilitat, poden facilitar una experiència vital més plena, que els ajudi a abraçar la diversitat i a eliminar prejudicis i estereotips socials. Es tracta, en essència, de contribuir a l'enriquiment del cabal cultural de l'alumnat i de les seves possibilitats d'expressió, aprenent a apreciar la bellesa tant de les obres, els espectacles i els muntatges teatrals que van il·lustrar cultures passades, com de les que sustenten el nostre present i avancen el nostre futur.

Competències específiques

Competència 1

Llegir obres de la literatura dramàtica o veure'n la posada en escena, atenent tant les relacions internes dels elements constitutius del gènere i les seves funcions en les obres com les relacions externes de les obres amb el seu context de producció i la seva inscripció en la tradició cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura dramàtica.

Criteris d'avaluació

1.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres teatrals llegides o vistes com a espectador o espectadora a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.

1.2 Llegir en veu alta i col·lectivament fragments i obres teatrals parant especial atenció en la configuració de situacions i escenes, emfasitzant les emocions, la intensitat de les paraules i els elements prosòdics, i demostrant motivació, interès i capacitat per a la implicació en tasques col·lectives amb autonomia.

Aquesta competència té la funció de desenvolupar habilitats d'interpretació que permetin l'accés a obres rellevants del patrimoni dramàtic, que facilitin la verbalització d'un judici de valor fonamentat sobre les lectures o les representacions dramàtiques, basat en la seva apreciació estètica, i que ajudi a construir un mapa cultural que conjugui els horitzons nacionals amb els europeus i universals i les obres teatrals amb altres manifestacions artístiques. La meta és aconseguir un gaudi conscient i elaborat al voltant del gènere teatral.

No es tracta, però, d'emprendre una història de la literatura dramàtica de pretensions enciclopèdiques, sinó de seleccionar un nombre reduït d'obres que seran objecte de lectura guiada i compartida a l'aula, i que aniran acompanyades d'un conjunt de textos i representacions que permetran tant la seva contextualització històrica i cultural com la seva inscripció a la tradició literària i escènica, l'accés a la història de les seves interpretacions i el diàleg amb altres formes artístiques clàssiques i contemporànies.

Així mateix, es desenvoluparà convenientment la lectura dramatitzada, col·lectiva i en veu alta, parant especial atenció a la configuració de situacions i escenes, emfasitzant les emocions i la intensitat de les paraules, en un procés d'aula amb constants al·lusions a la pràctica teatral i a les possibles situacions escèniques a partir del text.

Competència 2

Llegir o veure en escena de manera autònoma obres rellevants de la literatura dramàtica com a font de plaer i coneixement, seleccionar amb criteri propi i amb la consulta de recomanacions especialitzades aquelles que s'ajusten millor als gustos, interessos i necessitats personals, diversificar formes d'accés al fet teatral, i compartir experiències de lectura i com a públic de teatre per construir la pròpia identitat literària i gaudir-ne de la dimensió social.

Criteris d'avaluació

2.1 Elaborar una interpretació personal a partir de la lectura, el visionat o l'assistència a obres rellevants de la literatura dramàtica, que atengui aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i l'estil i valors ètics i estètics de les obres i estableixi enllaços argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.

2.2 Accedir a diverses manifestacions de la cultura literària dramàtica en el marc d'un itinerari lector personal que enriqueixi, de manera conscient i sistemàtica, la identitat lectora pròpia i com a públic teatral.

2.3 Participar en converses literàries de manera que es comparteixin les pròpies experiències de lectura, de visionat o d'assistència teatral amb l'ajuda d'un metallenguatge específic.

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora, artística i cultural pròpia, essencial per a la pervivència de l'hàbit com a lector o lectora i públic escènic més enllà de la vida escolar, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual i a la participació i al gaudi d'esdeveniments teatrals i de les arts escèniques en general, així com a la reflexió que permeti establir relacions entre els textos llegits i entre les diverses representacions i adaptacions a altres mitjans com el cinema o la televisió. La confluència del corpus propi de la modalitat de lectura guiada amb el de la modalitat de lectura autònoma, constituït en tots dos casos pels clàssics i per les obres rellevants de la literatura dramàtica de tots els temps, propicia la provisió de mapes de referència que permeten la construcció d'itineraris de progrés. L'apropiació d'habilitats d'interpretació capaces de vèncer les resistències que ofereixen obres i representacions

teatral de certa complexitat afavoreix el desenvolupament de criteris de selecció, imprescindibles en la formació de lectors i espectadors teatrals autònoms.

Això suposa ampliar les formes de gaudi, la diversitat i la complexitat dels textos apreciats que incloguin el contacte amb formes literàries actuals, així com amb pràctiques culturals emergents i d'altres com el cinema o la ficció en la televisió i la capacitat d'expressar l'experiència de recepció com a lectors o lectores o com a públic. Es tracta d'ampliar el bagatge de lectures teatrals i, així, enriquir les formes de llegir les obres per poder apreciar, progressivament, la seva proposta estètica, a més de poder ampliar els elements en què se sustenti la formulació de l'experiència per valorar-les, incloent-hi la identificació de la intertextualitat, així com la indagació i la lectura d'assaig relacionades amb les lectures i les representacions teatrals.

Competència 3

Establir vincles entre obres dramàtiques de diferents èpoques, contextos i llenguatges artístics, per constatar l'existència d'universals temàtics, de tipologies de personatges i de vies formals recurrents al llarg de la història, i reconèixer-ne i contrastar-ne semblances i diferències en funció dels respectius contextos de producció i de la interrelació entre literatura i societat.

Criteris d'avaluació

3.1 Comparar textos o fragments teatrals entre si o amb la seva posada en escena, l'adaptació cinematogràfica o altres representacions artístiques relacionades, argumentant oralment o per escrit els elements de semblança i contrast tant pel que fa a aspectes temàtics i de contingut com formals i expressius, i amb atenció als valors ètics i estètics de les obres.

3.2 Desenvolupar projectes de recerca que donin lloc a una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal al voltant d'una qüestió que estableixi vincles argumentats entre obres de la literatura dramàtica objecte de lectura guiada i les posades en escena o altres textos i manifestacions artístiques del passat i del present, en funció de temes, tòpics, estructures, personatges, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics, i que mostri la implicació i la resposta personal del lector o lectora a la lectura.

3.3 Elaborar de manera individual o col·lectiva una exposició multimodal que situï els textos teatrals llegits al seu horitzó historicocultural i que ofereixi una panoràmica de conjunt sobre gèneres, estils i obres rellevants de la literatura dramàtica universal.

Aquesta competència específica incideix en la importància de progressar, en el marc dels itineraris de lectures guiades establerts pel professorat, en l'aprehensió del funcionament del fenomen teatral, aprofundint en la noció de text teatral i en els elements de significació de la realització escènica i el sistema estilístic quan les obres són representades. Per a això, serà necessari sustentar l'aprenentatge en processos d'indagació i de construcció compartida de la interpretació de les obres, incloses l'anàlisi comparativa entre els textos dramàtics i les diverses posades en escena, i entenent les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeix el teatre.

Així mateix, la indagació, la investigació i la comparació constants entre diferents obres, de les seves posades en escena, adaptacions cinematogràfiques o altres representacions artístiques relacionades, hauran de conduir a la constatació de l'existència de temes, tòpics i personatges universals, i a la comprensió de la fluctuació històrica de recursos expressius i valors ètics i estètics: tot això configura l'art del teatre en general, i del gènere literari

dramàtic en particular, com a artefacte ideològic determinant en la construcció dels imaginaris col·lectius.

Es tracta, en fi, de seleccionar, per a la lectura guiada i compartida a l'aula, algunes obres rellevants del patrimoni literari de gènere dramàtic —un patrimoni que ha d'incorporar l'obra de dones escriptores— en funció de la pertinència per mostrar elements rellevants de la construcció i del funcionament del teatre i de les relacions que estableixen amb altres textos i amb els valors ideològics i estètics del seu context de producció, com també de la capacitat d'il·luminar i explicar el nostre present.

Competència 4

Emprar les capacitats expressives i creatives necessàries, utilitzant els elements que configuren el gènere, així com diferents tècniques que componen l'acció dramàtica, el disseny de personatges i la configuració de situacions i escenes, per recrear o crear textos dramàtics i estimular la creativitat literària i artística.

Criteris d'avaluació

4.1 Crear textos teatrals personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments teatrals significatius en què es facin servir les convencions formals del gènere, atenent especialment les dues seqüències textuais bàsiques (diàleg i acotacions) i el reflex dels elements de significació (espai i objectes escènics, il·luminació i so, disseny de personatges o codis interpretatius) en el text escrit.

L'ensenyament de l'escriptura teatral, potser menys atesa a l'aula davant d'altres gèneres literaris i també davant dels jocs de teatralització de textos ja escrits, té un potencial expressiu i creatiu per a la promoció d'un coneixement divers i vivencial de les arts escèniques, que contribueix de manera innegable al desenvolupament de persones autònomes, participatives, solidàries, creatives i amb cultura artística. L'escriptura dramàtica és molt adequada com a font d'aprenentatges lingüístics, literaris i comunicatius. A més, té l'avantatge de relacionar de manera molt explícita el llenguatge oral i l'escrit, de manera que promou la millora d'ambdues formes d'expressió. Finalment, la conflictivitat dramàtica subjacent al gènere teatral facilita l'expressió íntima i personal de les i els adolescents, ja sigui sobre el seu propi jo o sobre la seva visió del món.

Aquesta competència requereix, per tant, que l'escriptura dramàtica no sigui vista com un procés merament reproductiu o d'imitació d'una concepció determinada d'espectacles molt presents ja en el seu imaginari. Ben al contrari, ha de partir d'un coneixement tan sistemàtic com sigui possible —encara que en un nivell bàsic— de l'estructura de l'obra teatral en el seu doble vessant de text dramàtic i de representació escènica, a través de diferents textos i representacions vistos en els itineraris de la matèria. D'aquesta manera s'afavoreix una veritable recerca de noves possibilitats creatives, relacionant conceptes i identificant i modificant personatges, escenaris, ambients, conflictes, problemes i solucions al voltant de situacions d'experimentació dramàtica i propiciant sempre el desenvolupament de la pròpia intencionalitat creativa de l'alumnat.

Competència 5

Participar en la construcció d'un canó literari dramàtic universal que integri la perspectiva d'experiència de les dones a través de la lectura d'obres teatrals

d'escriptores o personatges femenins essencials i que superi els marcs de la cultura occidental per establir contrapunts d'interès, respecte i sensibilitat envers altres veus i desenvolupar el pensament crític pel que fa a la construcció discursiva del món i els seus imaginaris.

Criteris d'avaluació

5.1 Realitzar un projecte de recerca sobre autores de rellevància, personatges femenins essencials, obres teatrals de contextos no occidentals o sobre qüestions temàtiques o formals que aportin una mirada diversa i crítica de la construcció dels imaginaris que proposa la tradició literària.

5.2 Elaborar comentaris crítics o ressenyes de textos teatrals, ja siguin orals o escrits, participar en debats o taules rodones sobre lectures en les quals s'incorpori la perspectiva de gènere, es posi en qüestió la mirada etnocèntrica pròpia del cànon occidental, i qualsevol altre discurs predominant a la nostra societat que representi opressió sobre qualsevol minoria.

La sensibilitat contemporània i els estudis literaris recents coincideixen a assenyalar absències clamoroses en la construcció del cànon literari. Absents les dones, absents també les veus no occidentals, es fa inexcusable una reconstrucció del cànon que incorpori unes i altres, alhora que indagui en les causes d'aquesta exclusió. Si la literatura i l'art són agents determinants en la construcció dels imaginaris —la construcció social dels gèneres, la configuració d'un "nosaltres" davant "els altres", o el traçat de models sentimentals i amorosos—, l'educació literària, en aquest cas al voltant del gènere dramàtic, ha d'incorporar habilitats de lectura, d'interpretació i de reapropiació de textos que desenvolupin una mirada distanciada i que afavoreixin una reflexió crítica sobre la construcció discursiva del món. Això permetrà reconèixer i descartar actituds inconscientment sexistes i etnocèntriques.

Amb aquesta finalitat, la selecció de les obres objecte de lectura compartida i dels fragments i de les representacions teatrals que s'hi associen, han d'incorporar mostres representatives d'un patrimoni autènticament universal, amb presència de dones escriptores, de personatges femenins destacables i d'obres no occidentals, alhora que el fil conductor d'algun d'aquests itineraris pot posar el focus precisament en aquests aspectes. La presentació d'un corpus de textos organitzats temàticament pretén afavorir aquestes propostes.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es

pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Construcció guiada i compartida de la interpretació d'alguns textos rellevants de la literatura dramàtica inscrits en itineraris temàtics que estableixin relacions intertextuals entre obres i fragments de diferents gèneres, èpoques, contextos culturals i codis artístics, com també amb els contextos de producció respectius, d'acord amb els eixos i les estratègies següents:

- L'art teatral:
 - El text teatral. Anàlisi, contrast i valoració del llibret a partir de la comprensió dels seus elements: actes, quadres i escenes; diàleg, monòleg i apart; didascàlies i acotacions; *drammatis personae*.
 - Anàlisi, contrast i valoració de l'estructura interna de l'acció, a partir d'elements com ara conflicte, situació i personatges; construcció dramàtica i postdramàtica; llenguatge i estil.
 - El personatge teatral. Anàlisi, contrast i valoració de la caracterització del personatge dramàtic, mitjançant l'estudi de plànols, funcions, personatge i acció, jerarquia, significat.
 - Anàlisi, contrast i valoració dels models, tipologies i evolució del personatge teatral des dels seus orígens fins a la crisi del personatge en el teatre modern.
 - La realització escènica i el sistema estilístic. Anàlisi, contrast i valoració de l'espai escenicoescenogràfic i objecte escènic; del disseny del personatge: vestuari, màscara i maquillatge; de l'espai sonor, disseny d'il·luminació i recursos audiovisuals, i del treball actoral i els codis interpretatius, a partir de l'observació, l'estudi i l'experimentació.
 - Indagació sobre la recepció teatral mitjançant la relació amb el públic. Catarsi, estranyament i participació.
- Temes i formes de la literatura dramàtica:
 - Anàlisi, contrast i valoració del teatre biogràfic, des de la construcció del subjecte teatral a la indagació dels grans interrogants de la condició humana: identitat, amor, dolor, mort, etc., i també del teatre autobiogràfic, a partir de la intimitat, el testimoni i l'autoreferencialitat.
 - Anàlisi, contrast i valoració dels gèneres teatrals mitjançant l'estudi i l'experimentació de la tragèdia: l'ésser humà, el destí i l'ètica; el drama: llibertat individual i convencions socials, i la comèdia: humor complaent, humor crític.
 - Anàlisi, contrast i valoració de mitologies i cosmogonies mitjançant el teatre mític i religions de diferents tradicions; de la representació del món a partir dels realismes, el teatre com a escola o crítica de costums; del teatre compromès, a partir del teatre polític, el teatre document, el teatre èpic, etc.
 - Indagació al voltant de com imaginem el món per mitjà de la comèdia de màgia, el simbolisme, les avantguardes, el teatre postdramàtic, etc.
 - Anàlisi, contrast i valoració de la metaficció teatral.
- Aplicació d'estratègies d'anàlisi, interpretació i creació de textos teatrals en obres de teatre que tenen com a motiu principal el teatre mateix:
 - Participació en la construcció compartida de la interpretació de les obres dramàtiques a través de discussions o converses literàries.

- Relació i contrast entre els elements constitutius del gènere dramàtic i la construcció del sentit de l'obra a partir de l'observació i de l'experimentació dels efectes en la recepció dels seus recursos expressius i en la interacció amb el públic.
- Utilització d'informació sociohistòrica, cultural i artística per construir la interpretació de les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
- Establiment d'enllaços intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques segons temes, tòpics, estructures i llenguatges, i els elements de continuïtat i ruptura.
- Indagació entorn del funcionament del teatre com a artefacte ideològic determinant en la construcció dels imaginaris socials, fent especial èmfasi en la perspectiva de gènere.
- Expressió argumentada de la interpretació d'obres i fragments dramàtics, integrant-ne els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics, amb especial atenció a la ressenya teatral.
- Lectura expressiva i dramatització dels textos atenent els processos de comprensió i d'oralització implicats, i els trets essencials de la interpretació teatral.
- Creació de textos teatrals a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i pel que fa a models donats (imitació, transformació, continuació, etc.).

Recepció autònoma d'obres rellevants de la literatura dramàtica i participació en converses literàries i en intercanvis de recomanacions lectores desenvolupant les estratègies següents:

- Selecció de les obres de manera autònoma i amb l'ajuda de recomanacions especialitzades.
- Participació activa en el circuit literari, lector i teatral en un context presencial i digital.
- Definició i argumentació dels gustos dramàtics personals, diversificant el corpus llegit o vist com a espectador o espectadora i atenent els circuits culturals del teatre.
- Expressió de l'experiència lectora o com a públic, utilitzant un metallenguatge específic, i elaboració d'una interpretació personal que atengui aspectes temàtics i estructurals, de realització escènica i de sistema estilístic.
- Mobilització de la pròpia experiència personal, lectora i teatral per establir vincles de manera argumentada entre l'obra llegida o observada i aspectes actuals, com també amb altres textos i manifestacions artístiques, incloses pràctiques culturals emergents.
- Recomanació argumentada de les lectures i posades en escena en suports variats, atenent aspectes temàtics, formals i intertextuals.

Literatura Universal

La matèria de Literatura Universal continua el traçat seguit per a l'educació literària en l'etapa anterior, al temps que complementa l'abordada en Llengua Catalana i Literatura i en Llengua Castellana i Literatura de batxillerat. Constitueix un espai privilegiat per al desenvolupament de les dues modalitats de lectura literària estudiades al llarg de tota l'escolarització —la lectura guiada i la lectura autònoma— afavorint la confluència dels seus corpus respectius i de les seves formes de gaudi. D'aquesta manera, adolescents i joves s'allunyen a poc a poc de la mera lectura identificativa i argumental d'obres properes al seu àmbit d'experiències, per accedir a obres complexes que reclamen habilitats d'interpretació més consolidades i que obren la mirada a altres marcs culturals.

La matèria permet apropiari un mapa de referències compartides —obres i autors del patrimoni universal; moviments estètics; gèneres i subgèneres; temes, tòpics, arquetips, símbols, etc. recurrents al llarg de la història—, alhora que convida al qüestionament crític d'un cànon que ha deixat fora gran part de les obres escrites per dones o per autores i autors no occidentals. L'ampliació dels imaginaris contribueix sens dubte a la cohesió social, l'educació intercultural i la coeducació. La lectura compartida i autònoma de clàssics de la literatura universal, la deliberació argumentada, el desenvolupament de processos d'indagació o les activitats d'apropiació i de recreació dels clàssics contribueixen així al desenvolupament del conjunt de les competències clau.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, etc. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

En coherència amb tot l'anterior, són cinc les competències específiques que vertebren el currículum de Literatura Universal i que giren al voltant dels eixos que s'expliciten a continuació. En primer lloc, el desenvolupament d'habilitats d'interpretació de clàssics de la literatura universal que tinguin en compte les relacions internes dels elements constructius de l'obra amb el sentit d'aquesta obra, i la vinculació de l'obra amb el context de producció i el seu lloc en la tradició literària. En segon lloc, la lectura comparada d'obres de diferents èpoques, contextos, gèneres i llenguatges artístics que permetin constatar l'existència d'universals temàtics i vies formals recurrents al llarg de la història i reconèixer-ne semblances i diferències. En tercer lloc, el desenvolupament d'estratègies de lectura autònoma que aprofitin els mapes de referència i les formes de lectura propis de la lectura guiada. En quart lloc, l'apropiació d'un marc de referències compartides i d'un mapa cultural que permeti contextualitzar les futures experiències literàries i artístiques a les quals l'alumnat té accés. Finalment, la participació en el debat cultural al voltant del cànon literari i

la necessitat d'incorporar altres obres i altres lectures que reflecteixin la diversitat de mirades sobre el món i la importància de la literatura en la construcció d'imaginariis.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític. Atenen els coneixements, les destreses i les actituds relatius a la interpretació de textos literaris, la formulació de judicis de valor argumentats sobre les obres i la conformació d'un mapa cultural que en permeti la inscripció en el context sociohistòric, literari i cultural. Tot plegat, reclama la diversificació d'instruments i eines d'avaluació al servei del diagnòstic i la millora de les habilitats vinculades a la recepció, la producció i la interacció oral i escrita, i als processos de recerca i al desenvolupament del pensament crític.

Atès que la trobada entre textos i lectors constitueix el nucli central de la matèria, els sabers s'organitzen entorn de dos blocs vinculats, respectivament, a la lectura guiada i a la lectura autònoma de clàssics de la literatura universal. El corpus és, per tant, coincident, si bé es desenvolupen estratègies diferenciades per a totes dues modalitats de lectura. Pel que fa a la selecció de textos, s'aposta per un corpus obert que combina l'eix temàtic amb el de gènere, convidant els docents a configurar itineraris al voltant d'una obra que serà objecte de lectura guiada i compartida a l'aula. Organitzada al voltant de quatre fils temàtics —el jo, els altres, el món i la natura, cadascun dels quals es vincula preferentment a un gènere o subgènere literari—, aquesta estructura no té pretensions ni de limitar ni d'esgotar les possibilitats de construcció d'itineraris; no constitueix un catàleg de prescripcions juxtaposades. El seu objectiu és facilitar al professorat la construcció d'itineraris de progrés adaptats a la diversitat i a les necessitats de l'alumnat.

Per tant, en cap cas no es pretén que al llarg del curs s'esgotin totes les possibilitats que comporta la proposta, sinó que cada docent seleccioni un nombre determinat d'obres i esculli un focus que permeti vincular-les a altres obres d'altres contextos culturals o motlles genèrics, per procedir posteriorment a la lectura comparada d'unes i altres. Les obres han de permetre una aproximació a diferents moments, contextos de producció i recepció, conflictes, arquetips literaris, vies formals, formes d'expressió, etc., i també a la lectura comparada de textos clàssics i contemporanis, nacionals i estrangers, literaris i no literaris (historiogràfics, de crítica literària o d'altres codis artístics, inclosa la ficció audiovisual i digital contemporània).

Privilegiar l'enfocament temàtic no ha de comportar, en cap cas, prescindir de la contextualització històrica de les obres i de la reconstrucció de la seva gènesi artística i de la seva empremta en el llegat posterior, ni relegar a un segon pla els valors formals i específicament literaris dels textos. De fet, la proposta amalgama els grans temes de la literatura amb les diferents formes i gèneres en què s'han concretat en cada obra i moment històric. L'eix temàtic ofereix una base que permet travessar èpoques i contextos culturals, establir relacions entre el present i el passat i entre literatures diverses, i connectar amb qüestions que han preocupat la humanitat al llarg dels segles i sobre les quals encara avui es pregunten adolescents i joves.

Per tot això, en cada un dels blocs temàtics hi ha descriptors que permeten traçar itineraris més concrets, en els quals l'obra triada anirà acompanyada d'un conjunt de textos que en permetin la inserció en el context historicocultural de producció i la tradició literària anterior i posterior, i l'accés a la història de les seves interpretacions i a l'horitzó actual de recepció, tant en el pla de les idees com de les formes artístiques.

Competències específiques

Competència 1

Llegir, interpretar i valorar clàssics de la literatura universal atenent tant les relacions internes dels elements constitutius del gènere i les seves funcions en les obres, com les relacions externes de les obres amb el seu context de producció i la seva inscripció en la tradició cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura.

Criteris d'avaluació

1.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.

Aquesta competència té la funció de desenvolupar habilitats d'interpretació que permetin l'accés a obres rellevants del patrimoni literari universal. Aquestes habilitats permetran la verbalització d'un judici de valor fonamentat sobre les lectures, basat en la seva apreciació estètica, i ajudaran a construir un mapa cultural que conjugui els horitzons nacionals amb els europeus i els universals, i les obres literàries amb altres manifestacions artístiques. Es tracta d'aconseguir un gaudi conscient i elaborat de la lectura.

No es pretén emprendre una història de la literatura de pretensions enciclopèdiques, sinó seleccionar un nombre reduït d'obres que seran objecte de lectura guiada i compartida a l'aula, i que aniran acompanyades d'un conjunt de textos que permetran tant la seva contextualització històrica i cultural com la seva inscripció en la tradició literària, l'accés a la història de les seves interpretacions i el diàleg amb altres formes artístiques clàssiques i contemporànies. Cada itinerari combinarà, per tant, obres de diferents gèneres literaris, períodes històrics i contextos culturals en funció de l'eix triat com a fil conductor, i de les quals se seleccionaran fragments significatius. Es tracta, finalment, d'acompanyar la lectura a l'aula d'algunes obres rellevants del patrimoni literari universal, seleccionades per la seva rellevància en mostrar elements de la construcció i del funcionament de la literatura i de les relacions que estableixen amb altres textos i amb els valors ideològics i estètics del seu context de producció, i per la seva capacitat d'il·luminar i explicar el nostre present.

Competència 2

Llegir de manera autònoma clàssics de la literatura universal com a font de plaer i coneixement, compartir experiències de lectura i crear textos d'intenció literària, per construir la pròpia identitat lectora, gaudir de la dimensió social de la lectura i estimular la creació literària i artística.

Criteris d'avaluació

2.1 Elaborar una interpretació personal a partir de la lectura autònoma d'obres rellevants de la literatura universal, atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i l'estil, i valors ètics i estètics de les obres, i establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.

2.2 Accedir a diverses manifestacions de la cultura literària en el marc d'un itinerari lector personal que enriqueixi, de manera conscient i sistemàtica, la identitat lectora pròpia, i compartir les experiències de lectura pròpies amb l'ajuda d'un metallenguatge específic.

2.3 Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb l'ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què es facin servir les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora pròpia, essencial per a la pervivència de l'hàbit lector més enllà de la vida escolar, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual, i assegurant moments de reflexió i conversa que permetin establir relacions entre els textos llegits. La confluència del corpus propi de la modalitat de lectura guiada amb el de la modalitat de lectura autònoma, constituït en tots dos casos pels clàssics de la literatura universal, propicia la provisió de mapes de referència que permeten la construcció d'itineraris de progrés. L'apropiació d'habilitats d'interpretació capaces de vèncer les resistències que plantegen les obres d'una certa complexitat afavoreix el desenvolupament de criteris de selecció, imprescindibles en la formació del lector literari autònom.

Aquesta competència contribueix a l'apropiació per part de l'alumnat d'un saber literari i cultural que permet establir relacions entre les lectures guiades i les autònomes, així com indagar sobre les obres llegides, mobilitzar la pròpia experiència lectora i cultural en la comprensió i la interpretació dels textos, i ubicar amb precisió els textos en el seu context de producció i en les formes culturals en les quals s'inscriuen. A més, afavoreix la reflexió autònoma sobre les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeixen les obres. Els i les docents poden animar l'alumnat a participar en tertúlies literàries, a fer ressenyes d'obres llegides, a escriure articles d'opinió al voltant de creacions artístiques, a participar en clubs de lectura i escriptura i a connectar-se en xarxa amb altres lectors, etc. D'aquesta manera, es convida igualment a construir els propis textos d'intenció literària partint de models, convencions, gèneres i estils, i a accedir a diverses manifestacions de la cultura literària.

Competència 3

Establir vincles entre obres de diferents èpoques, contextos, gèneres i llenguatges artístics, reconeixent semblances i diferències en funció dels respectius contextos de producció i de la interrelació entre literatura i societat, per constatar l'existència d'universals temàtics i de vies formals recurrents al llarg de la història de la cultura.

Criteris d'avaluació

3.1 Comparar dos textos literaris o un fragment literari i una obra artística argumentant oralment o per escrit els elements de semblança i contrast, tant pel que fa a aspectes temàtics i de contingut, com formals i expressius, atenent també els seus valors ètics i estètics.

3.2 Desenvolupar projectes de recerca que es concretin en una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal i que mostrin la implicació i la resposta personal com a lector o lectora, al voltant d'una qüestió que estableixi vincles argumentats entre els clàssics de la literatura universal objecte de lectura guiada i altres textos i manifestacions artístiques d'ahir i d'avui, en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics.

El coneixement dels imaginaris —tant dels seus elements simbòlics com de les vies formals en què l'ésser humà ha xifrat i comunicat la seva experiència elaborant artísticament al llarg de la història— constitueix una altra de les competències específiques pròpies de la matèria. Privilegiat l'eix temàtic en la construcció d'itineraris i obrir-los a la lectura intertextual té un indubtable interès antropològic i cultural i una enorme rendibilitat didàctica: permet constatar l'existència de tòpics, temes i motius que han perviscut malgrat l'esdevenir històric, i determinar-ne el diferent tractament en diferents èpoques i contextos, i contrastar què van representar les obres per a la comunitat contemporània de recepció i què representen per a un lector o lectora actual.

Tot això ens ajuda a entendre'ns com a individus que senten i pensen en uns esquemes heretats, deutors d'un llegat cultural en el qual la literatura té un paper determinant, i que ha anat descartant o consolidant formes i temes, fins al punt de depurar-los en uns motlles: els gèneres literaris. Es tracta d'entendre, finalment, la literatura com a manera de dir que es distancia del llenguatge quotidià, però que absorbeix i conforma la nostra constitució psicològica i social. Som éssers incapaços de pensar-nos al marge d'un sistema de símbols i experiències comunes i, en aquest aspecte, la literatura hi desenvolupa una funció essencial.

Competència 4

Consolidar un marc de referències compartides a partir del coneixement d'alguns trets dels principals moviments estètics i d'algunes de les obres literàries més rellevants del patrimoni universal per construir un mapa cultural en el qual inscriure les experiències literàries i culturals personals.

Criteris d'avaluació

4.1 Elaborar de manera individual o col·lectiva una exposició multimodal que situï els textos llegits al seu horitzó historicocultural, i que ofereixi una panoràmica de conjunt sobre moviments artístics i obres rellevants de la literatura universal.

La construcció d'imaginari, abans confiada a la literatura, descansa actualment sobre els productes de la ficció audiovisual. Amb això es reforcen els vincles generacionals, sovint efímers, mentre que es debiliten els vincles intergeneracionals, en absència de relats compartits. D'altra banda, la fragmentació i el vertigen propis de les formes de vida actual dificulten la mirada a les onades llargues de la història, de l'art i de la cultura, imprescindibles per traçar les relacions que estableixen unes obres i d'altres tant en el pla sincrònic com en el diacrònic. Al centre docent correspon, per tant, una doble tasca: d'una banda, la transmissió d'un patrimoni cultural que considerem valuós, aquest conjunt d'obres sobre les quals, en un moment determinat, descansa tota la cultura; de l'altra, la provisió d'uns mapes de referència, simples i rigorosos, àgils i precisos, en què es puguin inscriure les diferents experiències culturals a les quals cada persona va tenint accés, més enllà fins i tot dels anys d'escolarització.

Per això, encara que l'eix de selecció i d'organització dels textos no sigui el cronològic, l'ensenyament de la literatura no pot prescindir de la visió de conjunt de la història literària, ni ignorar l'especificitat formal del text literari, vinculada a les convencions artístiques del temps i a l'evolució dels gèneres literaris. Això no obstant, aquesta visió de conjunt no s'ha d'interpretar com un punt de partida del qual es desprenen, com a mers testimonis o exemples, els textos literaris, sinó com un punt d'arribada. Serà la lectura dels textos —la interpretació dels quals requerirà elements contextuais variats de tipus històric, artístic i cultural— la que afavorirà la construcció gradual i compartida d'un fris que permeti observar,

en un gran pla general, els grans moviments estètics i els elements de continuïtat i ruptura entre si, i el lloc que hi ocupen les obres més rellevants del patrimoni literari universal.

Competència 5

Participar en la construcció d'un cànon literari universal que integri la perspectiva d'experiència de les dones mitjançant la lectura d'obres d'escriptores i que superi els marcs de la cultura occidental per desenvolupar el pensament crític pel que fa a la construcció discursiva del món i els seus imaginaris.

Criteris d'avaluació

5.1 Realitzar un projecte de recerca sobre autores de rellevància, obres literàries de contextos no occidentals o qüestions temàtiques o formals que aportin una mirada diversa i crítica sobre la construcció d'imaginari que proposa la tradició literària.

5.2 Elaborar comentaris crítics de textos, orals o escrits, i participar en converses literàries sobre lectures en què s'incorpori la perspectiva de gènere i es posi en qüestió la mirada etnocèntrica pròpia del cànon occidental, i també qualsevol altre discurs predominant en la nostra societat que representi opressió sobre qualsevol minoria.

La sensibilitat contemporània i els estudis literaris recents coincideixen a assenyalar absències clamoroses en la construcció del cànon d'una literatura pretesament universal. Absents les dones, absents també les veus no occidentals, es fa inexcusable una reconstrucció del cànon que incorpori unes i altres al temps que indagui en les causes d'aquesta exclusió. Si la literatura és un agent determinant en la construcció dels imaginaris —la construcció social dels gèneres, la configuració d'un "nosaltres" davant "els altres", o el traçat de models sentimentals i amorosos—, l'educació literària ha d'incorporar habilitats de lectura, d'interpretació i de reapropiació de textos que desenvolupin una mirada distanciada i que afavoreixin la reflexió crítica sobre la construcció discursiva del món. Això permetrà reconèixer i descartar actituds inconscientment sexistes i etnocèntriques.

Amb aquesta finalitat, la selecció de les obres objecte de lectura compartida i acompanyada, i dels fragments que s'hi associen, han d'incorporar mostres representatives d'un patrimoni autènticament universal, amb presència de dones escriptores i obres no occidentals. El fil conductor d'algun d'aquests itineraris podria posar el focus precisament en aquests aspectes. La presentació d'un corpus de textos organitzats sobre el doble eix, temàtic i de gènere, pretén afavorir aquestes propostes.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició

de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Construcció guiada i compartida de la interpretació d'alguns clàssics de la literatura universal inscrits en itineraris temàtics que estableixin relacions intertextuals entre obres i fragments de diferents gèneres, èpoques, contextos culturals i codis artístics, com també amb els seus respectius contextos de producció, d'acord amb els eixos i les estratègies següents:

- Temes i formes de la literatura universal:
 - Dir el jo. Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi el jo a partir de la poesia lírica, la literatura testimonial i biogràfica (diaris, cartes, memòries, autobiografies, autoficció, etc.) i la narrativa existencial, sobretot dels personatges en crisi.
 - Dialogar amb els altres. Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi la relació amb els altres, davant la llei o el destí (la tragèdia), les convencions socials (el drama) i l'humor crític *versus* l'humor complaent (la comèdia).
 - Imaginar el món, observar el món, actuar en el món. Anàlisi, contrast i valoració de textos i obres literaris en què s'expressi la relació amb els altres centrats a imaginar el món, observar-lo i actuar-hi, mitjançant la narrativa de mons imaginats (mites i narrativa): mitologies; herois i heroïnes; viatges imaginaris; espais i criatures fantàstiques; utopies, distòpies, ciència-ficció. També mitjançant els mons observats (conte i novel·la): *Bildungsroman* o novel·la de formació; espais privats, espais públics; afectes íntims i llaços socials; desigualtats, discriminació, violències; guerra i revolució; migracions i identitats culturals; colonialisme i emancipació. I els mons d'evasió (relat breu i novel·la de gènere): la literatura d'aventures i la novel·la policíaca; la literatura de terror. Finalment, mitjançant l'art com a compromís (l'assaig): la literatura d'idees.
 - Indagació sobre l'ésser humà, els animals i la naturalesa a partir de les emocions que generen (admiració, esglai i denúncia) i del gènere en què apareixen (poesia, narrativa i assaig).
- Ús d'estratègies d'anàlisi, interpretació, recreació i valoració crítica per a la lectura compartida dels aspectes següents:
 - Construcció compartida de la interpretació de les obres a través de discussions o converses literàries.
 - Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari i de la relació amb el sentit de l'obra, amb especial atenció als efectes en la recepció dels seus recursos expressius.
 - Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística necessària per interpretar les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
 - Establiment d'enllaços intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques segons temes, tòpics, estructures i llenguatges, tenint en compte els elements de continuïtat i ruptura.
 - Indagació entorn del funcionament de la literatura com a artefacte ideològic determinant en la construcció dels imaginaris socials, fent especial èmfasi en la perspectiva de gènere.
 - Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics.

- Lectura expressiva, dramatització i recitació de textos literaris atenent els processos de comprensió i d'oralització implicats.
- Creació de textos d'intenció literària a partir de les obres llegides.

Lectura autònoma d'obres rellevants del patrimoni universal desenvolupant les estratègies següents:

- Selecció de les obres de manera autònoma i amb l'ajuda de recomanacions especialitzades.
- Participació en converses literàries i en intercanvis de recomanacions lectores en contextos presencial i digital.
- Utilització autònoma i freqüent de biblioteques. Accés a altres experiències culturals.
- Expressió argumentada dels gustos lectors personals, tot atenent la diversificació del corpus llegit.
- Expressió de l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i de l'estil, i valors ètics i estètics de les obres.
- Mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural per establir vincles entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat i altres manifestacions literàries o artístiques.
- Recomanació de les lectures en suports variats atenent aspectes temàtics, formals i intertextuals.

Llengua Castellana i Literatura

Llengua Catalana i Literatura

L'educació lingüística i literària ha de contribuir a la maduresa personal i intel·lectual dels joves; oferir els coneixements, habilitats i actituds que els permetin participar en la vida social i exercir la ciutadania democràtica de manera ètica i responsable, així com capacitar-los per a l'accés a la formació superior i al futur professional de manera competent.

L'objectiu de les matèries de llengua i literatura s'orienta tant a l'eficàcia comunicativa en la producció, la recepció i la interacció oral, escrita i multimodal, com a afavorir un ús ètic del llenguatge que posi les paraules al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la construcció de vincles personals i socials basats en el respecte i la igualtat de drets de totes les persones. D'aquesta manera, les matèries contribueixen a la progressió en el desenvolupament de totes les competències clau al final del batxillerat.

També ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i a una situació determinats o en el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, les matèries han de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

La ràpida evolució de les societats actuals i les seves múltiples interconnexions exigeixen el desenvolupament d'aquelles competències que ajudin els individus a practicar una ciutadania independent, activa i compromesa amb la realitat contemporània, cada cop més global, intercultural i plurilingüe. Tal com assenyala el Marc de referència per a una cultura democràtica, a les societats actuals, culturalment diverses, els processos democràtics requereixen el diàleg intercultural. Per tant, la comunicació en llengües diferents és clau en el desenvolupament d'aquesta cultura democràtica. En la idea d'un espai europeu d'educació, la comunicació en més d'una llengua evita que l'educació i la formació es vegin obstaculitzades per les fronteres i afavoreix la internacionalització i la mobilitat, a més de permetre el descobriment d'altres cultures que amplii les perspectives de l'alumnat.

Les matèries de primera i segona llengua estrangera contribueixen a l'assoliment de les diferents competències del batxillerat i, de forma directa, participen en l'assoliment de la competència plurilingüe, que implica l'ús de diferents llengües de forma apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació.

Les competències específiques de llengua i literatura al batxillerat marquen una progressió respecte a les de l'educació secundària obligatòria, de les quals és part en aquesta nova etapa. L'aprofundiment respecte a l'etapa anterior rau en una consciència teòrica i metodològica més elevada per analitzar la realitat, així com en la mobilització d'un conjunt de coneixements més ampli, articulats mitjançant instruments d'anàlisi que ajuden a construir i a estructurar el coneixement explícit sobre els fenòmens lingüístics i literaris tractats. Es proposa també afavorir una aproximació àmplia a la cultura, que aprofundeixi en aquesta etapa en la relació continuada entre el passat i el present.

La primera de les competències específiques de les matèries de llengua i literatura aprofundeix en el reconeixement de la diversitat lingüística i dialectal de Catalunya, d'Espanya i del món amb el propòsit d'afavorir actituds d'estimació a aquesta diversitat, combatre prejudicis i estereotips lingüístics i estimular la reflexió interlingüística; en el cas de les llengües estrangeres, el focus es posa també en l'enriquiment i l'expansió intercultural.

Un segon grup de competències es refereix a la producció, comprensió i interacció oral i escrita, incorporant les formes de comunicació facilitades per la tecnologia. Així, les competències segona i tercera fan referència a la comunicació oral; la quarta, a la comprensió lectora, i la cinquena, a l'expressió escrita. La competència sisena posa el focus a l'alfabetització informacional, i la setena i la vuitena es reserven per a la lectura literària, tant autònoma com guiada a l'aula; en el cas de Llengua Estrangera i Segona Llengua Estrangera, la vuitena competència fa referència a la mediació. La competència novena atén a la reflexió sobre la llengua i els seus usos, mentre que la desena, relativa a l'ètica de la comunicació, és transversal a totes.

El desenvolupament de les competències de l'alumnat reclama a batxillerat una atenció més gran a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació. Els textos acadèmics són els que construeixen la formació científica i humanística dels estudiants a l'etapa postobligatòria; els textos dels mitjans de comunicació, els que els posen en contacte amb la realitat social, política i cultural del món contemporani. Per això, la feina transdisciplinària és imprescindible perquè l'alumnat s'apropriï dels gèneres discursius propis de cada àrea de coneixement. Pel que fa a la competència literària, a batxillerat es pretén una progressiva confluència entre les modalitats de lectura guiada i lectura autònoma, tant pel que fa als seus respectius corpus com a les seves formes de gaudi. El desenvolupament de l'educació lingüística i literària exigeix en aquesta etapa una capacitat d'abstracció i de sistematització més gran, així com el maneig d'un metallenguatge específic que permeti una aproximació més reflexiva als usos orals i escrits.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valora a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'han d'avaluar mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. La gradació entre els dos cursos no s'estableix tant mitjançant una distribució diferenciada de sabers, sinó en funció de la major o menor complexitat dels textos, de les habilitats d'interpretació o de producció requerides, del metallenguatge necessari per a la reflexió sobre els usos, o el grau d'autonomia dels estudiants. Per això tant els sabers com els criteris d'avaluació guarden paral·lelisme en els dos cursos i continuïtat evident amb els d'etapes precedents.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició

de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Els sabers s'organitzen en quatre blocs. El primer bloc, *les llengües i els seus parlants*, aprofundeix en el reconeixement de la diversitat lingüística, subratllant els fenòmens que es produeixen en el marc del contacte entre llengües i les diferències entre varietats dialectals, sociolectes i registres, a fi de combatre de manera argumentada prejudicis i estereotips lingüístics. El segon bloc, *comunicació*, integra tots els sabers implicats en la comunicació oral i escrita i en l'alfabetització informacional i mediàtica i els vertebrats al voltant l'elaboració de tasques de producció, recepció i anàlisi crítica de textos, amb especial atenció a la producció de textos acadèmics i a la recepció crítica de textos procedents dels mitjans de comunicació, així com als processos de recerca que han d'acompanyar tots dos assoliments. El tercer bloc, *educació literària*, recull els sabers i les experiències necessaris per a la consolidació de l'hàbit lector i la conformació de la pròpia identitat lectora, per al desenvolupament d'habilitats d'interpretació de textos literaris, per a l'expressió de valoracions argumentades sobre els textos i per al coneixement de l'evolució, la configuració i la interrelació entre textos per mitjà de la lectura en profunditat d'algunes obres rellevants de la literatura. Convida al disseny, per a cadascun dels cursos, d'itineraris lectors que seran objecte de lectura guiada a l'aula, i que inscriuen els textos en el context de producció i en la tradició cultural, alhora que tendeixen ponts amb els contextos contemporanis de recepció. El quart bloc, *reflexió sobre la llengua*, proposa abordar l'aprenentatge sistemàtic de la gramàtica mitjançant processos d'indagació, establint una relació entre coneixement gramatical explícit i ús de la llengua, a partir de la reflexió i la comunicació de conclusions amb el metallenguatge adequat.

Les situacions d'aprenentatge de les matèries de llengua i literatura i de primera i segona llengües estrangeres han de preparar l'alumnat en l'ús de les eines que li permeten respondre als reptes de la societat del segle XXI, que demana persones cultes, crítiques i ben informades; capaces de fer un ús eficaç i ètic de les paraules; respectuoses envers les diferències; amb capacitat per adquirir informació i transformar-la en coneixement, i per aprendre per elles mateixes, col·laborar i treballar en equip; creatives i emprenedores, i compromeses amb el desenvolupament sostenible, la defensa dels drets humans i la convivència igualitària, inclusiva, pacífica i democràtica.

L'enfocament, l'anivellament i la definició dels diferents elements del currículum de les llengües estrangeres estan plantejats a partir de les activitats i les competències que estableix el Consell d'Europa en el Marc europeu comú de referència (MECR). Aquesta eina és peça clau per determinar els diferents nivells de competència que l'alumnat adquireix en les diferents activitats i dona suport també al seu procés d'aprenentatge, que s'entén dinàmic i continuat, flexible i obert, i s'ha d'adequar a les seves circumstàncies, necessitats i interessos. S'espera que l'alumnat sigui capaç de posar en funcionament tots els sabers en el si de situacions comunicatives pròpies dels diferents àmbits (personal, social, educatiu i professional) i a partir de textos sobre temes de rellevància personal o d'interès públic coneguts per l'alumnat que incloguin aspectes relacionats amb els objectius de desenvolupament sostenible i amb els reptes i desafiaments del segle XXI. D'acord amb l'enfocament orientat a l'acció que planteja el MECR, que contribueix significativament al disseny de metodologies eclèctiques, el caràcter competencial d'aquest currículum convida el professorat a crear tasques interdisciplinàries, contextualitzades, significatives i rellevants, i a desenvolupar situacions d'aprenentatge on es consideri l'alumnat com a agent social autònom i responsable del seu propi procés d'aprenentatge. Això implica tenir en compte els seus repertoris, interessos i emocions, així com les seves circumstàncies específiques, per tal de posar les bases per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida.

La diversitat lingüística de la major part dels contextos escolars i la innegable necessitat d'una educació plurilingüe per a tot l'alumnat convida al tractament integrat de les llengües com la millor via per estimular no només la reflexió interlingüística, sinó també l'aproximació als usos socials reals, en què sovint s'han de manejar simultàniament dues o més llengües. A tal fi, les competències específiques de totes quatre matèries, Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Primera Llengua Estrangera i Segona Llengua Estrangera, comparteixen la major part de les competències específiques i conviden a establir ponts d'entesa lingüística i cultural en el context educatiu i de la vida.

Competències específiques

Competència 1

Explicar i apreciar la diversitat lingüística del món a partir del coneixement de la realitat plurilingüe i pluricultural de Catalunya i d'Espanya, i les seves varietats dialectals, així com de la reflexió sobre els fenòmens del contacte entre llengües, per afavorir el raonament interlingüístic, refutar els estereotips i prejudicis lingüístics i valorar aquesta diversitat com a font de patrimoni cultural.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Reconèixer i valorar les llengües de Catalunya i d'Espanya i les respectives varietats dialectals, amb una atenció especial a la del propi territori, a partir de l'explicació del seu desenvolupament històric i sociolingüístic i de la situació actual, contrastant de manera explícita i amb el metallenguatge apropiat aspectes lingüístics i discursius de les diferents llengües, així com trets dels dialectes del català i del castellà, en manifestacions orals, escrites i multimodals.</p> <p>1.2 Qüestionar i refutar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal, a partir de l'exploració i la reflexió entorn dels fenòmens de contacte entre llengües, amb especial atenció al paper de les xarxes socials i dels mitjans de comunicació, i de la investigació sobre els drets lingüístics i diversos models de convivència entre llengües.</p>	<p>1.1 Reconèixer i valorar les llengües de Catalunya i d'Espanya i les respectives varietats dialectals, amb una atenció especial a la del propi territori, contrastant de manera explícita i amb el metallenguatge apropiat aspectes lingüístics i discursius de les llengües i els dialectes en manifestacions orals, escrites i multimodals, diferenciant els trets de llengua que responen a la diversitat dialectal de les que es corresponen amb sociolectes o registres.</p> <p>1.2 Qüestionar i refutar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal, atenent la diversitat de normes cultes i estàndards que es donen en una mateixa llengua, així com analitzant i valorant la rellevància actual dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials en els processos de normalització lingüística.</p>

La diversitat lingüística és una característica fonamental de Catalunya i d'Espanya. A aquesta realitat s'afegeix el fet que a les nostres aules conviuen joves que parlen llengües o varietats dialectals diferents del català i del castellà. Les classes de llengües han d'acollir aquesta diversitat lingüística tant per valorar els significats culturals que se'n deriven i evitar els prejudicis lingüístics com per aprofundir en el coneixement del funcionament de les llengües i les seves varietats. El desenvolupament d'aquesta competència a l'aula va, per tant, molt més enllà de situar en un mapa les llengües i els dialectes del nostre territori, o d'estudiar les raons històriques del seu plurilingüisme com a finalitat última de l'aprenentatge. Ben al contrari, aquest apropament s'ha de nodrir de l'anàlisi i el diàleg sobre textos orals, escrits i multimodals de caràcter social i cultural, que reflecteixin aquesta pluralitat lingüística i dialectal. A més, l'alumnat ha d'aprendre a distingir els trets que obeeixen a la diversitat geogràfica de les llengües, i d'altres de relacionats amb el sociolecte o amb els diversos registres amb què un parlant s'adequa a diferents situacions comunicatives.

Finalment, s'ha de propiciar que tot aquest aprenentatge se sustenti en una comprensió crítica dels fenòmens que es produeixen en el marc del contacte entre llengües i de les conseqüències que puguin tenir a aquest respecte als diferents models de convivència lingüística. Tot això amb la finalitat última de promoure l'exercici d'una ciutadania sensibilitzada, informada i compromesa amb els drets lingüístics individuals i col·lectius.

Competència 2

Comprendre i interpretar textos orals i multimodals, amb especial atenció als textos acadèmics i dels mitjans de comunicació, mitjançant la captació del sentit general i la informació rellevant, de la identificació del punt de vista i la intenció de l'emissor, i la valoració de la fiabilitat, la forma i el contingut, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar críticament les possibilitats de gaudi i lleure.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Identificar el sentit global, l'estructura, la informació rellevant en funció de les necessitats comunicatives i la intenció de l'emissor en textos orals i multimodals complexos propis de diferents àmbits, analitzant la interacció entre els diferents codis.</p> <p>2.2 Valorar la forma i el contingut de textos orals i multimodals complexos, avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.</p>	<p>2.1 Identificar el sentit global, l'estructura, la informació rellevant en funció de les necessitats comunicatives i la intenció de l'emissor en textos orals i multimodals especialitzats propis de diferents àmbits, analitzant la interacció entre els diferents codis.</p> <p>2.2 Valorar la forma i el contingut de textos orals i multimodals especialitzats, avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.</p>

Desenvolupar les estratègies de comprensió oral implica entendre la comunicació com un constant procés d'interpretació d'intencions en el qual entren en joc el coneixement compartit entre interlocutors i tots els elements contextuals i cotextuals que permeten anar més enllà del significat del text i interpretar-ne el sentit. La comprensió i la interpretació de missatges orals requereix destreses específiques que han de ser objecte d'ensenyament i aprenentatge, des de les més bàsiques (anticipar el contingut, retenir informació rellevant en funció del propi objectiu, distingir entre fets i opinions o captar el sentit global i la relació entre les parts del discurs), a les més avançades (identificar la intenció de l'emissor; analitzar procediments retòrics; detectar fal·làcies argumentatives o valorar la fiabilitat, la forma i el contingut del text, entre d'altres).

L'atenció al desenvolupament d'estratègies de comprensió oral es desplaça en aquesta etapa a textos de caràcter acadèmic i dels mitjans de comunicació amb més grau d'especialització. Això implica el contacte amb nous gèneres discursius, el desplegament d'estratègies que permetin salvar la distància entre els coneixements previs i els requerits per a la comprensió del text, així com la familiarització amb un lèxic caracteritzat per més abundància de tecnicismes, préstecs i estrangerismes. La incorporació de discursos orals que aborden temes de rellevància social, científica i cultural és essencial per preparar l'alumnat tant per a la participació activa en la vida social com per al desenvolupament acadèmic i professional posterior.

Competència 3

Produir textos orals i multimodals, amb atenció preferent als textos acadèmics, amb el rigor, la coherència, la fluïdesa i el registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals amb una actitud cooperativa i respectuosa, tant per construir coneixement i establir vincles personals, com per intervenir de manera activa i informada en diferents contextos socials.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Dur a terme exposicions i argumentacions orals formals amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès científic i cultural i de rellevància acadèmica i social, ajustant-se a les convencions pròpies de cada gènere discursiu, i fer-ho amb la fluïdesa, el rigor, la coherència i el registre adequats, en diferents suports i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.</p> <p>3.2 Participar de manera activa i adequada en interaccions orals formals i informals i en el treball en equip, amb una actitud d'escolta activa i estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística.</p>	<p>3.1 Dur a terme exposicions i argumentacions orals extenses i en què es recullin diferents punts de vista, amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès científic i cultural i de rellevància acadèmica i social, ajustant-se a les convencions pròpies de cada gènere discursiu, i fer-ho amb la fluïdesa, el rigor, la coherència i el registre adequats, en diferents suports i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.</p> <p>3.2 Participar de manera activa i adequada en interaccions orals formals i informals i en el treball en equip, amb una actitud d'escolta activa i estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística.</p>

En aquesta etapa es parlarà especial atenció a situacions de caràcter públic, amb més distància social entre els interlocutors, que exigeixen usos lingüístics més elaborats, registres formals i un control conscient de la comunicació no verbal. Les destreses vinculades a la producció oral de caràcter formal seran essencials per al desenvolupament acadèmic i professional ulterior. Requereixen conèixer les claus dels gèneres discursius específics i dissenyar situacions d'aprenentatge que incorporin de manera periòdica produccions orals a càrrec de l'alumnat sobre temes de rellevància ciutadana, científica o cultural o vinculats als continguts curriculars. Aquestes seqüències didàctiques atendran de manera recursiva i col·laborativa les successives fases del procés (planificació, producció, esborrany i revisió) fins a arribar al producte final.

D'altra banda, un grau més alt de consciència lingüística en les interaccions orals és un requisit indispensable per participar de manera activa, compromesa i ètica en societats democràtiques. Adequar els usos orals al propòsit comunicatiu i calibrar-ne els efectes en l'interlocutor és essencial per a una comunicació eficaç, basada en el respecte recíproc. Les classes de llengües han de procurar accedir a contextos participatius propis dels àmbits social o educatiu, en què l'alumnat pugui prendre la paraula i desenvolupar estratègies d'escolta activa, cooperació conversacional i cortesia lingüística. Les tecnologies de la informació i la comunicació proporcionen nous formats per a la comunicació oral multimodal, síncrona o asíncrona, i permeten registrar les produccions orals de l'alumnat per a la difusió en contextos reals i la posterior anàlisi i revisió.

Competència 4

Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals, amb especial atenció a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació, reconeixent el sentit global i les idees principals i secundàries, integrant la informació explícita i fent les inferències necessàries, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Identificar el sentit global, l'estructura, la informació rellevant i la intenció de l'emissor de textos escrits i multimodals especialitzats, amb una atenció especial a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació, fent les inferències necessàries i amb diferents propòsits de lectura.	4.1 Identificar el sentit global, l'estructura, la informació rellevant i la intenció de l'emissor de textos escrits i multimodals especialitzats de major complexitat, amb una atenció especial a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació, fent les inferències necessàries i amb diferents propòsits de lectura.
4.2 Valorar la forma i el contingut de textos complexos, avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat, així	4.2 Valorar críticament la forma i el contingut de textos especialitzats, avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del

com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.	canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments lingüístics emprats.
--	---

L'atenció al desenvolupament d'estratègies de comprensió lectora es desplaça en aquesta etapa a textos de caràcter acadèmic amb un grau alt d'especialització, així com a textos dels mitjans de comunicació que aborden temes de rellevància social, científica i cultural. La lectura i la interpretació de textos acadèmics implica el contacte amb nous gèneres discursius, el desplegament d'estratègies que permetin salvar la distància entre els coneixements previs i els aportats pel text, així com la familiarització amb un lèxic sovint tècnic i amb presència abundant de préstecs i estrangerismes.

D'altra banda, la lectura, la interpretació i la valoració de textos periodístics pressuposa el coneixement de les claus contextuais que permeten conferir-los sentit i detectar-ne els biaixos ideològics. Si no és així, el lector queda limitat a la interpretació literal del que s'ha dit, incapaç de captar ironies, al·lusions o dobles sentits, o de calibrar la intenció comunicativa de l'autor. Per aquest motiu el desenvolupament de la competència lectora a batxillerat implica incidir en la motivació, el compromís i les pràctiques de lectura, juntament amb el coneixement i l'ús de les estratègies que s'han de desplegar abans, durant i després de l'acte lector, atenent de manera especial el desenvolupament de l'agilitat en el maneig de fonts diverses que permeti compensar la falta dels coneixements previs requerits per un determinat text, així com garantir-ne la fiabilitat o aclarir la finalitat amb la qual ha estat escrit.

Competència 5

Produir textos escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes, amb especial atenció als gèneres discursius de l'àmbit acadèmic i amb regulació dels iguals i autoregulació autònoma, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a propòsits comunicatius concrets.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Elaborar textos acadèmics coherents, cohesionats i amb el registre adequat sobre temes curriculars o d'interès social i cultural, precedits d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal, i de redacció i revisió d'esborranys de manera individual o entre iguals, o mitjançant altres instruments de consulta.</p> <p>5.2 Incorporar procediments per enriquir els textos, atenent l'ús discursiu de diferents elements lingüístics i d'estil, amb precisió</p>	<p>5.1 Elaborar textos acadèmics coherents, cohesionats i amb el registre adequat sobre temes curriculars o d'interès social i cultural, precedits d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal, i de redacció i revisió d'esborranys entre iguals o utilitzant altres instruments de consulta.</p> <p>5.2 Incorporar procediments per enriquir els textos, atenent l'ús discursiu de diferents elements lingüístics i d'estil, amb precisió</p>

lèxica i correcció ortogràfica i gramatical, de l'àmbit social i acadèmic.	lèxica i correcció ortogràfica i gramatical, de l'àmbit social i acadèmic.
--	--

Saber escriure vol dir avui saber fer-ho en diferents suports i formats, molts d'ells de caràcter hipertextual i multimodal, i requereix el coneixement i l'apropiació dels "motlles" en què han cristal·litzat les pràctiques comunicatives escrites pròpies dels diferents àmbits d'ús: els gèneres discursius. A batxillerat prenen especial rellevància els gèneres acadèmics (dissertacions, assaigs, informes o comentaris crítics, entre d'altres) que reclamen la integració de diferents mirades, àrees del saber o disciplines. L'estudiant, per tant, ha de manejar amb soltesa l'alternança d'informació i opinió, consignar les fonts consultades i procurar mantenir una claredat expositiva adequada amb certa vocació d'estil. Ha de prendre consciència, finalment, de la responsabilitat de formar part en la construcció col·lectiva de sentits, des dels punts de vista cultural i ètic.

La composició d'un text escrit ha d'atendre tant a la coherència, a la cohesió i a l'adequació del registre, com a la propietat lèxica i a la correcció gramatical i ortogràfica. Requereix també adoptar decisions sobre el to del discurs i la identificació de les persones (emissor i destinataris). A més, és essencial posar la màxima atenció en el llenguatge i l'estil, per la qual cosa la vinculació entre la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua i la seva projecció en els usos textuais és inseparable. Per això el procés d'ensenyament i aprenentatge de l'escriptura reclama una intervenció acurada i sostinguda a l'aula.

Competència 6

Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la adoptant un punt de vista crític i personal alhora que respectuós amb la propietat intel·lectual, especialment en el marc de la realització de treballs d'investigació sobre temes del currículum.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
---------	---------

<p>6.1 Elaborar treballs d'investigació de manera autònoma, en diferents suports, sobre temes curriculars d'interès cultural que impliquin localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts; calibrar-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític i respectuós amb la propietat intel·lectual.</p> <p>6.2 Avaluar la veracitat de notícies i informacions, amb especial atenció a les xarxes socials i a altres entorns digitals, seguint pautes d'anàlisi, contrast i verificació, fent ús de les eines adequades i mantenint una actitud crítica davant els possibles biaixos de la informació i autoregulant-se'n en l'ús.</p> <p>6.3 Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació amb la cerca i la comunicació de la informació.</p>	<p>6.1 Elaborar treballs d'investigació de manera autònoma, en diferents suports, sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social que impliquin localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, amb una atenció especial a la gestió del seu emmagatzematge i de la seva recuperació, així com a l'avaluació de la fiabilitat i la pertinència; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític i respectuós amb la propietat intel·lectual.</p> <p>6.2 Avaluar la veracitat de notícies i informacions, amb especial atenció a les xarxes socials i a altres entorns digitals, seguint pautes d'anàlisi, contrast i verificació, fent ús de les eines adequades i mantenint una actitud crítica davant els possibles biaixos de la informació i autoregulant-se'n en l'ús.</p> <p>6.3 Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació amb la cerca i la comunicació de la informació.</p>
--	--

La producció, la multiplicació i la distribució de la informació és el principi constitutiu de les societats actuals, però l'accés a la informació no garanteix per si mateix el coneixement. Per això és imprescindible que l'alumnat adquireixi habilitats i destreses per transformar la informació en coneixement, reconeixent el moment en què es necessita, on cercar-la, com gestionar-la, avaluar-la i comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal, i evidenciant una actitud ètica i responsable amb la propietat intel·lectual i amb la identitat digital. Es tracta d'una aposta per l'alfabetització mediàtica i informacional, que implica la utilització responsable de les tecnologies, amb una atenció especial a la detecció d'informacions esbiaixades o falses, a l'avaluació constant de les fonts, als temps d'ús i a l'autoregulació.

S'ha de procurar que l'alumnat, individualment o de manera cooperativa, consulti fonts d'informació variades en contextos socials o acadèmics per a la realització de treballs o projectes d'investigació, especialment sobre temes del mateix currículum o de les obres literàries llegides. Aquests processos de recerca han de tendir a l'abordatge autònom de la planificació, la gestió i l'emmagatzematge de la informació per a la seva recuperació òptima, i del respecte a les convencions de presentació establertes (índex, organització en epígrafs, procediments de citació, notes a peu de pàgina, bibliografia i bibliografia web), i també al desenvolupament de la creativitat i l'adequació al context en la difusió del seu nou aprenentatge alhora. La biblioteca escolar, com a espai d'aprenentatge creatiu, serà l'entorn ideal per a l'assoliment d'aquesta competència.

Competència 7

Seleccionar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura contemporània com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament quant a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències lectores, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>7.1 Triar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura contemporània i deixar constància del progrés de l'itinerari lector i cultural personal mitjançant l'explicació argumentada dels criteris de selecció de les lectures, de les formes d'accés a la cultura literària i de l'experiència de lectura.</p> <p>7.2 Compartir l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i elaborar una interpretació personal establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.</p>	<p>7.1 Triar i llegir de manera autònoma obres rellevants que es relacionin amb les propostes de lectura guiada, incloent-hi l'assaig literari i les obres actuals que estableixin connexions amb la tradició, i deixar constància del progrés de l'itinerari lector i cultural personal mitjançant l'explicació argumentada dels criteris de selecció de les lectures, de les formes d'accés a la cultura literària i de l'experiència de lectura.</p> <p>7.2 Compartir l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i elaborar una interpretació personal establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.</p>

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora pròpia, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual, i propiciant moments de reflexió que permetin establir relacions entre els textos llegits.

Això suposa ampliar les formes de gaudi, la diversitat i la complexitat dels textos apreciats —incloent-hi el contacte amb formes literàries actuals impreses i digitals i amb pràctiques culturals emergents— i la capacitat d'expressar l'experiència lectora. Es tracta de fer un pas cap a un corpus de lectures autònomes menys vinculades a l'entreteniment i a la lectura argumental, i més orientat cap a l'apreciació estètica de la literatura. En conseqüència, l'explicitació de judicis de valor sobre les obres es basarà en molts més elements, incloent-hi la identificació de la intertextualitat, així com la indagació, la lectura i la producció d'assaig relacionades amb les obres llegides.

Aquesta competència contribueix a l'apropiació per part de l'alumnat d'un saber literari i cultural que permet establir relacions entre les lectures guiades (competència específica 8) i les autònomes, indagar sobre les obres llegides, mobilitzar la pròpia experiència lectora i cultural en la comprensió i la interpretació dels textos, ubicar amb precisió els textos en el context de producció així com en les formes culturals en les quals s'inscriuen, i entendre les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeixen les obres.

Competència 8

Llegir, interpretar i valorar obres rellevants de la literatura catalana, castellana i hispanoamericana, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que configurin un mapa cultural i eixamplin les possibilitats de gaudir de la literatura i de crear textos d'intenció literària.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>8.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides mitjançant l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.</p> <p>8.2 Desenvolupar projectes d'investigació que es concretin en una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal, mitjançant l'establiment de vincles argumentats entre els clàssics de la literatura catalana, castellana i hispanoamericana, des de l'edat mitjana fins a l'últim quart del segle XIX, objecte de lectura guiada, i altres textos i manifestacions artístiques clàssiques o contemporànies, en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics, i explicitant la implicació i la resposta personal del lector a la lectura.</p> <p>8.3 Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en suports diferents i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què s'utilitzin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.</p>	<p>8.1 Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra i de les relacions externes del text amb el context sociohistòric i amb la tradició literària, utilitzant un metallenguatge específic i incorporant judicis de valor vinculats a l'apreciació estètica de les obres.</p> <p>8.2 Desenvolupar projectes d'investigació que es concretin en una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal, mitjançant l'establiment de vincles argumentats entre les obres de la literatura catalana, castellana i hispanoamericana des de l'últim quart del segle XIX fins al segle XXI, objecte de lectura guiada, i altres textos i manifestacions artístiques d'ahir i d'avui, en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics, i explicitant la implicació i la resposta personal del lector a la lectura.</p> <p>8.3 Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en suports diferents i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en què s'utilitzin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris.</p>

Aquesta competència té la funció de desenvolupar habilitats d'interpretació que permetin l'accés a obres rellevants del patrimoni literari, que facilitin la verbalització d'un judici de

valor argumentat sobre les lectures, que ajudin a construir un mapa cultural que tingui en compte horitzons propers, europeus i universals i relacioni les obres literàries amb altres manifestacions artístiques. Per aconseguir un gaudi conscient i elaborat de la lectura, serà necessari establir itineraris formatius de progrés amb lectures guiades, per mitjà dels quals s'apreciï el funcionament del fenomen literari, s'aprofundeixi en la noció d'historicitat i de jerarquia entre textos, i se sustenti l'aprenentatge en processos d'indagació i de construcció compartida de la interpretació de les obres.

No es tracta d'emprendre una història de la literatura de pretensions enciclopèdiques, sinó de seleccionar un nombre reduït d'obres que seran objecte de lectura guiada i compartida a l'aula. Per tal d'afavorir la indagació entorn de l'evolució del fenomen literari i la connexió entre obres, els títols elegits aniran acompanyats d'un conjunt de textos que ajudin a entendre tant la contextualització històrica i cultural com el lloc en la tradició literària, la història de les seves interpretacions i el diàleg amb altres formes artístiques clàssiques i actuals. Es tracta, finalment, de seleccionar per a la lectura guiada i compartida a l'aula algunes obres rellevants del patrimoni literari —que ha d'incorporar l'obra de dones escriptores— per mostrar elements rellevants de la construcció i el funcionament de la literatura, i de les relacions que s'estableixen amb altres textos i amb els valors ideològics i estètics del seu context de producció, així com de capacitat d'il·luminar i explicar el nostre present.

És important que aquesta lectura comparada inicial prioritzi obres de la literatura catalana en contrast amb obres de la literatura castellana, seleccionades de manera conjunta entre els docents d'aquestes matèries en funció de gèneres, temes i tòpics compartits. En l'anàlisi de les obres, és imprescindible la coordinació d'ambdós docents.

Competència 9

Consolidar el coneixement explícit i sistemàtic sobre l'estructura de la llengua i els usos i aprofundir-hi, i reflexionar de manera autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística, augmentar el repertori comunicatiu i millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de recepció crítica.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
---------	---------

CVE-DOGC-A-22263095-2022

<p>9.1 Revisar els textos propis i fer propostes de millora argumentant els canvis a partir de la reflexió metalingüística i amb un metallenguatge específic, i identificar i resoldre problemes de comprensió lectora utilitzant els coneixements explícits sobre la llengua i el seu ús.</p> <p>9.2 Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic, en la comprensió i la producció de textos acadèmics, dels mitjans de comunicació, personals i socials.</p> <p>9.3 Elaborar i presentar els resultats de petits projectes d'investigació sobre aspectes rellevants del funcionament de la llengua, formulant hipòtesis i establint generalitzacions, utilitzant els conceptes i la terminologia lingüística adequada i consultant de manera autònoma diccionaris, manuals i gramàtiques.</p>	<p>9.1 Revisar els textos propis i fer propostes de millora argumentant els canvis a partir de la reflexió metalingüística i amb un metallenguatge específic, i identificar i resoldre problemes de comprensió lectora utilitzant els coneixements explícits sobre la llengua i el seu ús.</p> <p>9.2 Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic, en la comprensió i la producció de textos acadèmics, dels mitjans de comunicació, personals i socials.</p> <p>9.3 Elaborar i presentar els resultats de petits projectes d'investigació sobre aspectes rellevants del funcionament de la llengua, formulant hipòtesis i establint generalitzacions, utilitzant els conceptes i la terminologia lingüística adequada i consultant de manera autònoma diccionaris, manuals i gramàtiques.</p>
---	---

Per tal que l'estudi sistemàtic de la llengua sigui útil, ha de promoure la competència metalingüística de l'alumnat i vincular-se amb els usos reals i contextualitzats propis dels parlants. La reflexió metalingüística ha de partir del coneixement intuïtiu de l'alumnat com a usuari de la llengua i establir ponts amb el coneixement sistemàtic, utilitzant una terminologia específica i integrant els nivells morfosintàctic, semàntic i pragmàtic en l'estudi de les formes lingüístiques.

Per tant, es tracta d'abordar l'aprenentatge estructurat de la gramàtica mitjançant processos d'indagació, establint una relació entre coneixement gramatical explícit i ús de la llengua a partir de la reflexió i de l'elaboració de petits projectes d'investigació. Per això cal partir de l'observació del significat i de la funció que adquireixen les formes lingüístiques en el discurs per arribar a la generalització i a la sistematització a partir de l'experimentació amb enunciats, del contrast entre oracions, de la formulació d'hipòtesis i de regles, de l'ús de contraexemples o de la connexió amb altres fenòmens lingüístics, i comunicar els resultats amb el metallenguatge adequat. En definitiva, es tracta d'estimular la reflexió metalingüística i interlingüística perquè els estudiants puguin pensar i parlar sobre la llengua de manera que aquest coneixement reverteixi en una millora de les produccions pròpies i en una millor comprensió i interpretació crítica de les produccions alienes i, alhora, permeti construir de manera progressiva un coneixement explícit sobre el funcionament del sistema lingüístic.

Competència 10

Posar les pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, de la resolució dialogada dels conflictes i de la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i rebutjant els abusos de

poder mitjançant la paraula per afavorir un ús eficaç, ètic i democràtic del llenguatge.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>10.1 Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder mitjançant la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p> <p>10.2 Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i per a la recerca de consensos tant en l'àmbit personal com educatiu i social.</p>	<p>10.1 Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder mitjançant la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, així com dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p> <p>10.2 Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i per a la recerca de consensos tant en l'àmbit personal com educatiu i social.</p>

Adquirir aquesta competència implica no només que les persones siguin eficaces a l'hora de comunicar-se, sinó que posin les paraules al servei d'uns objectius que no es desentenguin de la indefugible dimensió ètica de la comunicació.

En l'àmbit de la comunicació personal, l'educació lingüística ha d'ajudar a forjar relacions interpersonals basades en l'empatia i el respecte, proporcionant eines per a l'escolta activa, la comunicació assertiva, la deliberació argumentada i la resolució dialogada dels conflictes. Erradicar els usos discriminatoris i manipuladors del llenguatge, així com els abusos de poder mitjançant la paraula, és un imperatiu ètic. En els àmbits educatiu, social i professional, l'educació lingüística ha de capacitar per prendre la paraula en l'exercici d'una ciutadania activa i compromesa en la construcció de societats més equitatives, més democràtiques i més responsables en relació amb els grans desafiaments que com a humanitat tenim plantejats: la sostenibilitat del planeta, les diferents violències —inclosa la violència de gènere—, les creixents desigualtats, etc., en la línia del que plantegen els objectius de desenvolupament sostenible.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament

competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Les llengües i els seus parlants

- Anàlisi del desenvolupament sociohistòric i situació actual de les llengües d'Espanya, amb especial atenció a la llengua catalana.
- Estudi comparatiu de les principals varietats dialectals de les llengües catalana i castellana dins i fora de la península.
- Aplicació d'estratègies de reflexió interlingüística en situacions d'ús de la llengua que permetin observar, descriure, diferenciar, identificar, recopilar, etc. elements i fenòmens lingüístics.
- Detecció i rebuig de prejudicis i estereotips lingüístics en diferents textos i situacions.
- Anàlisi dels fenòmens del contacte entre llengües: bilingüisme, préstecs i interferències; comparació entre diglòssia lingüística i diglòssia dialectal; argumentació al voltant del paper actual de les xarxes socials i els mitjans de comunicació, en situacions personals, acadèmiques i socials.
- Anàlisi i defensa dels drets lingüístics en el context de la seva expressió en lleis i en declaracions institucionals.
- Causes i conseqüències de la convivència entre llengües per mitjà de diversos models. Diferenciació entre llengües minoritàries i llengües minoritzades en situacions reals. Argumentació al voltant de la sostenibilitat lingüística en el context social i acadèmic.
- Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i formulació de formes d'evitar-los, tant a l'aula com a la vida quotidiana de l'alumnat i als mitjans de comunicació.

Comunicació

Aplicació d'estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de textos orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als aspectes següents:

- Context
 - Observació, identificació i descripció dels components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació. Aplicació de la reflexió en textos orals, escrits i multimodals dels àmbits acadèmic, social i dels mitjans de comunicació.
- Gèneres discursius
 - Anàlisi i aplicació en textos orals, escrits i multimodals de les propietats textuais (adequació, coherència, cohesió i correcció) i dels gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu (textos acadèmics) i de l'àmbit social (xarxes socials i mitjans de comunicació).

- **Processos**
 - Participar en interaccions orals i escrites de caràcter formal, amb especial atenció als moments de prendre i cedir la paraula i de la cooperació conversacional i la cortesia lingüística, en situacions d'ús de la llengua acadèmica i social.
 - Comprensió del sentit global i de les relacions entre les diverses parts, selecció i retenció de la informació rellevant, identificació de la intenció de l'emissor, detecció i rebuig dels usos discriminadors del llenguatge verbal i no verbal i valoració de la forma i el contingut del text, en textos orals i multimodals procedents de diverses fonts, especialment de contextos acadèmics, dels mitjans de comunicació i dels mitjans de comunicació socials.
 - Planificació i cerca de la informació, textualització i revisió, adequació a l'audiència i al temps d'exposició, amb especial atenció als elements no verbals, als trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal i de la deliberació oral argumentada, en el context de la producció de textos orals pertanyents a l'àmbit acadèmic i social.
 - Identificació del sentit global del text i anàlisi de la relació entre les parts i de la intenció de l'emissor; detecció i rebuig dels usos discriminadors del llenguatge verbal i icònic, i valoració de la forma i el contingut del text, en textos escrits i multimodals procedents de diverses fonts, especialment de contextos acadèmics, dels mitjans de comunicació i dels mitjans de comunicació socials.
 - Elaboració de textos escrits i multimodals atenent el seu procés: planificació, redacció, revisió i edició, correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica, en el context de la producció de textos escrits pertanyents a l'àmbit acadèmic i social.
 - Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual amb citació precisa de les fonts; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic.
- **Reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics**
 - Reconeixement, anàlisi i ús de les formes lingüístiques d'expressió de la subjectivitat i de l'objectivitat i de les seves formes d'expressió en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de connectors, marcadors discursius i procediments anafòrics que contribueixen a la cohesió del text en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de relacions entre les formes verbals i nominals com a procediments de cohesió del text, amb especial atenció a la valoració i la utilització dels temps verbals, als elements lèxics i a la morfosintaxi en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de la correcció lingüística i revisió ortogràfica, gramatical i tipogràfica dels textos. Ús eficaç de diccionaris, de manuals de consulta i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús dels signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit i de la seva relació amb el significat en textos diversos.

Educació literària

- Lectura autònoma: processos i estratègies
 - Lectura d'obres rellevants de la literatura universal contemporània que suscitin reflexió sobre el propi itinerari lector, així com la inserció d'aquestes obres en el debat interpretatiu de la cultura, amb especial atenció als aspectes següents:
 - Selecció de les obres amb l'ajuda de recomanacions especialitzades.
 - Participació activa en el circuit literari i lector i en altres experiències culturals en un context presencial i digital. Utilització autònoma de tota mena de biblioteques.
 - Expressió argumentada dels gustos lectors personals. Diversificació del corpus llegit, atenent els circuits comercials del llibre i distingint entre literatura canònica i de consum, clàssics i *best-sellers*.
 - Comunicació de l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i de l'estil, i valors ètics i estètics de les obres.
 - Mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural per establir vincles entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat i altres manifestacions literàries o artístiques.
 - Recomanació de les lectures en suports variats, atenent aspectes temàtics, formals i intertextuals.
- Lectura guiada: processos i estratègies
 - Lectura i anàlisi de clàssics de les literatures catalana i castellana des de l'edat mitjana fins a l'últim quart del segle XIX, a partir d'itineraris temàtics o de gènere, amb especial atenció als aspectes següents:
 - Construcció compartida de la interpretació de les obres mitjançant discussions o converses literàries.
 - Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari i de la seva relació amb el sentit de l'obra, i dels efectes d'aquests elements i dels seus recursos expressius en la recepció del lector.
 - Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística per interpretar les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
 - Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística necessària per interpretar obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
 - Establiment de vincles intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques en funció de gèneres, temes, tòpics, estructures i llenguatges. Reflexió al voltant dels elements de continuïtat i ruptura. Gèneres: novel·la, narració breu, teatre, poesia, assaig, etc. Temes: amor, amistat, mort, viatge, etc. Tòpics: *amor post mortem*, *beatus ille*, *carpe diem*, *donna angelicata*, *homo viator*, *locus amoenus*, *memento mori*, *omnia mors aequat*, *tempus fugit*, *theatrum mundi*, *ubi sunt*, *vita flumens*, etc.
 - Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics. Lectura amb perspectiva de gènere.
 - Lectura expressiva, dramatització i recitat d'obres i fragments literaris atenent els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.
 - Creació de textos d'intenció literària a partir de les obres llegides.

Reflexió sobre la llengua

- Elaboració de conclusions pròpies argumentades sobre els principis gramaticals i la seva aplicació, amb un metallenguatge específic, a partir de l'observació, la descripció i la comparació de les unitats lingüístiques, i del contrast entre llengües, amb especial atenció als aspectes següents:
- Experimentació amb unitats gramaticals (des de la paraula fins a l'oració), formulació d'hipòtesis i regles, contraexemples, generalitzacions i ús del metallenguatge específic en contextos d'ús real de la llengua.
- Diferències rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita, atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics de textos reals de caràcter acadèmic i social.
- Relació entre la forma (categories gramaticals i relacions estructurals) i el significat de les paraules i els sintagmes (funcions sintàctiques, funcions semàntiques / papers temàtics i estructura informativa de l'oració simple i l'oració composta), en funció del propòsit comunicatiu.
- Ús de procediments d'adquisició i de formació de paraules i reflexió sobre els canvis en el significat; reflexió al voltant de les relacions semàntiques entre paraules; els valors denotatius i connotatius en funció de la seva adequació al context i al propòsit comunicatiu.
- Ús autònom de diccionaris, manuals de gramàtica i altres fonts de consulta per obtenir informació gramatical de caràcter general encarat a la millora de la comprensió i l'expressió orals i escrites.

Segon curs**Les llengües i els seus parlants**

- Anàlisi de les llengües de l'Estat espanyol i dels seus dialectes, amb especial atenció a la llengua catalana.
- Ús d'estratègies avançades de la reflexió interlingüística, en situacions d'ús de la llengua per argumentar, provar, combinar, comparar, predir, jutjar, fer hipòtesis, etc. sobre elements i fenòmens lingüístics.
- Diferenciació entre els trets propis de les varietats dialectals (fònics, gramaticals i lèxics) i els relatius als sociolectes i als registres en situacions d'ús de la llengua.
- Indagació i explicació dels conceptes de norma culta i estàndard, atenent la seva utilitat i la seva diversitat en les llengües catalana i castellana.
- Anàlisi dels mitjans de comunicació i de les xarxes socials en el context dels processos de normalització lingüística.
- Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i formulació de formes d'evitar-los, tant a l'aula com a la vida quotidiana de l'alumnat i als mitjans de comunicació.

Comunicació

Aplicació d'estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de textos orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als aspectes següents:

- Context: components del fet comunicatiu
 - Reflexió sobre els components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la

comunicació. Aplicació de la reflexió en textos orals, escrits i multimodals dels àmbits acadèmic, social i dels mitjans de comunicació.

- Els gèneres discursius
 - Justificació i aplicació en textos orals, escrits i multimodals de les propietats textuais (adequació, coherència, cohesió i correcció) i dels gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu (textos acadèmics) i de l'àmbit social (xarxes socials i mitjans de comunicació).
- Processos
 - Participació crítica en interaccions orals i escrites de caràcter formal, amb especial atenció a la cooperació conversacional i la cortesia lingüística, en situacions d'ús de la llengua acadèmica i social.
 - Comprensió del sentit global i de les relacions entre les diverses parts, selecció i retenció de la informació rellevant, identificació de la intenció de l'emissor, detecció i rebuig dels usos discriminadors del llenguatge verbal i no verbal i valoració de la forma i el contingut del text, en textos orals procedents de diverses fonts, especialment de contextos acadèmics, dels mitjans de comunicació i dels mitjans de comunicació socials.
 - Planificació i cerca de la informació, textualització i revisió, adequació a l'audiència i al temps d'exposició, amb especial atenció a la millora i al domini dels elements no verbals, als trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal i de la deliberació oral argumentada, en el context de la producció de textos orals pertanyents a l'àmbit acadèmic i social.
 - Identificació del sentit global del text i anàlisi de la relació entre les parts i de la intenció de l'emissor; detecció i rebuig dels usos discriminadors del llenguatge verbal i icònic, i valoració de la forma i del contingut del text, en textos escrits i multimodals procedents de diverses fonts, especialment de contextos acadèmics, dels mitjans de comunicació i dels mitjans de comunicació socials.
 - Elaboració de textos escrits i multimodals atenent el seu procés: planificació, redacció, revisió i edició, correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica, en el context de la producció de textos escrits pertanyents a l'àmbit acadèmic i social.
 - Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, contrast, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual amb citació precisa de les fonts; gestió crítica de continguts, d'emmagatzematge i de recuperació de la informació rellevant; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic.
- Reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics
 - Reconeixement, anàlisi i ús de les formes lingüístiques d'expressió de la subjectivitat i de l'objectivitat i de les seves formes d'expressió en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de connectors, marcadors discursius i procediments anafòrics que contribueixen a la cohesió del text en textos diversos.
 - Reconeixement, anàlisi i ús de relacions entre les formes verbals i nominals com a procediments de cohesió del text, amb especial atenció a la valoració i la utilització dels temps verbals, als elements lèxics i a la morfosintaxi en textos diversos.

- Reconeixement, anàlisi i ús de la correcció lingüística i de la revisió ortogràfica, gramatical i tipogràfica dels textos. Ús eficaç de diccionaris, de manuals de consulta i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital en textos diversos.
- Reconeixement, anàlisi i ús dels signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit i de la seva relació amb el significat en textos diversos.

Educació literària

- Lectura autònoma: processos i estratègies
 - Lectura d'obres relacionades amb les propostes de lectura guiada que suscitin reflexió sobre el propi itinerari lector, així com la inserció d'aquestes obres en el debat interpretatiu de la cultura, amb especial atenció als sabers següents:
 - Selecció de les obres rellevants, incloent-hi l'assaig literari i formes actuals de producció i consum literari, amb l'ajuda de recomanacions especialitzades.
 - Participació activa en el circuit literari i lector i en altres experiències culturals en un context presencial i digital. Utilització autònoma de tota mena de biblioteques.
 - Expressió argumentada dels gustos lectors personals. Diversificació del corpus llegit, atenent els circuits comercials del llibre i distingint entre literatura canònica i de consum, clàssics i *best-sellers*.
 - Comunicació de l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i atenent aspectes temàtics, de gènere i subgènere, elements de l'estructura i de l'estil, i valors ètics i estètics de les obres.
 - Mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural per establir vincles entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat i altres manifestacions literàries o artístiques.
 - Recomanació de les lectures en suports variats, atenent aspectes temàtics, formals i intertextuals.
- Lectura guiada: processos i estratègies
 - Lectura i anàlisi d'obres rellevants de les literatures catalana, castellana i hispanoamericana, des de l'últim quart del segle XIX fins al segle XXI, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, amb especial atenció als aspectes següents:
 - Construcció compartida de la interpretació de les obres per mitjà de discussions o converses literàries.
 - Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari i de la seva relació amb el sentit de l'obra, i dels efectes d'aquests elements i dels seus recursos expressius en la recepció del lector.
 - Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística per interpretar les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
 - Establiment de vincles intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques en funció de gèneres, temes, tòpics, estructures i llenguatges. Reflexió al voltant dels elements de continuïtat i ruptura. Gèneres: novel·la, narració breu, teatre, poesia, assaig, etc. Temes: amor, amiat, mort, viatge, etc. Tòpics: *amor post mortem*, *aurea mediocritas*, *beatus ille*, *carpe diem*, *contemptus mundi*, *descriptio puellae*, *donna angelicata*, *homo viator*, *locus amoenus*, *memento mori*, *omnia mors aequat*, *quotidie morimur*, *somnium*, *imago mortis*, *tempus fugit*, *theatrum mundi*, *ubi sunt*, *vanitas vanitatum*, *venatus amoris*, *vita flumens*, etc.

- Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics. Lectura amb perspectiva de gènere.
- Lectura expressiva, dramatització i recitat d'obres i fragments literaris atenent els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.
- Creació de textos d'intenció literària a partir de les obres llegides.

Reflexió sobre la llengua

- Construcció de conclusions pròpies argumentades sobre els principis gramaticals i la seva aplicació, amb especial atenció als aspectes següents:
 - Observació, descripció i comparació de les unitats lingüístiques. Experimentació amb unitats gramaticals (des de la paraula fins a l'oració) i formulació d'hipòtesis i regles, contraexemples i generalitzacions, utilitzant el metallenguatge específic en contextos d'ús real de la llengua.
 - Diferències rellevants i interseccions entre llengua oral i llengua escrita, atenent aspectes sintàctics, lèxics i pragmàtics, de textos reals de caràcter acadèmic i social.
 - Distinció entre la forma (categories gramaticals) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques de l'oració simple i composta).
 - Relació entre l'estructura semàntica (significats verbals i arguments) i sintàctica (subjecte, predicat i complements) de l'oració simple i composta en funció del propòsit comunicatiu.
 - Ús de procediments d'adquisició i de formació de paraules i reflexió sobre els canvis en el significat; reflexió al voltant de les relacions semàntiques entre paraules; els valors denotatius i connotatius en funció de la seva adequació al context i al propòsit comunicatiu.
 - Ús autònom de diccionaris, manuals de gramàtica i altres fonts de consulta per obtenir informació gramatical de caràcter general encarat a la millora de la comprensió i l'expressió orals i escrites.

Llengua Estrangera

L'educació lingüística i literària ha de contribuir a la maduresa personal i intel·lectual dels joves; oferir els coneixements, les habilitats i les actituds que els permetin participar en la vida social i exercir la ciutadania democràtica de manera ètica i responsable, i també capacitar-los per a l'accés a la formació superior i al futur professional de manera competent.

L'objectiu de les matèries de llengua i literatura s'orienta tant a l'eficàcia comunicativa en la producció, la recepció i la interacció oral, escrita i multimodal, com a afavorir un ús ètic del llenguatge que posi les paraules al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la construcció de vincles personals i socials basats en el respecte i la igualtat de drets de totes les persones. D'aquesta manera, les matèries contribueixen a la progressió en el desenvolupament de totes les competències clau al final del batxillerat.

També ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i a una situació determinats o en el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, les matèries han de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

La ràpida evolució de les societats actuals i les seves múltiples interconnexions exigeixen el desenvolupament d'aquelles competències que ajudin els individus a practicar una ciutadania independent, activa i compromesa amb la realitat contemporània, cada cop més global, intercultural i plurilingüe. Tal com assenyala el Marc de referència per a una cultura democràtica, a les societats actuals, culturalment diverses, els processos democràtics requereixen el diàleg intercultural. Per tant, la comunicació en llengües diferents és clau en el desenvolupament d'aquesta cultura democràtica. En la idea d'un espai europeu d'educació, la comunicació en més d'una llengua evita que l'educació i la formació es vegin obstaculitzades per les fronteres i afavoreix la internacionalització i la mobilitat, a més de permetre el descobriment d'altres cultures que amplii les perspectives de l'alumnat.

Les matèries de primera i segona llengua estrangera contribueixen a l'assoliment de les diferents competències del batxillerat i, de forma directa, participen en l'assoliment de la competència plurilingüe, que implica l'ús de diferents llengües de forma apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació.

Les competències específiques de llengua i literatura al batxillerat marquen una progressió respecte a les de l'educació secundària obligatòria, de les quals és part en aquesta nova etapa. L'aprofundiment respecte a l'etapa anterior rau en una major consciència teòrica i metodològica per analitzar la realitat, i en la mobilització d'un conjunt de coneixements més ampli, articulats per mitjà d'instruments d'anàlisi que ajuden a construir i a estructurar el coneixement explícit sobre els fenòmens lingüístics i literaris tractats. Es proposa també afavorir una aproximació àmplia a la cultura, que aprofundeixi en aquesta etapa en la relació continuada entre el passat i el present.

La primera de les competències específiques de les matèries de llengua i literatura aprofundeix en el reconeixement de la diversitat lingüística i dialectal de Catalunya, d'Espanya i del món amb el propòsit d'afavorir actituds d'estimació a aquesta diversitat, combatre prejudicis i estereotips lingüístics i estimular la reflexió interlingüística; en el cas de les llengües estrangeres, el focus es posa també en l'enriquiment i l'expansió intercultural. Un segon grup de competències es refereix a la producció, comprensió i interacció oral i escrita, incorporant les formes de comunicació facilitades per la tecnologia. Així, les

competències segona i tercera fan referència a la comunicació oral; la quarta, a la comprensió lectora, i la cinquena, a l'expressió escrita. La competència sisena posa el focus a l'alfabetització informacional, i la setena i la vuitena es reserven per a la lectura literària, tant autònoma com guiada a l'aula; en el cas de Llengua Estrangera i Segona Llengua Estrangera, la vuitena competència fa referència a la mediació. La competència novena atén a la reflexió sobre la llengua i els seus usos, mentre que la desena, relativa a l'ètica de la comunicació, és transversal a totes.

El desenvolupament de les competències de l'alumnat reclama a batxillerat una atenció més gran a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació. Els textos acadèmics són els que construeixen la formació científica i humanística dels estudiants a l'etapa postobligatòria; els textos dels mitjans de comunicació, els que els posen en contacte amb la realitat social, política i cultural del món contemporani. Per això, la feina transdisciplinària és imprescindible perquè l'alumnat s'apropii dels gèneres discursius propis de cada àrea de coneixement. Pel que fa a la competència literària, a batxillerat es pretén una confluència progressiva entre les modalitats de lectura guiada i lectura autònoma, tant pel que fa als seus respectius corpus com a les seves formes de gaudi. El desenvolupament de l'educació lingüística i literària exigeix en aquesta etapa una capacitat d'abstracció i de sistematització més elevada i el maneig d'un metallenguatge específic que permeti una aproximació més reflexiva als usos orals i escrits.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valora a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'han d'avaluar mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. La gradació entre els dos cursos no s'estableix tant mitjançant una distribució diferenciada de sabers, sinó en funció de la complexitat més o menys elevada dels textos, de les habilitats d'interpretació o de producció requerides, del metallenguatge necessari per a la reflexió sobre els usos, o del grau d'autonomia dels estudiants. Per això tant els sabers com els criteris d'avaluació guarden paral·lelisme en els dos cursos i continuïtat evident amb els d'etapes precedents.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de

coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Els sabers s'organitzen en quatre blocs. El primer, *les llengües i els seus parlants*, aprofundeix en el reconeixement de la diversitat lingüística, subratllant els fenòmens que es produeixen en el marc del contacte entre llengües i les diferències entre varietats dialectals, sociolectes i registres, a fi de combatre de manera argumentada prejudicis i estereotips lingüístics. El segon bloc, *comunicació*, integra tots els sabers implicats en la comunicació oral i escrita i en l'alfabetització informacional i mediàtica i els vertebrats al voltant de l'elaboració de tasques de producció, recepció i anàlisi crítica de textos, amb especial atenció a la producció de textos acadèmics i a la recepció crítica de textos procedents dels mitjans de comunicació, com també als processos de recerca que han d'acompanyar tots dos assoliments. El tercer bloc, *educació literària*, recull els sabers i les experiències necessaris per a la consolidació de l'hàbit lector i la conformació de la pròpia identitat lectora, per al desenvolupament d'habilitats d'interpretació de textos literaris, per a l'expressió de valoracions argumentades sobre els textos i per al coneixement de l'evolució, la configuració i la interrelació entre textos mitjançant la lectura en profunditat d'algunes obres rellevants de la literatura. Convida al disseny, per a cadascun dels cursos, d'itineraris lectors que seran objecte de lectura guiada a l'aula, i que inscriuen els textos en el context de producció i en la tradició cultural, alhora que tendeixen ponts amb els contextos contemporanis de recepció. El quart bloc, *reflexió sobre la llengua*, proposa abordar l'aprenentatge sistemàtic de la gramàtica mitjançant processos d'indagació, establint una relació entre coneixement gramatical explícit i ús de la llengua, a partir de la reflexió i la comunicació de conclusions amb el metallenguatge adequat.

Les situacions d'aprenentatge de les matèries de llengua i literatura i de primera i segona llengües estrangeres han de preparar l'alumnat en l'ús de les eines que li permeten respondre als reptes de la societat del segle XXI, que demana persones cultes, crítiques i ben informades; capaces de fer un ús eficaç i ètic de les paraules; respectuoses envers les diferències; amb capacitat per adquirir informació i transformar-la en coneixement, i per aprendre per elles mateixes, col·laborar i treballar en equip; creatives i emprenedores, i compromeses amb el desenvolupament sostenible, la defensa dels drets humans i la convivència igualitària, inclusiva, pacífica i democràtica.

L'enfocament, l'anivellament i la definició dels diferents elements del currículum de les llengües estrangeres estan plantejats a partir de les activitats i les competències que estableix el Consell d'Europa en el Marc europeu comú de referència (MECR). Aquesta eina és una peça clau per determinar els diferents nivells de competència que l'alumnat adquireix en les diferents activitats i dona suport també al seu procés d'aprenentatge, que s'entén dinàmic i continuat, flexible i obert, i s'ha d'adequar a les seves circumstàncies, necessitats i interessos. S'espera que l'alumnat sigui capaç de posar en funcionament tots els sabers en el si de situacions comunicatives pròpies dels diferents àmbits (personal, social, educatiu i professional) i a partir de textos sobre temes de rellevància personal o d'interès públic coneguts per l'alumnat que incloguin aspectes relacionats amb els objectius de desenvolupament sostenible i amb els reptes i desafiaments del segle XXI. D'acord amb l'enfocament orientat a l'acció que planteja el MECR, que contribueix significativament al disseny de metodologies eclèctiques, el caràcter competencial d'aquest currículum convida el professorat a crear tasques interdisciplinàries, contextualitzades, significatives i rellevants, i a desenvolupar situacions d'aprenentatge on es consideri l'alumnat agent social autònom i responsable del seu propi procés d'aprenentatge. Això implica tenir en compte els seus repertoris, interessos i emocions, i les seves circumstàncies específiques, per tal de posar les bases per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida.

La diversitat lingüística de la major part dels contextos escolars i la innegable necessitat d'una educació plurilingüe per a tot l'alumnat convida al tractament integrat de les llengües

com la millor via per estimular no només la reflexió interlingüística, sinó també l'aproximació als usos socials reals, en què sovint s'han de manejar simultàniament dues o més llengües. A tal fi, les competències específiques de totes quatre matèries, Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Primera Llengua Estrangera i Segona Llengua Estrangera, comparteixen la major part de les competències específiques i conviden a establir ponts d'entesa lingüística i cultural en el context educatiu i de la vida.

Competències específiques

Competència 1

Valorar críticament la diversitat lingüística i cultural i adequar-s'hi a partir de la realitat plurilingüe, pluricultural i intercultural, reflexionant sobre les semblances i diferències entre les seves llengües i les principals varietats dialectals, i compartint les diferents característiques culturals, per afavorir la transferència lingüística, combatre els estereotips i prejudicis lingüístics i valorar aquesta diversitat com a font de riquesa cultural.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Actuar de manera adequada, empàtica i respectuosa en situacions interculturals, construint vincles entre les diferents llengües i cultures, avaluant i rebutjant qualsevol tipus de discriminació, prejudici i estereotip, i proposant vies de solució als factors socioculturals que dificultin la comunicació.</p> <p>1.2 Valorar críticament la diversitat lingüística, cultural i artística pròpia de països on es parla la llengua estrangera, en relació amb els drets humans, i adequar-s'hi a partir de situacions que afavoreixin el desenvolupament d'una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat i els valors democràtics.</p>	<p>1.1 Actuar de manera adequada, empàtica i respectuosa en situacions interculturals, construint vincles entre les diferents llengües i cultures, avaluant i rebutjant qualsevol tipus de discriminació, prejudici i estereotip, i proposant contrastadament vies de solució als factors socioculturals que dificultin la comunicació.</p> <p>1.2 Valorar críticament la diversitat lingüística, cultural i artística pròpia de països on es parla la llengua estrangera, en relació amb els drets humans, i adequar-s'hi a partir de situacions que afavoreixin, fomentin i justifiquin el desenvolupament d'una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat i els valors democràtics.</p>

Aquesta competència se centra en la rellevància i la riquesa que la diversitat lingüística, cultural i artística de la societat actual ens aporta. La consciència de la diversitat proporciona a l'alumnat la possibilitat de relacionar diferents cultures. A més, afavoreix el desenvolupament d'una sensibilitat artística i cultural, i la capacitat d'identificar i utilitzar una gran varietat d'estratègies que li permetin establir relacions amb persones d'altres cultures. Les situacions interculturals que es poden plantejar en aquesta etapa durant l'ensenyament de la llengua estrangera permeten a l'alumnat obrir-se a noves experiències, idees, societats i cultures, mostrant interès cap allò diferent, i relativitzar la pròpia perspectiva i el propi sistema de valors culturals.

A l'etapa de batxillerat, la interculturalitat, que afavoreix l'entesa amb els altres, mereix una atenció específica perquè estableix les bases perquè l'alumnat exerceixi una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa i evita que la seva percepció estigui distorsionada per estereotips i prejudicis, i constitueixi l'origen de certs tipus de discriminació. La valoració crítica i l'adequació a la diversitat han de permetre a l'alumnat actuar de forma empàtica, respectuosa i responsable en situacions interculturals.

La consciència de la diversitat proporciona a l'alumnat la possibilitat de relacionar cultures diferents. A més, afavoreix el desenvolupament d'una sensibilitat artística i cultural, i la capacitat d'identificar i utilitzar una gran varietat d'estratègies que li permetin establir relacions amb persones d'altres cultures. Les situacions interculturals que es poden plantejar durant l'ensenyament de la llengua estrangera permeten a l'alumnat obrir-se a noves experiències, idees, societats i cultures, mostrant interès per allò diferent; relativitzar la pròpia perspectiva i el propi sistema de valors culturals, i rebutjar i avaluar les conseqüències de les actituds sustentades sobre qualsevol mena de discriminació o d'estereotips. Tot això s'ha de desenvolupar amb l'objectiu d'afavorir i de justificar l'existència d'una cultura compartida i una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat i els valors democràtics.

Competència 2

Comprendre i interpretar textos orals i multimodals en llengua estàndard identificant les idees principals i secundàries, i les línies argumentals bàsiques, valorant la fiabilitat de les fonts i fent ús d'estratègies d'inferència i comprovació de significats, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar críticament les possibilitats de gaudi i lleure.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Extreure i analitzar les idees principals, la informació rellevant i les implicacions generals de textos orals i multimodals d'una certa longitud i d'una certa complexitat sobre temes de rellevància personal o d'interès públic, tant concrets com abstractes, expressats de forma clara i en la llengua estàndard, fins i tot en entorns moderadament sorollosos, per mitjà de diversos suports.</p> <p>2.2 Interpretar i valorar de manera crítica el contingut, la intenció i els trets discursius de textos d'una certa longitud i complexitat sobre temes generals o més específics de rellevància personal o d'interès social.</p> <p>2.3 Seleccionar, organitzar i aplicar les estratègies i els coneixements que permetin comprendre la informació global i específica, i distingir la intenció implícita i</p>	<p>2.1 Extreure i analitzar les idees principals, la informació detallada i les implicacions generals de textos orals i multimodals d'una certa longitud i complexos, formals i informals, sobre temes de rellevància personal o d'interès públic, tant concrets com abstractes, expressats de forma clara i en la llengua estàndard o en varietats freqüents, fins i tot en entorns moderadament sorollosos, per mitjà de diversos suports.</p> <p>2.2 Interpretar i valorar de manera crítica el contingut, la intenció, els trets discursius i certs matisos, com ara la ironia o l'ús estètic de la llengua, de textos d'una certa longitud i complexitat sobre una àmplia varietat de temes de rellevància personal o d'interès social.</p>

explícita dels textos, mitjançant la inferència de significats i la interpretació d'elements no verbals, així com la cerca, la selecció i el contrast d'informació.	2.3 Seleccionar, organitzar i aplicar les estratègies i els coneixements que permetin comprendre la informació global i específica, i distingir la intenció implícita i explícita dels textos, mitjançant la inferència de significats i la interpretació d'elements no verbals, així com la cerca, la selecció, la comprovació i el contrast, i la reformulació d'informació veraç.
---	--

La comprensió oral suposa rebre i processar informació. En l'etapa de batxillerat, la comprensió és una destresa comunicativa que s'ha de desenvolupar a partir de textos orals i multimodals sobre temes quotidians, de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, expressats en la llengua estàndard. La comprensió, en aquest nivell, implica entendre i interpretar els textos i extreure'n les idees principals i les línies argumentals més destacades, i també valorar de manera crítica el contingut, la intenció, els trets discursius i certs matisos, com ara la ironia o l'ús estètic de la llengua. Per això, cal activar les estratègies més adequades, per tal de distingir la intenció i les opinions tant implícites com explícites dels textos.

Entre les estratègies de comprensió més útils per a l'alumnat hi ha la inferència i la comprovació de significats, la interpretació d'elements no verbals i la formulació d'hipòtesis sobre la intenció i les opinions subjacents a aquests textos. En la comprensió oral també entren en joc la interpretació de diferents formes de representació (imatge, gràfics, taules, diagrames, so, gestos, etc.), la informació contextual (elements extralingüístics) i cotextual (elements lingüístics), que permeten a l'alumnat comprovar la hipòtesi inicial sobre la intenció del text i plantejar hipòtesis alternatives en cas que sigui necessari.

A més de les esmentades estratègies, la recerca de fonts fiables en suports tant analògics com digitals constitueix un mètode d'una gran utilitat per a la comprensió, ja que permet contrastar, validar i sustentar la informació, i obtenir conclusions rellevants a partir dels textos orals i multimodals. Els processos de comprensió i interpretació requereixen contextos de comunicació dialògics que estimulin la identificació crítica de prejudicis i estereotips i l'interès genuí per les diferències i similituds culturals.

Competència 3

Produir textos orals i multimodals amb la coherència, la claredat i el registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals variades de manera activa i espontània, i amb suficient fluïdesa i precisió, per expressar idees, sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
3.1 Expressar oralment amb suficient fluïdesa i correcció textos clars, coherents,	3.1 Expressar oralment amb suficient fluïdesa, facilitat i naturalitat, evitant errors

<p>ben organitzats, adequats a la situació comunicativa i en diferents registres sobre assumptes de rellevància personal o d'interès social, coneguts per l'alumnat, que permetin descriure, narrar, argumentar i informar, en diferents suports, utilitzant recursos verbals i no verbals, i també utilitzar estratègies de planificació, control, compensació i cooperació.</p> <p>3.2 Planificar, participar i col·laborar assertivament i activament, mitjançant diversos suports, en situacions interactives, sobre temes quotidians, de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, mostrant iniciativa, empatia i respecte per la cortesia lingüística i l'etiqueta digital i per les diferents necessitats, idees, inquietuds, iniciatives i motivacions dels interlocutors, i oferint explicacions, arguments i comentaris.</p> <p>3.3 Seleccionar, organitzar i utilitzar, de forma flexible i en diferents entorns, estratègies adequades per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la paraula, sol·licitar i formular aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, debatre, resoldre problemes i gestionar situacions compromeses.</p>	<p>importants i utilitzant registres adequats, diversos tipus de textos clars, coherents, detallats i adequats a l'interlocutor i al propòsit comunicatiu sobre assumptes de rellevància personal o d'interès social, coneguts per l'alumnat, que permetin descriure, narrar, argumentar i informar, en diferents suports, utilitzant recursos verbals i no verbals, i també utilitzar estratègies de planificació, control, compensació i cooperació.</p> <p>3.2 Planificar, participar i col·laborar assertivament i activament, mitjançant diversos suports, sobre temes quotidians, de rellevància personal o d'interès social pròxims a la seva experiència, mostrant iniciativa, empatia i respecte per la cortesia lingüística i l'etiqueta digital i per les diferents necessitats, idees, inquietuds, iniciatives i motivacions dels interlocutors, expressant idees i opinions amb precisió i argumentant de forma convincent.</p> <p>3.3 Seleccionar, organitzar i utilitzar, de forma eficaç, espontània i en diferents entorns, estratègies adequades per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la paraula amb amabilitat, ajustar la pròpia contribució a la dels interlocutors percebent les seves reaccions, sol·licitar i formular aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, debatre, resoldre problemes i gestionar situacions compromeses.</p>
---	---

El desenvolupament de la competència comunicativa de l'alumnat passa necessàriament per l'atenció als usos orals, que han de ser tant vehicle d'aprenentatge com objecte de coneixement. Les classes de llengua estrangera han d'oferir contextos diversificats i significatius on l'alumnat pugui prendre la paraula i conversar amb els seus iguals en diàlegs pedagògicament orientats, i estimular la construcció de coneixements que facin possible la reflexió sobre els usos formals i informals, espontanis i planificats.

En aquesta etapa, la producció oral i multimodal ha de donar lloc a l'exposició de textos sobre temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, amb creativitat, coherència i adequació. La producció oral, en diversos formats i suports, pot incloure en aquesta etapa l'exposició d'una presentació formal d'extensió mitjana en què es basen les idees amb exemples i detalls pertinents, una descripció clara i detallada, etc., mitjançant eines digitals i analògiques, i també la cerca d'informació a internet com a font de documentació. En el format multimodal, la producció inclou l'ús conjunt de diferents recursos per produir significat: l'oralitat, la imatge, el so, els gestos, etc.

La interacció implica dos o més participants en la construcció d'un discurs. La interacció interpersonal es considera l'origen del llenguatge i comprèn funcions interpersonals, cooperatives i transaccionals. En la interacció amb altres persones entren en joc la cortesia

lingüística i l'etiqueta digital, els elements verbals i no verbals de la comunicació i l'adequació als diferents gèneres dialògics, tant orals com multimodals. En aquesta etapa s'espera que la interacció abordi temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic.

La interacció oral requereix conèixer les estratègies per prendre i cedir la paraula, desplegar actituds d'escolta activa, expressar-se amb fluïdesa i claredat i amb el to i el registre adequats, i posar en joc les estratègies de cortesia i de cooperació conversacional. La producció oral de caràcter formal, monologada o dialogada, ofereix marge per a la planificació, i comparteix, per tant, estratègies amb el procés d'escriptura. Atenent la situació comunicativa, amb el grau de formalitat més o menys elevat, la relació entre els interlocutors, el propòsit comunicatiu i el canal, els gèneres discursius —motlles en què han cristal·litzat les pràctiques comunicatives pròpies dels diferents àmbits— ofereixen pautes per estructurar el discurs i per adequar el registre i el comportament no verbal.

Aquesta competència específica és fonamental en l'aprenentatge, ja que inclou estratègies de cooperació, cessió i presa de torns de paraula, i estratègies per preguntar amb l'objectiu de sol·licitar clarificació o confirmació. La interacció es revela, a més, com una activitat imprescindible en el treball cooperatiu, on la distribució i l'acceptació de tasques i responsabilitats de manera equitativa, eficaç, respectuosa i empàtica està orientada a l'assoliment d'objectius compartits. A més, l'aprenentatge i l'aplicació de les normes i dels principis que regeixen la cortesia lingüística i l'etiqueta digital prepara l'alumnat per a l'exercici d'una ciutadania democràtica, responsable, respectuosa, segura i activa.

Competència 4

Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals, reconeixent les idees principals i les línies argumentals, integrant la informació explícita, identificant i inferint la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Extreure i analitzar les idees principals, la informació rellevant i les implicacions generals de textos escrits i multimodals d'una certa longitud i d'una certa complexitat sobre temes de rellevància personal o d'interès social, concrets i abstractes, expressats de forma clara i en la llengua estàndard, mitjançant suports diversos.</p> <p>4.2 Interpretar i valorar de manera crítica el contingut, la intenció i els trets discursius de textos d'una certa longitud i complexitat, incloent-hi els literaris, sobre temes</p>	<p>4.1 Extreure i analitzar les idees principals, la informació detallada i les implicacions generals de textos escrits i multimodals d'una certa longitud i complexos, formals i informals, sobre temes de rellevància personal o d'interès social, concrets i abstractes, expressats de forma clara i en la llengua estàndard o en varietats freqüents, mitjançant suports diversos.</p> <p>4.2 Interpretar i valorar de manera crítica el contingut, la intenció, els trets discursius i certs matisos, com ara la ironia o l'ús estètic de la llengua, de textos d'una certa longitud i complexitat, incloent-hi els</p>

generals o més específics, de rellevància personal o d'interès públic. 4.3 Seleccionar, organitzar i aplicar les estratègies i els coneixements que permetin comprendre la informació global i específica, i distingir la intenció implícita i explícita dels textos, mitjançant la inferència de significats, així com la cerca, la selecció i el contrast d'informació.	literaris, sobre una àmplia varietat de temes de rellevància personal o d'interès públic. 4.3 Seleccionar, organitzar i aplicar les estratègies i els coneixements que permetin comprendre el sentit general, la informació essencial i els detalls més rellevants, i distingir la intenció implícita i explícita dels textos, mitjançant la inferència de significats, així com la cerca, la selecció, la comprovació i el contrast d'informació veraç.
--	---

En l'etapa de batxillerat, la comprensió escrita és una destresa comunicativa que s'ha de desenvolupar a partir de textos escrits i multimodals sobre temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, expressats en la llengua estàndard. La comprensió, en aquest nivell, implica entendre i interpretar els textos i extreure'n les idees principals i les línies argumentals més destacades, i valorar de manera crítica el contingut, la intenció, els trets discursius i certs matisos, com ara la ironia o l'ús estètic de la llengua. Per això, cal activar les estratègies més adequades, per tal de distingir la intenció i les opinions implícites i explícites dels textos.

Entre les estratègies de comprensió més útils per a l'alumnat hi ha la inferència i la comprovació de significats, la interpretació d'elements no verbals i la formulació d'hipòtesis sobre la intenció i les opinions subjacents a aquests textos, i la reflexió o l'anàlisi. En la comprensió escrita també entren en joc la informació contextual (elements extralingüístics) i cotextual (elements lingüístics), que permeten a l'alumnat comprovar la hipòtesi inicial sobre la intenció del text, i plantejar hipòtesis alternatives en cas que sigui necessari.

A més de les esmentades estratègies, la recerca de fonts fiables en suports tant analògics com digitals constitueix un mètode d'una gran utilitat per a la comprensió, ja que permet contrastar, validar i sustentar la informació, i obtenir conclusions rellevants a partir dels textos. Els processos de comprensió i interpretació requereixen contextos de comunicació dialògics que estimulin la identificació crítica de prejudicis i estereotips i l'interès genuí per les diferències i similituds culturals.

Competència 5

Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió i correcció, amb regulació dels iguals i autoregulació autònoma, i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a propòsits comunicatius concrets.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
5.1 Redactar i difondre textos detallats d'una certa extensió i complexitat i d'estructura clara, adequats a la situació	5.1 Redactar i difondre textos detallats de creixent extensió, ben estructurats i d'una certa complexitat, adequats a la situació

<p>comunicativa, a la tipologia textual i a les eines analògiques i digitals utilitzades, evitant errors que dificultin o impedeixin la comprensió, reformulant i organitzant de manera coherent informació i idees de diverses fonts i justificant les opinions pròpies sobre assumptes de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, respectant la propietat intel·lectual i evitant el plagi.</p> <p>5.2 Seleccionar, organitzar i aplicar coneixements i estratègies de planificació, producció i revisió que permetin redactar textos d'estructura clara i adequats a les intencions comunicatives, a les característiques contextuais, als aspectes socioculturals i a la tipologia textual, usant els recursos analògics o digitals més adequats en funció de la tasca i dels interlocutors reals o potencials.</p> <p>5.3 Planificar, participar i col·laborar assertivament i activament, per mitjà de diversos suports, en situacions interactives sobre temes de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, mostrant iniciativa, empatia i respecte per la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, i per les diferents necessitats, idees, inquietuds, iniciatives i motivacions dels interlocutors, i oferint explicacions, arguments i comentaris.</p> <p>5.4 Seleccionar, organitzar i utilitzar, de forma flexible i en diferents entorns, estratègies adequades per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la paraula, sol·licitar i formular aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, debatre, resoldre problemes i gestionar situacions compromeses, en interaccions escrites síncrones i asíncrones.</p>	<p>comunicativa, a la tipologia textual i a les eines analògiques i digitals utilitzades, evitant errors importants i reformulant, sintetitzant i organitzant, de manera coherent i cohesionada, informació i idees de diverses fonts i justificant les opinions pròpies sobre assumptes de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, respectant la propietat intel·lectual i evitant el plagi.</p> <p>5.2 Seleccionar, organitzar i aplicar coneixements i estratègies de planificació, producció i revisió que permetin redactar textos ben estructurats i adequats a les intencions comunicatives, a les característiques contextuais, als aspectes socioculturals i a la tipologia textual, usant els recursos analògics o digitals més adequats en funció de la tasca i dels interlocutors reals o potencials.</p> <p>5.3 Planificar, participar i col·laborar assertivament i activament, per mitjà de diversos suports, en situacions interactives sobre temes quotidians, de rellevància personal o d'interès social propers a la seva experiència, mostrant iniciativa, empatia i respecte per la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, i per les diferents necessitats, idees, inquietuds, iniciatives i motivacions dels interlocutors, expressant idees i opinions amb precisió i argumentant de forma convincent.</p> <p>5.4 Seleccionar, organitzar i utilitzar, de forma eficaç, espontània i en diferents entorns, estratègies adequades per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la paraula amb amabilitat, ajustar la pròpia contribució a la dels interlocutors percebent-ne les reaccions, sol·licitar i formular aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, debatre, resoldre problemes i gestionar situacions compromeses, en interaccions escrites síncrones i asíncrones.</p>
--	--

En aquesta etapa, la producció escrita i multimodal ha de donar lloc a la redacció i l'exposició de textos sobre temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, amb creativitat, coherència i adequació. La producció escrita en diversos formats i suports pot incloure en aquesta etapa la redacció de textos escrits descriptius, narratius, expositius,

argumentatius, etc., amb la utilització d'eines digitals i analògiques, i també la cerca d'informació a internet com a font de documentació. En el format multimodal, la producció inclou l'ús conjunt de diferents recursos per produir significat: l'escriptura, la imatge, el so, els gestos, etc.

Les activitats vinculades a la producció de textos escrits compleixen funcions importants en els camps acadèmics i professionals i hi ha un valor social i cívic concret associat a aquestes. La destresa en les produccions més formals en diferents suports és producte de l'aprenentatge mitjançant l'experiència i la identificació de les convencions de la comunicació i dels trets discursius més freqüents. Inclou no només aspectes formals de caire més lingüístic, sinó també l'aprenentatge d'expectatives i convencions associades al gènere emprat, a les eines de producció creativa o a les característiques del suport utilitzat. Les estratègies que permeten la millora de la producció, tant formal com informal, comprenen en aquesta etapa la planificació, l'autoavaluació i la coavaluació, la retroalimentació, la monitorització, la validació i la compensació de forma autònoma i sistemàtica.

Cal donar valor a la interacció escrita facilitant l'establiment d'enllaços amb parlants de la llengua estrangera, a partir d'interaccions diverses (carta, correu electrònic, xarxes socials, programes d'intercanvi, etc.). La interacció escrita es revela, a més, com una activitat imprescindible en el treball cooperatiu, on la distribució i l'acceptació de tasques i responsabilitats de manera equitativa, eficaç, respectuosa i empàtica està orientada a l'assoliment d'objectius compartits. A més, l'aprenentatge i l'aplicació de les normes i els principis que regeixen la cortesia lingüística i l'etiqueta digital preparen l'alumnat per a l'exercici d'una ciutadania democràtica, responsable, respectuosa, segura i activa.

La interacció escrita implica dos o més participants en la construcció d'un discurs. La interacció interpersonal es considera l'origen del llenguatge i comprèn funcions interpersonals, cooperatives i transaccionals. En la interacció amb altres persones entren en joc la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, i l'adequació als diferents gèneres dialògics, escrits i multimodals. En aquesta etapa de l'educació s'espera que la interacció abordi temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic.

Competència 6

Seleccionar, contrastar i inferir informació procedent de diferents fonts de manera autònoma, avaluant-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar aquesta informació i transformar-la en coneixement per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal alhora que respectuós amb la propietat intel·lectual, especialment en el marc de la realització de treballs d'investigació sobre temes del currículum o vinculats a les obres literàries llegides.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
---------	---------

CVE-DOGC-A-22263095-2022

<p>6.1 Elaborar treballs d'investigació de manera autònoma, en diferents suports, sobre temes curriculars d'interès cultural que impliquin localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts; calibrar-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític, personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.</p> <p>6.2 Avaluar la veracitat de notícies i informacions, amb especial atenció a les xarxes socials i a altres entorns digitals, seguint pautes d'anàlisi, contrast i verificació, fent ús de les eines adequades, mantenint una actitud crítica davant els possibles biaixos de la informació i autoregulant-se'n en l'ús.</p> <p>6.3 Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació amb la cerca i la comunicació de la informació.</p>	<p>6.1 Elaborar treballs d'investigació de manera autònoma, en diferents suports, sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social que impliquin localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, amb una atenció especial a la gestió de l'emmagatzematge i de la recuperació, i també a l'avaluació de la fiabilitat i la pertinència; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític, personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.</p> <p>6.2 Avaluar la veracitat de notícies i informacions, amb especial atenció a les xarxes socials i a altres entorns digitals, seguint pautes d'anàlisi, contrast i verificació, fent ús de les eines adequades, mantenint una actitud crítica davant els possibles biaixos de la informació i autoregulant-se'n en l'ús.</p> <p>6.3 Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació amb la cerca i la comunicació de la informació.</p>
---	--

La producció, la multiplicació i la distribució de la informació és el principi constitutiu de les societats actuals, però l'accés a la informació no garanteix per si mateix el coneixement. Per això és imprescindible que l'alumnat adquireixi habilitats i destreses per transformar la informació en coneixement, reconeixent quan es necessita, on cercar-la, com gestionar-la, avaluar-la i comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal, i evidenciant una actitud ètica i responsable amb la propietat intel·lectual i amb la identitat digital. Es tracta d'una aposta per l'alfabetització mediàtica i informacional, que implica la utilització responsable de les tecnologies, amb una atenció especial a la detecció d'informacions esbiaixades o falses, a l'avaluació constant de les fonts, als temps d'ús i a l'autoregulació.

S'ha de procurar que l'alumnat, individualment o de manera cooperativa, consulti fonts d'informació variades en contextos socials o acadèmics per a la realització de treballs o projectes de recerca, especialment sobre temes del mateix currículum o de les obres literàries llegides. Aquests processos de recerca han de tendir a l'abordatge autònom de la planificació, la gestió i l'emmagatzematge de la informació per a la seva recuperació òptima, i del respecte a les convencions de presentació establertes (índex, organització en epígrafs, procediments de citació, notes a peu de pàgina, bibliografia i bibliografia web), i al desenvolupament de la creativitat i l'adequació al context en la difusió del seu nou aprenentatge alhora. La biblioteca escolar, com a espai d'aprenentatge creatiu, serà l'entorn ideal per a l'assoliment d'aquesta competència.

Competència 7

Seleccionar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura en llengua estrangera com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament quant a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències lectores per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>7.1 Triar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura contemporània i deixar constància del progrés de l'itinerari lector i cultural personal mitjançant l'explicació argumentada dels criteris de selecció de les lectures, de les formes d'accés a la cultura literària i de l'experiència de lectura.</p> <p>7.2 Compartir l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i elaborar una interpretació personal establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.</p>	<p>7.1 Triar i llegir de manera autònoma obres rellevants, incloent-hi assaig literari i obres actuals que estableixin connexions amb la tradició, i deixar constància del progrés de l'itinerari lector i cultural personal mitjançant l'explicació argumentada dels criteris de selecció de les lectures, de les formes d'accés a la cultura literària i de l'experiència de lectura.</p> <p>7.2 Compartir l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i elaborar una interpretació i una indagació personal establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.</p>

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora pròpia, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual, ja sigui d'obres amb actualització lingüística i/o adaptades, i propiciant moments de reflexió que permetin establir relacions entre els textos llegits.

Això comporta ampliar les formes de gaudi, la diversitat i la complexitat dels textos apreciats —incloent-hi el contacte amb formes literàries actuals impreses i digitals i amb pràctiques culturals emergents— i la capacitat d'expressar l'experiència lectora. Es tracta de fer un pas cap a un corpus de lectures autònomes menys vinculades a l'entreteniment i a la lectura argumental, i més orientat cap a l'apreciació estètica de la literatura. En conseqüència, l'explicitació de judicis de valor sobre les obres es basarà en molts més elements, incloent-hi la identificació de la intertextualitat, la indagació, la lectura i la producció d'assaig relacionades amb les obres llegides.

Aquesta competència contribueix a l'apropiació per part de l'alumnat d'un saber literari i cultural que permet establir relacions entre les lectures, indagar sobre les obres llegides, mobilitzar la pròpia experiència lectora i cultural en la comprensió i la interpretació dels textos, ubicar amb precisió els textos en el context de producció i en les formes culturals en les quals s'inscriuen, i entendre les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeixen les obres.

Competència 8

Mediar entre diferents llengües o varietats dialectals, fent servir estratègies i coneixements eficaços orientats a explicar, reformular conceptes i opinions o simplificar missatges de manera autònoma, per transmetre informació de manera eficient, clara i responsable, i crear una atmosfera positiva que faciliti l'entesa.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>8.1 Explicar i avaluar textos, conceptes i comunicacions en situacions de comunicació de diversitat lingüística, social i cultural, mostrant respecte i empatia pels interlocutors i per les llengües emprades, i participant en la solució de problemes freqüents d'intercomprensió i d'entesa, a partir de diversos recursos i suports.</p> <p>8.2 Aplicar estratègies que ajudin a crear ponts, facilitin la comunicació i serveixin per explicar i simplificar textos, conceptes i missatges, i que siguin adequades a les intencions comunicatives, a les característiques contextuais, als aspectes socioculturals i a la tipologia textual, usant recursos i suports físics o digitals en funció de la tasca i del coneixement previ dels interlocutors.</p>	<p>8.1 Explicar, interpretar i avaluar textos, conceptes i comunicacions en situacions de comunicació de diversitat lingüística, social i cultural, mostrant respecte i empatia pels interlocutors i per les llengües emprades, i participant en la solució de problemes d'intercomprensió i d'entesa, a partir de diversos recursos i suports.</p> <p>8.2 Aplicar estratègies que ajudin a crear ponts, facilitin la comunicació i serveixin per explicar i simplificar textos, conceptes i missatges, i que siguin adequades a les intencions comunicatives, a les característiques contextuais, als aspectes socioculturals i a la tipologia textual, usant recursos i suports físics o digitals en funció de la tasca i del coneixement previ dels interessos i de les idees dels interlocutors.</p>

La mediació és l'activitat del llenguatge que consisteix a explicar i facilitar la comprensió de missatges o textos a partir d'estratègies com ara la reformulació de manera oral o escrita. En la mediació, l'alumnat ha d'actuar com a agent social encarregat de crear ponts i ajudar a construir o expressar missatges de forma dialògica, no només entre llengües diferents, sinó també entre diferents modalitats o registres dins d'una mateixa llengua, a partir del treball cooperatiu i de la seva tasca com a aclaridor de les opinions i les posicions dels altres. En l'etapa de batxillerat, la mediació se centra en el rol de la llengua com a eina per resoldre els reptes que sorgeixen del context comunicatiu, creant espais i condicions propícies per a la comunicació i l'aprenentatge; fomentant la participació dels altres per construir, interpretar i entendre nous significats, i transmetent nova informació de manera apropiada, responsable i constructiva. Per fer-ho, es poden emprar tant mitjans convencionals com aplicacions o plataformes virtuals per traduir, analitzar, interpretar i compartir continguts que, en aquesta etapa, versaran sobre assumptes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic.

La mediació facilita el desenvolupament del pensament estratègic de l'alumnat, en tant que suposa fer una adequada elecció de les destreses i les estratègies més adequades del repertori per aconseguir una comunicació eficaç, però també per afavorir la participació pròpia i d'altres persones en entorns col·laboratius d'intercanvis d'informació. Així mateix, implica reconèixer els recursos disponibles i promoure la motivació dels altres i l'empatia, comprenent i respectant les diferents motivacions, opinions, idees i circumstàncies personals dels interlocutors, i harmonitzant amb les pròpies. Per això, l'empatia, el respecte, l'esperit crític i el sentit ètic són elements clau en la mediació.

Competència 9

Ampliar i usar els repertoris lingüístics personals entre diferents llengües i varietats dialectals, reflexionant de manera crítica sobre el seu funcionament, i fent explícits i compartint les estratègies i els coneixements propis, per millorar la resposta a necessitats comunicatives i per afavorir l'aprenentatge de noves llengües.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>9.1 Comparar i argumentar les similituds i les diferències entre diferents llengües, reflexionant de manera autònoma sobre el seu funcionament i establint relacions entre aquestes.</p> <p>9.2 Utilitzar amb iniciativa i de forma creativa estratègies i coneixements de millora de la seva capacitat de comunicar i aprendre la llengua estrangera amb suport d'altres interlocutors i de suports analògics i digitals.</p> <p>9.3 Reflexionar sobre els progressos i les dificultats d'aprenentatge de la llengua estrangera, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar-ne l'aprenentatge, duent a terme activitats de planificació del propi aprenentatge, d'autoavaluació i de coavaluació, fent aquests progressos i dificultats explícits i compartint-los.</p>	<p>9.1 Comparar i contrastar les similituds i diferències entre diferents llengües, reflexionant de manera sistemàtica sobre el seu funcionament i establint relacions entre aquestes.</p> <p>9.2 Utilitzar amb iniciativa i de forma creativa estratègies i coneixements de millora de la seva capacitat de comunicar i aprendre la llengua estrangera, amb suport o sense d'altres interlocutors i de suports analògics i digitals.</p> <p>9.3 Reflexionar sobre els progressos i les dificultats d'aprenentatge de la llengua estrangera, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar-ne l'aprenentatge, duent a terme activitats de planificació del propi aprenentatge, d'autoavaluació i de coavaluació, fent aquests progressos i dificultats explícits i compartint-los.</p>

L'ús del repertori lingüístic i la reflexió sobre el seu funcionament estan vinculats a l'enfocament plurilingüe de l'adquisició de llengües. L'enfocament plurilingüe parteix del fet que les experiències de l'alumnat amb les llengües que coneix serveixen de base per a l'ampliació i la millora de l'aprenentatge de llengües noves i l'ajuden a desenvolupar i enriquir el seu repertori lingüístic plurilingüe i la seva curiositat i sensibilització cultural. En

l'etapa de batxillerat, és imprescindible que l'alumnat reflexioni sobre el funcionament de les llengües i compari de manera sistemàtica les que conformen els seus repertoris individuals, analitzant semblances i diferències, amb la finalitat d'ampliar els coneixements i les estratègies en aquestes llengües. D'aquesta manera, s'afavoreix l'aprenentatge de noves llengües i la millora de la competència comunicativa. La reflexió crítica i sistemàtica sobre les llengües i el seu funcionament implica que l'alumnat entengui les seves relacions i, a més, contribueix a identificar les fortaleces i mancances pròpies en el terreny lingüístic i comunicatiu, prenent consciència dels coneixements i estratègies propis i fent-los explícits. En aquest sentit, comporta també la posada en marxa de destreses per fer front a la incertesa i desenvolupar el sentit de la iniciativa i la perseverança en la consecució dels objectius o en la presa de decisions. Les propostes que trobem en el portafolis europeu de les llengües (PEL) o l'ús d'un diari d'aprenentatge poden servir per recollir aquestes reflexions sobre les llengües i el seu funcionament i sobre els progressos i les dificultats en l'aprenentatge de la llengua.

A més, el coneixement de diferents llengües i varietats permet valorar críticament la diversitat lingüística de la societat com un aspecte enriquidor i positiu i adequar-s'hi. La selecció, configuració i aplicació dels dispositius i de les eines, tant analògiques com digitals, per a la construcció i la integració de nous continguts sobre el repertori lingüístic propi pot facilitar l'adquisició i la millora de l'aprenentatge d'altres llengües.

Competència 10

Posar les pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, de la resolució dialogada dels conflictes i de la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i refusant els abusos de poder mitjançant la paraula per afavorir un ús eficaç, ètic i democràtic del llenguatge.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>10.1 Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder mitjançant la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, i dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p> <p>10.2 Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i per a la recerca de consensos, tant en l'àmbit personal com educatiu i social.</p>	<p>10.1 Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder mitjançant la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuais i discursius utilitzats, i dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.</p> <p>10.2 Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i per a la recerca de consensos, tant en l'àmbit personal com educatiu i social.</p>

Adquirir aquesta competència implica no només que les persones siguin eficaces a l'hora de comunicar-se, sinó que posin les paraules al servei d'uns objectius que no es desentenguin de la indefugible dimensió ètica de la comunicació.

En l'àmbit de la comunicació personal, l'educació lingüística ha d'ajudar a establir relacions interpersonals basades en l'empatia i el respecte, facilitant eines per a l'escolta activa, la comunicació assertiva, la deliberació argumentada i la resolució dialogada dels conflictes. Erradicar els usos discriminatoris i manipuladors del llenguatge i els abusos de poder mitjançant la paraula, és un imperatiu ètic. En els àmbits educatiu, social i professional, l'educació lingüística ha de capacitar per prendre la paraula en l'exercici d'una ciutadania activa i compromesa en la construcció de societats més equitatives, més democràtiques i més responsables en relació amb els grans desafiaments que tenim plantejats com a humanitat: la sostenibilitat del planeta, les diferents violències —inclosa la violència de gènere—, les creixents desigualtats, etc., en la línia del que plantegen els objectius de desenvolupament sostenible.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Les llengües i els seus parlants

- Anàlisi i valoració de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació interpersonal, internacional i d'entesa entre pobles, com a font d'informació, com a facilitador de l'accés a altres cultures i a altres llengües i com a eina de participació social i d'enriquiment personal en situacions quotidianes, socials i acadèmiques.

- Interès i iniciativa en la realització d'intercanvis comunicatius a través de diferents mitjans amb parlants o estudiants de la llengua estrangera, per al desenvolupament, la millora de l'aprenentatge i el coneixement cultural dels països on es parla aquesta llengua.

- Anàlisi d'aspectes socioculturals i sociolingüístics relatius a convencions socials, institucions, costums i rituals, llenguatge no verbal, cortesia lingüística, registres i etiqueta digital; valors, normes, creences i actituds; estereotips i tabús; història, cultura, comunitats i valors propis, així com relacions interpersonals i processos de globalització de països on es parla la llengua estrangera.

- Aplicació d'estratègies per entendre i apreciar la diversitat lingüística, cultural i artística, atenent valors ecosocials i democràtics.

- Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i formulació de formes d'evitar-los, tant a l'aula com a la vida quotidiana de l'alumnat i als mitjans de comunicació.

Comunicació

Aplicació d'estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de textos orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als aspectes següents:

- Context
 - Reflexió sobre els components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació en situacions d'aula i socials. Aplicació de la reflexió en textos orals, escrits i multimodals.
- Gèneres discursius
 - Anàlisi, justificació i ús de models contextuals i gèneres discursius d'ús comú en la comprensió, producció i coproducció de textos orals, escrits i multimodals, de complexitat diversa, literaris i no literaris: característiques i reconeixement del context (participants i situació), expectatives generades pel context i organització i estructuració segons el gènere, la funció textual i l'estructura.
- Processos
 - Desenvolupament de l'autoconfiança, la iniciativa i l'assertivitat. Valoració de l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge i aplicació d'estratègies per a l'autoreparació i l'autoavaluació com a forma de progressar en l'aprenentatge autònom de la llengua estrangera.
 - Anàlisi i aplicació d'estratègies per a la planificació, l'execució, el control i la reparació de la comprensió, la producció, la participació crítica i la coproducció de textos orals, escrits i multimodals, com ara reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, debatre, resoldre problemes, rebutjar i gestionar situacions compromeses, identificar informació rellevant, dur a terme inferències i determinar l'actitud i el propòsit del parlant, en situacions comunicatives informals, semiformals, no formals i formals.
 - Utilització progressivament autònoma d'eines analògiques i digitals per a la comprensió, la producció i la coproducció oral, escrita i multimodal, i de plataformes virtuals d'interacció i col·laboració educativa (aules virtuals, videoconferències, eines digitals col·laboratives, etc.) per a l'aprenentatge, la comunicació i el desenvolupament de projectes amb parlants o estudiants de la llengua estrangera.
 - Anàlisi, argumentació i ús autònom de funcions comunicatives adequades a l'àmbit i al context comunicatiu: descripció de fenòmens i esdeveniments, instruccions i consells; narració d'esdeveniments passats puntuals i habituals, descripció d'estats i situacions presents i expressió d'esdeveniments futurs i de predicció a curt, mitjà i llarg termini; expressió d'emocions, possibilitats, hipòtesis i suposicions, incertesa i dubte; expressió de l'opinió i d'argumentacions; reformulació, presentació i resum de les opinions dels altres, en situacions de la vida quotidiana i acadèmica.
 - Respecte de la propietat intel·lectual i dels drets d'autor sobre les fonts consultades i els continguts utilitzats: eines per al tractament de dades bibliogràfiques i recursos per evitar el plagiat, en contextos personals, socials i acadèmics.
 - Selecció de recursos per a l'aprenentatge i d'estratègies de cerca i selecció d'informació: diccionaris, llibres de consulta, biblioteques, mediateques, etiquetes a la xarxa, recursos digitals i informàtics, etc., en contextos personals, socials i acadèmics.
 - Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, valoració, reorganització i síntesi de la informació

en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic.

- **Reconeixement, anàlisi i ús discursiu dels elements lingüístics**
 - Anàlisi i aplicació crítica de convencions i estratègies conversacionals, en format síncron o asíncron, per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la paraula, demanar i donar aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir i parafrasejar, col·laborar, debatre, negociar significats, detectar la ironia, etc.
 - Utilització autònoma d'unitats lingüístiques i significats associats a aquestes unitats tals com l'expressió de l'entitat i de les seves propietats, la quantitat i la qualitat, l'espai i les relacions espacials, el temps i les relacions temporals, l'afirmació, la negació, la interrogació i l'exclamació, així com les relacions lògiques en situacions personals, socials i acadèmiques.
 - Valoració i ús progressivament autònom de lèxic comú i especialitzat d'interès per a l'alumnat relatiu a temps i espai; estats i esdeveniments; activitats, procediments i processos; relacions personals, socials i acadèmiques i professionals; educació, treball i emprenedoria; llengua i comunicació intercultural; ciència i tecnologia; història i cultura, així com estratègies d'enriquiment lèxic (derivació, polisèmia i sinonímia, etc.).
 - Anàlisi i ús de patrons sonors, accentuals, rítmics i d'entonació bàsics, i significats i intencions comunicatives generals associades a aquests patrons. Reconeixement de l'alfabet fonètic bàsic, en situacions diverses.
 - Aplicació progressivament autònoma de convencions ortogràfiques i significats i intencions comunicatives associats als formats, patrons i elements gràfics, incloent-hi els recursos i les plataformes digitals.

Educació literària

- Implicació en la lectura de manera progressivament autònoma i reflexió sobre els textos i sobre la pròpia pràctica de lectura en llengua estrangera.
- Selecció d'obres variades que incloguin autores i autors de manera orientada a partir de l'exploració guiada de les biblioteques escolar i pública disponibles.
- Consolidació progressiva d'estratègies de presa de consciència dels propis gustos i identitat lectora en l'àmbit personal i social (lectures compartides).
- Expressió de l'experiència lectora i de diferents formes d'apropiació i recreació dels textos llegits, en el context personal i acadèmic.
- Aplicació d'estratègies de mobilització de l'experiència personal i lectora que permetin establir vincles de manera argumentada entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat, així com amb altres textos i manifestacions artístiques, en l'àmbit personal i en conversa a l'aula.
- Aplicació d'estratègies per a la recomanació de les lectures, en suports variats o bé oralment entre iguals, emmarcant les obres en els gèneres i subgèneres literaris.

Reflexió sobre la llengua

- Desenvolupament dels coneixements, de les destreses i de les actituds que permetin dur a terme activitats de mediació en situacions informals, semiformal, no formals i formals.

- Aplicació d'estratègies i tècniques per respondre eficaçment i amb autonomia, adequació i correcció a una necessitat comunicativa concreta, superant les limitacions derivades del nivell de competència en la llengua estrangera i en les llengües familiars.
- Aplicació d'estratègies per identificar, organitzar, retenir, recuperar i utilitzar creativament unitats lingüístiques (lèxic, morfosintaxi, patrons sonors, etc.), a partir de la comparació de les llengües i de les varietats que conformen el repertori lingüístic personal.
- Aplicació autònoma d'estratègies i eines d'autoavaluació, de coavaluació i d'autoreparació, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, que permetin el desenvolupament, la regulació i la millora del procés d'aprenentatge de la llengua.
- Ús d'estructures morfosintàctiques i de lèxic adequat, tot reflexionant sobre els processos comunicatius implicats en la utilització del metallenguatge específic.
- Comparació sistemàtica entre llengües, a partir d'elements de la llengua estrangera i altres llengües (origen i parentius), com a eina d'aprenentatge.
- Construcció de conclusions pròpies argumentades sobre el sistema lingüístic en contextos d'ús real de la llengua.
- Aplicació d'estratègies de prevenció, detecció, rebuig i actuació davant d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal en qualsevol context.

Segon curs

Les llengües i els seus parlants

- Argumentació i valoració de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació interpersonal i internacional i entesa entre pobles, com a font d'informació, com a facilitador de l'accés a altres cultures i a altres llengües, i com a eina de participació social i d'enriquiment personal, en situacions quotidianes, socials i acadèmiques.
- Interès, iniciativa i autonomia en la realització d'intercanvis comunicatius a través de diferents mitjans amb parlants o estudiants de la llengua estrangera per al desenvolupament, la millora de l'aprenentatge i el coneixement cultural dels països on es parla aquesta llengua.
- Anàlisi d'aspectes socioculturals i sociolingüístics relatius a convencions socials, institucions, costums i rituals, llenguatge no verbal, cortesia lingüística, registres i etiqueta digital; valors, normes, creences i actituds; estereotips i tabús; història, cultura, comunitats i valors propis, així com relacions interpersonals i processos de globalització de països on es parla la llengua estrangera.
- Aplicació d'estratègies de forma empàtica que permetin entendre i apreciar la diversitat lingüística, cultural i artística, atenent valors ecosocials i democràtics.
- Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i formulació de formes d'evitar-los, tant a l'aula com a la vida quotidiana de l'alumnat i als mitjans de comunicació.

Comunicació

Aplicació d'estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de textos orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als aspectes següents:

- Context
 - Reflexió sobre els components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la

comunicació, en situacions d'aula, socials i acadèmiques. Aplicació de la reflexió en textos orals, escrits i multimodals.

- Gèneres discursius
 - Anàlisi, argumentació i ús de models contextuais i gèneres discursius d'ús comú en la comprensió, producció i coproducció de textos orals, escrits i multimodals, literaris i no literaris: característiques i reconeixement del context (participants i situació), expectatives generades pel context; organització i estructuració segons el gènere, la funció textual i l'estructura.
- Processos
 - Consolidació de l'autoconfiança, la iniciativa i l'assertivitat. Valoració de l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge i aplicació d'estratègies per a l'autoreparació i l'autoavaluació com a forma de progressar en l'aprenentatge autònom de la llengua estrangera.
 - Anàlisi i aplicació d'estratègies d'ús comú per a la planificació, execució, control i reparació de la comprensió, la producció, la participació crítica i la coproducció de textos orals, escrits i multimodals de complexitat diversa, com ara reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, debatre, resoldre problemes, rebutjar i gestionar situacions compromeses, identificar informació rellevant, dur a terme inferències, determinar l'actitud i el propòsit del parlant, en situacions comunicatives informals, semiformal, no formals i formals.
 - Utilització autònoma d'eines analògiques i digitals per a la comprensió, producció i coproducció oral, escrita i multimodal; també de plataformes virtuals d'interacció i col·laboració educativa (aules virtuals, videoconferències, eines digitals col·laboratives, etc.) per a l'aprenentatge, la comunicació i el desenvolupament de projectes amb parlants o estudiants de la llengua estrangera.
 - Anàlisi, argumentació i ús autònom de funcions comunicatives adequades en l'àmbit i en el context comunicatiu: descripció de fenòmens i esdeveniments, instruccions i consells; narració d'esdeveniments passats puntuals i habituals, descripció d'estats i situacions presents, i expressió d'esdeveniments futurs i de predicció a curt, mitjà i llarg termini; expressió d'emocions, possibilitat, hipòtesis i suposicions, incertesa i dubte; expressió de l'opinió i d'argumentacions; reformulació, presentació i resum de les opinions dels altres, en situacions de la vida quotidiana i acadèmica.
 - Respecte a la propietat intel·lectual i als drets d'autor sobre les fonts consultades i continguts utilitzats: eines per al tractament de dades bibliogràfiques i recursos per evitar el plagiat, en contextos personals, socials i acadèmics.
 - Selecció de recursos per a l'aprenentatge i d'estratègies de cerca i selecció d'informació: diccionaris, llibres de consulta, biblioteques, mediateques, etiquetes a la xarxa, recursos digitals i informàtics, etc., en contextos personals, socials i acadèmics.
 - Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic.
- Reconeixement, anàlisi i ús discursiu dels elements lingüístics
 - Argumentació i aplicació crítica de convencions i estratègies conversacionals, en format síncron o asíncron, per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la

paraula, demanar i donar aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir i parafrasejar, col·laborar, debatre, negociar significats, detectar la ironia, etc.

- Utilització autònoma i crítica d'unitats lingüístiques i significats associats a aquestes unitats tals com l'expressió de l'entitat i de les seves propietats, la quantitat i la qualitat, l'espai i les relacions espacials, el temps i les relacions temporals, l'afirmació, la negació, la interrogació i l'exclamació, així com les relacions lògiques, en situacions personals, socials i acadèmiques.

- Ús autònom de lèxic comú i especialitzat d'interès per a l'alumnat relatiu a temps i espai; estats i esdeveniments; activitats, procediments i processos; relacions personals, socials i acadèmiques i professionals; educació, treball i emprenedoria; llengua i comunicació intercultural; ciència i tecnologia; història i cultura, així com estratègies d'enriquiment lèxic (derivació, polisèmia i sinonímia, etc.).

- Anàlisi i ús de patrons sonors, accentuals, rítmics i d'entonació bàsics, i significats i intencions comunicatives generals associades a aquests patrons. Reconeixement de l'alfabet fonètic bàsic en situacions diverses.

- Aplicació autònoma de convencions ortogràfiques i significats i intencions comunicatives associats als formats, patrons i elements gràfics, incloent-hi els recursos i plataformes digitals.

Educació literària

- Implicació en la lectura de manera progressivament autònoma i reflexió sobre els textos llegits i sobre la pròpia pràctica de lectura en llengua estrangera.

- Selecció, de manera progressivament autònoma, d'obres variades que incloguin autors i autors a partir de la utilització autònoma de les biblioteques escolar i pública disponibles.

- Consolidació d'estratègies de presa de consciència i verbalització dels propis gustos i identitat lectora en l'àmbit personal i social (lectures compartides).

- Expressió de l'experiència lectora i de diferents formes d'apropiació i recreació dels textos llegits, en el context personal i acadèmic.

- Aplicació d'estratègies de mobilització de l'experiència personal, lectora i cultural que permetin establir vincles de manera argumentada entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat, així com amb altres textos i manifestacions artístiques, en l'àmbit personal i en conversa a l'aula.

- Aplicació d'estratègies per a la recomanació de les lectures en suports variats o bé oralment entre iguals, emmarcant les obres en els gèneres i subgèneres literaris.

Reflexió sobre la llengua

- Desenvolupament dels coneixements, de les destreses i de les actituds que permeten dur a terme autònomament activitats de mediació en situacions informals, semiformal, no formals i formals.

- Aplicació d'estratègies i tècniques per respondre eficaçment i amb un alt grau d'autonomia, adequació o correcció a una necessitat comunicativa, superant les limitacions derivades del nivell de competència en la llengua estrangera i en les llengües familiars.

- Argumentació i aplicació d'estratègies per identificar, organitzar, retenir, recuperar i utilitzar creativament unitats lingüístiques (lèxic, morfosintaxi, patrons sonors, etc.) a partir de la comparació de les llengües i de les varietats que conformen el repertori lingüístic personal.

- Aplicació autònoma d'estratègies i eines d'autoavaluació, de coavaluació i d'autoreparació, analògiques i digitals, individuals i cooperatives que permetin el desenvolupament, la regulació i la millora del procés d'aprenentatge de la llengua.
- Argumentació i ús d'estructures morfosintàctiques i de lèxic adequat, tot reflexionant sobre els processos comunicatius implicats en la utilització del metallenguatge específic.
- Comparació sistemàtica entre llengües a partir d'elements de la llengua estrangera i d'altres llengües (origen i parentius) com a eina d'aprenentatge.
- Construcció de conclusions pròpies argumentades sobre el sistema lingüístic en contextos d'ús real de la llengua.
- Aplicació d'estratègies de prevenció, detecció, rebuig i actuació davant d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal en qualsevol context.

Llengua i Cultura Gregues

Aquesta matèria de modalitat al batxillerat d'humanitats i ciències socials, es vertebrà al voltant de tres eixos: el text i la traducció, l'aproximació crítica al món hel·lè i l'estudi del patrimoni i el llegat de la civilització grega, tres realitats que xopen pregonament les arrels culturals del món occidental.

La traducció s'ha de plantejar com un procés continu que contribueixi a reforçar les estratègies d'anàlisi i d'identificació d'unitats lingüístiques de la llengua grega, sempre que sigui possible de manera comparada amb les llengües conegudes per l'alumnat. A més, en aquest mateix camp l'alumnat ha de saber distingir els ètims i formants grecs presents en el lèxic d'ús tant científic com quotidià, identificar els canvis semàntics que hagin tingut lloc i ser capaç de deduir el significat etimològic del lèxic conegut i els significats de lèxic nou o especialitzat.

L'estudi de la llengua grega s'ha de complementar amb la interpretació, amb sentit crític, de textos grecs de diferents gèneres i èpoques, per valorar-ne l'aportació a la literatura europea en general i catalana en particular, així com amb l'anàlisi i la percepció de les característiques de la civilització grega en l'àmbit personal, religiós i sociopolític, per adquirir coneixements sobre el món hel·lènic i comparar críticament el present i el passat, per ser conscient de les aportacions del món clàssic grec al nostre entorn com a base d'una ciutadania democràtica i compromesa. Finalment, la llengua i la civilització gregues han de despertar també en l'alumnat una actitud de respecte pel patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural heretat d'aquesta civilització, amb l'objectiu de promoure'n la sostenibilitat com a producte que és de la creació humana i com a testimoni de la història, per explicar així el llegat material i immaterial grec com a transmissor de coneixement i font d'inspiració de creacions modernes i contemporànies.

Tots aquests aspectes de la llengua i la cultura hel·lèniques —per als quals seran fonamentals els recursos digitals— s'abordaran de manera integrada i no com a realitats independents sense cap connexió entre si, amb l'objectiu de desvetllar en l'alumnat l'interès per la llengua i la cultura de l'antiga Hèl·lade i la seva pervivència en la civilització occidental. D'aquesta manera, la concreció d'aquests continguts competencials en els sabers bàsics corresponents s'avaluarà segons els criteris especificats a l'apartat corresponent.

Cal tenir en compte en tot moment que la matèria de Llengua i Cultura Gregues parteix dels textos per afavorir l'aproximació crítica a les aportacions més importants del món grec al món occidental, així com a la capacitat de la civilització grega per dialogar, tant amb la diversitat de parers interna, com amb les influències externes, adaptant-les i integrant-les en els seus propis sistemes de pensament i en la seva cultura. Ambdós aspectes són especialment rellevants per adquirir un judici crític i estètic en les condicions canviants d'un present en evolució constant. Aquesta matèria, doncs, prepara l'alumnat per comprendre críticament idees relatives a la pròpia identitat, a la vida pública i privada, a la relació de l'individu amb el poder i a fets sociopolítics i històrics, per mitjà de la comparació entre els modes de vida de l'antiga Grècia i els actuals, per contribuir així a desenvolupar la seva competència ciutadana. Cal no oblidar també que l'estudi del llegat grec aporta elements de reflexió sobre les fonts que ens l'han transmès, la seva fiabilitat i diversitat i el seu paper fonamental en la construcció de relats culturals diversos al llarg de la història.

A més, aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de manera integrada

els sabers desenvolupats ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o en el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos partint sempre del coneixement i de la comparació amb el món hel·lènic. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica cultural, social, política, econòmica, ambiental o de qualsevol tipus que afecti el món actual, tenint sempre com a referència el llegat de la cultura grega i el seu posicionament davant problemàtiques similars.

L'estudi del patrimoni cultural, arqueològic i artístic grec, material i immaterial, mereix una atenció específica i permet observar i reconèixer a la nostra vida quotidiana l'herència directa de la civilització hel·lènia. L'aproximació als processos que afavoreixen la sostenibilitat d'aquest llegat —preservació, conservació i restauració— representa, també, una oportunitat perquè l'alumnat conegui les possibilitats professionals en l'àmbit de museus, biblioteques o gestió cultural i conservació del patrimoni, atesa la petja inesborrable de la cultura grega en la catalana.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, i proporcionaran la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho.

El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Les competències específiques de Llengua i Cultura Gregues han estat dissenyades a partir dels descriptors operatius de les competències clau en aquesta etapa, especialment la competència plurilingüe i la ciutadana, ja esmentades. La competència plurilingüe, que té com a referent la Recomanació del Consell de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent, situa el llatí i el grec com a eines per a l'aprenentatge i la comprensió de llengües en general. L'enfocament plurilingüe de la matèria de Llengua i Cultura Gregues en el batxillerat implica una reflexió profunda sobre el funcionament no només de la llengua grega, els seus formants, les seves peculiaritats i la seva riquesa en matisos, sinó també de la llengua de l'ensenyament i de les que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat, i contribueix a estimar la diversitat lingüística i la relació entre les llengües des d'una perspectiva inclusiva, democràtica i lliure de prejudicis.

Aquestes competències específiques de Llengua i Cultura Gregues a batxillerat ofereixen, doncs, l'oportunitat d'establir un diàleg profund entre present i passat des d'una perspectiva crítica i humanista, i es vertebraran al voltant de dos eixos principals: el primer consisteix a situar la lectura i la traducció de textos d'índole diversa com el procés nuclear en

l'aprenentatge de les llengües clàssiques i la porta d'accés a la seva cultura i civilització, i s'activen simultàniament els sabers de caràcter lingüístic i no lingüístic. El segon eix implica el desenvolupament d'eines que afavoreixin la reflexió crítica, personal i col·lectiva al voltant dels textos i del llegat material i immaterial de la civilització grega i la seva aportació fonamental a la cultura, la societat, la política i la identitat europea.

Els criteris d'avaluació de la matèria asseguruen l'assoliment de les competències específiques per part de l'alumnat, de manera que es presenten vinculats a aquestes. En la seva formulació competencial, es plantegen enunciant el procés o la capacitat que l'alumnat ha d'adquirir i el context o la manera d'aplicació i ús d'aquest procés o capacitat. L'anivellament dels criteris d'avaluació s'ha adequat al desenvolupament de l'alumnat en l'etapa de batxillerat i al seu grau de maduresa. En aquest sentit, els processos d'autoavaluació i coavaluació preveuen l'ús d'eines de reflexió sobre el propi aprenentatge com el portafolis lingüístic, l'entorn personal d'aprenentatge, el diari de lectura o el treball de recerca.

Els sabers bàsics que condueixen a les competències específiques de la matèria de Llengua i Cultura Gregues estan organitzats en cinc blocs. El primer bloc, *traducció*, se centra en l'aprenentatge de la llengua grega com a eina per accedir a fragments i textos de diversa índole mitjançant la traducció i comprèn a la seva vegada dos subblocs: *unitats lingüístiques de la llengua grega* i *la traducció: tècniques, processos i eines*. El segon bloc, *plurilingüisme*, posa l'accent en l'aprenentatge de la llengua grega, en concret l'estudi i la identificació dels ètims grecs, i amplia el repertori lèxic de l'alumnat perquè faci servir de manera més precisa els termes en les diferents situacions comunicatives. El tercer bloc, *educació literària*, integra tots els sabers implicats en la comprensió i la interpretació de textos literaris grecs, i contribueix a la identificació i la descripció d'universals formals i temàtics inspirats en models literaris clàssics mitjançant un enfocament intertextual. El quart bloc, *l'antiga Grècia*, comprèn les estratègies i els coneixements necessaris per al desenvolupament d'un esperit crític i humanista, i fomenta la reflexió sobre les semblances i diferències entre passat i present. El cinquè i darrer bloc, *llegat i patrimoni*, recull els coneixements, les destreses i les actituds que permeten l'aproximació a l'herència material i immaterial de la civilització grega, reconeixent i apreciand el seu valor com a font d'inspiració, com a testimoni de la història i com una de les principals arrels de la cultura europea. En aquest sentit, cal posar especial èmfasi en l'anomenada Grècia catalana, és a dir, en el rerefons grec de la cultura catalana (molt especialment en el camp de la literatura) arran sobretot del Noucentisme, amb una atenció específica, en l'àmbit de l'arqueologia, a les colònies gregues d'Empúries i Roses.

D'acord amb el caràcter competencial d'aquest currículum, es convida a crear tasques interdisciplinàries, contextualitzades, significatives i rellevants, i a desenvolupar situacions d'aprenentatge des d'un tractament integrat de les llengües on es consideri l'alumnat com a agent social progressivament autònom i responsable del seu procés d'aprenentatge, tenint en compte els seus repertoris i interessos, així com les circumstàncies específiques. L'ensenyament de la llengua, la cultura i la civilització grega ofereix oportunitats significatives de treball interdisciplinari que permeten combinar i activar les competències específiques d'altres matèries. En aquest sentit i de manera destacada, la coincidència de l'estudi del grec amb el de la llengua i la cultura llatines convida a un tractament coordinat d'ambdues disciplines.

Competències específiques

Competència 1

Identificar els aspectes bàsics de la llengua grega, distingir i analitzar les unitats lingüístiques i reflexionar-hi mitjançant la comparació amb la llengua d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual de l'alumnat, per traduir i interpretar textos grecs que siguin significatius per a l'estudiant.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Fer traduccions directes de frases o fragments breus, adaptats, de dificultat baixa, amb correcció ortogràfica i expressiva, per tal d'identificar i analitzar unitats lingüístiques regulars de la llengua grega i apreciar variants i coincidències amb altres llengües conegudes per l'alumnat.</p> <p>1.2 Seleccionar de manera progressivament autònoma el significat apropiat de paraules polisèmiques i justificar la decisió, tenint en compte la informació cotextual o contextual i utilitzant les diferents eines de suport al procés de traducció, com ara llistes de vocabulari, glossaris, diccionaris, mapes o atles, correctors ortogràfics, gramàtiques i llibres d'estil, amb l'objectiu de millorar la competència lingüística de l'alumnat tant en la llengua de partida com en la d'arribada.</p> <p>1.3 Analitzar els progressos i les dificultats d'aprenentatge de la llengua grega, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar-ne l'aprenentatge, per tal de poder fer activitats de planificació del propi aprenentatge, autoavaluació i coavaluació, com les proposades al portafolis europeu de les llengües (PEL) o en un diari d'aprenentatge, fent-los explícits i compartint-los.</p>	<p>1.1 Fer traduccions directes i/o inverses de textos o fragments de dificultat mitjana-alta (originals o adaptats), amb correcció ortogràfica i expressiva, per tal d'identificar i analitzar unitats lingüístiques regulars de la llengua grega i apreciar variants i coincidències amb altres llengües conegudes per l'alumnat.</p> <p>1.2 Ampliar el coneixement iniciat en el curs anterior de paraules polisèmiques, a partir de diversos suports, tant escrits com digitals, amb l'objectiu d'aprofundir en la millora de la competència lingüística de l'alumnat tant en la llengua de partida com d'arribada.</p> <p>1.3 Revisar i esmenar de manera progressivament autònoma les pròpies traduccions i les dels companys i companyes, per tal de ser capaç de fer propostes de millora i argumentar els canvis amb terminologia especialitzada a partir de la reflexió lingüística.</p> <p>1.4 Aprofundir en l'anàlisi dels progressos i de les dificultats d'aprenentatge de la llengua grega, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar-ne l'aprenentatge, amb l'objectiu de poder fer activitats de planificació del propi aprenentatge, autoavaluació i coavaluació, com les proposades a primer.</p>

La traducció constitueix el nucli del procés d'aprenentatge de les llengües clàssiques i una eina fonamental per a la interpretació i la comprensió dels textos grecs. A aquest efecte, es proposa una progressió en l'aprenentatge per conduir l'alumnat cap al coneixement essencial de la morfologia, la sintaxi i el lèxic de la llengua grega. A partir dels coneixements adquirits, els i les alumnes han de ser capaços de traduir i interpretar, de manera progressivament autònoma, textos originals o adaptats, de dificultat adequada i gradual, des del grec a la llengua d'ensenyament amb atenció a la correcció ortogràfica i estilística. La traducció afavoreix la reflexió sobre la llengua, el maneig de termes metalingüístics i l'ampliació del repertori lèxic de l'alumnat. Es proposen dos enfocaments per desenvolupar aquesta competència específica. En primer lloc, la traducció amb interpretació com a procés que contribueix a activar els sabers bàsics de caràcter lingüístic com a eina i no com a fi, reforçant les estratègies d'anàlisi i d'identificació d'unitats lingüístiques de la llengua grega i complementant-les amb la comparació amb llengües conegudes quan aquesta sigui possible. En segon lloc, la traducció com a mètode contribueix a desenvolupar la constància, la capacitat de reflexió i l'interès pel propi treball i la revisió, i a apreciar-ne el valor per a la transmissió de coneixements entre diferents cultures i èpoques.

Cal, a més, que l'alumnat aprengui a desenvolupar habilitats d'explicació i justificació de la traducció elaborada, atenent tant als mecanismes i les estructures lingüístiques de les llengües d'origen i destí com a referències intratextuals i intertextuals que siguin essencials per conèixer el context i el sentit del text. La mediació docent és imprescindible, així com una guia en l'ús de recursos, preferentment digitals, i fonts bibliogràfiques d'utilitat. Tot això amb la finalitat última de promoure l'exercici de reflexió sobre la llengua que es troba a la base de l'art i la tècnica de la traducció i la interpretació.

Competència 2

Distingir els ètims i formants grecs presents en el lèxic d'ús quotidià, identificant els canvis semàntics que hagin tingut lloc i establint una comparació amb la llengua d'ensenyament i altres llengües del repertori individual de l'alumnat, per deduir el significat etimològic del lèxic conegut i els significats de lèxic nou o especialitzat.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Deduir el significat etimològic d'un terme d'ús comú i habitual, tot atenent els canvis fonètics, morfològics o semàntics que hagin tingut lloc, per tal de millorar la precisió lèxica en la llengua o llengües d'ús habitual de l'alumne i alumna.	2.1 Deduir el significat etimològic d'un terme d'ús específic i poc freqüent i inferir el significat de termes de nova aparició o procedents de lèxic especialitzat, aplicant, de manera guiada, estratègies de reconeixement de formants grecs, tot atenent els canvis fonètics, morfològics o semàntics que hagin tingut lloc, per tal de millorar la precisió lèxica en la llengua o
2.2 Explicar, de manera guiada, la relació del grec amb el català, el castellà i, si	

<p>s'escau, amb l'aranès, amb l'objectiu d'apreciar la continuïtat de la llengua grega fins als nostres dies en les llengües oficials de Catalunya.</p> <p>2.3 Identificar i denunciar prejudicis i estereotips lingüístics, adoptant una actitud de respecte i valoració de la diversitat com a riquesa cultural, lingüística i dialectal, per ajudar a crear una societat més tolerant i integradora.</p>	<p>llengües d'ús habitual de l'alumne o alumna.</p> <p>2.2 Explicar la relació del grec amb les llengües modernes més enllà de les llengües oficials de Catalunya i molt especialment amb el grec modern, utilitzant amb iniciativa estratègies i coneixements de les llengües i els llenguatges que conformen el repertori de l'alumnat, amb l'objectiu d'apreciar la continuïtat de la llengua grega fins als nostres dies en molts idiomes moderns.</p> <p>2.3 Analitzar críticament i denunciar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la diversitat com a riquesa cultural, lingüística i dialectal per ajudar a crear una societat més tolerant i integradora.</p>
---	--

L'ensenyament de la llengua grega des d'un enfocament plurilingüe permet a l'alumnat activar el seu repertori lingüístic individual, relacionant les llengües que el componen i identificant-hi arrels, prefixos i sufixos grecs, i reflexionant sobre els possibles canvis morfològics o semàntics que hagin tingut lloc al llarg del temps. L'enfocament plurilingüe afavoreix el desenvolupament de les destreses necessàries per a la millora de l'aprenentatge de llengües noves i permet tenir en compte els diferents nivells de coneixements lingüístics de l'alumnat, així com els seus diferents repertoris individuals. Aquesta competència específica afavoreix un aprenentatge interconnectat de les llengües, i reconeix el caràcter del grec com a llengua present en gran part del lèxic de diferents llengües modernes, amb l'objectiu d'apreciar la varietat de perfils lingüístics i contribuir a la identificació, la valoració i el respecte de la diversitat lingüística, dialectal i cultural per construir una cultura compartida.

Així, l'estudi del lèxic de la llengua grega ajuda a millorar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita, així com a consolidar i a ampliar el repertori lèxic de l'alumnat en les llengües que el conformen, i ofereix la possibilitat d'identificar i definir el significat etimològic d'un terme i d'inferir significats de termes nous o especialitzats, tant de l'àmbit humanístic com científicotecnològic.

Competència 3

Interpretar i valorar, amb sentit crític, textos grecs de diferents gèneres i èpoques, assumint el procés creatiu com a complex i inseparable del context històric, social i polític i de les seves influències artístiques, per identificar-ne la genealogia i valorar-ne l'aportació a la literatura europea en general i catalana en particular.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Analitzar, interpretar i comentar textos i fragments literaris de diversa índole, de complexitat baixa i de manera guiada, aplicant estratègies d'anàlisi i reflexió que impliquin mobilitzar la pròpia experiència, com a eina per comprendre el món i la condició humana i desenvolupar la sensibilitat estètica i l'hàbit lector.</p> <p>3.2 Analitzar i explicar els temes, els tòpics i els valors ètics o estètics de fragments literaris grecs, des d'un enfocament intertextual guiat, per tal de valorar les arrels gregues de la civilització occidental.</p> <p>3.3 Identificar i definir paraules gregues que designen conceptes bàsics i fonamentals per a l'estudi i la comprensió de la civilització hel·lènia, l'aprenentatge dels quals combina coneixements lèxics i culturals, en textos de diferents formats, per introduir l'alumnat en el coneixement de conceptes clau de la civilització grega i universal.</p> <p>3.4 Crear textos breus, de manera individual o col·lectiva, amb una mínima intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'hagi partit de la civilització i la cultura gregues com a font d'inspiració, amb la finalitat que l'alumne o alumna sigui conscient de la utilitat de la llengua i la literatura gregues per millorar la llengua pròpia.</p>	<p>3.1 Analitzar, interpretar i comentar textos i fragments literaris de diversa índole, de complexitat mitjana o alta, aplicant estratègies d'anàlisi i reflexió que impliquin mobilitzar la pròpia experiència, com a eina per comprendre el món i la condició humana i desenvolupar la sensibilitat estètica i l'hàbit lector.</p> <p>3.2 Analitzar i explicar els temes, els tòpics, els gèneres i els valors ètics o estètics d'obres o fragments literaris grecs, comparant-los amb obres o fragments literaris posteriors (procedents especialment de la literatura catalana), des d'un enfocament intertextual guiat, per tal de valorar les arrels gregues de la civilització occidental.</p> <p>3.3 Identificar i definir paraules gregues que designen conceptes específics per a l'estudi i la comprensió de la civilització hel·lènia, l'aprenentatge dels quals combina coneixements lèxics i culturals, en textos de diferents formats, perquè l'alumnat aprofundeixi en el coneixement de conceptes clau de la civilització grega i universal.</p> <p>3.4 Crear textos d'una certa extensió, de manera individual o col·lectiva, amb una clara intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'hagi partit de la civilització i la cultura gregues com a font d'inspiració, amb la finalitat que l'alumne o alumna sigui conscient de la utilitat de la llengua i la literatura gregues per millorar la llengua pròpia.</p>

La interpretació i la valoració de textos grecs pertanyents a diferents gèneres i èpoques constitueix un dels pilars de la matèria de Llengua i Cultura Gregues en l'etapa de batxillerat i és imprescindible perquè l'alumnat prengui consciència de la importància de l'ús de les fonts primàries en l'obtenció d'informació. La comprensió i la interpretació d'aquests textos necessita un context històric, cívic, social, lingüístic i cultural que ha de ser producte de l'aprenentatge. El treball amb textos originals o adaptats, en edició bilingüe o traduïts,

complets o mitjançant fragments seleccionats, permet prestar atenció a conceptes i termes bàsics en grec que impliquen un coneixement lèxic i cultural, per tal de contribuir a una lectura crítica i identificar els factors que en determinen el valor per a la civilització occidental i per a la cultura catalana, en particular. A més, el treball amb textos bilingües afavoreix la integració de sabers de caràcter lingüístic i no lingüístic, i ofereix la possibilitat de comparar diferents traduccions i enfocaments interpretatius, i de discutir-ne les fortaleses i debilitats respectives.

La lectura de textos grecs comporta generalment accedir a textos que no estan relacionats amb l'experiència de l'alumnat, per això és necessària l'adquisició d'eines d'interpretació que afavoreixin l'autonomia progressiva amb relació a la lectura pròpia i l'emissió de judicis crítics de valor. La interpretació de textos grecs comporta la comprensió i el reconeixement del seu caràcter fundacional de la civilització occidental, i assumir l'aproximació als textos com un procés dinàmic que té en compte des del coneixement sobre el context i el tema fins al desenvolupament d'estratègies d'anàlisi i reflexió per donar sentit a la pròpia experiència, comprendre el món i la condició humana i desenvolupar la sensibilitat estètica. El coneixement de les creacions literàries i artístiques i dels fets històrics i llegendaris de l'antiguitat clàssica contribueix a fer més intel·ligibles les obres, i a identificar i valorar la pervivència en el patrimoni cultural català i universal i els processos d'adaptació a les diferents cultures i moviments literaris, culturals i artístics que han pres les seves referències de models antics. La mediació docent en l'establiment de la genealogia dels textos mitjançant un enfocament intertextual permet constatar la presència d'universals formals i temàtics al llarg de les èpoques, alhora que afavoreix la creació autònoma d'itineraris lectors que n'augmentin progressivament la complexitat, la qualitat i la diversitat al llarg de la vida.

Competència 4

Analitzar i percebre les característiques de la civilització grega en l'àmbit personal —individual i col·lectiu— religiós i sociopolític, adquirint coneixements sobre el món hel·lènic i comparant críticament el present i el passat, per valorar les aportacions del món clàssic grec al nostre entorn com a base d'una ciutadania democràtica i compromesa.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Explicar, a partir de criteris donats, els processos històrics i polítics, la vida quotidiana, les institucions i els costums de la societat grega per apreciar en la seva justa mesura les adaptacions i els canvis experimentats amb vista a l'evolució de les societats i els drets humans, i afavorir el desenvolupament d'una cultura compartida i una ciutadania compromesa amb la memòria col·lectiva i els valors democràtics.	4.1 Cercar, contrastar, seleccionar i combinar informacions obtingudes des de diferents fonts sobre la pervivència del llegat grec en el món modern i molt especialment en la cultura catalana. 4.2 Debatre sobre la importància, l'evolució, l'assimilació o el qüestionament de diferents aspectes del llegat grec a la nostra societat, tot utilitzant estratègies retòriques i oratòries de manera guiada, per tal que l'estudiant prengui consciència

<p>4.2 Debatre sobre la continuïtat del llegat grec a la nostra societat, tot mostrant interès, empatia i respecte per les opinions dels altres.</p>	<p>del seu potencial paper com a mediador entre posicions contraposades quan sigui necessari, seleccionant i contrastant informació i experiències veraces i mostrant interès, respecte i empatia per altres opinions i argumentacions.</p>
<p>4.3 Elaborar treballs senzills sobre diversos aspectes del llegat de la civilització grega en l'àmbit personal, religiós i sociopolític, localitzant, seleccionant i contrastant informació procedent de diferents fonts, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència i respectant els principis de rigor i propietat intel·lectual, per tal de desvetllar en l'alumnat una actitud responsable i de respecte vers les fonts d'informació utilitzades.</p>	<p>4.3 Elaborar treballs de recerca de manera progressivament autònoma en diferents suports sobre aspectes del llegat de la civilització grega en l'àmbit personal, religiós i sociopolític, localitzant, seleccionant i contrastant informació procedent de diferents fonts, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència i respectant els principis de rigor i propietat intel·lectual, per tal de desvetllar en l'alumnat una actitud responsable i de respecte vers les fonts d'informació utilitzades.</p>

L'anàlisi de les característiques de la civilització hel·lena i la seva aportació a la identitat europea en general i catalana en particular representa rebre informació expressada mitjançant fonts gregues i contrastar-la, activant les estratègies adequades per poder reflexionar sobre el llegat d'aquestes característiques i la seva presència a la nostra societat. Aquesta competència específica es vertebrava al voltant de tres àmbits: el personal, que inclou aspectes com ara els vincles familiars i les característiques de les diferents etapes de la vida d'un home i d'una dona al món grec antic o el comportament de vencedors i vençuts en una guerra; el religiós, que comprèn, per exemple, el concepte antic del sagrat i la relació de l'individu amb les divinitats i els ritus, i el sociopolític, que atén tant a la relació de l'individu amb la πόλις (polis) i les seves institucions com a les diferents formes d'organització social en funció de les diferents formes de govern.

L'anàlisi crítica de la relació entre passat i present requereix la investigació i la cerca d'informació guiada, en grup o de manera individual, en fonts tant analògiques com digitals, amb l'objectiu de reflexionar, des d'una perspectiva humanista, tant sobre les constants com sobre les variables culturals al llarg del temps. Els processos d'anàlisi crítica requereixen contextos de reflexió i comunicació dialògics, respectuosos amb l'herència de l'antiguitat clàssica i amb les diferències culturals que hi tenen l'origen i orientats a la consolidació d'una ciutadania democràtica i compromesa amb el món que l'envolta, per la qual cosa ofereix una excel·lent oportunitat per posar en marxa tècniques i estratègies de debat i d'exposició oral a l'aula, d'acord amb la tradició clàssica de l'oratòria.

Competència 5

Valorar críticament el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural heretat de la civilització grega, promovent-ne la sostenibilitat i reconeixent-lo com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, per explicar el llegat material i immaterial grec com a transmissor de coneixement i font d'inspiració de creacions modernes i contemporànies.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Identificar i explicar el llegat material i immaterial de la civilització grega com a font d'inspiració, i analitzar produccions culturals i artístiques posteriors (d'èpoques i orígens diferents) a partir de criteris donats, per prendre així consciència de la petja inesborrable que ha deixat damunt d'aquestes la civilització grega.</p> <p>5.2 Investigar, de manera guiada, el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural català i universal heretat de la civilització grega.</p> <p>5.3 Explorar les empremtes del llegat grec, com també del romà com a continuador del llegat grec, a l'entorn de l'alumnat, a partir de criteris donats, aplicant els coneixements adquirits, per tal de ser capaç de reflexionar sobre les implicacions dels diferents usos, donar exemples de la continuïtat i la pervivència de l'antiguitat clàssica en la vida quotidiana i presentar els seus resultats mitjançant diferents suports.</p>	<p>5.1 Aprofundir en la identificació i l'explicació del llegat material i immaterial de la civilització grega com a font d'inspiració, i analitzar produccions culturals i artístiques posteriors (de l'àmbit fonamentalment català) a partir de criteris donats, per prendre així consciència de la petja inesborrable que ha deixat damunt d'aquestes la civilització grega.</p> <p>5.2 Aprofundir en el coneixement i la valoració del patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural universal i, sobretot, català, heretat de la civilització grega, interessant-se pels processos de construcció, preservació, conservació i restauració i per les actituds cíviqes que n'asseguren la sostenibilitat.</p> <p>5.3 Fomentar una actitud crítica i compromesa de l'alumnat per ser capaç de denunciar totes les accions que puguin posar en risc la conservació del patrimoni grec (material o immaterial) i la seva pervivència en el futur, tot fent propostes d'acció coherents per protegir-lo i llegar-lo en perfectes condicions a les generacions futures.</p>

El patrimoni cultural, tal com assenyala la UNESCO, és alhora un producte i un procés que subministra a les societats un cabal de recursos que s'hereten del passat, es creen en el present i es transmeten a les futures generacions. És, a més, com passa amb la mitologia clàssica, font d'inspiració per a la creativitat i la innovació, i genera productes culturals contemporanis i futurs, per la qual cosa conèixer-lo i identificar-lo afavoreix la comprensió dels productes culturals i de la seva evolució i la relació al llarg del temps.

El llegat de la civilització hel·lena, tant material com immaterial (mites i llegendes, restes arqueològiques, representacions teatrals, usos socials, sistemes de pensament filosòfic i d'organització política, etc.), constitueix una herència excepcional, la sostenibilitat de la qual implica trobar el just equilibri entre treure profit del patrimoni cultural en el present i preservar-ne la riquesa per a les generacions futures. En aquest sentit, la preservació del patrimoni cultural grec requereix el compromís d'una ciutadania interessada a conservar el seu valor com a memòria col·lectiva del passat i a revisar i actualitzar les seves funcions socials i culturals, per ser capaçs de relacionar-los amb els problemes actuals i mantenir-ne el sentit, la significació i el funcionament en el futur. La investigació sobre la pervivència de l'herència del món grec, sobretot en l'àmbit català, així com dels processos de preservació, conservació i restauració, implica l'ús de recursos, tant analògics com digitals, per accedir a espais de documentació com ara biblioteques, museus o excavacions. En

aquest sentit, el jaciment grecoromà d'Empúries, sent com és l'única colònia grega de la península Ibèrica i porta d'entrada de la civilització grega i romana a Catalunya, ofereix a l'estudiant un camp de treball esplèndid per valorar la petja de la civilització grega antiga en l'ideari català, des del noucentisme fins als nostres dies.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Traducció

- Unitats lingüístiques de la llengua grega
 - Aplicació dels coneixements de l'alfabet, la pronunciació i la cal·ligrafia de la llengua grega en els exercicis de lectura i escriptura de la matèria.
 - Comprensió i aplicació pràctica del concepte de llengua flexiva: flexió nominal, pronominal i verbal de la llengua grega en el procés de traducció.
 - Interpretació i anàlisi de la sintaxi oracional: funcions i sintaxi dels casos, així com de les estructures oracionals i la concordança i l'ordre de les paraules en oracions simples en el context de comparació amb la llengua o llengües de l'aprenentatge.
- La traducció: tècniques, processos i eines
 - Valoració de la importància de l'anàlisi morfosintàctica no tant *per se* sinó com a eina per ajudar a la interpretació i la comprensió dins del procés de la traducció.
 - Identificació de les principals estratègies de traducció, per aprofundir en el valor intrínsec i extrínsec dels textos grecs, originals o adaptats: formulació d'expectatives a partir de l'entorn textual (títol, obra, etc.) i del text mateix (camp temàtic, famílies de paraules, etc.), així com a partir del context; coneixement del tema; descripció de l'estructura i el gènere; peculiaritats lingüístiques senzilles dels textos traduïts (ús de temps, formes nominals verbals i els seus usos etc.), i errors freqüents de traducció i tècniques per evitar-los.

- Maneig adequat de les eines de traducció: glossaris, diccionaris, atles o correctors ortogràfics en suport analògic o digital, etc., en el context d'anàlisi i comprensió de textos.
- Presa de consciència de la importància de la traducció com a instrument que afavoreix el raonament lògic, la constància, la memòria, la resolució de problemes i la capacitat d'anàlisi i síntesi per tal de millorar l'actitud cívica de l'alumnat i el seu paper en una societat tolerant i solidària.
- Foment de l'autoconfiança, l'autonomia i la iniciativa de l'alumnat en el trasllat de frases o textos grecs breus a la llengua d'aprenentatge, com a garantia de la seva estabilitat emocional, en el benentès que l'error, lluny de ser una mostra de fracàs, és una part integrant del propi procés d'aprenentatge que porta a tenir una actitud positiva de superació.
- Establiment d'estratègies i adopció d'eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació i la coavaluació en un món cada cop més interconnectat, en el qual les noves tecnologies i el treball cooperatiu són una realitat inqüestionable i la base d'una societat més rica, informada i tolerant.

Plurilingüisme

- Coneixement bàsic de determinats sistemes d'escriptura al llarg de la història, així com de l'alfabet grec, en el context de la seva evolució i influència posterior i de les regles de transcripció d'aquest alfabet a la llengua de l'ensenyament, a partir d'exemples de dificultat creixent i de la resolució d'exercicis pràctics.
- Presentació de la família lingüística indoeuropea a partir d'unes nocions que comportin la identificació de la llengua grega i altres llengües de l'entorn de l'alumnat.
- Domini i ús correcte del lèxic grec, així com dels procediments bàsics de composició i derivació en la formació de paraules gregues, de lexemes, sufixos i prefixos d'origen grec en el lèxic d'ús comú, del significat i de la definició de paraules d'ús comú en la llengua d'ensenyament a partir dels seus ètims grecs, de la influència del grec en l'evolució de la llengua d'ensenyament i de la resta de llengües que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat, a partir del lèxic que aparegui en les frases o textos traduïts a classe, per tal que la traducció i l'estudi de les etimologies d'origen grec presents en les llengües de l'alumnat es complementin mútuament.
- Assimilació d'unes tècniques bàsiques per a l'elaboració de famílies lèxiques i d'un vocabulari bàsic grec de freqüència a partir de les frases i dels textos traduïts a classe.
- Foment de l'interès i la curiositat de l'alumnat per conèixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació, prenent novament com a base els textos o frases traduïts ja sigui de manera autònoma o sota l'orientació de l'ensenyant.
- Desvetllament en l'alumnat d'una actitud de respecte per totes les llengües i acceptació de les diferències culturals de la gent que les parla com a element enriquidor de la pròpia personalitat.
- Maneig adequat de les eines analògiques i digitals per a l'aprenentatge de la llengua grega clàssica.

- Coneixement de les expressions i del lèxic bàsic grec per compartir amb els altres la reflexió sobre la comunicació, la llengua i les eines de comunicació i aprenentatge (metallenguatge), enteses com a part fonamental de l'educació integral de l'alumnat.

Educació literària

- Aproximació i anàlisi de la literatura grega a partir d'exemples pràctics extrets d'obres literàries de diferents èpoques, així com dels principals gèneres literaris, ja sigui per mitjà de les explicacions de l'ensenyant o amb la lectura de fragments traduïts.
- Introducció de l'alumnat als rudiments de la crítica literària de manera coordinada amb la resta de matèries de l'àrea lingüística, per tal que es pugui aprofundir convenientment en la lectura, la interpretació i la valoració dels textos grecs i la seva importància per a la configuració del llegat literari occidental.
- Foment de l'interès de l'alumnat cap a la literatura com a font de plaer i de coneixement del món a partir fonamentalment de fragments seleccionats i, eventualment, d'obres senceres, mitjançant la lectura amb perspectiva de gènere.
- Conscienciació de l'alumnat sobre la necessitat de respectar la propietat intel·lectual i els drets d'autor respecte de les fonts consultades i els continguts utilitzats, en el benentès que el plagiat atempta contra la creació artística i literària.

L'antiga Grècia

- Coneixement de la geografia de l'antiga Grècia (topografia, nom, importància i funció dels principals llocs i viatgers il·lustres) a partir de fragments de textos literaris traduïts i de mapes.
- Familiarització de l'alumnat amb la història de l'antiga Grècia: etapes, fites de la història del món grec, mites i llegendes i principals episodis històrics, personalitats rellevants de la història de Grècia, la seva biografia en context i la seva importància per a Europa.
- Aproximació a les institucions, les creences i les formes de vida de la civilització hel·lènica amb una mirada crítica vers els aspectes de la civilització grega que atempten contra la igualtat de gènere i d'oportunitats i que, segons els criteris actuals, mereixen un clar rebuig.
- Percepció del mar Mediterrani com a cruïlla de cultures ahir i avui i com a marc ideal per compartir idees i projectes comuns, tot mostrant un clar rebuig cap a actituds intolerants o xenòfobes respecte de realitats humanes com la dels refugiats.
- Coneixement de les bases teòriques gregues del règim democràtic per a la vertebració de tota societat moderna i de la utilitat del discurs polític com a eina per a la vida política i social, a partir de la lectura de textos grecs representatius.
- Presa de consciència sobre l'aportació crucial de Grècia a la cultura i al pensament de la societat occidental a partir d'exemples procedents de cultures i èpoques diferents.

Llegat i patrimoni

- Valoració de la importància dels conceptes de llegat, herència i patrimoni a partir, fonamentalment, de realitats properes de l'alumnat.
- Coneixement dels principals suports d'escriptura (tipus, preservació i models) a partir tant de restes arqueològiques com de la lectura de textos grecs traduïts.
- Identificació dels principals mites clàssics en manifestacions literàries i artístiques de l'antiga Hè·lade.
- Coneixement de les principals obres públiques gregues i valoració de la importància de la seva conservació, preservació i restauració per tal de garantir-ne la sostenibilitat i la transmissió, en el millor estat possible, a les generacions futures.
- Coneixement de les representacions i festivals teatrals, les competicions atlètiques i les institucions polítiques de l'antiga Grècia, en el context de la seva pervivència i aportacions a la realitat de l'alumnat.

Segon curs

Traducció

- Unitats lingüístiques de la llengua grega
 - Aplicació pràctica del concepte de llengua flexiva: flexió nominal, pronominal i verbal de la llengua grega en el procés de traducció i interpretació.
 - Interpretació i anàlisi de la sintaxi oracional: sintaxi dels casos, així com de les estructures oracionals i la concordança i l'ordre de les paraules en oracions compostes en el context de comparació amb la llengua o llengües d'aprenentatge.
- La traducció: tècniques, processos i eines
 - Valoració de la importància de l'anàlisi morfosintàctica no tant *per se* sinó com a eina al servei de la traducció i la interpretació.
 - Identificació i aplicació pràctica de les principals estratègies de traducció, per aprofundir en el valor intrínsec i extrínsec dels textos grecs, originals o adaptats: formulació d'expectatives a partir de l'entorn textual (títol, obra, etc.) i del text mateix (camp temàtic, famílies de paraules, etc.), així com a partir del context; coneixement del tema; descripció de l'estructura i del gènere; peculiaritats lingüístiques més complexes dels textos traduïts (discurs directe/indirecte, pregunta retòrica, etc.), i errors freqüents de traducció i tècniques per evitar-los.
 - Maneig adequat de les eines de traducció: glossaris, diccionaris, atles o correctors ortogràfics en suport analògic o digital, etc., en el context d'anàlisi, comprensió i interpretació de textos.
 - Aprenentatge i aplicació pràctica de les tècniques pròpies de la lectura comparada i del comentari de textos bilingües com a eines bàsiques per a la comprensió de tots els vessants lingüístics i literaris dels textos traduïts: estratègies de comparació de traduccions originals i impreses fent servir terminologia metalingüística.

- Comprensió i identificació dels recursos estilístics més freqüents i la seva relació amb el contingut del text, que facilitin la interpretació textual.
- Aplicació de les estratègies que facilitin la producció de textos breus en grec clàssic a partir d'exemples donats, com a reconeixement de la importància de l'ús de la llengua grega per millorar el domini d'altres llengües properes a l'alumnat.
- Presa de consciència de la importància de la traducció com a instrument que afavoreix el raonament lògic, la constància, la memòria, la resolució de problemes i la capacitat d'anàlisi i síntesi per tal de millorar l'actitud cívica de l'alumnat i el seu paper en una societat tolerant i solidària.
- Establiment d'estratègies i adopció d'eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació i la coavaluació, especialment útils en un món cada cop més interconnectat i en el qual les noves tecnologies i el treball cooperatiu són una realitat inqüestionable i la base d'una societat més rica, informada i tolerant.

Plurilingüisme

- Domini i ús correcte del lèxic grec, així com de procediments de complexitat mitjana-alta de composició i derivació en la formació de paraules gregues, de lexemes, sufixos i prefixos d'origen grec en el lèxic específic de les ciències i la tècnica, de la influència del grec en l'evolució de la llengua d'ensenyament, de la resta de llengües que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat, a partir del lèxic que aparegui en els textos traduïts a classe, per tal que la traducció i l'estudi de les etimologies d'origen grec presents en les llengües de l'alumnat es complementin mútuament.
- Ampliació de les tècniques bàsiques apreses a primer per a l'elaboració de famílies lèxiques i d'un vocabulari bàsic grec de freqüència a partir dels textos traduïts a classe.
- Foment de l'interès i la curiositat dels i les alumnes per conèixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació, prenent novament com a base els textos traduïts.
- Reforç de l'actitud de respecte de l'alumnat per totes les llengües i acceptació de les diferències culturals de la gent que les parla com a element enriquidor de la pròpia personalitat.
- Valoració de la importància de la tècnica de traducció per a l'assimilació i l'ús de continguts lingüístics en altres idiomes moderns, incloent-hi la llengua grega moderna, hereva directa del grec clàssic, idioma oficial de la República Hel·lènica i de la República de Xipre, a partir de textos senzills en aquestes llengües que permetin valorar la influència que sobre aquestes ha exercit la llengua grega clàssica.
- Maneig adequat de les eines analògiques i digitals per a l'aprenentatge, la comunicació i el desenvolupament de projectes amb parlants o estudiants de grec a escala transnacional, per tal de fomentar la interrelació i l'enriquiment personal i emocional de l'alumnat.
- Coneixement i ús correcte en diversos contextos orals i escrits de les expressions i el lèxic específic grec per compartir amb els altres la reflexió sobre la comunicació, la llengua i les eines de comunicació i aprenentatge, enteses aquestes com a part fonamental de l'educació integral de l'alumnat.

Educació literària

- Aprofundiment en l'anàlisi de les principals etapes i vies de transmissió de la literatura grega a partir d'exemples pràctics extrets d'obres literàries de diferents èpoques, així com dels principals gèneres literaris, ja sigui per mitjà de les explicacions de l'ensenyant o amb la lectura de fragments traduïts: origen, tipologia, cronologia, temes, motius, tradicions, característiques i principals autors i autores.
- Aprofundiment en els principis de la crítica literària de manera coordinada amb la resta de matèries de l'àrea lingüística, per tal que es pugui aprofundir convenientment en la lectura, la interpretació i la valoració dels textos grecs i la seva importància per a la configuració del llegat literari occidental.
- Argumentació i justificació de la influència i pervivència de la literatura grega en la producció cultural europea en general i catalana en particular a partir de la lectura i el comentari de fragments d'obres en prosa i de poemes on es faci evident aquesta influència.
- Foment de la lectura d'obres gregues traduïdes a alguna de les llengües del repertori lingüístic de l'alumnat i d'obres literàries d'altres llengües, especialment catalanes, que posin de manifest la influència determinant de la literatura grega sobre la catalana, així com d'episodis històrics clau per a les relacions seculars de Catalunya amb la terra de Grècia.
- Establiment d'analogies de diferències entre els gèneres literaris grecs i els de les literatures modernes a partir d'obres o fragments concrets que permetin apreciar tant el llegat clàssic de la cultura occidental com els trets d'innovació que li són propis.
- Aprofundiment en els principis bàsics de la crítica literària de manera coordinada amb la resta de matèries de l'àrea lingüística, com a eina per optimitzar la lectura, la interpretació i la valoració dels textos grecs i la seva importància per a la configuració del llegat literari occidental.
- Foment de l'interès de l'alumnat cap a la literatura com a font de plaer i de coneixement del món a partir, fonamentalment, d'obres senceres i, eventualment, de fragments seleccionats, mitjançant la lectura amb perspectiva de gènere.
- Conscienciació de l'alumnat sobre la necessitat de respectar la propietat intel·lectual i els drets d'autor respecte de les fonts consultades i els continguts utilitzats, en el benentès que el plagiat atempta contra la creació artística i literària.

L'antiga Grècia

- Coneixement de l'organització política i social de l'antiga Grècia i valoració del seu paper com a part essencial de la història d'algunes institucions i de la cultura de la societat actual, amb exemples —sempre que sigui possible, originals— procedents d'obres gregues de referència.
- Interpretació de les institucions, les creences i les formes de vida de la civilització hel·lènica des de la perspectiva sociocultural actual i amb una mirada crítica vers els aspectes de la civilització grega que atempten contra la igualtat de gènere i d'oportunitats i que, segons els criteris actuals, mereixen un clar rebuig.

- Reconeixement de la influència de la cultura grega damunt la civilització llatina (*Graecia capta ferum victorem cepit*), sobre la base que la cultura ha de seguir sent l'eix vertebrador de la societat, i a partir d'obres literàries i arqueològiques romanes d'empremta grega.
- Presa de consciència sobre l'aportació crucial de Grècia a la cultura i al pensament de la societat occidental en general i catalana en particular a partir d'exemples procedents de cultures i èpoques diferents.
- Valoració de la relació de l'antiga Grècia amb altres cultures de l'antiguitat i religions estrangeres en contacte, per desvetllar entre els i les alumnes una actitud de respecte vers persones i realitats culturals diferents, en el benentès que la interculturalitat és un valor a defensar i un model a seguir en el món actual.
- Percepció del mar Mediterrani com a cruïlla de cultures ahir i avui i com a marc ideal per compartir idees i projectes comuns, tot mostrant un clar rebuig cap a actituds intolerants o xenòfobes respecte de realitats humanes com la dels refugiats.
- Conscienciació de l'alumnat sobre la importància del règim democràtic i les seves arrels gregues per a la vertebració de tota societat moderna i la utilitat del discurs polític com a eina per a la vida política i social, a partir de la lectura de textos grecs representatius.

Llegat i patrimoni

- Valoració de la importància dels conceptes de llegat, herència i patrimoni a partir tant de realitats properes de l'alumnat com d'altres de més allunyades però igualment útils.
- Presa de consciència del valor *per se* de la transmissió textual grega i com a patrimoni cultural i font de coneixement mitjançant diferents cultures i èpoques.
- Valoració de la important presència dels principals mites clàssics en manifestacions literàries i artístiques i de la importància que aquests mites han tingut i segueixen tenint en la història de la humanitat, partint d'exemples de llengües, cultures i èpoques diferents.
- Identificació de les principals obres públiques gregues així com de la seva continuïtat fins a temps moderns, i valoració de la importància de la seva conservació, preservació i restauració per tal de garantir-ne la sostenibilitat i la transmissió, en el millor estat possible, a les generacions futures.
- Presa de consciència de la importància de l'arqueologia grega a Catalunya (ciutats gregues d'Empúries i Roses i principals peces gregues —o d'influència grega— de la museografia catalana).
- Valoració de les principals obres artístiques de l'antiguitat grega, de la seva continuïtat i influència en el món occidental, a partir d'exemples pràctics, per apreciar el grau de dependència de moltes manifestacions artístiques actuals respecte dels seus referents grecs.

Llengua i Cultura Llatines

Les humanitats i el plantejament d'una educació humanista a la civilització europea van intrínsecament lligades a la tradició i l'herència cultural de l'antiguitat clàssica. Una educació humanista situa les persones i la seva dignitat com a valors fonamentals, preparant-les per viure com a ciutadans democràtics actius i guiant-les cap a l'assoliment de les competències que necessiten per participar efectivament en els processos democràtics, en el diàleg intercultural i en la societat en general. A través de l'aprenentatge d'aspectes relacionats amb la llengua, la cultura i la civilització romana, la matèria de Llengua i Cultura Llatines permet fer una reflexió profunda sobre el present i sobre el paper que l'humanisme pot i ha d'exercir davant dels reptes i els desafiaments del segle XXI. Aquesta matèria conté, a més, un valor instrumental per a l'aprenentatge de llengües, literatura, religió, història, filosofia, dret, política o ciència, proporcionant un substrat cultural que permet comprendre el món, els esdeveniments i els sentiments i contribuint a l'educació cívica i cultural de l'alumnat.

A més, aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement.

L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos partint sempre del coneixement i la comparació amb el món clàssic romà. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica cultural, social, política, econòmica, ambiental o de qualsevol tipus que afecti el món actual, tenint sempre com a referència el llegat de la cultura romana i el seu posicionament davant problemàtiques similars.

Llengua i Cultura Llatines, matèria de modalitat en el batxillerat d'humanitats i ciències socials, té com a principal objectiu el desenvolupament d'una consciència crítica i humanista des d'on poder comprendre i analitzar les aportacions de la civilització llatina a la identitat europea, i l'adquisició de tècniques de traducció que permetin a l'alumnat utilitzar les fonts primàries d'accés a l'antiguitat romana com a instrument privilegiat per conèixer-ne, comprendre'n i interpretar-ne els aspectes principals. Per això, aquesta matèria es vertebrà al voltant de tres eixos: el text i la traducció, l'aproximació crítica al món romà i l'estudi del patrimoni i el llegat de la civilització llatina.

La traducció es troba al centre dels processos d'ensenyament i aprenentatge de les llengües i les cultures clàssiques. Sota la guia docent, l'alumnat de Llengua i Cultura Llatines contextualitza, localitza i identifica els elements essencials d'un text i progressa en els coneixements de la fonètica, el lèxic, la morfologia i la sintaxi llatines. A més, la traducció és un procés clau que permet activar sabers de caràcter lingüístic i no lingüístic al mateix temps. El text —original, adaptat, en edició bilingüe o traduït, en funció de la situació— és el punt de partida des del qual l'alumnat mobilitza tots els sabers per, partint-ne de la contextualització, concloure una lectura comprensiva i una interpretació raonada del contingut. Les tècniques i les estratègies implicades en el procés de traducció contribueixen a desenvolupar la capacitat de negociació per a la resolució de conflictes, i la constància i l'interès per revisar el propi treball. Permet, a més, que l'alumnat entri en contacte amb les possibilitats que ofereix aquesta tasca per al seu futur personal i professional en un món globalitzat i digital, a través del coneixement i de l'ús de diferents recursos, tècniques i eines.

Així mateix, la matèria de Llengua i Cultura Llatines parteix dels textos per afavorir una aproximació crítica a les aportacions més importants del món romà en la seva qualitat de sistema integrador de diferents corrents de pensament i d'actituds ètiques i estètiques que

conformen l'àmbit europeu. Aquesta aproximació és especialment rellevant per adquirir un judici crític i estètic en les condicions canviants d'un present en evolució constant. Aquesta matèria prepara l'alumnat per comprendre críticament idees relatives a la pròpia identitat, a la vida pública i privada, a la relació de l'individu amb el poder i a fets sociopolítics i històrics, per mitjà de la comparació entre els models de vida de l'antiga Roma i els actuals, contribuint així a desenvolupar la seva competència ciutadana.

L'estudi del patrimoni cultural, arqueològic i artístic romà, material i immaterial, mereix una atenció específica i permet observar i reconèixer a la nostra vida quotidiana l'herència directa de la civilització llatina. L'aproximació als processos que afavoreixen la sostenibilitat d'aquest llegat —preservació, conservació i restauració— comporta, també, una oportunitat perquè l'alumnat conegui les possibilitats professionals en l'àmbit de museus, biblioteques o gestió cultural i conservació del patrimoni.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Les competències específiques de la matèria de Llengua i Cultura Llatines han estat dissenyades a partir dels descriptors operatius de les competències clau en aquesta etapa, especialment la competència plurilingüe i la ciutadana, ja esmentades. La competència plurilingüe, que té com a referent la Recomanació del Consell de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent, situa el llatí i el grec com a eines per a l'aprenentatge i la comprensió de llengües en general. L'enfocament plurilingüe de la matèria de Llengua i Cultura Llatines en el batxillerat implica una reflexió profunda sobre el funcionament no només de la mateixa llengua llatina, els seus formants i les normes d'evolució fonètica, sinó també de la llengua d'ensenyament i d'aquelles que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat, contribuint a estimar i valorar la diversitat lingüística i la relació entre les llengües des d'una perspectiva inclusiva, democràtica i lliure de prejudicis.

Aquestes competències específiques de Llengua i Cultura Llatines a batxillerat ofereixen, doncs, l'oportunitat d'establir un diàleg profund entre present i passat des d'una perspectiva crítica i humanista, i es vertebraran al voltant de dos eixos principals: el primer consisteix a situar la lectura i la traducció de textos d'època clàssica i d'índole diversa, originals o adaptats, com el procés nuclear en l'aprenentatge de les llengües clàssiques i porta d'accés a la seva cultura i civilització, activant simultàniament els sabers de caràcter lingüístic i no lingüístic. El segon eix implica el desenvolupament d'eines que afavoreixin la reflexió crítica, personal i col·lectiva al voltant dels textos i del llegat material i immaterial de la civilització llatina i la seva aportació fonamental a la cultura, la societat, la política i la identitat europea.

Els criteris d'avaluació de la matèria asseguruen l'assoliment de les competències específiques per part de l'alumnat, de manera que es presenten vinculats a aquestes. En la seva formulació competencial, es plantegen enunciant el procés o la capacitat que l'alumnat ha d'adquirir i el context o la manera d'aplicació i ús d'aquest procés o capacitat.

L'anivellament dels criteris d'avaluació s'ha adequat al desenvolupament de l'alumnat en l'etapa de batxillerat i a la seva maduresa. En aquest sentit, els processos d'autoavaluació i coavaluació preveuen l'ús d'eines de reflexió sobre el propi aprenentatge, com ara l'entorn personal d'aprenentatge, el portafolis lingüístic, el diari de lectura o el treball de recerca.

Els sabers bàsics que condueixen a les matèries específiques de la matèria de Llengua i Cultura Llatines estan organitzats en cinc blocs. El primer, *traducció*, se centra en l'aprenentatge de la llengua llatina com a eina per traduir fragments i textos d'època clàssica, i comprèn dos subblocs: *unitats lingüístiques de la llengua llatina* i *traducció: tècniques, processos i eines*. El segon bloc, *plurilingüisme i reflexió sobre l'aprenentatge de la llengua llatina*, posa l'accent en les nocions d'evolució fonètica i en com l'aprenentatge de la llengua llatina, en concret la identificació i el reconeixement dels formants llatins, i amplia el repertori lèxic de l'alumnat perquè usi de manera més precisa els termes en les diferents situacions comunicatives. El tercer bloc, *educació literària*, integra tots els sabers implicats en la comprensió i la interpretació de textos literaris llatins, contribuint mitjançant un enfocament intertextual a la identificació i descripció d'universals formals i temàtics inspirats en models literaris clàssics. El quart bloc, *l'antiga Roma*, comprèn els coneixements i les estratègies necessàries per al desenvolupament d'un esperit crític i humanista, fomentant la reflexió sobre les semblances i les diferències entre passat i present. El cinquè i darrer bloc, *llegat i patrimoni*, recull els coneixements, les destreses i les actituds que permeten l'aproximació a l'herència material i immaterial de la civilització llatina, reconeixent-ne i apreciand-ne el valor com a font d'inspiració, com a tècnica i com a testimoni de la història.

En consonància amb el caràcter competencial d'aquest currículum, es convida a crear tasques interdisciplinàries, contextualitzades, significatives i rellevants, i a desenvolupar situacions d'aprenentatge on es consideri l'alumnat com a agent social progressivament autònom i responsable del seu propi procés d'aprenentatge, tenint en compte els seus repertoris i interessos, i les circumstàncies específiques. L'ensenyament de la llengua, cultura i civilització llatina ofereix oportunitats significatives de treball interdisciplinari que permeten combinar i activar els sabers bàsics de diferents matèries, contribuint d'aquesta manera que l'alumnat percebi la importància de conèixer el llegat clàssic per enriquir el seu judici crític i estètic, i la seva percepció de si mateix i del món que l'envolta. La coincidència de l'estudi amb el de la llengua i la cultura grega convida a un tractament coordinat d'ambdues matèries.

Competències específiques

Competència 1

Identificar els aspectes bàsics de la llengua llatina, resoldre i analitzar les unitats lingüístiques i reflexionar-hi mitjançant la comparació amb la llengua d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual de l'alumnat, per traduir textos llatins que siguin significatius per a l'estudiant.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
1.1 Dur a terme traduccions directes de frases o fragments breus, adaptats, de dificultat baixa, amb correcció ortogràfica i expressiva, per tal d'identificar i analitzar	1.1 Dur a terme traduccions directes i/o inverses de textos o fragments de dificultat mitjana o alta (originals o adaptats), amb correcció ortogràfica i expressiva, per tal

<p>unitats lingüístiques regulars de la llengua i apreciar variants i coincidències amb altres llengües conegudes per l'alumnat.</p> <p>1.2 Seleccionar de manera progressivament autònoma el significat apropiat de paraules polisèmiques i justificar la decisió, tenint en compte la informació cotextual o contextual i utilitzant eines de suport al procés de traducció en diferents suports, com ara llistes de vocabulari, glossaris, diccionaris, mapes o atles, correctors ortogràfics, gramàtiques i llibres d'estil, amb l'objectiu de millorar la competència lingüística de l'alumnat tant en la llengua de partida com d'arribada.</p> <p>1.3 Analitzar els progressos i dificultats d'aprenentatge de la llengua llatina, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar-ne l'aprenentatge, per tal de poder fer activitats de planificació del propi aprenentatge, l'autoavaluació i la coavaluació, com ara les proposades al portafolis europeu de les llengües (PEL) o en un diari d'aprenentatge, fent-los explícits i compartint-los.</p>	<p>d'identificar i analitzar unitats lingüístiques regulars de la llengua i apreciar variants i coincidències amb altres llengües conegudes per l'alumnat.</p> <p>1.2 Ampliar el coneixement iniciat en el curs anterior de paraules polisèmiques, a partir de diversos suports, tant escrits com digitals, amb l'objectiu d'aprofundir en la millora de la competència lingüística de l'alumnat tant en la llengua de partida com d'arribada.</p> <p>1.3 Revisar i esmenar de manera progressivament autònoma les pròpies traduccions i la dels companys i companyes, per tal de ser capaç de fer propostes de millora i argumentar els canvis amb terminologia especialitzada a partir de la reflexió lingüística.</p> <p>1.4 Aprofundir en l'anàlisi dels progressos i dificultats d'aprenentatge de la llengua llatina, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar-ne l'aprenentatge, amb l'objectiu de poder fer activitats de planificació del propi aprenentatge, l'autoavaluació i la coavaluació, com ara les proposades a primer.</p>
--	--

La traducció constitueix el nucli del procés d'aprenentatge de les llengües clàssiques. A aquest efecte, es proposa una progressió en l'aprenentatge per conduir l'alumnat cap al coneixement essencial de la morfologia, la sintaxi i el lèxic de la llengua llatina. A partir dels coneixements adquirits, l'alumnat tradueix, de manera progressivament autònoma, textos de dificultat adequada i gradual des del llatí (si cal, adaptats) a la llengua d'ensenyament amb atenció a la correcció ortogràfica i estilística. La traducció afavoreix la reflexió sobre la llengua, el maneig de termes metalingüístics i l'ampliació del repertori lèxic de l'alumnat. Es proposen dos enfocaments per desenvolupar aquesta competència específica. En primer lloc, la traducció com a procés que contribueix a activar els sabers bàsics de caràcter lingüístic com a eina i no com a fi, reforçant les estratègies d'anàlisi i d'identificació d'unitats lingüístiques de la llengua llatina, i complementant-les amb la comparació amb llengües conegudes, quan aquesta sigui possible. En segon lloc, la traducció com a mètode contribueix a desenvolupar la constància, la capacitat de reflexió i l'interès pel propi treball i la revisió, apreciand-ne el valor per a la transmissió de coneixements entre diferents cultures i èpoques.

Cal, a més, que l'alumnat aprengui a desenvolupar habilitats de justificació i argumentació de la traducció elaborada, atenent tant als mecanismes i les estructures lingüístiques de les llengües d'origen i destí com a referències intratextuals i intertextuals que siguin essencials per conèixer el context i el sentit del text. La mediació docent és imprescindible, així com una guia en l'ús de recursos i fonts bibliogràfiques d'utilitat. Tot això amb la finalitat última de

promoure l'exercici de reflexió sobre la llengua que es troba a la base de l'art i la tècnica de la traducció.

Competència 2

Distingir els ètims i formants llatins presents en el lèxic d'ús quotidià, identificant els canvis semàntics que hagin tingut lloc i establint una comparació amb la llengua d'ensenyament i altres llengües del repertori individual de l'alumnat, per deduir el significat etimològic del lèxic conegut i els significats de lèxic nou o especialitzat.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Deduir el significat etimològic d'un terme d'ús comú i habitual, tot atenent els canvis fonètics, morfològics o semàntics que hagin tingut lloc, per tal de millorar la precisió lèxica en la llengua o llengües d'ús habitual de l'alumne i alumna</p> <p>2.2 Comprendre els canvis fonètics, morfològics o semàntics de complexitat baixa que s'han produït tant des del llatí culte com des del llatí vulgar fins a la llengua d'ensenyament, servint-se, quan sigui possible, de la comparació amb altres llengües del repertori de l'alumnat com a base per millorar el coneixement i l'ús correcte de la llengua pròpia.</p> <p>2.3 Explicar, de manera guiada, la relació del llatí amb el català, el castellà i, si escau, l'aranès, amb l'objectiu d'apreciar la continuïtat de la llengua llatina fins als nostres dies en les llengües oficials de Catalunya.</p> <p>2.4 Identificar i denunciar prejudicis i estereotips lingüístics, adoptant una actitud de respecte i valoració de la diversitat com a riquesa cultural, lingüística i dialectal, per ajudar a crear una societat més tolerant i integradora.</p>	<p>2.1 Deduir el significat etimològic d'un terme d'ús específic i poc freqüent i inferir el significat de termes de nova aparició o procedents de lèxic especialitzat, aplicant, de manera guiada, estratègies de reconeixement de formants llatins, tot atenent els canvis fonètics, morfològics o semàntics que hagin tingut lloc, per tal de millorar la precisió lèxica en la llengua o llengües d'ús habitual de l'alumne i alumna.</p> <p>2.2 Comprendre els canvis fonètics, morfològics o semàntics de complexitat mitjana o alta que s'han produït tant des del llatí culte com des del llatí vulgar fins a la llengua d'ensenyament, servint-se, quan sigui possible, de la comparació amb altres llengües del repertori de l'alumnat com a base per millorar el coneixement i l'ús correcte de la llengua pròpia.</p> <p>2.3 Explicar la relació del llatí amb les llengües modernes més enllà de les llengües oficials de Catalunya, utilitzant amb iniciativa estratègies i coneixements de les llengües i els llenguatges que conformen el repertori de l'alumnat, amb l'objectiu d'apreciar la continuïtat de la llengua llatina fins als nostres dies en molts idiomes moderns, d'origen romànic o no.</p> <p>2.4 Analitzar críticament i denunciar prejudicis i estereotips lingüístics, adoptant una actitud de respecte i valoració de la diversitat com a riquesa cultural, lingüística i dialectal, per ajudar a crear una societat més tolerant i integradora.</p>

L'ensenyament de la llengua llatina des d'un enfocament plurilingüe permet a l'alumnat activar el seu repertori lingüístic individual, relacionant les llengües que el componen i identificant-hi arrels, prefixos i sufixos llatins, i reflexionant sobre els possibles canvis fonètics, morfològics o semàntics que hagin tingut lloc al llarg del temps. L'enfocament plurilingüe afavoreix el desenvolupament de les destreses necessàries per a la millora de l'aprenentatge de llengües noves i permet tenir en compte els diferents nivells de coneixements lingüístics de l'alumnat, així com els seus diferents repertoris individuals. Aquesta competència específica afavoreix un aprenentatge interconnectat de les llengües, reconeixent el caràcter del llatí com a llengua d'origen de diferents llengües modernes, amb l'objectiu d'apreciar la varietat de perfils lingüístics i contribuint a la identificació, la valoració i el respecte de la diversitat lingüística, dialectal i cultural per construir una cultura compartida.

L'estudi de l'evolució de la llengua llatina, partint des de formes tant de llatí culte com vulgar, ajuda a millorar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita, així com a consolidar i ampliar el repertori lèxic de l'alumnat en les llengües que el conformen, siguin d'origen romànic o no, oferint la possibilitat d'identificar i definir el significat etimològic dels termes i d'inferir significats de termes nous o especialitzats.

Competència 3

Interpretar i valorar, amb sentit crític, textos llatins de diferents gèneres i èpoques, assumint el procés creatiu com a complex i inseparable del context històric, social i polític i de les seves influències artístiques, per identificar-ne la genealogia i valorar-ne l'aportació a la literatura europea en general i catalana en particular.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
3.1 Analitzar, interpretar i comentar textos i fragments literaris de diversa índole, de complexitat baixa i de forma guiada, aplicant estratègies d'anàlisi i reflexió que impliquin mobilitzar la pròpia experiència, com a eina per comprendre el món i la condició humana i desenvolupar la sensibilitat estètica i l'hàbit lector.	3.1 Analitzar, interpretar i comentar textos i fragments literaris de diversa índole, de complexitat mitjana-alta, aplicant estratègies d'anàlisi i reflexió que impliquin mobilitzar la pròpia experiència, com a eina per comprendre el món i la condició humana i desenvolupar la sensibilitat estètica i l'hàbit lector.
3.2 Analitzar i explicar els temes, els tòpics, els gèneres i els valors ètics o estètics de fragments literaris llatins, des d'un enfocament intertextual guiat, per tal de valorar les arrels llatines de la civilització occidental.	3.2 Analitzar i explicar els temes, els tòpics, els gèneres i els valors ètics o estètics d'obres literàries llatines, comparant-les amb obres o fragments literaris posteriors (procedents especialment de la literatura catalana), des d'un enfocament intertextual guiat, per tal de valorar les arrels llatines de la civilització occidental.
3.3 Identificar i definir paraules llatines que designen conceptes bàsics i fonamentals per a l'estudi i la comprensió de la civilització romana, i l'aprenentatge dels quals combina coneixements lèxics i	3.3 Identificar i definir paraules llatines que designen conceptes específics per a l'estudi i la comprensió de la civilització

<p>culturals, en textos de diferents formats, per introduir l'alumnat en el coneixement de conceptes clau de la civilització llatina i universal.</p> <p>3.4 Crear textos breus, de manera individual o col·lectiva, amb una mínima intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'hagi partit de la civilització i la cultura llatines com a font d'inspiració, amb la finalitat que l'alumne o alumna sigui conscient de la utilitat de la llengua i la literatura llatines per millorar la llengua pròpia.</p>	<p>romana, i l'aprenentatge dels quals combina coneixements lèxics i culturals, en textos de diferents formats, perquè l'alumnat aprofundeixi en el coneixement de conceptes clau de la civilització llatina i universal.</p> <p>3.4 Crear textos d'una certa extensió, de manera individual o col·lectiva, amb una clara intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'hagi partit de la civilització i la cultura llatines com a font d'inspiració, amb la finalitat que l'alumne o alumna sigui conscient de la utilitat de la llengua i la literatura llatines per millorar la llengua pròpia.</p>
--	--

La lectura, el comentari i la interpretació de textos llatins pertanyents a diferents gèneres i èpoques constitueix un dels pilars de la matèria de Llengua i Cultura Llatines i és imprescindible perquè l'alumnat prengui consciència de la importància de l'ús de les fonts primàries per a l'obtenció d'informació. La comprensió i la interpretació d'aquests textos necessita un context històric, cívic, polític, social, lingüístic i cultural que ha de ser producte de l'aprenentatge. El treball amb textos en edició bilingüe, complets o mitjançant fragments seleccionats, permet prestar atenció a conceptes i termes bàsics en llatí que impliquen un coneixement lèxic i cultural, per tal de contribuir a una lectura crítica i determinar els factors que justifiquen el seu valor com a clàssics. A més, el treball amb textos bilingües afavoreix la integració de sabers de caràcter lingüístic i no lingüístic, i ofereix la possibilitat de comparar diferents traduccions i enfocaments interpretatius, discutint-ne les fortaleses i debilitats respectives.

La lectura de textos llatins comporta generalment accedir a textos que no estan relacionats amb l'experiència de l'alumnat, per això és necessària l'adquisició d'eines d'interpretació que afavoreixin l'autonomia progressiva amb relació a la lectura pròpia i l'emissió de judicis crítics de valor. La interpretació de textos llatins comporta la comprensió i el reconeixement del seu caràcter fundacional de la civilització occidental, assumint l'aproximació als textos com un procés dinàmic que té en compte des del coneixement sobre el context i el tema fins al desenvolupament d'estratègies d'anàlisi i reflexió per donar sentit a la pròpia experiència, comprendre el món i la condició humana i desenvolupar la sensibilitat estètica. El coneixement de les creacions literàries i artístiques i dels fets històrics i llegendaris de l'antiguitat clàssica contribueix a fer més intel·ligibles les obres, identificant-ne i valorant-ne la pervivència en el nostre patrimoni cultural i els processos d'adaptació a les diferents cultures i als diferents moviments literaris, culturals i artístics que han pres les seves referències de models antics. La mediació docent per a l'establiment de la genealogia dels textos mitjançant un enfocament intertextual permet constatar la presència d'universals formals i temàtics al llarg de les èpoques, alhora que afavoreix la creació autònoma d'itineraris lectors que n'augmentin progressivament la complexitat, la qualitat i la diversitat al llarg de la vida.

Competència 4

Analitzar les característiques de la civilització llatina en l'àmbit personal, religiós i sociopolític, adquirint coneixements sobre el món romà i comparant críticament el present i el passat, per valorar les aportacions del món clàssic llatí al nostre entorn com a base d'una ciutadana democràtica i compromesa.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Explicar, a partir de criteris donats, els processos històrics i polítics, la vida quotidiana, les institucions i els costums de la societat romana per apreciar en la seva justa mesura les adaptacions i els canvis experimentats en vista de l'evolució de les societats i els drets humans, i afavorir el desenvolupament d'una cultura compartida i una ciutadania compromesa amb la memòria col·lectiva i els valors democràtics.</p> <p>4.2 Debatre sobre la continuïtat del llegat romà a la nostra societat, tot mostrant interès, empatia i respecte per les opinions dels altres.</p> <p>4.3 Elaborar treballs senzills sobre diversos aspectes del llegat de la civilització llatina en l'àmbit personal, religiós i sociopolític, localitzant, seleccionant i contrastant informació procedent de diferents fonts, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència i respectant els principis de rigor i propietat intel·lectual, per tal de desvetllar en l'alumnat una actitud responsable i de respecte vers les fonts d'informació utilitzades.</p>	<p>4.1 Cercar, contrastar, seleccionar i combinar informacions obtingudes des de diferents fonts sobre la pervivència del llegat romà en el món modern i molt especialment en la cultura catalana.</p> <p>4.2 Debatre sobre la importància, l'evolució, l'assimilació o el qüestionament de diferents aspectes del llegat romà a la nostra societat, tot utilitzant estratègies retòriques i oratòries de manera guiada, per tal que l'estudiant prengui consciència del seu potencial paper com a mediador entre posicions contraposades quan sigui necessari, seleccionant i contrastant informació i experiències veraces i mostrant interès, respecte i empatia per altres opinions i argumentacions.</p> <p>4.3 Elaborar treballs de recerca de manera progressivament autònoma en diferents suports sobre aspectes del llegat de la civilització llatina en l'àmbit personal, religiós i sociopolític, localitzant, seleccionant i contrastant informació procedent de diferents fonts, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència i respectant els principis de rigor i propietat intel·lectual, per tal de desvetllar en l'alumnat una actitud responsable i de respecte vers les fonts d'informació utilitzades.</p>

L'anàlisi de les característiques de la civilització llatina i de la seva aportació a la identitat europea comporta rebre informació expressada mitjançant de fonts llatines i contrastar-la, activant les estratègies adequades per poder reflexionar sobre el llegat d'aquestes característiques i la seva presència a la nostra societat. Aquesta competència específica es vertebrava al voltant de tres àmbits: el personal, que inclou aspectes com ara els vincles familiars i les característiques de les diferents etapes de la vida d'un home i d'una dona en el món antic o el respecte a les persones grans; el religiós, que comprèn, entre d'altres, el concepte antic del sagrat i la relació de l'individu amb les divinitats i els ritus, i el sociopolític,

que atén tant la relació de l'individu amb la ciutat i les institucions com les diferents formes d'organització en funció de les diferents formes de govern.

L'anàlisi crítica de la relació entre passat i present requereix la recerca d'informació guiada, en grup o de manera individual, en fonts tant analògiques com digitals, amb l'objectiu de reflexionar, des d'una perspectiva humanista, tant sobre les constants com sobre les variables culturals al llarg del temps. Els processos d'anàlisi crítica requereixen contextos de reflexió i comunicació dialògics, respectuosos amb l'herència de l'antiguitat clàssica i amb les diferències culturals que hi tenen l'origen i orientats a la consolidació d'una ciutadania democràtica i compromesa amb el món que l'envolta, per la qual cosa suposa una excel·lent oportunitat per posar en marxa tècniques i estratègies de debat i d'exposició oral a l'aula.

Competència 5

Valorar críticament el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural heretat de la civilització romana, interessant-se per la seva sostenibilitat i reconeixent-lo com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, per explicar el llegat material i immaterial llatí com a transmissor de coneixement i font d'inspiració de creacions modernes i contemporànies.

Críteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Identificar i explicar el llegat material i immaterial de la civilització romana com a font d'inspiració, i analitzar produccions culturals i artístiques posteriors (d'èpoques i orígens diferents) a partir de criteris donats, per prendre així consciència de la petja inesborrable que ha deixat damunt d'elles la civilització romana.</p> <p>5.2 Investigar, de manera guiada, el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural català i universal heretat de la civilització romana.</p> <p>5.3 Explorar les empremtes de la romanització i el llegat romà a l'entorn de l'alumnat, a partir de criteris donats, aplicant els coneixements adquirits, per tal de ser capaç de reflexionar sobre les implicacions dels diferents usos, donar exemples de la pervivència de l'antiguitat clàssica en la vida quotidiana i presentar els seus resultats per mitjà de diferents suports.</p>	<p>5.1 Aprofundir en la identificació i explicació del llegat material i immaterial de la civilització romana com a font d'inspiració, i analitzar produccions culturals i artístiques posteriors (de l'àmbit fonamentalment català) a partir de criteris donats, per prendre així consciència de la petja inesborrable que ha deixat damunt d'elles la civilització romana.</p> <p>5.2 Aprofundir en el coneixement i la valoració del patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural universal i, sobretot, català heretat de la civilització romana, interessant-se pels processos de construcció, preservació, conservació i restauració i per aquelles actituds cíviues que n'asseguren la sostenibilitat.</p> <p>5.3 Fomentar una actitud crítica i compromesa de l'alumnat per ser capaç de denunciar totes aquelles accions que puguin posar en risc la conservació del patrimoni romà (material o immaterial) i la seva pervivència en el futur, tot fent propostes d'acció coherents per protegir-lo i llegar-lo en perfectes condicions a les generacions futures.</p>

El patrimoni cultural, tal com assenyala la UNESCO, és alhora un producte i un procés que subministra a les societats un cabal de recursos que s'hereten del passat, es creen en el present i es transmeten a les futures generacions. És, a més, com succeeix amb la mitologia clàssica, font d'inspiració per a la creativitat i la innovació, i genera productes culturals contemporanis i futurs, per la qual cosa conèixer-lo i identificar-lo afavoreix la comprensió dels productes culturals i de la seva evolució i la seva relació al llarg del temps.

El llegat de la civilització romana, tant material com immaterial (restes arqueològiques, transmissió textual, organització i planificació de ciutats, mites i llegendes, usos socials, rituals, etc.), constitueix una herència excepcional, la sostenibilitat de la qual implica trobar l'equilibri just entre treure profit del patrimoni cultural per al moment present i preservar-ne la riquesa per a les generacions futures. En aquest sentit, la preservació del patrimoni cultural llatí requereix el compromís d'una ciutadania interessada a conservar el seu valor com a memòria col·lectiva del passat i a revisar i actualitzar les seves funcions socials i culturals, per ser capaços de relacionar-los amb els problemes actuals i mantenir-ne el sentit, el significat i el funcionament en el futur. La investigació sobre la pervivència de l'herència del món romà, així com dels processos de preservació, conservació i restauració implica l'ús de recursos, tant analògics com digitals, per accedir a espais de documentació com ara biblioteques, museus o excavacions.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmat en les situacions.

Primer curs

Traducció

- Unitats lingüístiques de la llengua llatina
 - Aprenentatge i aplicació dels coneixements de l'abecedari i de la pronunciació de la llengua llatina per mitjà d'exercicis de lectura i escriptura de dificultat creixent.
 - Comprensió i aplicació pràctica del concepte de llengua flexiva: flexió nominal, pronominal i verbal de la llengua llatina en el procés de traducció.

- Interpretació i anàlisi de la sintaxi oracional: funcions i sintaxi dels casos i de les estructures oracionals, la concordança i l'ordre de les paraules en oracions simples en el context de comparació amb la llengua o llengües d'aprenentatge.

- La traducció: tècniques, processos i eines
 - Valoració de la importància de l'anàlisi morfosintàctica no tant *per se* sinó com a eina al servei de la traducció.
 - Identificació de les principals estratègies de traducció per aprofundir en el valor intrínsec i extrínsec dels textos llatins, originals o adaptats: formulació d'expectatives a partir de l'entorn textual (títol, obra, etc.) i del text mateix (camp temàtic, famílies de paraules, etc.), i també a partir del context; coneixement del tema; descripció de l'estructura i del gènere; peculiaritats lingüístiques senzilles dels textos traduïts (ús de temps, gèneres verbals, etc.), i errors freqüents de traducció i tècniques per evitar-los.
 - Maneig adequat de les eines de traducció: glossaris, diccionaris, atles o correctors ortogràfics en suport analògic o digital, etc., en el context d'anàlisi i comprensió de textos.
 - Presa de consciència de la importància de la traducció com a instrument que afavoreix el raonament lògic, la constància, la memòria, la resolució de problemes i la capacitat d'anàlisi i síntesi per tal de millorar l'actitud cívica de l'alumnat i el seu paper en una societat tolerant i solidària.
 - Lectura, traducció i interpretació de textos llatins de dificultat baixa que aportin a l'alumnat elements de reflexió sobre valors de la civilització romana.
 - Foment de l'autoconfiança, l'autonomia i la iniciativa de l'alumnat en el trasllat de frases o textos llatins breus a la llengua d'aprenentatge, com a garantia de la seva estabilitat emocional, en el benentès que l'error, lluny de ser una mostra de fracàs, és una part integrant del propi procés d'aprenentatge que porta a tenir una actitud positiva de superació.
 - Establiment d'estratègies i adopció d'eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació i la coavaluació en un món cada cop més interconnectat i en el qual les noves tecnologies i el treball cooperatiu són una realitat inqüestionable i la base d'una societat més rica, plural i ben informada.

Plurilingüisme

- Presentació de la família lingüística indoeuropea a partir d'unes nocions que comportin la identificació de la llengua llatina i d'altres llengües de l'entorn de l'alumnat.
- Domini i ús correcte del lèxic llatí, així com dels procediments bàsics de composició i derivació en la formació de paraules llatines, de lexemes, sufixos i prefixos d'origen llatí en el lèxic d'ús comú, de les expressions llatines integrades a les llengües modernes i la seva utilització en diferents tipus de textos (literaris, periodístics, publicitaris, etc.) i de la influència d'aquest idioma en l'evolució de la llengua d'ensenyament i de la resta de llengües que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat.
- Assimilació d'unes tècniques bàsiques per a l'elaboració de famílies lèxiques i d'un vocabulari bàsic llatí de freqüència a partir de les frases i textos traduïts a classe.
- Foment de l'interès i la curiositat dels i les alumnes per conèixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació, prenent novament com a base els textos o frases traduïts ja sigui de manera autònoma o sota l'orientació de l'ensenyant.

- Desvetllament en l'alumnat d'una actitud de respecte per totes les llengües i acceptació de les diferències culturals de la gent que les parla com a element enriquidor de la pròpia personalitat.
- Maneig adequat de les eines analògiques i digitals per a l'aprenentatge de la llengua llatina.
- Coneixement de les expressions i lèxic bàsic llatí per compartir amb els altres la reflexió sobre la comunicació, la llengua i les eines de comunicació i aprenentatge, enteses aquestes com a part fonamental de l'educació integral de l'alumnat.

Educació literària

- Aproximació i anàlisi de la literatura llatina a partir d'exemples pràctics extrets d'obres literàries de diferents èpoques i dels principals gèneres literaris, ja sigui per mitjà de les explicacions de l'ensenyant o amb la lectura de fragments traduïts: origen, tipologia, cronologia, temes, motius, tradicions, característiques i principals autors i autores.
- Introducció de l'alumnat als rudiments de la crítica literària de manera coordinada amb la resta de matèries de l'àrea lingüística, per tal que es pugui aprofundir convenientment en la lectura, interpretació i valoració dels textos llatins i la seva importància per a la configuració del llegat literari occidental.
- Foment de l'interès de l'alumnat cap a la literatura com a font de plaer i de coneixement del món a partir, fonamentalment, de fragments seleccionats i, eventualment, d'obres senceres, mitjançant la lectura amb perspectiva de gènere.
- Conscienciació de l'alumnat sobre la necessitat de respectar la propietat intel·lectual i els drets d'autor pel que fa a les fonts consultades i els continguts utilitzats, en el benentès que el plagi atempta contra la creació artística i literària.

L'antiga Roma

- Coneixement de la geografia de l'antiga Roma i del seu procés d'expansió des del naixement fins a la caiguda de l'Imperi romà (topografia, nom i funció dels principals llocs i viatgers il·lustres) a partir de fragments de textos literaris traduïts i de mapes.
- Familiarització de l'alumnat amb la història de l'antiga Roma: etapes, formes de govern en la història del món romà, fites de la història; llegendes i principals episodis de la història de Roma; personalitats històriques rellevants de la història de Roma, la seva biografia en context i la seva importància per a Europa.
- Coneixement dels trets principals de l'organització política i social de Roma i valoració del seu paper com a part essencial de la història i la cultura de la societat actual.
- Aproximació a les institucions, creences i formes de vida de la civilització romana amb una mirada crítica vers els aspectes que atempten contra la igualtat de gènere i d'oportunitats i que, segons els criteris actuals, mereixen un clar rebuig.
- Presa de consciència sobre l'aportació crucial de Roma a la cultura i el pensament de la societat occidental a partir d'exemples procedents de cultures i èpoques diferents.
- Percepció del mar Mediterrani (*Mare Nostrum*) com a cruïlla de cultures ahir i avui i com a marc ideal per compartir idees i projectes comuns, tot mostrant un clar rebuig cap a actituds intolerants o xenòfobes respecte de realitats humanes com ara la dels refugiats.

Llegat i patrimoni

- Valoració de la importància dels conceptes de llegat, herència i patrimoni a partir, fonamentalment, de realitats properes de l'alumnat.
- Coneixement dels principals suports d'escriptura (tipus, preservació i models) a partir tant de restes arqueològiques com de la lectura de textos grecs traduïts.
- Identificació dels principals mites clàssics en manifestacions literàries i artístiques de l'antiga Roma i valoració de la importància que aquesta disciplina ha tingut i segueix tenint en la història de la humanitat a partir d'exemples de llengües, cultures i èpoques diferents.
- Reconeixement de les fases i abast de la romanització a la península Ibèrica i especialment dins del territori de Catalunya i de les petjades de la seva pervivència en el món actual, tot emprant referents que permetin a l'alumnat identificar-los i connectar-los amb la seva realitat més propera.
- Identificació de les principals obres públiques romanes i valoració de la importància de la seva conservació, preservació i restauració per tal de garantir-ne la sostenibilitat i la transmissió, en el millor estat possible, a les generacions futures.
- Coneixement de les representacions i els festivals teatrals, les competicions atlètiques i les institucions polítiques de l'antiga Roma, en el context de la seva pervivència i aportacions a la realitat de l'alumnat.
- Identificació de les principals institucions polítiques romanes i presa de consciència de la seva influència i pervivència en el sistema polític actual.
- Valoració de la importància del discurs públic per a la vida política i social com a base per a la democràcia i la igualtat de drets, per tal de formar alumnes amb una actitud crítica davant de tota mena d'actes i decisions que atemptin contra aquests principis.
- Iniciació en les tècniques bàsiques d'exposició oral i de debat, mostrant sempre una actitud de respecte cap a les opinions dels altres.
- Introducció de l'alumnat al món de l'oratoría clàssica a partir del coneixement i la imitació de models llatins donats.
- Valoració de les principals obres artístiques de l'antiguitat romana, de la seva continuïtat i influència en el món occidental en general i català en particular, a partir d'exemples pràctics, per apreciar el grau de dependència de moltes manifestacions artístiques actuals respecte dels seus referents romans.
- Coneixement dels principals llocs arqueològics, museus o festivals relacionats amb l'antiguitat clàssica i presa de consciència de la necessitat de visitar-los amb una actitud de respecte, com a exemples que són de la continuïtat del patrimoni cultural romà fins als nostres dies.

Segon curs

Traducció

- Unitats lingüístiques de la llengua llatina
 - Aplicació pràctica del concepte de llengua flexiva: flexió nominal, pronominal i verbal de la llengua llatina en el procés de traducció i interpretació.
 - Interpretació i anàlisi de la sintaxi oracional: sintaxi dels casos i de les estructures oracionals i la concordança i l'ordre de les paraules en oracions compostes en el context de comparació amb la llengua o llengües d'aprenentatge.

- La traducció: tècniques, processos i eines
 - Valoració de la importància de l'anàlisi morfosintàctica no tant *per se* sinó com a eina al servei de la traducció i la interpretació.
 - Identificació i aplicació pràctica de les principals estratègies de traducció, per aprofundir en el valor intrínsec i extrínsec dels textos llatins, originals o adaptats: formulació d'expectatives a partir de l'entorn textual (títol, obra, etc.) i del text mateix (camps temàtics, famílies de paraules, etc.), així com a partir del context; coneixement del tema; descripció de l'estructura i el gènere; peculiaritats lingüístiques més complexes dels textos traduïts (discurs directe/indirecte, pregunta retòrica, etc.); errors freqüents de traducció i tècniques per evitar-los.
 - Maneig adequat de les eines de traducció: glossaris, diccionaris, atles o correctors ortogràfics en suport analògic o digital, etc., en el context d'anàlisi, comprensió i interpretació de textos.
 - Aprenentatge i aplicació pràctica de les tècniques pròpies de la lectura comparada i del comentari de textos bilingües com a eines bàsiques per a la comprensió de tots els vessants lingüístics i literaris dels textos traduïts: estratègies de comparació de traduccions originals i impreses fent servir terminologia metalingüística.
 - Comprensió i identificació dels recursos estilístics més específics i de la seva relació amb el contingut del text per facilitar-ne la interpretació.
 - Aplicació de les estratègies que facilitin la producció de textos breus en llatí a partir d'exemples donats, com a reconeixement de la importància de l'ús de la llengua llatina per millorar el domini d'altres llengües properes a l'alumnat.
 - Lectura, traducció i interpretació de textos llatins de dificultat mitjana-alta que aportin a l'alumnat elements de reflexió sobre valors de la civilització romana.
 - Presa de consciència de la importància de la traducció com a instrument que afavoreix el raonament lògic, la constància, la memòria, la resolució de problemes i la capacitat d'anàlisi i síntesi per tal de millorar l'actitud cívica de l'alumnat i el seu paper en una societat tolerant i solidària.
 - Establiment d'estratègies i adopció d'eines, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació i la coavaluació en un món cada cop més interconnectat i en el qual les noves tecnologies i el treball cooperatiu són una realitat inqüestionable i la base d'una societat més rica, plural i ben informada.

Plurilingüisme

- Domini i ús correcte del lèxic llatí i de procediments de complexitat mitjana-alta de composició i derivació en la formació de paraules llatines, de lexemes, sufixos i prefixos d'origen llatí a l'hora de treballar el lèxic específic de les ciències i la tècnica, de les expressions llatines integrades a les llengües modernes i la seva utilització en diferents tipus de textos (literaris, periodístics, publicitaris, etc.), de la influència d'aquest idioma en l'evolució de la llengua d'ensenyament i de la resta de llengües que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat.
- Ampliació de les tècniques bàsiques apreses a primer per a l'elaboració de famílies lèxiques i d'un vocabulari bàsic llatí de freqüència a partir dels textos traduïts a classe.
- Explicació i comprensió dels canvis fonètics més complexos des del llatí culte i el llatí vulgar a partir d'exemples procedents del camp de coneixements de l'alumnat.
- Foment de l'interès i la curiositat dels i les alumnes per conèixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la

comunicació, prenent novament com a base els textos traduïts —preferentment de manera autònoma— per l'alumnat.

- Reforç de l'actitud de respecte de l'alumnat per totes les llengües i acceptació de les diferències culturals de la gent que les parla com a element enriquidor de la pròpia personalitat.
- Valoració de la importància de la tècnica de traducció per a l'assimilació i l'ús de continguts lingüístics en altres idiomes moderns.
- Maneig adequat de les eines analògiques i digitals per a l'aprenentatge, la comunicació i el desenvolupament de projectes amb estudiants de llatí a escala transnacional, per tal de fomentar la interrelació i l'enriquiment personal i emocional de l'alumnat.
- Coneixement i ús correcte en diversos contextos orals i escrits de les expressions i el lèxic específic llatí per compartir amb els altres la reflexió sobre la comunicació, la llengua i les eines de comunicació i aprenentatge, enteses aquestes com a part fonamental de l'educació integral de l'alumnat.

Educació literària

- Aprofundiment en l'anàlisi de les principals etapes i vies de transmissió de la literatura llatina a partir d'exemples pràctics extrets d'obres literàries de diferents èpoques, així com dels principals gèneres literaris, ja sigui per mitjà de les explicacions de l'ensenyant o amb la lectura de fragments traduïts: origen, tipologia, cronologia, temes, motius, tradicions, característiques i principals autors i autores.
- Aprofundiment en els principis de la crítica literària de manera coordinada amb la resta de matèries de l'àrea lingüística, per tal que es pugui aprofundir convenientment en la lectura, la interpretació i la valoració dels textos llatins i la seva importància per a la configuració del llegat literari occidental.
- Argumentació i justificació de la influència i pervivència de la literatura llatina en la producció cultural europea en general i catalana en particular a partir de la lectura i el comentari de fragments d'obres en prosa i de poemes on es faci evident aquesta influència.
- Foment de la lectura d'obres llatines traduïdes a alguna de les llengües del repertori lingüístic de l'alumnat i d'obres literàries d'altres llengües, especialment catalanes, que posin de manifest la influència determinant de la literatura llatina sobre la catalana, així com d'episodis històrics clau per a les relacions seculars de Catalunya amb Roma.
- Establiment d'analogies de diferències entre els gèneres literaris llatins i els de les literatures modernes a partir d'obres o fragments concrets que permetin apreciar tant el llegat clàssic de la cultura occidental com els trets d'innovació que li són propis.
- Aprofundiment en els principis bàsics de la crítica literària de manera coordinada amb la resta de matèries de l'àrea lingüística, com a eina per optimitzar la lectura, la interpretació i la valoració dels textos llatins i la seva importància per a la configuració del llegat literari occidental.
- Foment de l'interès de l'alumnat cap a la literatura com a font de plaer i de coneixement del món a partir, fonamentalment, d'obres senceres i, eventualment, de fragments seleccionats, mitjançant la lectura amb perspectiva de gènere.
- Conscienciació de l'alumnat sobre la necessitat de respectar la propietat intel·lectual i els drets d'autor respecte de les fonts consultades i els continguts utilitzats, en el benentès que el plagi atempta contra la creació artística i literària.

L'antiga Roma

- Aprofundiment en el coneixement de l'organització política i social de l'antiga Roma i valoració del seu paper com a part essencial de la història i de la cultura de la societat actual, amb exemples —sempre que sigui possible, originals— procedents d'obres llatines de referència.
- Interpretació de les institucions, les creences i les formes de vida de la civilització llatina des de la perspectiva sociocultural actual i amb una mirada crítica vers els aspectes de la civilització llatina que atempten contra la igualtat de gènere i d'oportunitats i que, segons els criteris actuals, mereixen un clar rebuig.
- Presa de consciència sobre l'aportació crucial de Roma a la cultura i al pensament de la societat occidental en general i catalana en particular a partir d'exemples procedents de cultures i èpoques diferents.
- Coneixement dels trets més específics de l'organització política i social de Roma i valoració del seu paper com a part essencial de la història i de la cultura de la societat actual, amb exemples —sempre que es pugui, originals— procedents d'obres llatines de referència.
- Valoració de la relació de l'antiga Roma amb cultures i religions estrangeres en contacte (Grècia, Judea, poblacions indígenes, cristianisme, cultes orientals, etc.), per desvetllar entre els i les alumnes una actitud de respecte vers persones i realitats culturals diferents, en el benentès que la interculturalitat és un valor a defensar i un model a seguir en el món actual.
- Percepció del mar Mediterrani (*Mare Nostrum*) com a cruïlla de cultures ahir i avui i com a marc ideal per compartir idees i projectes comuns, tot mostrant un clar rebuig cap a actituds intolerants o xenòfobes respecte de realitats humanes com la dels refugiats.

Llegat i patrimoni

- Valoració de la importància dels conceptes de llegat, herència i patrimoni a partir tant de realitats properes de l'alumnat com d'altres de més allunyades però igualment útils.
- Presa de consciència del valor *per se* de la transmissió textual romana i com a patrimoni cultural i font de coneixement mitjançant diferents cultures i èpoques.
- Valoració de la important presència dels principals mites clàssics en manifestacions literàries i artístiques i de la importància que aquests mites han tingut i segueixen tenint en la història de la humanitat, partint d'exemples de llengües, cultures i èpoques diferents.
- Identificació de les principals obres públiques romanes així com de la seva continuïtat fins a temps moderns, i valoració de la importància de la seva conservació, preservació i restauració per tal de garantir-ne la sostenibilitat i la transmissió, en el millor estat possible, a les generacions futures.
- Coneixement dels aspectes més específics del dret romà i valoració de la seva importància i influència en el sistema jurídic actual, a partir, sempre que sigui possible, d'exemples coneguts per l'alumnat.
- Aprofundiment en l'estudi i reconeixement de les fases i l'abast de la romanització d'Hispania i de les petjades de la seva pervivència en el món actual, tot emprant referents que permetin a l'alumnat prendre consciència que, en gran manera, som hereus directes de l'antiga Roma.

- Identificació de les institucions polítiques romanes més específiques i presa de consciència de la seva influència i pervivència en el sistema polític actual.
- Valoració de la importància del discurs públic per a la vida política i social com a base per a la democràcia i la igualtat de drets, per tal de formar alumnes amb una actitud crítica davant de tota mena d'actes i decisions que atemptin contra aquests principis.
- Aprofundiment en les tècniques específiques d'exposició oral i de debat, mostrant sempre una actitud de respecte cap a les opinions dels altres.
- Aprofundiment en el món de l'oratòria clàssica a partir del coneixement i de la imitació de models llatins donats.
- Valoració de les principals obres artístiques de l'antiguitat romana de la seva continuïtat i influència en el món occidental, a partir d'exemples pràctics, per apreciar el grau de dependència de moltes manifestacions artístiques actuals respecte dels seus referents romans.
- Aprofundiment en l'estudi dels principals llocs arqueològics, museus o festivals relacionats amb l'antiguitat clàssica i presa de consciència de la necessitat de visitar-los amb una actitud de respecte, com a exemples que són de la continuïtat del patrimoni cultural romà fins als nostres dies.

Llenguatge i Pràctica Musical

La matèria de Llenguatge i Pràctica Musical pretén donar continuïtat a la formació musical que l'alumnat ha rebut en l'educació secundària obligatòria. L'objectiu principal de la matèria és que l'alumnat desenvolupi i apliqui, amb autonomia i en contextos diversos, els coneixements, destreses i actituds que manifesten una cultura musical sòlida. Així doncs, la finalitat darrera de la matèria és aprendre a comprendre, a apreciar i a valorar críticament el fet musical de manera global i holística.

Aquesta matèria se centra en dos àmbits: el primer, audició, llenguatge musical i cultures musicals, i el segon, interpretació, improvisació i creació. Per això, la seva finalitat és doble: aprofundir en el coneixement dels elements morfològics i sintàctics constitutius dels llenguatges musicals, i desenvolupar i ampliar la capacitat de comunicació artística amb emoció, vivint l'experiència musical.

La música i la seva pràctica, ja sigui amb la interpretació, la improvisació o la creació, és una expressió cultural en si mateixa i activa múltiples capacitats de la persona. El seu estudi fa que l'alumnat conegui no només factors psicològics, estètics i socioculturals del fet musical, sinó també la naturalesa física dels materials sonors que utilitza aquest art i la proporcionalitat matemàtica en què es basen les seves relacions.

La comprensió dels elements musicals contribuirà a perfeccionar la capacitat d'expressar-se mitjançant la veu, els instruments i el cos. L'objecte fonamental de l'estudi dels llenguatges musicals implica l'adquisició del coneixement significatiu del codi que permet parlar sobre música emprant els termes adequats perquè aquesta comunicació pugui ser compartida. Alhora, comporta també l'adquisició dels conceptes necessaris per a la descodificació de la seva representació, i també la seva codificació per a la representació significativa de les produccions alienes o pròpies.

La interpretació de l'alumnat d'un repertori musical ampli i variat possibilita l'adquisició de capacitats i destreses tècniques i interpretatives i afavoreix la sensibilitat auditiva i la memòria musical. La pràctica instrumental i la pràctica vocal, juntament amb el moviment corporal com a base de la interiorització rítmica, confereix a l'execució musical un component lúdic que permet l'associació d'allò cognitiu amb allò motor i sonor.

A l'últim, la creació i l'expressió instrumental, vocal i corporal, en una educació musical en la qual la pràctica és el centre de l'acció pedagògica, és també un procediment cabdal per aprofundir en els continguts dels llenguatges musicals, ja que permet experimentar amb els sons i amb el ritme per mitjà del treball col·laboratiu, desenvolupant les emocions.

Tot plegat es potenciarà amb l'ús de les aplicacions i dels recursos digitals musicals, com a recurs per indagar, obtenir informació, crear i descobrir músiques de tots els estils i cultures.

En definitiva, gràcies a aquesta matèria l'alumnat podrà adquirir una formació més àmplia en referència als llenguatges musicals i a la seva pràctica, viure i gaudir a partir dels diversos exemples treballats i desenvolupar criteris per establir judicis estètics propis.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, entre d'altres. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

S'han establert cinc competències específiques que es connecten de forma directa amb els components de la competència clau 8, consciència i expressió culturals. Aquestes cinc competències contenen els aprenentatges que contribueixen d'una manera més directa al desenvolupament de la competència clau 8, ja que posseeixen una afinitat o una relació més grans amb aquesta competència.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la forma de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Els criteris d'avaluació plantejats serveixen per determinar si les competències específiques de les quals deriven són assolides i, per tant, contribueixen a l'assoliment dels aprenentatges competencials esperables.

Els sabers bàsics estan dividits en dos blocs: un primer sobre audició, llenguatge musical i cultures musicals, i un segon que es refereix a interpretació, improvisació i creació.

Per a això, la programació de la matèria ha de recollir els processos d'avaluació com a fonts d'informació que possibilitin l'observació i la valoració dels processos d'aprenentatge. La programació també ha de recollir el nivell de desenvolupament competencial i el grau d'acompliment de les competències.

Finalment, les situacions d'aprenentatge de la matèria engloben els àmbits comunicatiu, analític, expressiu, creatiu, emocional i interpretatiu. La matèria possibilita l'enfocament procedimental per a l'assoliment de les competències específiques mitjançant l'escolta activa, la valoració de diferents manifestacions musicals, la pràctica musical i la creació de projectes.

En aquests, l'alumnat serà participant i protagonista del procés d'aprenentatge a través d'experiències, processos, reptes i tasques que desenvolupin la seva capacitat d'apreciació, anàlisi, creativitat, imaginació i sensibilitat. S'hi dissenyaran activitats que permetin la mobilització de diferents recursos apresos per l'alumnat, tant en el context de la matèria com en d'altres de previs o externs, en les quals es fomentaran reptes assequibles que involucren l'alumnat de manera activa, vinculant el seu desenvolupament a situacions de rellevància universal i social.

Competències específiques

Competència 1

Argumentar les característiques principals d'una manifestació musical, tenint present el context social, cultural i històric, per desenvolupar una consciència

crítica sobre el consum i el gaudi, personal i col·lectiu, de les diverses expressions musicals i artístiques.**Criteris d'avaluació**

1.1 Raonar les especificitats socials i culturals de determinades propostes musicals, interioritzant les seves funcions en la societat, per mitjà de l'anàlisi de diferents exemples, amb una actitud oberta i respectuosa.

1.2 Manifestar una consciència crítica sobre el consum i el gaudi, personal i col·lectiu, de les diverses expressions musicals i artístiques, per mitjà de l'argumentació crítica tant oral com escrita.

La valoració de propostes musicals, desgranant la funció que els llenguatges musicals hi desenvolupen, afavoreix la creació d'esquemes de raonament i comprensió davant la diversitat musical existent. En el conjunt de societats i cultures que formen el món, conèixer i respectar les diferents manifestacions artístiques comporta facilitar a l'alumnat les eines per enriquir-se amb les aportacions d'altres entorns. Alhora, estableix les bases de la construcció d'una identitat pròpia. El coneixement, l'anàlisi i la comprensió del context on van ser creades i desenvolupades les obres aporten a l'alumnat els elements essencials per formar-se en criteris propis.

A partir del coneixement d'expressions musicals properes a la realitat social, l'alumnat s'incentivarà en el desenvolupament de les seves identitats culturals, ampliant les seves vivències i la seva relació amb una varietat de gèneres i d'estils musicals i escènics més àmplia, que li permetran conèixer altres fonts del patrimoni artístic diferents de les que està familiaritzat, afrontant els reptes que planteja el futur en relació amb l'evolució de l'art i de la cultura.

Competència 2

Analitzar els elements del llenguatge musical d'una obra mitjançant l'escolta, la partitura i la interpretació vocal, instrumental i corporal per compondre creacions musicals que responguin a una voluntat expressiva i artística pròpia.

Criteris d'avaluació

2.1 Argumentar de forma crítica les característiques més rellevants de diferents manifestacions musicals a través de l'estudi dels seus elements i llenguatges, valorant la seva relació amb el context en què es produeixen.

2.2 Analitzar els elements del llenguatge musical de diferents obres, estils i gèneres diversos per mitjà de l'anàlisi auditiva i l'anàlisi de partitures.

L'aproximació als diferents usos dels llenguatges musicals i la seva translació a les grafies convencionals o no permet la materialització sonora d'idees i sentiments i faculta l'alumnat a conèixer els diferents codis de representació musical. El coneixement de com en les manifestacions musicals es representen aspectes com ara el ritme, la melodia, l'harmonia, textures i la seva organització formal, li confereixen les eines necessàries per a la discriminació i la ubicació temporal, afavorint la identificació de característiques i, per tant, la interiorització del seu ús i posterior translació a la interpretació i composició.

Des d'una visió pràctica, la utilització de la veu, dels instruments musicals, del cos i de qualsevol objecte es presenta com a eines amb què posar en pràctica les indicacions i

intencionalitats del text musical. L'aula de Llenguatge i Pràctica Musical és un espai lúdic que permet el desenvolupament de les destreses de cada intèrpret, i l'adaptació d'aquestes sempre amb l'ànim que, en la seva expressió, permeti la materialització emocional de sabers i actituds que estaran en contínua connexió amb la pròpia naturalesa de l'ésser humà i amb la seva necessitat d'expressió.

Competència 3

Debatre sobre diverses creacions musicals i escèniques mitjançant enregistraments, l'assistència a espectacles en viu, la redacció de textos i l'elaboració de documents gràfics per manifestar una opinió personal que sigui crítica, fonamentada, sensible i respectuosa envers la pluralitat de produccions artístiques.

Criteris d'avaluació

3.1 Expressar l'opinió personal sobre diferents propostes musicals i escèniques mitjançant comentaris de textos, documents gràfics, audicions, visionats o esdeveniments musicals en els quals es mostri una actitud crítica, fonamentada, sensible i respectuosa.

L'expressió de l'opinió crítica personal per manifestar sensacions, sentiments o punts de vista propis amb un vocabulari adequat i precís, sense temor a ser jutjat, és el pilar d'un bon autoconcepte i d'un bon desenvolupament emocional. La música i la dansa a través dels seus diferents llenguatges són mitjans d'expressió que faciliten la comunicació de les persones transcendent l'ús conceptual del llenguatge oral i permetent l'expressió de sentiments i emocions al llarg del temps. Si tenim en compte aquests factors i interioritzem que la música i la dansa són elements vius inherents a la vida de l'alumnat, comprendrem que cal impulsar l'ús del desenvolupament d'un pensament i un raonament crític que organitzi les idees i els coneixements per elaborar opinions pròpies i relacionar les propostes musicals amb altres disciplines.

Expressar el que es pensa o se sent sobre diferents propostes musicals i de dansa mitjançant textos, documents gràfics, audicions, visionats o esdeveniments musicals en els quals assisteixi o participi, conformarà en l'alumnat una identitat pròpia en la qual la música i l'art siguin pilars bàsics per a la seva formació, desenvolupant el seu creixement com a persones respectuoses, lliures de prejudicis i empàtiques amb les opinions i manifestacions alienes.

Competència 4

Interpretar creacions musicals pròpies i de rellevància estilística i històrica, de forma individual i col·lectiva, per expressar emocions i sentiments tant personals com grupals.

Criteris d'avaluació

4.1 Demostrar habilitats musicals individuals i grupals per mitjà de la interpretació vocal, instrumental i corporal.

4.2 Interpretar obres de creació pròpia, de forma individual i col·lectiva, explorant així una via d'expressió d'emocions i sentiments individuals i col·lectius.

L'expressió d'emocions i sentiments a través de l'execució d'habilitats musicals, tant individuals com col·lectives, permet a l'alumnat utilitzar aquest art com a mitjà de canalització d'emocions. A més, és una font de coneixement de les manifestacions del seu

temps i dels seus antecedents que enriqueixen la seva formació. L'ús de la veu, dels instruments musicals, del cos i de qualsevol objecte són eines que possibiliten participar activament en la vivència d'obres ja compostes, a contribuir en la conservació del patrimoni artístic, a la seva difusió cultural i a la seva valoració. El coneixement dels diferents llenguatges musicals i de les diferents tècniques interpretatives per a la producció musical, es fa necessari per a l'expressió d'emocions i sentiments mitjançant un llenguatge no verbal.

A més, participar com a intèrpret en actuacions i manifestacions musicals, dins i fora del centre, afavoreix entre els i les alumnes la creativitat com a element de millora de qualsevol producció artística i el desenvolupament de la cooperació, component positiu per a la potenciació de l'autoestima. Amb aquestes pràctiques, l'alumnat serà capaç de mostrar iniciativa i lideratge en els processos creatius i interpretatius d'una manera empàtica i positiva.

Competència 5

Crear propostes musicals i escèniques col·lectives mobilitzant totes les habilitats musicals i les destreses tecnològiques per generar produccions que tinguin impacte més enllà de l'aula, arribant a l'entorn social i cultural proper.

Criteris d'avaluació

5.1 Generar propostes artístiques i musicals de forma individual o grupal, per mitjà de la veu, de diferents instruments i del suport de diferents eines tecnològiques, potenciant la creativitat de forma oberta i col·laborativa.

5.2 Participar com a intèrpret en actuacions i manifestacions musicals, dins i fora del centre, mostrant iniciativa i lideratge en els processos creatius i interpretatius.

La participació en propostes artísticomusicals es presenta com una oportunitat de posar en pràctica el que ha après a nivell personal. Alhora, es comparteixen idees, experiències i sentiments amb la resta de companys i companyes, desenvolupant la seva creativitat. La selecció de les eines i dels mitjans de manera adequada a partir del coneixement i l'exploració de la veu, dels instruments, del cos i de les eines tecnològiques permeten a l'alumnat adquirir autoestima i consciència global, valorant la interpretació i la creació musical mitjançant el fil conductor: els llenguatges musicals i la seva pràctica.

Participar de forma activa en el procés de creació d'un projecte artístic possibilita a l'alumnat connectar la realitat a l'aula mitjançant la combinació de competències adquirides en la matèria de Llenguatge i Pràctica Musical amb d'altres de prèviament assolides en contextos formals i informals, afavorint la materialització d'aquests assoliments i la seva inserció en les possibilitats vivencials, enriquint l'expressió i el seu desenvolupament personal. Perquè tot això sigui efectiu, és imprescindible que els nois i noies combinin la capacitat d'expressar-se de manera assertiva amb la de comprendre i respectar l'opinió dels altres per així crear un treball més complet i artístic de manera oberta i col·laborativa.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Audició, llenguatge musical i cultures musicals

- Identificació auditiva dels elements del llenguatge musical en obres de diferents cultures i èpoques històriques.
- Discriminació auditiva dels paràmetres del so en processos d'anàlisi auditiva.
- Discriminació auditiva de les característiques musicals en diversitat d'obres musicals.
- Anàlisi de grafies convencionals i alternatives en l'exercici d'interpretació individual i col·lectiva.
- Anàlisi de les característiques socials, culturals i històriques de diverses obres musicals de rellevància.
- Anàlisi de partitures amb grafies convencionals i alternatives en l'exercici de la interpretació.
- Anàlisi auditiva i gràfica d'interval·ls i escales en obres de diversitat històrica i estilística.
- Anàlisi auditiva i gràfica del ritme, el tempo i els compassos en obres de diversitat històrica i estilística.
- Anàlisi auditiva i gràfica de l'harmonia, els acords, les funcions tonals i les cadències en obres de diversitat històrica i estilística.
- Manifestació d'una consciència crítica sobre el consum i el gaudi, personal i col·lectiu, d'obres i propostes musicals.
- Anàlisi de diversos gèneres i estils musicals i dels seus autors i autores més rellevants, posant d'exemple diversitat d'obres.
- Anàlisi de tipologies de danses, veus i instruments i de les agrupacions de diverses manifestacions musicals.
- Fer crítiques musicals fonamentades en obres musicals i escèniques d'audicions o espectacles en viu.

Interpretació, improvisació i creació

- Interpretació vocal, instrumental i corporal de creacions musicals diverses.
- Interpretació de creacions musicals pròpies.
- Interpretació vocal i instrumental individual i col·lectiva a partir de la lectura de partitures aplicant els coneixements rítmics, melòdics i harmònics.
- Improvisació a partir dels procediments formals bàsics: repetició, canvi, variació i desenvolupament.

- Aplicació de tècniques interpretatives: vocals, instrumentals i corporals en interpretacions individuals i col·lectives.
- Creació de propostes musicals i escèniques col·lectives.
- Creació musical a partir de l'ús de noves tecnologies.
- Expressió de sentiments i emocions per mitjà de la interpretació d'obres diverses i de creació pròpia.
- Manifestació de les normes de comportament en l'execució i la participació de propostes i activitats musicals.

Matemàtiques

Les matemàtiques constitueixen un dels assoliments culturals i intel·lectuals més grans de la humanitat. Al llarg de la història, les diferents cultures s'han esforçat a descriure la naturalesa utilitzant les matemàtiques i a transmetre tot el coneixement adquirit a les generacions futures. Avui dia, aquest patrimoni intel·lectual adquireix un valor fonamental, ja que els grans reptes globals, com el respecte al medi ambient, l'eficiència energètica o la industrialització inclusiva i sostenible, als quals la societat haurà de fer front, requereixen un alumnat capaç d'adaptar-se a les condicions canviants, d'aprendre de manera autònoma, de modelitzar situacions, d'explorar noves vies de recerca i d'usar la tecnologia de manera efectiva. Per tant, és imprescindible per a la ciutadania del segle XXI la utilització de coneixements i destreses matemàtiques, com el raonament, la modelització, el pensament computacional o la resolució de problemes.

El desenvolupament curricular de les Matemàtiques I i II s'orienta a la consecució dels objectius generals de l'etapa, prestant una especial atenció al desenvolupament i l'assoliment de les competències clau conceptualitzades en els descriptors operatius de batxillerat que l'alumnat ha d'aconseguir en finalitzar l'etapa. Així, la interpretació dels problemes i la comunicació dels procediments i dels resultats estan relacionats amb la competència en comunicació lingüística i amb la competència plurilingüe. El sentit de la iniciativa i l'emprenedoria en establir un pla de treball en revisió i modificació contínua enllacen amb la competència emprenedora. La presa de decisions o l'adaptació davant situacions d'incertesa són components propis de la competència personal, social i d'aprendre a aprendre. L'ús d'eines digitals en el tractament de la informació i en la resolució de problemes entronca directament amb la competència digital. El raonament i l'argumentació, la modelització i el pensament computacional són elements característics de la competència STEM. Les connexions establertes entre les matemàtiques i altres àrees de coneixement, i la resolució de problemes en contextos socials, estan relacionats amb la competència ciutadana. D'altra banda, el mateix coneixement matemàtic com a expressió universal de la cultura contribueix a la competència en consciència i expressions culturals.

En continuïtat amb l'educació secundària obligatòria, els eixos principals de les competències específiques de Matemàtiques són la comprensió efectiva de conceptes i procediments matemàtics, juntament amb les actituds pròpies del quefer matemàtic, que permetin construir una base conceptual sòlida a partir de la resolució de problemes, del raonament i de la recerca matemàtica, especialment enfocats a la interpretació i l'anàlisi de qüestions de la ciència i la tecnologia. Les competències específiques se centren en els processos que millor permeten a l'alumnat desenvolupar destreses com la resolució de problemes, el raonament i l'argumentació, la representació i la comunicació, juntament amb les destreses socioafectives. Per aquest motiu es treballen els processos següents: resolució de problemes, raonament i prova, connexions, comunicació i representació, a més del desenvolupament socioafectiu.

La resolució de problemes i la recerca matemàtica són dos components fonamentals en l'ensenyament de les matemàtiques, ja que permeten emprar els processos cognitius inherents a aquesta àrea per abordar i resoldre situacions relacionades amb la ciència i la tecnologia, desenvolupant el raonament, la creativitat i el pensament abstracte. Les competències específiques de resolució de problemes, raonament i prova, i connexions estan dissenyades per adquirir els processos propis de la recerca matemàtica, com són la formulació de preguntes, l'establiment de conjectures, la justificació i la generalització, la connexió entre les diferents idees matemàtiques i el reconeixement de conceptes i procediments propis de les matemàtiques en altres àrees de coneixement, particularment en les ciències i en la tecnologia. Cal ressaltar el caràcter instrumental de les matemàtiques com a eina fonamental per a àrees de coneixement científic i tecnològic.

Altres aspectes importants de l'educació matemàtica són la comunicació i la representació. El procés de comunicació ajuda a donar significat i permanència a les idees en fer-les públiques. D'altra banda, per entendre i utilitzar les idees matemàtiques és fonamental la forma en què es representen. Ambdues qüestions estan íntimament relacionades, perquè la tria d'una o altra forma de representar les idees pot condicionar-ne la comunicació i la comprensió. Per això, s'inclou una única competència específica que recull els dos aspectes, enfocada a l'adquisició dels processos de comunicació i representació, tant de conceptes com de procediments matemàtics.

Amb la finalitat d'assegurar que tot l'alumnat pugui fer ús dels conceptes i de les relacions matemàtiques fonamentals, i que també arribi a experimentar-ne la bellesa i la importància, s'han inclòs dues competències específiques relacionades amb l'aspecte emocional, una des d'un punt de vista personal i l'altra des d'un punt de vista social, en relació amb el treball cooperatiu i amb la construcció de coneixement matemàtic. Es pretén contribuir d'aquesta manera a bandejar idees preconcebudes en la societat, com la creença que només qui posseeix un talent innat pot aprendre, usar i gaudir les matemàtiques, o falsos estereotips fortament arrelats, per exemple, els relacionats amb qüestions de gènere.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques es valorarà amb els criteris d'avaluació, que posen el focus en la posada en acció de les competències davant de la memorització de conceptes o la reproducció rutinària de procediments. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques. Atesa la naturalesa de les competències, en alguns casos la gradació dels criteris d'avaluació entre els cursos primer i segon es duu a terme per mitjà dels sabers.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Acompanyant les competències específiques i els criteris d'avaluació s'inclou el conjunt de sabers que integren coneixements, destreses i actituds. Tot i que al llarg de l'educació bàsica (educació primària i educació secundària obligatòria) s'han agrupat els sabers en blocs denominats "sentits", conjunt de destreses relacionades amb el domini en el context de continguts numèrics, mètrics, geomètrics, algebraics, estocàstics i socioafectius, al batxillerat s'ha optat per organitzar els sabers en quatre grans blocs: *anàlisi*, *geometria*, *estadística i probabilitat* i *socioafectius*, per establir ponts entre els blocs de continguts del batxillerat LOE.

Per tal de no perdre l'oportunitat d'introduir també en el batxillerat la visió de l'educació matemàtica organitzada en sentits, i per seguir l'evolució dels sabers entre l'educació bàsica i el batxillerat, s'ha optat perquè dins de cada gran bloc es retrobin els sentits que apareixen a l'educació bàsica: el numèric, el de la mesura, l'espacial, l'algebraic, l'estocàstic i el socioafectiu.

A cada bloc, uns sentits hi són més presents que els altres. Així en el bloc *anàlisi* s'inclouen sabers relatius a tres sentits: el numèric, el de la mesura i l'algebraic; en el bloc *geometria* s'inclouen sabers relatius a quatre sentits: el numèric, el de la mesura, l'espacial i l'algebraic; en el bloc *estadística i probabilitat*, s'hi troben sabers relatius al sentit numèric, al de la mesura i a l'estocàstic. S'ha optat per deixar com a darrer bloc els sabers relatius

al sentit socioemocional, perquè per les seves característiques són uns sabers que s'han d'anar introduint paral·lelament mentre es treballin els sabers més específics dels blocs propis de les Matemàtiques.

El sentit numèric es caracteritza per l'aplicació del coneixement sobre numeració i càlcul en diferents contextos, i pel desenvolupament d'habilitats i maneres de fer i de pensar basats en la comprensió, la representació i l'ús flexible dels nombres, d'objectes matemàtics formats per nombres i de les operacions.

El sentit de la mesura se centra en la comprensió i la comparació d'atributs dels objectes del món que ens envolta, així com en la mesura d'incertesa.

El sentit espacial aborda la comprensió dels aspectes geomètrics del nostre entorn; identificar relacions entre si, situar-los, classificar-los o raonar amb aquests són elements fonamentals de l'aprenentatge de la geometria.

El sentit algebraic proporciona el llenguatge en el qual es comuniquen les matemàtiques; veure el general en el particular, reconèixer relacions de dependència entre variables i expressar-les mitjançant diferents representacions, així com modelitzar situacions matemàtiques o del món real amb expressions simbòliques són característiques fonamentals del sentit algebraic. El pensament computacional i la modelització s'han incorporat en aquest bloc, però no s'han d'interpretar com a exclusius d'aquest, sinó que s'han de desenvolupar també en la resta de blocs de sabers.

El sentit estocàstic comprèn l'anàlisi i la interpretació de dades, l'elaboració de conjectures i la presa de decisions a partir de la informació estadística, la seva valoració crítica i la comprensió i comunicació de fenòmens aleatoris en una àmplia varietat de situacions.

Finalment, el sentit socioafectiu implica l'adquisició i l'aplicació de coneixements, destreses i actituds necessàries per entendre i manejar les emocions que apareixen en el procés d'aprenentatge de les matemàtiques, a més d'adquirir estratègies per al treball en equip. Aquest sentit no s'ha de treballar de forma aïllada, sinó al llarg del desenvolupament de la matèria.

Les matemàtiques no són una col·lecció de sabers separats i inconnexos, sinó que constitueixen un camp integrat de coneixement. El conjunt de competències específiques, criteris d'avaluació i sabers bàsics estan dissenyats per constituir un tot que faciliti el plantejament de tasques senzilles o complexes, individuals o col·lectives, dins del cos mateix de les matemàtiques o multidisciplinàries. L'ús d'eines digitals per investigar, interpretar i analitzar juga un paper essencial, ja que processos i operacions que requereixen sofisticats mètodes manuals poden abordar-se en l'actualitat de manera senzilla mitjançant l'ús de calculadores, fulls de càlcul, programes de geometria dinàmica o un altre programari específic, afavorint el raonament davant dels aprenentatges memorístics i rutinaris.

Competències específiques

Competència 1

Modelitzar i resoldre problemes de la vida quotidiana i de diversos àmbits de coneixement, incloent-hi el matemàtic, aplicant diferents estratègies i formes de raonament, per plantejar i resoldre reptes.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Generar models a partir de situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com de l'àmbit acadèmic, que permetin convertir les situacions en reptes o problemes matemàtics.</p> <p>1.2 Utilitzar eines i estratègies que permetin resoldre problemes o fer propostes creatives a les situacions que hagin estat modelitzades.</p> <p>1.3 Obtenir solucions i fer propostes creatives a les situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com de l'àmbit acadèmic.</p>	<p>1.1 Generar models a partir de situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com de l'àmbit acadèmic, que permetin convertir les situacions en reptes o problemes matemàtics.</p> <p>1.2 Utilitzar eines i estratègies que permetin resoldre problemes o fer propostes creatives a les situacions que hagin estat modelitzades.</p> <p>1.3 Obtenir solucions i fer propostes creatives a les situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com de l'àmbit acadèmic.</p> <p>1.4 Analitzar i valorar diferents modelitzacions, eines i estratègies.</p>

La resolució de problemes i la modelització constitueixen un eix fonamental en l'aprenentatge de les matemàtiques, ja que són processos centrals en la construcció del coneixement matemàtic. La modelització i la resolució de problemes en contextos diversos pot motivar el procés d'aprenentatge i establir uns fonaments cognitius sòlids que permetin construir conceptes matemàtics i experimentar la matemàtica com a eina per descriure, analitzar i ampliar la comprensió de situacions de la vida quotidiana de la ciència i la tecnologia, de les ciències socials o d'altres disciplines.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta els processos de formulació del problema, la sistematització en la cerca de dades o objectes rellevants i les seves relacions, la seva codificació al llenguatge matemàtic o a un llenguatge fàcil d'interpretar per un sistema informàtic, la creació de models abstractes de situacions quotidianes, l'ús d'estratègies heurístiques de resolució com l'analogia amb altres problemes, estimació, assaig i error, resolució de manera inversa, la descomposició en problemes més senzills, etc.

Competència 2

Argumentar la idoneïtat de les solucions d'un problema, emprant el raonament i la lògica matemàtica, per verificar-ne la validesa.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Expressar amb coherència científica idees i raonaments que permetin justificar la validesa de les solucions, dels processos i de les conclusions.</p>	<p>2.1 Expressar amb coherència científica idees i raonaments que permetin justificar la validesa de les solucions, dels processos i de les conclusions.</p>

2.2 Construir i expressar amb coherència científica textos amb arguments matemàtics que permetin fer judicis crítics o prendre decisions tecnològiques, socials, artístiques i culturals en un context sostenible, ètic i respectuós amb el medi ambient, en relació amb la situació o amb el problema plantejat.	2.2 Construir i expressar amb coherència científica textos amb arguments matemàtics que permetin fer judicis crítics o prendre decisions tecnològiques, socials, artístiques i culturals en un context sostenible, ètic i respectuós amb el medi ambient, en relació amb la situació o amb el problema plantejat.
---	---

L'anàlisi de les solucions obtingudes en la resolució d'un problema potencia la reflexió crítica, el raonament i l'argumentació. La interpretació de les solucions i de les conclusions obtingudes considerant diferents perspectives com la sostenibilitat, el consum responsable, l'equitat o la no discriminació, entre d'altres, ajuden a prendre decisions raonades, a avaluar les estratègies i a comunicar de manera efectiva.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta processos reflexius propis de la metacognició com ara l'acte i la coavaluació, l'ús eficaç d'eines digitals, la verbalització o descripció del procés i la selecció entre diferents maneres de comprovació de solucions o d'estratègies per validar les solucions i el seu abast.

Competència 3

Formular conjectures o problemes, utilitzant el raonament i l'argumentació, la creativitat i les eines tecnològiques, per generar nou coneixement matemàtic.

Críteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Plantejar preguntes en contextos diversos que es puguin respondre per mitjà del coneixement matemàtic.</p> <p>3.2 Fer conjectures matemàtiques de manera autònoma i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p> <p>3.3 Proposar problemes de manera autònoma, creativa i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p>	<p>3.1 Plantejar preguntes en contextos diversos que es puguin respondre per mitjà del coneixement matemàtic.</p> <p>3.2 Fer conjectures matemàtiques de manera autònoma i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p> <p>3.3 Proposar problemes de manera autònoma, creativa i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p>

La formulació de conjectures i la generació de preguntes de contingut matemàtic són dos components importants i significatius del currículum de Matemàtiques i són considerats una part essencial del quefer matemàtic. Formular conjectures o generar preguntes amb

contingut matemàtic sobre una situació problematitzada o sobre un problema ja resolt implica la creació de nous problemes amb l'objectiu d'explorar una situació determinada, així com la reformulació d'un problema durant el procés de resolució.

El desenvolupament d'aquesta competència pot fomentar un pensament més divers i flexible, millorar la destresa per resoldre problemes en diversos contextos i establir ponts entre situacions concretes i les abstraccions matemàtiques, ampliar la percepció de les matemàtiques i enriquir i consolidar els conceptes. Quan l'alumnat genera preguntes millora el raonament i la reflexió al mateix temps que construeix el seu propi coneixement, traduint-se en un alt nivell de compromís i curiositat, així com d'entusiasme cap al procés d'aprenentatge de les matemàtiques.

Competència 4

Utilitzar el pensament computacional modificant, creant i generalitzant estratègies i algorismes amb suport digital per modelitzar i resoldre situacions de la vida quotidiana o de diversos àmbits del coneixement, incloent-hi el matemàtic.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Descompondre un problema o una situació de la vida quotidiana en diferents parts, abordant-les d'una en una per poder trobar després la solució global amb dispositius digitals.	4.1 Descompondre un problema o una situació de la vida quotidiana en diferents parts, abordant-les d'una en una per poder trobar després la solució global amb dispositius digitals.
4.2 Reconèixer patrons, similituds i tendències en els problemes o situacions que es volen solucionar.	4.2 Reconèixer patrons, similituds i tendències en els problemes o situacions que es volen solucionar.
4.3 Trobar els principis que generen els patrons d'un problema descartant les dades irrelevantes tot identificant les parts més importants.	4.3 Trobar els principis que generen els patrons d'un problema descartant les dades irrelevantes tot identificant les parts més importants.
4.4 Generar instruccions pas a pas per resoldre un problema i d'altres de similars provant i duent a terme possibles solucions amb llenguatges de programació o amb fulls de càlcul, GeoGebra i desenvolupadors d'aplicacions mòbils entre d'altres.	4.4 Generar instruccions pas a pas per resoldre un problema i d'altres de similars provant i duent a terme possibles solucions amb llenguatges de programació o amb fulls de càlcul, GeoGebra i desenvolupadors d'aplicacions mòbils entre d'altres.

El pensament computacional entronca directament amb la resolució de problemes i amb el plantejament de procediments, utilitzant l'abstracció per identificar els aspectes més rellevants, i la descomposició en tasques més simples amb l'objectiu d'arribar a una solució del problema que pugui ser executada per un sistema informàtic. Portar el pensament computacional a la vida diària i a l'àmbit de la ciència i la tecnologia comporta relacionar els

aspectes fonamentals de la informàtica amb les necessitats de modelatge i simulació de l'alumnat.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta la creació de models abstractes de situacions quotidianes i de l'àmbit de la ciència i la tecnologia, la seva automatització i modelització i la seva codificació en un llenguatge fàcil d'interpretar per un sistema informàtic.

Competència 5

Connectar diferents idees matemàtiques, establint vincles entre conceptes, procediments, arguments i models, per donar significat a l'aprenentatge matemàtic i estructurar-lo.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
5.1 Identificar vincles entre diferents models matemàtics per disposar de més eines a l'hora d'abordar un repte.	5.1 Identificar vincles entre diferents models matemàtics per disposar de més eines a l'hora d'abordar un repte.
5.2 Traduir entre diferents representacions d'un mateix concepte matemàtic per extreure informació d'un i aplicar-la a l'altra.	5.2 Traduir entre diferents representacions d'un mateix concepte matemàtic per extreure informació d'un i aplicar-la a l'altra.
5.3 Aplicar conceptes matemàtics interconnectats per abordar un repte.	5.3 Aplicar conceptes matemàtics interconnectats per abordar un repte.
5.4 Treure conclusions mitjançant una visió integrada de les matemàtiques.	5.4 Treure conclusions mitjançant una visió integrada de les matemàtiques.

Establir connexions entre les diferents idees matemàtiques proporciona una comprensió més profunda de com diversos enfocaments d'un mateix problema poden produir resultats equivalents. L'alumnat pot utilitzar idees procedents d'un context per provar o refutar conjetures generades en un altre context diferent i, en connectar-hi les idees matemàtiques, pot desenvolupar una major comprensió dels conceptes, dels procediments i dels arguments. Percebre les matemàtiques com un tot implica estudiar-ne les connexions internes i reflexionar-hi, tant de les existents entre els blocs de sabers, com entre les matemàtiques d'un nivell o les de diferents etapes educatives.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta enllaçar les noves idees matemàtiques amb idees prèvies, reconèixer i utilitzar les connexions entre idees matemàtiques en la resolució de problemes i comprendre com unes idees es construeixen sobre d'altres per formar un tot integrat.

Competència 6

Vincular i contextualitzar les matemàtiques a altres àrees de coneixement, abordant les situacions que se'n desprenguin, per modelitzar i resoldre problemes i desenvolupar la capacitat crítica, creativa i innovadora en situacions diverses.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>6.1 Reconèixer i utilitzar les matemàtiques presents a la vida quotidiana usant els processos inherents a la investigació científica i matemàtica: inferir, mesurar, comunicar, classificar, predir, etc. en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.2 Reconèixer i utilitzar les connexions entre les matemàtiques i altres matèries en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.3 Utilitzar el potencial creatiu de les matemàtiques per fer propostes innovadores en contextos científics, tecnològics, socials, artístics i culturals.</p> <p>6.4 Identificar i valorar l'aportació actual i històrica de les matemàtiques al progrés de la humanitat, també des d'una perspectiva de gènere, davant dels reptes que planteja la societat actual.</p> <p>6.5 Argumentar matemàticament i amb esperit crític sobre diferents aspectes socioculturals com ara pseudociències, política, medi ambient, economia i consumisme, desigualtats, tradicions i costums, etc.</p>	<p>6.1 Reconèixer i utilitzar les matemàtiques presents a la vida quotidiana usant els processos inherents a la investigació científica i matemàtica: inferir, mesurar, comunicar, classificar, predir, etc. en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.2 Reconèixer i utilitzar les connexions entre les matemàtiques i altres matèries en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.3 Utilitzar el potencial creatiu de les matemàtiques per fer propostes innovadores en contextos científics, tecnològics, socials, artístics i culturals.</p> <p>6.4 Identificar i valorar l'aportació actual i històrica de les matemàtiques al progrés de la humanitat, també des d'una perspectiva de gènere, davant dels reptes que planteja la societat actual.</p> <p>6.5 Argumentar matemàticament i amb esperit crític sobre diferents aspectes socioculturals com ara pseudociències, política, medi ambient, economia i consumisme, desigualtats, tradicions i costums, etc.</p>

Observar relacions i establir connexions matemàtiques és un aspecte clau del quefer matemàtic, quan l'alumnat augmenta els seus coneixements, la seva destresa per utilitzar un ampli conjunt de representacions i l'accés a la tecnologia, les connexions amb altres àrees de coneixement, especialment amb les ciències, els confereix una gran potència matemàtica. La connexió entre les matemàtiques i altres àrees de coneixement no hauria de limitar-se als sabers conceptuals, sinó ampliar-se als procediments i a les actituds, de manera que els procediments i actituds matemàtics poden ser transferits i aplicats a altres matèries i contextos.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta l'establiment de connexions entre idees, conceptes i procediments matemàtics i altres àrees de coneixement, amb la vida real i la seva aplicació en la resolució de problemes en situacions diverses.

Competència 7

Comunicar i representar, de forma individual i col·lectiva, conceptes, procediments i resultats matemàtics usant el llenguatge oral, escrit, gràfic i multimèdia, mitjançant diferents tipus de suports, incloent-hi els tecnològics, per donar significat al coneixement, transferir-lo i compartir-lo.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
7.1 Mostrar organització en comunicar les idees matemàtiques.	7.1 Mostrar organització en comunicar les idees matemàtiques.
7.2 Usar la terminologia, la simbologia i el rigor matemàtic en la comunicació i la representació de les matemàtiques.	7.2 Usar la terminologia, la simbologia i el rigor matemàtic en la comunicació i la representació de les matemàtiques.
7.3 Expressar oralment les idees matemàtiques amb un registre coherent i precís.	7.3 Expressar oralment les idees matemàtiques amb un registre coherent i precís.
7.4 Escriure textos matemàtics de tot tipus (descriptius, argumentatius, expositius, instructius, etc.) amb rigor científic, de lectura fluïda i coherent i en els quals l'ús del llenguatge i de la simbologia matemàtica sigui precís.	7.4 Escriure textos matemàtics de tot tipus (descriptius, argumentatius, expositius, instructius, etc.) amb rigor científic, de lectura fluïda i coherent i en els quals l'ús del llenguatge i de la simbologia matemàtica sigui precís.
7.5 Dissenyar representacions matemàtiques que siguin capaces, per si soles, d'expressar idees matemàtiques sintetitzades.	7.5 Dissenyar representacions matemàtiques que siguin capaces, per si soles, d'expressar idees matemàtiques sintetitzades.
7.6 Utilitzar l'expressió artística i creativa per comunicar, representar i expressar idees i raonaments matemàtics, com per exemple la fotografia matemàtica, els vídeos matemàtics, les obres visuals i la música.	7.6 Utilitzar l'expressió artística i creativa per comunicar, representar i expressar idees i raonaments matemàtics, com per exemple la fotografia matemàtica, els vídeos matemàtics, les obres visuals i la música.
7.7 Dialogar entre iguals i debatre idees matemàtiques per descriure, explicar i justificar raonaments, processos i conclusions.	7.7 Dialogar entre iguals i debatre idees matemàtiques per descriure, explicar i justificar raonaments, processos i conclusions.

En la societat de la informació, es fa cada dia més palesa la necessitat d'una comunicació clara i veraç, tant oralment com per escrit. Interactuar amb els altres ofereix la possibilitat d'intercanviar idees i reflexionar-hi, col·laborar, cooperar, generar i afermar nous coneixements, convertint la comunicació en un element indispensable en l'aprenentatge de les matemàtiques.

Les representacions d'idees, conceptes i procediments matemàtics faciliten el raonament i la demostració, s'utilitzen per examinar relacions i contrastar la validesa de les respostes, són presents de manera natural en les tecnologies digitals i es troben en el centre de la comunicació matemàtica.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta expressar fets, idees, conceptes i procediments complexos verbalment, analíticament i gràficament, de manera veraç i precisa, utilitzant la terminologia matemàtica adequada, donar significat i permanència a les idees i fer-les públiques.

També comporta l'augment del repertori de representacions matemàtiques i del coneixement de com usar-les de manera eficaç, recalcant les maneres en què

representacions diferents dels mateixos objectes poden transmetre diferents informacions i mostrant la importància de seleccionar representacions adequades a la tasca.

Competència 8

Desenvolupar l'autoregulació i les destreses personals que ajudin a identificar i gestionar emocions, aprenent de l'error i afrontant les situacions d'incertesa com una oportunitat, per perseverar i gaudir del procés d'aprendre matemàtiques.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
8.1 Identificar els errors propis que es fan en matemàtiques, descobrir els elements conceptuals, de procediment o d'estratègia que els provoquen i, finalment, expressar de manera raonada el motiu de l'error.	8.1 Identificar els errors propis que es fan en matemàtiques, descobrir els elements conceptuals, de procediment o d'estratègia que els provoquen i, finalment, expressar de manera raonada el motiu de l'error.
8.2 Decidir i posar en pràctica estratègies concretes que permetin evitar l'error i superar la dificultat.	8.2 Decidir i posar en pràctica estratègies concretes que permetin evitar l'error i superar la dificultat.
8.3 Perseverar en la consecució dels objectius implementant noves estratègies matemàtiques tot identificant i gestionant les pròpies emocions.	8.3 Perseverar en la consecució dels objectius implementant noves estratègies matemàtiques tot identificant i gestionant les pròpies emocions.
8.4 Participar activament de l'autoavaluació, compartint i consensuant amb el professorat les estratègies de millora.	8.4 Participar activament de l'autoavaluació, compartint i consensuant amb el professorat les estratègies de millora.
8.5 Desenvolupar la capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics i gaudint de la llibertat de decidir sense mostrar por a equivocar-se.	8.5 Desenvolupar la capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics i gaudint de la llibertat de decidir sense mostrar por a equivocar-se.

La resolució de problemes o de reptes més globals en els quals intervenen les matemàtiques sovint representen un desafiament que implica multitud d'emocions que convé que l'alumnat gestioni correctament. Les destreses emocionals dins de l'aprenentatge de les matemàtiques fomenten el benestar de l'alumnat, la regulació emocional i l'interès pel seu aprenentatge.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta identificar i gestionar les emocions en el procés d'aprenentatge de les matemàtiques, reconèixer les fonts d'estrès, ser perseverant en la consecució dels objectius, pensar de manera crítica i creativa, crear resiliència i mantenir una actitud proactiva davant nous reptes matemàtics.

Competència 9

Cooperar, desenvolupant les destreses socials necessàries per participar activament en els equips de treball inclosius reconeixent la diversitat i el valor de les aportacions dels altres, per compartir i construir coneixement matemàtic de manera col·lectiva.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>9.1 Aportar i compartir estratègies i raonaments matemàtics amb els companys i valorar l'èxit col·lectiu com una estratègia de millora personal.</p> <p>9.2 Col·laborar en el treball en equip tant en entorns presencials com virtuals, escoltant els altres i valorant les seves aportacions, respectant la perspectiva de gènere i la multiculturalitat, compartint i construint coneixement matemàtic de manera conjunta.</p> <p>9.3 Idear, dissenyar i aportar activitats i problemes matemàtics de qualitat conceptual a la resta de companys per tal de participar activament en la construcció col·lectiva del coneixement matemàtic.</p> <p>9.4 Ajudar a identificar errors i dificultats d'aprenentatge de les companyes i companys fent aportacions constructives i concretes que puguin ajudar a superar-los i a millorar.</p> <p>9.5 Utilitzar la llengua catalana en l'aprenentatge de les matemàtiques com una eina de cohesió, inclusió i equitat.</p>	<p>9.1 Aportar i compartir estratègies i raonaments matemàtics amb els companys i valorar l'èxit col·lectiu com una estratègia de millora personal.</p> <p>9.2 Col·laborar en el treball en equip tant en entorns presencials com virtuals, escoltant els altres i valorant les seves aportacions, respectant la perspectiva de gènere i la multiculturalitat, compartint i construint coneixement matemàtic de manera conjunta.</p> <p>9.3 Idear, dissenyar i aportar activitats i problemes matemàtics de qualitat conceptual a la resta de companys per tal de participar activament en la construcció col·lectiva del coneixement matemàtic.</p> <p>9.4 Ajudar a identificar errors i dificultats d'aprenentatge de les companyes i companys fent aportacions constructives i concretes que puguin ajudar a superar-los i a millorar.</p> <p>9.5 Utilitzar la llengua catalana en l'aprenentatge de les matemàtiques com una eina de cohesió, inclusió i equitat.</p>

Treballar els valors de respecte, tolerància, igualtat o resolució pacífica de conflictes, al mateix temps que resolen reptes matemàtics desenvolupant destreses de comunicació efectiva, planificació, indagació, motivació i confiança, per crear relacions i entorns de treball saludables, que permetin afermar l'autoconfiança i normalitzar situacions de convivència en igualtat. Així mateix, s'ha de fomentar la ruptura d'estereotips i d'idees preconcebudes sobre les matemàtiques associades a qüestions individuals, com per exemple les de gènere o l'aptitud per a les matemàtiques.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta mostrar empatia pels altres, establir i mantenir relacions positives, exercitar l'escolta activa i la comunicació assertiva, treballar en equip i prendre decisions responsables.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Anàlisi

Sentit numèric

- Relacions
 - Els nombres complexos com a solucions d'equacions polinòmiques dins del seu context històric.

Sentit de la mesura

- Canvi
 - Estimació o càlcul del valor d'un límit a partir d'una taula, un gràfic o una expressió algebraica en el context del treball amb funcions per analitzar-ne la continuïtat.
 - Construcció del concepte de derivada d'una funció a partir de l'estudi del canvi de la funció en diferents contextos.

Sentit algebraic

- Patrons
 - Generalitzar patrons fent servir funcions definides explícitament i recursivament.
 - Fer servir fulls de càlcul o GeoGebra per generalitzar funcions recursivament o explícitament.
- Model matemàtic
 - Determinar la classe de funció (polinòmiques, exponencials, irracionals, racionals, logarítmiques, trigonomètriques i funcions a trossos) que modelitza relacions quantitatives en contextos diversos: científics, socials i propis de les matemàtiques.
 - Usar eines tecnològiques per determinar els models funcionals més apropiats en

contextos diversos o per resoldre les equacions que se'n desprenen.

- Igualtat i desigualtat
 - Resolució d'equacions, inequacions i sistemes per trobar solucions a reptes que es plantegin a partir de la modelització d'una situació.
- Relacions i funcions
 - Anàlisi, representació i interpretació de relacions quantitatives fent servir eines tecnològiques quan sigui necessari.
 - Estudi de les propietats de diverses classes de funcions: polinòmiques, exponencials, irracionals, racionals, logarítmiques, trigonomètriques i funcions a trossos.
 - Ús de l'àlgebra simbòlica en la representació i l'explicació de relacions matemàtiques en diferents contextos.
- Pensament computacional
 - Formulació, resolució i anàlisi de problemes en contextos diversos amb les eines i els programes més adequats.
 - Comparació d'algorismes alternatius per resoldre el mateix problema mitjançant raonament lògic.

Geometria

Sentit numèric

- Sentit de les operacions
 - Addició i producte escalar de vectors al pla: propietats i representacions, fent també ús de GeoGebra per fer les representacions.

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Ús de les relacions trigonomètriques per determinar longituds i mesures angulars en problemes de resolució de triangles.

Sentit espacial

- Formes geomètriques de dues dimensions
 - Anàlisi de les propietats i de les característiques fonamentals d'objectes geomètrics de dues dimensions.
 - Resolució de problemes relatius a objectes geomètrics en el pla representats amb coordenades cartesianes.
- Localització i sistemes de representació

- Representació i exploració, amb ajuda d'eines digitals, de les relacions entre objectes geomètrics al pla (transformacions geomètriques, moviments en el pla, isometries, congruència i semblança).
- Selecció de l'expressió algebraica més adequada per expressar objectes geomètrics en funció de la situació a resoldre.
- Visualització, raonament i modelització geomètrica
 - Representació d'objectes geomètrics al pla mitjançant eines digitals incloent-hi les funcions i les figures que es poden formar a partir d'un punt en moviment en un lloc geomètric a partir de les seves propietats.
 - Utilització de models matemàtics (geomètrics, algebraics, grafs, etc.) en la resolució de problemes al pla vinculats a contextos connectats amb altres disciplines i àrees d'interès, incloent-hi els artístics.
 - Validació per mitjà de la deducció i la demostració de teoremes i/o conjetures geomètriques en el pla i comprovació amb eines digitals (GeoGebra).
 - Modelització de la posició i del moviment d'un objecte en el pla mitjançant vectors. Visualització a partir de paràmetres (punts lliscants) amb el GeoGebra.

Sentit algebraic

- Model matemàtic
 - Ús de les matrius i de les seves operacions per modelitzar moviments en el pla (isometries, congruència i semblança).
- Igualtat i desigualtat
 - Resolució d'equacions, inequacions i sistemes per trobar solucions a reptes que es plantegin a partir de la modelització d'una situació.
- Relacions i funcions
 - Ús de l'àlgebra simbòlica en la representació i l'explicació de relacions matemàtiques en diferents contextos.
- Pensament computacional
 - Formulació, resolució i anàlisi de problemes en contextos diversos amb les eines i els programes més adequats.
 - Comparació d'algorismes alternatius per resoldre el mateix problema mitjançant raonament lògic.

Probabilitat i estadística

Sentit numèric

- Comptatge
 - Ús de tècniques de comptatge (diagrames d'arbre, permutacions, combinacions, variacions) per resoldre problemes en què s'hagin de comptar elements d'un conjunt.

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Anàlisi de la incertesa associada a un fenomen aleatori per mitjà de la probabilitat.

Sentit estocàstic

- Distribució: organització i anàlisi de dades
 - Organització de les dades procedents de variables bidimensionals mitjançant la distribució conjunta i les distribucions marginals i condicionades. Anàlisi de la dependència estadística.
 - Ús i diferenciació entre la regressió lineal o la quadràtica per a l'estudi de la relació entre dues variables, valorant la pertinença dels diferents ajustaments.
 - Ús del coeficient de correlació lineal per quantificar la relació lineal entre dues variables. Anàlisi de la seva fiabilitat per fer prediccions en diferents contextos, en particular els científics i tecnològics.
 - Ús de la calculadora, del full de càlcul o del programari específic en l'anàlisi de dades estadístiques.
- Predictibilitat i incertesa
 - Càlcul de la probabilitat d'un succés a partir del concepte de freqüència relativa.
 - Càlcul de probabilitats en experiments simples per mitjà de la regla de Laplace en situacions d'equiprobabilitat i en combinació amb diferents tècniques de recompte.
- Inferència
 - Disseny d'estudis estadístics fent ús de les eines digitals per respondre a reptes o problemes susceptibles de ser tractats amb mètodes estadístics.
 - Anàlisi de mostres unidimensionals i bidimensionals amb eines tecnològiques amb la finalitat d'emetre judicis i de prendre decisions.

Sabers socioemocionals

- Creences, actituds i emocions
 - Habilitats d'autoregulació encaminades a descobrir els propis espais de millora i de recorregut personal.
 - Predisposició a endinsar-se en determinats aspectes de l'abstracció matemàtica com a únic camí per millorar-ne l'aplicabilitat.
 - Perseverança en la consecució d'una fita explorant i redefinint, si cal, les estratègies necessàries en el creixement personal.
 - Capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics en els quals el gaudi de fer matemàtiques sigui present.
 - Habilitat a identificar les confusions conceptuals pròpies que determinen els errors que es fan en matemàtiques valorant-les com una important font d'aprenentatge.

- Presa de decisions
 - Capacitat de posar en pràctica estratègies concretes que ajudin a superar confusions conceptuals pròpies.
 - Destreses per explorar i valorar diferents estratègies en el tractament matemàtic d'un problema o d'una situació.
 - Destreses a l'hora de millorar les estratègies d'aprenentatge a partir dels suggeriments de millora que es fan en les avaluacions i coavaluacions.
 - Capacitat de prendre decisions personals a partir de l'anàlisi crítica d'una situació susceptible de ser tractada amb argumentació matemàtica.
- Inclusió, respecte i diversitat
 - Capacitat d'escoltar, respectar i provar estratègies matemàtiques proposades per una altra persona.
 - Habilitat a aportar idees i arguments que ajudin a l'aprenentatge dels companys.
 - Capacitat de consensuar opinions i estratègies diverses a l'hora de prendre una decisió col·lectiva en el desenvolupament d'una activitat matemàtica.
 - Apreciació de l'èxit col·lectiu com un èxit individual.
 - Apreciació de la contribució de les matemàtiques i del paper de matemàtics i matemàtiques al llarg de la història en múltiples aspectes que ens envolten, tant de l'àmbit artístic com cultural, social, científic i tecnològic.

Segon curs

Anàlisi

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Resolució de problemes que impliquin mesures de longitud, superfície o volum en un sistema de coordenades cartesianes.
 - Interpretació de la integral definida com l'àrea sota una corba.
 - Càlcul d'àrees sota una corba a través del càlcul de primitives, utilitzant tècniques elementals.
 - Resolució de problemes que impliquin càlcul de superfícies planes o volums de revolució, aplicant el concepte d'integral.
- Canvi
 - Aplicació dels conceptes de límit, continuïtat i derivabilitat a la representació i a l'estudi de situacions susceptibles de ser modelitzades mitjançant funcions.
 - Ús de la derivada com a raó de canvi en la resolució de problemes d'optimització en contextos diversos.

Sentit algebraic

- Model matemàtic

- Identificació de la classe de funció (polinòmiques, exponencials, irracionals, racionals, logarítmiques, trigonomètriques i funcions a trossos) que modelitza relacions quantitatives en contextos diversos: científics, socials i propis de les matemàtiques.
- Ús d'eines tecnològiques per determinar els models funcionals més apropiats en contextos diversos o per resoldre les equacions que se'n desprenen.
- Igualtat i desigualtat
 - Resolució d'equacions, d'inequacions i de sistemes per trobar solucions a reptes que es plantegin a partir de la modelització d'una situació.
- Relacions i funcions
 - Anàlisi, representació i interpretació de relacions quantitatives fent servir eines tecnològiques quan sigui necessari.
 - Estudi de les propietats de diverses classes de funcions: polinòmiques, exponencials, irracionals, racionals, logarítmiques, trigonomètriques i funcions a trossos.
 - Ús de l'àlgebra simbòlica en la representació i l'explicació de relacions matemàtiques en diferents contextos.
- Pensament computacional
 - Formulació, resolució i anàlisi de problemes en contextos diversos amb les eines i els programes més adequats.
 - Comparació d'algorismes alternatius per resoldre el mateix problema mitjançant raonament lògic.

Geometria

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Resolució de problemes que impliquin mesures de longitud, superfície o volum en un sistema de coordenades cartesianes.

Sentit espacial

- Formes geomètriques de dues i tres dimensions
 - Objectes geomètrics de tres dimensions: anàlisi de les propietats i de les característiques fonamentals.
 - Resolució de problemes relatius a objectes geomètrics a l'espai representats amb coordenades cartesianes.
- Localització i sistemes de representació
 - Relacions d'objectes geomètrics a l'espai: representació i exploració amb ajuda

d'eines digitals.

- Expressions algebraiques dels objectes geomètrics a l'espai: selecció de la més adequada en funció de la situació a resoldre.

- Visualització, raonament i modelització geomètrica
 - Representació d'objectes geomètrics a l'espai mitjançant eines digitals.
 - Ús de models matemàtics (geomètrics, algebraics, etc.) per resoldre problemes a l'espai tant del context matemàtic com en connexió amb altres disciplines i àrees d'interès.
 - Validació per mitjà de la deducció i la demostració de teoremes de conjectures geomètriques a l'espai.
 - Modelització de la posició i del moviment d'un objecte a l'espai utilitzant vectors.

Sentit algebraic

- Model matemàtic
 - Ús de les matrius per modelar situacions derivades de contextos científics, socials i de la vida quotidiana.
- Igualtat i desigualtat
 - Tècniques i ús de matrius per modelitzar situacions en què apareguin sistemes d'equacions lineals.
- Relacions i funcions
 - Ús de l'àlgebra simbòlica en la representació i l'explicació de relacions matemàtiques en diferents contextos.
- Pensament computacional
 - Formulació, resolució i anàlisi de problemes en contextos diversos amb les eines i els programes més adequats.
 - Comparació d'algorismes alternatius per resoldre el mateix problema mitjançant el raonament lògic.

Probabilitat i estadística

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Anàlisi de la incertesa associada a un fenomen aleatori mitjançant la probabilitat: interpretació subjectiva, clàssica i freqüentista.

Sentit estocàstic

- Incertesa

- Càlcul de probabilitats en experiments compostos. Probabilitat condicionada i independència entre successos aleatoris. Diagrames d'arbre i taules de contingència.
 - Resolució de problemes i interpretació del teorema de Bayes per actualitzar la probabilitat a partir de l'observació i l'experimentació i la presa de decisions en condicions d'incertesa.
- Distribucions de probabilitat
 - Identificació dels diferents tipus de variables aleatòries discretes i contínues.
 - Ús i interpretació dels paràmetres d'una distribució i aplicació a les distribucions binomial i normal.
 - Modelització de fenòmens estocàstics mitjançant les distribucions de probabilitat binomial i normal. Càlcul de probabilitats associades mitjançant eines tecnològiques.

Sabers socioemocionals

Sentit socioemocional

- Creences, actituds i emocions
 - Habilitats d'autoregulació encaminades a descobrir els propis espais de millora i de recorregut personal.
 - Predisposició a endinsar-se en determinats aspectes de l'abstracció matemàtica com a únic camí per millorar-ne l'aplicabilitat.
 - Perseverança en la consecució d'una fita explorant i redefinint, si cal, les estratègies necessàries en el creixement personal.
 - Capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics en els quals el gaudi de fer matemàtiques sigui present.
 - Habilitat a identificar les confusions conceptuals pròpies que determinen els errors que es fan en matemàtiques valorant-les com una important font d'aprenentatge.
- Presa de decisions
 - Capacitat de posar en pràctica estratègies concretes que ajudin a superar confusions conceptuals pròpies.
 - Destreses per explorar i valorar diferents estratègies en el tractament matemàtic d'un problema o d'una situació.
 - Destreses a l'hora de millorar les estratègies d'aprenentatge a partir dels suggeriments de millora que es fan en les avaluacions i coavaluacions.
 - Capacitat de prendre decisions personals a partir de l'anàlisi crítica d'una situació susceptible de ser tractada amb argumentació matemàtica.
- Inclusió, respecte i diversitat
 - Capacitat d'escoltar, respectar i provar estratègies matemàtiques proposades per una altra persona.

- Habilitat a aportar idees i arguments que ajudin a l'aprenentatge dels companys.
- Capacitat de consensuar opinions i estratègies diverses a l'hora de prendre una decisió col·lectiva en el desenvolupament d'una activitat matemàtica.
- Apreciació de l'èxit col·lectiu com un èxit individual.
- Apreciació de la contribució de les matemàtiques i del paper de matemàtics i matemàtiques al llarg de la història en múltiples aspectes que ens envolten, tant de l'àmbit artístic, com cultural, social, científic i tecnològic.

Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials

Les matemàtiques constitueixen un dels majors assoliments culturals i intel·lectuals de la humanitat. Al llarg de la història, les diferents cultures s'han esforçat a descriure la naturalesa utilitzant les matemàtiques i a transmetre tot el coneixement adquirit a les generacions futures. Avui dia, aquest patrimoni intel·lectual adquireix un valor fonamental, ja que els grans reptes globals, com ara el respecte al medi ambient, l'eficiència energètica o la industrialització inclusiva i sostenible, als quals la societat haurà de fer front, requereixen un alumnat capaç d'adaptar-se a les condicions canviants, d'aprendre de manera autònoma, de modelitzar situacions, d'explorar noves vies de recerca i d'usar la tecnologia de manera efectiva. Per tant, és imprescindible per a la ciutadania del segle XXI la utilització de coneixements i destreses matemàtiques, com ara el raonament, la modelització, el pensament computacional o la resolució de problemes.

El desenvolupament curricular de les Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I i II s'orienta a la consecució dels objectius generals de l'etapa, prestant una especial atenció al desenvolupament i l'assoliment de les competències clau conceptualitzades en els descriptors operatius de batxillerat que l'alumnat ha d'aconseguir en finalitzar l'etapa. Així, la interpretació dels problemes i la comunicació dels procediments i dels resultats estan relacionats amb la competència en comunicació lingüística i amb la competència plurilingüe. El sentit de la iniciativa i l'emprenedoria en establir un pla de treball en revisió i modificació contínua, enllacen amb la competència emprenedora. La presa de decisions o l'adaptació davant situacions d'incertesa són components propis de la competència personal, social i d'aprendre a aprendre. L'ús d'eines digitals en el tractament de la informació i en la resolució de problemes entronca directament amb la competència digital. El raonament i l'argumentació, la modelització i el pensament computacional són elements característics de la competència STEM. Les connexions establertes entre les matemàtiques i altres àrees de coneixement, i la resolució de problemes en contextos socials estan relacionats amb la competència ciutadana. D'altra banda, el mateix coneixement matemàtic com a expressió universal de la cultura contribueix a la competència en consciència i expressions culturals.

En continuïtat amb l'educació secundària obligatòria, els eixos principals de les competències específiques de Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I i II són la comprensió efectiva de conceptes i procediments matemàtics, juntament amb les actituds pròpies del quefer matemàtic, que permetin construir una base conceptual sòlida a partir de la resolució de problemes, del raonament i de la recerca matemàtica, especialment enfocats a la interpretació i l'anàlisi de qüestions de les ciències socials. Les competències específiques se centren en els processos que millor permeten a l'alumnat desenvolupar destreses com ara la resolució de problemes, el raonament i l'argumentació, la representació i la comunicació, juntament amb les destreses socioafectives. Per aquest motiu es treballen els processos següents: resolució de problemes, raonament i prova, connexions, comunicació i representació, a més del desenvolupament socioafectiu.

La resolució de problemes i la recerca matemàtica són dos components fonamentals en l'ensenyament de les matemàtiques, ja que permeten emprar els processos cognitius inherents a aquesta àrea per abordar i resoldre situacions relacionades amb les ciències socials, desenvolupant el raonament, la creativitat i el pensament abstracte. Les competències específiques de resolució de problemes, raonament i prova, i connexions estan dissenyades per adquirir els processos propis de la recerca matemàtica, com són la formulació de preguntes, l'establiment de conjectures, la justificació i la generalització, la connexió entre les diferents idees matemàtiques i el reconeixement de conceptes i procediments propis de les matemàtiques en altres àrees de coneixement, particularment en les ciències socials. Cal ressaltar el caràcter instrumental de les matemàtiques com a

eina cada vegada més important en les àrees de coneixement relacionades amb les ciències socials.

Altres aspectes importants de l'educació matemàtica són la comunicació i la representació. El procés de comunicació ajuda a donar significat i permanència a les idees en fer-les públiques. D'altra banda, per entendre i utilitzar les idees matemàtiques és fonamental la forma en què es representen. Ambdues qüestions estan íntimament relacionades, perquè la tria d'una o altra forma de representar les idees pot condicionar-ne la comunicació i la comprensió. Per això s'inclou una única competència específica que recull els dos aspectes, enfocada a l'adquisició dels processos de comunicació i representació, tant de conceptes com de procediments matemàtics.

Amb la finalitat d'assegurar que tot l'alumnat pugui fer ús dels conceptes i de les relacions matemàtiques fonamentals, i que també arribi a experimentar-ne la bellesa i la importància, s'han inclòs dues competències específiques relacionades amb l'aspecte emocional, una des d'un punt de vista personal i l'altra des d'un punt de vista social, en relació amb el treball cooperatiu i amb la construcció de coneixement matemàtic. Es pretén contribuir d'aquesta manera a bandejar idees preconcebudes en la societat, com ara la creença que només qui posseeix un talent innat pot aprendre, usar i gaudir les matemàtiques, o falsos estereotips fortament arrelats, per exemple, els relacionats amb qüestions de gènere.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques es valorarà amb els criteris d'avaluació, que posen el focus en la posada en acció de les competències davant de la memorització de conceptes o la reproducció rutinària de procediments. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebren al voltant de les competències específiques. Atesa la naturalesa de les competències, en alguns casos la gradació dels criteris d'avaluació entre els cursos primer i segon es duu a terme per mitjà dels sabers.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Acompanyant les competències específiques i els criteris d'avaluació s'inclou el conjunt de sabers que integren coneixements, destreses i actituds. Tot i que al llarg de l'educació bàsica (educació primària i educació secundària obligatòria) s'han agrupat els sabers en blocs denominats "sentits", conjunt de destreses relacionades amb el domini en el context de continguts numèrics, mètrics, geomètrics, algebraics, estocàstics i socioafectius, al batxillerat s'ha optat per organitzar els sabers en quatre grans blocs: *anàlisi*, *geometria*, *estadística i probabilitat* i *socioafectius*, per establir ponts entre els blocs de continguts del batxillerat LOE.

Per tal de no perdre l'oportunitat d'introduir també en el batxillerat la visió de l'educació matemàtica organitzada en sentits, i per seguir l'evolució dels sabers entre l'educació bàsica i el batxillerat, s'ha optat perquè dins de cada gran bloc es retrobin els sentits que apareixen a l'educació bàsica: el numèric, el de la mesura, l'espacial, l'algebraic, l'estocàstic i el socioafectiu.

A cada bloc uns sentits són més presents que els altres. Així, en el bloc *anàlisi* s'inclouen sabers relatius a tres sentits: el numèric, el de la mesura i l'algebraic; en el bloc *estadística*

i probabilitat, s'hi troben sabers relatius al sentit numèric, el de la mesura i l'estocàstic. S'ha optat per deixar com a darrer bloc els sabers relatius al sentit socioemocional, perquè per les seves característiques són uns sabers que s'han d'anar introduint paral·lelament mentre es treballin els sabers més específics dels blocs propis de les matemàtiques.

El sentit numèric es caracteritza per l'aplicació del coneixement sobre numeració i càlcul en diferents contextos, i pel desenvolupament d'habilitats i maneres de fer i de pensar basats en la comprensió, la representació, l'ús flexible dels nombres, dels objectes matemàtics formats per nombres i de les operacions.

El sentit de la mesura se centra en la comprensió i la comparació d'atributs dels objectes del món que ens envolta, i també de la mesura de la incertesa.

El sentit algebraic proporciona el llenguatge en el qual es comuniquen les matemàtiques: veure allò general en allò particular, reconèixer patrons i relacions de dependència entre variables i expressar-les mitjançant diferents representacions, i també modelitzar situacions matemàtiques o del món real amb expressions simbòliques són característiques fonamentals del sentit algebraic. El pensament computacional i la modelització s'han incorporat en aquest bloc, però no s'han d'interpretar com a exclusius d'aquest, sinó que s'han de desenvolupar també en la resta de blocs de sabers.

El sentit estocàstic comprèn l'anàlisi i la interpretació de dades, l'elaboració de conjectures i la presa de decisions a partir de la informació estadística, la seva valoració crítica i la comprensió i comunicació de fenòmens aleatoris en una àmplia varietat de situacions.

Finalment, el sentit socioafectiu implica l'adquisició i l'aplicació de coneixements, destreses i actituds necessàries per entendre i manejar les emocions que apareixen en el procés d'aprenentatge de les matemàtiques, a més d'adquirir estratègies per al treball en equip. Aquest sentit no s'ha de treballar de forma aïllada, sinó al llarg del desenvolupament de la matèria.

Les matemàtiques no són una col·lecció de sabers separats i inconnexos, sinó que constitueixen un camp integrat de coneixement. El conjunt de competències específiques, de criteris d'avaluació i de sabers bàsics estan dissenyats per constituir un tot que faciliti el plantejament de tasques senzilles o complexes, individuals o col·lectives de caràcter multidisciplinari. L'ús d'eines digitals per analitzar i interpretar situacions de les ciències socials juga un paper essencial, ja que processos i operacions que requereixen sofisticats mètodes manuals es poden abordar en l'actualitat de manera senzilla mitjançant l'ús de calculadores, fulls de càlcul o un altre programari específic, afavorint el raonament davant dels aprenentatges memorístics i rutinaris.

Competències específiques

Competència 1

Modelitzar i resoldre problemes de la vida quotidiana i de diversos àmbits de coneixement, incloent-hi el matemàtic, aplicant diferents estratègies i formes de raonament, per plantejar i resoldre reptes.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
1.1 Generar models a partir de situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com del seu àmbit	1.1 Generar models a partir de situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com del seu àmbit

acadèmic, que permeten convertir les situacions en reptes o problemes matemàtics.	acadèmic, que permeten convertir les situacions en reptes o problemes matemàtics.
1.2 Utilitzar eines i estratègies que permetin resoldre problemes o fer propostes creatives a les situacions que hagin estat modelitzades.	1.2 Utilitzar eines i estratègies que permetin resoldre problemes o fer propostes creatives a les situacions que hagin estat modelitzades.
1.3 Obtenir solucions i fer propostes creatives a les situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com del seu àmbit acadèmic.	1.3 Obtenir solucions i fer propostes creatives a les situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com del seu àmbit acadèmic.
	1.4 Analitzar i valorar diferents modelitzacions, eines i estratègies.

La resolució de problemes i la modelització constitueixen un eix fonamental en l'aprenentatge de les matemàtiques, ja que són processos centrals en la construcció del coneixement matemàtic. La modelització i la resolució de problemes, tant de la vida quotidiana com dels diferents àmbits de coneixement, en particular el de les ciències socials, pot motivar el procés d'aprenentatge i establir uns fonaments cognitius sòlids que permetin construir conceptes matemàtics i experimentar la matemàtica com a eina per descriure, analitzar i ampliar la comprensió de situacions de la vida quotidiana de la ciència i la tecnologia, de les ciències socials o d'altres disciplines.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta els processos de formulació del problema, la sistematització en la cerca de dades o d'objectes rellevants i de les seves relacions, la seva codificació al llenguatge matemàtic o a un llenguatge fàcil d'interpretar per un sistema informàtic, la creació de models abstractes de situacions quotidianes, l'ús d'estratègies de resolució com ara l'analogia amb altres problemes, l'estimació, l'assaig i l'error, resoldre-ho de manera inversa, la descomposició en problemes més senzills, etc.

Competència 2

Argumentar la idoneïtat de les solucions d'un problema emprant el raonament i la lògica matemàtica per verificar-ne la validesa.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Expressar, amb coherència científica, idees i raonaments que permetin justificar la validesa de les solucions, dels processos i de les conclusions.	2.1 Expressar, amb coherència científica, idees i raonaments que permetin justificar la validesa de les solucions, dels processos i de les conclusions.
2.2 Construir i expressar amb coherència científica textos amb arguments matemàtics que permeten fer judicis crítics o prendre decisions tecnològiques, socials, artístiques i culturals en un context sostenible, ètic i respectuós amb el medi ambient, en relació amb la situació o amb el problema plantejat.	2.2 Construir i expressar amb coherència científica textos amb arguments matemàtics que permeten fer judicis crítics o prendre decisions tecnològiques, socials, artístiques i culturals en un context sostenible, ètic i respectuós amb el medi ambient, en relació amb la situació o amb el problema plantejat.

L'anàlisi de les solucions obtingudes en la resolució d'un problema potencia la reflexió crítica, el raonament i l'argumentació. La interpretació de les solucions i de les conclusions obtingudes, considerant diferents perspectives com ara la sostenibilitat, el consum responsable, l'equitat o la no discriminació, entre d'altres, ajuden a prendre decisions raonades, a avaluar les estratègies i a comunicar de manera efectiva.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta processos reflexius propis de la metacognició com ara l'acte i la coavaluació, l'ús eficaç d'eines digitals, la verbalització o la descripció del procés i la selecció entre diferents maneres de comprovació de solucions o d'estratègies per validar les solucions i el seu abast.

Competència 3

Formular conjectures o problemes, utilitzant el raonament i l'argumentació, la creativitat i les eines tecnològiques, per generar nou coneixement matemàtic.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Plantejar preguntes en contextos diversos que es puguin respondre per mitjà del coneixement matemàtic.</p> <p>3.2 Fer conjectures matemàtiques de manera autònoma i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p> <p>3.3 Proposar problemes de manera autònoma, creativa i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p>	<p>3.1 Plantejar preguntes en contextos diversos que es puguin respondre per mitjà del coneixement matemàtic.</p> <p>3.2 Fer conjectures matemàtiques de manera autònoma i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p> <p>3.3 Proposar problemes de manera autònoma, creativa i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).</p>

La formulació de conjectures i la generació de preguntes de contingut matemàtic són dos components importants i significatius del currículum de Matemàtiques i són considerats una part essencial del quefer matemàtic. Formular conjectures o generar preguntes amb contingut matemàtic sobre una situació problematitzada o sobre un problema ja resolt implica la creació de nous problemes amb l'objectiu d'explorar una situació determinada, i la reformulació d'un problema durant el procés de resolució d'aquest.

El desenvolupament d'aquesta competència pot fomentar un pensament més divers i flexible, millorar la destresa per resoldre problemes en diversos contextos i establir ponts entre situacions concretes i les abstraccions matemàtiques, ampliar la percepció de les matemàtiques, i enriquir i consolidar els conceptes. Quan l'alumnat genera preguntes millora el raonament i la reflexió, al mateix temps que construeix el seu propi coneixement, la qual

cosa es tradueix en un alt nivell de compromís i curiositat, i d'entusiasme cap al procés d'aprenentatge de les matemàtiques.

Competència 4

Utilitzar el pensament computacional modificant, creant i generalitzant estratègies i algorismes amb suport digital per modelitzar i resoldre situacions de la vida quotidiana o de diversos àmbits del coneixement, incloent-hi el matemàtic.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Descompondre un problema o una situació de la vida quotidiana en diferents parts, abordant-les d'una en una per poder trobar després la solució global amb dispositius digitals.	4.1 Descompondre un problema o una situació de la vida quotidiana en diferents parts, abordant-les d'una en una per poder trobar després la solució global amb dispositius digitals.
4.2 Reconèixer patrons, similituds i tendències en els problemes o situacions que es volen solucionar.	4.2 Reconèixer patrons, similituds i tendències en els problemes o situacions que es volen solucionar.
4.3 Trobar els principis que generen els patrons d'un problema descartant les dades irrelevantes tot identificant les parts més importants.	4.3 Trobar els principis que generen els patrons d'un problema descartant les dades irrelevantes tot identificant les parts més importants.
4.4 Generar instruccions pas a pas per resoldre un problema i d'altres de similars provant i duent a terme possibles solucions amb llenguatges de programació o també amb fulls de càlcul, GeoGebra i desenvolupadors d'aplicacions mòbils, entre d'altres.	4.4 Generar instruccions pas a pas per resoldre un problema i d'altres de similars provant i duent a terme possibles solucions amb llenguatges de programació o també amb fulls de càlcul, GeoGebra i desenvolupadors d'aplicacions mòbils, entre d'altres.

El pensament computacional entronca directament amb la resolució de problemes i amb el plantejament de procediments, utilitzant l'abstracció per identificar els aspectes més rellevants i la descomposició en tasques més simples, amb l'objectiu d'arribar a una solució del problema que pugui ser executada per un sistema informàtic. Portar el pensament computacional a la vida diària i a l'àmbit de la ciència i la tecnologia comporta relacionar els aspectes fonamentals de la informàtica amb les necessitats de modelatge i simulació de l'alumnat.

El desenvolupament d'aquesta competència suposa la creació de models abstractes de situacions quotidianes i de l'àmbit de la ciència i la tecnologia, la seva automatització i modelització i la codificació en un llenguatge fàcil d'interpretar per un sistema informàtic.

Competència 5

Connectar diferents idees matemàtiques establint vincles entre conceptes, procediments, arguments i models per donar significat a l'aprenentatge matemàtic i estructurar-lo.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
5.1 Identificar vincles entre diferents models matemàtics per disposar de més eines a l'hora d'abordar un repte.	5.1 Identificar vincles entre diferents models matemàtics per disposar de més eines a l'hora d'abordar un repte.
5.2 Traduir entre diferents representacions d'un mateix concepte matemàtic per extreure'n informació d'un i aplicar-la a l'altre.	5.2 Traduir entre diferents representacions d'un mateix concepte matemàtic per extreure'n informació d'un i aplicar-la a l'altre.
5.3 Aplicar conceptes matemàtics interconnectats per abordar un repte.	5.3 Aplicar conceptes matemàtics interconnectats per abordar un repte.
5.4 Treure conclusions mitjançant una visió integrada de les matemàtiques.	5.4 Treure conclusions mitjançant una visió integrada de les matemàtiques.

Establir connexions entre les diferents idees matemàtiques proporciona una comprensió més profunda de com diversos enfocaments d'un mateix problema poden produir resultats equivalents. L'alumnat pot utilitzar idees procedents d'un context per provar o refutar conjectures generades en un altre context diferent i, en connectar-hi les idees matemàtiques, pot desenvolupar una major comprensió dels conceptes, dels procediments i dels arguments. Percebre les matemàtiques com un tot implica estudiar-ne les connexions internes i reflexionar-hi, tant de les existents entre els blocs de sabers, com entre les matemàtiques d'un nivell o les de diferents etapes educatives.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta enllaçar les noves idees matemàtiques amb idees prèvies, reconèixer i utilitzar les connexions entre idees matemàtiques en la resolució de problemes i comprendre com unes idees es construeixen sobre d'altres per formar un tot integrat.

Competència 6

Vincular i contextualitzar les matemàtiques a altres àrees de coneixement, abordant les situacions que se'n desprenguin, per modelitzar i resoldre problemes i desenvolupar la capacitat crítica, creativa i innovadora en situacions diverses.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
6.1 Reconèixer i utilitzar les matemàtiques presents a la vida quotidiana usant els processos inherents a la investigació científica i matemàtica: inferir, mesurar, comunicar, classificar, predir, etc., en	6.1 Reconèixer i utilitzar les matemàtiques presents a la vida quotidiana usant els processos inherents a la investigació científica i matemàtica: inferir, mesurar, comunicar, classificar, predir, etc., en

<p>situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.2 Reconèixer i utilitzar les connexions entre les matemàtiques i altres matèries en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.3 Utilitzar el potencial creatiu de les matemàtiques per fer propostes innovadores en contextos científics, tecnològics, socials, artístics i culturals.</p> <p>6.4 Identificar i valorar l'aportació actual i històrica de les matemàtiques al progrés de la humanitat, també des d'una perspectiva de gènere, davant dels reptes que planteja la societat actual.</p> <p>6.5 Argumentar matemàticament i amb esperit crític sobre diferents aspectes socioculturals com ara pseudociències, política, medi ambient, economia i consumisme, desigualtats, tradicions i costums, etc.</p>	<p>situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.2 Reconèixer i utilitzar les connexions entre les matemàtiques i altres matèries en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.</p> <p>6.3 Utilitzar el potencial creatiu de les matemàtiques per fer propostes innovadores en contextos científics, tecnològics, socials, artístics i culturals.</p> <p>6.4 Identificar i valorar l'aportació actual i històrica de les matemàtiques al progrés de la humanitat, també des d'una perspectiva de gènere, davant dels reptes que planteja la societat actual.</p> <p>6.5 Argumentar matemàticament i amb esperit crític sobre diferents aspectes socioculturals com ara pseudociències, política, medi ambient, economia i consumisme, desigualtats, tradicions i costums, etc.</p>
--	--

Observar relacions i establir connexions matemàtiques és un aspecte clau del quefer matemàtic, quan l'alumnat augmenta els seus coneixements, la seva destresa per utilitzar un ampli conjunt de representacions i l'accés a la tecnologia, les connexions amb altres àrees de coneixement, especialment amb les ciències, els confereix una gran potència matemàtica. La connexió entre les matemàtiques i altres àrees de coneixement no hauria de limitar-se als sabers conceptuals, sinó ampliar-se als procediments i a les actituds, de manera que els procediments i actituds matemàtics poden ser transferits i aplicats a altres matèries i contextos.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta l'establiment de connexions entre idees, conceptes i procediments matemàtics i altres àrees de coneixement, amb la vida real i la seva aplicació en la resolució de problemes en situacions diverses.

Competència 7

Comunicar i representar, de forma individual i col·lectiva, conceptes, procediments i resultats matemàtics, usant el llenguatge oral, escrit, gràfic i multimèdia, mitjançant diferents tipus de suports, incloent-hi els tecnològics, per donar significat al coneixement, transferir-lo i compartir-lo.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
7.1 Mostrar organització en comunicar les idees matemàtiques.	7.1 Mostrar organització en comunicar les idees matemàtiques.

<p>7.2 Usar la terminologia, la simbologia i el rigor matemàtic en la comunicació i la representació de les matemàtiques.</p> <p>7.3 Expressar oralment les idees matemàtiques amb un registre coherent i precís.</p> <p>7.4 Escriure textos matemàtics de tot tipus (descriptius, argumentatius, expositius, instructius, etc.) amb rigor científic, de lectura fluïda i coherent i en els quals l'ús del llenguatge i de la simbologia matemàtica sigui precís.</p> <p>7.5 Dissenyar representacions matemàtiques que siguin capaces, per si soles, d'expressar idees matemàtiques sintetitzades.</p> <p>7.6 Utilitzar l'expressió artística i creativa per comunicar, representar i expressar idees i raonaments matemàtics, com per exemple la fotografia matemàtica, els vídeos matemàtics, les obres visuals i la música.</p> <p>7.7 Dialogar entre iguals i debatre idees matemàtiques per descriure, explicar i justificar raonaments, processos i conclusions.</p>	<p>7.2 Usar la terminologia, la simbologia i el rigor matemàtic en la comunicació i la representació de les matemàtiques.</p> <p>7.3 Expressar oralment les idees matemàtiques amb un registre coherent i precís.</p> <p>7.4 Escriure textos matemàtics de tot tipus (descriptius, argumentatius, expositius, instructius, etc.) amb rigor científic, de lectura fluïda i coherent i en els quals l'ús del llenguatge i de la simbologia matemàtica sigui precís.</p> <p>7.5 Dissenyar representacions matemàtiques que siguin capaces, per si soles, d'expressar idees matemàtiques sintetitzades.</p> <p>7.6 Utilitzar l'expressió artística i creativa per comunicar, representar i expressar idees i raonaments matemàtics, com per exemple la fotografia matemàtica, els vídeos matemàtics, les obres visuals i la música.</p> <p>7.7 Dialogar entre iguals i debatre idees matemàtiques per descriure, explicar i justificar raonaments, processos i conclusions.</p>
---	---

En la societat de la informació, es fa cada dia més palesa la necessitat d'una comunicació clara i veraç, tant oralment com per escrit. Interactuar amb els altres ofereix la possibilitat d'intercanviar idees i reflexionar-hi, col·laborar, cooperar, generar i afermar nous coneixements, convertint la comunicació en un element indispensable en l'aprenentatge de les matemàtiques.

Les representacions d'idees, conceptes i procediments matemàtics faciliten el raonament i la demostració, s'utilitzen per examinar relacions i contrastar la validesa de les respostes, són presents de manera natural en les tecnologies digitals i es troben en el centre de la comunicació matemàtica.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta expressar fets, idees, conceptes i procediments complexos verbalment, analíticament i gràficament, de manera veraç i precisa, utilitzant la terminologia matemàtica adequada, donar significat i permanència a les idees i fer-les públiques.

També comporta l'augment del repertori de representacions matemàtiques i del coneixement de com usar-les de manera eficaç, recalcant les maneres en què representacions diferents dels mateixos objectes poden transmetre diferents informacions i mostrant la importància de seleccionar representacions adequades a la tasca.

Competència 8

Desenvolupar l'autoregulació i les destreses personals que ajudin a identificar i gestionar emocions, aprenent de l'error i afrontant les situacions d'incertesa

com una oportunitat, per perseverar i gaudir del procés d'aprendre matemàtiques.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
8.1 Identificar els errors propis que es fan en matemàtiques, descobrir els elements conceptuals, de procediment o d'estratègia que els provoquen i, finalment, expressar de manera raonada el motiu de l'error.	8.1 Identificar els errors propis que es fan en matemàtiques, descobrir els elements conceptuals, de procediment o d'estratègia que els provoquen i, finalment, expressar de manera raonada el motiu de l'error.
8.2 Decidir i posar en pràctica estratègies concretes que permetin evitar l'error i superar la dificultat.	8.2 Decidir i posar en pràctica estratègies concretes que permetin evitar l'error i superar la dificultat.
8.3 Perseverar en la consecució dels objectius implementant noves estratègies matemàtiques, i identificant i gestionant les pròpies emocions.	8.3 Perseverar en la consecució dels objectius implementant noves estratègies matemàtiques, i identificant i gestionant les pròpies emocions.
8.4 Participar activament de l'autoavaluació, compartint i consensuant amb el professorat les estratègies de millora.	8.4 Participar activament de l'autoavaluació, compartint i consensuant amb el professorat les estratègies de millora.
8.5 Desenvolupar la capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics i gaudint de la llibertat de decidir sense mostrar por a equivocar-se.	8.5 Desenvolupar la capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics i gaudint de la llibertat de decidir sense mostrar por a equivocar-se.

La resolució de problemes o de reptes més globals en els quals intervenen les matemàtiques sovint representen un desafiament que implica multitud d'emocions que convé que l'alumnat gestioni correctament'. Les destreses emocionals dins de l'aprenentatge de les matemàtiques fomenten el benestar de l'alumnat, la regulació emocional i l'interès pel seu aprenentatge.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta identificar i gestionar les emocions en el procés d'aprenentatge de les matemàtiques, reconèixer les fonts d'estrès, ser perseverant en la consecució dels objectius, pensar de manera crítica i creativa, crear resiliència i mantenir una actitud proactiva davant de nous reptes matemàtics.

Competència 9

Cooperar, desenvolupant les destreses socials necessàries per participar activament en els equips de treball inclusius i reconeixent la diversitat i el valor de les aportacions dels altres, per compartir i construir coneixement matemàtic de manera col·lectiva.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>9.1 Aportar i compartir estratègies i raonaments matemàtics amb els companys, valorar l'èxit col·lectiu com una estratègia de millora personal.</p> <p>9.2 Col·laborar en el treball en equip tant en entorns presencials com virtuals, escoltant els altres i valorant les seves aportacions, respectant la perspectiva de gènere i la multiculturalitat, compartint i construint coneixement matemàtic de manera conjunta.</p> <p>9.3 Idear, dissenyar i aportar activitats i problemes matemàtics de qualitat conceptual a la resta de companys per tal de participar activament en la construcció col·lectiva del coneixement matemàtic.</p> <p>9.4 Ajudar a identificar errors i dificultats d'aprenentatge de les companyes i companys fent aportacions constructives i concretes que puguin ajudar a superar-los i a millorar.</p> <p>9.5 Utilitzar la llengua catalana en l'aprenentatge de les matemàtiques com una eina de cohesió, inclusió i equitat.</p>	<p>9.1 Aportar i compartir estratègies i raonaments matemàtics amb els companys, valorar l'èxit col·lectiu com una estratègia de millora personal.</p> <p>9.2 Col·laborar en el treball en equip tant en entorns presencials com virtuals, escoltant els altres i valorant les seves aportacions, respectant la perspectiva de gènere i la multiculturalitat, compartint i construint coneixement matemàtic de manera conjunta.</p> <p>9.3 Idear, dissenyar i aportar activitats i problemes matemàtics de qualitat conceptual a la resta de companys per tal de participar activament en la construcció col·lectiva del coneixement matemàtic.</p> <p>9.4 Ajudar a identificar errors i dificultats d'aprenentatge de les companyes i companys fent aportacions constructives i concretes que puguin ajudar a superar-los i a millorar.</p> <p>9.5 Utilitzar la llengua catalana en l'aprenentatge de les matemàtiques com una eina de cohesió, inclusió i equitat.</p>

Treballar els valors de respecte, tolerància, igualtat o resolució pacífica de conflictes, al mateix temps que resolen reptes matemàtics desenvolupant destreses de comunicació efectiva, planificació, indagació, motivació i confiança, per crear relacions i entorns de treball saludables, que permetin afermar l'autoconfiança i normalitzar situacions de convivència en igualtat. Així mateix, s'ha de fomentar la ruptura d'estereotips i d'idees preconcebudes sobre les matemàtiques associades a qüestions individuals, com per exemple les de gènere o l'aptitud per a les matemàtiques.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta mostrar empatia pels altres, establir i mantenir relacions positives, exercitar l'escolta activa i la comunicació assertiva, treballar en equip i prendre decisions responsables.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les

destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Anàlisi

Sentit numèric

- Educació financera
 - Resolució de problemes relacionats amb l'educació financera (quotes, amortització, interessos, préstecs, etc.) fent ús d'eines tecnològiques.

Sentit de la mesura

- Canvi
 - Estimació o càlcul del valor d'un límit a partir d'una taula, un gràfic o una expressió algebraica en el context del treball amb funcions per analitzar-ne la continuïtat.
 - Construcció del concepte de derivada d'una funció a partir de l'estudi del canvi de la funció en diferents contextos, en particular els de ciències socials.

Sentit algebraic

- Patrons
 - Generalització de patrons fent servir funcions definides explícitament i recursivament.
 - Ús del full de càlcul o GeoGebra per generalitzar funcions recursivament o explícitament.

Model matemàtic

- Determinació de la classe de funció (polinòmiques, exponencials, irracionals, racionals, logarítmiques, trigonomètriques i funcions a trossos) que modelitza relacions quantitatives en contextos diversos: científics, socials i propis de les matemàtiques.
- Ús d'eines tecnològiques per determinar els models funcionals més apropiats en contextos propis de les ciències socials i de la vida quotidiana o per resoldre les equacions que se'n desprenen.

Igualtat i desigualtat

- Resolució d'equacions, inequacions i sistemes per trobar solucions a reptes que es plantegin a partir de la modelització d'una situació.

Relacions i funcions

- Anàlisi, representació i interpretació de relacions quantitatives fent servir eines

tecnològiques quan sigui necessari.

- Estudi de les propietats de diverses classes de funcions: polinòmiques, exponencials, irracionals, racionals, logarítmiques, trigonomètriques i funcions a trossos.
- Ús de l'àlgebra simbòlica en la representació i l'explicació de relacions matemàtiques en diferents contextos.

Pensament computacional

- Formulació, resolució i anàlisi de problemes en contextos diversos amb les eines i els programes més adequats.
- Comparació d'algorismes alternatius per resoldre el mateix problema mitjançant el raonament lògic.

Probabilitat i estadística

Sentit numèric

- Comptatge
 - Ús de tècniques de comptatge (diagrames d'arbre, permutacions, combinacions, variacions) per resoldre problemes en què s'hagin de comptar elements d'un conjunt.

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Anàlisi de la incertesa associada a un fenomen aleatori per mitjà de la probabilitat.

Sentit estocàstic

- Organització i anàlisi de dades
 - Identificació dels diferents tipus de variables estadístiques. Diferenciació entre la distribució i els valors individuals.
 - Interpretació i generació de representacions gràfiques, fent ús d'eines tecnològiques (calculadora gràfica, full de càlcul i altre programari estadístic).
 - Organització de les dades procedents de variables unidimensionals.
 - Interpretació de les mesures de localització i dispersió en variables quantitatives.
 - Organització de les dades procedents de variables bidimensionals mitjançant la distribució conjunta i les distribucions marginals i condicionades. Anàlisi de la dependència estadística.
 - Ús i diferenciació entre la regressió lineal o la quadràtica per a l'estudi de la relació entre dues variables, valorant la pertinència dels diferents ajustaments.
 - Ús del coeficient de correlació lineal per quantificar la relació lineal entre dues variables. Anàlisi de la seva fiabilitat per fer prediccions en diferents contextos, en particular els de ciències socials.
 - Ús de la calculadora, del full de càlcul o de programari específic en l'anàlisi de dades estadístiques.

- **Predictibilitat i incertesa**
 - Càlcul de la probabilitat d'un succés a partir del concepte de freqüència relativa.
 - Càlcul de probabilitats en experiments simples mitjançant la regla de Laplace en situacions d'equiprobabilitat i en combinació amb diferents tècniques de recompte.
- **Distribucions de probabilitat**
 - Ús de variables aleatòries discretes i/o contínues en funció del fenomen a estudiar. Interpretació dels paràmetres de la distribució.
 - Modelització de fenòmens estocàstics mitjançant les distribucions de probabilitat binomial i normal.
 - Càlcul de probabilitats associades mitjançant eines tecnològiques.
 - Estimació de probabilitats mitjançant l'aproximació de la probabilitat binomial per la normal.
- **Inferència**
 - Disseny d'estudis estadístics fent ús de les eines digitals per respondre a reptes o problemes susceptibles de ser tractats amb mètodes estadístics.
 - Anàlisi de mostres unidimensionals i bidimensionals amb eines tecnològiques amb la finalitat d'emetre judicis i de prendre decisions: estimació puntual.

Sabers socioemocionals

Sentit socioemocional

- **Creences, actituds i emocions**
 - Habilitats d'autoregulació encaminades a descobrir els propis espais de millora i de recorregut personal.
 - Predisposició a endinsar-se en determinats aspectes de l'abstracció matemàtica com a únic camí per millorar-ne l'aplicabilitat.
 - Perseverança en la consecució d'una fita explorant i redefinint, si cal, les estratègies necessàries en el creixement personal.
 - Capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics en els quals el gaudi de fer matemàtiques sigui present.
 - Habilitat d'identificar les confusions conceptuals pròpies que determinen els errors que es fan en matemàtiques valorant-les com una important font d'aprenentatge.
- **Presa de decisions**
 - Capacitat de posar en pràctica estratègies concretes que ajudin a superar confusions conceptuals pròpies.
 - Destreses per explorar i valorar diferents estratègies en el tractament matemàtic d'un problema o d'una situació.
 - Destreses a l'hora de millorar les estratègies d'aprenentatge a partir dels suggeriments

de millora que es fan en les avaluacions i coavaluacions.

- Capacitat de prendre decisions personals a partir de l'anàlisi crítica d'una situació susceptible de ser tractada amb argumentació matemàtica.

- Inclusió, respecte i diversitat
 - Capacitat d'escoltar, respectar i provar estratègies matemàtiques proposades per una altra persona.
 - Habilitat d'aportar idees i arguments que ajudin a l'aprenentatge dels companys.
 - Capacitat de consensuar opinions i estratègies diverses a l'hora de prendre una decisió col·lectiva en el desenvolupament d'una activitat matemàtica.
 - Apreciació de l'èxit col·lectiu com un èxit individual.
 - Apreciació de la contribució de les matemàtiques i del paper de matemàtics i matemàtiques al llarg de la història en múltiples aspectes que ens envolten, tant de l'àmbit artístic, com cultural, social, científic i tecnològic.

Segon curs

Anàlisi

Sentit numèric

- Sentit de les operacions
 - Addició i producte de matrius per resoldre problemes en un context científic, social o de la vida quotidiana.

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Interpretació de la integral definida com l'àrea sota una corba.
 - Càlcul d'àrees sota una corba per mitjà del càlcul de primitives, utilitzant tècniques elementals.
- Canvi
 - Aplicació dels conceptes de límit, continuïtat i derivabilitat a la representació i a l'estudi de situacions susceptibles de ser modelitzades mitjançant funcions.
 - Ús de la derivada com a raó de canvi en la resolució de problemes d'optimització en contextos diversos.

Sentit algebraic

- Model matemàtic
 - Identificació de la classe de funció (polinòmiques, exponencials, logarítmiques i funcions a trossos) que modelitza relacions quantitatives en contextos diversos propis dels científics, socials i de la vida quotidiana.
 - Ús d'eines tecnològiques per determinar els models funcionals més apropiats en

contextos propis de les ciències socials i la vida quotidiana o per resoldre les equacions que se'n desprenen.

- Igualtat i desigualtat
 - Resolució d'equacions, inequacions i sistemes per trobar solucions a reptes que es plantegin a partir de la modelització d'una situació.
- Relacions i funcions
 - Anàlisi, representació i interpretació de relacions quantitatives fent servir eines tecnològiques quan sigui necessari.
 - Estudi de les propietats de diverses classes de funcions: polinòmiques, exponencials, logarítmiques i funcions a trossos.
 - Ús de l'àlgebra simbòlica en la representació i explicació de relacions matemàtiques en diferents contextos.
- Pensament computacional
 - Formulació, resolució i anàlisi de problemes en contextos diversos amb les eines i els programes més adequats.
 - Comparació d'algorismes alternatius per resoldre el mateix problema mitjançant raonament lògic.

Probabilitat i estadística

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Anàlisi de la incertesa associada a un fenomen aleatori per mitjà de la probabilitat: interpretació subjectiva, clàssica i freqüentista.

Sentit estocàstic

- Incertesa
 - Càlcul de probabilitats en experiments compostos mitjançant l'ús del concepte de probabilitat condicionada i de la independència entre successos aleatoris. Ús dels diagrames d'arbre i de les taules de contingència com a eines de suport al càlcul de probabilitats.
 - Resolució de problemes i interpretació del teorema de Bayes per actualitzar la probabilitat a partir de l'observació i de l'experimentació i la presa de decisions en condicions d'incertesa.
- Distribucions de probabilitat
 - Identificació dels diferents tipus de variables aleatòries discretes i contínues.
 - Ús i interpretació dels paràmetres d'una distribució i aplicació a la distribució binomial i a la normal.

- Modelització de fenòmens estocàstics mitjançant les distribucions de probabilitat binomial i normal.

- Càlcul de probabilitats associades mitjançant eines tecnològiques.

- Aproximació de la distribució binomial per la distribució normal.

- Inferència

- Interpretació de la representativitat d'una mostra segons el seu procés de selecció.

- Estimació de la mitjana, la proporció i la desviació típica. Interpretació de la distribució de la mitjana i de la proporció mostrals. Interpretació dels intervals de confiança basats en la distribució normal. Aplicació en la resolució de problemes.

- Ús d'eines digitals en la realització d'estudis estadístics.

Sabers socioemocionals

Sentit socioemocional

- Creences, actituds i emocions

- Habilitats d'autoregulació encaminades a descobrir els propis espais de millora i de recorregut personal.

- Predisposició a endinsar-se en determinats aspectes de l'abstracció matemàtica com a únic camí per millorar-ne l'aplicabilitat.

- Perseverança en la consecució d'una fita explorant i redefinint, si cal, les estratègies necessàries en el creixement personal.

- Capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics en els quals el gaudi de fer matemàtiques sigui present.

- Habilitat a identificar les confusions conceptuals pròpies que determinen els errors que es fan en matemàtiques valorant-les com una important font d'aprenentatge.

- Presa de decisions

- Capacitat de posar en pràctica estratègies concretes que ajudin a superar confusions conceptuals pròpies.

- Destreses per explorar i valorar diferents estratègies en el tractament matemàtic d'un problema o d'una situació.

- Destreses a l'hora de millorar les estratègies d'aprenentatge a partir dels suggeriments de millora que es fan en les avaluacions i coavaluacions.

- Capacitat de prendre decisions personals a partir de l'anàlisi crítica d'una situació susceptible de ser tractada amb argumentació matemàtica.

- Inclusió, respecte i diversitat

- Capacitat d'escoltar, respectar i provar estratègies matemàtiques proposades per una altra persona.

- Habilitat a aportar idees i arguments que ajudin a l'aprenentatge dels companys.

- Capacitat de consensuar opinions i estratègies diverses a l'hora de prendre una decisió col·lectiva en el desenvolupament d'una activitat matemàtica.
- Apreciar l'èxit col·lectiu com un èxit individual.
- Apreciació de la contribució de les matemàtiques i del paper de matemàtics i matemàtiques al llarg de la història en múltiples aspectes que ens envolten, tant de l'àmbit artístic, com cultural, social, científic i tecnològic.

Matemàtiques Generals

El desenvolupament vertiginós del món actual fa necessari que l'alumnat disposi de capacitat d'anàlisi i d'interpretació de la realitat per poder adaptar-se a unes condicions plenes d'incertesa, a més de disposar de les competències necessàries per aprendre per si mateix. Les matemàtiques exerceixen un paper fonamental per modelitzar, analitzar i comprendre els fenòmens de múltiples camps de coneixement: socials, educatius, científics, econòmics, etc. Les competències matemàtiques comprenen, a més de les idees i dels elements matemàtics, destreses de resolució de problemes, de raonament matemàtic i de comunicació, extrapolables a contextos no matemàtics.

La matèria de Matemàtiques Generals és una matèria obligatòria dins de la modalitat general del batxillerat que contribueix a la consecució dels objectius generals de l'etapa, prestant una especial atenció al desenvolupament i l'assoliment de les competències clau conceptualitzades en els descriptors operatius de batxillerat que l'alumnat ha d'aconseguir en finalitzar l'etapa. En aquesta modalitat, l'objectiu del coneixement matemàtic ha de ser l'aplicació de les matemàtiques per a la interpretació i l'anàlisi de situacions problemàtiques en diversos contextos reals, que facilitin a l'alumnat afrontar els desafiaments del segle XXI com a ciutadans informats i compromesos.

Els eixos fonamentals que articulen les competències específiques de la matèria són, en continuïtat amb el currículum de l'educació secundària obligatòria, la resolució de problemes i l'anàlisi i la interpretació de la informació. A més, s'aborda el raonament matemàtic i l'establiment de connexions, prestant especial atenció en aquesta matèria a diversos contextos no matemàtics, a la seva relació amb altres matèries i amb la realitat, i a la comunicació matemàtica.

Amb la finalitat d'assegurar que tot l'alumnat pugui fer ús dels conceptes i de les relacions matemàtiques fonamentals, i que també arribi a experimentar la bellesa i la utilitat de les matemàtiques, bandejant idees preconcebudes i estereotips fortament arrelats en la societat, s'han inclòs dues competències específiques relacionades amb l'aspecte emocional, una des d'un punt de vista personal i l'altra des d'un punt de vista social, en relació amb el treball cooperatiu i amb la construcció de coneixement matemàtic.

Les Matemàtiques Generals contribueixen al desenvolupament de la competència STEM per mitjà del raonament i de l'argumentació, de la modelització i del pensament computacional. A més, afavoreixen la cerca de la bellesa o de l'harmonia, i la descripció de múltiples manifestacions artístiques com ara la pintura, l'arquitectura o la música, contribuint així a la competència en consciència i expressions culturals. Estimulen la cerca de solucions emprenedores i creatives als problemes, aportant valor a la competència d'emprenedoria. Contribueixen a la formació intel·lectual de l'alumnat i a l'anàlisi de situacions socials, la qual cosa permet desenvolupar el sentit crític i la competència ciutadana. L'ús d'eines digitals en el tractament de la informació i en la resolució de problemes entronca directament amb la competència digital. La comunicació exerceix un paper central en el raonament matemàtic, en tant que és necessària per a la interpretació d'enunciats i la transmissió de resultats. Finalment, cal destacar el valor formatiu d'aquesta matèria en la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, ja que dota d'eines instrumentals que permeten construir nous coneixements.

A partir de la resolució de problemes, s'han de proporcionar estratègies de raonament i representació matemàtica que siguin aplicables a la diversitat de contextos. Àrees com ara l'economia, l'equilibri mediambiental, la ciència, la salut o la tecnologia han de servir per a l'enriquiment dels contextos dels problemes formulats. Però també aquests s'han de basar en contextos d'àrees que aparentment estan més allunyades de les matemàtiques: la lingüística, la geografia o la recerca històrica també han de ser font d'enriquiment. D'altra banda, no s'han d'oblidar els contextos personals i laborals com a problemes relacionats

amb les finances personals o amb la interpretació d'informació numèrica complexa en factures o fullets publicitaris. És important que s'explorin i s'analitzin els vincles d'aquesta matèria amb altres disciplines amb la finalitat de donar sentit als conceptes i al pensament matemàtic.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

Els criteris d'avaluació formulats es destinen a conèixer el grau d'assoliment de les competències específiques, la qual cosa ha de guiar el procés d'aprenentatge, de manera que s'orienti a la posada en acció de les competències davant de la memorització de conceptes o la reproducció rutinària de procediments, perquè l'aprenentatge tingui sentit i sigui veritablement significatiu.

No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. L'assoliment de les competències específiques es podrà avaluar a partir de la mobilització de diversos sabers, que han estat distribuïts en els blocs que s'han definit per al currículum de les àrees i matèries de matemàtiques en les etapes anteriors, denominats «sentits», proporcionant així coherència al conjunt del currículum.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Acompanyant les competències específiques i els criteris d'avaluació s'inclou el conjunt de sabers que integren coneixements, destreses i actituds. Tot i que al llarg de l'educació bàsica (educació primària i educació secundària obligatòria) s'han agrupat els sabers en blocs denominats "sentits", conjunt de destreses relacionades amb el domini en el context de continguts numèrics, mètrics, geomètrics, algebraics, estocàstics i socioafectius, al batxillerat s'ha optat per organitzar els sabers en quatre grans blocs: *anàlisi*, *geometria*, *estadística i probabilitat* i *socioafectius*, per establir ponts entre els blocs de continguts del batxillerat LOE.

Per tal de no perdre l'oportunitat d'introduir també en el batxillerat la visió de l'educació matemàtica organitzada en sentits, i per seguir l'evolució dels sabers entre l'educació bàsica i el batxillerat, s'ha optat perquè dins de cada gran bloc es retrobin els sentits que apareixen a l'educació bàsica: el numèric, el de la mesura, l'algebraic, l'espacial, l'estocàstic i el socioafectiu.

En el sentit numèric s'aferma el maneig i la comprensió del nombre, avançant en tècniques de recompte més complexes, alhora que s'aprofundeix en la comprensió d'informació numèrica present en diversos contextos socials i científics en forma de taxes, increments, etc.

En el sentit de la mesura s'aprofundeix sobre l'estudi i l'anàlisi del canvi en diferents contextos, així com la mesura de la incertesa.

En el sentit espacial s'introdueix la teoria de grafs, eina amb importants aplicacions en la visualització i modelització de problemes de diversos contextos.

En el sentit algebraic s'investiga sobre situacions i fenòmens que poden modelitzar-se mitjançant equacions i funcions amb el suport d'eines tecnològiques. El pensament computacional i la modelització s'han incorporat en aquest bloc, però no s'han d'interpretar com a exclusius d'aquest, sinó desenvolupar-se també en la resta de blocs de sabers.

En el sentit estocàstic s'afermen destreses d'anàlisi i d'interpretació de dades, el maneig

de la incertesa i la modelització de fenòmens aleatoris. Finalment, els sabers corresponents al sentit socioafectiu s'han de tractar de forma integrada amb els corresponents als altres sentits, qüestió d'especial interès per a l'alumnat que cursi la modalitat general de batxillerat. S'ha de potenciar el treball en equip, acceptant la diversitat i fomentant actituds que respectin la inclusió i la no discriminació. Aprendre dels errors i desenvolupar la tolerància a la frustració cobren especial importància en aquesta etapa educativa. L'ordre d'aparició dels sentits i dels sabers dins d'aquests no comporta cap seqüenciació.

L'assoliment de les competències específiques i el desenvolupament dels sabers bàsics han de tenir en compte les noves maneres de fer i pensar matemàtiques. El paper que en l'actualitat exerceixen les eines tecnològiques i la facilitat d'accés a dispositius cada vegada més potents estan canviant els procediments en matemàtiques. Processos i operacions que requereixen mètodes sofisticats de solució manual, poden abordar-se en l'actualitat de manera senzilla mitjançant l'ús de calculadores, fulls de càlcul, programes de geometria dinàmica i altres eines digitals. Aquesta possibilitat fa que l'ensenyament pugui centrar-se en el reforçament dels conceptes i de les actituds bàsiques de la matèria, i en l'aprofundiment en l'ús de les matemàtiques per interpretar i analitzar situacions i resoldre problemes en diferents contextos, utilitzar instruments senzills de càlcul i mesura, prestant menor atenció als procediments manuals i repetitius. En aquest sentit, l'aprenentatge s'ha d'orientar preferentment cap a la interpretació i l'anàlisi de fenòmens i l'adquisició del raonament matemàtic, fugint de pràctiques que comportin aprenentatges memorístics i rutinaris.

Competències específiques

Competència 1

Modelitzar i resoldre problemes de la vida quotidiana i de diversos àmbits de coneixement, incloent-hi el matemàtic, aplicant diferents estratègies i formes de raonament per plantejar i resoldre reptes.

Criteris d'avaluació

1.1 Generar models a partir situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com del seu àmbit acadèmic, que permeten convertir les situacions en reptes o problemes matemàtics.

1.2 Utilitzar eines i estratègies que permetin resoldre problemes o fer propostes creatives a les situacions que hagin estat modelitzades.

1.3 Obtenir solucions i fer propostes creatives a les situacions plantejades en contextos diversos, tant de la vida quotidiana com del seu àmbit acadèmic, per a l'aprenentatge de les matemàtiques, ja que són processos centrals en la construcció del coneixement matemàtic.

La modelització i la resolució de problemes, tant de la vida quotidiana com dels diferents àmbits de coneixement, en particular el de les ciències socials pot motivar el procés d'aprenentatge i establir uns fonaments cognitius sòlids que permetin construir conceptes matemàtics i experimentar la matemàtica com a eina per descriure, analitzar i ampliar la comprensió de situacions de la vida quotidiana de la ciència i la tecnologia, de les ciències socials o d'altres disciplines.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta els processos de formulació del problema, la sistematització en la cerca de dades o objectes rellevants i les seves relacions, la seva codificació al llenguatge matemàtic o a un llenguatge fàcil d'interpretar per un sistema informàtic, la creació de models abstractes de situacions quotidianes, l'ús d'estratègies de resolució com ara l'analogia amb altres problemes, l'estimació, l'assaig i error, resoldre-ho de manera inversa, la descomposició en problemes més senzills, etc.

Competència 2

Argumentar la idoneïtat de les solucions d'un problema emprant el raonament i la lògica matemàtica per verificar-ne la validesa.

Criteris d'avaluació

2.1 Expressar, amb coherència científica, idees i raonaments que permetin justificar la validesa de les solucions, dels processos i de les conclusions.

2.2 Construir i expressar amb coherència científica textos amb arguments matemàtics que permeten fer judicis crítics o prendre decisions tecnològiques, socials, artístiques i culturals en un context sostenible, ètic i respectuós amb el medi ambient, en relació amb la situació o amb el problema plantejat.

L'anàlisi de les solucions obtingudes en la resolució d'un problema potencia la reflexió crítica, el raonament i l'argumentació. La interpretació de les solucions i de les conclusions obtingudes considerant diferents perspectives com ara la sostenibilitat, el consum responsable, l'equitat o la no discriminació, entre d'altres, ajuden a prendre decisions raonades, a avaluar les estratègies i a comunicar de manera efectiva.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta processos reflexius propis de la metacognició, com ara l'acte i la coavaluació, l'ús eficaç d'eines digitals, la verbalització o descripció del procés i la selecció entre diferents maneres de comprovació de solucions o d'estratègies per validar les solucions i el seu abast.

Competència 3

Formular conjectures o problemes, utilitzant el raonament i l'argumentació, la creativitat i les eines tecnològiques, per generar nou coneixement matemàtic.

Criteris d'avaluació

3.1 Plantejar preguntes en contextos diversos que es puguin respondre mitjançant el coneixement matemàtic.

3.2 Fer conjectures matemàtiques de manera autònoma i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques (llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).

3.3 Proposar problemes de manera autònoma, creativa i raonada en un context en el qual l'alumnat tingui llibertat creativa fent ús, si cal, d'eines tecnològiques

(llenguatges de programació, fulls de càlcul, GeoGebra, fotografia matemàtica, vídeo, etc.).

La formulació de conjetures i la generació de preguntes de contingut matemàtic són dos components importants i significatius del currículum de matemàtiques i són considerats una part essencial del quefer matemàtic. Formular conjetures o generar preguntes amb contingut matemàtic sobre una situació problematitzada o sobre un problema ja resolt implica la creació de nous problemes amb l'objectiu d'explorar una situació determinada, i també la reformulació d'un problema durant el procés de resolució d'aquest.

El desenvolupament d'aquesta competència pot fomentar un pensament més divers i flexible, millorar la destresa per resoldre problemes en diversos contextos i establir ponts entre situacions concretes i les abstraccions matemàtiques, ampliar la percepció de les matemàtiques, i enriquir i consolidar els conceptes. Quan l'alumnat genera preguntes millora el raonament i la reflexió al mateix temps que construeix el seu propi coneixement, la qual cosa es tradueix en un alt nivell de compromís i curiositat, i d'entusiasme cap al procés d'aprenentatge de les matemàtiques.

Competència 4

Utilitzar el pensament computacional modificant, creant i generalitzant estratègies i algorismes amb suport digital per modelitzar i resoldre situacions de la vida quotidiana o de diversos àmbits del coneixement, incloent-hi el matemàtic.

Criteris d'avaluació

4.1 Descompondre un problema o una situació de la vida quotidiana en diferents parts, abordant-les d'una en una per poder trobar després la solució global amb dispositius digitals.

4.2 Reconèixer patrons, similituds i tendències en els problemes o situacions que es volen solucionar.

4.3 Trobar els principis que generen els patrons d'un problema descartant les dades irrelevantes tot identificant les parts més importants.

4.4 Generar instruccions pas a pas per resoldre un problema i d'altres de similars provant i duent a terme possibles solucions amb llenguatges de programació o també amb fulls de càlcul, GeoGebra i desenvolupadors d'aplicacions mòbils entre d'altres.

El pensament computacional entronca directament amb la resolució de problemes i amb el plantejament de procediments, utilitzant l'abstracció per identificar els aspectes més rellevants i la descomposició en tasques més simples, amb l'objectiu d'arribar a una solució del problema que pugui ser executada per un sistema informàtic. Portar el pensament computacional a la vida diària i a l'àmbit de la ciència i la tecnologia comporta relacionar els aspectes fonamentals de la informàtica amb les necessitats de modelatge i simulació de l'alumnat.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta la creació de models abstractes de situacions quotidianes i de l'àmbit de la ciència i la tecnologia, la seva automatització i modelització i la codificació en un llenguatge fàcil d'interpretar per un sistema informàtic.

Competència 5

Connectar diferents idees matemàtiques, establint vincles entre conceptes, procediments, arguments i models, per donar significat a l'aprenentatge matemàtic i estructurar-lo.

Criteris d'avaluació

5.1 Identificar vincles entre diferents models matemàtics per disposar de més eines a l'hora d'abordar un repte.

5.2 Traduir entre diferents representacions d'un mateix concepte matemàtic per extreure'n informació d'un i aplicar-la a l'altre.

5.3 Aplicar conceptes matemàtics interconnectats per abordar un repte.

5.4 Treure conclusions per mitjà d'una visió integrada de les matemàtiques.

Establir connexions entre les diferents idees matemàtiques proporciona una comprensió més profunda de com diversos enfocaments d'un mateix problema poden produir resultats equivalents. L'alumnat pot utilitzar idees procedents d'un context per provar o refutar conjetures generades en un altre context diferent i, en connectar-hi les idees matemàtiques, pot desenvolupar una major comprensió dels conceptes, dels procediments i dels arguments. Percebre les matemàtiques com un tot implica estudiar les seves connexions internes i reflexionar-hi, tant de les existents entre els blocs de sabers, com entre les matemàtiques d'un nivell o les de diferents etapes educatives.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta enllaçar les noves idees matemàtiques amb idees prèvies, reconèixer i utilitzar les connexions entre idees matemàtiques en la resolució de problemes i comprendre com unes idees es construeixen sobre unes altres per formar un tot integrat.

Competència 6

Vincular i contextualitzar les matemàtiques a altres àrees de coneixement, abordant les situacions que se'n desprenguin, per modelitzar, resoldre problemes i desenvolupar la capacitat crítica, creativa i innovadora en situacions diverses.

Criteris d'avaluació

6.1 Reconèixer i utilitzar les matemàtiques presents a la vida quotidiana usant els processos inherents a la investigació científica i matemàtica: inferir, mesurar, comunicar, classificar, predir, etc., en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.

6.2 Reconèixer i utilitzar les connexions entre les matemàtiques i altres matèries en situacions susceptibles de ser abordades en termes matemàtics.

6.3 Utilitzar el potencial creatiu de les matemàtiques per fer propostes innovadores en contextos científics, tecnològics, socials, artístics i culturals.

6.4 Identificar i valorar l'aportació actual i històrica de les matemàtiques al progrés de la humanitat, també des d'una perspectiva de gènere, davant dels reptes que planteja la societat actual.

6.5 Argumentar matemàticament i amb esperit crític sobre diferents aspectes socioculturals com ara pseudociències, política, medi ambient, economia i consumisme, desigualtats, tradicions i costums, etc.

Observar relacions i establir connexions matemàtiques és un aspecte clau del quefer matemàtic, quan l'alumnat augmenta els seus coneixements, la seva destresa per utilitzar un ampli conjunt de representacions i l'accés a la tecnologia, les connexions amb altres àrees de coneixement, especialment amb les ciències, els confereix una gran potència matemàtica. La connexió entre les matemàtiques i altres àrees de coneixement no hauria de limitar-se als sabers conceptuals, sinó ampliar-se als procediments i a les actituds, de manera que els procediments i actituds matemàtics poden ser transferits i aplicats a altres matèries i contextos.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta l'establiment de connexions entre idees, conceptes i procediments matemàtics i altres àrees de coneixement, amb la vida real i la seva aplicació en la resolució de problemes en situacions diverses.

Competència 7

Comunicar i representar, de forma individual i col·lectiva, conceptes, procediments i resultats matemàtics usant el llenguatge oral, escrit, gràfic i multimèdia, mitjançant diferents tipus de suports, incloent-hi els tecnològics, per donar significat al coneixement, transferir-lo i compartir-lo.

Criteris d'avaluació

7.1 Mostrar organització en comunicar les idees matemàtiques.

7.2 Usar la terminologia, la simbologia i el rigor matemàtic en la comunicació i la representació de les matemàtiques.

7.3 Expressar oralment les idees matemàtiques amb un registre coherent i precís.

7.4 Escriure textos matemàtics de tot tipus (descriptius, argumentatius, expositius, instructius, etc.) amb rigor científic, de lectura fluida i coherent i en els quals l'ús del llenguatge i de la simbologia matemàtica sigui precís.

7.5 Dissenyar representacions matemàtiques que siguin capaces, per si soles, d'expressar idees matemàtiques sintetitzades.

7.6 Utilitzar l'expressió artística i creativa per comunicar, representar i expressar idees i raonaments matemàtics, com per exemple la fotografia matemàtica, els vídeos matemàtics, les obres visuals i la música.

7.7 Dialogar entre iguals i debatre idees matemàtiques per descriure, explicar i justificar raonaments, processos i conclusions.

En la societat de la informació, es fa cada dia més palesa la necessitat d'una comunicació clara i veraç, tant oralment com per escrit. Interactuar amb els altres ofereix la possibilitat d'intercanviar idees i reflexionar-hi, col·laborar, cooperar, generar i afermar nous coneixements, convertint la comunicació en un element indispensable en l'aprenentatge de les matemàtiques.

Les representacions d'idees, conceptes i procediments matemàtics faciliten el raonament i la demostració, s'utilitzen per examinar relacions i contrastar la validesa de les respostes, són presents de manera natural en les tecnologies digitals i es troben en el centre de la comunicació matemàtica.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta expressar fets, idees, conceptes i procediments complexos verbalment, analíticament i gràficament, de manera veraç i precisa, utilitzant la terminologia matemàtica adequada, donar significat i permanència a les idees i fer-les públiques.

També comporta l'augment del repertori de representacions matemàtiques i del coneixement de com usar-les de manera eficaç, recalcant les maneres en què representacions diferents dels mateixos objectes poden transmetre diferents informacions i mostrant la importància de seleccionar representacions adequades a la tasca.

Competència 8

Desenvolupar l'autoregulació i les destreses personals que ajudin a identificar i gestionar emocions, aprenent de l'error i afrontant les situacions d'incertesa com una oportunitat, per perseverar i gaudir del procés d'aprendre matemàtiques.

Criteris d'avaluació

8.1 Identificar els errors propis que es fan en matemàtiques, descobrir els elements conceptuals, de procediment o d'estratègia que els provoquen i, finalment, expressar de manera raonada el motiu de l'error.

8.2 Decidir i posar en pràctica estratègies concretes que permetin evitar l'error i superar la dificultat.

8.3 Perseverar en la consecució dels objectius implementant noves estratègies matemàtiques identificant i gestionant les pròpies emocions.

8.4 Participar activament de l'autoavaluació, compartint i consensuant amb el professorat les estratègies de millora.

8.5 Desenvolupar la capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics gaudint de la llibertat de decidir sense mostrar por a equivocar-se.

La resolució de problemes o de reptes més globals en els quals intervenen les matemàtiques sovint representen un desafiament que implica multitud d'emocions que convé que l'alumnat gestioni correctament. Les destreses emocionals dins de l'aprenentatge

de les matemàtiques fomenten el benestar de l'alumnat, la regulació emocional i l'interès pel seu aprenentatge.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta identificar i gestionar les emocions en el procés d'aprenentatge de les matemàtiques, reconèixer les fonts d'estrès, ser perseverant en la consecució dels objectius, pensar de manera crítica i creativa, crear resiliència i mantenir una actitud proactiva davant de nous reptes matemàtics.

Competència 9

Cooperar, desenvolupant les destreses socials necessàries per participar activament en els equips de treball inclusius i reconeixent la diversitat i el valor de les aportacions dels altres, per compartir i construir coneixement matemàtic de manera col·lectiva.

Criteris d'avaluació

9.1 Aportar i compartir estratègies i raonaments matemàtics amb els companys, valorar l'èxit col·lectiu com una estratègia de millora personal.

9.2 Col·laborar en el treball en equip tant en entorns presencials com virtuals, escoltant els altres i valorant les seves aportacions, respectant la perspectiva de gènere i la multiculturalitat, compartint i construint coneixement matemàtic de manera conjunta.

9.3 Idear, dissenyar i aportar activitats i problemes matemàtics de qualitat conceptual a la resta de companys per tal de participar activament en la construcció col·lectiva del coneixement matemàtic.

9.4 Ajudar a identificar errors i dificultats d'aprenentatge de les companyes i companys fent aportacions constructives i concretes que puguin ajudar a superar-los i a millorar.

9.5 Utilitzar la llengua catalana en l'aprenentatge de les matemàtiques com una eina de cohesió, inclusió i equitat.

Treballar els valors de respecte, tolerància, igualtat o resolució pacífica de conflictes, al mateix temps que resolen reptes matemàtics desenvolupant destreses de comunicació efectiva, planificació, indagació, motivació i confiança, per crear relacions i entorns de treball saludables, que permetin afermar l'autoconfiança i normalitzar situacions de convivència en igualtat. Així mateix, s'ha de fomentar la ruptura d'estereotips i d'idees preconcebudes sobre les matemàtiques associades a qüestions individuals, com per exemple les de gènere o l'aptitud per a les matemàtiques.

El desenvolupament d'aquesta competència comporta mostrar empatia pels altres, establir i mantenir relacions positives, exercitar l'escolta activa i la comunicació assertiva, treballar en equip i prendre decisions responsables.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques

corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Anàlisi

Sentit numèric

- Sentit de les operacions
 - Interpretació de la informació numèrica en documents de la vida quotidiana: documents financers, factures, nòmines, notícies, etc.
 - Ús d'eines tecnològiques i digitals per resoldre problemes numèrics.
- Relacions/educació financera
 - Aplicació de les relacions entre raons, proporcions, percentatges, taxes (tant per un, tant per cent, tant per mil, etc.), impostos i increments absoluts i relatius, en la representació de relacions quantitatives en contextos reals.
 - Ús del raonament proporcional en la resolució de problemes financers: mitjans de pagament amb cobrament d'interessos i comissions, canvis de divises, etc., fent ús d'eines tecnològiques.

Sentit de la mesura

- Canvi
 - Estudi de la variació absoluta i de la variació mitjana d'una funció com a pas previ per a la construcció del concepte de derivada.
 - Construcció del concepte de derivada d'una funció a partir de l'estudi del canvi de la funció en diferents contextos.

Sentit algebraic

- Model matemàtic
 - Ús de fulls de geometria dinàmica o fulls de càlcul per modelitzar situacions del món real fent servir funcions lineals, quadràtiques, racionals senzilles, exponencials, logarítmiques, a trossos i periòdiques.
- Igualtat i desigualtat
 - Resolució de sistemes d'equacions i inequacions per resoldre problemes relacionats amb la modelització o les funcions en diferents contextos mitjançant eines digitals.

- **Relacions i funcions**
 - Representació gràfica a partir d'eines de geometria dinàmica o taules de valors per analitzar les propietats de les classes de funcions, incloent-hi lineals, quadràtiques, racionals senzilles, exponencials i logarítmiques.
 - Interpretació de les propietats d'una funció per resoldre problemes en contextos diversos.
- **Pensament computacional**
 - Formulació, resolució, anàlisi, representació i interpretació de relacions i problemes de la vida quotidiana i de diferents àmbits utilitzant algorismes, programes i eines tecnològiques adequats.

Geometria

Sentit espacial

- Visualització, raonament i modelització geomètrica
 - Representació de situacions de la vida quotidiana mitjançant diferents tipus de grafs (dirigits, plans, ponderats, arbres, etc.).
 - Resolució de problemes de camins i circuits fent ús de grafs eulerians i hamiltonians. Coloració de grafs.
 - Resolució del problema del camí mínim en diferents contextos.

Probabilitat i estadística

Sentit numèric

- Comptatge
 - Ús de regles i estratègies bàsiques per calcular el cardinal de conjunts finits per resoldre problemes en contextos diversos.

Sentit de la mesura

- Mesura
 - Anàlisi de la incertesa associada a un fenomen aleatori per mitjà de la probabilitat.

Sentit estocàstic

- Organització i anàlisi de dades
 - Interpretació i anàlisi d'informació estadística en diversos contextos.
 - Organització de les dades procedents de variables bidimensionals mitjançant la distribució conjunta i les distribucions marginals i condicionades. Anàlisi de la dependència estadística.
 - Ús i diferenciació entre la regressió lineal o la quadràtica per a l'estudi de la relació entre dues variables, valorant la pertinença dels diferents ajustaments.

- Ús del coeficient de correlació lineal per quantificar la relació lineal entre dues variables. Anàlisi de la seva fiabilitat per fer prediccions en diferents contextos, en particular els científics i tecnològics.
- Ús de la calculadora, del full de càlcul o de programari específic en l'anàlisi de dades estadístiques.

- Predictibilitat i incertesa

- Càlcul de probabilitats en experiments compostos per mitjà de l'ús del concepte de probabilitat condicionada i de la independència entre successos aleatoris. Ús dels diagrames d'arbre i de les taules de contingència com a eines de suport al càlcul de probabilitats. Contextualització del teorema de probabilitats totals.

- Distribucions de probabilitat

- Modelització de fenòmens estocàstics mitjançant les distribucions de probabilitat binomial i normal. Càlcul de probabilitats associades mitjançant eines tecnològiques.

- Inferència

- Disseny d'estudis estadístics relacionats amb diversos contextos utilitzant eines digitals. Anàlisi i valoració de la representativitat de la mostra utilitzada en un estudi estadístic.

Sabers socioemocionals

- Creences, actituds i emocions

- Habilitats d'autoregulació encaminades a descobrir els propis espais de millora i de recorregut personal.
- Predisposició a endinsar-se en determinats aspectes de l'abstracció matemàtica com a únic camí per millorar-ne l'aplicabilitat.
- Perseverança en la consecució d'una fita explorant i redefinint, si cal, les estratègies necessàries en el creixement personal.
- Capacitat creativa fent propostes matemàtiques innovadores relacionades amb aspectes artístics, culturals, socials i tecnològics en els quals el gaudi de fer matemàtiques sigui present.
- Habilitat d'identificar les confusions conceptuals pròpies que determinen els errors que es fan en matemàtiques valorant-les com una important font d'aprenentatge.

- Presa de decisions

- Capacitat de posar en pràctica estratègies concretes que ajudin a superar confusions conceptuals pròpies.
- Destreses per explorar i valorar diferents estratègies en el tractament matemàtic d'un problema o d'una situació.
- Destreses a l'hora de millorar les estratègies d'aprenentatge a partir dels suggeriments de millora que es fan en les avaluacions i coavaluacions.

- Capacitat de prendre decisions personals a partir de l'anàlisi crítica d'una situació susceptible de ser tractada amb argumentació matemàtica.

- Inclusió, respecte i diversitat

- Capacitat d'escoltar, respectar i provar estratègies matemàtiques proposades per una altra persona.

- Habilitat d'aportar idees i arguments que ajudin a l'aprenentatge dels companys.

- Capacitat de consensuar opinions i estratègies diverses a l'hora de prendre una decisió col·lectiva en el desenvolupament d'una activitat matemàtica.

- Apreciació de l'èxit col·lectiu com un èxit individual.

- Apreciació de la contribució de les matemàtiques i del paper de matemàtics i matemàtiques al llarg de la història en múltiples aspectes que ens envolten, tant de l'àmbit artístic, com cultural, social, científic i tecnològic.

Moviments Culturals i Artístics

La cultura forma un teixit complex que s'articula, s'ordena i es reestructura permanentment. Inclou creences, sistemes de valors, costums i tradicions, manifestacions artístiques, ciència i tècnica, cosmovisions, maneres de pensar, etc., que constitueixen els trets distintius d'una societat en contínua transformació. Una sòlida comprensió dels moviments culturals i artístics en la seva pluralitat afavorirà que l'alumnat desenvolupi el sentit de la pròpia identitat cultural, que pot ser plural, i que construeixi un vincle social basat en referències comunes.

L'art és un element singular de les manifestacions culturals, entès com a producte resultant de la creativitat i de l'actuació humanes, que s'expressa amb codis propis i enriqueix la visió del món que ens envolta. L'art es pot considerar una eina per impulsar el diàleg i la transformació social, clau en la formació del nostre alumnat per al desenvolupament de la seva consciència i identitat culturals. La matèria de Moviments Culturals i Artístics contribuirà a aquest coneixement de la pròpia identitat i, alhora, a una formació integral de l'alumnat en valors ciutadans, en la promoció del diàleg entre cultures i en el respecte a la diversitat de les expressions artístiques i de respostes humanes a algunes de les necessitats i dels problemes profunds i comuns de les persones.

L'art i la cultura són accions inherents a l'ésser humà i són reflexos i conseqüències de la societat que habita, de manera que les produccions pertanyents a diferents àmbits es creen i es perceben entrelaçades en una època determinada, però, a més, no romanen estàtiques, de manera que es renoven contínuament en un flux complex. El món actual es caracteritza per la cohabitació de formes plurals de veure, de sentir, de ser i de pensar, estimulades pels constants intercanvis —sovint virtuals— d'informacions, dinàmiques i persones, de manera que les fronteres tradicionals han quedat desdibuixades. Com a resultat d'aquest món global i divers, es creen dinàmiques de transformació contínua del coneixement, de les tecnologies, de les formes d'expressió i comunicació i de la representació i interpretació del món, que evolucionen de forma ràpida i constant i que provoquen que hi hagi una quantitat extraordinària d'informació per processar, descodificar i interpretar críticament. En conseqüència, en el nostre temps, l'art i la cultura ofereixen una diversitat sorprenent de manifestacions i experiències, on convergeixen pluralitat de mirades, pensaments i inquietuds que demanen noves formes de producció i recepció. La pluralitat d'aquestes manifestacions és una poderosa eina per pensar el món contemporani de manera oberta i inclusiva, ja que la creació i la producció artística estan en diàleg i evolució permanents juntament amb els canvis de la societat.

Aquestes particularitats, pròpies de la societat del segle XXI, requereixen la formació de persones sensibles al món que els envolta, amb una disponibilitat contínua per a la recepció activa, el coneixement i la indagació. És necessària una alfabetització cultural, artística i estètica basada en el reconeixement dels diferents codis, recursos, tècniques i discursos de les diferents manifestacions culturals i artístiques de l'entorn.

Amb aquesta matèria l'alumnat podrà establir nous vincles amb la seva realitat, amb si mateix i amb els altres, cultivant una percepció intel·ligent i una actitud activa, cosa que afavorirà el desenvolupament de l'interès per pensar la cultura contemporània de manera reflexiva, participativa i compromesa. Aquesta matèria facilitarà a l'alumnat un accés i un apropament a aquesta cultura i l'aproximarà a una apreciació empàtica i afectiva de les arts en proporcionar-li una trobada sensible i raonada amb diferents produccions i manifestacions, que pertanyen al patrimoni cultural i artístic de la humanitat, i posant èmfasi en l'actualitat, amb l'objectiu d'evidenciar tant les condicions de creació, el procés i el seu context, com la seva implicació envers el compromís social, la llibertat d'expressió i la innovació, entesa com l'aportació de solucions que impliquin millores.

Aquesta matèria ha de contribuir, també, a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement.

L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els i les estudiants per aplicar de forma integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

Cada manifestació cultural i artística forma part d'un conjunt dinàmic i s'inscriu en un temps i en un espai amb continuïtats i ruptures i, alhora, en relació amb altres àmbits propis de la creació humana. L'herència artística està present en totes i cada una d'aquestes manifestacions, de manera que allò nou mai trenca totalment amb el que el precedeix. En aquesta successió que caracteritza la cultura i l'art, hi ha uns temes constants que es poden seguir al llarg de diferents èpoques i societats, amb diferents reinterpretacions. La protecció i difusió de la cultura i de l'art contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de manera transversal, ja que contribueix a crear societats més inclusives, respectuoses i resilents i augmenta el benestar dels ciutadans, promou la participació col·lectiva i enforteix la cultura cívica, l'equitat social i els valors del diàleg i la pau. També es relaciona de forma directa amb el repte d'aconseguir la igualtat de gènere i la participació de totes les persones en la societat, per desenvolupar al màxim els seus talents i les seves aspiracions, posar fi a qualsevol forma de discriminació i violència i visibilitzar les aportacions culturals i artístiques de persones i col·lectius minoritzats, com a part de la riquesa del món.

S'han establert vuit competències específiques que s'articulen entorn dels quatre components de la competència clau Consciència i expressió culturals i de la resta de competències clau del currículum. Una d'aquestes competències incorpora de manera explícita la perspectiva de gènere per visibilitzar, entre altres aspectes, les dones creadores, habitualment marginades del cànon instituït. També s'han formulat uns criteris d'avaluació que integren coneixements, destreses i actituds. Permeten comprovar l'assoliment dels aprenentatges i, en conseqüència, tenen una relació directa amb les accions educatives, que s'hauran de focalitzar que els i les alumnes desenvolupin la capacitat de gestionar la informació, per aplicar els sabers de forma integrada i sistemàtica i per analitzar la realitat de forma crítica i constructiva i actuar-hi. Impliquen, també, el disseny d'instruments i estratègies diversos amb què valorar els aprenentatges, tenint en compte la inclusió i la personalització i des d'una perspectiva formativa, que faci que els i les alumnes tinguin consciència dels seus aprenentatges i puguin autoregular-se per millorar.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats.

Un currículum competencial requereix una metodologia productiva que parteixi de situacions i contextos d'aprenentatge reals i significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, a la col·laboració i a l'acció. Per aquest motiu, els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos on es pot desenvolupar l'aprenentatge. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent.

Els quatre primers blocs de sabers d'aquesta matèria s'han plantejat al voltant de grans temàtiques, qüestions o contextos, a partir dels quals s'articulen els sabers, sense pretensió d'exhaustivitat, posant en relleu llur presència en les manifestacions culturals i artístiques de la societat contemporània: *art, natura i cultura, art i intervenció en l'entorn, visió integrada de les arts i de la cultura i art, cos i moviment*. En el cinquè bloc, *cultura visual i tecnologies*, s'exploren els diversos llenguatges audiovisuals i multimèdia actuals presents en les produccions culturals i artístiques, i les possibilitats expressives de les tecnologies, tant en l'aspecte de la producció com de l'accés. L'últim bloc, *la funció social de l'art i el consum cultural*, té com a objectiu que l'alumnat accedeixi al coneixement de diferents tipus d'esdeveniments relacionats amb la cultura i l'art, i que reflexioni críticament sobre el paper i la repercussió que aquest tipus d'esdeveniments té en la societat i per atendre alguns dels principals reptes del segle XXI.

Per al desenvolupament d'aquesta matèria serà necessari concretar unes situacions d'aprenentatge a partir de la selecció d'una àmplia varietat de produccions i manifestacions culturals i artístiques, sobretot contemporànies, l'estudi de les quals permeti deduir-ne els llenguatges, les característiques o les referències comunes i el context de producció i recepció. Aquestes situacions d'aprenentatge han de permetre un treball conjunt de totes les competències específiques de manera que es puguin adquirir els coneixements, destreses i actituds de forma interrelacionada i progressiva pel que fa a la seva complexitat. També es crearan les situacions que permetin que l'alumnat dugui a terme, de manera individual i col·laborativa, produccions culturals i artístiques pròpies amb sentit creatiu i innovador davant problemàtiques socials rellevants. Aquestes situacions proporcionaran a l'alumnat una perspectiva real de les aplicacions formatives i professionals de l'art i la cultura en les múltiples facetes, i també de l'enriquiment personal.

Igualment, al llarg del curs s'escolliran moments coincidents amb el desenvolupament de manifestacions i esdeveniments culturals i artístics de caire popular o culte, com ara exposicions i fires d'art contemporani, i festivals i espectacles de cinema, música o dansa, internacionals o locals, per introduir l'anàlisi de les manifestacions artístiques presents i apropar els continguts de la matèria a l'entorn proper de l'alumnat i, alhora, analitzar-ne els vincles globals. També s'escolliran recursos digitals audiovisuals que permetin apropar l'alumnat a una selecció de manifestacions culturals i artístiques i proporcionar nous horitzons en un món saturat d'imatges i creacions, en renovació constant. Finalment, es potenciarà la participació en projectes conjuntament amb altres centres escolars.

En síntesi, la matèria de Moviments Culturals i Artístics ofereix a l'alumnat l'oportunitat de familiaritzar-se amb nombroses referències culturals, facilitant-li l'accés al món de les arts, descobrint les seves particularitats, contribuint a la seva formació com a ciutadà o ciutadana i com a espectador o espectadora i creador o creadora de continguts culturals i artístics. En establir relacions properes, sense prejudicis, i basades en el coneixement i la comprensió, s'aconseguirà una aprehensió més global de la cultura, el desenvolupament del gaudi estètic i el respecte per les produccions i manifestacions de qualsevol època i cultura.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar produccions de diferents moviments culturals i artístics i de contextos socials i històrics diversos, identificant-ne els aspectes singulars, per descobrir-los, sense prejudicis, com a representatius de l'esperit d'una època.

Criteris d'avaluació

1.1 Especificar els aspectes singulars de diferents produccions culturals i artístiques, relacionant-los amb els seus contextos històrics, de manera oberta i sense prejudicis.

1.2 Descobrir els moviments culturals i artístics com a reflexos del sentir i pensar de cada època, establint relacions amb la pròpia identitat cultural.

Cada manifestació cultural i artística és portadora d'una gran quantitat d'informació simbòlica de la manera de sentir, d'interrogar-se, d'entendre i d'interactuar amb el món de cada artista i, en conseqüència, de la societat a la qual pertany. Tota producció artística tradueix allò que forma part de l'univers de les persones i dels col·lectius que l'han creat. El coneixement i la comprensió de les característiques de diferents mitjans d'expressió i dels diferents moviments culturals a les quals pertanyen, ajudaran l'alumnat a identificar les relacions entre l'artista, la seva obra i el seu entorn històric i cultural. De la mateixa manera, descobriran la varietat de funcions que tota activitat cultural té, i ha tingut, tant en l'àmbit individual, per atendre les necessitats personals d'autoexpressió, autoconeixement i desenvolupament de la capacitat creadora, com social, facilitant la comunicació i l'estructuració social.

Així mateix, mitjançant una reflexió oberta i sense prejudicis, valorarà la importància que tenen els factors estètics i culturals a les societats, descobrint la cultura i l'art com a generadors de pensament i de coneixement, com a suscitadors de noves possibilitats i respostes.

Competència 2

Argumentar sobre la importància de la llibertat creativa i expressiva en les produccions culturals i artístiques que formen part del patrimoni per enriquir la pròpia identitat a partir d'aportacions plurals i des d'una perspectiva intercultural.

Criteris d'avaluació

2.1 Dur a terme accions per difondre i conservar el patrimoni com a bé compartit i com a element essencial per al desenvolupament de les persones i de les societats des d'una perspectiva intercultural.

2.2 Aportar arguments raonats sobre la importància de la llibertat creativa i expressiva i mostrar compromís en processos de creació.

En el moment de trobada amb una manifestació cultural i artística l'alumnat s'haurà d'implicar, no només en la recepció activa del resultat final, sinó també en la recerca del context, de les condicions i del procés de creació. Reconèixerà així les múltiples opcions que hi ha a l'hora de materialitzar una idea, valorant la importància de la lliure expressió en la cultura i empatitzant amb els i les artistes pel que respecta a les seves eleccions, a la recerca d'alternatives diferents de les habituals i a les possibles dificultats trobades durant el desenvolupament de la seva producció. Una comprensió sòlida de diferents manifestacions culturals i artístiques provocarà un diàleg sensible amb la cultura, un intercanvi d'idees i emocions, durant el qual l'alumnat reconèixerà la diferència i la diversitat com a fonts de riquesa socials i personals.

L'alumnat identificarà la diversitat com a part integrant de la seva pròpia identitat cultural, en ser conscient de les múltiples i diferents fonts de les manifestacions culturals i artístiques, de qualsevol tipus i època, però en especial de les contemporànies. Reconèixerà així la diversitat cultural com un dels principals patrimonis de la humanitat, i la cultura

contemporània com un patrimoni de present i de futur, entenent la importància del seu gaudi, de la seva promoció i de la seva conservació.

Competència 3

Fer recerca sobre els llenguatges, codis i tècniques de diferents manifestacions culturals i artístiques, a partir de la indagació i la participació activa, per comprendre'n les especificitats i intencionalitats i descobrir possibles relacions i referents comuns.

Criteris d'avaluació

3.1 Dur a terme indagacions sobre diferents llenguatges, codis i tècniques i sobre els valors artístics de diferents propostes a partir de l'anàlisi de la seva especificitat i de la participació activa.

3.2 Analitzar les intencionalitats de diferents manifestacions culturals i artístiques, considerant i respectant la presència de referents comuns una font de riquesa social i personal.

En el desenvolupament i la producció de manifestacions culturals i artístiques s'utilitzen molt diferents i variades tècniques i, en funció del tipus de creació duta a terme, s'utilitzen llenguatges i codis determinats. Identificar i conèixer aquests llenguatges i valors artístics, mitjançant una exploració activa, formarà l'alumnat en una recepció cultural completa, progressant així en una sensibilització respecte a les característiques essencials de qualsevol producció artística, en el gaudi, la interpretació i la valoració crítica d'aquesta.

A la vegada, al llarg d'aquesta exploració, l'alumnat descobrirà com sorgeixen les idees o les necessitats d'expressió cultural i artística, com es desenvolupen i es reprenen en diferents èpoques o cultures per ser reformulades segons cada context. Observarà com les creacions de cada grup humà evolucionen per modificació de les formes i produccions ja existents, i gràcies a les connexions entre diferents tipus de llenguatges. Podrà així identificar les particularitats i alhora els referents comuns.

Competència 4

Interpretar l'evolució dels moviments culturals i artístics de la història recent per reconèixer la implicació social dels i de les artistes, apreciar les tecnologies digitals com a motors creatius i desenvolupar la sensibilitat artística i el gaudi estètic.

Criteris d'avaluació

4.1 Valorar la influència que els nous llenguatges, mitjans i tècniques han tingut en la cultura i l'art i apreciar l'actitud innovadora de les i dels artistes.

4.2 Interpretar la repercussió i el compromís social de l'art i de la cultura, mostrar sensibilitat, empatia i respecte per la implicació creativa i valorar les tecnologies digitals com a mitjans creatius de les persones i dels col·lectius en un món global.

En analitzar l'evolució de la cultura i l'art en la història més recent, l'alumnat podrà observar com els i les artistes no cessen de cercar noves formes d'expressió, reivindicant la superació de les tècniques, els límits tradicionals i la necessitat d'avançar cap al futur amb l'ús de la tecnologia. Igualment, apreciarà que les diferències de l'art i la cultura contemporànies amb

el passat s'emmarquen no només en els problemes tècnics i estètics, sinó també en allò que n'afecta l'ús i la implicació social. Tot això proporcionarà eines per interpretar els múltiples universos visuals i expressius que es manifesten en el seu entorn. Per contemplar de forma activa una manifestació cultural i artística, l'alumnat ha d'incorporar tant un procés d'anàlisi i de reflexió com de gaudi, entenent que la seva recepció serà més completa i sensible si es coneixen els pensaments i les necessitats expressives de les seves creadores i creadors. Aquest procés és necessari per comprendre'n el missatge, la dimensió social, creativa i estètica i fer-ne una valoració personal.

La cultura i l'art s'han d'entendre com a conjunts interrelacionats, com a realitats històriques, socials i humanes vinculades, no només a les necessitats de comunicació i expressió de les persones creadores, sinó també a les necessitats col·lectives de cada societat. A més, la interacció amb la cultura és un procés de doble sentit, ja que a la seva recepció intervenen, de manera ineludible, les experiències pròpies de cada individu. Així, el bagatge cultural personal es modelitza a partir de formes de pensament que rebem i de l'exercici intel·lectual. En posar en contacte l'alumnat amb diferents manifestacions culturals i artístiques, se li facilitarà integrar aquesta herència en el seu propi cabal i accedir al gaudi estètic.

Competència 5

Participar en pràctiques culturals i artístiques com a mitjans per expressar idees, sentiments i emocions, a través de l'observació i l'exploració actives, per establir nous vincles afectius amb l'entorn, mostrar empatia i respecte per les creacions alienes i progressar en el creixement personal.

Criteris d'avaluació

5.1 Experimentar amb interès, curiositat i respecte per les creacions alienes diferents pràctiques culturals i artístiques i identificar les seves possibilitats comunicatives i expressives.

5.2 Interpretar la pràctica creativa com un mitjà per expressar idees, sentiments i emocions, exterioritzar sensacions i establir connexions personals i vincles afectius amb manifestacions culturals i artístiques contemporànies de l'entorn.

Tota manifestació cultural i artística constitueix un testimoni sobre la condició humana. És una resposta a una inquietud d'ordre existencial i alhora és generadora d'altres interrogants. És una manera de prendre consciència d'un mateix i dels altres. Aproximar a l'alumnat la pràctica creativa dels i de les artistes li implicarà comprendre el procés del pensament creatiu i tècnic i, també, sentir l'art i la cultura com a manera de veure, comprendre i millorar el món.

A més d'un procés d'anàlisi formal i funcional amb el qual indagar sobre els significats i peculiaritats de cada obra, es fomentarà que l'alumnat estableixi nous vincles emocionals i estètics per descobrir allò que està integrat en l'imaginari personal i social. Igualment podrà identificar nous horitzons que despertin el seu interès, que li suscitin sentiments i emocions i que, en conseqüència, comencin a formar part del seu desenvolupament i creixement personal, en apreciar que no hi ha fronteres entre art, cultura i vida.

Competència 6

Analitzar els processos, fenòmens i produccions artístics i culturals des la perspectiva de gènere, per mitjà d'una aproximació oberta i integradora, per

comprometre's en la igualtat d'oportunitats i rebutjar qualsevol forma de discriminació i violència.**Criteris d'avaluació**

6.1 Identificar les causes que han relegat les dones a un rol secundari en el món de la cultura i de les arts i emprendre accions per valorar, dignificar i visibilitzar les aportacions plurals com a font de riquesa per a tothom.

6.2 Adoptar un paper actiu i compromès amb l'entorn perquè les persones puguin desenvolupar les seves aspiracions, superant estereotips i prejudicis i rebutjant qualsevol forma de discriminació i violència.

Amb la matèria de Moviments Culturals i Artístics l'alumnat apreciarà que la cultura i l'art ha d'estar a l'abast i ha de permetre la participació de totes les persones i col·lectius de la societat, ja que els seus plantejaments i les seves expressions són, alhora, part integrant de la identitat cultural dels individus que hi pertanyen i ha de representar els seus anhels i vivències, sense discriminacions ni violències.

L'estudi sobre les pràctiques culturals i artístiques han relegat les dones a un paper secundari i subsidiari i sovint no han reflectit la seva realitat i experiència en tota la seva complexitat i pluralitat, ni tampoc la d'altres persones o col·lectius que, per la seva condició minoritzada, han estat injustificadament marginats del món artístic i cultural. Per aquest motiu, és necessari ajudar l'alumnat a analitzar, en clau de gènere, els processos, fenòmens i produccions de l'art i de la cultura per analitzar críticament determinades representacions i manifestacions, adquirir compromisos envers la igualtat d'oportunitats i per rebutjar conductes discriminatòries i violentes.

Competència 7

Dur a terme produccions culturals i artístiques col·laboratives amb diferents mitjans, suports i tècniques, integrant-los amb creativitat i aportant solucions personals, per generar respostes creatives davant de problemàtiques socials actuals.

Criteris d'avaluació

7.1 Idear solucions creatives a possibles reptes professionals vinculats a la cultura, aportant una visió personal i partint d'uns objectius compromesos i inclusius amb la societat.

7.2 Crear produccions culturals i artístiques, de manera col·laborativa, seleccionant i integrant diferents mitjans i suports, valorar tant el procés expressiu individual com compartit i preservar els drets d'autoria.

Un dels objectius de la matèria de Moviments Culturals i Artístics és que l'alumnat identifiqui l'ampli ventall de possibilitats que la cultura i l'art aporten, no només per al gaudi, sinó per generar respostes creatives davant de problemàtiques i reptes del món actual. Utilitzar mètodes de treball creatius i col·laboratius, en la realització de produccions culturals i artístiques, prepararà els i les alumnes en el desenvolupament de destreses innovadores, creatives i participatives. Mentre s'estimuli la producció col·laborativa, els i les alumnes compartiran vivències i anhels, aprendran a prendre decisions compartides i inclusives i es motivaran davant de reptes futurs. Caldrà vetllar perquè l'alumnat tingui cura per preservar en tot cas els drets d'autoria de les imatges i de les obres.

Competència 8

Expressar idees pròpies sobre manifestacions i esdeveniments culturals i artístics amb arguments i sensibilitat estètica, debatre de forma respectuosa i constructiva sobre qüestions culturals i artístiques i la seva repercussió social.

Criteris d'avaluació

8.1 Argumentar la repercussió social de diferents manifestacions culturals i artístiques, valorant-les i relacionant-les amb les oportunitats personals i col·lectives que ofereixen.

8.2 Expressar idees pròpies sobre manifestacions culturals i artístiques i fer valoracions estètiques des d'una actitud respectuosa i constructiva.

La investigació sobre diferents manifestacions culturals i artístiques facilitarà que l'alumnat les entengui, no com a produccions independents, sinó com a creacions que es nodreixen d'altres creacions, establint-hi connexions i observant la complexitat de les seves interaccions. L'alumnat aprendrà amb aquesta matèria a debatre sobre la naturalesa de l'art i la cultura, sobre les seves característiques i intencions, exposant-ne les opinions sobre els efectes que puguin emanar de la recepció o de la participació activa en una producció cultural i artística. Mitjançant aquests debats comprendrà que les experiències, tant dels artistes com dels receptors o participants, són tan variades i diverses com ho són les persones, la qual cosa demana una actitud receptiva i constructiva. L'alumnat entendreà que l'experiència estètica és relativa i, en conseqüència, que el conjunt de totes les expressions d'idees i sentiments que puguin sorgir de la contemplació o participació en una obra enriqueixen el diàleg intercultural.

Una posició reflexiva davant la interrelació de diferents manifestacions artístiques estimularà l'alumnat a utilitzar la intuïció, a explorar, a fer-se preguntes i a qüestionar posicionaments. Si, a més, es promou que els i les alumnes comparteixin opinions i visions personals, es facilitarà que s'integrin, de forma inclusiva, diferents perspectives en les seves conclusions finals. Tot això aportarà també un coneixement més precís de les repercussions socials de la cultura i l'art i de la seva rellevància en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible. Formar l'alumnat en tots aquests aspectes afavorirà que s'impliqui, no només com a espectador, sinó com a participant actiu, i desenvolupi el seu compromís personal i social.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es

pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Art, natura i cultura

- Identificació de les relacions entre l'art i la natura per mitjà de l'anàlisi crítica d'algunes intervencions artístiques en espais naturals: de l'art ambiental al *land art*.
- Recerca sobre algunes actuacions artístiques a l'entorn proper per recuperar espais verds i valoració de la necessitat de preservar-los.
- Anàlisi de formes de representació naturalistes en l'art: del *plein air* a l'hiperrealisme.
- Creació de productes individuals i col·laboratius per expressar i comunicar idees per mitjà de la recuperació i el reciclatge de materials diversos.

Art i intervenció a l'espai

- Anàlisi de l'urbanisme, l'arquitectura i l'espai domèstic des d'una perspectiva de gènere: desigualtats, reptes i oportunitats.
- Reconeixement d'algunes actuacions integrals per recuperar barris, edificis o espais per a ús social i cultural comunitari i valoració de la necessitat de preservar-los.
- Debat entorn de les repercussions socials de la cultura i l'art, i de la seva rellevància en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible i de ciutats sostenibles i socialment equitatives.
- Participació en activitats que tinguin lloc en museus i en altres recintes artístics i culturals i que tinguin valor social i comunitari.
- Anàlisi crítica de les manifestacions artístiques de la cultura popular urbana: del *pop art* a l'art mural.

Visió integrada de les arts i de la cultura

- Reconeixement del paper de formes artístiques diverses (art popular, art antic, art oriental, art africà, etc.) com a font inspiradora de les avantguardes de l'art occidental del segle XX.
- Establiment de relacions interdisciplinàries en l'anàlisi d'algunes obres i manifestacions (literatura, cinema, música, fotografia, arts plàstiques, còmic, publicitat, arts escèniques, dansa, disseny, indumentària, etc.).
- Anàlisi de les influències mútues entre la fotografia i les arts plàstiques.
- Ús de recursos propis de la fotografia i el cinema en la creació de productes digitals o convencionals, en combinació amb altres tècniques.
- Creació de productes individuals i col·laboratius per expressar i comunicar idees per mitjà d'accions que vinculin l'art i la literatura.
- Debat entorn de l'expressió artística com a referent de la realitat i com a component de la ficció i de la utopia.

Art, cos i moviment

- Reconeixement d'algunes accions artístiques i *performances* contemporànies.

- Exploració de pràctiques performatives col·laboratives aplicades a accions per expressar idees, qüestionar situacions, reivindicar aspectes, denunciar desigualtats o proposar alternatives davant problemàtiques que afectin les persones.
- Comparació entre diverses aproximacions i formats per representar la figura humana: de la dansa al *body art*.
- Anàlisi crítica de la representació femenina en les arts i en la publicitat i de la seva influència en l'autopercepció de la imatge corporal.
- Debat entorn de l'autorepresentació en la cultura visual contemporània.
- Identificació de pràctiques socials i culturals que comporten rituals, celebracions i manifestacions de caire artístic i simbòlic, i dels seus referents.

Cultura visual i tecnologies

- Descobriment dels referents i dels antecedents d'alguns llenguatges i moviments artístics contemporanis.
- Reconeixement de les oportunitats que ofereixen els mitjans electrònics i digitals aplicats a l'art.
- Ús de recursos propis de l'audiovisual i del cinema en la creació de productes digitals per narrar fets, expressar sentiments i denunciar situacions de violència o discriminació que afectin col·lectius i persones.
- Debat sobre els conceptes d'autoria i còpia en la cultura visual contemporània.

La funció social de l'art i del consum cultural

- Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.
- Debat sobre el rol de les dones en l'art i la cultura actuals: transgressió, desigualtats, reptes i oportunitats.
- Establiment de relacions entre la forma i la funció: el disseny industrial i les arts decoratives per resoldre les necessitats de la vida domèstica.
- Coneixement dels canals de difusió de la creació artística i cultural i de la recepció de les novetats: dels salons i les exposicions universals a les xarxes socials.
- Identificació dels canvis en el mercat i el consum de l'art en els segles XX i XXI i en la relació entre els artistes, el públic i la crítica d'art: del col·leccionisme a l'art de masses.
- Identificació d'estereotips i prejudicis en la recepció dels corrents artístics i culturals.
- Recerca sobre fenòmens d'hibridació i sincretisme cultural i artístic en l'entorn.

Projectes Artístics

La matèria de Projectes Artístics pretén facilitar l'assoliment de les competències necessàries per al desenvolupament de projectes que, partint d'un component artístic, puguin comportar un impacte positiu davant de l'individu i la societat. La creació d'entorns favorables al desenvolupament de projectes artístics i entorns creatius fomenta la igualtat entre totes les persones. Aquests entorns favorables a les iniciatives artístiques han de ser flexibles en el *com*, però molt exigents en el *què* i el *quan*, afavorint la responsabilitat i la implicació en les tasques desenvolupades, a més de la capacitat de treball en equip.

La dimensió social dels projectes artístics i l'abast global exigeix l'assoliment de competències lingüístiques i digitals. Així mateix, l'impacte social només podrà determinar-se i avaluar-se des d'un coneixement crític de la realitat del món actual i un compromís amb la sostenibilitat mediambiental. Finalment, els projectes artístics són el context idoni per al desenvolupament de la creativitat i el sentit de l'emprenedoria.

Aquesta matèria consta de nou competències específiques que engloben les destreses que li són pròpies. Aquestes competències específiques tracten d'abordar tots els aspectes clau en el disseny, el desenvolupament i l'avaluació d'un projecte artístic, partint d'un coneixement, d'una valoració i d'una apreciació del patrimoni cultural i artístic més proper a l'alumnat.

Projectes Artístics se centra fonamentalment en l'execució. En aquesta matèria es posarà en pràctica el saber fer i saber ser. Els sabers essencials estan lligats a l'organització i la gestió de projectes artístics i al desenvolupament de la creativitat. Es pretén facilitar una mirada integradora sobre el patrimoni, amb la finalitat que sigui un element catalitzador de la creació artística. L'alumnat haurà d'assumir un doble rol: artista creador i gestor de projectes. Per això ha d'adquirir unes nocions bàsiques dels sabers, relacionats amb aquestes habilitats, però, bàsicament, els ha de posar en pràctica.

Per aquest motiu s'han establert els blocs de sabers següents: *descobriments del patrimoni cultural i artístic; empenedoria cultural; la creativitat: entorns de treball creatius, i gestió de projectes artístics: fases*.

El primer bloc és una aproximació al patrimoni com a font de coneixement, inspiració i oportunitats personals, socials i econòmiques. Facilitarà eines per aconseguir una visió integral i integrada dels elements del patrimoni, i la percepció i l'aprofitament de les seves potencialitats. En el segon es treballarà la creativitat i tots els factors que la potencien. Finalment, en el tercer es concretarà la gestió de projectes artístics i les seves fases, i també el disseny i l'impacte social.

La gradació d'aquests sabers respon a criteris pragmàtics: el nivell de compliment de cada competència específica cada cop és més gran i, per tant, va involucrant sabers anteriors. Els criteris d'avaluació responen a la necessitat de valorar destreses que, de forma seqüencial, van adquirint més complexitat. D'aquesta manera, l'adequada interpretació del patrimoni facilitarà la creació d'entorns de treball creatius i respectuosos amb els individus.

A la matèria de Projectes Artístics es donarà el valor d'art a tot allò que l'artista, l'alumnat, decideixi que ho és, independentment del valor econòmic que pugui tenir en el mercat de l'art. És a dir, l'èmfasi estarà en el procés més que no pas en el resultat. Aquest ha de ser un altre element fonamental de la matèria: desenvolupar projectes que puguin desencadenar un canvi o una transformació de la realitat. Per això cal prioritzar el patrimoni local com a font d'inspiració i aprofitament. Per patrimoni local, material o immaterial, entenem qualsevol manifestació o producte cultural produït per l'entorn social més proper al centre educatiu. Per tant, la mirada s'ha de centrar en allò local, sense perdre de vista allò global. Quan es parla d'identitat o expressió cultural, es fa referència a un procés dinàmic, en transformació constant, que s'enriqueix amb diverses aportacions i que utilitza com a element d'ancoratge els valors i els principis democràtics essencials d'una comunitat. Per la proximitat física i

emocional amb l'alumnat, el patrimoni local ha de ser empoderat com a símbol d'aquests valors fonamentals que permeten la convivència entre persones diferents i reforcen el sentit de pertinença a una societat democràtica.

Serà imprescindible la coordinació i en alguns casos l'avaluació amb altres matèries i determinar en quin moment el treball serà interdisciplinari. Un projecte artístic és, fonamentalment, un entorn que afavoreix la posada en pràctica de determinats àmbits.

Projectes Artístics proposa el treball fora del centre educatiu, però també ha de facilitar que el centre mateix es transformi en un "viver" d'iniciatives artístiques obertes al context social més proper. Com que s'ha donat relleu a l'impacte social, els projectes han de recollir les inquietuds que a cada moment afectin aquest context: donar visibilitat i veu als grups socials més desfavorits o estigmatitzats, i fomentar la igualtat, el respecte i l'acceptació de l'altre. Des dels projectes de creació artística adquireix especial relleu el foment de la igualtat efectiva entre dones i homes i la lluita contra els delictes d'odi.

Competències específiques

Competència 1

Descobrir i investigar els elements i l'especificitat del patrimoni artístic i cultural més proper, mitjançant la percepció i un debat obert i respectuós, per al gaudi compartit i per reflexionar sobre el seu valor de cohesió social.

Criteris d'avaluació

1.1 Reflexionar i reconèixer la dimensió social del patrimoni artístic i cultural més proper, de manera col·laborativa, a partir de diferents suports, tècniques i propostes.

1.2 Entendre la intencionalitat i especificitat del patrimoni cultural i artístic més proper, posant en diàleg opinions de forma respectuosa.

La cultura pot definir-se com la producció col·lectiva de símbols que ajuden l'ésser humà a comprendre el món i a relacionar-se amb els altres. El seu sentit i el seu significat estan units a productes culturals. Aquests productes, materials i immaterials, conformen el patrimoni artístic i cultural. L'expressió *patrimoni més proper* es refereix a aquests productes que conformen l'entorn i el context del centre educatiu i de l'alumnat. La consideració de patrimoni s'ha de fer de manera àmplia i inclusiva. Des d'un punt de vista sincrònic i diacrònic. És a dir, considerar patrimoni artístic i cultural qualsevol manifestació, material o immaterial, vinculada a una simbologia i a un significat social, independentment que romangui a la comunitat des de fa segles o s'hi hagi incorporat recentment.

La percepció directa implica, preferentment, la presencialitat i, per tant, s'ha de fer fora del centre educatiu. Aquesta s'ha de dur a terme de forma proactiva, considerant que el significat cultural d'aquesta manifestació forma part, o és susceptible de fer-ho, de la identitat o de l'expressió cultural dels i les alumnes. La reflexió ha de ser crítica, és a dir, posar en evidència els aspectes que es considerin positius i els negatius, sempre tenint en compte la funció de lligam social que compleix el patrimoni entès així, i els valors democràtics de la societat.

El patrimoni més proper exigeix una investigació en profunditat de la seva significació i de les circumstàncies específiques que han fet, o fan, que es manifesti de manera determinada. Els referents culturals des dels quals es valori cada element del patrimoni local poden ser diferents, llunyans de vegades, però tots responen a necessitats comunes de tots

els éssers humans. Aquest és el punt a assolir per aconseguir un gaudi compartit del patrimoni, sempre en constant renovació i resignificació. El debat ha de ser l'eina que permeti arribar a aquesta conclusió. De la mateixa manera que la identitat dels i les alumnes, el significat i la simbologia d'una manifestació artística i cultural s'ha d'anar enriquint amb les diferents visions de cadascun dels integrants del grup. En definitiva, es tracta de "re-apropriar-se" del significat i la simbologia del patrimoni per mitjà de la seva posada en valor, de forma paral·lela a una anàlisi crítica i argumentada en l'aquí i l'ara, i tenint en compte la cultura com un procés de referències dinàmic de renovació i enriquiment. També consisteix a fomentar una visió crítica dels aspectes formals i de contingut que constitueixen el patrimoni i els productes culturals que el conformen.

Competència 2

Fomentar el valor i la conservació del patrimoni cultural i artístic global, fent ús de diversos canals d'accés, per enriquir el propi desenvolupament cultural a través de la consciència crítica, la llibertat d'expressió i la diversitat.

Criteris d'avaluació

2.1 Accedir al patrimoni cultural i artístic global, mitjançant diferents canals, de forma oberta i amb interès.

2.2 Posar en valor el patrimoni cultural i artístic global, compartint de forma oberta les idees, els sentiments i les emocions que ha generat.

Un cop entès, de forma oberta i enriquidora, el que és el patrimoni més proper, cal fer una anàlisi comparativa amb el patrimoni global, tenint sempre present la perspectiva local. El patrimoni més proper no és essencialment diferent del global, simplement respon a unes condicions i unes circumstàncies específiques, sovint similars a les d'altres llocs. Quan es cuida i promocionen els valors del patrimoni local, s'està fent el mateix amb el patrimoni global, del qual forma part inseparable. A més, l'alumnat haurà de desenvolupar la capacitat d'accedir a manifestacions culturals a través de mitjans tècnics, amb sentit crític. Haurà d'expressar amb llibertat les idees, argumentar sòlidament les crítiques possibles tant formals com de contingut, expressar sentiments i emocions experimentats amb els diferents elements del patrimoni, a més d'establir la diferència entre un accés remot i un altre de presencial a qualsevol manifestació artística i cultural. La valorització i la conservació del patrimoni ha de respondre a iniciatives del mateix alumnat.

Competència 3

Distingir els elements constitutius del patrimoni cultural i artístic més proper, comparant-los amb els del patrimoni global, per establir de forma oberta relacions entre els dos.

Criteris d'avaluació

3.1 Comparar elements del patrimoni local i el global, buscant punts en comú i aspectes diferenciadors amb una actitud integradora.

3.2 Establir relacions estructurals entre manifestacions del patrimoni local i global, amb una visió oberta i sentit crític.

Un cop efectuada una anàlisi comparativa del patrimoni local i global de forma general, cal fer una distinció dels diferents elements que conformen aquest patrimoni. La història i les idees i ideologies dominants a cada moment han privilegiat la prevalença d'una sèrie de productes culturals sobre uns altres. Aquesta diferenciació pot ser formal o respondre a una necessitat simbòlica específica. En tot cas, totes respondran a unes necessitats de l'ésser humà. Per tant, es tracta de determinar com els productes culturals poden respondre a simbologies i significats diferents, depenent de circumstàncies i condicionants locals i socials. També cal establir com determinats productes culturals responen a manifestacions comunes de totes les cultures. Finalment, cal detectar com l'accés universal al patrimoni mitjançant les xarxes tecnològiques pot modificar la significació i la simbologia associada de determinats productes culturals.

L'alumnat ha d'establir un mapa conceptual de les connexions dels elements del patrimoni local entre si, dels nivells de significació (social o individual, emocional o politicoidentitari), i de la relació amb els elements del patrimoni global. Aquest mapa ha de facilitar el pas del procés d'interpretació del patrimoni des del punt de vista monocultural al multicultural, intercultural i transcultural com a respostes a necessitats humanes d'expressió, vincle o visibilització. Aquesta apreciació s'ha de fer des del significat de cadascun dels elements constitutius del patrimoni local, ja que la modificació d'un pot alterar el significat del conjunt.

Competència 4

Manifestar i expressar les pròpies identitats i les referències culturals, utilitzant com a suport o mitjà el patrimoni cultural artístic local i global, de forma oberta i inclusiva, per reforçar l'autoestima, la creativitat i l'empatia.

Criteris d'avaluació

4.1 Expressar idees, sentiments i emocions, de forma creativa i amb respecte a un mateix i als altres, utilitzant el context del patrimoni cultural i artístic local.

4.2 Mostrar els referents culturals propis, posant-los en relació amb el patrimoni cultural i artístic local de forma flexible i integradora.

4.3 Promoure l'expressió de les identitats culturals, implicant el pensament visual, amb imaginació i coherència del llenguatge.

4.4 Desenvolupar la creativitat i la iniciativa personal expressant amb imaginació les pròpies identitats i referències culturals i utilitzant els elements del patrimoni cultural i artístic global.

Les identitats culturals, enteses com un procés de construcció de sentit, estan formades de moltes capes que se sumen entre si i se superposen. Al mateix temps que s'hi afegixen noves capes d'identitat, l'alumnat ha de gestionar les que ja posseeix. Aquesta gestió s'ha de fer sobre la base d'una actitud oberta i positiva, respectant els altres i un mateix. El patrimoni local té elements que, ja sigui per afinitat o per contrast, permeten l'expressió de la identitat cultural d'un individu o col·lectiu. L'alumnat ha de ser conscient de la capacitat de transformar, contradir o reforçar el significat i la simbologia d'un element del patrimoni i, per tant, del conjunt, per mitjà de la intervenció artística sobre ell.

L'expressió de les identitats culturals pot respondre a un impuls espontani de transmissió d'idees, sentiments i emocions que un individu té. L'espontaneïtat és el triomf de la passió

sobre la raó. És una conducta típicament humana que, sense filtres socials, mostra algun aspecte de la identitat individual. Aquestes reaccions permeten identificar, als qui les realitzen i als qui les reben, quines capes de la identitat cultural són les que prevalen en un individu. Les capes culturals no són elements rígids, van evolucionant a mesura que ho fa l'individu. Aquesta evolució s'ha de fer de manera guiada, prenent com a base els principis democràtics que regeixen la convivència i el respecte d'una societat. L'espontaneïtat és el substrat sobre el qual es pot desenvolupar la creativitat. Vehicular aquesta espontaneïtat per mitjà del patrimoni local permet consolidar elements flexibles d'ancoratge a l'individu, com ara el sentit de pertinença, alhora que projecta la seva identitat de manera positiva cap a la resta de components del grup.

La creativitat comporta l'adopció d'enfocaments innovadors, de noves solucions, d'una visió diferent, també la d'un mateix. La capacitat d'improvisar i de reinventar-se és fonamental per ser creatiu. De la mateixa manera, la resiliència està íntimament lligada a la capacitat creativa de l'individu, sobretot a l'hora d'ubicar-se en un món en transformació constant. Atès que els elements del patrimoni poden ser modificats en la simbologia i el significat mitjançant actuacions artístiques sobre aquests, de la mateixa manera, l'expressió creativa de les referències culturals pròpies pot comportar una transformació d'aquesta identitat. Aquesta capacitat transformadora, un cop consolidada com a destresa, permet a l'individu adaptar-se a situacions molt canviants, sense perdre un cert element d'ubicació i d'ancoratge.

El patrimoni global ofereix multitud d'elements capaços de vehicular aquesta expressió creativa de la construcció d'una identitat individual dins d'una comunitat. Estableixen un context global on l'individu compta amb un repertori d'elements de partida molt ampli i variat. Atès que, necessàriament, en la majoria de casos l'accés serà per mitjà de xarxes tecnològiques, és molt important comptar amb l'experiència de la percepció directa del patrimoni local. D'aquesta manera, podrà desenvolupar la capacitat d'iniciativa i emprenedoria sobre el patrimoni local, fruit de la consideració renovada d'aquest, la qual cosa li proporcionarà una nova visió de si mateix.

Competència 5

Expressar col·laborativament idees, sentiments i emocions, prenent com a referents els elements del patrimoni local, per construir col·lectivament identitats i expressions culturals comunes.

Criteris d'avaluació

5.1 Reforçar el sentit de pertinença que proporciona una identitat cultural utilitzant l'expressió individual i els recursos que ofereix el patrimoni local.

Les expressions culturals col·lectives són la suma de les identitats/expressions individuals que la componen i conformen més que la suma, ja que s'han de basar en elements comuns i compartits. Igual que l'expressió cultural individual, són un procés dinàmic en què constantment s'estan modificant els símbols i significats dels productes culturals que emergeixen. Aquest procés dialògic es dona entre individu i grup, i també entre grups de nivell igual o diferent. En un món globalitzat sorgeix la tendència natural d'afavorir una "identitat cultural global". Aquesta identitat és positiva, perquè les inquietuds bàsiques dels éssers humans són les mateixes en qualsevol racó del planeta i perquè, de forma gradual, es van assumint els consensos establerts en relació amb els drets humans i les llibertats individuals i civils. Això no obstant, pot comportar un factor negatiu, reduccionista i exclouent

si només té en compte la jerarquització, l'exclusió d'altres identitats o la finalitat econòmica, i no protegeix l'expressió diversa de la cultura humana.

Des d'aquest punt de vista, l'expressió col·lectiva d'idees, sentiments i emocions, basant-se en un debat previ i en el treball col·laboratiu posterior, contribueix efectivament a la construcció i el reforçament d'expressions culturals pròpies del grup. Aquestes identitats o expressions culturals col·lectives, obertes i dinàmiques, poden transformar l'expressió i els referents de la comunitat on es troba i generar un impuls que pot arribar a ser global. El patrimoni local, que ha donat suport a l'expressió individual de la identitat, també ho ha de fer per a la col·lectiva o col·lectives. Serà a través de les connexions d'aquest patrimoni amb el global com es podrà imprimir i donar empena a la capacitat transformadora que es generi.

Competència 6

Seleccionar espais, mitjans, suports i tècniques, prenent en consideració preferentment les possibilitats que ofereix el patrimoni local, per adaptar els elements disponibles a les intencions comunicatives i expressives, de forma col·laborativa i inclusiva.

Criteris d'avaluació

6.1 Adaptar les característiques del patrimoni local a les necessitats comunicatives i expressives, tenint en compte els mitjans, els recursos disponibles i el treball col·laboratiu.

Els projectes artístics requereixen una gestió rigorosa en els objectius i els terminis establerts, i lliure en la manera d'assolir aquestes fites. El primer pas a fer és la selecció dels elements del patrimoni, preferentment local, que han de donar suport material al projecte. Això suposa haver establert, de manera compartida, què es vol expressar i comunicar. Caldrà tenir un coneixement i una vivència detallats del patrimoni local per poder aprofitar plenament les possibilitats formals i simbòliques que ofereix.

Tot el procés de gestió d'un projecte artístic ha de partir de l'establiment d'objectius compartits. La iniciativa pot sorgir d'un individu, però a partir d'aquell moment s'iniciarà un recorregut en què tots els participants en el projecte s'han d'apropiar del sentit i de la intencionalitat, enriquint l'impuls inicial. La ubicació del projecte al patrimoni local ha de contribuir a la construcció d'un significat intel·ligible per als membres de la comunitat, així com, en l'àmbit global, a través dels símbols compartits per tot el patrimoni. La selecció d'elements i la seva adaptació ha de respondre a les intencionalitats cercades i a l'aportació que aquest element del patrimoni local pot fer a les intencionalitats esmentades.

Competència 7

Dissenyar projectes artístics i culturals que responguin a una necessitat comunicativa i/o expressiva compartida, involucrant de manera inclusiva el major nombre de participants, per posar en valor la diversitat social i cultural, preferentment amb l'entorn local.

Criteris d'avaluació

7.1 Planificar un projecte cultural o artístic que tingui relació amb el patrimoni local, mobilitzant de forma col·laborativa el major nombre de participants possible i donant resposta a una necessitat comunicativa i expressiva.

És en el disseny d'un projecte artístic on s'estableix el màxim impacte que es pot assolir. Els encerts o errors que es cometin en aquesta fase inicial condicionaran tot el procés de desenvolupament i, per tant, el resultat final. Si la determinació de l'objectiu a cobrir s'ha de dur a terme comptant amb la participació activa de tots els integrants del grup, els diferents matisos i apreciacions aportats han de ser tinguts en compte a l'hora d'elaborar el disseny del projecte. Aquest disseny proporcionarà una visió global del que es vol fer, com i on es vol dur a terme, qui i com participarà i quins resultats artístics i socials s'esperen.

És fonamental que s'elabori una avaluació del disseny, del procés i del resultat. L'avaluació s'ha d'establir des de l'inici i s'ha de fer durant el desenvolupament del projecte per optimitzar les fases i el producte final. Aquesta avaluació la prepararà l'alumnat partint d'indicadors que ell mateix ha d'establir. Tindrà en compte factors qualitatius i, si és possible, quantitatius que permetin mesurar l'impacte de l'actuació. Conèixer quins efectes té una actuació artística sobre una comunitat donarà les bases per posar en valor el procés de transculturització que s'està produint a les societats actuals, a més de la capacitat dels productes culturals i artístics d'actuar com a catalitzadors del canvi i, a la vegada, com a elements de cohesió i inclusió social. El resultat de l'avaluació i la vinculació amb el patrimoni local permetrà anar establint un repertori d'actuacions, amb impacte conegut, que passaran a formar part del patrimoni.

Competència 8

Organitzar amb creativitat les fases de desenvolupament d'un projecte cultural i artístic, atenent els recursos disponibles i buscant la sostenibilitat, per aconseguir un resultat que generi inclusió social i oportunitats.

Criteris d'avaluació

8.1 Establir de forma inclusiva i participativa el procés complet d'un projecte cultural i artístic, tenint en compte els beneficis socials, les oportunitats econòmiques i la sostenibilitat.

Un cop establertes les fases en les quals es durà a terme una actuació artística, cal proposar un pla de treball que atengui els requeriments quantitatius i qualitatius del projecte. La sostenibilitat s'ha d'entendre tant des del punt de vista de l'impacte mediambiental que pugui generar, que sempre ha de ser positiu, com des del punt de vista temporal. Encara que per definició l'actuació artística sigui efímera, els seus efectes s'haurien de poder prolongar en el temps per assegurar la inducció d'un canvi en el si de la societat. Aquesta prolongació a llarg termini es pot donar, per exemple, fent actuacions artístiques similars o relacionades de forma periòdica. Aquesta necessitat de sostenibilitat mediambiental i d'impacte social ha d'esperonar la creativitat a l'hora d'establir el pla de treball.

En els projectes artístics, un cop fixats els objectius i els terminis, la manera en què s'assoleixen ha de ser tan flexible com sigui possible. Si l'organització del pla de treball s'ha dut a terme d'una manera rígida, serà impossible que els participants el considerin com a projecte. D'altra banda, els mitjans i els recursos disponibles són limitats, o molt limitats,

però això no ha de ser un impediment per expressar el que es vol i cercar un impacte perdurable.

La competència creativa és necessària per cercar solucions originals i innovadores a problemes reals. Mitjançant els processos que acompanyen l'activitat cultural i artística es desenvolupa el pensament creatiu, la iniciativa i l'exploració d'un mateix i de l'entorn, per transferir aquesta visió creativa del món a qualsevol altre àmbit personal, social o professional. El procés metacognitiu que possibilita aquest canvi de context passa per establir una mimesi entre el procés creatiu i, en aquest cas, l'organitzatiu. La necessitat de trobar solucions innovadores que satisfacin les necessitats establertes, partint de recursos limitats i d'altres condicionants, ha de permetre fer de la creativitat una destresa pròpia de l'individu. La solució creativa permetrà crear un producte artístic susceptible d'enriquir culturalment i econòmicament la comunitat.

Competència 9

Compartir un projecte cultural i artístic acabat, posant en valor el procés i el resultat i integrant de forma oberta les opinions que s'hi originin, per enriquir el patrimoni per mitjà de l'impacte social i econòmic que s'hi genera.

Criteris d'avaluació

9.1 Exposar públicament el projecte desenvolupat en l'entorn social i educatiu, fomentant l'impacte social i econòmic que generi, amb una actitud d'enriquiment col·lectiu.

Qualsevol actuació artística necessita ser compartida amb el col·lectiu al qual va adreçada. Per breu que pugui ser-ne la durada, la retroalimentació dels assistents actuarà directament sobre la naturalesa mateixa d'aquesta actuació. A més del resultat final, l'actuació ha de mostrar com ha estat el procés creatiu, ja que la visualització del procés augmenta la intel·ligibilitat del producte final i, per tant, el seu impacte. L'impacte social genera una sèrie de transformacions, més o menys importants, que, alhora, poden comportar oportunitats econòmiques en aquesta comunitat. El fet de compartir implica fer partícips els assistents a l'actuació artística. És més que assistir com a mer espectador.

Per això, l'alumnat ha d'establir mecanismes que permetin als assistents apropiat-se del sentit i de la simbologia del projecte, alhora que transmeten les idees, els sentiments i les emocions que han experimentat. La utilització dels elements del patrimoni local permet ubicar els assistents en un entorn familiar, que genera un horitzó d'expectatives i que dona relleu, per afinitat o contrast, a l'actuació artística desenvolupada. Els significats i la simbologia de l'element del patrimoni local es barrejaran amb els de la intervenció artística, generant una cosa nova, creativa i diferent. Si s'aconsegueix la comunió entre la comunitat i la resignificació, en el sentit que sigui, de l'element del patrimoni local, assolirà un impacte que generi canvi social i, com a conseqüència, oportunitats econòmiques que fins ara no s'havien tingut en compte, de manera que pot tenir possibilitat de desenvolupament. L'alumnat ha de detectar aquestes oportunitats econòmiques derivades de la intervenció artística sobre el patrimoni local.

Sabers

Descobriment del patrimoni cultural i artístic. Emprenedoria cultural

- Descobrir el patrimoni cultural i artístic local mitjançant la creació d'un mapa patrimonial de l'entorn.
- Investigar de forma activa les diferents possibilitats d'intervenció en localitzacions de l'entorn per posar en pràctica els llenguatges artístics: cinema, fotografia i arts escèniques i performatives, entre d'altres.
- Valoració i estudi de referents artístics i patrimonials que enriqueixin l'acció creativa a desenvolupar in situ.

La creativitat. Entorns de treball creatius

- Investigar de forma activa les possibilitats dels llenguatges de l'expressió plàstica, visual i audiovisual per incorporar-los en la resolució de la proposta d'acció creativa.
- Desenvolupar una mirada oberta, sense estereotips ni prejudicis, mitjançant l'anàlisi de la resolució de problemes reals al llarg del temps.

Gestió de projectes artístics. Fases

- Desenvolupament de projectes artístics, mitjançant l'estudi de les diferents fases de creació. Disseny i seqüenciació del projecte artístic en relació amb el context on es desenvoluparà i el llenguatge triat, amb propostes creatives i innovadores de forma individual o col·lectiva.
- Estudi de la sostenibilitat del projecte desenvolupat mitjançant l'ús de tècniques i materials d'acord amb els criteris mediambientals i de petjada ecològica.
- Difusió i comunicació pública del projecte, mitjançant l'ús de llenguatges gràfics o digitals, per part de les diferents institucions participants.
- Avaluació del projecte artístic, del desenvolupament i de l'execució mitjançant l'elaboració d'una memòria final del projecte.

Química

La química és una ciència, cada vegada més present en molts dels àmbits de la societat, que pot donar resposta a problemàtiques relacionades amb àmbits molt diversos, especialment en els camps de la salut i la sostenibilitat. En aquest sentit, les aplicacions de la ciència i de la química en particular poden tenir un impacte positiu en àrees molt diverses. La química aporta solucions en el món dels fàrmacs, dels materials, de l'energia i de l'aigua, entre d'altres, i genera coneixement i aplicacions per contribuir a l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible.

La química és una ciència que participa dels nous camps del saber en l'àmbit científicotècnic i fa aportacions valuoses en el treball interdisciplinari de camps tan rellevants actualment com ara la nanociència i la nanotecnologia, les ciències de l'espai i dels materials i la transformació en nombrosos sectors industrials, amb criteris de sostenibilitat. La química també aporta elements conceptuals i tècniques molt valuoses a altres disciplines científiques, com ara les ciències de la vida i de la salut, les ciències de la Terra i del medi ambient i l'enginyeria.

La química és, doncs, un motor de progrés i els seus avenços són del tot necessaris per aconseguir un món globalitzat just i en progrés.

Les competències específiques que es desenvolupen en les classes de Química afavoreixen l'interès i la capacitat dels estudiants per comprendre el món i intervenir-hi, i també la valoració de la rellevància d'aquesta ciència versàtil a partir del coneixement de les aplicacions que té en diferents contextos. L'aprenentatge d'aquesta ciència contribueix que els i les alumnes es preparin per als reptes actuals i futurs, i esdevinguin ciutadans amb pensament crític per viure, conviure, argumentar, decidir i actuar de manera fonamentada en el coneixement.

Els ensenyaments de Química a batxillerat contribueixen de manera activa que cada estudiant adquireixi una base cultural científica rica i de qualitat per ser una persona preparada per viure en una societat que demana perfils científics i tècnics per a la investigació i per al món laboral, a la vegada que possibilita una especialització dels aprenentatges que configura definitivament el perfil personal i professional de cada alumne i alumna d'acord amb les que seran les seves preferències per al futur.

L'enfocament integrador en l'àmbit científicotecnològic i matemàtic de la matèria de Química prepara l'alumnat amb els coneixements científics necessaris per identificar i posar en valor els avenços orientats a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible.

Mitjançant l'estudi de la química s'aconsegueix que l'alumnat desenvolupi competències per explicar i argumentar com és la composició i quina és la naturalesa de la matèria i com es transforma per tal d'adquirir els continguts teòricopràctics adequats, amb la doble finalitat de desenvolupar un interès per la química i facilitar la continuïtat cap a estudis relacionats, si l'alumnat ho desitja.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar l'alumnat per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats, utilitzant correctament el llenguatge específic de la química, o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi, o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, etc. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

El disseny curricular de la matèria parteix de les competències específiques, el desenvolupament de les quals dona a l'alumnat l'habilitat de desenvolupar coneixements, destreses i actituds científiques avançades. En aquest sentit, cal tenir molt present el caràcter experimental de la Química, i per això es proposa la utilització de metodologies i d'eines experimentals, entre aquestes la formulació matemàtica de les lleis i dels principis, l'ús adequat i amb destresa dels instruments de mesura i captació de dades, siguin analògics o digitals, i de tota la resta de recursos que poden facilitar la comprensió dels conceptes i dels fenòmens químics.

Formen part de les competències específiques d'aquesta matèria la capacitat de saber elaborar explicacions dels fonaments dels processos i fenòmens químics, interpretar com funcionen els models i les lleis de la química, i utilitzar de manera adequada els diversos llenguatges de representació de la química, i també reconèixer la importància de la química i les seves relacions amb altres àrees de coneixement, el desenvolupament de tècniques de treball pròpies del pensament científic i les repercussions de la química en els contextos industrial, sanitari, econòmic i mediambiental de la societat.

Finalment, les competències també pretenen fomentar el treball en equip, de manera similar al funcionament habitual de la comunitat científica, per esdevenir persones compromeses que utilitzen la ciència per a la formació permanent al llarg de la vida, per al desenvolupament mediambiental, per al bé comunitari i per al progrés cap a una societat igualitària, saludable i sostenible.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria hi ha els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, que expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social, en què la ciència juga un paper important. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

El desenvolupament de les competències específiques es basa en les competències clau i en els sabers de la matèria, que estan estructurats en blocs que inclouen els coneixements, les destreses i les actituds imprescindibles. Per aquesta raó, s'opta per formular els sabers lligats a una capacitat i en un context en el qual s'han de desenvolupar. El professorat pot desenvolupar un context alternatiu, si ho considera adient.

Els diferents blocs de sabers de la matèria de Química van enfocats a completar i relacionar els ensenyaments d'etapes anteriors, de manera que l'alumnat pugui adquirir una percepció global de les diferents línies de treball en química i de les diverses aplicacions.

A primer de batxillerat, en el bloc *enllaç químic i estructura de la matèria* s'aprofundeix en l'estudi de l'estructura de la matèria i de l'enllaç químic. En el bloc *reaccions químiques* es tracten eines per dur a terme càlculs estequiomètrics avançats i càlculs en general amb

sistemes fisicoquímics importants, com ara les dissolucions i els gasos ideals. En el bloc següent, *química orgànica*, es completen els sabers de l'etapa anterior aprofundint en les propietats generals dels compostos del carboni, la tipologia i nomenclatura, els principals recursos naturals que els contenen i algunes les seves aplicacions.

En el segon curs, els sabers s'estructuren en tres grans blocs, que coincideixen amb els de primer curs. Tot i que es presenten en aquest document amb un ordre prefixat, no existeix una seqüència definida per als blocs, i així la distribució al llarg d'un curs escolar permet una flexibilitat en la temporalització, en la metodologia i en la relació amb els contextos adients per vincular-los als sabers. En el bloc *enllaç químic i estructura de la matèria* es tracten, entre d'altres els espectres atòmics, els principis quàntics de l'estructura atòmica. En el bloc *reaccions químiques* es tracta la termodinàmica química, l'equilibri químic, les reaccions àcid-base i el redox. Finalment, en el bloc *química orgànica* es tracta la isomeria, la reactivitat orgànica i els polímers.

Aquest currículum de Química es presenta com una proposta integradora que referma les bases de l'estudi, posant de manifest l'aprenentatge competencial. Combinat amb una metodologia integradora dins de l'entorn científicotecnològic i matemàtic afavoreix l'aprenentatge significatiu de l'alumnat, i ha de contribuir a desvetllar les vocacions científiques en un nombre més gran d'alumnes, tot reduint el biaix de gènere.

En la matèria de Química, és del tot necessària l'activitat experimental, de manera que els i les alumnes siguin capaços de fer-se preguntes i de proposar respostes mitjançant el disseny i l'elaboració d'experiments. Aquesta activitat, com la resta d'activitats que es desenvolupin a l'aula i es proposin als alumnes, han d'estar connectades a la realitat de l'alumnat, per dotar de significat els aprenentatges, de manera que faci visible el caràcter interdisciplinari de les ciències. Per això, la metodologia que es proposa és l'ús de situacions d'aprenentatge que connectin amb contextos reals, per tal de contribuir al desenvolupament de les competències clau per part de l'alumnat i aconseguir així ampliar de forma notable els seus horitzons acadèmics, professionals, socials i personals.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar fenòmens i resoldre problemes basats en situacions relacionades amb la química mitjançant l'ús dels seus models, lleis i teories, atenent la base experimental i la conceptualització, per evidenciar la importància de la química com a ciència rellevant, i les connexions amb la vida quotidiana, el benestar comú i la sostenibilitat ambiental.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
1.1 Aplicar els models, les lleis i les teories científiques en l'anàlisi de fenòmens fisicoquímics quotidians, interpretant les causes que els produeixen i explicant-les utilitzant diversitat de suports i mitjans de comunicació.	1.1 Reconèixer la importància de la química i les seves connexions amb altres àrees en el desenvolupament de la societat, el progrés de la ciència, la tecnologia, l'economia i la sostenibilitat, identificant els avenços en el camp de la química que han estat fonamentals en aquests aspectes.

<p>1.2 Resoldre problemes fisicoquímics plantejats a partir de situacions quotidianes, aplicant els models, les lleis i les teories científiques per proposar i argumentar possibles solucions, expressant adequadament els resultats.</p> <p>1.3 Identificar situacions problemàtiques a l'entorn quotidià, locals o globals, emprendre iniciatives i cercar solucions sostenibles des de la química, analitzant críticament l'impacte produït en la societat i en el medi ambient.</p>	<p>1.2 Descriure els principals processos químics que succeeixen a l'entorn i les propietats dels sistemes materials a partir dels coneixements, les destreses i les actituds propis de les diferents disciplines de la química.</p> <p>1.3 Reconèixer la naturalesa experimental i interdisciplinària de la química i la seva influència en la investigació científica i en els àmbits econòmic i laboral actuals i les seves aplicacions en altres camps del coneixement i de l'activitat humana.</p>
--	---

El desenvolupament d'aquesta competència requereix el coneixement de les formes i dels procediments estàndard que s'utilitzen en la recerca científica del món natural i permet a l'alumnat, al seu torn, forjar una opinió informada dels aspectes que afecten la seva realitat propera per actuar amb sentit crític en la seva millora per mitjà del coneixement científic. Permet detectar problemes de l'entorn quotidià i abordar-los des de la perspectiva de la química, cercant solucions sostenibles que repercutixin en el benestar social comú.

Amb competència específica es pretén que l'alumnat compregui també que la química és una ciència viva, les repercussions de la qual no només han estat importants en el passat, sinó que també comporten una important contribució a la millora de la societat present i futura. Mitjançant les diferents branques de la química, l'alumnat serà capaç de descobrir quines són les seves aportacions més rellevants a la tecnologia, l'economia, la societat i el medi ambient.

Competència 2

Formular preguntes i hipòtesis i contrastar-les a través de la indagació i l'experimentació atenent normes de seguretat, i argumentar mitjançant models i lleis de la química en situacions relacionades amb els sistemes materials i les aplicacions pràctiques de la química per proposar solucions a problemàtiques sociomediambientals.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>2.1 Formular i contrastar hipòtesis com a respostes a diferents problemes i observacions, utilitzant de manera adient el treball experimental, la indagació, la recerca d'evidències i el raonament logicomatemàtic.</p> <p>2.2 Utilitzar diferents mètodes per cercar la resposta a una sola qüestió o observació, confrontant els resultats obtinguts per diferents mètodes i assegurant-ne la coherència i fiabilitat.</p>	<p>2.1 Relacionar la química amb situacions problemàtiques actuals, associades al desenvolupament de la ciència i la tecnologia, analitzant com es presenta a través dels mitjans de comunicació o com són percebuts en la vida quotidiana.</p> <p>2.2 Reconèixer i comunicar que la química constitueix un cos de coneixement imprescindible per a l'estudi i la discussió de qüestions significatives en els àmbits</p>

<p>2.3 Integrar les lleis i les teories científiques conegudes en el procediment de contrast de les hipòtesis formulades, aplicant relacions qualitatives i quantitatives entre les diferents variables, per garantir-ne la fiabilitat i la coherència amb el coneixement científic.</p> <p>2.4 Posar en pràctica els coneixements adquirits en l'experimentació científica al laboratori, al camp o a altres entorns, incloent-hi el coneixement dels materials i els aparells de mesura i de recollida i tractament de dades, la normativa bàsica i normes de seguretat pròpies d'aquests espais, i comprenent la importància de la seguretat en el progrés científic i emprenedor.</p>	<p>social, econòmic, polític i ètic, identificant-ne la presència i la influència.</p> <p>2.3 Aplicar de manera informada, coherent i raonada els models i les lleis de la química, explicant i predient les conseqüències d'experiments, fenòmens naturals, processos industrials i descobriments científics.</p> <p>2.4 Posar en pràctica els coneixements adquirits en l'experimentació científica al laboratori, al camp o a altres entorns, incloent-hi el coneixement dels materials i els aparells de mesura i de recollida i tractament de dades, la normativa bàsica i normes de seguretat pròpies d'aquests espais, i comprenent la importància de la seguretat en el progrés científic i emprenedor.</p>
---	---

Aquesta competència específica contribueix a aconseguir que l'alumnat sigui capaç d'investigar sobre els fenòmens naturals per mitjà de l'experimentació, la recerca d'evidències i el raonament científic, fent ús dels coneixements que adquireix en la seva formació, utilitzant la metodologia científica amb més rigor i obtenint conclusions i respostes de més abast i millor elaborades. Les qüestions que plantegen i les hipòtesis que formulen estan elaborades d'acord amb coneixements fonamentats i posen en evidència les relacions entre les variables. També contribueix a fer un bon ús de la normativa de seguretat dels laboratoris científics.

L'alumnat ha de ser capaç d'identificar els principis bàsics de la química que justifiquen que els sistemes materials tinguin determinades propietats i aplicacions d'acord amb la seva composició i que hi ha una base fonamental de caràcter químic al fons de cadascuna de les qüestions mediambientals actuals i també en les idees i els mètodes per solucionar els problemes relacionats. D'aquesta manera es podran trobar respostes i solucions efectives a qüestions reals i pràctiques, tal com es presenten mitjançant la nostra percepció o com es formulen als mitjans de comunicació.

Competència 3

Interpretar i organitzar informació en diferents formats a partir de fonts diverses, utilitzant de manera adequada els diversos registres de comunicació de la química (unitats, formulació, llenguatge simbòlic, matemàtic i d'altres), per evidenciar la necessitat d'establir una eina de comunicació entre comunitats científiques i en la investigació.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
3.1 Utilitzar i relacionar de manera rigorosa el Sistema Internacional d'Unitats (SI) i	3.1 Utilitzar correctament el Sistema Internacional d'Unitats (SI) i altres sistemes

<p>altres sistemes d'unitats, emprant correctament la seva notació i les seves equivalències, tot fent possible una comunicació efectiva amb tota la comunitat científica.</p> <p>3.2 Anomenar i formular correctament substàncies simples, ions i compostos químics inorgànics i orgànics utilitzant les normes de la IUPAC, com a part d'un llenguatge integrador i universal per a tota la comunitat científica.</p> <p>3.3 Emprar diferents formats per interpretar i expressar informació relativa a un procés fisicoquímico concret, relacionant i extraient la informació més rellevant de cada format per a la resolució d'un problema.</p> <p>3.4 Posar en pràctica els coneixements adquirits en l'experimentació científica al laboratori, al camp o a altres entorns, incloent-hi el coneixement dels materials i els aparells de mesura i de recollida i tractament de dades, la normativa bàsica i normes de seguretat pròpies d'aquests espais, i comprenent la importància de la seguretat en el progrés científic i emprenedor.</p>	<p>d'unitats i les normes de nomenclatura de la IUPAC com a base d'un llenguatge universal per a la química, que permeti una comunicació efectiva amb tota la comunitat científica.</p> <p>3.2 Emprar amb rigor eines matemàtiques per donar suport al desenvolupament del pensament científic, aplicant aquestes eines en la resolució de problemes, usant equacions, unitats i operacions.</p> <p>3.3 Practicar i fer respectar les normes de seguretat relacionades amb la manipulació de substàncies químiques al laboratori i en altres entorns, i els procediments per a la correcta gestió i eliminació dels residus, utilitzant correctament els codis de comunicació característics de la química.</p>
--	---

El desenvolupament d'aquesta competència en aquesta etapa educativa pretén que els i les alumnes compreguin la informació que se'ls proporciona sobre els fenòmens fisicoquímics que ocorren al món quotidià, sigui quin sigui el format en què els sigui proporcionada, i produir també nova informació amb correcció, veracitat i fidelitat, utilitzant correctament el llenguatge matemàtic, els sistemes d'unitats, les normes de la IUPAC i la normativa de seguretat dels laboratoris científics, amb la finalitat de reconèixer el valor universal del llenguatge científic en la transmissió de coneixement que es necessita per a la construcció d'una societat millor.

L'ús correcte del llenguatge científic universal i la facilitat a l'hora d'interpretar i produir informació de caràcter científic permeten a cada estudiant crear relacions constructives entre la física, la química i les altres disciplines científiques i no científiques pròpies d'altres àrees de coneixement que s'estudien al batxillerat. A més, prepara els estudiants per establir connexions amb una comunitat científica activa, preocupada per aconseguir una millora de la societat que repercuteixi en aspectes tan importants com la conservació del medi ambient i la salut individual i col·lectiva, cosa que dota aquesta competència específica d'un caràcter essencial per a aquest currículum. Aquesta competència específica comporta un suport molt important per a la ciència en general, i per a la química en particular.

Competència 4

Seleccionar i avaluar críticament informació i recursos, en diferents formats i plataformes, tant en el treball individual com col·lectiu, crear i comunicar coneixement de manera efectiva i en diversos formats i argumentar l'ús

responsable de substàncies i processos químics per al reconeixement de la influència positiva de la química en la societat.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>4.1 Interactuar amb altres membres de la comunitat educativa, mitjançant diferents entorns d'aprenentatge, reals i virtuals, utilitzant de forma autònoma i eficient recursos variats, analògics i digitals, de forma rigorosa i respectuosa i analitzant críticament totes les aportacions.</p> <p>4.2 Gestionar de forma autònoma i versàtil, individualment i en grup, la informació i la creació de continguts, amb fonament científic, utilitzant amb criteri i rigor les fonts i les eines més fiables, millorant així l'aprenentatge propi i col·lectiu.</p>	<p>4.1 Analitzar la composició química dels sistemes materials que es troben a l'entorn proper, al medi natural i a l'entorn industrial i tecnològic, argumentant que les seves propietats, aplicacions i beneficis estan basats en els principis de la química.</p> <p>4.2 Argumentar de manera informada, aplicant les teories i les lleis de la química, que els efectes negatius de determinades substàncies a l'ambient i a la salut són degudes al mal ús que es fa d'aquests productes o a la negligència, i no a la ciència química en si.</p> <p>4.3 Explicar, emprant els coneixements científics adequats, quins són els beneficis dels nombrosos productes de la tecnologia química i com el seu ús i la seva aplicació han contribuït al progrés de la societat.</p>

El desenvolupament de les competències científiques, i aquesta en especial, requereix l'accés a la diversitat de fonts d'informació per a la selecció i la utilització de recursos didàctics, tant tradicionals com digitals. Actualment, molts dels recursos necessaris per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la química poden trobar-se en diferents plataformes digitals de continguts, per la qual cosa el seu ús autònom facilita el desenvolupament de processos cognitius de nivell superior i propicia la comprensió, l'elaboració de judicis, la creativitat i el desenvolupament personal. Aquesta competència està relacionada amb l'ús crític i eficient i amb la capacitat de seleccionar els recursos més adients en funció dels objectius, citant-ne les fonts, i l'adquisició d'autonomia i destresa en les eines de comunicació per al treball col·laboratiu.

D'altra banda, aquesta competència ha de contribuir al reconeixement de la influència positiva de la química en la societat, i evitar el significat pejoratiu de la paraula "química", tan arrelat en la nostra societat, i fruit de la manca d'informacions contrastades, i d'una alfabetització científica i en concret en química. La competència ha de contribuir també a desenvolupar la capacitat d'argumentació sobre els beneficis que el progrés de la química ha tingut sobre el benestar de la societat.

Competència 5

Resoldre i interpretar problemes en contextos relacionats amb la química, aplicant habilitats de cooperació, coordinació, emprenedoria i tècniques de treball pròpies de la comunitat química (experimentació, indagació, raonament logicomatemàtic, etc.), per reconèixer el paper de la química i predir la

influència dels seus avenços en una societat basada en valors ètics i sostenibles.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Participar de manera activa en la construcció del coneixement científic, evidenciant la presència de la interacció, la cooperació i l'avaluació entre iguals, millorant la capacitat de qüestionament, la reflexió i el debat en assolir el consens en la resolució d'un problema o d'una situació d'aprenentatge.</p> <p>5.2 Construir i produir coneixements per mitjà del treball col·lectiu, a més d'explorar alternatives per superar l'assimilació de coneixements ja elaborats i trobant moments per a l'anàlisi, la discussió i la síntesi, obtenint com a resultat l'elaboració de productes representats en informes, pòsters, presentacions, articles, etc.</p> <p>5.3 Debatre, de manera informada i argumentada, sobre les diferents qüestions mediambientals, socials i ètiques relacionades amb el desenvolupament de les ciències, aconseguint un consens sobre les conseqüències d'aquests avenços i proposant solucions creatives en comú a les qüestions plantejades.</p>	<p>5.1 Reconèixer la important contribució a la química del treball col·laboratiu entre especialistes de diferents disciplines científiques posant en relleu les connexions entre les lleis i les teories pròpies de cada disciplina.</p> <p>5.2 Reconèixer l'aportació de la química al desenvolupament del pensament científic i a l'autonomia de pensament crític a través de la posada en pràctica de les metodologies de treball pròpies de les disciplines científiques.</p> <p>5.3 Valorar les aportacions de la física a la societat, debatent de manera fonamentada sobre el seu impacte des del punt de vista de l'ètica i de la sostenibilitat, i reflexionant sobre les causes i les conseqüències dels biaixos de gènere en les ciències.</p> <p>5.4 Resoldre problemes relacionats amb la química i estudiar situacions relacionades amb aquesta ciència, reconeixent la importància de la contribució particular de cada membre de l'equip i la diversitat de pensament, i consolidant habilitats socials positives en els equips de treball.</p> <p>5.5 Representar i visualitzar de forma eficient els conceptes de química que presentin més dificultats utilitzant eines digitals i recursos variats, incloent-hi experiències de laboratori real i virtual.</p>

Aquesta competència implica que l'alumnat desenvolupi una actitud compromesa amb el treball experimental i el desenvolupament de projectes de recerca en equip, que adopti certes posicions ètiques i compromís social. Implica també el treball actiu integrat amb la lectura, l'escriptura, l'expressió oral, la tecnologia i les matemàtiques. Aquest treball té molt més sentit si es duu a terme en col·laboració dins d'un grup divers que respecti les diferències de sexe, d'orientació, d'ideologia, etc. Les idees que es plantegen es validen mitjançant l'argumentació, de la mateixa manera que en la comunitat científica, on el consens és un requisit per a l'acceptació universal de les noves idees i descobriments. Cal destacar la interdependència positiva entre els membres de l'equip, la complementarietat, la responsabilitat compartida, etc.

En tota activitat científica la col·laboració entre diferents individus i entitats és fonamental per aconseguir el progrés científic. Treballar en equip, utilitzar amb fluïdesa eines digitals i recursos variats i compartir els resultats dels estudis repercuteix en un creixement notable de la investigació científica, ja que l'avenç és cooperatiu. Que hi hagi una aposta ferma per la millora de la investigació científica, amb homes i dones que s'hi vulguin dedicar per vocació, és molt important per a la nostra societat actual, ja que implica la millora de la qualitat de vida, de la tecnologia i de la salut, entre d'altres.

Aquesta competència específica afavoreix el desenvolupament del treball en l'alumnat d'acord amb els principis bàsics que es posen en pràctica a les ciències experimentals i una afinitat per les entitats i per les persones que s'hi dediquen i que treballen per vèncer les desigualtats de gènere, d'orientació, de creença, etc. Alhora, en adquirir destreses en l'ús del raonament científic l'alumnat desenvolupa la capacitat d'interpretar i de resoldre situacions problemàtiques en diferents contextos de la investigació, del món laboral i de la seva realitat quotidiana.

Competència 6

Construir coneixement químic de forma activa, col·lectiva i evolutiva a partir de situacions de l'entorn proper o global, i argumentar el caràcter multidisciplinari i versàtil de la química i les seves relacions amb altres camps de coneixement per actuar com a agents crítics en l'anàlisi i la difusió d'informació i promoure una societat igualitària, saludable i sostenible.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>6.1 Identificar i argumentar científicament les repercussions de les accions que l'alumne o alumna emprèn en la seva vida quotidiana, i analitzar com millorar-les com a forma de participar activament en la construcció d'una societat millor.</p> <p>6.2 Detectar les necessitats de la societat sobre les quals aplicar els coneixements científics adequats que ajudin a millorar-la, incidint especialment en aspectes importants com ara el desenvolupament sostenible i la preservació de la salut.</p>	<p>6.1 Explicar i raonar els conceptes fonamentals que es troben a la base de la química aplicant els conceptes, les lleis i les teories d'altres disciplines científiques (especialment de la física) per mitjà de l'experimentació i la indagació.</p> <p>6.2 Deduir les idees fonamentals d'altres disciplines científiques (per exemple, la biologia o la tecnologia) per mitjà de la relació entre els seus continguts bàsics i les lleis i teories que són pròpies de la química.</p> <p>6.3 Solucionar problemes i qüestions que són característics de la química utilitzant les eines proveïdes per les matemàtiques i la tecnologia, reconeixent així la relació entre els fenòmens experimentals i naturals i conceptes propis d'aquesta disciplina.</p>

Aquesta competència específica pretén desenvolupar en l'alumnat la capacitat de decidir amb criteris científicament fonamentats per poder valorar la repercussió tècnica, social, econòmica i mediambiental de les diferents aplicacions que tenen els avenços, les investigacions i els descobriments que ha fet la comunitat científica en el transcurs de la

història, amb la finalitat de construir ciutadans i ciutadanes competents compromesos amb el món on viuen. Aquest coneixement permet valorar críticament quines són les repercussions que tenen, i afavoreix en l'alumnat la presa de decisions sobre els usos adequats dels mitjans i productes científics i tecnològics.

Així mateix, aquesta competència específica es desenvolupa a través de la participació activa de l'alumnat en projectes que involucren la presa de decisions i l'execució d'accions científicament fonamentades en la seva vida quotidiana i en el seu entorn social. Amb això millora la consciència social de la ciència, la qual cosa és necessària per construir una societat de coneixement més avançada.

No és possible comprendre profundament els conceptes fonamentals de la química sense conèixer les lleis i teories d'altres camps de la ciència relacionats amb ella. De la mateixa manera, cal aplicar les idees bàsiques de la química per entendre els fonaments d'altres disciplines científiques. Les aportacions de la química contribueixen al desenvolupament d'altres ciències i camps de coneixement (i viceversa) i són imprescindibles per al progrés global de la ciència, la tecnologia i la societat.

Perquè l'alumnat arribi a ser competent desenvoluparà el seu aprenentatge mitjançant l'estudi experimental i l'observació de situacions en què es posa de manifest aquesta relació interdisciplinària, l'aplicació d'eines tecnològiques en la indagació i en l'experimentació, i l'ús d'eines matemàtiques i el raonament lògic en la resolució de problemes propis de la química. Aquesta base de caràcter interdisciplinari i holístic és inherent a la química i proporciona als alumnes que l'estudien uns fonaments adequats perquè puguin continuar estudis en diferents branques de coneixement, i mitjançant diferents itineraris formatius, la qual cosa contribueix de forma eficient a la formació de persones competents per a la societat.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Enllaç químic i estructura de la matèria

- Identificació i argumentació del desenvolupament de la taula periòdica: reconeixement i valoració de les contribucions històriques en la seva elaboració i de la importància com a eina predictiva de les propietats dels elements i de la relació amb els seus usos quotidians i les problemàtiques associades a l'augment de la demanda actual d'alguns d'ells.

- Organització de l'estructura electrònica dels àtoms i anàlisi de la interacció amb la radiació electromagnètica: explicació de la posició d'un element a la taula periòdica i de la similitud en les propietats dels elements químics de cada grup en situacions reals.
- Aplicació de teories sobre l'estabilitat dels àtoms i dels ions: predicció de la formació d'enllaços entre els elements, de la representació d'aquests i de la predicció de les propietats de les substàncies químiques amb relació a la vida quotidiana. Relació propietats-estructura. Comprovació mitjançant l'observació i l'experimentació.
- Utilització de la nomenclatura de substàncies simples, ions i compostos químics inorgànics: relació amb la composició, les propietats, l'estructura de les substàncies i les aplicacions que tenen a la vida quotidiana.

Reaccions químiques

- Interpretació i aplicació de les lleis fonamentals de la química: relacions estequiomètriques en les reaccions químiques i en la composició dels compostos. Resolució de qüestions quantitatives relacionades amb la química a la vida quotidiana i/o en contextos rellevants socialment.
- Identificació i classificació de les reaccions químiques: relacions que hi ha entre la química i alguns aspectes importants de la societat actual com, per exemple, la conservació del medi ambient o el desenvolupament de fàrmacs. Identificació i investigació de reaccions químiques de la vida quotidiana com ara les reaccions àcid-base i reaccions redox com les combustions.
- Càlcul de quantitats de matèria en sistemes fisicoquímics concrets, com ara gasos ideals o dissolucions, i investigació i interpretació de les seves propietats i de les variables mesurables pròpies del seu estat en situacions de la vida quotidiana i en contextos rellevants socialment.
- Aplicació de l'estequiometria de les reaccions químiques en contextos d'aplicacions en els processos industrials més significatius de l'enginyeria química, i paràmetres mediambientals com ara la petjada ecològica o de carboni.

Química orgànica

- Identificació i comparació de propietats físiques i químiques generals dels compostos orgànics a partir de les estructures químiques dels seus grups funcionals: generalitats en les diferents sèries homòlogues i les seves aplicacions, en especial en contextos propers a l'alumnat i en situacions reals.
- Utilització de les regles de la IUPAC per formular i anomenar correctament alguns compostos orgànics monofuncionals i polifuncionals (hidrocarburs, compostos oxigenats i compostos nitrogenats), i establiment de connexions amb els usos i els productes on es troben els compostos formulats, amb relació a la vida quotidiana i a qüestions d'interès ecosocial.

Segon curs

Enllaç químic i estructura de la matèria

- Espectres atòmics i tècniques espectroscòpiques
 - Caracterització dels espectres atòmics com a evidència experimental responsable de la necessitat de la revisió del model atòmic. Identificació i argumentació de la rellevància de l'espectroscòpia en el context del desenvolupament històric del model atòmic.

- Interpretació dels espectres d'emissió i absorció dels elements i de la seva contribució en el coneixement de l'Univers. Relació amb l'estructura electrònica de l'àtom.
- Utilització de dades de diverses tècniques espectroscòpiques (UV, IR, RMN, espectrometria de masses) en la identificació de substàncies d'interès i rellevància en la vida quotidiana i qüestions sociocientífiques d'actualitat. Explicació de les bases del seu funcionament.
- Principis quàntics de l'estructura atòmica
 - Relació entre el fenomen dels espectres atòmics i la quantització de l'energia. Del model de Bohr als models mecano-quàntics: necessitat d'una estructura electrònica a diferents nivells i les seves connexions amb la recerca científica bàsica i amb els avenços científicotecnològics actuals.
 - Explicacions i aplicació del principi d'incertesa de Heisenberg i de la doble naturalesa ona-corpúscle de l'electró i de la naturalesa probabilística del concepte d'orbital.
 - Identificació dels nombres quàntics i aplicació del principi d'exclusió de Pauli. Construcció de l'estructura electrònica de l'àtom. Utilització del diagrama de Moeller per escriure la configuració electrònica dels elements químics més freqüents a l'entorn i al cos humà, i/o els protagonistes de situacions reals en controvèrsia i amb impacte socioambiental.
- Taula periòdica i propietats dels àtoms
 - Argumentació basada en evidències de la naturalesa experimental de l'origen de la taula periòdica. Justificació de la llei periòdica i agrupament dels elements sobre la base de les propietats.
 - Relacions entre la teoria atòmica actual i les lleis experimentals observades.
 - Predicció de la situació d'un element a la taula periòdica a partir de la configuració electrònica, i de la configuració electrònica a partir de la situació de l'element, tot establint connexions amb les característiques i els usos de les substàncies quotidianes que el contenen.
 - Raonament en base a les dades, o en base al model de càrrega de l'àtom, de les tendències periòdiques. Aplicació a la predicció dels valors de les propietats dels elements de la taula a partir de la seva posició.
- Enllaç químic i forces intermoleculars
 - Predicció i justificació del tipus d'enllaç a partir de les característiques dels elements individuals que el formen en relació amb les propietats de la substància formada i amb la seva presència a la vida quotidiana.
 - Interpretació de l'energia implicada en la formació de molècules, estructures cristal·lines 3D i estructures macromoleculars. Predicció i justificació de propietats de les substàncies químiques en relació amb la vida quotidiana i amb els seus usos i interès.
 - Aplicació de les estructures de Lewis i teoria de RPECV per explicar i predir geometries de compostos moleculars i la seva polaritat amb relació al seu comportament en fenòmens de l'entorn quotidià.
 - Aplicació del cicle de Born-Haber i de l'energia intercanviada en la formació de cristalls iònics.

- Aplicació dels models del núvol electrònic per explicar les propietats característiques dels cristalls metàl·lics en metalls d'ús destacat en situacions d'actualitat.
- Relacions entre forces intermoleculars i propietats macroscòpiques de compostos moleculars. Relació de les propietats amb l'estructura (geometria i enllaç) en substàncies que intervenen en situacions reals d'interès local o global.

Reaccions químiques

- Termodinàmica química
 - Aplicació del primer principi de la termodinàmica: intercanvis d'energia entre sistemes per mitjà de la calor i del treball en contextos de consum i eficiència energètica.
 - Representació i utilització d'equacions termoquímiques i càlcul d'entalpies de reacció. Concepte d'entalpia de reacció i aplicació en situacions i contextos reals com ara els combustibles, els éssers vius, etc. i relació amb problemàtiques com ara l'augment de les emissions de diòxid de carboni. Diferenciació entre processos endotèrmics i exotèrmics.
 - Aplicació del balanç energètic entre productes i reactius mitjançant la llei de Hess, per mitjà de l'entalpia de formació estàndard o de les energies d'enllaç, per obtenir l'entalpia d'una reacció en contextos propers o d'actualitat.
 - Aplicació del segon principi de la termodinàmica. L'entropia com a magnitud que afecta l'espontaneïtat i la irreversibilitat dels processos químics en contextos propers o d'actualitat.
 - Càlcul de l'energia de Gibbs de les reaccions químiques i de la seva espontaneïtat en funció de la temperatura del sistema, i interpretació dels resultats en contextos propers o d'actualitat.
- Cinètica química
 - Elaboració d'explicacions i prediccions basades en la teoria de les col·lisions com a model a escala submicroscòpica de les reaccions químiques. Conceptes de velocitat de reacció i energia d'activació en contextos propers o d'actualitat.
 - Elaboració d'explicacions i prediccions basades en la influència de les condicions de reacció sobre la seva velocitat en contextos propers o d'actualitat.
 - Aplicació de la llei diferencial de la velocitat d'una reacció química i càlcul dels ordres de reacció a partir de dades experimentals de velocitat de reacció.
- Equilibri químic
 - Aplicació i conceptualització de l'equilibri químic com a procés dinàmic: equacions de velocitat i aspectes termodinàmics. Expressió de la constant d'equilibri mitjançant la llei d'acció de masses. Aplicació en contextos propers o d'actualitat i de rellevància sociocientífica.
 - Càlcul de la constant d'equilibri de reaccions en què els reactius es trobin en diferent estat físic. Relació entre K_c i K_p i producte de solubilitat en equilibris heterogenis i la seva connexió amb processos naturals i industrials.
 - Aplicació del principi de Le Châtelier i del quocient de reacció. Evolució de sistemes en equilibri a partir de la variació de les condicions de concentració, pressió o temperatura del sistema, i aplicacions en contextos propers o d'actualitat.

- Reaccions àcid-base
 - Justificació de la naturalesa àcida o bàsica d'una substància a partir de les teories d'Arrhenius i de Brønsted i Lowry i les seves implicacions en la classificació d'àcids i bases de substàncies de l'entorn quotidià.
 - Diferenciació entre àcids i bases forts i febles. Càlcul del grau de dissociació en dissolució aquosa en contextos propers o d'actualitat.
 - Càlcul i justificació del pH de dissolucions àcides i bàsiques. Expressió de les constants K_a i K_b , en relació amb la vida quotidiana i en contextos com ara la cuina, els medicaments, el medi ambient, etc.
 - Representació i concepte de parells àcid i base conjugats. Predicció del caràcter àcid o bàsic de les dissolucions en què es produeix la hidròlisi d'una sal a partir de situacions de l'entorn quotidià.
 - Identificació i representació de reaccions entre àcids i bases i càlculs estequiomètrics en exemples de contextos propers o d'actualitat. Concepte de neutralització. Realització de volumetries àcid-base, dels càlculs corresponents i raonament dels resultats en relació amb situacions reals i en connexió amb la quotidianitat.
 - Relació entre propietats i aplicacions dels àcids i de les bases rellevants en l'àmbit industrial i de consum, amb especial incidència en el procés de conservació del medi ambient.
- Reaccions redox
 - Càlcul i aplicació de l'estat d'oxidació. Identificació de les espècies que es redueixen o oxiden en una reacció a partir de la variació del nombre d'oxidació en processos de rellevància per la seva quotidianitat i/o impacte socioambiental.
 - Igualació pel mètode de l'ió-electró d'equacions químiques d'oxidació-reducció en contextos propers o d'actualitat. Càlculs estequiomètrics i volumetries redox.
 - Aplicació i conceptualització del potencial estàndard d'un parell redox. Espontaneïtat de processos químics i electroquímics que impliquen dos parells redox amb relació a contextos propers o d'actualitat.
 - Aplicació de les lleis de Faraday: quantitat de càrrega elèctrica i quantitats de substància en un procés electroquímic. Càlculs estequiomètrics en cel·les electrolítiques en contextos propers o d'actualitat.
 - Identificació i càlculs en reaccions d'oxidació i reducció en la fabricació i el funcionament de bateries elèctriques, cel·les electrolítiques i piles de combustible, i també en la prevenció de la corrosió de metalls.

Química orgànica

- Isomeria
 - Utilització de fórmules moleculars i desenvolupades de compostos orgànics, amb relació a les seves propietats, orígens o usos. Diferents tipus d'isomeria estructural en compostos en relació amb la vida quotidiana i/o problemàtiques rellevants.
 - Utilització de models moleculars o tècniques de representació 3D de molècules. Isòmers espacials d'un compost i propietats en compostos en relació amb la vida quotidiana i/o problemàtiques rellevants.

- Reactivitat orgànica
 - Identificació de les principals propietats químiques de les diferents funcions orgàniques i de les seves propietats i reaccions químiques, en especial en contextos propers a l'alumnat.
 - Identificació dels principals tipus de reaccions orgàniques. Productes de la reacció entre compostos orgànics i les equacions químiques corresponents amb relació a substàncies d'especial interès i properes a l'alumnat.
- Polímers
 - Classificació dels diferents processos de formació dels polímers a partir dels corresponents monòmers. Estructura i propietats.
 - Classificació dels polímers segons la naturalesa, l'estructura i la composició. Aplicacions, propietats i riscos mediambientals associats.

Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica

Al llarg de la història les tècniques artístiques han condicionat enormement la naturalesa i la forma de les obres d'art. La flexibilitat de la pintura a l'oli va permetre que la pintura abandonés els murs i es desenvolupés en suports més lleugers com la tela, protagonitzant nous gèneres com ara el retrat. Això va facilitar el trasllat de les obres i va permetre representar fosos, degradats i modelats més elaborats i amb aparença més natural. Igual que les necessitats expressives, els materials, els instruments i els procediments evolucionen amb el temps i conformen un llegat tècnic i artístic que cal conèixer per enriquir els recursos de qualsevol persona disposada a l'estudi i a la producció d'obres artístiques.

La matèria de Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica aporta els coneixements relatius als recursos, les tècniques, els procediments i les aplicacions instrumentals que fan possible la producció artística en general i les produccions plàstiques, gràfiques i visuals en particular. Per mitjà de la matèria, l'alumnat adquirirà els coneixements relatius a les tècniques classificades tradicionalment com a dibuix, pintura i gravat. De la mateixa manera, es farà un apropament a les tècniques més alternatives i innovadores que s'escapin a aquesta classificació. L'objectiu és que l'alumnat no només desenvolupi amb eficàcia els procediments existents sinó també que sàpiga adequar les tècniques a les propostes artístiques amb iniciativa i creativitat.

El coneixement i la pràctica de les tècniques gràficoplàstiques fan possible la comunicació visual i la recerca de llenguatges propis, ajudant a construir una identitat artística capaç de dur a terme projectes creatius d'una certa complexitat.

D'altra banda, com en tota producció humana, cal tenir en compte la sostenibilitat, tant en l'ús de recursos com en la gestió dels residus que la producció artística pogués generar. De la mateixa manera, es tindrà en compte no només l'ús de materials i eines innovadors, sinó també de nous materials biodegradables que respectin la normativa actual relativa a la cura del medi ambient.

Transversalment, s'utilitzaran les tècniques digitals com a eines de recerca i generadores de composicions. També com a recurs per enregistrar l'activitat plàstica desenvolupada, generant contingut de ràpida difusió i de posada en comú amb la resta de l'aula, de la comunitat educativa o d'altres agents externs.

Tenint en compte tots aquests aspectes, aquesta matèria té com a objectius principals desenvolupar:

- La sensibilització i el respecte cap al patrimoni artístic plàstic i la capacitat per analitzar les tècniques que han estat emprades per elaborar-lo.
- La comprensió i interpretació de produccions artístiques gràficoplàstiques.
- La selecció de recursos materials i procedimentals per a la participació activa en projectes col·laboratius o personals vinculats a la producció plàstica.
- La creació d'obres gràficoplàstiques mitjançant l'aplicació coherent de materials, procediments i tècniques adequades amb la finalitat de comunicar idees, sentiments o emocions, etc.

Aquests objectius s'han de treballar de manera que es garanteixi que el conjunt de competències s'apliquen en situacions d'aprenentatge integrades en projectes artístics que es puguin projectar a l'escola, al barri i a la ciutat, sempre fomentant l'esperit crític. Així es fa possible que l'alumnat experimenti amb les diverses tècniques innovadores, que adquireixi les destreses dels procediments més tradicionals i que desenvolupi la seva creativitat abordant projectes col·laboratius, enriquidors i multidisciplinaris. Les situacions d'aprenentatge faran servir metodologies de treball semblant a les del món laboral i professional, generant així un grau més elevat d'implicació de l'alumnat en la matèria i

oferint-li una formació més completa i integral per desenvolupar un esperit crític.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i una situació determinats o en el disseny d'una recerca experimental aplicada a la comprovació d'una hipòtesi o el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos, etc. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària o científica.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraran al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria hi ha els criteris d'avaluació, els quals, en tant que expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat haurà de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social, en què la ciència juga un paper important.

Els blocs de sabers són els següents:

- *Materials*: En aquest bloc s'estudiarà des d'una perspectiva històrica els suports, els materials i les tècniques que s'han utilitzat des de l'antiguitat, així com les diferents formes de classificació, les possibles interaccions i la seguretat i l'impacte mediambiental.
- *Tècniques de dibuix*: En aquest segon bloc es detallarà l'estudi de les tècniques associades tradicionalment al dibuix, explorant de manera teòrica i pràctica les tècniques seques i humides, alhora que es prepararà l'alumnat per a l'anàlisi i la producció d'obres relacionades amb el dibuix.
- *Tècniques de pintura*: Aquest bloc s'ocuparà de les tècniques que giren al voltant del color, com ara els suports a utilitzar i les seves aplicacions en produccions artístiques, i s'analitzaran les característiques plàstiques i estilístiques vinculades a cada tècnica.
- *Tècniques de gravat i estampació*: L'alumnat treballarà en aquest bloc les diverses tècniques de gravat i estampació, des de les estampacions amb relleu, en buit i en pla, fins a les experimentacions amb la monotípia.

- *Tècniques mixtes i alternatives*: Aquest darrer bloc es dedicarà a l'estudi de les possibles interaccions entre les diferents tècniques, i s'aprofundirà en les possibilitats d'innovació. Mitjançant projectes gràficoplàstics, l'alumnat experimentarà amb la fusió de tècniques, així com amb les aportacions de materials nous i eines digitals amb potencial divers al món de la creació plàstica.

A més del suport de les eines digitals, s'establiran com a continguts transversals en el desenvolupament de la matèria l'aspecte de la seguretat i la toxicitat dels materials i de les tècniques utilitzats, així com la gestió dels residus generats per les diferents produccions gràficoplàstiques.

El conjunt de competències específiques s'adquirirà per part de l'alumnat i es desenvoluparan situacions d'aprenentatge integrades. Aquestes faran possible que l'alumnat experimenti amb les diverses tècniques innovadores, adquireixi les destreses dels procediments més tradicionals, i que desenvolupi la seva creativitat abordant projectes col·laboratius, enriquidors i multidisciplinaris. Les situacions d'aprenentatge faran possible el treball interrelacionat, reflectint així metodologies de treball més acords amb la que es projecta al món laboral i professional, i generant un grau més elevat d'implicació de l'alumnat en la matèria, oferint-li una formació més completa i integral.

En definitiva, considerarem que les tècniques d'expressió gràficoplàstica possibiliten la materialització de les idees, els conceptes i els sentiments en obres artístiques. Mitjançant els coneixements de les tècniques plàstiques vinculades a la pràctica artística també s'aconsegueix estimular i ampliar el camp sensible i el gaudi estètic de les obres d'art, extrapolable a altres expressions artístiques. La matèria de Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica representa per a l'alumnat, més que una reflexió sobre la creativitat i la pràctica artística, una oportunitat per conèixer i posar en evidència el potencial transformador de l'art a la nostra societat.

Competències específiques

Competència 1

Interpretar els recursos expressius i de comunicació que ofereixen les diferents tècniques d'expressió gràficoplàstiques mitjançant l'observació i la valoració d'obres d'art i altres manifestacions artístiques, per poder relacionar-los amb el context social, històric i cultural i fomentar una actitud participativa i crítica sobre l'enriquiment inherent a la diversitat cultural.

Criteris d'avaluació

1.1 Comparar les diferents tècniques d'expressió gràficoplàstica amb el context social, històric i cultural, mitjançant l'observació sense prejudicis d'obres d'art i altres manifestacions artístiques.

1.2 Analitzar críticament de forma positiva l'enriquiment que comporta la diversitat cultural i artística de les diferents tècniques d'expressió gràficoplàstica, valorant produccions plàstiques en diferents èpoques i contextos.

Enteses com a elements complexos que poden ser abordats des de diferents enfocaments, les produccions artístiques constitueixen un reflex de la identitat cultural i del context social i històric en què s'han generat. Clarament, un dels enfocaments que permet definir aquest context és l'aspecte tècnic, el qual té en compte tant els materials com les tècniques i els procediments utilitzats. Una premissa clau en la matèria de tècniques d'expressió

graficoplàstica consisteix a valorar positivament aquesta diversitat cultural i artística mitjançant l'anàlisi de produccions artístiques. Aquesta anàlisi permet comparar i relacionar obres en contextos diferents, i així desenvolupar en l'alumnat el bagatge de recursos aplicables tant a futures anàlisis com a futures produccions artístiques.

Competència 2

Implantar mètodes d'estudi d'obres d'art i d'altres manifestacions artístiques per mitjà de l'anàlisi visual per desenvolupar la recepció i el gaudi estètic i comprendre la intenció i el sentit d'aquestes propostes en un context divers i multicultural.

Criteris d'avaluació

2.1 Aplicar l'anàlisi visual crítica i sensible de les produccions artístiques per tal de delectar-se estèticament en un context divers i multicultural, establint metodologies variades d'apropament i estudi.

2.2 Relacionar la intencionalitat i el sentit de les produccions artístiques amb les tècniques graphicoplàstiques utilitzades, desenvolupant activament la capacitat d'anàlisi visual.

L'anàlisi de les produccions graphicoplàstiques és un procés complex que cal abordar des de diverses metodologies. Tant la investigació documentada del context de l'obra, com les eines tecnològiques més innovadores d'anàlisi científica, són dos valuosos exemples d'acostament a la producció artística. Però aquestes són sempre complementàries a l'anàlisi visual de l'obra, que constitueix el primer mètode d'acostament. A banda, en visualitzar produccions artístiques, l'alumnat desenvolupa el delit estètic, activant així altres processos cognitius importants com l'atenció i la memòria. D'altra banda, amb l'anàlisi visual de les obres, l'alumnat adquireix un sentit crític en la percepció, que permet identificar les intencionalitats de l'artista en produir-la.

El coneixement d'aquestes metodologies es pot transferir a altres àmbits de coneixement, i és una eina més per apreciar i respectar la diversitat cultural i artística enriquint la formació integral de l'alumnat.

Competència 3

Participar i experimentar activament en la recepció de produccions artístiques/plàstiques, analitzant i investigant les obres i els seus processos de creació, per desenvolupar la capacitat de distingir les diverses tècniques i llenguatges graphicoplàstics, i valorar-ne críticament tant la conservació com la sostenibilitat i el seu impacte mediambiental.

Criteris d'avaluació

3.1 Descobrir i conèixer amb interès els diferents procediments, materials i instruments que intervenen en el procés de creació graphicoplàstica, aplicant procediments d'observació, cerca i selecció d'informació.

3.2 Classificar i comprendre les diferents tècniques d'expressió graphicoplàstica, atenent-ne al context històric, comunicatiu i expressiu, mitjançant l'estudi sense idees preconcebudes d'obres d'art dels períodes i artistes més rellevants.

3.3 Analitzar críticament la sostenibilitat i l'impacte mediambiental dels procediments i materials utilitzats en la creació plàstica al llarg de la història, implicant-se activament i compromesos en la seva anàlisi i defensa.

Mitjançant el coneixement, la investigació i l'anàlisi de les tècniques utilitzades al llarg de la història, l'alumnat desenvolupa la capacitat d'identificació i classificació de les obres artístiques. Tant els materials com les tècniques per aplicar-los i les eines utilitzades en les produccions artístiques, també tenen una repercussió mediambiental, i en tractar-se de processos de producció, poden generar residus perjudicials per al planeta. Per tant, l'alumnat ha de tenir en compte aquestes consideracions per saber apreciar, en el moment de la recepció de l'obra, l'impacte sobre el medi ambient que tenen les tècniques, els materials i els procediments utilitzats en una obra en concret. A més, aquesta sostenibilitat en la producció artística s'ha de complementar amb la consciència de la conservació del patrimoni artístic, establint un diàleg respectuós entre la sostenibilitat i la conservació de les produccions artístiques. Aquests recursos de percepció i anàlisi perfeccionen i sensibilitzen la capacitat de l'alumnat en la recepció de produccions artístiques.

Competència 4

Aplicar i combinar els diferents mitjans d'expressió del llenguatge gràficoplàstic, experimentant les diferents possibilitats i combinacions, per desenvolupar la capacitat autònoma, creativa, imaginativa i personal d'expressió, i potenciar una mirada crítica en un clima d'autoestima i de confiança en si mateix.

Criteris d'avaluació

4.1 Dissenyar de manera creativa i imaginativa un projecte individual amb diferents tècniques d'expressió gràficoplàstica, construint el sentit crític i desenvolupant l'autoestima que potencia el creixement personal.

4.2 Experimentar de manera creativa amb diferents mitjans del llenguatge gràficoplàstic, desenvolupant la capacitat d'expressió personal i autònoma, mitjançant la creació de produccions artístiques motivades per propostes tant lliures com orientades.

El llenguatge gràficoplàstic ha acompanyat l'ésser humà des dels inicis de la seva activitat, presentant-se com un llenguatge extremadament ric i variat en els plantejaments. Al llarg de tota la història ha permès l'expressió humana en múltiples contextos històrics, geogràfics i socials, construint un ampli repertori de recursos i tècniques.

Les produccions gràficoplàstiques, dins dels seus límits, permeten un alt grau d'experimentació, combinant de manera molt diversa materials, utensilis, tècniques i procediments. L'aprofundiment en el coneixement d'aquests aspectes atorga a l'alumnat la llibertat suficient per poder plasmar les idees personals i expressar els sentiments amb imaginació i creativitat. Adquirir aquestes destreses possibilita que l'alumnat exerciti la improvisació i exerceixi amb soltesa les produccions proposades. La resolució d'aquestes produccions gràficoplàstiques constitueix per a l'alumnat un impuls en el seu creixement personal, i genera un clima d'autoconfiança alhora que n'aguditza el sentit crític i n'augmenta l'autoestima.

Competència 5

Crear produccions artístiques, tant individuals com col·lectives, aplicant els

materials i les tècniques d'expressió gràficoplàstica durant el procés de creació, per aconseguir el domini i la destresa en l'ús de les tècniques i dels procediments en un context de solucions alternatives dins del taller col·lectiu.

Criteris d'avaluació

5.1 Seleccionar i implementar creativament els recursos gràficoplàstics adequats per cada situació expressiva i comunicativa, aplicant-los en la realització de produccions plàstiques amb un motiu determinat.

5.2 Fomentar l'empatia i el creixement personal mitjançant el desenvolupament de produccions gràficoplàstiques col·lectives, interactuant coordinadament i col·laborativament i respectant les consideracions definides.

5.3 Desenvolupar la destresa i el domini tècnic i procedimental, resolent amb criteri i respecte propostes artístiques individuals i col·lectives amb temàtiques concretes.

L'estudi de les tècniques d'expressió gràficoplàstica requereix sabers associats a camps de coneixement molt diversos: des de coneixements històrics d'artistes i obres, fins a conceptes de química per determinar les compatibilitats entre materials, o de física per conèixer el comportament dels suports. L'estudi de la matèria també requereix la pràctica i la destresa en l'ús d'utensilis i en l'aplicació de procediments. La integració d'aquests coneixements permet a l'alumnat abordar projectes plàstics i participar activament en la producció. Quan els projectes són col·lectius, l'alumnat rep dels altres, aporta als altres, empatitza i s'enfronta a la resolució de problemes i conflictes, consolidant així d'una manera més conscient les destreses i les tècniques adquirides. En canvi, quan els projectes són individuals, propicien el desenvolupament de l'autonomia i l'autoestima, però també possibilitarà l'enriquiment de futures produccions col·laboratives.

L'objectiu és integrar les experiències adquirides tant als projectes individuals com als col·lectius en unes dinàmiques de treball empàtiques i enriquidores.

Competència 6

Planificar i desenvolupar produccions gràficoplàstiques tant pròpies com col·lectives, tot valorant les possibilitats quant a fases, tècniques, materials i procediments i avaluant amb esperit crític i de forma coherent l'adaptació del resultat a la proposta a partir del procés seguit, per expressar idees, opinions i sentiments que enriqueixin la identitat personal i potenciïn el compromís social.

Criteris d'avaluació

6.1 Expressar idees, opinions i sentiments mitjançant la creació de produccions gràficoplàstiques pròpies i col·laboratives que facin referència a un motiu concret.

6.2 Argumentar amb criteri i respecte una composició gràficoplàstica tant pròpia com aliena, avaluant l'adequació i la qualitat de l'execució de l'obra.

6.3 Examinar la pròpia identitat personal així com el nostre compromís social, desenvolupant amb criteri l'adequació en l'execució i qualitat del resultat de projectes gràficoplàstics relacionats amb els drets humans i temes d'inclusió.

Les tècniques gràficoplàstiques ofereixen recursos potents i molt adequats per expressar de manera personal i lliure les idees, els sentiments i les opinions sobre qualsevol temàtica en general i, en particular, sobre temes compromesos socialment, com els vinculats a la

inclusió o als drets humans.

No menys important que la pròpia execució de l'obra és la selecció dels mitjans i dels procediments a utilitzar relatius als recursos disponibles i a la naturalesa de la proposta. Aquesta selecció implica una primera avaluació i presa de decisions, que seguirà amb la fase d'execució de l'obra. En el procés d'execució l'alumnat n'haurà d'avaluar els diferents moments, el progrés i la correcta aplicació de les tècniques per, si cal, reforçar, modificar o repetir qualsevol element que consideri oportú.

Aquestes produccions, que es poden desenvolupar de manera tant individual com col·laborativa, constitueixen una aportació valuosa per a la construcció de la identitat personal i l'enriquiment de l'esperit crític de l'alumnat.

Competència 7

Seleccionar acuradament els recursos tècnics i conceptuals necessaris per desenvolupar una producció gràficoplàstica, integrant-los amb creativitat i imaginació, tant de manera individual com col·lectiva, per desenvolupar una producció gràficoplàstica amb uns objectius concrets en un context de diversitat cultural i artística.

Criteris d'avaluació

7.1 Generar una obra gràficoplàstica seleccionant els recursos adequats per adaptar-se amb creativitat i imaginació a una proposta individual concreta.

7.2 Adaptar els recursos gràficoplàstics disponibles a una producció artística col·laborativa, atenent els propòsits i integrant-se de manera activa en la seva execució.

En el procés de producció d'una obra gràficoplàstica es necessita una selecció prèvia de recursos com ara materials, instruments, tècniques i procediments. Aquesta selecció s'ha d'ajustar tant a la temàtica com a les característiques i als objectius de la proposta, de manera que tingui un nivell de coherència adequat.

Aquesta coherència exigeix el coneixement previ del context present a tota activitat humana. Aquest context inclou la història, la ideologia, l'estil i la materialitat propis de la cultura a què pertany i, mitjançant el seu coneixement, legitima les diferències i potencia la idea que la pluralitat és una forma d'enriquiment. Vinculada a la posada en valor de la diversitat cultural i artística hi ha la faceta de la imaginació. Aquesta es nodreix, entre altres fonts, de la diversitat per generar connexions entre idees aparentment disperses i d'àmbits de coneixement diversos, però que condueixen a resultats artísticament destacables. La inclusió del pensament divergent en qualsevol fase d'elaboració de projectes gràficoplàstics, individuals o col·lectius, no només possibilita l'execució eficaç de les propostes, sinó que potencia la integració dels recursos associats a la creativitat, vàlids per aplicar-los en altres disciplines i projectes.

Competència 8

Construir composicions gràficoplàstiques personals i sostenibles, utilitzant vivències pròpies i alienes i integrant-les en un projecte artístic, per incorporar els processos creatius i d'innovació estudiats a nous reptes personals i a possibilitats professionals futures.

Criteris d'avaluació

8.1 Dissenyar i crear processos creatius i innovadors en suports diversos, que parteixin de composicions gràficoplàstiques integrades i de vivències personals i alienes.

8.2 Planificar i elaborar projectes plàstics que comportin la posada en valor de nous reptes personals i professionals, responnent amb respecte a propostes vinculades a la diversitat cultural i artística.

Les vivències personals o alienes construeixen o modelen en gran part la base emocional, la personalitat i la identitat de l'ésser humà. Les tècniques artístiques en general, i les gràficoplàstiques en particular, permeten l'expressió directa o indirecta d'aquestes vivències. Mitjançant projectes col·lectius o individuals, l'alumnat expressa de forma gràficoplàstica els sentiments i les idees nascudes d'aquestes vivències. D'aquesta manera, i sense oblidar la integració de la sostenibilitat als projectes, incorpora a les seves composicions plàstiques la faceta personal, fent pròpia la proposta i intensificant així la seva implicació.

A més, el desenvolupament de propostes gràficoplàstiques representa una oportunitat per posar en pràctica processos creatius i innovadors. La font de motivació de l'alumnat per desenvolupar aquests projectes procedeix, entre d'altres, del valor intrínsec de la temàtica d'aquests, de les dificultats trobades durant el seu desenvolupament o del plantejament inicial de la proposta. Els projectes artístics comporten un desafiament personal per a l'alumnat, implicant-se de manera més conscient i afrontant-los amb una perspectiva més emprenedora. Conèixer les possibilitats professionals de les tècniques gràficoplàstiques aplicades en projectes similars als plantejats representa un incentiu en el grau d'implicació de l'alumnat en la proposta, associant així el treball d'aula amb la seva projecció futura al món laboral.

Competència 9

Participar activament en les fases de producció artística d'un projecte gràficoplàstic, elaborant propostes artístiques individuals i col·lectives, per respondre de manera eficaç i creativa, a més de comprendre les repercussions inclusives, socials i les oportunitats personals que es generin.

Criteris d'avaluació

9.1 Implicar-se activament en les diferents fases d'un projecte artístic col·lectiu, generant cohesió, integració i inclusió, i enriquint l'elaboració amb la pròpia experiència personal.

9.2 Actuar de forma imaginativa i creativa a partir de propostes artístiques individuals amb un motiu concret, aplicant les tècniques, les eines i els codis visuals adequats a la proposta i valorant les oportunitats personals, socials i inclusives que es generen a partir de la seva resolució.

Tot projecte artístic col·lectiu necessita la implicació activa de tots els seus components per dur a terme amb èxit no només la producció final, sinó tots els aprenentatges que intervenen en el procés de planificació i creació. Es tracta d'un procés comunicatiu, de discussió, de qüestionament, d'intercanvi d'idees, que afavoreix la inclusió i que posa en valor les oportunitats de desenvolupament personal i social de l'alumnat. Mitjançant l'elaboració de projectes gràficoplàstics individuals, l'alumnat desenvolupa altres aspectes de la producció artística vinculats a l'expressió personal i a l'autonomia en la resolució de problemes. Aquests aspectes generen un moviment de retroalimentació entre allò individual i allò col·lectiu. D'aquesta relació depèn, en gran part, l'eficàcia i la creativitat de la resposta a la proposta plantejada.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Materials

- Descobriment i comparació de tot tipus de suports, materials, utensilis, pigments, aglutinants i dissolvents, així com anàlisi de la seva evolució històrica a partir de l'aplicació de metodologies i tècniques variades.
- Comprovar la seguretat, la toxicitat i l'impacte mediambiental dels diferents materials en un projecte de societat madur des de punts de vista diversos.
- Conscienciació i conservació de les obres artístiques a partir d'un debat sobre el seu valor per a la humanitat.

Tècniques de dibuix

- Experimentació amb materials, instruments i suports associats al dibuix, aprofundint en les seves característiques i en la terminologia específica.
- Identificació i aplicació de tècniques seques: llapis de grafit, carbonet, llapis compostos, sanguines, barres greixoses, de color i pastels vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals en contextos reals.
- Identificació i aplicació de tècniques humides: la tinta i les seves eines vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals en contextos reals.
- Anàlisi de l'evolució històrica del dibuix i comparació de les seves èpoques artístiques tant en l'aspecte tècnic com procedimental, establint ponts amb el coneixement ja estudiat per l'alumnat des d'altres disciplines.
- Ús de fonts fotogràfiques i cinematogràfiques tant de la història de l'art com generades per l'alumnat mateix per tal de reconèixer el valor de la perspectiva, de la il·luminació i de la composició aplicades al dibuix.

Tècniques de pintura

- Experimentació amb materials, instruments i suports associats a la pintura, aprofundint en les seves característiques i en la terminologia específica.

- Identificació i aplicació de tècniques a l'aigua: aquarel·la, tremp i acrílic vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals en contextos reals.
- Identificació i aplicació de tècniques sòlides, olioses i mixtes: tremp d'ou, pastels, olis, pintures biodegradables i barreges experimentals vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals en contextos reals.
- Anàlisi de l'evolució històrica de la pintura i comparació de les seves èpoques artístiques en l'aspecte tècnic, establint ponts amb el coneixement ja estudiat per l'alumnat des d'altres disciplines.

Tècniques de gravat i d'estampació

- Experimentació amb materials, instruments i suports associats al gravat i a l'estampació, aprofundint en les seves característiques i en la terminologia específica.
- Identificació i aplicació de tècniques de monoimpressió i reproducció múltiple, així com la monotípia plana, vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals, en contextos reals.
- Ús i aplicació de diverses tècniques d'estampació: en relleu (xilografia i linòleum) i en buit (calcografia) i sistemes planogràfics (litografia i serigrafia) vinculades tant a funcions estéticoestilístiques com funcionals, en contextos reals.
- Comparació d'obres de gravat i estampació fetes per artistes de diferents èpoques i disciplines, per tal de conscienciar l'alumnat sobre la deriva estilística existent entre zones geogràfiques i èpoques històriques.

Tècniques mixtes i alternatives

- Experimentació amb materials, tècniques i procediments contemporanis d'expressió gràfica, aprofundint en les seves característiques específiques.
- Reconèixer sistemes contemporanis d'estampació mitjançant una tria d'exemples actuals.
- Anàlisi de la imatge digital. L'art digital com a eina accessible i d'una gran influència en la difusió d'idees i valors dins de la cultura contemporània.
- Comparació i anàlisi d'obres i procediments d'artistes contemporanis de diferents estils en relació amb els conceptes ja estudiats en el curs de dibuix artístic i en la resta de matèries artístiques.
- Aplicació de tècniques mixtes o alternatives vinculades a necessitats reals en un context proper.

Tecnologia i Enginyeria

A la societat actual, el desenvolupament de la tecnologia per part de les enginyeries ha esdevingut un dels eixos al voltant dels quals s'articula l'evolució sociocultural. En els darrers temps, la tecnologia, entesa com el conjunt de coneixements derivats de la tècnica i de l'enginyeria, amb les aportacions del coneixement científic, i el seu caràcter instrumental i interdisciplinari, ha tingut un paper fonamental en l'evolució de la humanitat, que, sens dubte, comportarà grans canvis i reptes en la societat del segle XXI.

Aquesta matèria té com a finalitat principal seguir desenvolupant i ampliant els coneixements de la matèria comuna de Tecnologia i Digitalització cursada a l'educació secundària obligatòria, en la qual s'estableixen les bases mínimes per a l'alfabetització científica i tecnològica i per a la participació activa i responsable en una societat cada vegada més canviant. A quart d'ESO, i amb caràcter opcional, hi trobem les matèries de Digitalització i de Tecnologia, que es corresponen amb una ampliació de la matèria de Tecnologia i Digitalització.

Cal destacar que la tecnologia i l'enginyeria han anat incrementant-ne la rellevància en diferents àmbits de la societat, des de la generació de béns bàsics fins a les comunicacions. Tot i això, les desigualtats encara es mantenen en la societat actual, amb bretxes de formació, socials, de gènere o generacionals. També cal considerar que l'ús de la tecnologia ha generat situacions d'impacte negatiu que no es poden obviar, com l'ús massiu de màquines tèrmiques alimentades per combustibles fòssils, o l'obsolescència programada, motiu pel qual cal considerar que la dimensió ètica i el pensament crític han de formar part de la formació en Tecnologia i Enginyeria.

Tots aquests aspectes estan relacionats amb els desafiaments que el segle XXI planteja per garantir la igualtat d'oportunitats a escala local i global. En una evolució cap a un món més just i equilibrat, convé prestar atenció als mecanismes de la societat tecnològica, analitzant i valorant la sostenibilitat dels sistemes de producció, l'ús dels diferents materials i fonts d'energia, tant en l'àmbit industrial i domèstic com de serveis.

Per això, els ciutadans necessiten disposar d'un conjunt de sabers científics i tecnològics que serveixin de base per adoptar actituds crítiques i constructives davant de certes qüestions i ser capaços d'actuar de manera ètica, responsable, creativa, eficaç i mediambientalment sostenible, per tal d'aportar solucions a les necessitats que es plantegen.

En aquest sentit, la matèria de Tecnologia i Enginyeria pretén unir els sabers científics i tecnològics amb un enfocament competencial per contribuir a l'assoliment dels objectius de l'etapa de batxillerat i a l'assoliment de les competències clau de l'alumnat.

Les competències específiques d'aquesta matèria estan orientades que l'alumnat elabori projectes tecnològics que incloguin l'anàlisi, la recerca i el disseny, per tal que fabriqui, automatitzi i millori productes i sistemes de qualitat que donin resposta a problemes plantejats, tot integrant sabers d'altres àmbits de coneixement amb un enfocament ètic i sostenible. L'objectiu és apropar l'alumnat a l'entorn formatiu i laboral propi de l'activitat tecnològica i d'enginyeria, avançant un pas més en relació amb l'etapa anterior, especialment pel que fa a sabers tècnics. Caldrà fomentar en tot moment una actitud compromesa i responsable, tot impulsant l'emprenedoria, la col·laboració i la implicació local i global amb un desenvolupament tecnològic sostenible. Així doncs, la resolució de problemes interdisciplinaris lligats a situacions reals, mitjançant solucions tecnològiques, es constitueix com un eix vertebrador de l'enfocament competencial de la matèria.

En aquest sentit, es facilitarà a l'alumnat un coneixement panoràmic de l'entorn productiu, tenint en compte la realitat i abordant tot allò que significa l'existència d'un producte, des de la seva creació, el seu cicle de vida i altres aspectes relacionats. Aquest coneixement obre un ampli camp de possibilitats en facilitar la comprensió del procés de disseny i

desenvolupament des d'un punt de vista industrial i també per mitjà de l'aplicació de metodologies actives basades en l'aprendre fent i reflexionant (*learning by doing*), de fes-ho tu mateix (*doing it yourself*), de prototipatge a mida o sota demanda.

La coherència i la continuïtat amb etapes anteriors es fa explícita, especialment en les matèries de Tecnologia i Digitalització, i Tecnologia de l'educació secundària obligatòria, establint entre aquestes una gradació en el nivell de complexitat, quant a la creació de solucions tecnològiques que donin resposta a problemes plantejats mitjançant l'aplicació del procés tecnològic i altres tècniques.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats en el desenvolupament de solucions als problemes plantejats. De la mateixa manera, la matèria ha de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica relacionada amb la salut i el medi ambient.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valorarà a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'avaluaran mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebran al voltant de les competències específiques.

Acompanyant les competències específiques d'aquesta matèria hi ha els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, que expliciten l'avaluació de les capacitats i els sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El seu caràcter és marcadament competencial i els converteix en avaluadors no només de continguts teòrics, sinó també de les destreses i les actituds que l'alumnat ha d'adquirir per desenvolupar-se en una societat que demana esperit crític tant davant qüestions científiques com d'altres de naturalesa social, en què la ciència juga un paper important. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat.

La matèria s'articula al voltant dels blocs de sabers bàsics tant en el primer curs com en el segon, els continguts dels quals s'han d'interrelacionar mitjançant el desenvolupament d'activitats o projectes de caràcter pràctic, que estiguin contextualitzats i siguin propers a l'alumnat per a la integració, la gestió i la posterior resolució.

El primer bloc, *projectes de recerca i desenvolupament*, se centra en la metodologia de projectes, adreçada a la ideació i creació de productes, així com al seu cicle de vida. El segon bloc, *materials i fabricació*, aborda els criteris de selecció de materials i les tècniques més apropiades per a la seva transformació i elaboració de solucions tecnològiques sostenibles. El tercer bloc, *sistemes mecànics*, fa referència a elements, mecanismes i sistemes que puguin servir de base per a l'elaboració de projectes o per a la ideació de solucions tècniques. En el quart bloc, *sistemes elèctrics i electrònics*, es treballen les principals característiques i diferències existents entre el corrent continu i el corrent altern, el disseny, la simulació i/o construcció de circuits que en permetin l'anàlisi, l'experimentació i la interpretació del seu funcionament. El cinquè bloc, *automatització*, aborda l'actualització de sistemes tecnològics per al control automàtic, tenint en compte les potencialitats que ofereixen les tecnologies emergents basades especialment en la digitalització i les

comunicacions. Finalment, el sisè bloc, *tecnologia sostenible*, aporta a l'alumnat una visió de la matèria alineada amb la necessitat de considerar la limitació dels recursos disponibles i l'impacte social i ambiental de la tecnologia, coherent amb algunes fites dels objectius de desenvolupament sostenible.

En aquest sentit, amb l'objectiu de conferir un enfocament competencial a la matèria, és convenient que els sabers puguin confluïr en projectes que suposin una situació d'aprenentatge contextualitzada, en què l'alumnat pugui aplicar els seus coneixements i destreses per donar solució a una necessitat concreta, que pot emergir d'un context personal, social o cultural, en l'àmbit local o global, amb una actitud de compromís creixent, de manera que s'afavoreixi la creació de lligams entre l'entorn educatiu i altres sectors socials, econòmics o de recerca.

Aquest enfocament competencial i pràctic fa necessari l'ús d'una aula taller de tecnologia que evolucioni cap a laboratori de fabricació, amb els equipaments necessaris per desenvolupar projectes que integrin la fabricació digital. Ha de permetre incorporar tècniques de treball, prototipatge ràpid i fabricació fora de línia (*offline*), amb un gran potencial de desenvolupament, d'acord amb les demandes de la nostra societat i del nostre sistema productiu.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar, coordinar i dissenyar projectes de recerca amb una actitud crítica i emprenedora, ideant i implementant estratègies i tècniques sostenibles i eficients de resolució de problemes, tot comunicant els resultats de manera ordenada i raonada, per crear i millorar productes i sistemes de manera continuada.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>1.1 Investigar i dissenyar projectes tècnics que mostrin la creació i millora d'un producte o sistema, argumentant-ho mitjançant la interpretació i la referenciació d'informació.</p> <p>1.2 Participar en el desenvolupament i la coordinació de projectes de creació i innovació contínua de productes viables i socialment responsables, identificant millores i creant prototips mitjançant un procés iteratiu, amb una actitud emprenedora.</p> <p>1.3 Col·laborar en les tasques tecnològiques, mostrant una actitud proactiva i de respecte cap a les aportacions i raonaments duts a terme per tots els membres del grup, fomentant la cooperació i el benestar grupal.</p>	<p>1.1 Desenvolupar projectes de recerca i innovació amb la finalitat de crear i millorar productes de manera continuada i sostenible, utilitzant models de gestió cooperatius i flexibles.</p> <p>1.2 Comunicar, argumentar i difondre de manera clara, ordenada i comprensible el projecte elaborat, presentant la documentació tècnica tot utilitzant aplicacions digitals.</p> <p>1.3 Perseverar en la consecució d'objectius en situacions d'incertesa, identificant i gestionant emocions, acceptant i aprenent de la crítica raonada i fent servir l'error com a part del procés d'aprenentatge.</p>

1.4 Elaborar la documentació tècnica, de manera precisa i acurada, que inclogui la informació més significativa de caràcter textual, numèrica i gràfica tot utilitzant aplicacions digitals.	
1.5 Comunicar de manera eficaç i organitzada les idees i solucions tecnològiques, emprant el suport, la terminologia i el rigor apropiats.	

Aquesta competència específica planteja tant la participació de l'alumnat en la resolució de problemes tècnics, com la coordinació i la gestió de projectes de recerca cooperatius i col·laboratius. Això implica, entre altres aspectes, mostrar empatia, establir i mantenir relacions positives, exercitar l'escolta activa i la comunicació assertiva, identificant i gestionant les emocions en el procés d'aprenentatge, reconeixent les fonts d'estrès i sent perseverant en la consecució dels objectius. Addicionalment, s'incorporen tècniques específiques de recerca, facilitadores del procés d'ideació i de presa de decisions, i estratègies iteratives per organitzar i planificar les tasques a desenvolupar pels equips, resolent a partir d'una solució inicial bàsica que, en diverses fases, serà completada a nivell funcional tot establint diferents prioritats. En aquest aspecte, el mètode del pensament de dissenyador (*design thinking*) i les metodologies àgils (Agile) són d'ús habitual a les empreses tecnològiques, ja que aporten una major flexibilitat davant de qualsevol canvi en les demandes dels clients. Es té en compte també la millora contínua de productes com a plantejament de partida de projectes a desenvolupar, que és un reflex del que passa a l'àmbit industrial. S'ha de fomentar la superació d'estereotips i d'idees preconcebudes associades a les matèries tecnològiques i a l'enginyeria com ara les de gènere. En aquesta competència específica cal destacar la investigació com un apropament als projectes d'R+D+I, de manera crítica i creativa, on la correcta referenciació d'informació i l'elaboració de documentació tècnica adquireixen una gran importància. Per tant, el desenvolupament d'aquesta competència comporta expressar fets, idees, conceptes i procediments complexos aonadament, analíticament i gràficament, de forma veraç i precisa, utilitzant la terminologia adequada, per comunicar i difondre les idees i les solucions generades.

Competència 2

Comparar i seleccionar materials, aplicant criteris tècnics i sostenibles, per fabricar productes de qualitat i elaborar estudis d'impacte que aportin respostes a problemes o a situacions plantejades amb un enfocament ètic i ecosocialment responsable.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
2.1 Determinar el cicle de vida d'un producte, planificant i aplicant mesures de control de qualitat en les diferents etapes, des del disseny fins a la comercialització, tenint en consideració estratègies de millora continuada.	2.1 Analitzar i valorar la idoneïtat dels materials tècnics en la fabricació de productes sostenibles i de qualitat, tot estudiant l'estructura interna, les propietats i els tractaments de modificació i millora de les seves propietats.
2.2 Comparar i seleccionar materials,	

<p>tradicionals o de nova generació, per a la fabricació de productes de qualitat basant-se en les característiques tècniques i atenent els criteris de sostenibilitat de manera responsable i ètica.</p> <p>2.3 Fabricar models o prototips emprant les tècniques de fabricació més adients, aplicant-hi criteris tècnics i sostenibles.</p>	<p>2.2 Elaborar, argumentar i difondre informes tècnics d'avaluació de l'impacte ambiental que valori les repercussions que es poden derivar de la implementació d'un projecte tècnic.</p>
---	--

Aquesta competència es refereix a la capacitat de comparar i seleccionar els materials més adequats per a la creació de productes en funció de les seves característiques, així com dur a terme l'estudi i l'avaluació de l'impacte ambiental generat. A l'hora de determinar els materials s'atendran criteris relatius a les propietats tècniques (aspectes com la duresa, la resistència, la conductivitat elèctrica, l'aïllament tèrmic, etc.). Anàlogament, l'alumnat tindrà en compte aspectes relacionats amb la capacitat per ser conformats aplicant una tècnica o una altra, segons sigui convenient per a l'aplicació final del producte. A més a més s'han de considerar els criteris relatius a la capacitat del material per ser tractat, modificat o aliat per tal de millorar-ne les característiques finals. Finalment, l'alumnat valorarà aspectes de sostenibilitat per determinar quins materials són els més apropiats en relació amb, la contaminació generada i amb el consum energètic durant tot el cicle de vida. Igualment, cal considerar la capacitat de reciclatge en finalitzar la seva vida útil, la biodegradabilitat del material i altres aspectes vinculats a l'ús controlat de recursos o a la relació que s'estableix entre els materials i les persones que finalment fan ús del producte.

Competència 3

Seleccionar, utilitzar i configurar les eines digitals necessàries, aplicant coneixements interdisciplinaris, per resoldre tasques i comunicar els resultats de manera ordenada i precisa, amb l'ús acurat del llenguatge gràfic i la terminologia tècnica adequada.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>3.1 Resoldre amb autonomia i de manera òptima tasques i funcions proposades, mitjançant l'ús i la configuració de diferents eines digitals, tot aplicant coneixements interdisciplinaris.</p> <p>3.2 Efectuar la presentació de projectes tècnics, argumentant les decisions preses, tot emprant les aplicacions digitals més adients per a cada situació.</p>	<p>3.1 Resoldre els problemes associats a les diferents fases del desenvolupament i de la gestió d'un projecte tècnic (disseny, simulació, muntatge i presentació), utilitzant les eines i les aplicacions digitals adients.</p>

En aquesta etapa la competència aborda els aspectes relatius a la incorporació de la digitalització en el procés habitual de l'aprenentatge. Així doncs, i continuant amb les

habilitats adquirides a l'etapa anterior, s'amplia i es reforça l'ús de les eines digitals en les tasques associades a la matèria. En són exemple les activitats vinculades a la investigació, a la cerca i a la selecció d'informació o a l'anàlisi de productes i sistemes tecnològics, realitzant un bon ús de les eines de cerca de la informació, valorant-ne la procedència i contrastant-ne la fiabilitat tot fent-ne una anàlisi crítica. El treball col·laboratiu, la comunicació d'idees o la difusió i la presentació de treballs consoliden nous aprenentatges i impliquen el coneixement de les característiques de les eines de comunicació disponibles, les seves aplicacions, opcions i funcionalitats, depenent del context. De la mateixa manera, el procés de disseny i creació es complementa amb un conjunt de programes que permeten el dimensionament, la simulació, la programació i el control de sistemes o la fabricació de productes. L'ús i l'aplicació de les eines digitals, per facilitar la creació de solucions i la millora dels resultats, es converteixen en instruments essencials en qualsevol de les fases del procés. Abasten tant les activitats relatives a la gestió, al disseny o al desenvolupament de solucions tecnològiques, com les relatives a la resolució pràctica d'exercicis senzills o a l'elaboració i la difusió de documentació tècnica relativa als projectes.

Competència 4

Construir nous coneixements i millorar les destreses tècniques, aplicant i transferint sabers d'altres disciplines amb una actitud creativa, per calcular, mesurar i resoldre problemes o aportar respostes a diferents necessitats pròpies dels àmbits de l'enginyeria.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
4.1 Experimentar, mesurar, interpretar i resoldre problemes associats a sistemes d'instal·lacions mecàniques aplicant els fonaments de mecanismes de transmissió i transformació del moviment.	4.1 Calcular, simular i experimentar amb estructures senzilles, analitzant i valorant els tipus de càrregues a les quals es puguin veure sotmeses, tot avaluant-ne els esforços i l'estabilitat.
4.2 Experimentar, mesurar, interpretar i resoldre problemes associats als sistemes mecànics de suport i d'unió fixos i mòbils.	4.2 Analitzar i comparar les diferents màquines tèrmiques: màquines frigorífiques, bombes de calor i motors tèrmics, diferenciant-ne i interpretant-ne el funcionament i duent a terme els càlculs essencials per poder-ne determinar l'eficiència.
4.3 Experimentar, mesurar, interpretar i resoldre problemes associats a sistemes de circuits electrònics i d'instal·lacions elèctriques, tot aplicant els fonaments dels circuits de corrent continu, així com de les màquines elèctriques rotatives.	4.3 Interpretar, dissenyar, simular o construir circuits pneumàtics d'automatització, relacionant cadascun dels elements del circuit en el funcionament del sistema.
	4.4 Interpretar, dissenyar i simular circuits oleohidràulics, relacionant cadascun dels elements del circuit amb el funcionament del sistema.
	4.5 Experimentar i dissenyar circuits combinacionals i seqüencials físics i

	simulats aplicant fonaments de l'electrònica digital i explicant-ne el funcionament en el disseny de solucions tecnològiques.
--	---

La resolució d'un simple exercici o d'un problema tecnològic complex requereix l'aplicació de tècniques, procediments i sabers que ofereixen diferents àmbits de coneixement científics. Aquesta competència específica té, d'una banda, la finalitat que l'alumnat utilitzi els coneixements adquirits a les matèries de matemàtiques o fonaments de física o química, per calcular magnituds i variables de problemes mecànics, elèctrics, electrònics, d'automatització o per desenvolupar programes. De l'altra banda, pot utilitzar l'experimentació, a través de muntatges o simulacions, com a eina de consolidació dels coneixements adquirits. Aquesta transferència de sabers aplicada a nous i diversos problemes o situacions, permet ampliar els coneixements de l'alumnat i fomentar la competència d'aprendre a aprendre.

Competència 5

Dissenyar, crear i avaluar sistemes tecnològics aplicant coneixements de la regulació automàtica, del control programat i de les possibilitats que ofereixen les tecnologies emergents, per estudiar, controlar i automatitzar tasques en sistemes tecnològics i robòtics.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
<p>5.1 Controlar i experimentar el funcionament de sistemes tecnològics i robòtics, utilitzant llenguatges de programació i aplicant les possibilitats que ofereixen les tecnologies emergents, com ara la intel·ligència artificial, la telemetria, la internet de les coses, el tractament massiu de dades (<i>big data</i>), etc.</p> <p>5.2 Automatitzar, programar i experimentar funcionalitats i trajectòries de robots, mitjançant la seva modelització i aplicant algorismes senzills.</p>	<p>5.1 Interpretar, simular i experimentar el funcionament dels processos tecnològics basats en sistemes automàtics de llaç obert i llaç tancat, aplicant tècniques de simplificació i analitzant-ne l'estabilitat.</p>

Aquesta competència específica fa referència a l'adequació de productes o solucions tecnològiques perquè puguin executar certes tasques de forma autònoma. Es tracta d'incorporar elements de regulació automàtica o de control programat en els dissenys, permetent accions senzilles a les màquines o als sistemes tecnològics. En aquest sentit, s'inclouen, per exemple, el control de desplaçaments o moviments dels elements d'un robot, l'accionament regulat d'actuadors, com ara llums o motors, l'estabilitat dels valors de magnituds concretes, etc. D'aquesta manera, es possibilita que l'alumnat automatitzi tasques en màquines i en robots mitjançant la implementació de programes adequats a targetes de control. En aquesta línia d'actuació cal destacar el paper de les tecnologies emergents (intel·ligència artificial, internet de les coses, *big data*, etc.), aplicades al control d'objectes.

Competència 6

Identificar i analitzar els diferents sistemes tecnològics dels àmbits de l'enginyeria, estudiant i comparant les seves característiques, tot valorant l'ús de l'energia i l'eficiència energètica per avaluar i valorar l'ús sostenible i ecosocialment responsable que es fa de la tecnologia.

Criteris d'avaluació

1r curs	2n curs
6.1 Analitzar i avaluar els diferents sistemes de generació i distribució d'energia elèctrica i les característiques dels mercats energètics, desenvolupant els càlculs necessaris per determinar-ne i valorar-ne l'eficiència i l'impacte ambiental, social i econòmic.	6.1 Analitzar les diferents instal·lacions d'un habitatge des del punt de vista de l'eficiència energètica, cercant aquelles opcions més compromeses amb la sostenibilitat i aplicant solucions basades en baixos requeriments energètics i energies renovables.

L'objectiu que persegueix aquesta competència específica és proporcionar a l'alumnat un criteri informat sobre l'ús i l'impacte de l'energia en la societat i en el medi ambient, mitjançant l'adquisició d'una visió general dels diferents sistemes energètics, dels agents que hi intervenen i dels aspectes bàsics relacionats amb els subministraments domèstics. De manera complementària, es pretén proporcionar a l'alumnat els criteris a emprar en l'avaluació de l'impacte social i ambiental lligat a projectes de caire divers. Per al desenvolupament d'aquesta competència s'aborden, d'una banda, els sistemes de generació, transport, distribució de l'energia i del subministrament, així com el funcionament dels mercats energètics. D'altra banda, es treballen les instal·lacions en habitatges de màquines tèrmiques i de fonaments de regulació automàtica, tenint en compte criteris relacionats amb l'eficiència i l'estalvi energètic, afavorint que l'alumnat faci un ús responsable i sostenible de la tecnologia.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es

pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Primer curs

Projectes de recerca i desenvolupament

- Estratègies de gestió i desenvolupament de projectes: pensament de dissenyador (*design thinking*). Tècniques de recerca i d'ideació.
- Aplicació d'estratègies de gestió i de desenvolupament de projectes basades en el pensament de dissenyador i en les tècniques de recerca i d'ideació, en el context personal, social o cultural, en un àmbit local o global.
- Productes de l'entorn proper: cicle de vida. Estratègies de millora contínua. Planificació i desenvolupament de disseny i comercialització. Logística, transport i distribució. Metrologia i normalització. Control de qualitat.
- Anàlisi del cicle de vida de diferents productes, aplicant estratègies de millora continuada. Planificació i desenvolupament del disseny i comercialització de diferents productes amb l'optimització de la logística, el transport i la distribució.
- Planificació de tècniques de control de qualitat en la producció. Aplicació de la metrologia i la normalització industrial.
- Expressió gràfica. Aplicacions CAD-CAE-CAM. Diagrames funcionals, esquemes i croquis.
- Utilització de diferents eines i aplicacions d'expressió gràfica de disseny, anàlisi i fabricació assistits per ordinador (CAD-CAE-CAM). Elaboració de diagrames funcionals i esquemes amb eines digitals i croquis en situacions reals.
- Emprenedoria, resiliència, perseverança i creativitat per abordar problemes des d'una perspectiva interdisciplinària, a partir d'exemples rellevants.
- Resolució de tasques i projectes amb una actitud emprenedora, resilient, perseverant i creativa per abordar problemes des d'una perspectiva interdisciplinària.
- Autoconfeïança i iniciativa. Identificació i gestió d'emocions. L'error i la reavaluació com a part del procés d'aprenentatge en diferents contextos; personal, social o cultural, en l'àmbit local o global.
- Desenvolupament de l'autoconfeïança i de la iniciativa personal. Identificació i gestió de les emocions, valorant l'error i la reavaluació com una part del procés d'aprenentatge.

Materials i fabricació

- Materials tècnics i nous materials. Classificació. Selecció i aplicacions característiques a partir d'exemples contextualitzats i reals.
- Anàlisi i comparació de les característiques de diferents materials tècnics i materials de nova creació. Diferenciació i selecció dels materials segons els seus usos i aplicacions. Aplicació a casos plantejats a l'aula.
- Tècniques de fabricació: prototipatge ràpid i sota demanda. Fabricació digital aplicada a projectes.
- Descripció de les principals tècniques de fabricació industrial per a l'obtenció de productes tecnològics duts a terme amb materials diversos com metalls, plàstic i fusta. Maquinària específica. Possibles aplicacions a situacions reals.

- Disseny i creació ràpida de prototips amb l'ús de la fabricació digital contextualitzats en l'entorn escolar.
- Aplicació de la fabricació digital, sota demanda, per a la producció personalitzada de projectes amb solucions eficients, innovadores i respectuoses amb el medi ambient, a partir de casos reals.
- Normes de seguretat i higiene en el treball en l'entorn laboral i escolar.
- Aplicació de les normes de seguretat i higiene en el desenvolupament de tasques en els diferents espais de treball.

Sistemes mecànics

- Mecanismes de transmissió i transformació de moviments. Suports i unió d'elements mecànics. Disseny, càlcul, muntatge i experimentació física o simulada. Aplicació pràctica a projectes plantejats a l'aula.
- Descripció dels diferents mecanismes de transmissió i transformació del moviment i concreció de les característiques i dels paràmetres geomètrics d'aquests, a partir d'exemples propers.
- Disseny, càlcul, muntatge i experimentació física o simulada de sistemes mecànics que tinguin una aplicació pràctica en els projectes a desenvolupar.

Sistemes elèctrics i electrònics

- Circuits i màquines elèctriques de corrent continu. Interpretació i representació esquematitzada de circuits, càlcul, muntatge i experimentació física o simulada. Aplicació a projectes.
- Interpretació i representació d'esquemes de circuits elèctrics de corrent continu i circuits electrònics analògics emprant la simbologia normalitzada. Documentació de projectes.
- Disseny, càlcul, simulació, muntatge, mesura i experimentació de circuits elèctrics de corrent continu i de circuits electrònics analògics bàsics, en el context escolar.
- Descripció, càlcul i aplicació de màquines rotatives de corrent continu integrades en projectes.

Automatització

- Llenguatges de programació textual. Creació de programes aplicats a l'automatització de processos a partir d'exemples reals.
- Creació de programes aplicats a l'automatització de processos amb llenguatges de programació textual i gràfica.
- Sistemes de control. Conceptes i elements. Modelització de sistemes senzills i estudi de possibles aplicacions al món real.
- Anàlisi de sistemes de control. Definició de conceptes i d'elements d'un sistema. Modelització de sistemes senzills.
- Intel·ligència artificial aplicada als sistemes de control a partir d'exemples de l'entorn proper.
- Anàlisi de programes d'intel·ligència artificial aplicats als sistemes de control.

- Protocols de comunicació. Telemetria i monitoratge. Internet de les coses i tractament massiu de dades (*big data*), a partir d'exemples rellevants.
- Descripció dels protocols de comunicació en sistemes d'automatització. Usos de la telemetria i del monitoratge. Descripció de les aplicacions de la internet de les coses i del tractament massiu de dades (*big data*).
- Robòtica: modelització de moviments i d'accions mecàniques aplicats a contextos propers a l'alumne.
- Aplicació de la robòtica. Disseny, modelització i programació de trajectòries de moviments i accions mecàniques.

Tecnologia sostenible

- Sistemes i mercats energètics. Consum energètic sostenible, tècniques i criteris d'estalvi. Subministraments domèstics.
- Anàlisi dels sistemes i dels mercats energètics. Descripció de les fonts energètiques primàries i del seu origen. Anàlisi de l'impacte dels costos energètics en l'economia i en la societat. Caracterització de la transició energètica a energies renovables a partir d'exemples de l'entorn proper.
- Ús sostenible de l'energia, tècniques i criteris d'ús responsable en diferents àmbits de l'enginyeria.
- Descripció dels diferents tipus de subministraments domèstics i de les normatives específiques. Aplicació a casos de l'entorn proper a l'alumnat.
- Instal·lacions en habitatges: elèctriques, d'aigua i climatització, de comunicació i domòtiques. Energies renovables, eficiència energètica i sostenibilitat.
- Caracterització de les instal·lacions en habitatges: elèctriques, d'aigua i climatització, de comunicació i domòtiques. Descripció del bioclimatisme: les energies renovables, eficiència energètica i sostenibilitat. Anàlisi de les tecnologies energètiques emergents: l'aerotèrmia, l'autoconsum fotovoltaic i la geotèrmia. Aplicació a casos de l'entorn proper a l'alumnat.

Segon curs

Projectes de recerca i desenvolupament

- Gestió i desenvolupament de projectes amb l'aplicació de diferents tècniques i estratègies de treball en equip. Metodologies Agile. Tipus, característiques i aplicacions a partir d'exemples de l'entorn proper.
- Difusió i comunicació de documentació tècnica. Elaboració, referenciació i presentació en el context escolar.
- Autoconfiança i iniciativa. Identificació i gestió d'emocions. L'error i la reavaluació com a part del procés d'aprenentatge en casos propers a l'alumnat.
- Desenvolupament de l'autoconfiança i de la iniciativa. Identificació i gestió de les emocions, valorant l'error i la reavaluació com una part del procés d'aprenentatge.
- Emprenedoria, resiliència, perseverança i creativitat per abordar problemes des d'una perspectiva interdisciplinària a partir de casos reals.
- Resolució de tasques i projectes amb una actitud emprenedora, resilient, perseverant i creativa per abordar problemes des d'una perspectiva interdisciplinària.

Materials i fabricació

- Estructura interna. Propietats i procediments d'assaig a partir d'exemples de diferents materials.
- Anàlisi de l'estructura interna dels materials. Determinació de les propietats i dels procediments d'assaig de materials.
- Tècniques de disseny i tractaments de modificació i millora de les propietats i sostenibilitat. Tècniques de fabricació industrial a partir d'exemples propers i rellevants.
- Descripció de les tècniques de disseny i dels tractaments de modificació i millora de les propietats dels materials i de la sostenibilitat. Tècniques de fabricació industrial a partir de casos rellevants.

Sistemes mecànics

- Estructures senzilles. Tipus de càrregues, estabilitat i càlculs bàsics a partir d'exemples propers.
- Anàlisi d'estructures senzilles. Identificació dels tipus de càrregues, determinació de l'estabilitat i realització de càlculs bàsics. Simulació i experimentació d'exemples senzills.
- Màquines tèrmiques: màquina frigorífica, bomba de calor i motors tèrmics. Càlculs bàsics i aplicacions a l'entorn proper.
- Caracterització de les màquines tèrmiques: màquina frigorífica, bomba de calor i motors tèrmics. Realització de càlculs bàsics, simulacions i aplicacions.
- Pneumàtica i hidràulica: components i principis físics. Descripció i anàlisi. Esquemes característics d'aplicació. Disseny i muntatge físic o simulat a partir de casos reals.
- Descripció i anàlisi dels automatismes pneumàtics i electropneumàtics: components i principis físics. Interpretació i representació d'esquemes característics d'aplicació. Disseny, simulació i muntatge de circuits pneumàtics i electropneumàtics.
- Descripció i anàlisi de circuits oleohidràulics: components i principis físics. Interpretació i representació d'esquemes característics d'aplicació.

Sistemes elèctrics i electrònics

- Circuits de corrent altern. Triangle de potències. Càlcul, muntatge o simulació.
- Anàlisi, càlcul i muntatge o simulació de circuits de corrent altern. Càlcul de potències i determinació del triangle de potències.
- Electrònica digital combinacional. Disseny i simplificació. Experimentació en simuladors.
- Disseny, representació i aplicació de circuits d'electrònica digital combinacional. Aplicació de l'àlgebra de Boole i simplificació d'expressions i circuits. Simulació i experimentació de circuits, a partir de casos reals.
- Electrònica digital seqüencial. Experimentació en simuladors.
- Disseny, representació i aplicació de circuits d'electrònica digital seqüencial. Simulació i experimentació de circuits.

Automatització

- Àlgebra de blocs i simplificació de sistemes. Estabilitat. Experimentació en simuladors.

- Anàlisi de sistemes de control i de les seves aplicacions. Identificació i representació de blocs de control. Determinació dels paràmetres d'un sistema de control i de la seva estabilitat. Experimentació o simulació.

Tecnologia sostenible

- Impacte social i ambiental. Informes d'avaluació. Valoració crítica de la sostenibilitat en l'ús de la tecnologia, a partir de casos reals.

- Determinació dels impactes social i ambiental d'un projecte tecnològic. Elaboració d'informes d'avaluació de l'impacte. Valoració crítica de la sostenibilitat en l'ús de la tecnologia.

Volum

El món en què vivim és tridimensional i divers. Per tant, és necessari que l'alumnat d'arts tingui consciència del context físic en què habita perquè disposi de les eines i dels recursos que li permetin comprendre les particularitats dels objectes, la seva estètica i funció, la seva estructura interna i la relació d'aquestes característiques amb l'espai que l'envolta.

La introducció en l'estudi i l'anàlisi de les formes i de les manifestacions tridimensionals afavorirà completar la visió plàstica i contribuir al desenvolupament de la formació artística, en equilibri amb el medi ambient i respecte cap a ell i amb l'enriquiment inherent a la diversitat cultural i artística.

La matèria de Volum proporcionarà a l'alumnat les eines i els recursos per veure, conèixer, sentir i gaudir les formes volumètriques que existeixen al seu entorn per mitjà dels coneixements, les destreses i les actituds relacionades amb les tècniques, els materials i els elements formals. L'alumnat desenvoluparà també habilitats i capacitats creatives respectant la diversitat, i el dotarà d'experiències suficients en un context inclusiu i en igualtat de condicions. D'aquesta manera, mitjançant l'art es fomentarà una actitud crítica, sostenible i innovadora. A més, la matèria de Volum incideix a exercitar els mecanismes de percepció de les formes volumètriques i a ajudar al desenvolupament des d'una visió analítica i sintètica dels objectes artístics i tridimensionals que ens envolten. Per això es dona a l'alumnat les pautes per despertar la curiositat, per explorar l'entorn i per a la comunicació en el context que l'envolta, amb l'objectiu d'analitzar els aspectes formals i el coneixement del medi. La matèria de Volum contribueix al desenvolupament de diferents components de la formació artística molt vinculats entre si, com són la percepció intel·lectual i sensorial de la forma, la creació dels objectes tridimensionals i la llum, analitzada per entendre la configuració i la percepció dels objectes volumètrics.

Per entendre les últimes tendències i la importància del volum en el procés del disseny d'obres tridimensionals es valoraran i analitzaran aspectes històrics i socials relacionats amb el concepte escultòric, sobretot dels segles XIX i XX. Per això la matèria de Volum impartida en el primer curs de batxillerat d'arts plàstiques proporcionarà a l'alumnat una visió general de les tècniques més innovadores i de les més tradicionals, amb la intenció d'identificar materials com el fang, la fusta, la pedra, el marbre i els metalls, entre d'altres.

També conèixer les tècniques i els procediments per a la seva transformació, com, per exemple, els processos de cocció ceràmica, el buidatge a la cera perduda, el bronze fos, la talla directa, la tècnica de l'estofat, la forja i les tècniques mixtes aplicades a l'escultura i a les obres volumètriques. De la mateixa manera s'aprofundirà en l'ús dels instruments i de les eines adequats per a cada producció artística.

A més, s'estudiaran altres característiques i particularitats, com són la funció i la finalitat de l'objecte, l'evolució i el seu ús en l'entorn cultural en el qual es desenvolupa. Aquests coneixements, destreses i actituds estaran presents en els quatre blocs de sabers bàsics en els quals s'ha dividit la matèria, que, en derivar de les competències específiques, no tenen un caràcter seqüencial i s'han d'abordar de manera simultània:

- *Tècniques i materials de configuració*
- *Elements de configuració formal i espacial*
- *Anàlisi de la representació tridimensional*
- *Volum en el procés de disseny*

Pel que fa la matèria de Volum en l'assoliment de les competències clau, afavoreix el desenvolupament de totes aquestes, atès el seu caràcter divers i integrador.

En primer lloc, la matèria desenvolupa plenament la competència de consciència i expressió culturals, vehiculant per mitjà de les arts gràficoplàstiques, visuals i audiovisuals les pròpies

experiències i emocions experimentades per l'alumnat, on les habilitats de cooperació i socialització, i la utilització de tècniques i recursos dels llenguatges artístics adquireixen una gran rellevància per atendre i respondre criteris de sostenibilitat, en equilibri amb l'expressió creativa d'idees.

L'ús de les TIC no només contribueix, com a eines eficaces en la producció de creacions visuals i audiovisuals en el camp tridimensional, sinó que també, paral·lelament, afavoreix el desenvolupament de la competència tecnològica. La competència matemàtica i la competència en ciència, tecnologia i enginyeria es treballa de manera transversal a tota la matèria. S'aportarà a la competència personal, social i d'aprendre a aprendre afavorint l'anàlisi i l'atenció als processos i a l'experimentació creativa, ja que comporta la presa de consciència sobre les capacitats i els recursos sostenibles, així com la integració dels propis errors com a part del procés d'ensenyament aprenentatge i instrument de millora. Tot el procés creatiu i el seu desenvolupament en la matèria de Volum contribueix a potenciar en l'alumnat el sentit de la iniciativa i de l'esperit emprenedor.

Alhora, la matèria ha d'insistir en la formació de codis ètics que preparin l'alumnat com a futur ciutadà o ciutadana en l'ús correcte de l'expressió i la comunicació artística, visual i audiovisual, perquè li proporcionin les eines i els recursos necessaris que li facilitin la interacció i el desenvolupament davant de qualsevol situació d'aprenentatge.

Aquests coneixements, destreses i actituds han de ser, per tant, entesos com a elements d'anàlisi i de treball comuns a tots els blocs. Un enfocament competencial i pràctic, mitjançant el qual l'alumnat s'expressi a través de la imatge, aplicant amb rigor coneixements i tècniques que ja ha adquirit i que generi participació i desenvolupament de la creativitat, sense oblidar el propi caràcter de la matèria, especialment motivador i innovador.

A més, com a procés de creació i d'expressió artística pel seu llenguatge interdisciplinari i transversal, la matèria de Volum ajuda a la comprensió, a l'expressió i a la comunicació en diferents formats plàstics, visuals i audiovisuals. De la mateixa manera, s'incideix transversalment per mitjà dels seus exercicis i de les seves competències en el foment del desenvolupament sostenible i en la cura del medi ambient, insistint alhora en el desenvolupament de l'esperit emprenedor i en l'educació cívica, en la igualtat de gènere, en la prevenció i resolució de conflictes, en la gestió de situacions de risc resultants de la utilització de les TIC i, per descomptat, a crear espais cent per cent inclusius tant per a l'alumnat com per al professorat, aspectes tots recollits en els reptes del mil·lenni.

Així doncs, l'objectiu de la matèria és impulsar la capacitat creadora atenent l'expressió del volum, potenciant la producció divergent que fomenta en l'alumnat l'aportació de solucions pròpies, originals i inclusives. Això comporta aparellar la percepció i la imaginació amb coneixements pràctics i tècnics, sempre sostenibles i dirigits cap a l'orientació i les sortides professionals.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar el llenguatge tridimensional relacionant els procediments artístics aplicats a la creació d'obres d'art i els objectes de caràcter volumètric del patrimoni, per expressar i argumentar el propi discurs respecte a la diversitat cultural i artística.

Criteris d'avaluació

1.1 Identificar els diferents procediments artístics presents en obres d'art volumètriques analitzant-ne el llenguatge tridimensional.

1.2 Apreciar el patrimoni cultural argumentant el valor de la diversitat en les manifestacions artístiques i fomentant la llibertat d'expressió.

Un primer pas fonamental en l'acostament a aquesta matèria és el coneixement de les característiques del llenguatge tridimensional, mitjançant l'observació, en diferents produccions volumètriques, de l'experimentació amb els diversos i variats procediments i tècniques artístiques. A més, l'anàlisi de les formes volumètriques facilitarà que l'alumnat desenvolupi la seva capacitat crítica i estètica. Aquesta capacitat permetrà descobrir les qualitats emotives i expressives de les tècniques volumètriques, com poden ser el modelatge, el buidatge i l'assemblatge, entre d'altres.

A partir d'aquest coneixement i de l'anàlisi d'obres tridimensionals, l'alumnat reconeixerà el valor de la diversitat en el patrimoni cultural i artístic, i les seves riqueses creatives i estètiques inherents. L'alumnat podrà integrar el resultat d'aquestes experiències artístiques en la pròpia identitat, enriquint-la i afavorint un discurs lliure, propi i respectuós.

Competència 2

Reflexionar críticament sobre les produccions artístiques tridimensionals de totes les èpoques, vinculant-ne les particularitats formals i conceptuals a les pròpies de la cultura visual, per potenciar el desenvolupament mental divers i així descobrir solucions artístiques diferents.

Criteris d'avaluació

2.1 Participar activament, en situacions d'anàlisi formals i conceptuals de produccions artístiques tridimensionals, fomentant el seu esperit crític.

2.2 Investigar, amb criteri propi, els referents i contextos de produccions artístiques tridimensionals, respectant les diverses formes de pensament.

Tota obra d'art pertany a un moment històric i cultural determinat, i està vinculada tant a la individualitat de l'artista com al context social en què es desenvolupa, la qual cosa li confereix unes especificitats i unes característiques concretes. Un estudi profund sobre les obres volumètriques permetrà a l'alumnat relacionar els aspectes, tant de forma com de concepte, amb les particularitats de la cultura artística a què pertanyin, cosa que contribuirà a erradicar estereotips i convencionalismes en la creació de propostes volumètriques innovadores.

Una actitud proactiva serà fonamental perquè l'alumnat desenvolupi la seva pròpia identitat i promogui la llibertat d'expressió com a valor fonamental en qualsevol societat.

Es potenciarà un pensament divergent, és a dir, un procés que generi i explori respostes i preguntes creatives i diferents, mitjançant l'anàlisi formal i conceptual de les diverses produccions artístiques tridimensionals, afavorint la participació i la reflexió de l'alumnat.

Competència 3

Examinar l'entorn cultural i artístic i els artistes contemporanis i de tots els temps, investigant sobre totes les manifestacions de caràcter tridimensional en qualsevol context, per contribuir al desenvolupament de la percepció, de l'observació i del gaudi de les formes volumètriques.

Criteris d'avaluació

3.1 Analitzar els llenguatges i els elements tècnics i plàstics d'obres tridimensionals, aportant un criteri personal en la percepció de les seves característiques i particularitats.

El descobriment de les singularitats del llenguatge tridimensional proporcionarà a l'alumnat els recursos per veure, conèixer, sentir i gaudir els principis i fonaments del disseny de formes volumètriques que existeixen al seu voltant. A més, contribuirà al desenvolupament de la seva percepció, accentuant l'observació i la indagació del seu entorn més proper. L'objectiu és que, posteriorment, l'alumnat pugui entendre els diferents tipus de formes volumètriques adaptades al disseny d'objectes elementals d'ús comú. El coneixement d'aquestes tipologies dotarà de les eines necessàries per a l'estudi i l'anàlisi d'altres formes volumètriques de l'entorn. Finalment, es fomentarà l'interès de l'alumnat per les característiques de les obres tridimensionals en els diferents mitjans, contextos i suports, per participar en un procés de recerca, buscant el delit en les manifestacions culturals i artístiques que l'envolten.

Competència 4

Aprendre a interpretar la creació amb una actitud receptiva, aprofundint en les estructures de l'objecte i en la seva lògica interna, per analitzar obres tridimensionals del patrimoni cultural i artístic.

Criteris d'avaluació

4.1 Reconèixer els elements tècnics i plàstics de produccions artístiques tridimensionals, apreciament el valor que aporten al patrimoni artístic i cultural.

4.2 Analitzar amb interès produccions artístiques volumètriques entenent el missatge i la intencionalitat desenvolupats durant el procés de creació.

Educar la mirada és essencial per dotar l'alumnat de les eines necessàries que li permetin veure, descobrir i sentir la creació d'obres artístiques volumètriques. Així, podran reconèixer i disposar dels recursos que possibiliten i faciliten entendre que la forma, la mida, el color i l'acabat final d'una gran part dels objectes produïts per l'ésser humà estan determinats, en gran manera, per les tècniques utilitzades i els materials amb què estan construïts.

De la mateixa manera, l'aprofundiment en aquest coneixement desenvoluparà la capacitat de contemplació i gaudi de composicions artístiques en l'espai, com instal·lacions o intervencions urbanístiques.

Aquest procés d'anàlisi, de coneixement i d'observació dotarà l'alumnat de la capacitat de connectar amb les creacions artístiques del patrimoni cultural de qualsevol lloc i època, incloent-hi les contemporànies. Al mateix temps, l'alumnat identificarà si s'han utilitzat els

recursos i materials de forma responsable i sostenible. Tot això contribuirà al seu creixement personal i al desenvolupament d'un pensament crític i compromès.

Competència 5

Utilitzar les eines pròpies de la creació volumètrica, partint de l'anàlisi d'obres bidimensionals, per experimentar en composicions creatives i expressives dins l'espai tridimensional.

Criteris d'avaluació

5.1 Experimentar i crear produccions volumètriques amb diferents tècniques i eines, plasmanent emocions i inquietuds i expressant valors personals i identitaris.

Iniciar-se en el camp de la creació d'obres d'art, d'instal·lacions o d'estructures tridimensionals proporcionarà a l'alumnat una sèrie d'habilitats, destreses i coneixements que permetran descobrir materials i tècniques escultòriques pròpies de la matèria. Durant aquest procés d'experimentació amb diferents instruments escultòrics, l'alumnat tindrà llibertat per expressar-se en diferents mitjans o suports volumètrics. A partir de la percepció dels elements formals d'obres bidimensionals podrà dur a terme una anàlisi i una posterior interpretació de les característiques d'aquestes obres, per submergir-se posteriorment en l'experiència artística de creació d'obres volumètriques. Mitjançant aquesta creació, manifestarà i expressarà, depenent de la tècnica utilitzada, i juntament amb l'estudi del gest, les seves emocions i idees, evidenciant les accions i situacions en la producció i la recepció d'obres d'art volumètriques.

Competència 6

Cohesionar les experiències cognitives i sensorials que conformen el sentit estètic i expressiu, valorant-les de forma constructiva i amb capacitat d'autocrítica.

Criteris d'avaluació

6.1 Reconèixer la capacitat artística d'altres artistes, valorant la identitat cultural i apreciament el valor estètic de les manifestacions artístiques volumètriques.

6.2 Expressar els seus valors personals, idees i sentiments, a través del procés de creació d'obres volumètriques, reconeixent les seves fortaleces i superant les seves debilitats.

Les diverses experiències cognitives són necessàries per a la innovació de l'aprenentatge en el disseny d'obres volumètriques, que alhora impulsen a pensar i encoratgen la creativitat i participació per entendre el món que ens envolta. A més, si associem aquestes experiències amb les experiències sensorials per mitjà de la vista, l'oïda, el tacte, el gust i l'olfacte en el camp de la creació d'obres tridimensionals, es facilitarà la relació d'informacions, llenguatges i intuïcions pel que fa a un objecte o a una experiència. Aquesta conjugació permetrà a l'alumnat harmonitzar un gran conjunt de capacitats que li donaran peu al desenvolupament del coneixement, buscant respostes a diverses incògnites que li limiten la possibilitat de comprendre el context que ens envolta. D'aquesta manera, podrà

reforçar la seva autoestima, la qual contribuirà al seu creixement personal, però també al desenvolupament de les seves habilitats socials i de les seves capacitats com l'empatia, el sentit comú, etc., que el capacitaran i li permetran desplegar la seva creativitat en el camp artístic i en la creació de les pròpies produccions tridimensionals.

Competència 7

Realitzar obres tridimensionals, descobrint-les com un mitjà de comunicació crític i divers, per estimular el sentit estètic i expressiu i complementar la formació i el creixement personal.

Criteris d'avaluació

7.1 Participar activament en la producció d'obres volumètriques fomentant la diversitat cultural i artística i el compromís amb una societat més justa.

7.2 Crear obres tridimensionals, valorant amb responsabilitat i compromís la sostenibilitat del projecte a desenvolupar i el grau de toxicitat dels materials.

En la creació d'obres volumètriques, la innovació i la sostenibilitat han d'estar molt lligades, perquè és un binomi necessari per contribuir als reptes del segle XXI de manera activa i compromesa amb un mateix, amb la societat i amb el planeta que habitem. Per això, l'alumnat disposarà de les eines, dels recursos i de les tècniques constructives necessàries per dissenyar i elaborar les seves pròpies produccions tridimensionals, atenent principis d'igualtat d'oportunitats quant a accés, participació i aprenentatge.

En un context on les seves creacions volumètriques seran la manifestació de la seva pròpia i genuïna expressió artística, a l'alumnat se li facilitarà l'experimentació amb diverses tècniques, materials i altres recursos necessaris per estimular la iniciativa sense por a equivocar-se, afavorir la comunicació amb el seu entorn, a més de fomentar la seva autoestima personal i artística a través del desenvolupament d'obres volumètriques innovadores i alhora respectuoses amb el medi ambient.

Competència 8

Adquirir domini, agilitat i destresa en la utilització dels mitjans d'expressió del llenguatge tridimensional, coneixent les tècniques i els materials més comuns i descobrint les seves possibilitats expressives, per establir un diàleg enriquidor dins un context global i sostenible.

Criteris d'avaluació

8.1 Conèixer les tècniques plàstiques, visuals i audiovisuals en el disseny d'obres volumètriques valorant amb interès les seves possibilitats expressives.

8.2 Crear obres artístiques i culturals tridimensionals amb diversitat de suports i mitjans, aplicant les tècniques més adequades de forma creativa i innovadora.

L'experimentació de l'alumnat amb infinitat de recursos, eines i tècniques en la creació d'obres tridimensionals serà necessària perquè millori la destresa en el seu maneig. L'actitud proactiva de l'alumnat serà clau per anar descobrint i investigant quins materials s'adapten millor al seu objectiu de crear les seves pròpies obres volumètriques, en equilibri

amb el món que l'envolta i atenent principis de sostenibilitat. Per això, haurà de ser conscient de l'impacte de l'ús d'uns materials o d'altres i, així, desenvolupar una mentalitat respectuosa amb el medi ambient que no estigui renyida amb la capacitat de desenvolupar la seva creativitat i la seva identitat com a artista. A més, durant el procés de recepció de diferents produccions artístiques, és important generar en l'alumnat un pensament crític i una presa de consciència de l'ús responsable dels materials, del reciclatge i de l'impacte en el medi ambient posteriors.

Competència 9

Elaborar projectes artístics per produir amb creativitat obres tridimensionals.

Criteris d'avaluació

9.1 Planificar projectes artístics o culturals posant en valor la cooperació com a font de riquesa en la creació artística.

9.2 Avaluar el procés i el producte final d'un projecte artístic o cultural volumètric convertint els errors en oportunitats personals i socials.

La matèria de Volum ajuda a construir un context educatiu propici per a la planificació i el desenvolupament de projectes educatius sostenibles, tant individuals com col·lectius, proporcionant l'oportunitat a l'alumnat de prendre la iniciativa per idear, dissenyar i projectar les seves pròpies propostes de produccions artístiques volumètriques innovadores i inclusives. Aquests projectes, complint amb la planificació, atendran les diferents fases de seqüenciació i de partida i s'adaptaran a les competències específiques de la matèria. Però, alhora, també es podran dissenyar projectes artístics interdisciplinaris de creació d'obres tridimensionals, instal·lacions, etc., associant exercicis de diferents matèries en un mateix projecte contextualitzat i integrador, convertint els errors durant el procés de creació en oportunitats personals i socials.

El desenvolupament d'aquests projectes podrà ser una ocasió propícia per orientar l'alumnat en les diferents sortides professionals vinculades a la matèria.

Sabers

Tècniques i materials de configuració

- Experimentació amb materials i instruments escultòrics. Materials sostenibles, naturals, efímers i innovadors, fent ús de les tècniques i de la terminologia específica, en el desenvolupament de processos creatius.
- Anàlisi de les tècniques com a transmissores d'emocions, amb l'aprenentatge i l'estudi del gest, de les idees, de les accions i de les situacions en la producció i la recepció d'obres d'art volumètriques.
- Aplicació de les tècniques del modelatge. Aprenentatge dels processos de motlles i buidatge, tècniques bàsiques de reproducció de peces tridimensionals. Principis de talla.
- Experimentació amb les tècniques d'assemblatge i d'articulació per a la creació d'estructures i instal·lacions, establint diàlegs dins un entorn proper.
- Anàlisi de les qualitats emotives i expressives dels mitjans gràficoplàstics en cossos volumètrics, com a eina de significació en les pròpies obres.
- Elaborar projectes artístics volumètrics: seqüenciació, fases i equip de treball, per tal de

crear produccions pròpies, individuals o col·lectives.

Elements de la configuració formal i espacial

- Comparació i anàlisi de les formes tridimensionals i del seu llenguatge. Elements estructurals de la forma: línia, pla i textura com a eix vertebrador per al desenvolupament de projectes creatius.
- Anàlisi i cerca de diferents formes volumètriques adaptades al disseny d'objectes elementals d'ús comú com a mitjà d'estudi, per tal de desenvolupar productes des de diferents àmbits.
- Anàlisi i possibles lectures de les manifestacions artístiques del *land art*, de l'*art povera* i del *ready-made*. Art objectual i conceptual, entre d'altres, per poder establir paral·lelismes amb la instal·lació artística contemporània.
- Experimentació i percepció del volum en moviment, mitjançant la llum com a element generador i modelador de formes, del color, de la textura i del tacte.

Anàlisi de la representació tridimensional

- Estudiar i integrar l'escultura i les obres d'art tridimensionals en el patrimoni artístic i cultural per tal de desenvolupar projectes culturals o artístics individuals o col·lectius.
- Estudi de la forma i de l'espai. El buit com a mitjà expressiu de la forma representat al llarg del temps.
- Comparació i possibles lectures dels conceptes de formes geomètriques-orgàniques, obertes-tancades, còncaves-convexes, plenes-buides, de revolució, aplicades a la creació contemporània.

El volum en el procés de disseny

- Comprendre els principis i fonaments del disseny tridimensional per poder elaborar amb creativitat un producte final.
- Estudiar i analitzar projectes d'estructures tridimensionals: modularitat, repetició, gradació i ritme a l'espai, per generar idees creatives en el procés de disseny.
- Interpretar i valorar peces volumètriques senzilles en funció del tipus de producte proposat per poder establir un diàleg dins un context global, sostenible i inclusiu.
- Cercar estudis i professions vinculats als coneixements de la matèria perquè l'alumnat trobi respostes als seus interessos, en el procés creatiu.

B. Matèries optatives anuals de primer de batxillerat

Biomedicina

La matèria de Biomedicina és una matèria optativa anual que està especialment recomanada per a l'alumnat amb orientació cap als estudis biosanitaris. No obstant això, pot ser cursada per qualsevol alumne d'altres modalitats del batxillerat.

Parteix de les competències assolides per l'alumnat en la matèria de Biologia i Geologia al llarg de l'educació secundària obligatòria i aprofundeix en algunes temàtiques d'aquest camp de coneixement, especialment en les relacionades amb la salut i la malaltia, per assolir els aprenentatges competencials propis de l'etapa del batxillerat.

La biomedicina és una disciplina que estudia els aspectes biològics de la medicina, essencialment mitjançant l'anàlisi dels factors genètics, cel·lulars, bioquímics i moleculars del cos humà i també de les malalties que potencialment poden afectar-lo.

En el desenvolupament de la matèria es combina l'estudi de processos propis de l'estat de salut amb situacions que n'alteren el funcionament normal.

La finalitat de la matèria no és abastar l'estudi global de les funcions pròpies de l'organisme humà, ni del conjunt de malalties que el poden afectar ni del ventall de teràpies que s'hi apliquen.

Els diferents blocs de sabers de la matèria persegueixen l'assoliment de les competències específiques, a partir de la presentació i del treball amb una col·lecció de casos al llarg del curs, per tal que l'alumnat pugui anar identificant i relacionant els diferents elements i processos que intervenen en cadascuna de les situacions.

Així, els aspectes cel·lulars, fisiològics o genètics, les alteracions derivades d'alguna afectació i les teràpies aplicades s'estudien en context, a partir d'un cas o d'una situació real o versemblant.

L'organització de l'aula en grups de treball autònoms que aborden l'estudi de casos específics per compartir els elements essencials de cadascun és especialment adient al desenvolupament de la matèria.

Les competències específiques de la matèria connecten amb les de la matèria de Biologia, incidint en l'aplicació integrada dels aprenentatges assolits en problemàtiques pròpies de les funcions vitals de l'organisme humà, en la comprensió dels processos biològics que sustenten l'estat de salut i les seves alteracions, en el coneixement de les aplicacions de les diferents teràpies modernes i en la valoració sobre els seus beneficis, riscos i implicacions ètiques, si és el cas.

Els blocs que organitzen els sabers de la matèria s'han estructurat al voltant d'una selecció de continguts que s'haurien d'articular en els casos que el professorat planteja a l'alumnat.

Així, el primer bloc se centra en l'estudi de la sang, dels seus elements, de les seves funcions i també del seu procés de renovació. Inclou l'anàlisi de les principals malalties que poden afectar aquest teixit i l'estudi concret d'alguna d'elles, analitzant causes, alteracions i teràpies aplicables.

El segon bloc se centra en l'estudi del sistema nerviós a partir de la capacitat de reacció davant dels estímuls externs. La relació del sistema nerviós amb els òrgans efectors i, en concret, amb alguna alteració relativa a l'atrofia muscular, les seves causes i conseqüències i l'efecte que tindrien les possibles teràpies gèniques i cel·lulars.

El tercer bloc incideix en el sistema immune de les persones. Els objectes d'estudi seran els processos relacionats amb la reacció de l'organisme a la presència d'un agent infecciós, el

mecanisme d'actuació dels diferents tipus de vacunes i algun exemple de malaltia autoimmune.

El quart bloc estudia les diferències en el desenvolupament sexual de les persones, les diferents situacions, la diversitat de causes que les poden originar i els factors genètics clau que hi intervenen. Per això serà cabdal distingir entre sexe cromosòmic, sexe gonadal, identitat sexual i orientació sexual de les persones.

El cinquè bloc tracta sobre el càncer, en la seva relació amb l'alteració d'alguns gens, en les causes que l'originen i en la seva distinció dels tumors benignes. Al final del cas que s'estudiï caldrà introduir els mètodes de diagnòstic i els diferents tractaments: cirurgia, quimioteràpia, radioteràpia i teràpia biològica (hormonoteràpia, immunoteràpia).

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presents en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Aplicar amb autonomia i de manera integrada els aprenentatges desenvolupats i les diverses formes de raonament i de recerca pròpies de la biologia per dur a terme recerques experimentals i estudis observacionals sobre problemes relatius a les funcions vitals de l'ésser humà i d'altres que relacionin la salut amb els estils de vida i els hàbits de consum.

Competència 2

Analitzar situacions que es donen al llarg de la vida de les persones, tant en el seu estat de salut com en situacions de malaltia, per entendre i relacionar els processos biològics en què se sustenten les alteracions dels estats de salut, així com el normal desenvolupament, creixement, envelliment i herència dels caràcters en els humans.

Competència 3

Explicar els fonaments biològics d'algunes contribucions recents de la investigació biomèdica, com les teràpies gèniques i cel·lulars, les noves vacunes i els nous medicaments, i valorar i aportar arguments sobre els possibles beneficis, riscos, conseqüències i implicacions ètiques de la seva aplicació per tal de prendre posició en el debat social relatiu a les implicacions socials i ètiques d'aquestes teràpies.

Creació fotogràfica i Cinema

La matèria de Creació fotogràfica i Cinema és una matèria optativa anual que està especialment recomanada per a l'alumnat amb interessos cap al món de la imatge i de la creació audiovisual amb orientació cap als estudis de cicles formatius de grau superior d'Imatge i So o grau de Comunicació Audiovisual. No obstant això, pot ser cursada per qualsevol alumne d'altres modalitats del batxillerat.

Aquesta matèria contribueix al desenvolupament de les competències generals del batxillerat: competència comunicativa, competència en recerca, competència personal i interpersonal i competència en el coneixement i la interacció amb el món. A més, complementa la matèria de modalitat de primer de batxillerat cultura audiovisual i, per tant, desenvolupa algunes de les competències pròpies d'aquesta matèria.

Immersos en un món ple d'imatges visuals i audiovisuals de diferents tipologies, la matèria de Creació fotogràfica i Cinema està pensada per apropar l'alumnat a la descoberta d'un procés creatiu ric i real, en relació amb l'entorn cultural i social proper.

La matèria es planteja amb un caràcter essencialment procedimental. Es fonamenta i conceptualitza en fotògrafs i cineastes de tots els temps, que han de ser la font de coneixement i inspiració per a l'elaboració de projectes personals o col·lectius. Alhora, es connecta amb la necessitat de descobrir l'entorn on vivim.

La creació d'aquests projectes han de potenciar la vivència d'un procés creatiu i han d'incidir en la capacitat de l'alumnat per aprendre a observar, analitzar, relacionar i comprendre el món a partir de la fotografia i del cinema.

El plantejament de la matèria ha de ser investigar i crear, i fer-ho des de la fonamentació teòrica i la sensibilitat estètica.

És una matèria en què necessàriament es connectarà la descoberta de referents amb les pròpies creacions.

El llenguatge fotogràfic i cinematogràfic té múltiples possibilitats creatives i es pot representar en diversos formats: exposicions, publicacions, curtmetratges, etc.

Atès que és una matèria anual, cal preveure, en acabar el curs, espais per compartir els projectes desenvolupats, ja sigui en format expositiu o en d'altres.

La finalitat de la matèria no és aprofundir en l'alfabetització dels llenguatges fotogràfic i cinematogràfic, sinó fer ús aplicat dels dos llenguatges per explicar i conèixer el món més proper. La ciutat, el barri, els equipaments culturals, els oficis artesanals, els mercats, etc.

La matèria s'organitza en tres blocs de sabers.

El primer bloc es fonamenta en la recerca de l'entorn. Conèixer equipaments, edificis emblemàtics d'interès històric, oficis artesanals, comerços de proximitat i d'altres. Una recerca de l'entorn proper per descobrir-lo, conèixer-lo i connectar el projecte fotogràfic i/o cinematogràfic en relació amb interessos propis. Posar en valor el patrimoni local per ser conscient del valor de la seva conservació.

El segon bloc posa en pràctica el desenvolupament d'un projecte real en totes les seves fases de creació. Disseny i seqüenciació del projecte artístic en relació amb el context on es desenvoluparà i amb el llenguatge triat, amb propostes creatives i innovadores de forma individual o col·lectiva. Crear i desenvolupar un projecte propi i genuí.

El tercer bloc descobreix el potencial del llenguatge fotogràfic i cinematogràfic, les seves possibilitats com a mitjans universals per expressar idees i emocions. El llenguatge en relació amb el projecte a desenvolupar. L'ús de la imatge per descriure, representar i donar a conèixer.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presents en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Fomentar la descoberta, el coneixement, el valor i la conservació del patrimoni cultural artístic local, amb una intenció expressiva i comunicativa personal i creativa, per mitjà de la consciència crítica, la llibertat d'expressió i la diversitat.

Competència 2

Desenvolupar projectes propis, individuals o col·lectius a través de les diverses formes de creació dels llenguatges fotogràfic i cinematogràfic, fent èmfasi en el procés i amb autonomia.

Competència 3

Compartir, exposar i comunicar les creacions realitzades per donar a conèixer el patrimoni local, la seva història, i les possibilitats del format audiovisual, per comunicar coneixements, idees i emocions.

Formació i Orientació Personal i Professional

La matèria de Formació i Orientació Personal i Professional és una matèria optativa anual adreçada a un ampli perfil d'alumnat de batxillerat, tot i que es recomana, especialment, per a l'alumnat que presenta força dubtes en relació amb la seva continuïtat formativa i/o professional en finalitzar aquesta etapa.

Aquesta matèria té com a referència la matèria optativa de Formació i Orientació Personal i Professional oferta a quart d'ESO. Cal tenir en compte el punt de partida de l'alumnat, en funció de si l'ha cursat o no anteriorment, per tal d'ajustar la programació al nivell de coneixements previs dels i de les alumnes i donar-los la possibilitat d'ampliar, aprofundir i completar el seu nivell competencial inicial.

Parteix, per tant, de les competències assolides per l'alumnat en l'educació secundària obligatòria i introdueix els principis bàsics i diferents camps d'estudi propis d'aquesta matèria.

A l'etapa de batxillerat, l'orientació educativa i l'acció tutorial continuen formant un dels eixos de la funció docent. Aquestes dues funcions transversals i de responsabilitat compartida són els principis nuclears de l'aprenentatge permanent i, per tant, de l'èxit educatiu de l'alumnat i de l'educació al llarg de la vida.

La matèria de Formació i Orientació Personal i Professional s'ha de desenvolupar des de la perspectiva de complementar i/o intensificar aquesta responsabilitat de tot el professorat per donar resposta a l'alumnat amb més incerteses sobre el seu futur a curt i mitjà termini, tant pel que fa a l'àmbit acadèmic com professional.

Aquesta matèria ha d'incloure informació sobre la igualtat de tracte i d'oportunitats en el treball i plans d'igualtat a les empreses i sensibilitzar i fer prevenció de l'assetjament per raó de sexe a les empreses.

Caldria coordinar totes les accions d'orientació que es duen a terme al centre amb la finalitat de vetllar per la seva transversalitat i coherència i evitar caure en duplicitats sense sentit o deixar aspectes sense abordar al llarg de l'etapa.

Cal posar en relleu la vinculació directa d'aquesta matèria amb dues de les competències clau, la competència personal, social i d'aprendre a aprendre i la competència emprenedora, atès que l'aprenentatge al llarg de la vida, i la iniciativa personal i l'emprenedoria esdevenen avui condicions necessàries per formar persones compromeses i amb autonomia, confiança en un mateix, iniciativa i pensament crític, que poden afavorir les possibilitats d'inserció social i professional en una societat canviant i en evolució constant.

En el marc actual d'un batxillerat amb un marcat caràcter obert, flexible i orientador, des de la matèria de Formació i Orientació Personal i Professional es pretén aconseguir de forma conjunta el següent: d'una banda, facilitar l'autoconeixement de l'alumnat per tal d'ajustar les seves expectatives pel que fa al seu itinerari formatiu; de l'altra, posar a l'abast de l'alumnat les eines i els recursos necessaris per afavorir la presa de decisions, de forma raonada, ajustada i responsable, en relació amb la seva continuïtat formativa i/o amb la seva inserció al món laboral, i, finalment, donar resposta a l'alumnat que manifesta la intenció de compaginar formació amb activitat laboral.

Les competències específiques de la matèria connecten amb les de la matèria de Formació i Orientació Personal i Professional de l'educació secundària obligatòria, i aborden quatre aspectes: el personal, el relacional, la formació acadèmica i professional, i l'exploració del món empresarial i la recerca activa de feina.

Els diferents blocs de sabers de la matèria persegueixen l'assoliment de les competències específiques a partir de l'abordatge de casos, presentats en context, al llarg del curs per tal que l'alumnat pugui anar identificant i relacionant els diferents elements i processos que

intervenen en cadascuna de les situacions. Per dur a terme el desenvolupament d'aquesta matèria des d'un enfocament competencial és especialment adequat el treball a partir de situacions reals o versemblants.

Els blocs que organitzen els sabers de la matèria s'han estructurat al voltant d'una selecció de continguts que s'haurien d'articular en els casos que el professorat plantegi a l'alumnat.

El primer bloc se centra en l'autoconeixement, la gestió emocional i les habilitats de relació social, entre altres aspectes.

El segon bloc tracta la diversitat d'opcions formatives: les reglades i no reglades, les més teòriques i les més pràctiques, les vinculades al món ocupacional, les que tenen un caràcter més propedèutic, etc.

El tercer bloc incideix en la recerca i posterior construcció dels possibles itineraris formatius a partir de les ofertes formatives existents i dels propis interessos i aptituds.

El quart bloc planteja una aproximació al món de les professions i de l'empresa i a les estratègies necessàries per desenvolupar un pla de recerca activa d'ocupació amb projecció de futur i incorporar-s'hi amb iniciativa, autonomia, creativitat, autoconfiança, pensament crític, afany de superació, preocupació per l'ordre i la qualitat, responsabilitat, compromís i persistència, entre altres habilitats, aptituds i actituds valorats en l'àmbit laboral.

Les propostes de treball a l'aula en grup col·laboratiu, abordant l'elaboració de casos propers a situacions de la vida real, permeten l'aprenentatge d'estratègies necessàries per al treball en equip, una habilitat imprescindible en l'àmbit professional.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presents en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Identificar les principals característiques del desenvolupament evolutiu de la persona, així com els processos físics i psicològics implicats en la cognició, la motivació i l'aprenentatge, analitzant les seves implicacions en la conducta i potenciant les qualitats personals i de relació social pròpies i dels altres, per afrontar de forma autònoma i eficaç els reptes de l'itinerari vital i desenvolupar estratègies de gestió emocional i d'autoaprenentatge en els àmbits personal, social i acadèmic.

Competència 2

Integrar les dimensions social i antropològica de l'ésser humà, considerant de forma respectuosa i empàtica els factors personals i socioculturals diferencials que intervenen en la configuració psicològica de la persona, per fomentar l'esperit crític envers els altres i l'entorn, i per desenvolupar, de forma inclusiva, les estratègies i habilitats socials necessàries en l'adaptació als canvis de la societat, i promoure el compromís d'un desenvolupament sostenible en la societat.

Competència 3

Reflexionar sobre les aptituds i competències pròpies, els trets de personalitat, els interessos professionals i els valors ocupacionals, així com sobre els diferents itineraris formatius, desenvolupant actituds d'autosuperació, adaptabilitat i iniciativa, i les destreses necessàries per a una presa de decisions ajustada i relacionada amb el projecte vital, acadèmic i professional propi.

Competència 4

Dissenyar el propi itinerari formatiu i professional en funció de les seves expectatives personals i de l'autoconeixement, integrant elements ocupacionals com un pla de recerca activa d'ocupació i/o autoocupació, tot identificant metes realistes i pertinents per a una inserció en el món laboral i social.

Funcionament de l'Empresa

El món de l'empresa és present diàriament als mitjans de comunicació, forma part de la vida de milions de treballadors i treballadores i empresaris i empresàries, i repercuteix a totes les llars. El coneixement sobre l'empresa és una part essencial per entendre el funcionament del conjunt de l'economia, ja que el que passa a l'interior de les empreses és tan substancial com el que passa en un entorn econòmic més ampli.

L'empresa és una organització integrada per elements humans, tècnics i materials, amb la finalitat de satisfer una necessitat del mercat que li reporti, generalment, un benefici econòmic i social i sota el govern d'un administrador o administradora o d'un empresari o empresària.

Adquirir les competències específiques relacionades amb l'activitat empresarial, tant des dels seus aspectes interns com en totes les implicacions amb el seu entorn, constitueix una base fonamental per a la vida activa dels i les alumnes. El món empresarial té una presència quotidiana en la nostra societat i ens afecta molt directament. Per tant, cal disposar d'un bagatge i de tot un seguit d'instruments que portin a uns posicionaments crítics, madurs i socialment responsables davant els esdeveniments que ens afectin, ja sigui com a persones consumidores, treballadores o empresàries. Així, d'una banda, cal entendre els mecanismes que mouen l'empresa, des de la seva organització, i conèixer les principals àrees de decisió: recursos humans, producció i comercial. En aquest punt caldrà considerar, fer visible i valorar la tasca de les dones treballadores, empresàries i emprenedores, i els factors que sovint limiten l'accés de les dones al món de l'empresa, per tal de contribuir a posar en valor els rols de gènere en el marc d'una relació entre iguals.

També cal valorar críticament les seves repercussions socials: els conflictes socials, l'ètica empresarial, la gestió mediambiental o l'impacte tecnològic. El treball d'aquests aspectes contribuirà a fomentar la iniciativa emprenedora com una forma de desenvolupament personal duta a terme amb creativitat i rigor. Per tant, la matèria optativa de Funcionament de l'Empresa contribueix de manera múltiple als objectius del batxillerat que es relacionen amb la ciutadania responsable, l'esperit crític o la iniciativa personal.

Per desenvolupar aquestes competències es proposen quatre blocs de sabers. El primer bloc fa referència a l'empresa com a organització, el segon bloc tracta els recursos humans, el tercer bloc fa referència a la producció de béns i serveis i el quart bloc tracta la comercialització dels productes.

Aquesta matèria està plantejada com a optativa, i tracta d'aproximar l'alumnat al coneixement de l'empresa com a catalitzador clau del creixement econòmic. Proposa fomentar la cultura empresarial que potenciï la creativitat i l'esperit d'innovació, la reflexió crítica i la presa de decisions fonamentades.

Els criteris d'avaluació establerts per a aquesta matèria van dirigits a conèixer el grau de competència que l'alumnat hagi adquirit, és a dir, l'acompliment en l'aspecte cognitiu, instrumental i actitudinal respecte als sabers proposats que seran aplicats a l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presents en aquest mateix document.

Competències específiques**Competència 1**

Adquirir una visió general de l'activitat empresarial com a generadora de benestar, treball i riquesa en la societat, planificant i gestionant les activitats a portar terme i prenent les decisions oportunes per arribar a un objectiu concret.

Competència 2

Utilitzar determinades estratègies metodològiques empresarials mitjançant activitats ordenades i relacionades entre si i enfocades cap a un propòsit de progrés econòmic i social.

Competència 3

Identificar i analitzar les principals àrees funcionals de l'empresa, la funció que desenvolupen i les seves interrelacions, utilitzant la recerca i desenvolupant la iniciativa personal i col·lectiva en la gestió empresarial.

Llenguatges Artístics Contemporanis

La matèria de Llenguatges Artístics Contemporanis és una matèria optativa anual al primer curs del batxillerat, concretament, de la modalitat d'arts.

L'art és un canal d'expressió personal i col·lectiu mitjançant del qual l'artista plasma la seva visió particular de la vida, la seva crítica social i la seva visió estètica de la realitat. La humanitat i els artistes han deixat un patrimoni, de valor incalculable, a través de l'expressió artística i de les seves obres. Un patrimoni per mitjà del qual podem conèixer els moviments artístics de diverses cultures, societats i èpoques històriques. Això és degut al fet que l'art sempre ha mantingut un íntim lligam amb la necessitat comunicativa i expressiva de l'ésser humà. Les persones i els artistes fan ús de la pluralitat dels llenguatges artístics perquè aquests esdevinguin un altaveu de la seva mirada particular, de la seva veu crítica, de la seva visió estètica i de la seva crida col·lectiva.

El segle XXI, marcat indiscutiblement per la digitalització de la societat, ha implicat grans canvis en la manera de relacionar-nos, de comunicar-nos i d'expressar-nos. Aquests canvis també han afectat el món de l'art i la forma que tenim de crear-lo, produir-lo i consumir-lo. Les noves tecnologies i l'accés a aquestes democratitzen l'activitat creativa i també possibiliten a l'artista obrir una finestra al món per donar a conèixer la seva obra o proposta artística, explorant nous canals de connexió amb el seu públic potencial. En la complexa societat contemporània en la qual vivim, la línia entre artista i consumidor, creador i públic, queda desdibuixada. Tots som potencials creadors i tots hem de poder esdevenir consumidors crítics i responsables dotats d'una mirada estètica, reflexiva i fonamentada. Per aquest motiu aquesta matèria persegueix l'objectiu de dotar l'alumnat dels coneixements i de la sensibilitat necessaris per conèixer, apreciar i expressar-se per mitjà dels diferents llenguatges artístics contemporanis: des del videoart, la fotografia, l'escultura, l'arquitectura, la pintura, el disseny passant per la música, la dansa, el teatre fins a arribar al cinema i a la *performance*.

Aquesta matèria s'estructura a partir de tres competències específiques que en garanteixen l'assoliment.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presentades en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Apreciar la diversitat de corrents i manifestacions artístics contemporanis en el món de les arts plàstiques, escèniques i audiovisuals identificant-ne els trets principals i argumentant de forma crítica i reflexiva les potencialitats d'aquests llenguatges i d'aquestes manifestacions.

Competència 2

Descobrir les obres, propostes, artistes i col·lectius creadors més rellevants dels principals corrents artístics del món de l'escultura, la pintura, l'arquitectura, el videoart, la fotografia, el disseny, la música, la dansa, el teatre, el cinema i la *performance* per desenvolupar una mirada crítica i una estètica personal.

Competència 3

Desenvolupar habilitats de creació artística vinculades a alguns dels llenguatges artístics i als seus codis contemporanis per crear propostes artístiques com a via d'expressió i comunicació personal i col·lectiva que donin com a fruit produccions artístiques personals.

Món Clàssic

La matèria optativa anual de primer de batxillerat Món Clàssic s'adreça a l'alumnat de qualsevol de les modalitats de batxillerat, amb la finalitat de desenvolupar la capacitat d'anàlisi crítica i el treball autònom, i la recerca i la valoració de la pervivència dins de diferents àmbits dels sabers, com ara el científic, lingüístic, literari, artístic, cultural i històric que el llegat grecoromà aporta al segle XXI.

La matèria es fonamenta en la focalització de determinats aspectes actuals del món occidental que contenen unes profundes arrels clàssiques que remeten a Grècia i a Roma, per desenvolupar una anàlisi crítica dels referents clàssics associats a diferents àmbits del coneixement. Aquesta anàlisi pretén l'estudi dels elements de pervivència grecoromana que es troben relacionats amb situacions quotidianes i properes a l'alumnat d'aquesta etapa.

Els diferents blocs de sabers de la matèria persegueixen l'assoliment de les competències específiques, a partir de la presentació i de l'estudi de diferents contextos de pervivència del món clàssic al llarg del curs, per tal que l'alumnat pugui anar identificant i relacionant els diferents elements i les diferents connexions entre el llegat grecoromà i el món actual. D'aquesta manera, per exemple, l'estudi d'ètims i d'expressions grecollatines, la visió de la perspectiva de gènere, l'imaginari mitològic amb les seves trames i personatges, i l'organització social en el món clàssic i la seva evolució s'estudien en context, a partir de casos o situacions reals o versemblants.

Els blocs que organitzen els sabers de la matèria s'han estructurat al voltant d'una selecció de continguts que s'haurien d'articular en els casos que el professorat plantegi a l'alumnat.

Així, el primer bloc se centra en l'estudi de l'etimologia, i ofereix la possibilitat d'enriquir i d'aprofundir la competència comunicativa de l'alumnat, ja que afavoreix la comprensió i l'adquisició del lèxic tècnic, científic, acadèmic i artístic, comú a totes les llengües de cultura, d'una manera conscient i reflexiva. L'etimologia justifica la grafia i el significat de les paraules i reforça la base dels coneixements lingüístics i culturals.

El segon bloc està basat en la igualtat de gènere, que pretén l'estudi i l'anàlisi de les fonts arqueològiques i literàries dels estereotips de la dona a l'antiguitat per qüestionar la construcció normativa des de Grècia i Roma de la desigualtat entre dones i homes i detectar la persistència d'actituds i normes socials. Així, a través del reconeixement i la comparació de situacions i contextos de desigualtat i violències de gènere entre el passat i el present s'ha de promoure el compromís i les accions necessàries que afavoreixin la igualtat de gènere.

Un tercer bloc s'orienta vers l'estudi de conceptes com ara la pau, la justícia i l'organització social. Mitjançant la història de Grècia i Roma amb connexió sempre vers situacions de l'actualitat, es pot despertar l'interès per l'estudi i l'evolució de conceptes com ara l'amistat, la tolerància i la convivència dins d'un món plurilingüe i multicultural, la ciutadania, la interpretació del poder, la globalització i el compromís democràtic i participatiu per a la millora de la societat. La història de les civilitzacions grega i romana, amb les seves llums i ombres, ofereix episodis suficients per iniciar una anàlisi crítica i un debat sobre els conceptes esmentats anteriorment i molts d'altres, amb la intenció de crear connexions entre el passat, el present i el futur immediat que envolta l'alumnat.

El quart bloc és una visió de la pervivència d'una gran part del patrimoni històric i cultural associat al món clàssic, com per exemple en les arts plàstiques, musicals i escèniques, que permet la interpretació d'una part important del llegat artístic en el patrimoni de la humanitat per mitjà de la història. L'aproximació al patrimoni com a font de coneixement activa les emocions i la sensibilitat estètica, la qual cosa ha de facilitar l'estudi i l'anàlisi dels elements de pervivència que es troben tant en el patrimoni global com local. Per patrimoni local, material o immaterial, s'ha d'entendre qualsevol manifestació o producte cultural produït per l'entorn social més proper al centre educatiu.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presentades en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Distingir ètims, formants i expressions grecolatines presents en el lèxic d'ús quotidià, científic i acadèmic, identificant els canvis semàntics que hagin tingut lloc i establint una comparació amb la llengua d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual de l'alumnat, per deduir el significat etimològic del lèxic conegut i els significats de lèxic nou o especialitzat.

Competència 2

Analitzar i percebre les característiques de la civilització grega i llatina en l'àmbit personal, de perspectiva de gènere, mitològic i sociopolític, adquirint coneixements sobre el món grecolatí i comparant críticament el present i el passat, per valorar les aportacions del món clàssic al nostre entorn com a base d'una ciutadania democràtica i compromesa.

Competència 3

Valorar críticament el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural heretat de la civilització grega i llatina, promovent-ne la sostenibilitat i reconeixent-lo com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, per explicar el llegat material i immaterial grec i llatí com a transmissor de coneixement i font d'inspiració de creacions modernes i contemporànies.

Programació

La matèria de Programació és una matèria optativa anual que pot ser cursada per alumnes de qualsevol modalitat del batxillerat. La competència de programar aporta un valor afegit a l'alumnat en els estudis superiors que pugui cursar posteriorment.

Parteix de les competències digitals assolides relacionades amb el pensament computacional i amb la programació al llarg de l'educació secundària obligatòria i presenta una visió global dels llenguatges de programació actuals i dels seus àmbits d'aplicació.

És creixent la demanda de personal competent en el desenvolupament d'aplicacions personalitzades adreçades a situacions noves i en la introducció de millores en el disseny, la funcionalitat i la usabilitat de les ja existents. Aquesta demanda afecta tots els àmbits de coneixement i de recerca, tant en el vessant científicotecnològic (ciència bàsica i aplicada, medicina, enginyeria, etc.) com en el vessant humanísticosocial (economia, relacional, creació artística, etc.). En efecte, la programació aporta la creació de programes, aplicacions i serveis web que fan la vida diària més còmoda, faciliten les nostres relacions personals i ens permeten accedir a una gran varietat de serveis (bases de dades, telemedicina, banca, etc.).

En aquesta matèria es proposa als alumnes desenvolupar al llarg del curs un programa, una aplicació o un servei web mitjançant un llenguatge i un entorn de programació concrets. Tot i això, la matèria exposa els diferents àmbits on cal programar aplicacions i els llenguatges de programació més adients i habituals en cada cas.

La decisió sobre les característiques i funcionalitats d'una aplicació a desenvolupar s'ha de basar en la situació concreta que es vol resoldre i el públic objectiu al qual va adreçada. Cal aprendre i saber aplicar, doncs, tècniques d'anàlisi de situacions i identificar posteriorment l'entorn de programació que ha de permetre el desenvolupament de la solució requerida.

La ràpida evolució de les plataformes de programació fa que sovint n'apareguin de noves i que d'altres quedin obsoletes. S'ha de tenir present aquesta realitat i presentar als alumnes els principis bàsics de la creació de prototips en el disseny d'interfícies i estratègies de programació genèriques, presents en qualsevol plataforma.

Durant l'educació secundària obligatòria, els i les alumnes hauran programat preferentment en entorns basats en la programació mitjançant blocs, com ara Scratch i/o App Inventor. En el batxillerat, doncs, és convenient iniciar-se en la programació mitjançant codi.

La varietat actual de sistemes operatius fa que desenvolupar un mateix programa per a cadascun en forma nativa sigui un objectiu massa ambiciós per a un projecte escolar. En aquest sentit, s'han d'afavorir les plataformes que permetin crear executables per a diversos sistemes a partir d'un únic codi font. La tasca de desenvolupar un programa o una aplicació mòbil és habitualment complexa i requereix la modularitat i el treball en equip per garantir l'assoliment de l'objectiu.

Els sabers de la matèria s'organitzen en quatre blocs:

El primer bloc, *pensament computacional i programació*, té per objecte la comprensió dels fonaments d'algorísmica per al disseny i el desenvolupament de programes, i l'aplicació de tècniques específiques com ara l'elaboració de diagrames de flux i l'encapsulament de propietats, funcions i esdeveniments en la definició d'objectes de programació.

En el segon bloc, *llenguatges i entorns de programació*, es relacionen els llenguatges de programació més emprats en l'actualitat, classificant-los segons la tipologia i l'àmbit d'aplicació. Es detallen les principals característiques de cadascun i els entorns de programació corresponents.

En el tercer bloc, *prototipatge i disseny d'interfícies d'usuari*, s'indiquen els procediments a seguir per obtenir una interfície d'usuari adient per a cada programa o aplicació. S'orienta sobre la navegació, la disposició en pantalla dels components i els estils.

En el quart bloc, *desenvolupament d'aplicacions locals i en el núvol*, es descriuen les particularitats a tenir en compte en el desenvolupament de programes que s'han d'executar en dispositius clients concrets i en els quals ofereixen serveis en el núvol, com ara l'accés a bases de dades o les aplicacions web.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presentades en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Analitzar situacions reals que puguin requerir una solució informàtica. Detectar les necessitats funcionals de les situacions i, atenent les característiques dels usuaris potencials, proposar solucions en forma de programes, aplicacions o serveis web.

Competència 2

Crear prototips visuals de programes i aplicacions i utilitzar-los per crear interfícies d'usuari amb les eines informàtiques adients.

Competència 3

Partint de la descripció funcional d'una solució informàtica, desenvolupar el programa, l'aplicació o el servei web que les implementa utilitzant un llenguatge i un entorn de programació adients.

Projecte de Comissariat d'Exposicions

Dins de l'ecosistema artístic contemporani, la tasca comissarial d'una exposició consisteix a construir un discurs expositiu, seleccionar les peces a exhibir, disposar-les en l'espai, comunicar aquest discurs i avaluar l'impacte en el públic. És una tasca, doncs, que estableix ponts de comunicació entre la producció artística i la societat que l'envolta. La persona comissària lidera un procés i un equip dins de l'organització d'un centre d'art o de cultura i segueix unes fases d'ideació i de recerca, però també de concreció i de coneixement de les possibilitats de l'espai i del patrimoni cultural.

La pràctica en el disseny dels diferents vessants d'una exposició s'haurà de combinar amb l'anàlisi de referents i la visita a exposicions reals. En aquestes visites s'analitzarà el discurs i es coavaluarà l'impacte que deixa en els estudiants. També és important desenvolupar la comunicació de les idees que es vulguin transmetre, ja sigui mitjançant la redacció dels textos que acompanyin l'exposició com a través del discurs visual, la disposició dels objectes, la il·luminació, l'adequació de l'espai, etc. Caldrà valorar quines característiques té el públic a qui va dirigit per preveure accions que atreguin visites i pensar un recorregut òptim.

Per la dificultat que representa per als estudiants de batxillerat disposar de certes peces artístiques, es podrà optar per la simulació d'obres representatives o bé per la selecció d'objectes a l'abast de l'alumnat.

La matèria Projecte de Comissariat d'Exposicions es relaciona amb la competència clau Consciència i expressió cultural.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers i els enfocaments metodològics que consideri més adequats en funció de les orientacions presentades en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Articular el discurs d'una exposició a partir d'una idea o d'un encàrrec i seguint un procés de recerca per comunicar-la a un públic determinat.

Competència 2

Projectar la selecció de peces que s'exposaran i estudiar-ne les possibilitats d'exhibició per transmetre, amb coherència, un discurs comissarial.

Competència 3

Dissenyar la disposició de les peces en l'espai expositiu per crear una experiència que promogui la reflexió i una impressió emocional en els espectadors.

Competència 4

Crear un projecte expositiu passant per les diferents fases d'un comissariat que parteixi de l'anàlisi de referents museístics per aprofundir en el coneixement del patrimoni cultural.

Psicologia

La matèria de Psicologia és una matèria optativa anual que està especialment recomanada per a l'alumnat amb orientació cap als estudis de ciències de la salut, especialment el grau de Psicologia, i cap als estudis de ciències socials i jurídiques, com ara els graus de Pedagogia, Educació Social, Educació Infantil i Educació Primària, entre d'altres; no obstant això, pot ser cursada per qualsevol alumne o alumna amb interès per aquesta matèria.

Parteix de les competències assolides per l'alumnat en l'educació secundària obligatòria i introdueix els principis bàsics i diferents camps d'estudi propis de la disciplina.

La psicologia, quant a ciència que estudia els principis i processos que regeixen la conducta i el coneixement, amb especial referència a l'ésser humà, es concep alhora com una ciència social o humana i com una ciència biològica. En el comportament i en el coneixement elaborat per les persones es poden trobar freqüentment tant determinants biològics com socials i culturals. Aquest doble vessant constitueix un tret sobre el qual s'hauria d'articular el currículum de la matèria de Psicologia, tant en el desenvolupament dels seus continguts propis com en la relació amb els continguts d'altres matèries afins, com ara la Biologia o la Filosofia.

La finalitat de la matèria de Psicologia en el batxillerat, sense renunciar a un marc general de coneixement que presenti models teòrics (psicoanàlisi, conductisme, psicologia cognitiva, etc.), s'ha de focalitzar en una aproximació a la metodologia d'estudi i a la recerca pròpia de la psicologia i als àmbits d'aplicació, a l'anàlisi dels fonaments biològics del comportament i de la influència social a què estan sotmesos, a l'estudi dels processos psicològics i a l'anàlisi d'alguns trets significatius del comportament. Per tant, cal defugir de presentar-la com l'estudi d'un compendi de models o sistemes teòrics.

Els diferents blocs de sabers de la matèria persegueixen l'assoliment de les competències específiques, a partir de la presentació i del treball amb una col·lecció de casos al llarg del curs, per tal que l'alumnat pugui anar identificant i relacionant els diferents elements i processos que intervenen en cadascuna de les situacions.

Per dur a terme el desenvolupament d'aquesta matèria des d'un enfocament competencial és especialment adequat l'anàlisi de casos. A partir d'aquesta anàlisi s'han d'anar introduint tant els sabers vinculats als diferents àmbits temàtics propis de la disciplina com els marcs teòrics de referència, estimulants la reflexió sobre el coneixement intuïtiu, el debat sobre posicionament, la recerca de nova informació, etc.

Els blocs que organitzen els sabers de la matèria s'han estructurat al voltant d'una selecció de continguts que s'haurien d'articular en els casos que el professorat plantegi a l'alumnat.

Així, el primer bloc se centra en la introducció dels principals models teòrics existents avui en psicologia, identificant-ne les diferències i la concepció diversa de la naturalesa humana subjacent a cadascuna d'aquestes.

El segon bloc s'orienta al coneixement de les principals àrees d'aplicació de la psicologia en l'àmbit de les organitzacions i dels grups, partint de diferents casos que permetin prendre contacte amb alguna de les estratègies i de les tècniques emprades per aquesta disciplina.

El tercer bloc, desenvolupat a partir de l'anàlisi de les finalitats i les metodologies aplicades en diverses situacions, incideix en la diferenciació de la psicologia científica d'altres formes no científiques d'analitzar els problemes humans.

Finalment, el quart bloc, que hauria de tenir naturalesa transversal al llarg del desenvolupament de tota la matèria, se centra en el coneixement i en l'aplicació de les estratègies més efectives per a l'anàlisi de la conducta humana, per a la millora de les relacions socials i per a la gestió emocional. El treball al voltant de la gestió de les emocions

hauria de promoure en l'alumnat la millora en l'autoregulació de la conducta i la presa de consciència de les conseqüències que se'n deriven en el context de les relacions socials.

El professorat establirà els criteris d'avaluació per a cadascuna de les competències específiques i seleccionarà els sabers que consideri més adequats en funció de les orientacions presents en aquest mateix document.

Competències específiques

Competència 1

Discriminar les aportacions de la psicologia científica a l'anàlisi dels problemes humans d'altres formes/àrees, científiques i no científiques, i comparar els principals mètodes que s'empren en la investigació psicològica per identificar les característiques, teòriques i metodològiques, de la psicologia com a ciència, i la seva complementarietat amb altres disciplines, comprenent-ne les aportacions i les limitacions.

Competència 2

Identificar i analitzar els processos relacionats amb l'adquisició, l'elaboració i la comunicació de coneixements, en què estan implicats el desenvolupament d'emocions i afectes que influeixen en la conducta humana, relacionant els processos cognitius i les conductes a què donen lloc, així com les tècniques d'intervenció que permeten modificar-les per comprendre i desenvolupar actituds comprensives i tolerants envers la conducta i el pensament dels altres.

Competència 3

Aplicar amb autonomia i de manera integrada els aprenentatges duts a terme, referits tant a coneixements com a estratègies, per a la millora de les funcions cognitives; en especial els relacionats amb l'autonomia en l'aprenentatge, per a una millora de les seves estratègies i dels seus hàbits de treball necessaris tant en situacions d'aprenentatge formal o informal com en contextos quotidians.

Competència 4

Comparar els principals mètodes que s'empren en la investigació psicològica i aplicar algun d'aquests mètodes a l'anàlisi de situacions properes pròximes senzilles per comprendre la metodologia de treball de la psicologia, la naturalesa de les seves aportacions i les limitacions que li són pròpies.

Segona Llengua Estrangera

L'educació lingüística i literària ha de contribuir a la maduresa personal i intel·lectual dels joves; oferir els coneixements, habilitats i actituds que els permetin participar en la vida social i exercir la ciutadania democràtica de manera ètica i responsable, i capacitar-los per a l'accés a la formació superior i al futur professional de manera competent.

L'objectiu de les matèries de llengua i literatura s'orienta tant a l'eficàcia comunicativa en la producció, la recepció i la interacció oral, escrita i multimodal, com a afavorir un ús ètic del llenguatge que posi les paraules al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la construcció de vincles personals i socials basats en el respecte i en la igualtat de drets de totes les persones. D'aquesta manera, les matèries contribueixen a la progressió en el desenvolupament de totes les competències clau al final del batxillerat.

També ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció de coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els estudiants per aplicar de forma integrada els sabers desenvolupats, ja sigui en la producció de textos que responguin a un format i a una situació determinats o en el desenvolupament de solucions a problemes aplicats en contextos diversos. De la mateixa manera, les matèries han de fer possible que, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, l'alumnat adopti una posició convenientment justificada i prengui decisions coherents davant d'una problemàtica social, política, econòmica, ambiental, sanitària, científica, etc.

La ràpida evolució de les societats actuals i les seves múltiples interconnexions exigeixen el desenvolupament d'aquelles competències que ajudin els individus a practicar una ciutadania independent, activa i compromesa amb la realitat contemporània, cada cop més global, intercultural i plurilingüe. Tal com assenyala el Marc de referència per a una cultura democràtica, a les societats actuals, culturalment diverses, els processos democràtics requereixen el diàleg intercultural. Per tant, la comunicació en llengües diferents és clau en el desenvolupament d'aquesta cultura democràtica. En la idea d'un espai europeu d'educació, la comunicació en més d'una llengua evita que l'educació i la formació es vegin obstaculitzades per les fronteres i afavoreix la internacionalització i la mobilitat, a més de permetre el descobriment d'altres cultures que amplii les perspectives de l'alumnat.

Les matèries de primera i segona llengua estrangera contribueixen a l'assoliment de les diferents competències del batxillerat i, de forma directa, participen en l'assoliment de la competència plurilingüe, que implica l'ús de diferents llengües de forma apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació.

Les competències específiques de llengua i literatura al batxillerat marquen una progressió respecte a les de l'educació secundària obligatòria, de les quals és part en aquesta nova etapa. L'aprofundiment respecte a l'etapa anterior rau en una major consciència teòrica i metodològica per analitzar la realitat, i en la mobilització d'un conjunt de coneixements més ampli, articulats mitjançant instruments d'anàlisi que ajuden a construir i a estructurar el coneixement explícit sobre els fenòmens lingüístics i literaris tractats. Es proposa també afavorir una aproximació àmplia a la cultura, que aprofundeixi en aquesta etapa en la relació continuada entre el passat i el present.

La primera de les competències específiques de les matèries de llengua i literatura aprofundeix en el reconeixement de la diversitat lingüística i dialectal de Catalunya, d'Espanya i del món amb el propòsit d'afavorir actituds d'estimació a aquesta diversitat, combatre prejudicis i estereotips lingüístics i estimular la reflexió interlingüística; en el cas de les llengües estrangeres, el focus es posa també en l'enriquiment i l'expansió intercultural. Un segon grup de competències es refereix a la producció, comprensió i interacció oral i escrita, incorporant les formes de comunicació facilitades per la tecnologia. Així, les competències segona i tercera fan referència a la comunicació oral; la quarta, a la

comprensió lectora, i la cinquena, a l'expressió escrita. La competència sisena posa el focus en l'alfabetització informacional, i la setena i la vuitena es reserven per a la lectura literària, tant autònoma com guiada a l'aula; en el cas de Llengua Estrangera i Segona Llengua Estrangera, la vuitena competència fa referència a la mediació. La competència novena atén a la reflexió sobre la llengua i els seus usos, mentre que la desena, relativa a l'ètica de la comunicació, és transversal a totes.

El desenvolupament de les competències de l'alumnat reclama a batxillerat una atenció més gran a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació. Els textos acadèmics són els que construeixen la formació científica i humanística dels estudiants a l'etapa postobligatòria; els textos dels mitjans de comunicació, els que els posen en contacte amb la realitat social, política i cultural del món contemporani. Per això, la feina transdisciplinària és imprescindible perquè l'alumnat s'apropriï dels gèneres discursius propis de cada àrea de coneixement. Pel que fa a la competència literària, a batxillerat es pretén una progressiva confluència entre les modalitats de lectura guiada i lectura autònoma, tant pel que fa als seus respectius corpus com a les seves formes de gaudi. El desenvolupament de l'educació lingüística i literària exigeix en aquesta etapa una major capacitat d'abstracció i sistematització, i el maneig d'un metallenguatge específic que permeti una aproximació més reflexiva als usos orals i escrits.

Les competències s'han de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció.

L'assoliment de les competències específiques constitueix la base per a l'avaluació competencial de l'alumnat i es valora a través dels criteris d'avaluació. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers. Les competències específiques s'han d'avaluar mitjançant la posada en acció de diferents sabers, en diferents situacions, proporcionant la flexibilitat necessària per establir connexions entre si. En un enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers es vertebraven al voltant de les competències específiques.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. El professorat ha de contextualitzar i flexibilitzar aquests criteris d'acord amb les circumstàncies de la seva activitat. La gradació entre els dos cursos no s'estableix tant mitjançant una distribució diferenciada de sabers, sinó en funció de la major o menor complexitat dels textos, de les habilitats d'interpretació o de producció requerides, del metallenguatge necessari per a la reflexió sobre els usos o del grau d'autonomia dels estudiants. Per això tant els sabers com els criteris d'avaluació guarden paral·lelisme en els dos cursos i continuïtat evident amb els d'etapes precedents.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es

pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Els sabers s'organitzen en quatre blocs. El primer, *les llengües i els seus parlants*, aprofundeix en el reconeixement de la diversitat lingüística, subratllant els fenòmens que es produeixen en el marc del contacte entre llengües i les diferències entre varietats dialectals, sociolectes i registres, a fi de combatre de manera argumentada prejudicis i estereotips lingüístics. El segon bloc, *comunicació*, integra tots els sabers implicats en la comunicació oral i escrita i en l'alfabetització informacional i mediàtica i els vertebrats al voltant de l'elaboració de tasques de producció, recepció i anàlisi crítica de textos, amb especial atenció a la producció de textos acadèmics i a la recepció crítica de textos procedents dels mitjans de comunicació, i als processos de recerca que han d'acompanyar tots dos assoliments. El tercer bloc, *educació literària*, recull els sabers i les experiències necessaris per a la consolidació de l'hàbit lector i la conformació de la pròpia identitat lectora, per al desenvolupament d'habilitats d'interpretació de textos literaris, per a l'expressió de valoracions argumentades sobre els textos i per al coneixement de l'evolució, la configuració i la interrelació entre textos per mitjà de la lectura en profunditat d'algunes obres rellevants de la literatura. Convida al disseny, per a cadascun dels cursos, d'itineraris lectors que seran objecte de lectura guiada a l'aula, i que inscriuen els textos en el context de producció i en la tradició cultural, alhora que tendeixen ponts amb els contextos contemporanis de recepció. El quart bloc, *reflexió sobre la llengua*, proposa abordar l'aprenentatge sistemàtic de la gramàtica mitjançant processos d'indagació, establint una relació entre coneixement gramatical explícit i ús de la llengua, a partir de la reflexió i la comunicació de conclusions amb el metallenguatge adequat.

Les situacions d'aprenentatge de les matèries de llengua i literatura i de primera i segona llengües estrangeres han de preparar l'alumnat en l'ús de les eines que li permeten respondre als reptes de la societat del segle XXI, que demana persones cultes, crítiques i ben informades; capaces de fer un ús eficaç i ètic de les paraules; respectuoses envers les diferències; amb capacitat per adquirir informació i transformar-la en coneixement, i per aprendre per elles mateixes, col·laborar i treballar en equip; creatives i emprenedores, i compromeses amb el desenvolupament sostenible, la defensa dels drets humans i la convivència igualitària, inclusiva, pacífica i democràtica.

L'enfocament, l'anivellament i la definició dels diferents elements del currículum de les llengües estrangeres estan plantejats a partir de les activitats i les competències que estableix el Consell d'Europa en el Marc europeu comú de referència (MECR). Aquesta eina és peça clau per determinar els diferents nivells de competència que l'alumnat adquireix en les diferents activitats i dona suport també al seu procés d'aprenentatge, que s'entén com a dinàmic i continuat, flexible i obert, i s'ha d'adequar a les seves circumstàncies, necessitats i interessos. S'espera que l'alumnat sigui capaç de posar en funcionament tots els sabers en el si de situacions comunicatives pròpies dels diferents àmbits (personal, social, educatiu i professional) i a partir de textos sobre temes de rellevància personal o d'interès públic coneguts per l'alumnat que incloguin aspectes relacionats amb els objectius de desenvolupament sostenible i els reptes i desafiaments del segle XXI. D'acord amb l'enfocament orientat a l'acció que planteja el MECR, que contribueix significativament al disseny de metodologies eclèctiques, el caràcter competencial d'aquest currículum convida el professorat a crear tasques interdisciplinàries, contextualitzades, significatives i rellevants, i a desenvolupar situacions d'aprenentatge on es consideri l'alumnat com a agent social autònom i responsable del seu propi procés d'aprenentatge. Això implica tenir en compte els seus repertoris, interessos i emocions, i les seves circumstàncies específiques, per tal de posar les bases per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida.

La diversitat lingüística de la major part dels contextos escolars i la innegable necessitat d'una educació plurilingüe per a tot l'alumnat convida al tractament integrat de les llengües com la millor via per estimular no només la reflexió interlingüística, sinó també l'aproximació

als usos socials reals, en què sovint s'han de manejar simultàniament dues o més llengües. A tal fi, les competències específiques de totes quatre matèries, Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Primera Llengua Estrangera i Segona Llengua Estrangera, comparteixen la major part de les competències específiques i conviden a establir ponts d'entesa lingüística i cultural en el context educatiu i de la vida.

Competències específiques

Competència 1

Valorar críticament la diversitat lingüística i cultural i adequar-s'hi a partir de la realitat plurilingüe, pluricultural i intercultural, reflexionant sobre les diferents llengües i cultures, per afavorir la transferència lingüística, combatre els estereotips i prejudicis lingüístics i valorar aquesta diversitat com a font de riquesa cultural.

Criteris d'avaluació

1.1 Valorar críticament la diversitat lingüística, cultural i artística pròpia de països on es parla la llengua estrangera, en relació amb els drets humans, i adequar-s'hi a partir de situacions que afavoreixin el desenvolupament d'una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat i els valors democràtics.

1.2 Actuar de manera adequada, empàtica i respectuosa en situacions interculturals, construint vincles entre les diferents llengües i cultures, analitzant i rebutjant qualsevol tipus de discriminació, prejudici i estereotip, i proposant vies de solució als factors socioculturals que dificultin la comunicació.

Aquesta competència se centra en la rellevància i la riquesa que la diversitat lingüística, cultural i artística de la societat actual ens aporta. La consciència de la diversitat proporciona a l'alumnat la possibilitat de relacionar diferents cultures. A més, afavoreix el desenvolupament d'una sensibilitat artística i cultural, i la capacitat d'identificar i utilitzar una gran varietat d'estratègies que li permetin establir relacions amb persones d'altres cultures. Les situacions interculturals que es poden plantejar en aquesta etapa durant l'ensenyament de la segona llengua estrangera permeten a l'alumnat obrir-se a noves experiències, idees, societats i cultures, mostrant interès cap al que és diferent, i relativitzar la pròpia perspectiva i el propi sistema de valors culturals.

En l'etapa de batxillerat, la interculturalitat, que afavoreix l'entesa amb els altres, mereix una atenció específica, perquè estableix les bases perquè l'alumnat exerceixi una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa i evita que la seva percepció estigui distorsionada per estereotips i prejudicis i constitueixi l'origen de certs tipus de discriminació. La valoració crítica i contrastada, i l'adequació a la diversitat han de permetre a l'alumnat actuar de forma empàtica, respectuosa i responsable en situacions interculturals.

La consciència de la diversitat proporciona a l'alumnat la possibilitat de relacionar cultures diferents. A més, afavoreix el desenvolupament d'una sensibilitat artística i cultural i la capacitat d'identificar i utilitzar una gran varietat d'estratègies que li permetin establir relacions amb persones d'altres cultures. Les situacions interculturals que es poden plantejar durant l'ensenyament de la llengua estrangera permeten a l'alumnat obrir-se a noves experiències, idees, societats i cultures, mostrant interès per allò diferent; relativitzar la pròpia perspectiva i el propi sistema de valors culturals, i rebutjar i avaluar les conseqüències de les actituds sustentades sobre qualsevol mena de discriminació o d'estereotips. Tot això s'ha de desenvolupar amb l'objectiu d'afavorir i de justificar

l'existència d'una cultura compartida i una ciutadania compromesa amb la sostenibilitat i els valors democràtics.

Competència 2

Comprendre i interpretar textos orals i multimodals en llengua estàndard identificant les idees principals i secundàries i les línies argumentals bàsiques, valorant la fiabilitat de les fonts i fent ús d'estratègies d'inferència i comprovació de significats per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar críticament les possibilitats de gaudi i de lleure.

Criteris d'avaluació

2.1 Extreure i interpretar les idees principals, la informació rellevant i les implicacions generals, la forma i el contingut de textos orals i multimodals d'una certa longitud i d'una certa complexitat sobre temes de rellevància personal o d'interès públic, expressats de forma clara i en la llengua estàndard, fins i tot en entorns moderadament sorollosos, a través de diversos suports.

2.2 Seleccionar, organitzar i aplicar les estratègies i els coneixements que permetin comprendre la informació global i específica, i distingir la intenció implícita i explícita dels textos, mitjançant la inferència de significats i la interpretació d'elements no verbals, i la cerca, la selecció i el contrast d'informació.

La comprensió oral comporta rebre i processar informació. En l'etapa de batxillerat, la comprensió és una destresa comunicativa que s'ha de desenvolupar a partir de textos orals i multimodals sobre temes quotidians, de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, expressats en la llengua estàndard. La comprensió, en aquest nivell, implica entendre i interpretar els textos i extreure'n les idees principals i les línies argumentals més destacades, i també valorar de manera crítica el contingut, la intenció, els trets discursius i certs matisos, com ara la ironia o l'ús estètic de la llengua. Per això, cal activar les estratègies més adequades, per tal de distingir la intenció i les opinions tant implícites com explícites dels textos.

Entre les estratègies de comprensió més útils per a l'alumnat hi ha la inferència i la comprovació de significats, la interpretació d'elements no verbals i la formulació d'hipòtesis sobre la intenció i les opinions subjacents a aquests textos. En la comprensió oral també entren en joc la interpretació de diferents formes de representació (imatge, gràfics, taules, diagrames, so, gestos, etc.), la informació contextual (elements extralingüístics) i cotextual (elements lingüístics), que permeten a l'alumnat comprovar la hipòtesi inicial sobre la intenció del text.

A més de les esmentades estratègies, la recerca de fonts fiables en suports tant analògics com digitals constitueix un mètode d'una gran utilitat per a la comprensió, ja que permet contrastar, validar i sustentar la informació, i obtenir conclusions rellevants a partir dels textos orals i multimodals. Els processos de comprensió i interpretació requereixen contextos de comunicació dialògics que estimulin la identificació crítica de prejudicis i estereotips, i l'interès genuí per les diferències i similituds culturals.

Competència 3

Produir textos orals i multimodals amb la coherència, la claredat i el registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals variades de manera activa i espontània, i amb

suficient fluïdesa i precisió, per expressar idees, sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.

Criteris d'avaluació

3.1 Expressar oralment amb certa fluïdesa i correcció textos clars, coherents, ben organitzats, adequats a la situació comunicativa i en diferents registres sobre assumptes de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, que permetin descriure, narrar, argumentar de manera senzilla i informar, en diferents suports, utilitzant recursos verbals i no verbals, i també utilitzar estratègies de planificació, control, compensació i cooperació.

3.2 Planificar, participar i col·laborar activament en situacions interactives sobre temes quotidians, de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, per mitjà de diversos suports i estratègies adequades utilitzades de forma progressivament autònoma, mostrant iniciativa, empatia i respecte per la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, i per les diferents necessitats, idees, inquietuds, iniciatives i motivacions dels interlocutors, i oferint explicacions, arguments i comentaris.

El desenvolupament de la competència comunicativa de l'alumnat passa necessàriament per l'atenció als usos orals, que han de ser tant vehicle d'aprenentatge com objecte de coneixement. Les classes de llengua estrangera han d'oferir contextos diversificats i significatius on l'alumnat pugui prendre la paraula i conversar amb els seus iguals en diàlegs pedagògicament orientats, i estimular la construcció de coneixements que facin possible la reflexió sobre els usos formals i informals, espontanis i planificats.

En aquesta etapa, la producció oral i multimodal ha de donar lloc a l'exposició de textos sobre temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, amb creativitat, coherència i adequació. La producció oral, en diversos formats i suports, pot incloure en aquesta etapa l'exposició d'una presentació formal d'extensió mitjana en què es basen les idees amb exemples i detalls pertinents, una descripció clara i d'extensió mitjana, etc., mitjançant eines digitals i analògiques, i la cerca d'informació a internet com a font de documentació. En el format multimodal, la producció inclou l'ús conjunt de diferents recursos per produir significat: l'oralitat, la imatge, el so, els gestos, etc.

La interacció implica dos o més participants en la construcció d'un discurs. La interacció interpersonal es considera l'origen del llenguatge i comprèn funcions interpersonals, cooperatives i transaccionals. En la interacció amb altres persones entren en joc la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, els elements verbals i no verbals de la comunicació, i l'adequació als diferents gèneres dialògics, tant orals com multimodals. En aquesta etapa s'espera que la interacció abordi temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès social.

La interacció oral requereix conèixer progressivament les estratègies per prendre i cedir la paraula, desplegar actituds d'escolta activa, expressar-se amb fluïdesa i claredat i amb el to i el registre adequats, i posar en joc les estratègies de cortesia i de cooperació conversacional. La producció oral de caràcter formal, monologada o dialogada, ofereix marge per a la planificació, i comparteix, per tant, estratègies amb el procés d'escriptura. Atenent a la situació comunicativa, amb el grau de formalitat major o menor, la relació entre els interlocutors, el propòsit comunicatiu i el canal, els gèneres discursius —motlles en què han cristal·litzat les pràctiques comunicatives pròpies dels diferents àmbits— ofereixen pautes per estructurar el discurs i per adequar el registre i el comportament no verbal.

Aquesta competència específica és fonamental en l'aprenentatge, ja que inclou estratègies de cooperació, cessió i presa de torns de paraula, i estratègies per preguntar amb l'objectiu de sol·licitar clarificació o confirmació. La interacció es revela, a més, com una activitat imprescindible en el treball cooperatiu, on la distribució i l'acceptació de tasques i responsabilitats de manera equitativa, eficaç, respectuosa i empàtica està orientada a

l'assoliment d'objectius compartits. A més, l'aprenentatge i l'aplicació de les normes i dels principis que regeixen la cortesia lingüística i l'etiqueta digital prepara l'alumnat per a l'exercici d'una ciutadania democràtica, responsable, respectuosa, segura i activa.

Competència 4

Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent les idees principals i les línies argumentals, integrant la informació explícita, identificant i inferint la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.

Criteris d'avaluació

4.1 Extreure, interpretar i analitzar les idees principals, la informació rellevant i les implicacions generals, la forma i el contingut de textos escrits i multimodals d'una certa longitud i d'una certa complexitat sobre temes de rellevància personal o d'interès social, expressats de forma clara i en la llengua estàndard, mitjançant diversos suports.

4.2 Seleccionar, organitzar i aplicar les estratègies i els coneixements que permetin comprendre la informació global i específica, i distingir la intenció implícita i explícita dels textos, mitjançant la inferència de significats i la cerca, la selecció i el contrast d'informació.

En l'etapa de batxillerat, la comprensió escrita és una destresa comunicativa que s'ha de desenvolupar a partir de textos escrits i multimodals sobre temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, expressats en la llengua estàndard. La comprensió, en aquest nivell, implica entendre i interpretar els textos i extreure'n les idees principals i les línies argumentals més destacades. Per això, cal activar les estratègies més adequades, per tal de distingir la intenció i les opinions implícites i explícites dels textos.

Entre les estratègies de comprensió més útils per a l'alumnat hi ha la inferència i la comprovació de significats, la interpretació d'elements no verbals i la reflexió o l'anàlisi. En la comprensió escrita també entren en joc la informació contextual (elements extralingüístics) i cotextual (elements lingüístics), que permeten a l'alumnat comprovar la hipòtesi inicial sobre la intenció del text i plantejar hipòtesis alternatives en cas que sigui necessari.

A més de les esmentades estratègies, la recerca de fonts fiables, en suports tant analògics com digitals, constitueix un mètode d'una gran utilitat per a la comprensió, ja que permet contrastar, validar i sustentar la informació, i obtenir conclusions rellevants a partir dels textos. Els processos de comprensió i interpretació requereixen contextos de comunicació dialògics que estimulin la identificació crítica de prejudicis i estereotips i l'interès genuí per les diferències i similituds culturals.

Competència 5

Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió i correcció, amb regulació dels iguals i autoregulació autònoma, i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a propòsits comunicatius concrets.

Criteris d'avaluació

5.1 Redactar i difondre textos d'extensió mitjana amb acceptable claredat, coherència, cohesió, correcció i adequació a la situació comunicativa proposada, a la tipologia textual i a les eines analògiques i digitals utilitzades, sobre assumptes quotidians, de rellevància personal o d'interès públic pròxims a la seva experiència, respectant la propietat intel·lectual i evitant el plagi.

5.2 Seleccionar, organitzar i aplicar coneixements i estratègies de planificació, producció i revisió que permetin redactar textos d'estructura clara i adequats a les intencions comunicatives, a les característiques contextuais, als aspectes socioculturals i a la tipologia textual, usant els recursos analògics o digitals més adequats en funció de la tasca i dels interlocutors reals o potencials.

5.3 Planificar, participar i col·laborar activament en situacions interactives sobre temes de rellevància personal o d'interès social coneguts per l'alumnat, per mitjà de diversos suports i estratègies adequades utilitzades de forma progressivament autònoma en interaccions escrites síncrones i asíncrones, mostrant iniciativa, empatia i respecte per la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, i per les diferents necessitats, idees, inquietuds, iniciatives i motivacions dels interlocutors, i oferint explicacions, arguments i comentaris.

En aquesta etapa, la producció escrita i multimodal ha de donar lloc a la redacció i l'exposició de textos sobre temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic, amb creativitat, coherència i adequació. La producció escrita en diversos formats i suports pot incloure en aquesta etapa la redacció de textos escrits descriptius, narratius, expositius, argumentatius, etc., amb la utilització d'eines digitals i analògiques, i la cerca d'informació a internet com a font de documentació. En el format multimodal, la producció inclou l'ús conjunt de diferents recursos per produir significat: l'escriptura, la imatge, el so, els gestos, etc.

Les activitats vinculades a la producció de textos escrits compleixen funcions importants en els camps acadèmics i professionals i hi ha un valor social i cívic concret associat. La destresa en les produccions més formals en diferents suports és producte de l'aprenentatge mitjançant l'experiència i la identificació de les convencions de la comunicació i dels trets discursius més freqüents. Inclou no només aspectes formals de tipus més lingüístic, sinó també l'aprenentatge d'expectatives i convencions associades al gènere emprat, a les eines de producció creativa o a les característiques del suport utilitzat. Les estratègies que permeten la millora de la producció, tant formal com informal, comprenen en aquesta etapa la planificació, l'autoavaluació i la coavaluació, la retroalimentació, i la monitorització, la validació i la compensació de forma progressivament autònoma.

Cal donar valor a la interacció escrita facilitant l'establiment d'enllaços amb parlants de la llengua estrangera, a partir d'interaccions diverses (carta, correu electrònic, xarxes socials, programes d'intercanvi, etc.). La interacció escrita es revela, a més, com una activitat imprescindible en el treball cooperatiu, on la distribució i l'acceptació de tasques i responsabilitats de manera equitativa, eficaç, respectuosa i empàtica està orientada a l'assoliment d'objectius compartits. A més, l'aprenentatge i l'aplicació de les normes i els principis que regeixen la cortesia lingüística i l'etiqueta digital preparen l'alumnat per a l'exercici d'una ciutadania democràtica, responsable, respectuosa, segura i activa.

La interacció escrita implica dos o més participants en la construcció d'un discurs. La interacció interpersonal es considera l'origen del llenguatge i comprèn funcions interpersonals, cooperatives i transaccionals. En la interacció amb altres persones entren en joc la cortesia lingüística i l'etiqueta digital, i l'adequació als diferents gèneres dialògics, escrits i multimodals. En aquesta etapa de l'educació s'espera que la interacció abordi temes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic.

Competència 6

Seleccionar, contrastar i inferir informació procedent de diferents fonts de manera autònoma, avaluant-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar aquesta informació i transformar-la en coneixement per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal, alhora que respectuós amb la propietat intel·lectual, especialment en el marc de l'elaboració de treballs de recerca sobre temes del currículum o vinculats a les obres literàries llegides.

Criteris d'avaluació

6.1 Elaborar treballs de recerca de manera progressivament autònoma, en diferents suports, sobre temes curriculars d'interès cultural que impliquin localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts; calibrar-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític, personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.

6.2 Avaluar la veracitat de notícies i informacions, amb especial atenció a les xarxes socials i a altres entorns digitals, seguint pautes d'anàlisi, contrast i verificació, fent ús de les eines adequades, mantenint una actitud crítica davant els possibles biaixos de la informació i autoregulant-se'n en l'ús.

6.3 Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació amb la cerca i la comunicació de la informació.

La producció, la multiplicació i la distribució de la informació és el principi constitutiu de les societats actuals, però l'accés a la informació no garanteix per si mateix el coneixement. Per això és imprescindible que l'alumnat adquireixi habilitats i destreses per transformar la informació en coneixement, reconeixent quan es necessita, on cercar-la, com gestionar-la, avaluar-la i comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal, i evidenciant una actitud ètica i responsable amb la propietat intel·lectual i amb la identitat digital. Es tracta d'una aposta per l'alfabetització mediàtica i informacional, que implica la utilització responsable de les tecnologies, amb una atenció especial a la detecció d'informacions esbiaixades o falses, a l'avaluació constant de les fonts, als temps d'ús i a l'autoregulació.

S'ha de procurar que l'alumnat, individualment o de manera cooperativa, consulti fonts d'informació variades en contextos socials o acadèmics per a l'elaboració de treballs o projectes de recerca, especialment sobre temes del mateix currículum o de les obres literàries llegides. Aquests processos de recerca han de tendir a l'abordatge autònom de la planificació, la gestió i l'emmagatzematge de la informació per a la seva recuperació òptima, i del respecte a les convencions de presentació establertes (índex, organització en epígrafs, procediments de citació, notes a peu de pàgina, bibliografia i bibliografia web), i al desenvolupament de la creativitat i l'adequació al context en la difusió del seu nou aprenentatge alhora. La biblioteca escolar, com a espai d'aprenentatge creatiu, serà l'entorn ideal per a l'assoliment d'aquesta competència.

Competència 7

Seleccionar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura en llengua estrangera com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament quant a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències lectores per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.

Criteris d'avaluació

7.1 Triar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura contemporània amb actualització lingüística i/o adaptades, i deixar constància del progrés de l'itinerari lector i cultural personal mitjançant l'explicació argumentada dels criteris de selecció de les lectures, de les formes d'accés a la cultura literària i de l'experiència de lectura.

7.2 Compartir l'experiència lectora utilitzant un metallenguatge específic i elaborar una interpretació personal establint vincles argumentats amb altres obres i altres experiències artístiques i culturals.

Desenvolupar aquesta competència implica avançar en la consolidació de l'autonomia i la construcció de la identitat lectora pròpia, dedicant un temps periòdic i constant a la lectura individual, ja sigui d'obres amb actualització lingüística i/o adaptades, i propiciant moments de reflexió que permetin establir relacions entre els textos llegits.

Això suposa ampliar les formes de gaudi, la diversitat i la complexitat dels textos apreciats —incloent-hi el contacte amb formes literàries actuals impreses i digitals i amb pràctiques culturals emergents— i la capacitat d'expressar l'experiència lectora. Es tracta de fer un pas cap a un corpus de lectures autònomes menys vinculades a l'entreteniment i a la lectura argumental, i més orientat cap a l'apreciació estètica de la literatura. En conseqüència, l'explicitació de judicis de valor sobre les obres es basarà en molts més elements, incloent-hi la identificació de la intertextualitat, i la indagació, la lectura i la producció d'assaig relacionades amb les obres llegides.

Aquesta competència contribueix a l'apropiació per part de l'alumnat d'un saber literari i cultural que permet establir relacions entre les lectures, indagar sobre les obres llegides, mobilitzar la pròpia experiència lectora i cultural en la comprensió i la interpretació dels textos, ubicar amb precisió els textos en el context de producció i en les formes culturals en les quals s'inscriuen, i entendre les funcions i els efectes de les diferents convencions a partir de les quals es construeixen les obres.

Competència 8

Mediar entre diferents llengües o varietats dialectals, fent servir estratègies i coneixements eficaços orientats a explicar i reformular conceptes i opinions o simplificar missatges de manera autònoma, per transmetre informació de manera eficient, clara i responsable, i crear una atmosfera positiva que faciliti l'entesa.

Criteris d'avaluació

8.1 Explicar i avaluar textos, conceptes i comunicacions en situacions de comunicació de diversitat lingüística, social i cultural, mostrant respecte i empatia per les i els interlocutors i per les llengües emprades, i participant en la solució de problemes freqüents d'intercomprensió i d'entesa a partir de diversos recursos i suports.

8.2 Aplicar estratègies que ajudin a crear ponts, facilitin la comunicació i serveixin per explicar i simplificar textos, conceptes i missatges, i que siguin adequades a les intencions comunicatives, a les característiques contextuais, als aspectes socioculturals i a la tipologia textual, usant recursos i suports físics o digitals en funció de la tasca i del coneixement previ de les i els interlocutors.

La mediació és l'activitat del llenguatge que consisteix a explicar i facilitar la comprensió de missatges o textos a partir d'estratègies com ara la reformulació, de manera oral o escrita. En la mediació, l'alumnat ha d'actuar com a agent social encarregat de crear ponts i ajudar a construir o expressar missatges de forma dialògica, no només entre llengües diferents, sinó també entre diferents modalitats o registres dins d'una mateixa llengua, a partir del

treball cooperatiu i de la seva tasca com a aclaridor de les opinions i de les posicions dels altres. En l'etapa de batxillerat, la mediació se centra en el rol de la llengua com a eina per resoldre els reptes que sorgeixen del context comunicatiu, creant espais i condicions propícies per a la comunicació i l'aprenentatge; fomentant la participació dels altres per construir, interpretar i entendre nous significats, i transmetent nova informació de manera apropiada, responsable i constructiva. Per fer-ho, es poden emprar tant mitjans convencionals com aplicacions o plataformes virtuals per traduir, analitzar, interpretar i compartir continguts que, en aquesta etapa, versaran sobre assumptes de rellevància personal per a l'alumnat o d'interès públic.

La mediació facilita el desenvolupament del pensament estratègic de l'alumnat, en tant que implica fer una adequada elecció de les destreses i estratègies més adequades del repertori per aconseguir una comunicació eficaç, però també per afavorir la participació pròpia i d'altres persones en entorns col·laboratius d'intercanvi d'informació. Així mateix, implica reconèixer els recursos disponibles i promoure la motivació dels altres i l'empatia, comprenent i respectant les diferents motivacions, opinions, idees i circumstàncies personals dels interlocutors, i harmonitzant-les amb les pròpies. Per això, l'empatia, el respecte, l'esperit crític i el sentit ètic són elements clau en la mediació.

Competència 9

Ampliar i usar els repertoris lingüístics personals entre diferents llengües i varietats dialectals, reflexionant de manera crítica sobre el seu funcionament, i fent explícits i compartint les estratègies i els coneixements propis, per millorar la resposta a necessitats comunicatives i per afavorir l'aprenentatge de noves llengües.

Criteris d'avaluació

9.1 Comparar i argumentar les similituds i les diferències entre diferents llengües reflexionant de manera autònoma sobre el seu funcionament i establint relacions entre si.

9.2 Utilitzar amb iniciativa i de forma creativa estratègies i coneixements de millora de la seva capacitat de comunicar i aprendre la llengua estrangera amb suport d'altres interlocutors i de suports analògics i digitals.

9.3 Reflexionar sobre els progressos i les dificultats d'aprenentatge de la llengua estrangera, seleccionant les estratègies més adequades i eficaces per superar aquestes dificultats i consolidar el seu procés d'aprenentatge, duent a terme activitats de planificació del propi aprenentatge, de l'autoavaluació i de la coavaluació, fent explícits aquests progressos i aquestes dificultats i compartint-los.

L'ús del repertori lingüístic i la reflexió sobre el seu funcionament estan vinculats a l'enfocament plurilingüe de l'adquisició de llengües. L'enfocament plurilingüe parteix del fet que les experiències de l'alumnat amb les llengües que coneix serveixen de base per a l'ampliació i la millora de l'aprenentatge de llengües noves i l'ajuden a desenvolupar i enriquir el seu repertori lingüístic plurilingüe i la seva curiositat i sensibilització cultural. En l'etapa de batxillerat, és imprescindible que l'alumnat reflexioni sobre el funcionament de les llengües i compari de manera sistemàtica les que conformen els seus repertoris individuals, analitzant semblances i diferències, amb la finalitat d'ampliar els coneixements i les estratègies en aquestes llengües. D'aquesta manera, s'afavoreix l'aprenentatge de noves llengües i la millora de la competència comunicativa. La reflexió crítica i sistemàtica sobre les llengües i el seu funcionament implica que l'alumnat entengui les seves relacions i, a més, contribueix a identificar les fortaleses i mancances pròpies en el terreny lingüístic i comunicatiu, prenent consciència dels coneixements i estratègies propis i fent-los explícits. En aquest sentit, comporta també la posada en marxa de destreses per fer front a la

incertesa i desenvolupar el sentit de la iniciativa i la perseverança en la consecució dels objectius o en la presa de decisions. Les propostes que trobem en el portafolis europeu de les llengües (PEL) o l'ús d'un diari d'aprenentatge poden servir per recollir aquestes reflexions sobre les llengües i el seu funcionament, i sobre els progressos i les dificultats en l'aprenentatge de la llengua.

A més, el coneixement de diferents llengües i varietats permet valorar críticament la diversitat lingüística de la societat com un aspecte enriquidor i positiu i adequar-s'hi. La selecció, configuració i aplicació dels dispositius i de les eines, tant analògiques com digitals, per a la construcció i la integració de nous continguts sobre el repertori lingüístic propi pot facilitar l'adquisició i la millora de l'aprenentatge d'altres llengües.

Competència 10

Posar les pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, de la resolució dialogada dels conflictes i de la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i refusant els abusos de poder mitjançant la paraula per afavorir un ús no només eficaç sinó també ètic i democràtic del llenguatge.

Críteris d'avaluació

10.1 Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder mitjançant la paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i de l'anàlisi dels elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, i dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones.

10.2 Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i per a la recerca de consensos, tant en l'àmbit personal com educatiu i social.

Adquirir aquesta competència implica no només que les persones siguin eficaces a l'hora de comunicar-se, sinó que posin les paraules al servei d'uns objectius que no es desentenguin de la indefugible dimensió ètica de la comunicació.

En l'àmbit de la comunicació personal, l'educació lingüística ha d'ajudar a establir relacions interpersonals basades en l'empatia i el respecte, facilitant eines per a l'escolta activa, la comunicació assertiva, la deliberació argumentada i la resolució dialogada dels conflictes. Erradicar els usos discriminatoris i manipuladors del llenguatge i els abusos de poder mitjançant la paraula és un imperatiu ètic. En els àmbits educatiu, social i professional, l'educació lingüística ha de capacitar per prendre la paraula en l'exercici d'una ciutadania activa i compromesa en la construcció de societats més equitatives, més democràtiques i més responsables en relació amb els grans desafiaments que tenim plantejats com a humanitat: la sostenibilitat del planeta, les diferents violències —inclosa la violència de gènere—, les creixents desigualtats, etc., en la línia del que plantegen els objectius de desenvolupament sostenible.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Les llengües i els seus parlants

– Anàlisi i valoració de la llengua estrangera com a mitjà de comunicació interpersonal i internacional i entesa entre pobles, com a font d'informació, com a facilitador de l'accés a altres cultures i a altres llengües i com a eina de participació social i d'enriquiment personal en situacions quotidianes, socials i acadèmiques.

– Interès i iniciativa en la realització d'intercanvis comunicatius a través de diferents mitjans amb parlants o estudiants de la llengua estrangera, per al desenvolupament, la millora de l'aprenentatge i el coneixement cultural dels països on es parla aquesta llengua.

– Anàlisi d'aspectes socioculturals i sociolingüístics relatius a convencions socials, institucions, costums i rituals, llenguatge no verbal, cortesia lingüística, registres i etiqueta digital; valors, normes, creences i actituds; estereotips i tabús; història, cultura, comunitats i valors propis, així com relacions interpersonals i processos de globalització de països on es parla la llengua estrangera.

– Aplicació d'estratègies per entendre i apreciar la diversitat lingüística, cultural i artística, atenent valors ecosocials i democràtics, en escenaris presencials, híbrids i en línia.

– Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics i formulació de formes d'evitar-los, tant a l'aula com a la vida quotidiana de l'alumnat i als mitjans de comunicació.

Comunicació

Aplicació d'estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de textos orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als aspectes següents:

- Context
 - Reflexió sobre els components del fet comunicatiu: grau de formalitat de la situació i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació en situacions d'aula i socials.
- Gèneres discursius
 - Anàlisi, justificació i ús de models contextuais i gèneres discursius d'ús comú en la comprensió, producció i coproducció de textos orals, escrits i multimodals, d'una certa complexitat, literaris i no literaris: característiques i reconeixement del context (participants i situació), expectatives generades pel context i organització i estructuració segons el gènere, la funció textual i l'estructura.
- Processos
 - Desenvolupament de l'autoconfiança i la iniciativa. Valoració de l'error com a part integrant del procés d'aprenentatge i aplicació d'estratègies per a l'autoreparació i

l'autoavaluació com a forma de progressar en l'aprenentatge autònom de la llengua estrangera.

- Anàlisi i aplicació d'estratègies per a la planificació, l'execució, el control i la reparació de la comprensió, la producció, la participació i la coproducció de textos orals, escrits i multimodals, com ara reformular, comparar i contrastar, resumir, col·laborar, resoldre problemes, rebutjar i gestionar situacions compromeses, identificar informació rellevant, dur a terme inferències i determinar l'actitud i el propòsit del parlant, en situacions comunicatives informals, semiformals, no formals i formals.

- Utilització progressivament autònoma d'eines analògiques i digitals per a la comprensió, la producció i la coproducció oral, escrita i multimodal, i de plataformes virtuals d'interacció i col·laboració educativa (aules virtuals, videoconferències, eines digitals col·laboratives, etc.) per a l'aprenentatge, la comunicació i el desenvolupament de projectes amb parlants o estudiants de la llengua estrangera.

- Anàlisi i ús autònom de funcions comunicatives adequades a l'àmbit i al context comunicatiu: descripció de fenòmens i esdeveniments, instruccions i consells; narració d'esdeveniments passats puntuals i habituals, descripció d'estats i situacions presents i expressió d'esdeveniments futurs i de predicció a curt, mitjà i llarg termini; expressió d'emocions, possibilitats, hipòtesis i suposicions, incertesa i dubte; expressió de l'opinió i d'argumentacions; reformulació, presentació de les opinions dels altres i resum, en situacions de la vida quotidiana i acadèmica.

- Respecte de la propietat intel·lectual i dels drets d'autor sobre les fonts consultades i els continguts utilitzats: eines per al tractament de dades bibliogràfiques i recursos per evitar el plagiat, en contextos personals, socials i acadèmics.

- Selecció de recursos per a l'aprenentatge i d'estratègies de cerca i selecció d'informació i de cura de continguts: diccionaris, llibres de consulta, biblioteques, mediateques, etiquetes a la xarxa, recursos digitals i informàtics, etc., en contextos personals, socials i acadèmics.

- Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic.

- **Reconeixement, anàlisi i ús discursiu dels elements lingüístics**

- Anàlisi i aplicació crítica de convencions i estratègies conversacionals, en format síncron o asíncron, per iniciar, mantenir i acabar la comunicació, prendre i cedir la paraula, demanar i donar aclariments i explicacions, reformular, comparar i contrastar, resumir i parafrasejar, col·laborar, debatre, negociar significats, etc., tot resolent problemes i gestionant situacions compromeses.

- Utilització d'unitats lingüístiques i significats associats a aquestes unitats tals com l'expressió de l'entitat i de les seves propietats, la quantitat i la qualitat, l'espai i les relacions espacials, el temps i les relacions temporals, l'afirmació, la negació, la interrogació i l'exclamació, així com les relacions lògiques en situacions personals, socials i acadèmiques.

- Valoració i ús progressivament autònom de lèxic comú i especialitzat d'interès per a l'alumnat relatiu a temps i espai; estats i esdeveniments; activitats, procediments i processos; relacions personals, socials i acadèmiques i professionals; educació, treball i empremadoria; llengua i comunicació intercultural; ciència i tecnologia; història i cultura, així com estratègies d'enriquiment lèxic (derivació, polisèmia i sinonímia, etc.).

- Anàlisi i ús de patrons sonors, accentuals, rítmics i d'entonació bàsics, i significats i intencions comunicatives generals associades a aquests patrons. Reconeixement de l'alfabet fonètic bàsic, en situacions diverses.
- Aplicació progressivament autònoma de convencions ortogràfiques i significats i intencions comunicatives associats als formats, patrons i elements gràfics, incloent-hi els recursos i les plataformes digitals.

Educació literària

- Implicació en la lectura i reflexió sobre els textos i sobre la pràctica de lectura pròpia en llengua estrangera.
- Selecció d'obres variades que incloguin autors i autors de manera orientada a partir de l'exploració guiada de la biblioteca escolar i pública disponible.
- Consolidació progressiva d'estratègies de presa de consciència dels gustos propis i identitat lectora en l'àmbit personal i social (lectures compartides).
- Expressió de l'experiència lectora i de diferents formes d'apropiació i recreació dels textos llegits, en el context personal i acadèmic.
- Aplicació d'estratègies de mobilització de l'experiència personal i lectora que permetin establir vincles de manera argumentada entre l'obra llegida i aspectes de l'actualitat, així com amb altres textos i manifestacions artístiques, en l'àmbit personal i en conversa a l'aula.
- Aplicació d'estratègies per a la recomanació de les lectures, en suports variats o bé oralment entre iguals, emmarcant les obres en els gèneres i subgèneres literaris.

Reflexió sobre la llengua

- Desenvolupament dels coneixements, de les destreses i de les actituds que permetin dur a terme activitats de mediació en situacions quotidianes.
- Aplicació d'estratègies i tècniques per respondre eficaçment i amb progressiva autonomia, adequació o correcció a una necessitat comunicativa concreta, superant les limitacions derivades del nivell de competència en la llengua estrangera i en les llengües familiars.
- Aplicació d'estratègies per identificar, organitzar, retenir, recuperar i utilitzar creativament unitats lingüístiques (lèxic, morfosintaxi, patrons sonors, etc.) a partir de la comparació de les llengües i de les varietats que conformen el repertori lingüístic personal.
- Aplicació autònoma d'estratègies i eines d'autoavaluació, de coavaluació i d'autoreparació, analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per al desenvolupament, la regulació i la millora del procés d'aprenentatge de la llengua.
- Ús d'estructures morfosintàctiques i de lèxic adequat, tot reflexionant sobre els processos comunicatius implicats en la utilització del metallenguatge específic.
- Comparació sistemàtica entre llengües a partir d'elements de la llengua estrangera i d'altres llengües (origen i parentius) com a eina d'aprenentatge.
- Construcció de conclusions pròpies argumentades sobre el sistema lingüístic en contextos d'ús real de la llengua.
- Aplicació d'estratègies de prevenció, detecció, rebuig i actuació davant d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal en qualsevol context.